

Életjel

1999-2003

ISSN 0373-4294
A népszerű és a híres
LISZT RÓZSA
PAPP EMILÉ
PÉTER ANGYAL
A népszerű és a híres
DEWASZ YOLTÁN
HÉSZ DEWASZRIA

A népszerű és a híres
BASTY ERŐS
HORVÁTH EMILÉ
SZABÓ ATTILA

A népszerű és a híres
HÉSZ DEWASZRIA
A népszerű és a híres
HÉSZ DEWASZRIA

Megjelent a Magyar Néprajzi Társaság Kiadványaként
Összeállítás: ...

Az írásokat összegyűjtötte,
sajtó alá rendezte, a szöveget gondozta és az utószót írta:

DÉVAVÁRI ZOLTÁN

A műsorok és a díjak adatainak összegyűjtésében segítséget nyújtott:

LISZI RÓZSA

PAPP EMESE

PÉTER ANGÉLA

A nekrológokat írta:

DÉVAVÁRI ZOLTÁN

és

BESZÉDES VALÉRIA

A képeket készítette:

BASITY ERIKA

HORVÁTH EMMA

SZABÓ ATILA

A képeket válogatta:

BESZÉDES VALÉRIA

Borítólap és kötéstervező:

SZILÁGYI GÁBOR

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

Megjelent a Magyar Köztársaság Nemzeti Kulturális
Örökség Minisztériumának támogatásával

ISSN 0353-4294

ÉVKÖNYV 8.

Cs. SIMON kiadó

ISSN 0323-4294

Magyarországi Reformátusok Magyarországi Egyházának közlönye

DEBÉNYI ZOLTÁN

Az egyházunk és a társadalom közötti kapcsolatokról és a társadalomról

I. KÖZLEMÉNY

1957. évi kötet

8. KÖNYV

Magyarországi Reformátusok Magyarországi Egyházának közlönye, Debényi Zoltán szerkesztésében, Budapest, 1957.

VACKOR

Az Életjel fiataljainak

*Vacak korban
a vackor is
kényszeredetten virágzik,
fehéren föllobog ugyan,
de a gyökerei érzik,
hogy a lomb hibázik.
És mégis...
Ahogy a vadkörtefa
a szikesen valahogy
mégis kivirágzik,
megérleli s elszórja
fanyar gyümölcsét
tarolt füvek közt,
úgy állok előtted
és nem tudom,
rendhagyó-e ez,
vagy elrendeltetés.
Ahogy tarolt füvek
fölött a térrel viaskodó
vadkörtefán
az ívét már összekuszált
madár gubbaszt
(szállni, maradni
egyaránt fáradt madár),
sérelmeid közé úgy temetkezel,
lemondóan teszed,
mint vakuló az éji hallgatást.*

Cs. SIMON István

ÉLJEN A HAJÓ!

Apálykor tengerszép a fővény. Nem habzik és hömpölyög fölötte a szavak hullámverése. Lassan megnyugszik, szinte mozdulatlaná válik a víz. Jobban látszanak a sziklák, jobban a mély, jobban az ég feszülése.

Kísérlet volt? Expedíció? Amolyan harc az elemekkel? Embert próbáló ütközet? Nehezen meghatározható kihívás? A hivatás és elhivatottság birkózása?

Mert jó volt tanárnak is lenni, de jó erőteljes karcsapásokkal szelni a költészet vizét, barlangokba tekintve búvárkodni.

Hosszú-hosszú évek.

Nem fáradt bele? Nem hagyja abba?

Nem válik meg tőle?

Talán még nem.

Gondolkodni a parti fenyves hűvösében nemcsak azon mi volt, hanem hogy mi legyen ezután.

Valami hajós szenvedélye? Vagy éppen matrózból lett világítótorony öre?

Harsanjon végre a kurjantás: Éljen a hajó!

Éljen a hajó, amely árbocroppanásig, lékfakadásig röpíti a legénységet messze tájak felé. Éljen a hajó, amely segít fölfedezni, széllel vívni villám-szablyával, tanulni és megmutatni, bukásból fölserkenni, helytállni.

A hajó nekem és nekünk az Életjel, az Életjel nekünk és nekem a Csáth Kör.

Aki itt áll a földélzeten és tiszteleg a napszitta vitorlák alatt a tenger határtalansága előtt, talán érzi az egymást szorító kezek jóleső melegét, a legénység összetartozását, a cél szépségét. Mondani szokták: tessék színt vallani. Nem elég, hogy gyakorolja, mondja is ki, mekkora az a szeretet, amely a hajóhoz láncolja. Hiszen ha jól megnézzük, csak gályarab csupán. Tengerész nem üti egykönnyen csapra a lelkét. A viharok közötti szélcsendben elég egy simogató tekintet a hajóorr felé. Elég, ha a kéz megnyugszik a korláton. És ezekből a röpke vagy méléző érintésekből ért is a hajó.

Értsél belőle te is, olvasóm!

HORVÁTH Emma

A SZÍNHÁZ NAGY TITKAI

Ahányszor a színházról olvasok, állandóan visszatér bennem az a furcsa érzés, hogy valami hiányzik, valami, méghozzá rendkívül fontos részlet, vagy dimenzió – a homályban maradt.

Nos, ahogy kezembe vettem és többszöri alapos olvasás után meggyőződésem szerint meg is ismerkedtem Barácius Zoltán Ötgarasos színház című könyvével, az említett hiányérzet fészket is sejteni kezdtem.

Mert: a színház – jöllehet természetszerűen állandóan a (nagy) nyilvánosság előtt egzisztál, annak szól, annak és abból él, és intézménylénységként is állandó, teljes expozícióban viszonyul társadalmi környezetéhez – lényének legnagyobb része mégis láthatatlan, szinte megközelíthetetlen. Csak azok tudnak róla, akik benne élnek, akik beletartoznak a nagy és titkos szimbiózisba, akik nem csak a falakon belül, de a szimbiózis sejtjein is belül *élik* a színház minden pillanatát.

Egy előbbi találkozásunk alkalmával már említettem, mekkora szerencsénk, hogy az utóbbi időben két olyan ember is segít művelődéstörténetünk kis híján veszendővé vált, kivételesen értékes részleteinek megmentésében, akik a színházi valóság bensőjéből adtak jelentéseket, a szakma legmélyéből emelték ki a kincseket, ugyanakkor nem tartoznak a tudósok világába, nem úgy válogattak, mértek, szabtak, világítottak meg részleteket, hogy azokból csak a tudomány mércéinek megfelelőek kerülhessenek az így kiszűrt (cél)közönség elé. Faragó Árpád mellett itt van Barácius Zoltán is, aki ez alkalommal (rövid történeti bevezetővel) a szabadkai Népszínház magyar társulatának 11 évét, a dévicsi érárt taglalja úgy, hogy végig tisztában vagyunk: itt egy olyan színházi ember vall, aki érzékenyen viszonyult ahhoz az élő szervezethez, amelynek a látható valóságában egymást követték a ragyogó pillanatok, de a felejteni valók is. A háttérben pedig ott volt egy *látnok*, ott volt Dévics Imre és az állandóan változó létszámú társaság, amely a *látnokot* támogatta. És Dévics belépője a reform volt.

Hogy minden reform fájdalmas, azt tudjuk. Hogy minden változás – főleg egy olyan környezetben, amely alkotói képességeket, tehetséget, szorgalmat, rengeteg lemondást, néha önmegtagadást is igényel – veszélyeket, alkalmasint egzisztenciális jellegű veszélyeket is rejteget magában. Ez eddig érthető is lenne, de hogy egy társulatban miért csaphat fel annak a mindenkori művészettel ellentétes szellemnek a lángja, amely talmi fénnel azt igyekszik kiemelni, hogy az a jó, ami valójában értéktelen, ami avított, ami eredménytelen, ami rutinos, ami igénytelen, ami nem nyújt semmiféle távlatot, mert meddő...?

Nos – a többi között – ha figyelmesen olvassuk, forgatjuk ezt a könyvet, erre is válaszol a szerző. Néha nyers szókimondással, néha egy-egy példával, de az előadásokról, évadokról, vagy évadsorokról, esetleg jelenségekről szóló fejtegetésekben is úgy, hogy ezekben az oknyomozó részletekben rendkívül ügyesen használja fel a korabeli sajtóban megjelent idevágó szinkritikát – leginkább Dér Zoltántól, Lévay Endrétől, Gerold Lászlótól, Kolozsi Tibortól,

Deák Ferenc

Nagy Józseftől, de mások tollából is. Helyesen teszi, hogy a hullámvölgyeket kikövetkezteti inkább, hogy a színház repertoárbeli kettősségét annak küldetéséből eredezteti, hisz itt egy olyan, egyetlen magyar színházról (volt) van szó, amelynek zokszó nélkül kellett bejárnia nemcsak a vajdasági kis és nagyobb helységeket, településeket, de játszania kellett Baranyában és a Muravidéken is. És ismét itt egy közvetlen utalás arra, hogy a dévicsi színház úgy építette magát, hogy a társulatot felfrissítette, az előadások száma évről évre növekedett. Nála bizony dolgozni kellett, mert az itteni magyar színházi kultúrát nem lehet politikai hasbeszéléssel gyarapítani. Azzal semmiképp nem. Mondjam azt, hogy ez sem tetszhe-

tett sokaknak, és itt nem csak a színészi gárdára gondolok. Mert a színház még egy sor szakmát, tevékenységet igényel, csak így lehet működőképes...

A szerző közvetlen sugallja, hogy ebben a színházban a rendezők azok, akik egyéniségükkel, kitarításukkal *keretet* nyújtottak a színészi kiteljesüléseknek.

A hazaiak inkább, mint a hahnizó vendégek. Mert a ház rendezői – Déviccsele együtt – missziót vállaltak e kietlen, nehéz, ellentmondásokkal teli világban.

És most kezdődik mindaz, ami személyes élményként kér helyet itt, ma este.

Először az ötvenes évek második felében kerültem vele kapcsolatba, amikor az 50–51-es HÍD-vita fiatal írókból álló vezércsoportja már nem csak fiatal, de ütőképes lett, művekké is bizonyított és kérte, követelte, hogy a folyóirat éléről váltsák le Herceg Jánost és új főszerkesztőt nevezzenek ki helyette. Az Újvidéki Rádió klubjában erről több (zártkörű) vitaestet szerveztek, amelyre a legifjabb tollforgatók közül Bányai Jánost és engem is meghívtak. Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy két embert ütköztetett az akkori művelődési politika: Dévics Imrét és Major Nándort. Egy ilyen vitaestre Dévicset is meghívták, hogy fejtsse ki a folyóirat szerkesztési koncepcióját. Hogy végül is ki győzött, ez már közismert tény. Később végtelenül restelkedtem, amikor Ács Jóska és Konyovics ajánlatára befogadtak a topolyai művésztelepre, ahol Déviccsele úgy találkoztam, mint ennek a remek intézménynek a házigazdájával. A HÍD-vitákban elmondottak miatt nem neheztelt, sőt arra is megkért, ha majd sor kerül rá, legyen a kishegyesi kerámiai művésztelep alapításában egyik támasza, amit szívesen vállaltam. Egyébként egy topolyai nyári művésztelepi találkozón ismerkedtem meg az akkor pályakezdő Romhányi Ibivel is, nyilván Dévics irányította oda, hogy egy másik alkotói

tevékenységet a forrásánál ismerjen meg. Dévics hatvanegyben már készítette a topolyai művésztelepről szóló kismonográfiáját, megmutatta nekem az elkészült anyagot és főleg a kiadvány formátumáról, képi szerkesztéséről kérdezett. Fontos mindez azért is, mert akkor már a Népszínház igazgatója volt, így az ő kezében is megfordult az a drámai zsenge, amit Bányai Jánossal együtt tákoltunk össze – a Belgrádban látott Ionesco- és Beckett-darabok nyomán –, és amikor szóba hoztam, keserű mosollyal, inkább fintorral válaszolt. Már akkor is úgy éreztem: helyesen. Szót valójában nem is érdemelt.

Amikor Virág Mihály – vallomása szerint 1968 őszén – az együttes egy topolyai vendégszereplés alkalmával a sarki Forum könyvesboltban megvette, majd azonnal el is olvasta az *Afonyák* című versesdrámát, nem Déviccsel beszélte meg annak színrevitelét, hisz ő már elköltözött Belgrádba. Egy alkalommal, amikor a próbák már nagyban folytak, Belgrádban Rehákéknál találkoztunk, azt mondta: tudomása van róla, hogy az eredeti szövegben a kváziszerzetesek vörös csuhát viselnek, és jó, hogy – szerkesztői javaslatra az Új Symposionban, később a könyvben is – ezt megváltoztattam, de így is lesz elég gondom vele... Amint tudjuk: a darab reprízeinek java részét már neki köszönhetem, akkor már visszatért régi posztjára, de mire a Légszomjért kellett Virág Misinek közelharcot vívnia, akkor már súlyos betegként inkább vegetált. Ezért nem hiszem, hogy épp ő lett volna az, aki a dráma sorsát illetően úgy irányított volna bárkit is, hogy azt a Sterija Játékokon olyan keményen megtámadják, azt sem hiszem, hogy ő hívta meg a darab egyik előadására a tartományi pártvezetés két ideológusát, Popin Vladót és Szabadka Sándort, hogy már 1971 őszére az UDB fogdmegjei játsszák el velem (általában éjszakai háromkor) – az igazi légszomjat.

Emlékszem arra is, hogy igencsak ferde szemmel nézett rám, amikor az Újvidéki Rádióban a hangjátékműsorok dramaturgja, majd szerkesztője lettem. Keserűen mondta: elvittétek a legjobb színészeink egy részét, miért hiszitek, hogy az éterbe illanó hangjáték több és figyelemre érdemes, mint a színpadi, keserves, de állandóan újrabizonyító munka...?

En erre nem tudtam válaszolni, mert nem voltam benne egyetlen olyan „akcióban” sem, amely a Népszínházat megrövidítette volna bármiben is...

Hogy nem volt könnyű ember, azt bizonyítja az a tizenegy év is, amit konokul végigcsinált ebben a városban, ebben a színházban. Ehhez pedig nem csak állhatatosnak, de keménykötésűnek is kellett lennie, mert a vesszőfutást birnia kellett végig az egyáltalán nem indulgens, igencsak pökhendi, szellemükben is vidéki politikusok és a színház alattomos, kisszerű csahosai között.

Végezetül: a könyv remek szerkesztését húzzák alá azok a fejezetek, amelyek a magyar színjátszás legnagyobbjainak vendégjátékaival foglalkoznak.

DEÁK Ferenc

(Elhangzott Barácius Zoltán Otgarasos színház c. könyvének bemutatóján, 2003. november 28.)

ÉLETJEL KIADÓ

– *Alkalmi írás* –

A Nagyvárad térnél, ahol lakom, van egy szép, zöld, nagyon tágas kert, az Orczy-kert, amely egy, bizonyára daliás termetű és jóképű báróról, és ami biztos, nagybirtokosról és költőről kapta a nevét, közepén egy piciny tavacska, amin, ha úgy hozza a sors, még hatyúk is pompáznak néha, és hát miért ne hozná úgy, hiszen annyi mindent tett már és csinált is, igen, például azt, hogy a kertben óriás fák is vannak, meg mindenféle madár, és négerék is vannak, éjsötét, selymes bőrük ott csillan, villan a bokrok mögött, és kínaiak is, meg fecsegő, ordibáló oroszok, meg bolgárok, meg ruténok, mert összevevissza, szép összevevisszaságban programoznak itt, tánc és zene meg minden, ami kell ehhez az élethez, egy kis tapi is talán a fák árnyékában, és a tóban halak úsznak, és méltóságteljes nyugalommal napozik a varangy a stégen.

És a volt Ludovika épülete szigorúan magaslik az ég felé szintén itt, és a közelében található szoborcsoport az örökre megakadt pillanat szimbóluma, így kissé patetikusan, persze.

Vasárnap délutánonként ide járunk focizni egy vagy két kapura, míg barátaink és a gyerekek kockás plédeken fekvé bámulják az éppen ügyeletes eget.

Fura figuráknak tűnhetünk ilyenkor, és talán azok is vagyunk, de sebj, a sarki Ali babában már hűtik a sört és a fröccsöt, oda megyünk, vonulunk csapzottan kissé, csak a villamosra vigyázzunk, mondanám, mondanám, ha volna kinek, de hisz van, Bálint is jön, meg Jimmy, akit Hősnek hívnak, valóban, ők tudják e hely büszke ösét Szabadka városában, a vasútállomás előtt, ahol gyerekkoromban mindig a negyven rablót kerestem a fagyaltos tölcsepek között.

És innen már csak egy perc a Kupola presszó, amelynek kupolája persze, hogy nincs, végső soron semmije sincs, csak pár asztal, székek meg egy pódium, ahol fellépni lehet, mutatkozni világnak, van itt zenekar, zsonglőr, kerti törpe és bohóc, még Anettka is vetkőzik néha, nagy vehemenciával, beleéléssel, és ki tudja, mire gondolhat ilyenkor, és egyik nap, ahogy a programplakátokat, kiírásokat olvasgatom itt, földbe gyökerezik a lábam, csütörtökön az Életjel koncertezik éppen, ez azért mégsem, motyogom, ennyire nem jel és élet, ennyire nem, hogy hangversenyt adjon, de hát miért is ne, igen, én nem tudom, milyen egy Életjel koncert, egy kiadó koncertje, hacsak az nem az Európa Kiadó, hogyan kell azt nézni, hallgatni, mit kell csinálni még közben, de itt azért sejtek valamit, mert ez is lehet valami hasonló, gondolom, hangszer meg karmester meg minden, csak könyvekkel, szavakkal történik, történhet, ha úgy hozza a sors.

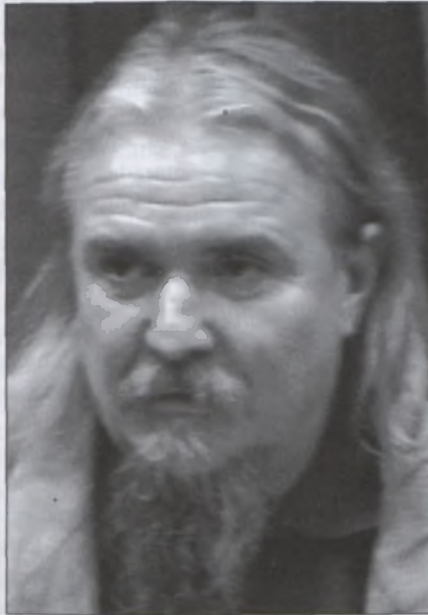
Az Ünnepnapok c. könyvem, az Életjel Könyvek 59. kötete jelent meg, a borítója, amelyen egy kisfiú egy kitárt ajtón át a viharos tengert nézi elgondolkodva, állandóan szállni, röppenni akart, hiába fogtam vissza, szárnyat eresztett, növesztett, celux ragasztó nem sokat segített, nem fért a bőrébe, nem. Ahogy én sem akkor vagy még előbb.

Pesten ért a hír, hogy díjat kaptam, az Ünnepnapok díjat hozott nekem, és ekkor csakugyan mintha ünnep is lett volna egy kicsit. Ha akkor tudom, hogy van Életjel koncert, biztosan elmegyek rá. És gondolok, amit gondolok. Megtehetem. De ez idő tájt még az Orczyt sem ismertem igazán, nem még a Kupolát, másfelé laktam, másféle szívvel, lélekkel, ha szabad, ha lehet ezt így mondani, írni.

És hát legyen, ahogyan lennie kell, igazi koncertet kívánok az Életjel Kiadónak, akár itt, akár fönt Pesten, a már említett presszóban, a kupolás kupola nélküliben, meg hát mindenütt, ahol lehet, ahol jölesik.

SZATHMÁRI István

(Elhangzott az Új lélekindulás című estünkön, 2003. október 9-én.)

Szathmári István

AZ ÉLETJEL JELEI

*Lakatos Mihály, a Nemzeti Kulturális
Örökség Minisztériumának
főosztályvezetője*

A könyv ünnepe a legigazabb ünnepek egyike. Ünnepe mindazoknak, akik a könyv bűvöletében élnek, gondolkodnak itt elsősorban a szerzőkre, írókra, költőkre, kritikusokra, irodalomkritikára, ünnepe azoknak, akik a könyvért és a könyvből élnek, mint a kiadók és munkatársaik: szerkesztők, lektorok, korrektorok, továbbá a nyomdászok, terjesztők, könyvesbolti eladók, kánculában és jeges szélben a kapualjakban, az út szélén, standjaik mögött ücsörgő könyvbarátok és ünnepe mindazoknak, akik hétköznapijainak szerves része a könyv, akik nélkül mindössze egy köteg papírra vetett betűhalmaz maradna a mű, az olvasóknak. Gyermekkorom alsó tagozatos olvasókönyvében volt egy olvasmány, amelyben a nagyapa arra okítja unokáját, hogy ha életének értelmet akar adni, akkor vagy építsen házat, vagy ültessen fát, vagy alapítson könyvtárat, vagy írjon egy könyvet. Más szóval: alkotson valamit.

Nos, abban a szerencsében van részünk, hogy a mai estén a legnemesebb emberi tevékenység, a szellemi alkotás ünnepeként lehetünk részesei. Egy kiadó fennállásának 30. évét és a kiadó 150. könyvének megjelenését ünnepeljük. Szép számok ezek, de csak számok. Számok, nagy számok alapján örökkévalóságra áhítoznak olyan tettek is, amelyek arra teljességgel érdemtelenek. Az ő részükre tartja fenn a demokratikus és nagyvonalú társadalom a Guinness Rekordok könyvét. De ezt vétek is említeni a mai estén.

A *Életjel* kiadó számai mögött azonban látnunk kell azt a kultúrára, nívós kultúrára, művelődési életre áhítozó közösséget is, amely nem éri be a primér szükségletek kielégítésének apró örömeivel, hanem a szellemi élet transzcendens élményeire vágyva szívós akarattal, ellenkező akaratok fölött diadalmaskodva tesz azért, hogy ne csak az életet, hanem az élet teljességét is a magáénak tudhassa. Persze, ez a vágy a tudatalattiban mindig is jelen volt és jelen van az emberek többségében, de realizálódása, felszínre kerülése, megfogalmazása és beteljesítése nem általában az embereken, hanem meggyőződésem, hogy mindig az egyes embereken múlik, azokon, akik ezt hivatásuknak érzik, és erre a hivatásra nem kevesebbet tesznek fel, mint az életüket. Közülük való Dér Zoltán is, akinek alkotói pályája szerencséjére/szerencsétlenségére – szempont kérdése – egy-

beesett a vajdasági irodalom hőskorával. Azzal a korról, amely a határon túlra került országrészekben teljességgel megváltoztatta az irodalom és az alkotók szerepét, plusz és súlyos terheket róva rá és rájuk, ennek minden pozitív és negatív következményével együtt. A határon túli régiókban, ahol állami támogatásra nemigen számíthattak a kisebbségi kultúra művelői, nemcsak az alkotóművészek, hanem a kultúraszervezők, az irodalomszervezők munkájának jelentősége is rendkívüli módon megnőtt. Dér Zoltán azon kevesek közé tartozik, akik tollukon kívül kitűnő szervezőképességüket is a kisebbségi magyar kultúra szolgálatába állították. Ez az, ami felbecsülhetetlen értékű, mind a vajdasági, mind az egyetemes magyar kultúra és ezen belül az irodalom szempontjából. S ennek csak egyik magyarázata az, hogy azon nemzedéknek a tagja, amely számára a közszolgálat fogalma azt jelentette, amit eredetileg is jelent: a köz feltétlen és önzetlen szolgálatát, mindenféle pejoratív konnotáció nélkül. Nem hiába említik úgy tanítványai, mint a „gondolkodó, örökké lobogó, örökké rohanó, izzadó homlokú szerkesztő urat”, aki folyton valamiféle civilizációs körhöz akarta őket csatlakoztatni, felléptetni a színpadon, a kultúra mécslángja köré gyűjteni őket.

„Robbant, szikrázott az energiája” – mondják. És azt is mondják: „Dér Zoltán vajdasági intézmény”. Nem én mondom, ők mondják: a tanítványok. Ennél egyszerűbb, őszintébb és nagyobb dicséretet nem kaphat az ember. Akiról így vélekednek, tudhatja, hogy halhatatlan. Nem a lexikonoknak köszönhetően az, hanem tanítványai által, akikben megsokszorozta önmagát.

Abban, hogy a vajdasági magyar irodalom magyar és nemzetközi összehasonlításában is ott áll, ahol neki is komoly szerepe volt és van. Lehetne sorolni most folyóiratokat, műveket, tanulmányköteteket, országos és városi díjakat, de nem teszem, mert Önök ezt nálam sokkal jobban tudják.

Nekem, mint a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma képviselőjének örömet és elégtételt jelent, hogy ha szerény mértékben is, hozzájárulhattunk az Életjel könyveinek megjelenéséhez.

Elgondolkodtam azon, hogy miért választotta az alapító az élőújságnak, majd a kiadónak is éppen az ambivalens érzelmeket keltő Életjel nevet. Hiszen ahol „életjellel” találkozunk, ott nyilván vagy soha nem volt, vagy már úgy véljük, hogy nincs élet. Ez a jelentésmező borúsabb, felhősebb része. Ezzel szemben tudjuk, hogy milyen mérhetetlen örömet jelent, ha valahol – várakozásainkkal ellentétben – ez élet jelét fedezhetjük fel. Úgy vélem, ez a fogalom a maga ambivalenciájában jól tükrözi egy közösség sorsát, amelytől néha az életet is elvitatták/elvitatják, de amely mégis él és élni akar.

És ez a kiadó, ezek a könyvek valóban azok, amit a választott név is jelez: az élet jelei.

Kívánom, hogy ez még sokáig így legyen, szívből gratulálok Dér Zoltánnak és a kiadó munkaközösségének az elért sikerekhez, a továbbiakhoz pedig kitartást, erőt és mindenekelőtt jó egészségek kívánok!

LAKATOS Mihály,

a Magyar Köztársaság Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
főosztályvezetője

(Elhangzott Új lélekindulás című estünkön, 2003. október 9-én.)

EGY VÁROS MŰFAJA

A szabadkai Életjel-könyvkiadás nem harmincéves, már lassan odajut, hogy le is tagadhatna életkorából, mert az ember életútjának feléhez érkezett. Szerencsére a mulandóság a könyvre nem érvényes, a könyv távlatos, mérettelen életkorú, mérhetősége legfeljebb az olvasótól függ.

Az Életjel élőlútság 1958-ban alakult, Szokolczay Lajos „hangos” újságnak nevezte, és Egyetemes érték és helyi érdekű hagyomány című tanulmányában (Jelenkor, 1975., 11., 12.) azt latolgatta, hogy ennek a sajátos műfajnak túl kellett lépnie egyediségén, ezt volt hivatott szolgálni az írott könyvforma. A legendás évben, 1968-ban kezdődött a hagyományfeltáró Életjel Miniatűrök kiadása. Toncs Gusztáv és Loósz István tanári szellemét, de az ellenzékét képviselő Csáth Gézáékét is Dér Zoltánék követték. Szokolczay egyik megállapítására azonnal felfigyel az olvasó, ez pedig az irodalom- és művelődéstörténeti, illetve egyéb feltárások után keletkezett szabad tér kitöltésére vonatkozik. Szerinte a teret hagyomány felkutatását követően a szépirodalmi alkotások fogják kitölteni, és noha jóslata nem egészen válhatott be, mert a teresülés kérdése a regionalitás szempontjából nem ilyen egyszerű, az mégis elmondható, hogy az Életjel Kiadó az előrevetítésnek megfelelően számos szépirodalmi értékkel dicsekedhet.

A bűvös évszám, amelyet most ünnepelünk: 1973. Az irodalomtörténész elmélázhatja a vietnami fegyverszünet világirodalmi lecsapódásán, Szolcsenyicin Gulag-szigetecsoportján, vagy éppen azon, hogy a magyar irodalomban is jelentős események történtek ekkor, megjelent például a Versben bujdosó című Nagy László-kötet, valamint Rába György Lobbanásokja. Ekkor, ebben az évben született meg az első Életjel Könyv, amelyet csak a Csépe Imre Emléknapon lehet igazán hiteles módon megemlíteni, ugyanis ez a kiadvány Csépe Imre Határdomb című vallomáskötete volt. Már a cím is aktuális, hiszen a határregények és határjátékok korát éljük. A Magyar Szó 1973. május 30-án beszámolt (G. Á.) a szabadkai Zeneiskola hangversenytermében megtartott Életjel-előadásról, amelyet Csépe halálának első évfordulójára állítottak össze. A cikk a könyvet is megemlíti: „Az íróról emlékezett meg Urbán János, aki egyben bemutatta Csépe Imre vallomásainak gyűjteményét, a Határdomb című kötetet, amely az Életjel Könyvek első számaként jelent meg a jubileumi alkalomból. Az esten számos példány kelt el belőle.”

A könyv előtörténetéről éppen a harminc évvel ezelőtti Csépe Imre Emléknapon beszélt a kötet létrejöttében aktív szerepet vállaló Urbán János (7 Nap, 1973. szeptember 28.). Minden könyvnek megvan a maga története. Ezt a könyvet a szerző nem vehette kézbe, ám az olvasó igen. A szerkesztőség előbb abban állapodott meg, hogy a sorozat Csépe vallomásaival indul, aztán abban, hogy halálának első évfordulójára adják ki. Lévy Endre nem tartotta véletlennek a szárnyait bontogató kiadó választását, az értékmentő attitűdre hivatkozott (Üzenet, 1973 8.), valamint a bácskai dallamra, a lelkendező kitarulkozásra, a

bácskai táj szenzibilis poétájára. 1968-ban Szorul a nap címmel Csépe Imre versei is kiadásra kerültek. Ekkor, a nyolcvanas években (éppen az Életjel Könyvek és Miniatűrök révén. Dér Zoltán jóvoltából) a Kosztolányi–Csáth hagyományvonal is egyre erősödött, a szabadkai könyvbemutatók jelentőségéről viszont Fehér Ferenc értekezett (Magyar Szó, 1988. október 25.). A Kosztolányi-kultusz és a Kosztolányi-levelek kiadására (Dér Zoltán révén) Szabadkán akkor került sor, amikor Kosztolányi neve még nem volt divatszó (lásd Tandori Dezső új esszékötetét), sőt amikor még egyáltalán nem volt divat, vagyis nem volt ajánlatos ezt a nevet kimondani.

Felsorolni is nehéz lenne a kiadványokat, az Életjel Évkönyvek erről pontos és következetes áttekintést adnak, sőt a könyvek és miniatűrök arányát is kimutatják. Jelenleg például a Magyar László-hagyatékot tartalmazó sorozat emelkedik ki, és Dér Zoltán Játék és szenvedély című születésnap-i kötete a kiadó 103. könyve, Kopeczky László Kádár Katája után születésnap-i Hármaskönyve is eljutott már az olvasóihoz. A leltár adatai szerint a 160. könyv körül járunk.

Felsorolás helyett inkább a nyelv érdemel említést. Az Életjel ugyanis nyelv. Egy város hangos nyelve, egy város műfaja. A nyitottság nyelve, amely nem ismer lezárt hagyományt. „Városom, szeresd a szót!” – írta Ács Károly. Kopeczky László a helyben topogó időben keletkező, rögzíthető szavakat dicsérte. Idővel elkészülhetne az Életjel-szótár is, ahol új szemantikai távlatok nyílnának, amelyben a Miniatűr szó átértelmeződik, és a kiadó minimalizmust átértékelő céljával függ össze. A zseb-líra lírai minimalizmusa műfajt teremt, azután a Szabadkai karnevál kerülhet sorra (lásd Somlyó Zoltán), amely regionális jelentésében elkülönül a közép-európai vagy kunderai divatszótól. Majd a történelmi nézőpont változik át líraisággal viselős nézőponttá, a Próbátétel pedig szintén lírai kategóriává lényegül át Lányi Sarolta révén...

Most tehát a nyelv írott formáját, a könyvet ünnepeljük. Harmincéves az Életjel Könyv. De az is lehet, hogy már a harmincötödiket is betöltötte.

HÓZSA ÉVA

(Elhangzott az Új lélekindulás című estünkön, 2003. október 9-én.)

A KÖNYV ÉL

*„Oh nem mondjátok azt, hogy a Könyv ma nem kell,
hogy a Könyvnél több az Élet és az Ember:
mert a Könyv is Élet, és él int az Ember –
igy él: emberben könyv, s a Könyvben az Ember.”*

(Babits Mihály)

A könyv él.

Pedig a huszadik században számos találmány megszületésekor bejelentették halálát: a film, a rádió, a televízió, a számítógép, és legutóbb az internet robbanásszerű elterjedése komoly borúfelhőket kergetett a könyv léte fölé, ám egyik sem vehette fel vele igazán a versenyt, a könyv nem hagyta magát kiszorítani az emberi életben betöltött, szinte megmagyarázhatatlan makacssággal betöltött szerepköréből.

Jelenleg is a szemünk előtt zajlik egy folyamat, egy tulajdonképpeni média-forradalom, amelynek következményét némelyek a másodlagos oralitás kifejlődésében látják, amely a digitális technológia nyújtotta lehetőségekkel segíti új, kollektív műfajok kialakulását és technológiailag is kifejezésre juttatja a szerző halálának filozófiai koncepcióját. Az írással meghatározott európai kultúrában nevelkedettek számára az írás és az olvasás, a könyv továbbra is valamiféle magasztosságot, szentséget, az igazságot hordozó megjelenési formát jelentett.

Az írott szó becsületével kapcsolatosan Mészáros Zoltán Híd-díjas szabadkai esszéíró a következőképpen érvel: „Jellemző, hogy a masszogéta ímokok kezét mostak, mielőtt le kellett írniuk a Kimondhatatlan nevét, és ha egyszer tévedtek, az egész tekercest elégették, kollégáik (a középkori szerzetesek) hasonló gonddal másolták a Vulgátát, noha inkább mással foglalkoztak, hogy valdensék mindent kockáztassanak egy-egy nép nyelvén írott Bibliáért. Az egyiptomi írás papi írás volt, és görögül hieroglif írásnak (hieroglüphikon grammata) nevezték. Nos, a hieroglüphikos jelentése: szent vésetek (pontosabban a szó egyik fordítása ez lehet). A papiruszra írást is hieratikusnak nevezték, amelyben szintén benne van a hierosz, a szent szó. A kínaiaknál pedig mandarinok évezredekig őrizték és másnak nem adták át az írástudás kiváltságát. Az írás a megőrkítés eszköze volt, a transzcendencia kapuja, és ezt jól tudták.”

„Az olvasni tanulás minden írástudó társadalomban valamiképpen beavatás is, ritualizált átmenet a függőség és a kezdetleges kommunikáció állapotából a közösségi emlékezet világába” – írja Az olvasás története című könyvében Alberto Manguel, és ezzel rámutat az olvasás titkos tudást hordozó cselekvés-jellegére, amit oly érzékletesen jelenített meg Dürer a Vulgata-fordításon dolgozó Szent Jeromos átszellemült arckifejezése és az asztalán heverő koponya között teremtődő jelképiségben – az olvasás a tudás és a bölcsesség továbbhagyományozódásának záloga. Az olvasásjelek megfejtése, és az ember egész élete során

olvas, hiszen az őt körülvevő világ jeleit fordítja le a maga nyelvére és a maga tudására. A könyv pedig olyan jelegyüttes, amit a jelentésközvetítés szándékával hoztak létre alkotói. Az írás azért döntő jelentőségű az emberi kommunikációban, mert segítségével elképzelhetetlen mennyiségű jelentéssel bíró jelet lehet megörökíteni.

Az olvasásnak van egy ősi, még a második században lefektetett szabálya, vagy pontosabban fogalmazunk, ha azt mondjuk, felismerése, amely az olvasás aktusának mérvadó meghatározásává vált, mégpedig az, hogy maga az olvasás is egyfajta – iratlan – palimpszeszt. A legújabban olvasott szöveg ugyanis mindig felváltja az előzőt, úgy írja felül azt, hogy egyben magába is foglalja, minden újabb olvasmány a korábbiakra épül. Az olvasás tehát kumulatív aktus, és mértani haladványt követ, minden megelőző olvasmány megtalálható a legutóbbiban.

De akkor ki legyen a gazda? Az író, vagy az olvasó? – kérdezhetjük bátran Denis Diderot-val, kinek a portékája az olvasóban kumulálódó olvasmány, azé-e, aki az elsődleges szöveget megalkotta, vagy azé, aki az olvasás által értelmet ad neki? Azé-e, akinek írói munkája foglalkozásszerűen a kenyérkeresete, aki szellemi termékét materializálva áruvá tette és felkínálta a (szellemi és materiális) piacnak, vagy azé, aki a könyvesboltban megvásárolta és hazavitte a regényt vagy a verseskötetet? A könyvnek ugyanis éppenséggel mindegy, hogy az eladó pultján áll, vagy valakinél odahaza a könyvespolcon. Életét ugyan az írója adja, de létét nem a kinyomtatásnak, az üzletbe kerülésnek vagy megvásárlásának köszönheti, hanem az (el)olvasása hozza meg számára létezésének ontológiai bizonyosságát. Olvasson, hogy éljen – tanácsolta Flaubert, ám gondolata, miszerint az olvasónak kell a javasolt tevékenységet végeznie léte fenntartásának érdekében, fonákjára is fordítható: azért olvasson, hogy a könyv éljen, és csak ezt követően, mintegy másodlagosan, a könyv léte által az olvasó is élhessen. Az olvasói szerep megteremtésével a szerző/olvasó egyszersmind kinyilvánítja az író halálát. Ahhoz ugyanis, hogy a szöveg, a vers, a regény (értelmezése) végérvényessé váljék, az írónak el kell engednie kezéből a művét, vissza kell húzódnia, létezésének – szerepe létezésének – meg kell szűnnie. Az író jelenlétében a szöveg nem teljesezhet ki, az olvasó nem keltheti életre. A világot, ami nem egyéb, mint egy könyv – állítja a mítosz és a teória, bekebelezi az olvasó, aki maga is csupán egy betű a világ szövegében. Így jön létre az olvasás végnélküliségének körkörös metaforája: az vagy, amit elolvasol.

Am miként lesz a világból könyv, és fordítva, könyvből világ? A metaforikus azonosítás ugyanazon időben keletkezhetett, mint az írás és az olvasás, a zsidó vallás már használja a könyvet és a világot kiegyenlítő metaforát és a világnak a betűk általi teremtésének képzetét. Az ősi talmudisták úgy látták, a Bibliába jelentések sokasága van belerejtve, és a mi világi utunk célja e jelentések folytonos keresése; a kabbalisták egészen az írásjegyekig lemenően keresték az értelmezési lehetőségek variációit. Ez az elvont tevékenység a késő középkor miszticizmusának előretörésével nyert mai értelemben is használatos megfogalmazást. Fray Luis De Granada, egy tizenhatodik századi spanyol misztikus vélte úgy – a több ezer éves hithagyomány nyomán –, hogy a világ egy könyv, és ha a

világ egy könyv, akkor a világban létező dolgok annak az ábécének a betűi, amelyekkel a könyv megíratott. Aztán a múlt évezred végén Walt Whitman szemlélete árnyalta némileg ezt a meglátást. Szerinte a szöveg, a szerző, az olvasó és a világ egymást tükrözi az olvasás aktusában, abban a cselekedetben, amelynek jelentését addig tágitotta, mígnem az összes létfontosságú emberi tevékenység megjelölésére alkalmassá vált, egyszersmind a világmindenségre is, amelyben mindez megtörténik. Annak kimondása, hogy az író egyenlő az olvasóval, hogy a könyv igazából ember, az ember pedig könyv, a világ egy szöveg, a szöveg pedig nem más, mint a világ – nem más, mint az olvasás mesterségének megnevezése. Whitman arra mutatott, hogy olvassuk a világot, mert a halandók számára ez a kolosszális könyv a tudás egyetlen forrása. Igaz, a tudomány inkább Hans Blumbergben tiszteli ennek az elképzelésnek a teoretikusát, ugyanis a múlt század hatvanas éveinek leelején, amikor az olvasói paradigmaváltást jelentették be a különböző irodalomtudományi iskolák, körbejárva a műalkotás értelmezésének lehetőségeit vagy kinyilvánítva annak lehetetlenségét, könyvet írt a világ olvashatóságáról, amelyben az olvasás kulturális eszméje a modern világmegértés egyetemes metaforájává válik.

A könyv, vagyis a szöveg *piknik*, ahol a szerző hozza a szavakat, az olvasó pedig a jelentést, vallotta az aforisztikus Georg Christoph Lichtenberg a XVIII. században, jelezvén, hogy a befogadó aktív, vagy éppen konstitutív, ma pedig már participatív részvétele nélkül aligha képzelhető el, hogy hozzáférjünk a műalkotás értelméhez, ami nyitott és plurális, de korántsem végtelen: az értelmezések számszerűen kimutathatatlan mennyiségének határt szab a nyelv logikája, a nyelvtani konvenció és természetesen a józan ész.

Az írott szöveg nem egyéb, mint papírra vetette beszélgetés, aminek az a célja, hogy a jelen nem levő partner is ki tudja ejteni a neki szánt szavakat. Ez a feltevés, vagy inkább magyarázat onnét eredeztethető, hogy a Biblia őseredeti nyelvei, a héber és az arámi, nem tesznek különbséget az olvasás és a beszéd aktusa között – mindkettőre ugyanazt a szót használják. Tudjuk, a zsidók és a muszlimok a hangos olvasás mellett egész testtel is részt vesznek a szent szövegek olvasásában. Szent Ágoston, éppúgy, mint Cicero, beszédbeli képességnek tartotta az olvasást. Cicero-szónoklatnak, Ágoston-prédikációnak. Az olvasni tanulás minden írástudó társadalomban valamiképpen beavatás is, ritualizált átmenet a függőség és a kezdetleges, vagy pontosabban egy más, az orális kommunikáció állapotából a közösségi emlékezet világába. Az átmenet könyvek segítségével megy végbe, s a gyermek így ismerkedik meg azzal a közös múlttal, amelyet minden olvasmányával többé-kevésbé megújít. Az ember azért olvas, hogy kérdezzem – fogalmazta meg közérthetően Franz Kafka, és ugyanezt állítja korunk filozófusa, Arthur C. Danto is, amikor azt mondja, hogy értelmezés nélkül semmi se lehet műalkotás.

Tény, hogy ha kezünkbe veszünk egy könyvet, az azt megelőző, és az azt követő könyveket is forgatjuk, nincs jogunk semmibe venni a nem létező, vagy a még nem létező köteteket sem.

A könyv él, mert szükségünk van rá. Az Alexandriai Könyvtár 400 000 könyvet őrzött, bár a korabeli könyvek formailag nem hasonlítottak a maiakra, az avignoni pápák könyvtára mintegy 2000–2500 kódexet foglalt magába, de a Harvard Egyetem például egy teljes 400 kötetes könyvtárából nőtt ki – kevés könyv is mérhetetlen szerepet tölthet be az egyén és a közösség életében. Az Életjel Könyvek és az Életjel Miniatűrök a könyv fontosságának minden attribútumát magukon hordozzák. S mint egyetlen könyvet, az Életjel Kiadóéit se nem megjelenésük helye minősíti, jóllehet mégis meghatározó ebben az esetben a könyv kiadásának a helye. A könyvekben ugyanis – a periféria és a centrum elmélete szerint – egymást erősítő vektorok működnek: kötetenként, vagy egészükben szemlélve hatásuk rávetül Szabadka városára, azon túlmutatva a Vajdaságra, s bár a többi vajdasági könyvvel egyetemben gyakran csak a tudomásulvétel erejéig, de eljut az irodalmunk központjaként számon tartott Budapestig. Midőn végigpásztázunk az Életjel Könyvek és Miniatűrök könyvtárán, nem lehet kétségünk afelől, hogy Dévavári Zoltán szerkesztői munkájának eredménye ugyanolyan kulturális letétemény, mint amilyen az egykori amerikai teljes egyetemalapító könyvtára volt. Irodalmi lexikonunk elsősorban szabadkai vonatkozású néprajzi, sajtó-, irodalom-, hely- és településtörténeti munkaként, dokumentum-, illetve kritikaköteteket, kiadványsorozatként tartja nyilván az 1973-ban indított Életjel Könyveket. A Szabadka-központúságot és a helyi érdekeltséget, helyi jelleget azonban csak annyiban kell fontosnak tartani, hogy a szerkesztői koncepció felvállalta a szabadkaiságot és irányadóként tüzte ki maga elé ezt, a szabadkaiság kifejezés alatt értett világ- és életérzést, amit tulajdonképpen a sorozat szerzői könyvek sorában igyekeztek megragadni és definiálni. Szabadkainak lenni szívet melengető érzés, még ha az ember távol kényszerül élni a várostól, s mindenképpen fontos, hogy alkotók, kutatók, tudósok, művészek eredtek nyomába ennek az illékony, de folyton jelen lévő életérzésnek. A könyvek azonban, miként már jeleztem, messze túlmutatnak születésük helyén, a – mondjuk így – vidéki kiadó tevékenységének termékei a magyarság szellemi kincsének egyetemesen illeszkedő részei.

A sorozat Csépe Imre vallomásaival indult, a Határdomb című kötettel, a szabadkai sajtó-, oktatás- és várostörténetét feldolgozó kötetek sorjázásában azonban felmerül egy márkáns vonal, amely Kosztolányi Dezső és Csáth Géza munkásságát igyekszik mindinkább megközelíteni, és ezen felül a szerb olvasóközönségnek is hozzáférhetővé tenni, ám a Szabadka-centrikusságon messze túlmutat például a prigrevica-szentiváni papköltő, Rónay István költői műveinek összegyűjtése és közreadása, vagy Beszédes Valéria néprajzi munkája, amelyben a ház szókinsét tárja fel (A ház), aztán Gubás Jenő, Tóth Lajos, Biacsi Antal, Vajda Gábor tanulmányai, Szathmári István novellái, Gulyás József Híd-díjjal jutalmazott verseskötete (Vers – 1980), Bence Erika kritikái és tanulmányai. De aligha hagyhatjuk figyelmen kívül azokat a könyveket, amelyekben Beszédes Valéria szerkesztőként gyűjtötte egybe Bácska és a Vajdaság szellemi és tárgyi néprajzának feltáró és a feledéstől elragadó feldolgozását, vagy amely-

ben szerzőként foglalta össze a szabadkaiak népi vallásosságát (Ünnep ez minekünk). A sorozat darabjai között találjuk Csáth Géza öccsének 1908-tól 1910-ig terjedő naplóját (Jász Dezső: Hasznok és keserűségek), Törköly István Akikért nem szolt a harang című munkáját, amelyben az egykori frontharcosok vallomása nyomán oszlatja el a Petőfi brigádöt övező hamis pátoszt, Matuska Mártonnak a vajdasági mártírok sorából három sorsot kiemelő dokumentumriportját, Magyar László levéltári búvárkódásainak kiváló gyűjteményeit, dr. Sági Zoltánnak a nálunk olyannyira időszerű depresszió és öngyilkosság gyökereit kutató munkáját (A fiatalkor fekete feltjai), Barácius Zoltán színháztörténeti munkáit, Pekár Tibornak a Szabadka zenei életét felidézö kötetét, és a sorozat idén megjelent, 103. kötetét, Dér Zoltán Játék és szenvedély című munkáját, amely a szerző korábbi kutatásainak módosított és kiegészített eredményeit is nyilvánosságra hozza.

Az eddig megjelent hét Életjel Évkönyv az Életjel irodalmi élöújság és kiadó krónikájának adatait tartalmazza.

Az Életjel Miniaturök sorozata korábban indult, 1968-ban Léway Endre Új lélelindulás című tanulmánykötetével. A sorozat – ismét csak lexikonunk meghatározása szerint – az irodalmi, a művészi élet és múlt apró, példát mutató jeleiként önéletrajzokat, életrajzokat, irodalomtörténeti tanulmányokat, írók levelezéseit jelenteti meg, s ritkábban tartalmaz szépirodalmi műveket. A sorozat 1995-ig élt, utolsó, 50. kötetét dr. Sturc Béla A szabadkai-horgosi-homokpuszta természetes értekei című tanulmánykötetete volt. A miniatür kötetek a vajdasági magyar szellemi élet olyan méltóságteljes életműveinek állítottak emléket, mint például Vinkler Imre, Balázs G. Árpád, Csáth Géza, Hangya András, Baranyi Károly, Kosztoányi Dezső, Farkas Béla, Fekete Lajos, Csuka Zoltán, Fehér Ferenc, Láng Árpád, Iványi István, Kázmér Ernő, Lányi Ernő, Somogyi Pál, Almási Gábor, Lifka Sándor, Oláh Sándor, Petrik Pál, Çion Nándor. Impozáns névsor, korántsem csupán a város lehet rá büszke.

Vegyed és olvassad – mondhatjuk Augustinius császár bölcsességével, hozzáfűzve Italo Calvino gondolatát, miszerint „minden könyv, amit elolvasok, része lesz annak az általános és egyetemes könyvnek, amely olvasmányaim összessége. Ez nem következik erőfeszítés nélkül: ama legfőbb könyv létrejöttéhez minden egyes könyvnek át kell lényegülnie az előzőleg olvasottal”.

A könyv él. Az Életjel Könyvek élnek. Vegyétek kezetekbe és olvassátok öket!

FEKETE J. József

(Elhangzott az Új lélelindulás című estünkön, 2003. október 9-én.)

AZ ÉLETJEL MINIATŰRÖK ÉS HONI KÉPZŐMŰVÉSZETÜNK

Egy jelentős könyvkiadói elképzelést és vállalkozást köszöntök ahelyett, hogy művészeket: képzőművészeti alkotókat és írókat szólítanék meg bevezetőmben. Teszem ezt azért, mert a szabadkai Életjel című irodalmi élőújság Életjel Miniatűrök nagy sikerű sorozatát dicsérem. A sorozat ötven könyve közül csak nyolcat emelnék most ki, de nem találomra, hanem közös tartalmuktól vezéreltetve, azaz az itteni, a szabadkai képzőművészekről szólóakat. Az Üzenet című folyóirat mellett ezek a könyvek szóltak először behatóbban honi képzőművészetünk jeleiről, s adtak megjelenési lehetőséget akár maguknak a művészeknek, akár az őket jól ismerő művészbarátoknak, műkritikusoknak. Ezáltal váltak nem egy nemzedék kalauzává a műalkotások örök érvényű, vagy talmi értékeinek labirintusában.

Egy gazdag város gazdag művészeti hagyományát tárják elénk az Életjel Miniatűrök képzőművészeti könyvecskéi: nyolc könyv nyolc művészeről, s mindegyik könyvön ott szerepel Dér Zoltán neve, akár sajtó alá rendezőként, akár szerkesztőbizottsági tagként. Valójában ő volt az, aki az 50. számig eljuttatta ezt az érték- és hagyománymentő sorozatot. Amilyen sok vergődésen, gyötrelmen és megpróbáltatáson mentek át az alkotó művészek, bizonyára olyan nehéz lehetett mindezt összehozni, s nem hagyni ki senkit az arra érdemesek közül. Rendkívül megfontolt vállalkozás volt az úgymond nagy, „tisztességes terjedelmű” könyvbe még nem illő rövid bemutatókat, vallomásokat, esszéket így közreadni, s az érdeklődőkhöz valamiképpen eljuttatni. Dícséretes támogatás a szerzőknek, és hasznos, szemléltetéssel egybekötött ismeretterjesztés sok-sok olvasó számára. S ne feledjük: nevelőmunka is a javából. Csak éppen a terjesztésükkel volt többször gond.

A bemutatott művészek: Vinkler Imre, Balázs G. Árpád, Hangya András, Baranyi Károly, Farkas Béla, Almási Gábor, Oláh Sándor és Petrik Pál a XX. századi Vajdaság s benne Szabadka képzőművészetének kiváló alkotói, festői, szobrászai. Közülük négyen, Balázs G. Árpád Bolyongó paletta, Baranyi Károly Ikarosz szárnyán, Almási Gábor Szobortalan égaljról jöttem és Petrik Pál Múltam ösvényein címen önéletrajzukat tették közzé a Miniatűrökben, míg Sáfrány Imre, a festőtárs, a maga vallomását a tragikus sorsú Vinkler Imréről Zsombékok címen, Gajdos Tibor műkritikus Hangya András (A csillagos homlokú) és Oláh Sándor (Kékfátyolos világ) életútját és festői opusát, valamint a jóbarát és művésztárs Baranyiné Markov Zlata a délvidéki szecesszió legjobb alkotójáról, Farkas Béláról írt emlékezőt Vergődés címen. A leghitelesebben megszólalhatók a sorozat szerzői, azaz maguk a művészek, illetve más szerzők is ugyancsak képzőművészek, sorstársak, jóbarátok, kivéve az egy Gajdos Tibor műkritikust, akinél viszont nincs avatottabb ismerője Szabadka művészettörténetének – jelzi ezt a Miniatűröket záró 1995. évben ugyancsak az Életjel kiadásában megjelent hatalmas és átfogó monográfiája, a Szabadka

képzőművészete (Történeti áttekintés a kezdetektől 1973-ig) című. S ez a könyv már igazi képzőművészeti monográfia, hiszen a kronológiai sorrendben tárgyalt művelődéstörténeti események, a művészek élet- és pályarajzát tartalmazó tanulmány mellett sok illusztráció (színes és fekete-fehér) teszi vizuálisan is érzékeltetőbbé a képzőművészekről és műveikről leírtakat.

A festőinkről szóló *Életjel* Miniatűrök eleinte vékony (38-41 oldalas) füzetek később terjedelmükben a duplájukra növekednek, s egyre több, a műalkotásokról készült fényképet tartalmaznak, hogy a bemutatott művész opusát kellően prezentálják az olvasónak.

Jóleső érzés volt a szerkesztőbizottság egyik tagjától, a szülőfalumból elszármazott, de attól végleg soha el nem szakadt Guzsvány Máriától kapott könyvecskékben tallózgatni, izlelgetni a nagyváros nyújtotta (képzőművészeti és művelődéstörténeti) lehetőségek eredményeit, csodálni az örömben vagy vergődve fogant alkotásokat, melyek később a szabadkai Városi Múzeum tárlataira is elhívtak, ahol egynémely művész retrospektív kiállítását is megrendezték, bár állandó képtárukat máig nem tudták megnyitni. Hivatásuk volt ezeknek a piciny könyveknek, melyek sorra megelőzték a későbbi, színes képzőművészeti kismonográfiákat, melyek immár teljesebb élményt nyújthattak egy-egy életműről. Úttörő vállalkozása volt ez az *Életjel* nevű irodalmi élőlétszám, s roppant fontosak és hasznosak lehetnek ezek a Miniatűrök egy majdani vajdasági képzőművészeti antológia, illetve tankönyv megírásánál. Mert, remélem, nincs messze az idő, sőt talán el is érkezett már, amikor iskoláinkban a tanórák bizonyos százalékát a helyi színekre, például itteni művészek bemutatására fordíthatja a tanító, illetve a szaktanár. S akkor egy szép szabadkai és palicsi kirándulás programjába jól belefér(hetne) a mi művészeink képeiből, műalkotásaiból rendezett közös, állandó, tárlat megtekintése. Ugyanakkor az érdeklődőbb fiatalok ellátogathatnának a palicsi temetőben Farkas Béla, vagy Baranyi Károly sírjához, mert akár az ilyenfajta találkozás is olyan élményt nyújthat a világra eszmélő fiatalnak, hogy később érdeklődő, műpártoló felnőtté váljék.

Végül hadd mondjam el, hogy ezt a hajdan hiányt pótló sorozatot folytatni kellene, vagy másikat találni ki helyette, hiszen van még a szabadkai múzeumban olyan művészeti hagyaték, melyről nem szól önálló publikáció, meg azok a fiatal művészek is, akik e könyvek megjelenésének idejében pályájuk elején jártak, mára már megérdemelnék egy önálló kismonográfiát, *Életjel Új Miniatűr*. S ha műhelynek tartjuk az *Életjel* Kiadót – ebbéli voltáról pedig már rég meggyőződhattünk –, akkor nemcsak a szabadkai képzőművészeink életművét illeszthetjük egy leendő, egy újabb sorozat kiadási tervébe, hanem a magyar nyelvterület e déli peremének, szülőföldünknek többi képzőművészeti alkotóját is, akik szerte e vidéken éltek, vagy alkotnak napjainkban is.

SILLING István

MENEKÜLÉS A MAGÁNYBÓL

*Színházi életünk krónikása:
Barácius Zoltán*

Megkeseredve, megalázottan, álmaimban csalatkozva tévedtem be 1960-ban, január hónap harmadik napján Topolyáról Szabadkára – azelőtt a nagybecskereki első és utolsó hivatásos magyar teátrum tagja voltam –, ahol emberi nagyságról, a művészetek dicséretéről, fennkölségéről, haszonságáról szó nem esett sem a Népkörben, sem pedig az éppen agonizáló Népszínházban, de aztán összefutottam Dévavári Zoltánnal – aktatáskáját szorongatta a hóna alatt, gyorsan beszélt, mint aki le akarja rohanni az embert szózuhatagával –, az Életjel elnevezésű élőújság szerkesztőjeként, szervezőjeként, mindeneként mutatkozott be nekem, azt mondván, hogy belőlünk színészekből, elsősorban fiatal, tehetséges színészekből hiányzik az egészséges önbecsülés, szakadjunk ki a színház hétköznapjainak

taposómalmából, vállaljunk felolvasást azokon a rendezvényeken, melyeknek színhelye a Városi Zeneiskola hangversenyterme, legyünk tagjai egy lelkes közösségnek, tolmácsolhatunk verseket, prózát, dalra is fakadhatunk, akár táncra is perdülhetünk. Íme, nyitva van előttem is az aranykapu: tudniillik, hogy a művészet és a szeretet mozgatja a napot és a holdat (meg a csillagokat).

Tudtam, már akkor tudtam, hogy Dévavári Zoltán munkásságának középpontjába Szabadka két legnagyobb írójának, Kosztolányi Dezsőnek és a tragikus sorsú Csáth Gézának életműve állt, „csúcsmódban” volt akkor, a 60-as években. Neve eggyé vált az Életjellel. A Szabadkán 1958. október 28-án létesült irodalmi élőújság a szellemi és erkölcsi létezésnek, jelenlétnek az életjele volt (az ma is). Dévavári Zoltán értékörző szenvedéllyel rázta fel a Népszínház színészeit, engem is, s lassan-lassan, szerény tehetségemhez mérten, én is beépültem abba a közösségbe. Hol érdekes, izgalmas szövegeket olvastam fel, szavaltam is, az aluszékony város művelődési életének aktív részese lettem.

1968 decemberében, amikor a Népszínházban már-már megfeledkeztünk arról, hogy a közönségnek, főleg a fiataloknak elvárásai vannak velünk szemben, amikor alaposan és megengedhetetlenül „felvizezték” a repertoárt mi, néhányan – Árok Ferenc, Kasza Éva, Salamon Sándor, Süveges Eta, Nagy István, Apró Ernő, Bada Irén, Szél Péter, Pataki Zoltán és mások –, elhatároztuk, hogy az Élet-

jel rendezvényein – a Városi Könyvtárban és a Városi Zeneiskola színpadán – egyfelvonásosokat is színre viszünk – amatőröként, tiszteletdíjról lemondva. Valamiféle stúdiót alakítunk, zsebszínházat, szívünk és lelkünk örömeire, tudván azt (is), hogy az igazi művészet sohasem hazudik. Nem tomboltunk eksztázisban és transzban, nem a világot akartuk megváltani, tudtuk, hogy egyszerűen csak játszunk, de mást játszunk – és másként. Tudtuk, hogy még a szerepének magát tökéletesen átadó színész agyában is mindig ott rejtőzik, a legteljesebb koncentráción túl is, egy parányi éber szem, egy, a tudatos és tudattalan határán szuverén biztonsággal egyensúlyozó, vasfegyelmű kis akarat, amellyel a színész a játék közben változtatta magát, s amely kínosan ügyel minden szóra, minden gesztusra. Egyszóval: görcsösen akartuk a mást, de nem a színház ellen hadakoztunk, hanem a színházért, azért a színházért, amely nem szívesen látja repertoárján a Naftalint és a többi fércmunkát, nyilatkoztuk nagy hangon, de mégis bátorítanul, mert tudtuk, éreztük: megfelelni az elvárásoknak nem lesz könnyű.

Elsőnek az akkor hatvanadik születésnapját ünneplő Kvazimodo Braun Istvánnak színpadra alkalmazott hangjátékát, A sofőr és az igazságszolgáltatás címűt mutattuk be.

Sorjáztak a bemutatók a Szabadkai Gyermekszínház színpadán. Új színház született, adta hírül a sajtó. Ami másutt csak terv volt, Szabadkán valóság lett. Színre vittük James Caan A postás mindig kétszer csenget című bűnügyi drámáját, Tennessee Williams Üvegfigurák című művét, John Mortimer Ebédidő című miniatűrjét, Tankred Dorst Vigyázat! Szakadék! című groteszkjét, Jean Genet Cselédek című darabját, Barácius Zoltán Bántanak című monodramáját és Friedrich Dürrenmatt Késő őszi esti órán című tragikomédiáját.

Telt házak, jó sajtó: Valami megmozdult Szabadkán, olvashattuk itt is, ott is. Újvidéki, belgrádi, zágrábi lapok értékelték az előadásokat, érdemben szóltak a „hivatásos amatőrök” munkájáról, de aztán már nem segített sem a Biblia, sem a töretlen lelkesedés. Különös, hogy nálunk, itt, Vajdaságban, milyen Janus-arcú, milyen ambivalens kétélű jelenség a népszerűség. A „studioszínház” nem tudott talpon maradni. Itt egy társulat színpadtechnikai lelemények nélkül, se műszak, se ságó és ügyelő, se fizetési lista. A támadások a csoport ellen állandósultak, s mivel a Népszínház sem anyagilag, még kevésbé erkölcsileg nem támogatta a munkát – visszavonultunk, abbahagytuk a szélmalomharcot azok ellen, akik nem a gazosabb ösvényeken haladva akarták megmozgatni Szabadka város színházkultúráját, akik mindig azt szajkózták, hogy jól van minden úgy, ahogyan van. Mi gürcöltünk, dolgoztunk, nyüglődtünk, de megérte, mert ezek a távoli, halk morajok nyomán sokak számára „ügy” lett a másfajta színház. Hamletnek van egy mondása: „A többi, néma csend...” Ilyen csend támad, ha meghal a színész. Ha meghal egy színház. Három nap alatt elfelejtik. Ezzel az írással szerettem volna meghosszabbítani az emlékezés idejét, és újfent – talán nem utoljára – megköszönni Dévavári Zoltánnak, hogy szelet fűjt a vitorlánkba, hogy segít nekünk megszüntetni a sablonná merevedett színházi/színpadi dogmákat.

FÉLÁLOM UTÁN...

1969. szeptember 11-én, Csáth Géza halálának ötvenedik évfordulóján a szabadkai Népszínház első emeleti kamaratermében tartottuk meg Lévay Endre Féláloom után című színpadi művének az ősbemutatóját a következő szereposztásban: Író, Csáth Géza (Barácius Zoltán), Férfihang (Pataki László), Női hang (Karna Margit), Kamasz (Apró Ernő). Az előadást Pataki László rendezte, Petrik Pál tervezte a díszletképet. Tehát mi is megemlékeztünk Csáth Gézáról, lazítások nélkül, roppant fegyellemmel, annak belső törvényeivel és teljes egységével próbáltam feleleveníteni a színpadon írónk zaklatott életét, vívódásait, tragédiáját, azt a pillanatot is, amikor elérkezett számára a mindent, de mindent felszabadító „fekete csönd”, amelyet oly régen várt és olyan sokszor megálmodott.

A GONDOLAT SZÍNHÁZA...

„Izgalmas művészi produkciót láttunk – írta Dévavári Zoltán a 7 NAP hasábjain –, olyat, amilyent eddig csak nagy ritkán. Komoly intellektuális élményt jelentett (...) Egy órán át tartott a viaskodás önmagával és a létét fenyegető rémlemmel, egy órán át a kapcsolat a színpad és a nézőtér között, s mi egy teljes órán át követtük megfeszített figyelemmel minden szavát, minden mozdulatát. Hatvan percig állt egyedül a reflektorfényben, a maga szellemi póroságában, amint egyetlen disszonáns hang nélkül, eszköztelenül és mégis kivételes meggyőző erővel életre keltette az ötven évvel ezelőtt elhunyt írónak az idők ködébe vesző alakját. Nem is lankadt az érdeklődés, jóllehet a nézők legtöbbször távol áll Csáth Géza hiperérzékenysége és bizarr világa...”

Nagy munka volt, érdemben emlékezett meg a teljesítményemről Dévavári Zoltán. Megszállottan dolgoztam a monodrámán. Céлом az volt, hogy hassak. Egyszerűen, erősen és lehangolódva. Ennek jegyében nem kerültek kérdőjelek az alakításom mellé, és ennek jegyében – gondolom mégsem vált egyoldalúvá, unalmassá a produkció. A másik, bonyolultabb értelmezésről lemondtam. A lélektani realizmus érvényesült a színen, de gondosan és erőszakosan elszakadtam a romantikától, attól, ahogyan akkor, a 60-as évek végén a színpadainkon az embert ábrázolták. Fekete-fehér, igen-nem. Én letértem a vágányról. Csáth Géza életének titkát idézőjelbe tettem...

A FECSKELÁNY RÖPTE

„Tudjuk, köztudottá vált, hogy hatvan éven át hallgatott magáról Lányi Hedvig. Hallgatott lényre tündöklőbb feléről. Viselte a ráháritott szégyent, mintha éretten és megfontoltan választotta volna ezt a szerepet. Pert újítani negyedszázaddal ezelőtt sem akart, mert jól tudta, hogy vétség és bűnhődés, szándék és következmény szövevénye más oldalról is fölfejthető. Nem a költő művét akarta tehát korrigálni vagy újraköltöni: maga felől tárta föl egy töredékesen is öntörvényű regény titkait. A maga világa felől, de a nevezetes kapcsolat keretein belül, hiszen a Fecskelány ennek a kapcsolatnak az ígézetében lett olyanná, amilyen.

Dévavári Zoltán szövegéből idéztünk. Fecskelány... Először 1980 tavaszán Bajmokon a Jedinstvo–Egység Művelődési Egyesület színpadán mutattuk be a regény/napló adaptációját. Lányi Hedviget, azaz a Fecskelányt Kollár Éva tolmácsolta, szerelmesét, Kosztolányi Dezsőt, Juhász László. Megkapó, érzelmes előadás volt, erről számolt be a sajtó. A Fecskelányt látta a szabadkai Népkör, a kanizsai Tiszai Ünnepi Játékok és a kikindai tartományi szemle közönsége. A társulat az előadással számos díjat nyert.

Lévay Endre recenziójában (7 NAP)

„A dokumentumregényt Barácius Zoltán dramatizálásában és rendezésében mint színpadi játékot láttuk a Népkör halk fényvel és egy gyertyaszállal megvilágított pódiumán. A rendező fiatal bajmoki műkedvelőkkel vitte színpadra ezt a művet és mesteri keze nyomán a színjátszók meglepő finomsággal érvényesítették ennek a sejtelmes hangszerelésű »vallomásnak« távoli üzenetét: egy kibontakozó nagy költő és a nagylánnyá érés felé haladó csitri szerelmét...(…) Kollár Éva Lányi Hedvig alakjának megjelenítésében olyan lepkeszerűen szüziessé volt, mint ahogy ez a kép fecskelányként a költő szívében élt”.

1994. november 12-én a szabadkai Gyermekszínház színpadán Fecskelányként Korhecz Imola írta a naplóját, és hallgatta – magnószalagról – Balázs Piri Zoltán meggyőző tremácsolásában a szenvedélyes vallomást. Én tudom: a színész két sírban nyugszik, ha meghal: az egyik a föld, a másik a feledés. Vonatkozik ez egy kicsit íróinkra is. Minden halál veszteség, s mi oly sok embert, alkotót veszítettünk el. „Most, a legsúlyosabb válsághelyzetben Korhecz Imola és Balázs Piri Zoltán segítségével, közreműködésével megpróbálom a feledéstől megmenteni Kosztolányi Dezsőt és Lányi Hedviget, a szabadkai Rómeó és Júliát”, írtam a műsorfüzetbe.

Imola volt a mi „marcali csillagunk”, annak neveztem el, amikor a magyarországi szavalóversenyről díjjal tért haza. A kezébe nyomtam a Fecskelányt s néhány nap múlva a Városi Könyvtár egy földszintes tennében már meg is kezdődhetek az olvasópróbák. Imola egy interjúban azt mondta: „Minél jobban megismerem a darabot, annál több szépséget fedezek fel benne, most fedezem fel a mélységeit...”

„Igényes, szépen kimunkált produkciót láthattak azok, akik nem sajnálták a fáradságot, és ott voltak az Újvidéki Színházban az egyszemélyes színház előadásán. Lányi Hedviget Korhecz Imola személyesítette meg egy már hivatásos színésznő magabiztosságával.” (Faragó Árpád, Napló).

Az előadást felvette teátruma műsorára az akkor megalakult szabadkai Kosztolányi Dezső Színház direktora és művészeti vezetője, Kovács Frigyes. Sikeres reprízek a városban, Csókán, Zentán és másutt. A 90-es évek derekán silány és sivár volt színházi életünk/világunk a tartományban. Olyanok voltunk, akár az utcai hittérítők. Iszonyatos időkben elkészültünk valamivel akkor, amikor néhány házzal odébb Risticéék még fröccsöt csináltak a tüzes-nemes andalúziai vörösborból is, hosszúlépést.

Ennyit tudtam nyújtani az Életjelnek. A szakma hol figyelt ránk, hol nem. Azokban az években tettünk valamit a kultúráért, amikor a féktelen vidámságot komor félelem váltotta fel, amikor már-már mindenki Orwell jóslatát megvalósulni látta. Dévavári Zoltán megköszönte a fáradozásunkat...

BARÁCIUS Zoltán

ROKONOK LENNÉNK?

Brenner János

Mielőtt rátérnék a találgatásra, rokona vagyok-e a Kosztolányi családnak, az Életjel előéletéről, pontosabban megálmódásáról mondanék el egyet-mást.

Amikor 1955 őszén Szabadkára vezényelt a Magyar Szó besegíteni a hetente egyszer-kétszer megjelenő szabadkai oldalba, hogy az mindennaposá váljek, nem találtam itt pezsgő kulturális életre. Egyedül a Népszínház dolgozott folyamatosan, következetesen és szinte állandó jelleggel – jól. A Népkörre elég komoly nyomás nehezedett, mert abban az időben vált politikai föladata a művelődési egyesületek két-, vagy többnemzetiségűvé tétele, amit az ott addig elég jól dolgozó műkedvelők nemigen tudták elfogadni. Miért kellene a vezetőségbe befogadniuk olyan szerbeket, vagy horvátokat, bunyevácokat, akik minden

bizonytal jól dolgoztak addig a maguk kultúrkörökben, ha fogalmuk sem volt arról, honnan és merre tartott a Népkör, milyenek a szokásai, hagyományai, munkamódszerei? Még én is kaptam pártfeladatot – bár még nem voltam tag –, hogy vállaljam el a titkárságot és dolgozzak a követelt cél eléréseért! Hamar beláttam, hogy az oda hozott más nemzetiségű vezetőségi tagok nem találják fel magukat, működő szakosztályaikból senki se hajlandó átjönni, erővel újakat alakítani pedig nem lehetett. Ezt elég nyíltan közöltem megbízóimmal, mire kicsapással fenyegettek meg – aztán nem győztek eleget csodálkozni azon, hogy ez kivihetetlen, ha egyszer nem is vagyok „bent”. A városkerületi, vagy falusi egyesületek is zömmel csak arra voltak jók, s ilyenkor jutottak egy kis pénzhez is, hogy valamely nemzeti ünnepet tegyék színesebbé, bensőségebbé némi folklórral, ezzel is bizonyítva az itt élő népek és nemzetiségek egyenjogúságát, egységét...

Szóval a 7 Napban és a Magyar Szó szabadkai fiókszerkesztőségében lassan megért annak az igénye, hogy tenni kell valamit, ha esetleg nyíltan egyelőre még nem is, de magunk között maradván – föltétlenül. Ezt addig mondogattuk egymásnak, míg meghívót kaptunk Ferenczi Ibi színművésznőntől, látogassunk lakására, s olvassunk fel egymásnak verseket, elbeszéléseket, netán énekelgessünk is az ő zongorakiséréte mellett. Itt találkoztam azután

kéthetenként, vagy alkalomadtán Kolozsi Tibor, Sáfrány Imre, Laták István, Dévavári Zoltán, Urbán János, Kopeczky Jusztika és László, Gönczi Sára, Kvazimodo dr. Braun István, Burkus Vali, Zákány Antal, nejem és jómagam, de mások is, akiktől elnézést kérek, ha kihagytam őket a felsorolásból. Csodálatosan szép, de sajnos öncélú találkák voltak ezek, hiszen csak magunkat szórakoztat-
tuk, palléroztuk. Örültünk, ha néha más helységekből, netán Magyarországról
való író, költő, színész, énekes csatlakozott hozzánk, mert ez új szint, élénkséget
vitt összejöveleinkbe. Persze utóbbiak ritkán látogathattak meg bennünket,
hiszen abban az időben sok adminisztráció és bürokratizálás (no meg politikai
korlátozás) kellett ahhoz, hogy valaki onnan átjöhessen. Így igazán csak Bánd
Anna, Burkus Vali húga volt egynél több alkalommal vendégünk, mert ő Valitól
meghívólevelet kaphatott és rokonságra hivatkozhatott.

Itt hangzott el egyre gyakrabban, hogy meg kell kísérelni a kiállást a közön-
ség elé. Megvallom azonban, hogy nem éreztem magamban elég határozottságot
és szervezőkészséget ennek megvalósítására. Azt hiszem, hogy így vélekedett a
többi vendég is. Dévavári Zoltán kivételével. Ő ugyanis belevágott, és életre kel-
tette az Életjelet. Most ennek kapcsán sok szépet és jót szeretnék mondani róla,
de amikor felkért visszaemlékezésem megírására, ő és családja kikötötte: eszem-
be ne jusson róla dicshimnuszt zengeni...!

Ott folytatom tehát, hogy 1958. október 28-án Dévavári szervező és
szerkesztő munkájának eredményeként, megjelent az Életjel irodalmi élőlűjság
első száma. Mert az az igazság, hogy körülötte ugyan sokan bábáskodtak, az első
évben magam is, de a hajtómotor Zoltánban működött. Sokáig az volt a meg-
győződésem, hogy csak technikai munkatárs voltam: soförködtem, ha utazni kel-
lett, fényképeztem, hogy legyen fotódokumentáció, míg azután a megjelenés 40.
évfordulója előtt Dévavári arra kért, hogy az első és utána még néhány szám
szereplőjeként, írással vegyek részt a műsorban. Ekkor fordult meg bennem a
gondolat, hogy dr. Kosztolányi Árpádnál, Kanizsán tett látogatásunkról
emlékezzem meg, de mivel színházunk abban az időben kezdett kikapaszkodni
abból a gödörből, amelybe a pártvezetés lökte a híres és hírhedt Ljubiša Ristić
rendező kezével, inkább ezt a témát választottam: az első számban ugyanis Virág
Mihály rendezővel beszélgettem.

Az első számok egyikét az Életjel Kosztolányi Dezsőnek szentelte. Ekkor
találkoztam először dr. Kosztolányi Árpáddal, s erről Így láttam, így éreztem
című emlékirataimban így emlékeztem meg:

„Dévavárinak egy kedves találkozást köszönhetek. Az Életjel egyik első
számát Kosztolányi Dezsőnek szentelte és meghívta a Kanizsán még gyógyító dr.
Kosztolányi Árpádot. Arra kért, vigyem ki kocsimon a nagy író fivééréhez,
megbeszélni jövetelének részleteit, korára való tekintettel be- és kiutazását.
Miután bemutatkoztam a doktor úrnak, megkérdezte, rokonok vagyunk-e? Mivel
nehezen jegyzem meg a dátumokat, a le- és felmenőket, az életrajzokat,
meglepett a kérdése. „Ugyan, doktor úr” – mondtam – „hogyan lenne rokona egy
ronda sváb nevű akárki egy gyönyörű, magyar nevű Kosztolányinak?” Rám
nézett: „Ejnye, fiatal barátom, ne tudná, hogy édesanyámat Brennernek hívták,

Csáth Gézát meg Brenner Józsefnek?” Elszégyelltem magam! Kibúvót kerestem, s elmondtam, hogy az én családom Temes Keresztesről való, egy kis faluból Arad és Temesvár között félúton. Onnan hozta édesapámat a kikindai plébániára nagybátyja, Brenner plébános. „No látja” – mondta az öreg úr. – „Róla sokat hallottam, s most hadd mondok meg, hogy az én családom is Temesvár környékéről jött, de nem Kikindára, hanem Adára...”

Ez az eset mindig eszembe jut, ha valaki megkérdezi, melyik Brenner-ághoz tartozom, sőt azt is, rokona vagyok-e Csáthnak és Kosztolányinak. Ilyenkor kissé elszégyellem magam felsülésem miatt dr. Kosztolányi Árpád előtt. Hiszen gimnazista koromban két évig vezettem az önképzőkört, s Ambrózy tanár úr arra biztatott, végezzem el az Újvidéki Tanárképző (kétéves) Főiskola irodalom szakát és menjek vissza Becskerekre tanárnak, az akkor még Zrenjanini Magyar Főgimnáziumba. Persze elhatároztam, hogy utánajárok ennek a „rokon kapcsolatnak”, de munkám mindig másfelé sodort. Így csak azt tudtam meg, hogy Szabadkán és Topolyán egykor több Brenner élt, német is, zsidó is – most pedig immár egyedül árválkodom ezzel a névvel Szabadka telefonkönyvében.

Nevemre két alkalommal tudtam büszke lenni. Utolsó évi szabadságom idején, 1990-ben, családommal a Balaton körül csavarogtam, s eljutottam Bakonybélbe. A Szent István alapította apátság mai temploma előtt, a II. világháború ottani hőseinek emelt emlékoszlopon négy Brenner nevet találtam, közöttük Terézt és Ferencet is – így hívták édesanyámat és édesapámat. Pár évvel ezelőtt azután azt hallottam-láttam a budapesti televízión, hogy az 1957-ben orvult meggyilkolt, velem csaknem egykorú rábakethelyi (Szentgotthárd közelében) káplánt szentként tiszteli a környék lakossága, emlékére kápolnát épített, a szombathelyi püspökség pedig megindította boldoggá avatásának perét. Azóta időnként levelet váltok névrokonom két fivérével, akik maguk is papként szolgálják hívő közösségüket.

BRENNER János

VISSZAPILLANTÁS

*Leghűségesebb tagjaink egyike:
Lőrinc Zsuzsanna*

Lassan egy hete már, hogy lepakoltam a könyvespolcra az Életjel könyveimet és néhány, számomra kedves költő verseskötetét. Írnom kellene valamit. Arról a munkáról, ami huszonöt éve az élőújsághoz köt. Sokat gondolkodtam már. Átnéztem a régi fotókat. Felbukkantak a régi szavalótársak, akikkel elkezdtem a munkát, s akikre a mai napig szeretettel emlékezem: Illés Zoltán, Kerek Edit, Pajor Gizella, Némédi Imre... Ők már örökre az életem részévé váltak. Mi életjelesek vagyunk.

Az, hogy életjeles lettem, nem egyszerűen azt jelenti, hogy közönség elé állok és elmondok egy verset vagy prózát. Horváth Emma tanárnő, egyéniségével, kisugárzásával másra is tanított: arra, hogy megérezzem, melyik vers az „enyém” és mi az igazán az „enyém” egy-egy költeményből. Megtanultam (persze ez nem mindig sikerül), együtt érezni és gondolkodni a költővel. Megtanultam, hogy a közönséget „érezni kell”, mert csak akkor tudom átadni nekik mindazt, ami a szövegben benne van, ha a gondolataink együtt haladnak. Megtanultam, hogy a meghajlás a publikum előtt nem egyszerűen azt jelenti, hogy vége, befejeztem a verset, hanem azt is, hogy tiszteltem a nézőt és megköszönöm, hogy meghallgatott (akkor is, ha a nézőt érem csak hárman ülnek, mert ők hárman azért jöttek el, hogy kapjanak tőlem valamit). Megtanultam azt is, hogy leginkább csapatban dolgozom, ahol figyelembe kell venni a másik előadó hangulatát, egyéniségét, munkamódszerét, hogy segíteni tudjunk egymásnak, hogy megtaláljuk az összhangot, és hogy igazán tudjak örülni, akkor is, ha aznap este a társam ragyogóan szerepelt és esetleg az én produkcióm sokkal gyengébben sikerült.

Mindig szerettem próbára járni. Legtöbbször nagyokat bolondoztunk a szavalótársakkal, míg vártuk, hogy sorra kerüljünk a meghallgatásra. Rengeteget beszélgettünk. Mindig újabb és újabb ötletek születtek. Olyanok, amelyek csak akkor pattannak ki a fejből, ha többen összedugják a „buxsijukat”. Láttam, hogy születnek barátságok, szerelmek és néha ellenségek is. Nem baj! Ennek ez a rendje. Ha az ember valamit szívvel-lélekkel tesz, abból lesz öröm és siker is, de kudarc is. Jól van ez így! Mindent meg kell tanulni.

Kudarcc. Volt egy előadóestem, amikor háromszor akadtam meg ugyanannak a versnek az előadása során. Rettenetesen szégyelltem magam. A mai napig nem tudom megmagyarázni, hogy akkor mi történt velem. De ha visszagondolok azokra a percekre, még most is remeg a gyomrom és még most is pironkodom az akkori szereplés miatt. De egyúttal megtanultam elfogadni a bukást is.

Mégiscsak több volt a siker, az öröm és az elégedettség.

Siker. A legemlékezetesebb siker? Kopeczky László: Spenót a falon című arlequinadéja volt. Akkor, azon az estén, 1985 októberében, Némedi Imrével olyat tudtunk csinálni, ami egy előadónak csak ritkán sikerül. Teljesen felszabadultan játszottunk. Nagyon élveztük a bökkverseket. A közönséget vezetni tudtuk. És a költő...! Még ma is úgy érzem, hogy akkor este Kopeczky László is kapott tőlünk valamit. Rajtunk keresztül a néző megérintette őt és ő is a publikumot. Lehet, hogy ez túlzás. mégis úgy érzem, hogy a két pont közt mi voltunk a szivárvány, mely összekötötte őket. Számomra a mai napig felejthetetlen! Éppen úgy, mint az a vendégszereplés, amelyre 1977 novemberében került sor. Eszékre és Zágrádba kaptunk meghívást. Talán még soha nem éreztem úgy, hogy a közönség mennyire figyel ránk, hogy mennyire fontos nekik, hogy elmentünk hozzájuk, hogy szabadkai előadók Adyt mondjanak Zágrábban. Az eszéki közönség felállva és könnyezve tapsolt. Amíg élek, erre emlékezni fogok! Meg arra is, hogy Mészöly Dezső és Lator László Lyukasórát tartott Szabadkán. Mi ketten, Némedi Imrével olvastuk fel azokat a szövegrészleteket, melyeket a közönségnek, mint játékosnak, meg kellett fejtenie. A játék író és néző közt ragyogóan sikerült. És én örültem, hogy ennek is részese lehettem. Ha az Életjel kimaradt volna az életemből, nem léphettem volna fel Konrád Györggyel sem, pedig erre az estre is szívesen emlékezem vissza. Úgy, mint sok-sok karácsonyi és húsvéti műsorra, melyek bevezetőjét én írtam.

Ha belegondolok, most látom csak, mennyi mindent kaptam és mennyivel lettem gazdagabb ember, mintha mindez kimaradt volna az életemből.

Most, huszonöt év után szeretném megköszönni mindazoknak, akik létrehozták az Életjelet, hogy ennek munkájában én is részt tudtam venni. Köszönöm Emma tanárnőnek a türelmét és fáradozását, hogy elérhettem azt, amire büszke vagyok és ami által sokkal gazdagabb lett az életem, mint nélküle lett volna. És köszönöm az életjeles társaknak, hogy voltak, vannak és bízom benne, hogy még sokáig lesznek is. Nagyon sokáig. Hogy az Életjel évkönyv, 9., 10., 11., 12., ... számában is ismerős nevekre találjak!

LŐRINC Zsuzsanna

VERSMONDÓ ÉVEIM AZ ÉLETJEL KUCKÓJÁBAN

*Több mint két évtizede pódiumunkon:
Némédi Imre*

középiskolájának fizika szakán végeztem középiskolai tanulmányaimat és lettem segédkutató a fizika tudományában. Lehetett volna belőlem tehát egy jóreményű inas egy kutatóintézetben, ha lett volna valami ilyen a közelben, de nem volt, és most sincs. No, nem ez volt az álmom, és persze, hogy nem ezért íratkoztam erre a szakra. Egyszerűen csak azért, mert akkor, tizenöt évesen még nem tudtam eldönteni, hogy mi is szeretnék lenni, ha nagy leszek. Két dolgot azért tudtam magamról: először is, hogy szeretem a matematikát meg a fizikát, valamint azt, hogy szeretnék valamikor tanítani. Ez utóbbi felismerést az ébresztette bennem, hogy kimondott élvezetet okozott számomra, mikor osztálytársaim egyike-másika segítséget kért tőlem az említett két tárgy valamelyikének dolgozata előtt, ami végül addig fejlődött, hogy már kisebb tankör helyszíne lett az otthonom kishobájára, édesanyám pedig nem győzte keverni a limonádékat és főzni a teákat, olyannyira szép számban jöttünk össze megbeszélni a másodfokú egyenlet speciális alakjait és megoldani egynéhány fogósabb feladatot ferde hajításból (mechanika), vagy a kondenzátorok soros és párhuzamos kötéséből (elektrotechnika), de itt említhetném az uránium izotóp felezési idejének alkalmazását az olyan példákban, melyeknél a kérdés a radioaktivitás témakörét járta körül

Huszonkét esztendő. Soknak látszik, így kimondva, de annál rövidebbnek tűnt e több mint két évtized a valóságban. Kezdődött minden 1982-ben, középiskolás koromban, amikor Horváth Emma tanárnő kezei közé kerültem az akkori gimiben.

Igaz, mint latintanárno került bele az életembe, de ennek ellenére váratlanul nagy hatással lett rám. Persze ez csak képletesen igaz, és hosszú távon szemlélve az eseményeket, de egy biztos: nem lennék az, ami vagyok, ha nem találkozom az Életjellel. Röviden így tudnám jellemezni a Csáth Géza Művészetbaráti Kör hatását önmagamra. No, de talán nem untatom e sorok olvasóját a részletekkel sem, tehát annak reményében, hogy most nem fog tovább lapozni, folytatom:

A Társadalmi Tevékenységek Svetozar Markovičról elnevezett szak-

(atomfizika). Most teszi fel a kérdést a kedves olvasó, hogy vajon, hogy lesz mindebből Életjel és irodalom, meg versmondás és műkedvelő színjátszás.

Nos, éppen azért csigáztam a kedélyeket, hogy érzékeltessem milyen nehéz vadászterületet választott magának a tanárnő. Ő ugyanis a versmondáshoz, a színjátszáshoz, egyszerűen az irodalomhoz keresett embereket, akik hajlandóak lettek volna mindebbe beleszeretni. A latin nyelv tanáraként pedig kimondottan cseles módszerhez folyamodott annak érdekében, hogy becserkésze magának a lehetséges leendő kortagokat: Egy verset – emlékeim szerint egy Tagore-költeményt – kellett megtanulnunk mindannyiunknak magyarul. Nem is értettük, hogy e versnek mi köze a latin nyelvhez, lévén indiai költőről szól és meghozza magyarul, de persze megtanultuk és annak rendje és módja szerint fel is mondtuk a következő héten. Tették ezt a matematika szakra íratkozott társaink is. A tanárnő pedig türelmesen figyelt és várt, mint Libanon ős cédrusa, hogy kibont hassa gyümölcsét e nagyvilág elé. Ülése a hosszú méla lesben, ím meghozta gyümölcsét, és ha nem is könnyű kis pillangó s szép sudár lány, röpteként csapongó, de én kerültem látószögébe.

Az iménti hasonlatok sem jutnának most eszembe, ha mindez nem történt volna meg velem, hiszen Füst Milánt, Vörösmartyt és a többi óriást sem ismerhettem volna meg ilyen közléről és ennyire bensőségesen, mint az Életjel által. Ehhez viszont meg kellett küzdeni minden verssel, versszakal, sorral, kifejezéssel, szóval és hagsúllyal. Bizony, ha tudom, hogy mit vállalok akkor, amikor a tanárnő meghívásának eleget téve, betettem a lábam az első Csáth Kör-ös próbára, nem lettem volna olyan nyugodalmas. Hiszen, hogy mást ne mondjak, a belépésem után két héttel már a világot jelentő deszkákon találtam magam. Ez persze egy fiatal, alig tizennyolc éves kamasznak jó mulatságnak, amolyan bulinak tűnt, amiben természetesen részt kellett venni. És nagyon örülök, hogy belementem, mert ugyan nagyon sokat dolgoztatott bennünket a tanárnő, rengeteget kellett tanulni (szöveget, mint hangsúlyozást, hangtechnikai tudnivalókat és sok egyebet), nagyon sokat kellett a szabadidőből a körre szánni, de végül is mindez megtérült. Olyannyira, hogy akkortájt a szabadidő eltöltését már nem is akartuk másként elképzelni, csak az Életjelben. De nem szeretnék a rúd elé szaladni, hiszen éppen itt következik a válasz a kérdésre – mit is adott a versmondás?

Szóval, számomra a hőskor 1982-ben kezdődött. Első fellépésem pedig a Csépenapok kapcsán készített összeállításban egy jelenet és egy prózai szövegrészlet volt. E két dolog annyira élményszámba ment számomra, hogy belém vésődött úgy, hogy ha kellene, még ma is, egy kis rekapituláció után, ki tudnék állni velük a közönség elé. Verset csak ezután kezdtem mondani, a tanárnő leosztásában.

Ez azért fontos mozzanat, mert a körbe kerülve kijelentetem, hogy én csak prózai művek tolmácsolására, esetleg színpadi jelenetek előadására vagyok hajlandó. A versektől viszont idegenkedtem, magam se tudva, miért. A tapasztalt pedagógus persze erre is tudta a választ, és elkerülendő a versektől való végérvényes elfordulásomat, kezdetben csak olyan versikéket adott a kezembe, melyek nem is hasonlítottak komoly versre. Tele voltak vidámsággal, poénokkal és inkább hasonlítottak egy konferanszié szövegére. Ez azért volt rendkívül

fontos, mert nem követelte meg a még szégyenlős, alakulófélben levő, más fiúk véleményét nagyon is figyelembe vevő ifjú férfúi lélektől a nyilvánosság előtti levetközést. Hiszen a versmondás lényege ez – lélekben levetközni a közönség előtt, és megmutatni a lélek rezdüléseit a költői szó elmondása közben. Ez nagyon kényes és sokak szerint férfiatlan dolog. Íme a magyarázat arra, hogy a versmondás miért elsősorban a lányok és hölgyek szórakozása.

Ezzel már meg is említém az első juszt, amit a versmondástól kaptam: a lélek érzékenységét a finom és szép dolgok iránt, valamint az érzelmek őszinte felvállalásának, sőt kimutatásának képességét. Mindez persze óriási segítségemre volt, van és lesz is a mindennapi életemben. Lehet, hogy ez egy kicsit elvont, talán érthetetlen a tisztelt olvasónak, különösen ha most tapossa élete tízes, esetleg korai húszas éveit, de higgye, illetve hidd el: nagyon fontos mindez, ha azt akarod, hogy megbecsült, sikeres és mindenekfelett egyenes ember légy.

A KÖLTŐI SZÓ, AZ ÍRÓI LEÍRÁS

Olvasás közben vajon gondolt-e már arra, hogy: jé, az elolvasott szöveg minden szavát ismerem, értem, sőt többé-kevésbé használom is, mégsem tudom olyan csodás sorrendbe rakni őket, hogy varázslatos hatást váltsák ki az olvasóból. Igen, ez az, amit művészetnek nevezünk, amit élvezettel szemlélünk: nézünk, hallgatunk, vagy olvasunk. Ez az, aminek megalkotására születni kell, megtanulni nem lehet. Ez sajnos így igaz, de azért a kitartó nebulóra mégis ragad valamicske mindabból a csodálatos isteni áldásból, amiben a költőknek és íróknak oly sok jutott, mi egyszerű halandók pedig áhítózunk utána. No már most, egészen más dolog valamit élvezettel elfogyasztani, mint valamit, ha nem is megalkotni, de az alkotás folyamatát, közönség előtt elismételni. Kissé nagyképűnek hangzik ez az állítás, megpróbálom tehát pontosítani: a költő által leírt pontos receptet követve, a közönség előtt életre kelteni a mester művét, azon igyekezve, hogy a magunk lelkén átszűrve mindent, kicsit hozzáadjunk önmagunkból is. És ez a lényeg: részesei lehetünk egy alkotás, egy művészi alkotás életre keltésének. Hogy mit jelent ez egy fiatal embernek, egy olyan embernek, aki a nyelvet addig csak a szüleitől, környezetétől és oktatóitól tanulhatta, azt csak az értheti meg, aki maga is szájjára vette a költészet nagyjainak szavait, kifejezéseit. Hosszas gyakorlás és rengeteg fellépés kell még ahhoz, hogy ezek a gyönyörű költői képek az ember szókincsévé váljanak, és egy-egy kötetlen beszélgetéskor mint sajátjai bukkanjanak fel, széppé és élvezetessé téve a csevegést nemcsak a beszélő, de a beszélgetőpartner számára is.

Most pedig egy őszinte beismeréssel tartozom a tisztelt olvasónak: én egy kimondottan szégyenlős, begubózott, csöndes és visszahúzódo kővér gyerek voltam. Talán éppen a külsőm volt az oka annak, hogy nem szerettem nyilvános helyen fellépni, beszélni pedig csak az iskolástársaim körében tartottam elképzelhetőnek. És jött az Életjel, az a két hét, ami után már közönség elé léphettem, és a felismerés, hogy nem is olyan rossz, sőt kimondottan jó és kellemes érzés tud lenni a nyilvánosság előtti megjelenés. Gyökeresen megváltozik ekkor az ember.

Magabiztossá válik, ami az életben nélkülözhetetlen. Ezt is csak az tudhatja, aki már túl van az élete tízes és korai húszas évein: a hivatása, a párja (életem párját Gárdonyi soraival kezdtem meghódítani) és az első munkahelye kiválasztásán. De sokat is jelentett a magabiztos fellépés az egyetemi éveim során – mondjuk egy szóbeli vizsgán. Milyen óriási segítség volt ez számomra a hivatásom (gépészmérnök vagyok) megkezdésekor, amikor a Sever Villamos berendezéseket gyártó üzembe kerültem. Kimondottan élvezetessé tette számomra a munkát, amikor, beteljesedvén gyermekkori álmom, elhelyezkedtem a Szabadkai Műszaki Főiskolán, mint tanársegéd.

FŐISKOLAI KATEDRÁN ÉS RÁDIÓSTÚDIÓBAN

Elkezdtem tehát tanítani, ami nem más, mint mindennapi fellépés az auditorium, a hallgatóim előtt. Ma is ezt teszem, tanítok és még valami mást is, amit pedig kimondottan a versmondásnak köszönhetek: ez pedig a rádiózás.

Soha sem gondoltam volna, hogy valaha is egy rádió stúdiójában találok magam, nem mint interjúalany, hanem mint műsorvezető. Ha fiatalkoromban nem mondtam volna verset, nem is kerültem volna be a helyi rádióba. Miután irodalmi műsorait feltöltendő, többször is jártunk ott, hogy felvegyünk néhány verset és prózát. Felfigyelt rám az akkori szerkesztőnő (Nagy Mária), felhívott egyszer telefonon, és megkérdezte tőlem, hogy kedvem lenne-e megpróbálkozni a rádióműsor vezetésével. Volt. Kedvem is és időm is. Egy újabb fejezet kezdődött így az életemben.

Nagyon örülök, hogy a Mindenható, vagy ahogy Füst mondaná: aki fénnel sötétséget oszlat, holtat ejt s élőket emel (milyen fennséges megfogalmazása a Jóistennek), lehetőséget adott a számomra, hogy az elektronika vívmánya jóvoltából, a költői szavak által szólhatok már több mint tíz éve a hallgatókhoz. Itt vettem csak igazán észre, milyen szerencsém van, hogy tudok verset mondani, mert minden helyzetre, minden körülményre és érzeményre van vers, ami elmondható és ami abban a pillanatban a legtöbbet tudja adni a hallgatónak. És itt most az egyszerű emberre gondolok, az emberre, aki küzd a mindennapok gondjaival és bekapcsolván a rádiót, egy kis segítséget, egy kis támogatást és erőt vár, és remélem, a versek üzenete által kap is. Ennek részese lenni csodálatos érzés, ami kitartást és erőt ad nekem a mindennapok egyhangú munkájának elvégzéséhez.

Végezetül egy olyan kifejezést is bele szeretnék lopni ebbe a kis önelemző bemutatkozásba, amit a tanáromtól tanultam: Summa summarum, azaz mindent egybevetve – a versmondás, az Életjel Csáth Géza Művészetbaráti Köre nélkül, a tanárnő nélkül az életem nem is hasonlítana arra, amilyen most, és ha újra kezdeném (egy-két apró kivétellel, amiknek semmi közük a versmondáshoz), mindent újra így cselekednék. Azt hiszem, ez minden szónál többet mond.

NÉMEDI Imre

OLTHATATLAN TŰZHELY

Aligha én vagyok az egyetlen, akinek az Életjel mozgalmát elsősorban Horváth Emma tanárnő alakja, személyisége jelenti, és a Csáth Géza Művészetbaráti Kör, melynek 10 éven át én is aktív tagja voltam. Persze mindig is tudtam, hogy az Életjel szellemi atyja valójában Dévavári Zoltán, akit ugyancsak gyerekként ismertem meg. Róla elsősorban az otthonában őrzött tengernyi mennyiségű könyv jut eszembe. Apa vitt el először hozzá, akárcsak az első Életjel-estre és színházba is.

Már az első Életjel-esten tudtam, hogy nekem is be kell lépnem közéjük. Korombéli gyerekek mondták Károlyi Amy gyermekverseit három nagylány vezetésével (Lőrincz Zsuzsanna, Szekulity Angéla és Farkas Kati). A Muskátli rózsaszínje című előadás olyan bűbajos volt számomra, mint valami izgalmas játék. A zeneiskola dísztermében adták elő, a színpad telis-tele volt párnákkal, macikkal. Olyan volt, mint egy hangulatos kis szoba. Az előadás családias légköre nyomban rabul ejtett, s elhatároztam, hogy én is részese leszek ennek a csodás játéknak. Kilencévesen nagy megtiszteltetést jelentett, kiválasztottnak éreztem magam, amiért az Életjel tagja lehettem. Ebben bizonyára nagy szerepet játszott az is, hogy nővérem, Ágnes is életjeles volt.

A tagság később egyre fontosabbá vált az életemben. Egyre többet jártam a próbákra, egyre komolyabban foglalkoztam versekkel, költőkkel. Horváth Emma tanárnő vezetése alatt a Csáth Géza Művészetbaráti Körben igazi műhelymunka folyt, a Tanárnő sohasem sajnálta az időt és energiát; hétvégenként is próbáltunk, ha kellett. Rendkívüli figyelmet tanúsított mindenki iránt, emlékszem, hosszú órákon át elemeztünk egy-egy verset, és sohasem volt unalmas. Az idő észrevétlenül szállt el, gyakran éjszakába nyúltak a hosszú megbeszélések.

S hogy ez mire volt jó? Bővült a szókincsem, javult a dikcióm, sokkal közelebb került hozzám Kosztolányi Dezső és Csáth Géza. Egyre erősödött az identitástudatom. Akkoriban ennek nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget, most azonban, hogy Budapesten élek, sokkal jobban érzem, mihez segített hozzá az Életjel iskolája. Van mibe kapaszkodnom, megtanultam hinni a költészetben és lelkesedni érte.

Amikor versmondó versenyeken kezdtem szerepelni, gyakran hallottam, hogy „könnyű nekünk életjeleseknek”, hiszen Horváth Emma foglalkozik velünk. Gyakran irigykedtek és joggal, hiszen az Életjel tagjai minden versenyen taroltak. Sikerünk egyik titka a jó szövegválasztásban rejlett. A Tanárnő rendkívüli érzéssel szemezgetett irodalmunk hatásos, jól mondható versei, prózái közül – versmondói sikereimben ennek óriási jelentősége volt. Olyan szövegeket mondtam, melyek életkoromhoz, személyiségemhez illettek. Sok versenyző azért bukott el, mert nem is értette választott versét – „kívül maradt” a szövegen. A vers- és prózamondó versenyek alkalmával sokat utazhattam együtt a

Tanárnővel. Rengeteget mesélt nekem utazásairól és ezzel elültette bennem a vágyat, hogy megismerjem a külföldet.

Életjel-estjeink, melyeken én is felléphettem, valóban egytől egyig a mi családi ünnepeinkké váltak. A Mesejáró Rebeka és Tengerjáró Tóbiás mesejátékot ugyanúgy élveztük, mint a Titanic pusztolása című színpadi produkciót vagy az író-olvasó találkozót. Irodalmunk olyan nagyjával ismerkedhettünk meg, mint Esterházy Péter, Konrád György, vagy a költő Somlyó György és Tornai József stb. A legmaradandóbb élményt talán az Újvidéki Televízióval létesült együttműködés jelentette. Mátyás királyról szóló történeteket adtunk elő kosztümökben, a háttérrel külön erre a célra festették, nekünk.

„Olthatatlan tűzhely” egyszer így írtak a Csáth Géza Művészetbaráti Körről, és ez a megfogalmazás nagyon találó. Az Életjel olyan tűzhelyet jelent számunkra, mely még mindig melegít.

KORHECZ Imola

Korhercz Imola

AZ ÉLETJELRŐL SZÓLÓ CIKKEK MAGYARORSZÁGI LEXIKONOKBAN

*Mozgalmunk legjobb ismerője:
Balázs Arth Valéria*

Az Életjelről – erről a sajátos intézményről – szóló újság- és folyóiratcikkek precízen számba vették az eddigi Életjel Évkönyvek, néha még külföldi sajtóvisszhangjára is kitértek, de nem esett szó arról, hogy szerepel-e és hogyan magyarországi lexikonokban. Az Életjel jelentőségét tekintve nagyon fontos, hogy az anyaországban és külföldön is megismerjék, tudjanak róla, a délvidéki művelődésben eddig betöltött fontos helyéről.

Több mint egy évtizede lexikon-szerkesztőként dolgozom Budapesten, elsősorban a délvidéki anyagok szerkesztője- és szócikkírójaként. A magyarországi rendszerváltás (1989) előtti lexikonokban, enciklopédiákban délvidéki anyag nagyon kevés szerepelt; amikor elkezdtem ezt a munkát, akkor nagyon gyorsan rájöttem, hogy mennyire nem ismerik – vagy csak

nagyon szűk szakmai körben ismerik – Magyarországon a délvidéki kultúrát és annak intézményeit, jeles személyiségeit. Sokszor meglepődtek a kiadók, hogy több lett a délvidéki anyag, mint amire számítottak. Az elmúlt egy évtizedben ez jelentős mértékben megváltozott. Elsősorban a Révai Új Lexikona foglalkozik kötetről kötetre részletesen (amennyire ezt a terjedelmi korlátok lehetővé teszik) a határon túli magyarokkal, s ezen belül igen részletesen a délvidéki magyarok történetével, kultúrájával, kiemelkedő személyeivel, intézményeivel, így az Életjellel is. Persze, a lexikonszócikk rövid műfaj: az Életjel története, s még inkább jelentőségének taglalása sokkal több helyet igényelne, hiszen az Életjel nemcsak Szabadka, hanem egész Vajdaság művelődéstörténetében rendkívüli helyet foglal el már évtizedek óta; fontos, mint „intézmény,” és rendkívül fontos, mint kiadó is: kiadványai sokban gazdagították az egyetemes magyar irodalomtörténetet, irodalmat, néprajzot, művelődéstörténetet. Ezért mindenképpen érdekes áttekinteni az Életjelről és az Életjel könyvsorozatairól szóló cikkeket a magyarországi lexikonokban:

Magyar Színházművészeti Lexikon (Akadémiai Kiadó, Bp., 1994)

Szabadka színészete: ... 1969-ben az Életjel – irodalmi élőújság – keretében megalakult az Életjel Kísérleti Színpada, amelynek működése két évig tartott. Az Életjel keretében az Irodalmi Színpadon, majd később Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpadon folytatódott a színjátszás, valamint a Csáth Géza Művészetbaráti Kör színjátszó csoportja tartott és tart előadásokat Horváth Emma vezetésével már több mint két évtizede. – Ir. Bokréta. A jugoszláviai magyar műkedvelők almanachja, 1919–1940 (szerk. Lichtneckert M., Szabadka); Garay B.: A kulisszák világában (Életjel, Szabadka, 1970); Garay B.: A kultúra bástyája. A népköri színjátszás története 1872–1922 (Szabadka, 1971); Életjel-évkönyvek 1–5. (Szabadka).

(Gerold László)

Szabadkai Kísérleti Színpad: 1968 végén hivatásos színészek egy csoportja hozta létre. Céljuk az volt, hogy megismertessék a közönséget az avantgárd darabokkal. Hét bemutatót tartottak (amelyeknél nincs feltüntetve a rend., azokat Barácius Zoltán rendezte): Kvazimodo Braun István: Királyvíz, rend. Pataki László; Kvazimodo Braun István: A sofőr és az igazságszolgáltatás; James Cain: A postás mindig kétszer csenget; Tennessee Williams: Üvegfigurák; John Mortimer: Ebédidő; Tankred Dorst: Vigyázat! Szakadék!; Jean Genet: Cselédek; Barácius Zoltán: Bántanak; Friedrich Dürrenmatt: Késő őszi esti órán, rend. Vajda Tibor). A darabokban a következő színészek léptek fel: Apró Ernő, Árok Ferenc, Bada Irén, Barácius Zoltán, Jakovčević Irén, Kakas József, Kasza Éva, Nagy István, Pataki László, Salamon Sándor, Sebestyén Tibor, Söveges Eta, Szél Péter. Ez a kezdeményezés anyagi támogatást nem kapott. Az utolsó bemutatót 1972. okt.-ben tartották.

(Balázs-Arth Valéria)

Új Magyar Irodalmi Lexikon 1. kötete (Akadémiai Kiadó, Bp., 1994)

Életjel (1958–): szabadkai irodalmi élőújság. Főszerkesztője Dér Zoltán. Célja, hogy közvetítsen a leírt irodalmi mű és az olvasó között, tájékoztasson az időszéri irodalmi eseményekről, a színházi életről, a filmről, a képzőművészetről, irodalmi műveket mutatnak be, vitákat szerveznek, évfordulókra emlékeznek. Bemutatják a Híd-díjas szerzőket, műsor készült Kosztolányi, Csáth, Lányi Sarolta, Szenteleky Kornél emlékére. 1968 óta jelenik meg az Életjel Miniatűrök sorozat, amelyben életrajzokat, irodalmi tanulmányokat, írói levelezéseket tesznek közzé; 1973 óta az Életjel Könyvek sorozat. 1968-ban alakult az ~ Irodalmi Kísérleti Színpada, amely később Kosztolányi nevét fel, és a Csáth Géza Művészetbaráti Kör, mely vers- és prózamondó rendezvényeket tart. Az ~ tízéves jubileumára jelent meg az első évkönyv, melyet ötévenként (1972, 1978, 1983, 1988) újabbak követtek. Ezek összegezik az ~ elmúlt időszakokban folytatott tevékenységét.

(Gerold László)

Életjel Könyvek (1973-): a szabadkai Életjel c. irodalmi élőlűjság sorozata. Szerkesztője Dér Zoltán. Elsősorban szabadkai vonatkozású néprajzi, sajtó-, irodalom-, településtörténeti munkákat, kritika- és dokumentumköteteket, valamint helyi írók (Lévay Endre, Urbán János, Gajdos Tibor, Kopeczky László, Laták István, Csépe Imre stb.) szépirodalmi alkotásait jelentetik meg. Fontosabb kiadványok az eddigi több mint ötven kötetnyi sorozatban: Kolozsi Tibor, Szabadkai sajtó, I, 1848–1919, 1973; Csáth Géza, Írások az élet jó és rossz dolgairól, kritikák, cikkek, karcolatok, 1975; Györe Kornél, Szabadka településképe, 1976; Csáth Géza–Havas Emil–Munk Artúr, A repülő Vuicsidol, r., 1978; Somlyó Zoltán, Szabadkai karnevál, publicisztika, 1982; Dér Zoltán, Szülőföld és költője. Tanulmányok Kosztolányi Dezsőről 1985; A Kosztolányi család levelezéséből, 1988; Beszédes Valéria, A ház, néprajz, 1991.

(Gerold László)

Révai Új Lexikona 6. kötete (Babits Kiadó, Szekszárd, 2000)

Életjel (1958-): m. nyelvű irodalmi élőlűjság Jugoszláviában. Dér Zoltán indította Szabadkán. Célja irodalmi művek bemutatása, évfordulókról való megemlékezés, viták szervezése, tájékoztatás időszerű irodalmi eseményekről, színházi előadásokról, filmekről, képzőművészetről; mindez teljesen önerőből, anyagi és egyéb támogatás nélkül. Az ~ évente tíz alkalommal havonta (nagy műsorokkal), ezen kívül még több rendkívüli számmal is jelentkezik. Az ~ műsorai zeneszámokat is tartalmaznak, s rendszerint képzőművészeti kiállítás is kapcsolódik hozzájuk. Az ~ estjein az első években főként a Szabadkai Népszínház művészei működtek közre. A műsorokban írók, költők, irodalomtörténészek, neves vendégművészek (pl. Sinkovits Imre, Gombos Katalin, Keres Emil, Halász Judit, Kozák András, Ruttkai Éva, Darvas Iván, Hajdú Júlia, Mensáros László, Bálint András, Bessenyei Ferenc, Jancsó Adrienn, Huszti Péter, Almási Éva, Rátonyi Róbert) vettek részt. Műsorok készültek a Szabadkán született vagy Szabadkához kötődő írók, költők (Kosztolányi Dezső, Csáth Géza, Lányi Sarolta, Szenteleky Kornél, Ortutay Gyula), vmint a délvidéki, mo.-i, erdélyi alkotók, a világirodalom nagyjai, zeneszerzők (Kodály Zoltán), színészek (pl. Kabos Gyula) emlékére is. Az ~ témáit igen sok területről vette: fogl. pl. természetvédelemmel, a veszélyeztetett növényekkel, Mátyás királlyal, a karácsonyi ünnepkörrel. Az 1960-as évek közepén Horváth Emma tanárnő (és előadóművész) kapcsolódott be az ~ tevékenységébe, s 1968-ban megalakította a Csáth Géza Művészetbaráti Kört (CSGMK), amelynek fiatal, tehetséges vers- és prózamondók, színjátszók felkarolása volt a célja. Ettől kezdve előtérbe kerültek a tematikus számok (egy-egy író, költő születése, halála évfordulója kapcsán), szerzői estek, amelyeken a CSGMK tagjai szerepeltek. Sok, ma már ismert színész kapott indíttatást a színészi pályához az ~ben (pl. Bajza Viktória, Póka Éva, Sziráczy Katalin, Tallós Zsuzsa, Czifra Erika, László Sándor, Banka Lívia, Kákonyi Tibor, Rövid Eleonóra, Vicei Natália, Korhecz Imola). Az ~ keretében fiatal színészek és színházbarátok kezdeményezésével Irodalmi Kísérleti Színpad

alakult, amely két ősbemutatóval indult (Kvazimodo Braun I.: A sofőr és az igazságszolgáltatás, rend. Barácius Zoltán, 1968; Kvazimodo Braun I.: Királyvíz, rend. Pataki László, 1968) majd avantgárd előadások születtek (Cain, J.: A postás mindig kétszer csenget, rend. Barácius Z., 1969; Williams, T.: Üvegfigurák, rend. Barácius Z., 1969; Mortimer, J.: Ebédidő, rend. Barácius Z., 1969; Dorst, T.: Vigyázat! Szakadék! Rend. Barácius Z., 1969; Genet, J.: Cselédek, rend. Barácius Z., 1970; Barácius Z.: Bántanak, 1970; Dürrenmatt, F.: Késő őszi esti órán, rend. Vajda Tibor, 1972). Az Irodalmi Kísérleti Színpad, később Irodalmi Színpad, majd Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpad néven működött tovább, amelynek keretében irodalmi összeállítások is szerepeltek, s iskolai színjátszó csoportok léptek fel egyfelvonásos jelenetekkel (rendezőjük Sebestyén Tibor, Horváth Emma). Az ~ szereplői rendkívül sikeresen szerepeltek a különböző művészeti vetélkedőkön, szemléken, egyénileg és előadásonként is sok díjat nyertek. Az ~ kiadványai tevékenysége keretében 1968 óta jelenteti meg az *→Életjel Miniatűrök* c. sorozatát, 1973 óta pedig az *→Életjel Könyvek* sorozatot is. Az ~ tízéves jubileumára jelentette meg első évkönyvét, majd ezt követte a többi, amelyek mindig kb. ötéves időszak műsorait, dokumentációját, az ~-vel kapcsolatos újságcikkeket, kritikákat, fényképeket, az ~ kiadványait mutatják be. *Halottaink* c. fejezetében megemlékezik mindazokról, akik vagy személyesen vagy műveikkel szerepeltek az ~ műsorában. Az ~ évkönyvek szerkesztője Dévavári Zoltán. Az ~ fejlécét Szilágyi Gábor festőművész tervezte, ez látható az ~ plakátjain és az évkönyvek fedő- és címlapján. Az ~ megkapta Szabadka város Októberi Díját (1967), valamint a Szenteleky Kornél-díjat (1974).

(Balázs-Arth Valéria)

Életjel Könyvek (1973–): könyvsorozat. Az *→Életjel* c. irodalmi élőújság adja ki Szabadkán, Jugoszláviában. Szerkesztője Dér Zoltán. Elsősorban szabadkai vonatkozású néprajzi, sajtó-, irodalom-, településtörténeti munkákat, kritikái és dokumentumköteteket, valamint helyi írók szépirodalmi alkotásait jelenteti meg.

(Balázs-Arth Valéria)

Életjel Miniatűrök (1968–): könyvsorozat. Az *→Életjel* c. irodalmi élőújság adja ki Szabadkán, Jugoszláviában. A sorozatban életrajzok, irodalmi tanulmányok, írói levelezések jelennek meg, elsősorban szabadkai vonatkozásúak. Szerkesztője Dér Zoltán (1968-tól).

(Balázs-Arth Valéria)

Humorlexikon (Tarsoly Kiadó, Bp., 2001)

Életjel (1958–): szabadkai irodalmi élőújság. Elindítói Urbán János, Burkus Valéria, Galamb János és Dér Zoltán. Az ~ irodalmi műveket mutat be, évfordulókról emlékezik meg, vitákat szervez, tájékoztat időszerű irodalmi eseményekről, színházi bemutatókról, filmről, képzőművészetről. Az ~ keretében

működik az 1968-ban alakult Irodalmi Kísérleti Színpad (később Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpad) és a Csáth Géza Művészetbaráti Kör. A Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpad műsorán több vígjáték, bohózat, vidám jelenet szerepelt (pl. Karinthy Frigyes: Az emberke tragédiája, 1979; Nők utópiában címmel Bogdánfi Sándor négy bohózata, 1981; Fülöp Gábor: Leó tünődéseiből, 1982; Hans Sacchs: Farsangi komédiák, 1983; Középkori francia bohózatok, 1985.). Az ~ tevékenységét, műsorait az ~ évkönyvei mutatják be (1972, 1978, 1983, 1988, 1995).

Az ~ vidám számai: Vidám szám, II. évf. 6–7. (10.) szám (1959. jún. 24.); Kabarészám, III. évf. 6–7. (21.) szám (1960. júl. 5.); Gúny és mosoly, VI. évf. 12. (59.) szám (1963. dec. 16.); Humor a hátizsákban, IX. évf. 5. (86.) szám (1966. máj. 30.); A nagy nevetető. (Megemlékezés Kabos Gyuláról halálának 25. évfordulója alkalmából, X. évf. 1. (94.) szám (1967. jan. 13.); Nyáresti körhinta, X. évf. 6–7. (101–102.) szám (1967. jún. 13.); A többit majd Kópé... Kopeczky László szerzői estje, XIV. évf. 3. (171.) szám (1971. III. 9.); Pardon, egy tréfára! Vajdasági humoristák estje. (Rendkívüli 250. szám, 1974. ápr. 23.); Szalmacsutkás írók. Vajdasági humoristák estje. XVIII. évf. 8–9. szám (276.) szám, 1975. szept. 29.); Ez az év is jól kezdődik. Vajdasági humoristák estje. XX. évf. 1. (301.) szám, 1976. XII. 13.; Szeretném, ha nevetnének. Bogdánfi Sándor szerzői estje, XXIV. évf. 1. (435.) szám (1981. I. 12.); Spenót a falon. Kopeczky László könyvének bemutatója. 1985; Mosolygó Tisza mente, 1985.

(Balázs-Arth Valéria)

Végül, de nem utolsósorban – mindenképpen meg kell említenünk az Életjel egyik létrehozóját s fő mozgatórugóját, Dévavári Zoltánt, aki több mint négy évtizedig határtalan kitartással, irányította, szervezte az Életjel munkáját. Az Életjel működését, tevékenységét dokumentálta is az eddig megjelent nyolc Életjel Évkönyvben, emellett az Életjel kiadói tevékenységét is vezette, szerkesztette, és jelenleg is szerkeszti az Életjel igen színvonalas könyvsorozatának könyveit. A róla szóló szócikk a Révai Új Lexikona 5. kötetében (Babits Kiadó, Szekszárd, 2000)

Dér Zoltán; családi neve: Dévavári (1928. okt. 22. Szabadka): író, irodalomtörténész, kritikus. – Felesége Beszédes Valéria néprajzkutató. – A szabadkai gimn.-ban éretts. (1947), a Jugoszlávai M. Kultúrshövetség munkatársa (1947–1948), a Belgrádi Egyetem Jogi Karának hallgatója (1947–1949), közben a Belgrádi Rádió m. osztályának fordítója, lektor-szerkesztője. Az újvidéki Tanárképző Főisk. hallgatója (1953). Politikai okok miatt – bírósági ítélet nélkül – a hírhedt Goli otokra száműzték (1949–1952). Ez visszatérése után is meghatározta pályáját, sokáig ún. feketelistán szerepel, a háttérben dolgozik, sokszor név nélkül. Az Egészség c. folyóirat lektora, fordítója (1953–1991). Az 1960–1970-es években a Magyar Szó, a Dnevník c. újvidéki napilap és az Újvidéki Rádió sporttudósítója. A 7 Nap munkatársa (1959–1991). – Többedmagával megindította a 2. vh. utáni Jugoszlávia első és egyetlen magánkiadású lapját, a *Visszhang* c. irodalmi, művészeti lapot, amelyet a hatóságok azonnal betiltottak. A szabadkai →Életjel irodalmi élőlűjság egyik létrehozója és

szervezője (1958-tól), az Életjel Könyvek és az Életjel Miniatűrök szerkesztője. Az Üzenet folyóirat kezdeményező alapító szerkesztője (1971), fő- és felelős szerkesztője (1990–1998). – Költőként kezdte pályáját (Az öröm felé, 1954; Emlékek aknamezójén, 1962), de két verseskötete után tevékenységének közép-pontjába az irodalomtörténet-írás – s azon belül a Szabadkával kapcsolatos irodalmi emlékek, a szabadkai születésű írók munkásságának a felkutatása került. Nevéhez elsősorban Kosztolányi Dezső és Csáth Géza kézirati hagyatékának felkutatása, gondozása, megjelentetése fűződik: pl. Kosztolányi Dezső egy regénytervének töredéke a Mostoha c. kötetében (1966). Fecskelány c. könyve Kosztolányi Dezső és Lányi Hedda levelezését (1970), a Negyvennégy levél c. kiadvány pedig az addig kiadatlan Kosztolányi-leveleket (1972) tartalmazza. Kosztolányi Dezső és Csáth Géza munkásságával kapcsolatos tanulmányait foglalta össze Ikercsillagok (1980) c. tanulmánykötete, míg a Kosztolányi család levelezéséből (1988) c. könyvében az író és családi kapcsolatainak dokumentumait adta közre. Szülőföld és költője (1985) c. műve kutatásainak eredményeit tartalmazza. Csáth Géza műveit Ismeretlen házban I–II. (1977) címmel rendezte sajtó alá, és elkészítette Csáth Géza műveinek bibliográfiáját is (1977). Sajtó alá rendezte Schwalb Miklós kéziratban maradt verseit (A szén, 1971). Az Új partok felé (1979) c. kötetben Dettre Jánosnak, az irodalomszervezőnek és irodalompolitikusnak a Bácsmegyei Naplóban megjelent cikkeit és életrajzát jelentette meg. Somlyó Zoltán írásait Szabadkai karnevál c. kötetében adta ki (1982). Három tudós tanár c. könyvében (1975) Toncs Gusztáv, Iványi István és Loósz István portréját rajzolta meg. Kritikáit, tanulmányait tartalmazzák még a Szembesülések (1979) és Perben a pusztulással (1989) c. kötetei. Szépirói munkássága az irodalomtörténet-írás és filológiai forráskutatás, szöveggyűjtés mellett háttérbe szorult ugyan, de nem szakadt meg; hangjátékai Tutajon (1990) c. kötetében jelentek meg a Csáth Géza életének motívumai alapján írt drámájával (Ember a határon) együtt. Hangjátékait az Újvidéki Rádió kivül több rádióállomás is sugározta, néhányat közülük más nyelvre is lefordítottak. – Az Újvidéki Rádió Hangjáték-pályázatának I. Díja (1971), Üzenet-díj (1979), a Szabadkai Műv. Érdekközösség Különdíja (1987), Szenteleky Kornél-díj (1988), Szocialista Kultúráért Díj (1988), a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Csongrád M. Tagozatának Irodalmi Díja (1990), Bodrogvári-díj (1991). F. m.: Az öröm felé. Versek. (Szabadka, 1954, 1955); Emlékek aknamezójén. Versek. (Újvidék, 1962); Az árny zarándoka. Csáth Géza emléke. Tanulmányok. (Szabadka, 1969); Fecskelány. Dokumentumreg. (Újvidék, 1970; 2. bőv. 1985); Az első műhely. Kosztolányi Dezső önképzőkori évei. Tanulmányok. (Szabadka, 1970); A tudós tanár. (Toncs Gusztáv élete és munkássága). Monográfia. (Szabadka, 1972); Örvénysodró. Ifj. reg. (Újvidék, 1975); Három tudós tanár. Iványi István, Loósz István, Toncs Gusztáv, portrék. (Újvidék, 1975); Csáth Géza-bibliográfia. (Újvidék, 1977); Szembesülések. (Kritikák, tanulmányok) (Szabadka, 1979); Ikercsillagok. Tanulmányok, kritikák, dokumentumok. (Újvidék, 1980); Szülőföld és költője. (Írások Kosztolányiról), esszék, kritikák. (Szabadka, 1985); Perben a pusztulással. Kritikák, tanulmányok. (Újvidék, 1989); Tutajon. (Szín- és hangjátékok)

(Szabadka, 1990); szerk.: Kosztolányi Dezső: Mostoha és egyéb kiadatlan művek. (Újvidék, 1965); Schwalb Miklós: A szén. Versek. Sajtó alá rend. (Szabadka, 1971); Kosztolányi Dezső: Negyvennégy levél. Sajtó alá rend. (Szabadka, 1972); Csáth Géza: Írások az élet jó és rossz oldalairól. Sajtó alá rend. (Újvidék, 1975); Csáth Géza: Ismeretlen házban I–II. Sajtó alá rend. (Újvidék, 1977); Dettre János: Új partok felé. Cikkek. Sajtó alá rend. (Szabadka, 1979); Lányi Sarolta: Próbatétel. Sajtó alá rend. (Szabadka, 1982); Somlyó Zoltán: Szabadkai karnevál. Cikkek. Sajtó alá rend. (Szabadka, 1982); Levelek Kosztolányihoz (1907–1936). Szerk. (Szabadka, 1985); Emlékkönyv Csáth Géza születésének századik évfordulójára. (Szabadka, 1987); A Kosztolányi család levelezéséből. Szerk. (Szabadka, 1988); Csáth Géza: Fej a pohárban. Napló és levelek 1914–1916. Közreadta és Szajbély Mihállyal sajtó alá rend. Utószó: D. Z.: Romlás és boldogság. Egy életmű új elemei. (Bp., 1997).

Irod.: Péter László: A szellemi örökség megmentése. (Üzenet, 1971); Herceg János: Felfedező szenvedély. (Üzenet, 1978); Rónay László: A szabadkai csillagvizsgálóban. (Üzenet, 1980); Réz Pál: Esztétikai fogékonyság. (Üzenet, 1980); Rónay László: Térkép és önarckép. (Üzenet, 1980); Herceg János: Permanens szolgálat. (Üzenet, 1986); Rónay László: A szabadkai műhely új mesterdarabja. (Üzenet, 1986); Mák Ferenc: A hűség sejtelmes csodái. Rónay László: A kritikus erkölcs. (Üzenet, 1990); Dudás Károly: A hetvenéves Dér Zoltán köszöntése. A tűz őrizői. (Negyvenéves az Életjel). (Szabad Hét Nap, 1998. okt. 28.); Kern Kálmán: Neve jelképpé patinásodik. (Családi Kör, 1999. febr. 18.).

(Balázs-Arth Valéria)

A nagy sikerű Lorca-est közreműködői

PORTRÉK – VALLOMÁSOK

AHOL AZ ANGYALOK AZ EGET TAKARÍTJÁK

Bemutatjuk Horváth Emíliát, Szabadka Pro Urbe Díjas tanárát, a Csáth Kör művészeti vezetőjét

*„... Ilyen szomjas szívekkel járják
Azóta is és pálmák nélkül
Gyorsult kálváriáját
Az Életnek s mit tőle kapni,
Szamarháton annyi, de annyi
Vitéze a Jónak...”*

(Ady Endre: *A szamaras ember*)

A „Jónak annyi, de annyi vitéze” közül, az idén szeptember elsején, Szabadka napjának ünnepén a Városháza dísztermében diszpolgárrá avatták dr. Gubás Jenő főorvost, publicistát és Josip Buljovčić magisztert, nyelvészprofesszort. Ugyanakkor Pro Urbe – A Városért Díjjal tüntették ki Sava Halugin szobrászművészt, Boros György rajztanárt, grafikai formatervezőt, Horváth Emília tanárt, művelődési dolgozót és Puhalák Antalt, a Spartacus labdarúgóját.

A kitüntetettek nevében Horváth Emília tanárnő köszönte meg az elismerést, Ady kevésbé ismert istenes verseinek egyikével, amelyik a virágvasárnap Jeruzsálemben szamarháton bevonuló Krisztus alakját idézte fel. A tanárnő verselésén átizzott a küldetés nagyszerűsége, a győzelem alázattal teli öröme. És az új feladatok vállalása, amire a siker kötelez. Ahogyan a költő mondja: „... Tán kerül / Ezután is szamaras ember / Másokért küzdő szerelemmel. / Hiszen úgy kell, kell a szamárság...”

Miért éppen A szamaras ember?

A város napja nem olyan ünnep, hogy leállnának miatta a munkával az emberek, így a tanárnőt is csak másnap, tanítás előtt értem el. A gimnázium dísztermében ültünk le egy röpké órászkára. Az Ady-versre tereltem a szót.

– Amikor felkértek rá, hogy én köszönjem meg a kitüntetést, mindannyiunk nevében, akkor eredetileg egy Vörösmarty-epigrammára, a *Sas* címűre gondoltam. Ezt is gyakoroltam még akkor is magamban, amikor már a Főpostánál nyomtam a pedált a biciklimen a díszülésre igyekezve. És akkor, mint egy isteni sugallatra átvillant az agyamon: te jó ég, mi lesz, ha valaki elkezd mindenfélét belemagyarázni ebbe a versbe?

(Hát, bizony! – gondoltam bele én is – hisz’ a turul is sasfajta, fehér tollal, kétféjú „változatban” pedig a szerb radikálisok pártjelműjén szerepel...)

– És akkor mindjárt „beugrott” az Ady-vers, *A szamaras ember* – folytatja monológját a tanárnő. – Igen ám! De én nem szoktam fellépni úgy, hogy ne gyakoroljak, még akkor is, ha biztos vagyok a vers szövegében, ezt pedig valamikor egyetemista koromban tanultam meg, úgy jó 40 évvel ezelőtt. De azért mire rám került a sor, néhányszor elmondtam magamban, és megnyugodtam, mert előjött minden szó, méghozzá a helyén, úgy, ahogyan Ady megírta.

– Döbbenetes! És hány verset tudna így “kapásból” elmondani?

– Rengeteget. Szám szerint nem tudnám megmondani, ezek ugyanis egy-egy hangulatra rímelve csak úgy „előjönnek”. Mondogatom magamban, ha pedig egy szónál megakadok, vagy bizonytalankodom és nem tudom, hogy nem én tettem-e valami hasonló értelműt az eredetinek a helyére, akkor addig nem nyugszom, amíg meg nem nézem a kötetben.

Azt azonban mindig tudom, hogy mit hol kell keresni. Fellépés előtt pedig kötelezően átismétlem, többször is. Ez most kivétel volt, mint ahogyan kivételes az alkalom is. Az isteni sugallatnak köszönhetően még jól is sikerült!

HEJ TANÁROK, TANÁROK!

– „Szövegmondással kisgyermekkorától foglalkozik” – áll a díj megindoklásához megjelent életrajzban. Nyilván volt valaki, aki a pódium felé irányította...

– Igen, éspedig dr. Sturc Béláné, a gimnáziumi magyartanárnőm. Számára a magyar nyelv és irodalom tanítása nem pusztán foglalkozás, nemcsak a kötelező tananyag átadása volt, hanem program, életcél. Erre csak egyetlen példát mondok. A finnugor nyelvcsaládot tanítva annyira felkeltette az érdeklődésemet a finnek iránt, hogy már akkor megfogadtam, ha egyszer öneltartó dolgozó leszek, Finnország lesz az első, ahova elmegyek.

– Diplomázás után mégis Anglia lett az első, ahova eljutott?

– Diploma után igen, előtte pedig Franciaország. Ez meg úgy volt, hogy amikor a bölcsészeten francia és angol szakra iratkoztam, akkor megfogadtam, hogy addig nem lépek katedrára ezekkel a nyelvekkel, amíg huzamosabb időt nem töltök ezekben az országokban. Bizony, eléggé „macerás” dolog volt az ötvenes években kijutni Nyugatra, és máshová is, de mivel Zágrábban főleg magánórát adásából tartottam el magamat, olyan befolyásos emberekkel kerül-

tem kapcsolatba, akik el tudták intézni előbb a franciaországi, majd az angliai kiutazást. Londonban egy kórházban cselédkedtem, és megengedhettem magamnak egy évet a drámai stúdióban. Ott egy nyugalmazott balett-táncostól tanultunk mozgásművészetet.

– Ugorjunk csak vissza a zágrábi évekhez és a francia nyelvtudáshoz. Igaz, a horvát főváros akkor még egyáltalán nem számított külföldnek, azért mégis elgondolkodtató, hogy miért nem Belgrádot választotta? Már csak a földrajzi távolság miatt is?

– Nos, azért nem Belgrádot, mert eredetileg színművészeti akadémiára szerettem volna menni. De nem szerbül, Budapest pedig akkor nagyon „haragban” volt velünk. És az is az igazsághoz tartozik, hogy édesapám hallani sem akart róla, hogy a lánya „komédiás” legyen. Az öt évvel idősebb bátyám beszélt rá Zágrábra. Szerinte ugyanis az ottani egyetem volt eléggé „veretes” ahhoz, hogy valaki idegen nyelvet tanuljon benne – ő egyébként akkor már a Ljubljánai Egyetem végzős orvostanhallgatója volt, én pedig általában megfogadtam a tanácsait.

– És a szabadkai gimnáziumból már olyan alapokkal ment Zágrábba, hogy nekivághatott a fölvételnek?

– Az az igazság, hogy akkor nem is volt fölvételi vizsga. Aki jelentkezett, mindekit fölvettek. Az angolhoz volt is alapom, a franciához azonban csak a kedvem, mert nagyon szép nyelvnek tartottam mindig is. És itt lépett be sorsom alakításába Sturcné után a másik példaképem, a francia szakos tanárnő. Ő volt az, aki átirányított bennünket egy alapfokú tanfolyamra, és szeptemberig nem is kérdezett semmit. Nem én voltam ugyanis az egyedüli, aki a nulláról indult franciából. Kettőjükön kívül voltak még néhányan, akár a gimiben, akár az egyetemen, akinek egy-egy mozdulatát, a diákokhoz, a tanításhoz való hozzáállását felfedezni vélem a munkámban, és csak most jövök rá, hogy hogyan is ivódhattak be a tudatalattiba. Nagyon hálás vagyok a sorsnak, hogy ilyen példaképeket állított elém.

A RÓZSASZÍNŰ ZOKNITÓL A LIBASZÁRNYTOLLIG

Horváth Emmáról (becenevét még diáktársaitól kapta) mint versmondóról egy életjeles József Attila-est maradt meg elsőként emlékezetemben. A Zeneiskola hangversenytermében tartották valamikor a hatvanas évek közepe táján, amit megboldogult Bambach Robi osztálytársammal el nem szalasztottunk volna. Többen is felléptek, mondták a szebbnél szebb verseket, de ennyi év, sőt évtizedek távlatából is egyedül a számunkra addig ismeretlen Horváth Emmára emlékszem. Lentről felfelé ugyanis egy ilyen mehökkentő színekombinációban lépett a pódiumra: fekete cipő, rózsaszínű (!) zokni, sötétkék szoknya és sárga blúz. Legalább annyira mehökkentett, mint nemrég, bő harminc évvel később. Az ember tragédiájának pódiumváltozata Horváth Emma rendezésében. Ebben ugyanis az Úr, a Teremtő fehér kezeslábasban szobrászkodik, az angyalok pedig fehér harisnyanadrágban, fehér trikóban, kötényben és fityulában libaszárnytollal takarítják az eget, söprik a mennyország tornácát. Az ötlettel elérték, hogy a

budapesti Madách-fesztiválon a szabadkai Csáth Géza Művészetbaráti Kör Előjátéka került be a Tragédia gálaelőadásába (minden szint más-más együttes adott elő, aszerint, hogy a zsűri melyiket tartotta a legjobbnak).

Visszakanyarodva az interjúhoz, ott folytatnánk, ahol a tanárno előadóművészi, rendezői munkásságának eddigi elismeréséről esett szó.

„HA NEKÜNK SAJÁT TERMÜNK LENNE...”

– A tanárno igazán nem panaszkodhat, hogy „pálmák nélkül járja gyorsult kálváriáját az Életnek”, hiszen tarsolyában van Szabadka Város Októberi Díja, a Vajdasági Közművelődési Közösség Kultúra Szikrái Díja, tanítványai, szavalói minden fesztiválról magas elismeréssel térnek vissza...

– Nem, valóban nem panaszkodhatom, de azért egy saját terem nagyon hiányzik a Csáth Körnek. Ahol nyugodtan próbálhatnánk, ahol a kellékeinket tarthatnánk, ahol együtt lehetnénk. Szervezetileg ugyanis a Szabadegyetemhez tartozunk, ott tartjuk a próbáinkat is, ha szabad a díszterem. Kellékeink egy része a Lányi Ernő Művelődési Egyesületben, egy része pedig nálam van otthon. Szóval, ez nagyon nagy gond, mert úgy érezzük, mindenkinek lába alatt vagyunk. A másik pedig az, hogy könnyebb letörölni a színről egy olyan csoportot, amelynek még fedél sincs a feje fölött. Meg aztán a rengeteg díjat, elismerést is jó lenne kirakni, nem miattunk, hanem azokért, akik ezután jönnek. Akik ezután lesznek „nevek”. Hogy lássák, kik jártak előttük, hogy kik voltak másokért küzdő szerelemmel a szamaras emberek.

SOLTIS Gyula

(Családi Kör, 1999. szeptember 9.)

SZAVALÁS ÉS SZAVALÓK

„Horváth Emília tanár és kultúrmunkás Szabadkán született 1936-ban. Édesapja a vasúton hivatalnokként dolgozott, anyja háztartásbeli volt... Szabadkán 1964 óta dolgozik tanárként. Az Egészségügyi Középfiskolában és a matematikai-nyelvi gimnáziumban tanított nyelveket. Most a Svetozar Marković Gimnáziumban tanít...”

Szövegmondással kisgyermekkorától foglalkozik, és ma is szaval, mond prózát számos rendezvényen. Tanári munkásságának kezdete óta foglalkozik a szavalókkal az Életjel irodalmi előújítás keretében, valamint a Csáth Géza Művészetbaráti Körben, amelynek egyben művészeti vezetője is.”

(Részletek a Pro Urbe Díj megokolásából)

(Családi Kör, 1999. szeptember 9.)

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА СУБОТИЦА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СУБОТИЦА

SZERB KÖZTÁRSASÁG
VAJDASÁG AUTONÓM TARTOMÁNY
SZABADKA KÖZSÉG
SZABADKA KÖZSÉG KÉPVISELŐ-TESTÜLETE

REPUBLIKA SRBIJA
AUTONOMNA POKRAJINA VOJVODINA
OPŠTINA SUBOTICA
SKUPŠTINA OPŠTINE SUBOTICA

REPUBLIKA SRBIJA
AUTONOMNA POKRAJINA VOJVODINA
OPĆINA SUBOTICA
SKUPŠTINA OPĆINE SUBOTICA

PRO URBE

Szabadka, 1999. szeptember 1.

Károly Juchel
Károly Juchel
Szabadka Község
Közművelődési Bizottság elnöke

A Pro Urbe oklevél

Szabadka kitüntettjei 1999-ben

A Pro Urbe Dijás Horváth Emma (Horváth Emma és Kasza József)

A VERS SZERETETE

Beszélgetés Horváth Emmával, a szabadkai Életjel vezéregyéniségével

A szabadkai Életjel-műsorok hűséges látogatói bizonyára jól ismerik a töretlenül lelkesedő előadóművészt és nyelvtanámót, Horváth Emmát, aki nélkül szinte elképzelhetetlen egy-egy irodalmi rendezvény. Önmagáról szerényen azt vallja, hogy „csak ember”, de ha abbahagyná, bizonyára azt mondanánk: hiányzik egy csoda a világunkból. Hiányozna közvetlensége, kedvessége, mosolya. De szerencsére itt van közöttünk, és még sokáig velünk akar maradni, hogy versszeretetével bizonyítson.

Valahol ezt olvastam róla: „Horváth Emma, aki megnyert már mindent, ami megnyerhető, egyike azon keveseknek, akik fenntartják a reményt, hogy egyáltalán érdemes csinálni valamit. Ő nem alkuszik meg, és folytatja rendületlenül.”

– Amikor 1965-ben meglátogattam Dévavári Zoltánt, az Életjel ügybuzgó szerkesztőjét, éreztem, hogy a versmondás, az irodalom „termő, ékes ága”, vagyis az előadóművészet magkapja majd a maga pódiumát. Addig éldesanyám tanított, tőle és másoktól, Jászai Marit olvasva tudtam meg, hogy a vers szárnyaló beszéd, s annak szállnia kell. A szavaló gyújt és lobog, mint a fáklya, világít és melegít. Dévavári Zoltán meghallgatott, s némi kétkedés után megengedett nekem, hogy tizenhat évesen életcéllul válasszam a versmondást. Akkor megfogadtam, hogy nem alkuszom. Tudtam, hogy a papíron levő vers csupán félmű, amely csak a pszichikai felét adja annak a pszichofizikai folyamatnak, amely a költő testét-lelkét áthatja. Ha hozzá tudok adni valamit a sorokhoz, senki sem mondja majd azt, hogy önképzőköri szinten tevékenykedünk.

– Ön hozta létre a Csáth Köröt is.

– Elfogadtam Dévavári Zoltán ötletét, aki azt sugallta, hogy hozzunk létre ifjúsági irodalmi csoportot. Így alakult meg a Csáth Géza Művészetbaráti Kör, amely tíz évvel fiatalabb az Életjelnél. Bevallom, sok erőfeszitésembe került, az esti próbákat hol itt, hol ott tartottuk, mert állandóan hurcolkodtunk, de a sikerélmények, a nagy feladatokkal való birkózás mindent elfeledtetett velem. Tudtam és tisztában voltam azzal, hogy munkánk a navahó indiánok tevékenységéhez hasonlít. Ők színes, vizes homokból, jégből készítik műalkotásaikat. A szél ereje meg a nap heve azután mindent megsemmisít, s minden eltűnik. Az előadóművészet afféle papírsárkány, amelyet felkap a szél és elviszi, mert hát a szó elszáll, az írás megmarad. A szekerünk azonban akkor sem torpant meg, amikor körünket a legambiciózusabbak hagyták el. Tőlünk indult a Művészeti Akadémiára Bajza Viktória, Póka Éva, Rövid Eleonóra, Gyenes Zita, Vicei Natália, Tallós Zsuzsa, Czifra Erika, Sziráczy Katalin, Banka Lívია,

László Sándor, Keszég László, Kalmár Zsuzsa és még sokan mások. Lehet, hogy én elveszítettem őket, de az biztos, hogy színházművészetünk sokat nyert velük. Itt voltak, illetve vannak a többiek is: Krekity Olga, Korhecz Imola, Némédi Imre, Lőrincz Zsuzsanna stb. Jómagam lassan-lassan visszavonultam a szavalástól, a pódiumot pedig átengedtem azoknak, akik a műhöz megpróbálnak olyasmit hozzáadni, amit a szerző nem mondott és nem képzelt el.

– Mint például a Kopeczky László-karcolat esetében.

– Igen, amikor színre vittük Kopeczky Lászlónak, a mi Kópéknak Spenót a falon című művét, valamennyien megéreztük, hogy az életöröm nem tabu, hanem – ráadás. Kópét nem lehetett elmozdítani a szerkesztőségi székéből, nem volt hajlandó végignézni az előadást – kételyei voltak. Az első sorba ültettük, mint a királyt. Egyszer csak – mesélte – azon kapta magát, hogy a látottakon mosolyog, sőt hangosan nevet. Hát ez volt számunkra a ráadás. Nagy sikert aratunk a Tisza menti anekdotákkal, a Tőke-gyűjtéssel, a Villon-esttel, a Farsangi komédiákkal stb. Egyszerűen lehetetlen számba venni műsorainkat, de a munkanapló több évtized tevékenységét őrzi. Emlékszik a Che Guevara naplójára? A Brasnyó István verseiből összeállított műsorra? Díjakat nyertünk mindenfelé, idehaza és az anyaországban. Erdélyben és Budapesten vendég-szerepelhettünk, s a játékkedv sohasem lankadt.

„Ha majd egyszer elmegy nyugdíjba – írja Dévavári Zoltán –, talán számvetést készít arról, kikbe oltotta bele az irodalom, a művészetek iránti szeretetet, kiket tanított meg mozogni a pódiumon. A képzeletbeli listán ott van a helye a szabadkai, a bácskai közönségnek is, vagyis mindazoknak, akik hallották őt és neveltjeit az elmúlt időben verset, prózát mondani. József Attila egyik sora jut eszembe: „Én egész népemet fogom, nem középiskolás fokon tanítani”.

– Csak azt mondhatom most, hogy számunkra a játék a figyelem állapotát jelentette. Talán ettől voltunk olyan életszerűek és valóságosak, mindig itt voltunk és játszottunk. Most például Karinthy Frigyes Az emberke tragédiája című előadással, Basity Petra, Basity Gréta, Grásztity Viktor, Liszi Melinda és Alaker Adél remeklésével, itt vagyunk Bogdánfi Nők Utópiában című művével és itt leszünk még nagyon sokáig, hogy a szavak fényudvarában megőrizzük az emberhez méltó művészet rangját. Mi újat hozunk majd az új évadban? A program változatlan, s ebben van valami nagyszerű, nem gondolja?

BARÁCIUS Zoltán

(Családi Kör, 2002. augusztus 22.)

HORVÁTH EMMA TANÁRNŐ PORTRÉJA

Horváth Emma a tanárnő

Novemberben különleges búcsúünnepséget szervezett a szabadkai Svetozar Marković Gimnázium tanári kara. Horváth Emma tanárnőt búcsúztatták, aki nyugdíjba ment, végérvényesen elhagyta tehát a gimnáziumi katedrát.

Versmondói és kollégái meglepetésnek szánták az irodalmi műsort, majd az ezt követő fogadáson és a vacsorán összejöttek mindazok, akikkel együtt dolgozott, vagyis akik nyugdíjasok, illetve már máshol élnek, más munkahelyen dolgoznak.

Meghitt, a tanárnő szelleméhez méltó találkozás volt ez. A díszteremben két kolléga méltatta őt, ezt a két írást közöljük most, a kétféle, de hasonló jellemrajzot.

h.é.

(Új Kép, 2002. november)

Nem arra készültem, hogy méltassam Horváth Emma tanárnő munkásságát, amit itt elmondok, csak néhány gondolat, szubjektív vélemény, de remélem, nem vagyok egyedül ezekkel a gondolatokkal. Diákja is voltam, és hosszú ideig tanártársa. Számomra maga volt a következetesség, már-már konok kitartás jellemezte, persze mindig a cél érdekében. És mégis a humánusot, a szeretetet társítom hozzá. Azért, mert minden emberben, diákban felfedezett egy kis szikrát, adottságot, még ha az nem is a nyelvtudással volt kapcsolatban. S ezt, állítom, igen megbecsülte, különösen akkor, ha az illető hajlandó is volt kibontakoztatni ezt az adottságot.

A tanáriból is hiányozni fog Horváth tanárnő szellemisége. Nyugodtan mondhatom, hogy társasági ember. Mindig kész volt egy jó kis kávézásra, kávézás közbeni „kecsesen okos csevegésre”. Ilyenkor ő volt a társaság lelke. Kirándulni is érdemes vele. Ezt a nyáron fedeztem fel, amikor Erdélyben jártunk. Ebben a szituációban is jellemezte őt a mélylátás, a rácsodálkozás, ami nagyon kevés embernek adatott meg. És persze a humor! Az az érett nevetés, az a derű. Nyugodtan mondhatom, sokunk számára legenda ő. Legenda, de ember is, aki hiányozni fog.

VIKOR Györgyi

(Új Kép, 2002. november)

CSILLAPÍTHATATLAN SZOMJÚSÁG

Egy ember elment a görög filozófushoz. Megkérte, hogy vállalja el a tanítását. Amikor a filozófus közölte vele, hogy mennyibe fog kerülni, az ember ámulatában azt találta mondani, hogy annyiért szamarat is vehet. A filozófus elmosolyodott, és ezt mondta: „Csak vegyen, lesz kettő.”

A nevelői munkára mindig szükség volt, ám mégsem becsülték eléggé. Emlékszem, mintha most történt volna. Valaki parányira kinyitotta az ajtót, bedugta a fejét, és így szólt: „I. c?” Akkor váratlanul kitért a tanterem ajtaja és előtűnt teremtett Ő. Azt mondta, hogy Horváth Emma a neve. Megparancsolta, hogy az ablakokat nyissuk ki, de aztán becsületesen, és még mielőtt rájöhettünk volna, hogy mi is történik, kánonban énekeltünk: „London’s burning. London’s burning” és „Row, row, row your boat... life is but dream.”

És álmodtunk és álmodoztunk, tanultunk, szenvedtünk és neveltünk vele. Nőttünk és felnőtünk. Dorian Gray alakjába és Blake Tigris bőrébe is belebújtunk, és észre sem vettük: megszerettük egymást.

Csak felnőttként tudjuk felismerni a formáló kezet, az agyat, mely olvasóvá nevelésünk alapját szabja meg. Befejeződhet-e a tanulás folyamata? Létezik-e? Pontot tehet-e egy pedagógus munkája végére?

Nem. Mert minden pont céltalanul elmosódik. Kevés a MIÉRT, amely AZÉRT, MERT-tel dicsekedhet. Az iskola csak egy épület, amelyben az igazi tanítót az olthatatlan szomjúság lengi körül.

Olga JANKOVIĆ

(Új Kép, 2002. november)

VAJDASÁGI KINCSESTÁR

HORVÁTH EMMA

Nemegyszer akartam megfogalmazni – csak úgy, ihletett, csöndes pillanatban a szobám magányában – mindenféle okos, szép gondolatot azokról, akik az évek során halhatatlanná váltak szemünkben, írni akartam arról az emberről, aki egy egyszerű, szívből fakadó igényt felismerve egy már-már elherdált műfaj erejét bölcsen és nagy-nagy kedvvel felvállalta. Persze, ehhez a vállaláshoz azért még valamire szükség volt: a türelemre, a toleranciára. Érvényes szlogennel – mint a művész felemelkedése – és az előadóművészet lobogója alatt áldásos munkájával a tette kész ember példaképévé vált Horváth Emma itt, Szabadkán és a tartományban, s szellemi életünkben mindmáig megtartotta vezető pozícióját. Mint egy kulturális misszionárius valósította meg az elképzeléseit, s mindig, minden évben tovább gyarapította vagyonát, mások vagyonát is, mintha azt mondta volna a tanítványainak: „Mindent el fogunk szavalni, mindent el fogunk mondani, aminek szépsége és értelme van, s azon leszünk, hogy mindent szépen és értelmesen szavaljunk, mondjunk el...”

Mindig izzott a vers az ajkán, s az „előretolt helyőrség”-nek, az Életjelnek egyik spiritusz rektora – gyakran egy szekéren ülve életében nagy és rendkívül fontos szerepet vállalt. Leggyakrabban harmattiszta formanyelven szólalt meg, szólattatta meg a tanítványait, szakavatottan tolmácsolta, tolmácsoltatta szép magyarsággal a műveket, a vajdasági – és nemcsak a vajdasági – magyar szerzők alkotásait. Gyakran vállalta egy-egy egész estét betöltő színházi előadás terhéért is. Ez a magvetés több évtizede tart immár megállás nélkül, s bár az alapítók takaréklángon tartják lelkesedésüket, a mécsláng tánca már nem olyan eleven, mint volt a 60-as években. Horváth Emma tanítványai nem csüggednek, éremkosarakkal témek haza a szavalóversenyekről.

„Színházat csinálni – hallottuk tőle -, színdarabban szerepelni, eredményesen bemutatkozni a pódiumon csak összefogással, összetartozással lehet, mert olyan művészetről van szó, amely együttlélegzés nélkül gyorsabban sorvad el, mint bármi más.”

Arra a kérdésre, hogy honnan merít erőt ehhez a munkához, Emma tanárnő – ahogyan a tanítványai nevezik – mindig azt mondta, hogy a csillagok irányítják, a csillagok jelölték ki számára azt az utat, amelyen halad. Ha pedig ehhez megvan a tehetség, a szervezőképesség, akkor megbocsáthatatlan bűn volna félreállni, s az általános pusztulásban, lemorzsolódásban hunyorogva belebámulni a semmibe, a gondviselésre bizni dolgaink rendezését. Ebben a városban akarta terjeszteni az „édes ragály”-t.

Azt nyilatkozta egy alkalommal, hogy neki tulajdonképpen nincs is életrajza. Ha valaki mégis megkérné rá, hogy röviden számoljon be eddigi munkásságáról, lejegyezhető, hogy 1964 augusztusában tért haza külföldi útjáról, októberében kapott állást az egészségügyi középiskolában mint latin és angol szakos tanárnő. Azok a már említett csillagok vezették Dévavári Zoltánhoz, városunk lobogó lelkű művelődési dolgozójához, aki megkérte, hogy álljon be a soraikba, hogy segítse az Életjel élőlúság munkáját, tehetségével gazdagítsa a mozgalmat. A tanárnő kezdetben diákokat toborozott az előadásokra, majd 1965. október 29-én felkapaszkodott a dobogóra, és két Debreczeni József-verset mondott el – hatásosan, felejthetetlenül. Következtek az önálló estek: az Őzbőr, a Már nem halaszthatok tovább, a Válogatott szerelmeim, a Mennyei színjáték stb. Felfedezte magának Füst Milánt, aki kedvenc szerzője lett, nagy hatással volt rá Németh László egy-egy műve, Illyés Gyula, Roger Martin du Gard, Vercors és mások.

Az a gondolat, hogy „nekem nincs is életrajzom, csak munkarajzom”, tulajdonképpen Füst Milántól származik, és a tanárnő is vallotta. De hadd írjuk le azt is, hogy Horváth Emma Szabadkán született 1936-ban. Édesapja vasúti tisztviselőként dolgozott, édesanyja, akitől irodalom- és zeneszeretetét örökölte, háztartásbeli volt. Bátyja orvos. Sosem titkolta, hogy apai ágról kelebiai parasztvér is keveredik benne, anyai ősei között pedig vannak szlovákok és bunyevácok. Mozdonyvezető nagyapja egy alkalommal gyalog tette meg az utat Bécsig. Ennyi – a többi: legenda, a XX. és a XXI. század veretes legendája.

Valahol ezt olvastam róla:

„Horváth Emma, aki megnyert már mindent, ami megnyerhető egyike azon keveseknek, akik fenntartják a reményt, hogy egyáltalán érdemes csinálni valamit. Ő nem alkuszik meg, és folytatja rendületlenül...”

Létrehozta a Csáth Géza Művészetbaráti Kört. Dévavári Zoltán sugallta neki, hogy szervezzen meg egy ifjúsági irodalmi csoportot. Tőle, ebből a műhelyből indult a Művészeti Akadémiára Bajza Viktória, Póka Éva, Rövid Eleonóra, Gyenes Zita, Vicei Natália, Tallós Zsuzsa, Czifra Erika, Sziráczky Katalin, Banka Livia, László Sándor, Keszég László, Kalmár Zsuzsanna és még sokan mások. Itt vannak aztán a többiek is: Krekity Olga és Némedi Imre elsősorban, Korhecz Imola, Lőrincz Zsuzsanna stb. Horváth Emma még mindig a fáklya, amely világít. Életcéllul választotta a vers mondását, és segít másoknak, hogy minden betűben, mondatban megtalálják a legszebbet, a legemberségesebbet.

„Ha majd egyszer elmegy nyugdíjba – írja Dévavári Zoltán –, talán számvetést készít arról, kikbe oltotta bele az irodalom, a művészetek iránti szeretetet, kiket tanított meg mozogni a pódiumon. A képzeletbeli listán ott van a helye a szabadkai, a bácskai közönségnek is, vagyis mindazoknak, akik hallották őt és neveltjeit az elmúlt időben verset, prózát mondani. József Attila egyik sora jut eszembe: „Én egész népemet fogom, nem középiskolás fokon tanítani...”

B. Z.

(*Hét Nap*, 2003. június 4.)

DESIRÉ VÁROSÁNAK SZERELMESE

Dévavári Zoltán irodalomtörténésszel, Szabadka díszpolgárával beszélgetünk

Ha Szabadka nagy szülöttének, Kosztolányi Dezsőnek, Desirének titkos szerelméről, Lányi Heddáról Dévavári Zoltán megírhatta a Fecskelány című dokumentumregényét, akkor mi most őt, az ünnepelet, nevezhetnénk akár a „poros, boros, toros” város öröklakó, soha el nem költöző vén „fecskéfiú”-jának, és ebben a „vén” szócska inkább tisztelgés a kitüntetett életkora előtt, hiszen még csak hetvenkét éves. A „fecskéfiú” viszont azért lenne ráillő, mert az ilyen „öröklakó” fecskék sohasem öregszenek, esetleg kicsit megrokkannak, de fél szárnynyal is repülni tudnak. Külön örömet jelent szerkesztőségünk számára ez a kitüntetés, hiszen Dévavári Zoltán több mint harminc éven át volt lapelődünk, az „ős” 7 Nap igen szigorú lektora. (Szigorúságát utólag is köszönik azok, akik „megtapasztalhatták”.) Azzal is dicsekedhetünk, hogy ha nem is a hetvenedik születésnapjára, a hetvenegyedikre azért főszerkesztőnknek mégis sikerült szóra bírnia. Azzal a nevezetes interjúval megtört a jég, Dévavári (Dér) Zoltánnak – tudomásunk szerint csaknem 50 évi hallgatás után – ez volt az első nyilatkozata.

Hallgatásról vagy inkább elhallgattatásról volt szó ez alatt a fél évszázad alatt?

– Előbb volt az elhallgattatás, utána valójában önként, talán sértődöttségből?, dacból?, magam mondtam le a megnyilatkozás lehetőségeiről a médiában. Nekem sem volt ez könnyű, mert a tisztelettel közeledő újságíró kollégáknak is nemet kellett mondanom, ha következetes akartam maradni önmagamhoz.

Akár a sértődöttség, akár a dac „jogos” volt, hiszen nagyon-nagyon sokáig „kísértett” a múlt, a megbélyegzés, amiért szembeszegültél a titói pártpolitikával, és amiért nem is akadt volna szerkesztő, aki megjelentetett volna egy interjút az úgynevezett „tájékoztatóirodás” Dévavárával.

– Nemcsak interjút nem közöltek! Volt olyan szabadkai szerkesztő, aki a rádiójátékomat sem tűzte műsorra, ilyen-olyan technikai okokra hivatkozva, miközben mindketten tudtuk, hogy nem erről van szó.

– Hanem arról, amire díszpolgárrá avatásod indoklásában igen szemérmesen utalnak: „Sok évtizedes munkássága során az egyetemes magyar irodalom számára felkutatta Csáth Géza és Kosztolányi Dezső ismeretlen műveit. Tette mindezt töretlen hittel, jóllehet munkálkodását hosszú éveken át nem kis gyanakvás, bizalmatlanság kísérte. Ez ugyan elkészerítette, de munkakedvét nem szegte, a hetvenkét éves író még most, nagybetegen, félig vakon és bénán is rendületlenül szerkeszti az Életjel Könyvek és Miniatúrák sorozatot, melyet 1968-ban indított útjára.” Az indoklásban szó esik arról, hogy több mint húsz címszó jelzi gazdag munkásságodat, és legalább ennyi azoknak a válogatásoknak a száma, amelyekben egykori szabadkai írók műveit tetted közzé, utószóval, jegyzetekkel látva el őket. Mindemellett egyik alapítója voltál az Életjel irodalmi élőújságnak, melynek 40 éves fennállására 1998-ban már ilyen betegen Te állítottad össze a jubileumi programot. 1971-től fogva huszonhét évig szerkesztetted és életben tartottad az Üzenetet. Nos, igen! A nagy szerelem, a gyerekkori álmom a gumibetűkkel nyomtatott, egy tojásért árult lapocskától az Üzenetig, és azon túl. Közben volt még néhány lapalapítási kísérleted...

– Igen. Az első „komolyabb” irodalmi lapom megindítására tizenöt éves koromban a hatóság nem adta áldását. Vagy azért, mert mégsem tartotta eléggé komolynak a vállalkozásomat, vagy azért, mert a front egyre közelebb került Szabadkához. Hatodikos gimnazista koromban végre teljesült a vágyam: Munkánk címmel indítottuk egy közlönyt, amelyben a gimnazistákon kívül a többi középiskola diákjai is jelentkeztek írásaikkal. Osztálytársam, Kopeczky László volt a SKOJ által kinevezett felelős szerkesztő, Laci barátom azonban nem „élt vissza a hatalmával”. Hagyta, hogy a lap nagyobbik részét egyedül írjam. Itt jelentek meg azonban vajdasági irodalmunk későbbi jeles egyéniségeinek: Ács Károlynak, Fehér Ferencnek, Pap Józsefnek, Kopeczky Lászlónak, Sáfrány Imrének, Szegedi Jenőnek, Vukovics Gézának és másoknak első beszámolóí, versei, novellái, tanulmányai, sőt, színművei is.

– A Munkánk története – Kopeczky visszaemlékezése szerint – azonban csak 1947-ig tartott. Miután érettségiztetek, az 1500 példányban kéthetente megjelenő lapotok megszűnt. Következett a Visszhang, Jugoszlávia első magánkiadású irodalmi folyóirata...

– Csak következett volna! Egyetlen száma jelent meg, a bíróság ugyanis miattam betiltotta. Ne feledjük, akkor már 1954-et írtunk! Helyette jött létre 1955-ben az azóta is megjelenő Rukovet.

Te viszont nem „hagytad” magadat félreállítani, ha nem ment írott szóban, menjen előben! Az irodalom népszerűsítését volt hivatott szolgálni szerintem az a szeniális ötleted a hatvanas években, a Népkör második aranykorában, amikor a megversenyeztetél bennünket, középiskolásokat Aki találgat, az keres! címmel. Ezután következett az Életjel létrehozása 1958-ban, majd ennek a szerkesztőségéből indult ki az a vállalkozás, amit ma is Üzenet folyóiratként ismerünk.

– Az élőlíjság már a tizenkettedik évfolyamában járt, amikor javasoltam a szerkesztőbizottságnak, kérjük meg a képviselő-testületet, tegye lehetővé egy irodalmi, művészeti, kritikai és társadalomtudományi folyóirat útjára bocsátását, hiszen Szabadkán ilyen kiadvány még sohasem jelent meg, pedig volt rá igény. Hosszas huzavona után, 1971 szeptemberében jelent meg az első számunk, s csakhamar maga köré gyűjtötte nemcsak a legtöbb vajdasági, de a magyarországi írók jelentős részét is. Az irodalom ugyanis – szerintem – változó, alakuló folyamat, s ehhez kell alkalmazkodni. Ez a fölismerés vezényelt az Életjel több, mint 1600 rendezvényénél, az Életjel Könyvek és Miniatűrök mintegy 150 kötetének és folyóiratunk több ezer oldalának a szerkesztésekor. Erre törekedtem mindaddig, amíg úgy éreztem, egyre inkább megfagy körülöttem a levegő. Három évvel ezelőtt, amikor rájöttem, hogy a fiatalítás örve alatt tett minősíthetetlen kijelentések, sértegetések, gyalázkodások nem az arculatváltás érdekében hangzanak el, benyújtottam a lemondásomat, amelyre mindmáig nem kaptam választ, jóllehet távozásom előtt két hónappal a képviselő-testület újabb négy évre megerősített főszerkesztői tisztségemben.

– A következmények: egy agyinfarktus, fél tested, kezed, lábad béna, fél szemedre vak maradtál. Három éve szobafogságban írsz, alkotsz. A nemrég megjelent Régi házak, régi történetek című kötetedben a folytatást is sejteted...

– Mindennek ellenére vigasztal ugyanis az a tudat, hogy szeretett szülővárosom megbecsülendő műveit sikerült tudatosítani. Föltánni azoknak az embereknek a munkásságát, akik itt éltek, vagy innen származtak el. A legbüszkébb mégis arra vagyok, hogy Kosztolányi életművét félszáz ismeretlen verssel, irodalomtörténeti jelentőségű levéllel gazdagíthattam. Szép és dicséretes gesztus a képviselő urak és a polgármester úr részéről, hogy felújították és életben tartják ezt a diákkoromban még jelen volt nemes hagyományt, hogy írói, szerkesztői munkám nem kerülte el a figyelmüket, hogy kitüntetésem méltó fogadtatásra talált Szabadka polgárainak körében, és mindenekelőtt köszönöm az Aracs Társadalmi Szervezetnek, hogy méltónak tartott szülővárosom legrangosabb kitüntetésére.

– Köszönöm a beszélgetést, várjuk a folytatást!

SOLTIS Gyula

(7 Nap, 2000. szeptember 6.)

EGYSZEMÉLYES KIADÓMŰHELY

A szabadkai Életjel Kiadó gondjairól, eredményeiről, terveiről
Dér Zoltán alapító szerkesztő nyilatkozik lapunknak

A vajdasági magyar könyvkiadás helyzetét feltérképező sorozatunkban, amelyet a múlt vasárnap indítottunk Az olvasás évének jegyében, ezúttal a szabadkai Életjel Kiadót mutatjuk be, amely a Forum után a legrégebbi: 34 évvel ezelőtt alapította Dér Zoltán (Dévavári Zoltán) a tíz évvel korábban ugyancsak általa létesített azonos nevű élőújság keretében, s mindmáig a szerkesztője, egyszemélyes mindenese. Öt kértük meg, nyilatkozzon lapunknak az Életjel Kiadó sajátos helyzetéről, a nehézségekről éppúgy, mint az eredményekről, sikerekről, tervekről s egyáltalán könyvkiadásunk mai állapotáról.

– Mit jelent ma kisebbségi kiadónak lenni Vajdaságban?

– Az Életjel, kisebbségi helyzeténél fogva, a könyvkiadás terén is ugyanazt tette, mint rendezvényeinek szervezésekor: mindenekelőtt a helyi értékeket igyekezett népszerűsíteni. Azoknak az íróknak, művészeknek az alkotásait, akik itt születtek, ide vagy innen származtak el. Úgy gondoltuk s ma is úgy gondoljuk, hogy elsősorban azoknak a munkáival kell megismertetnünk közönségünket, akik a mi gondjainkkal, sorskérdéseinkkel foglalkoztak, hogy megerősítsék bennünk identitástudatunkat. Ezért indítottuk meg 1968-ban a miniatűr füzeteket és jelentettük meg bennük legkiválóbbjaink önéletrajzát, legjelentősebb műveiket. Vállalkozásunk jelentősége csak most értékelhető igazán, amikor ők már eltávoztak közülünk, alkotásaik viszont elérhetővé váltak számunkra. Régi kiadványaink ma keresettebbek, mint amilyenek megjelenésük idején voltak.

– Milyen gondok, nehézségek leküzdése árán sikerült ezt elérni?

– Munkánk, könyvkiadói tevékenységünk kezdetétől sok nehézségbe ütközött. Legfőbb akadályozója a politikai és társadalmi szervezetek bizalmatlansága volt, amelyek például sehogyan sem tudták megérteni, miért kell nekünk például Kosztolányi szellemét idéznünk és ápolnunk akkor, amikor Magyarországon takaréklángon tartották. Ennek ellenére mi folyamatosan megjelentettük félszáznál is több ismeretlen művét és levelét, és közölni kezdtük Csáth Géza életművét, akiről addig alig hallottak néhányan. Később arról akartak meggyőzni bennünket, hogy támogatásban csak akkor részesülhetünk, ha csatlakozunk az Észak-bácskai Magyar Könyvkiadók Érdekszervezetéhez, amely – tudomásom szerint – végül meg sem alakult. Mi azonban továbbra is önállóak maradtunk, s a gondok és gáncsoskodások ellenére folytattuk munkánkat. Ennek köszönhető, hogy máig – három híján – 150 kiadványunk jelent meg: 90 nagy formátumú könyvünk, 50 miniatűr kötetünk és 7 évkönyvünk. S mindez egyetlenegy személy jóvoltából, mivel az Életjel, amely immár négy évtized óta a szabadkai Szabadegyetem keretében tevékenykedik,

egyetlenegy fizetett alkalmazottja sincs, csupán fizetéstelen szerkesztője van, tehát egyszemélyes könyvkiadó műhely.

– Tervek az új évben?

– Mindenekelőtt szeretnénk fölújítani miniatűr sorozatunkat, amelynek az utóbbi hét évben egy füzet sem jelent meg, mert amióta magyar közigazgatás irányítja városunk életét, a képviselő-testület megvonta az Életjeltől anyagi támogatását, tehát sem a rendezvények megszervezésével járó kiadások fedezésére nem kaptunk dotációt, ahogyan évtizedeken át kaptunk, de egyéb vállalkozásainkra sem, jóllehet hetente hallhatjuk/olvashatjuk, hogy nem szabad megengednünk intézményeink elsorvasztását, megszűnését. Ezért munkánkban továbbra is csupán a Magyar Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának a segítségére számíthatunk. Az idén nyolc címszót jelentetünk meg, a pályázaton pedig 13 kézirattal veszünk részt. Tervezzük a Jugoszláviai Magyar Képzőművészeti Lexikon kiadását, A szabadkai szakrális emlékhelyek megjelentetését, távlatilag pedig Szócs Boldizsár székely mesemondó több mint száz meséjét tartalmazó kötetének gondozása és kiadása is terveink között szerepel. Lassan befejezzük Magyar László hátrahagyott írásainak is a sajtó alá rendezését. A szabadkai Népszínház jeles művészei munkásságának a feldolgozását is tervezzük, hiszen élőújságunk megindításakor nagyon sokan léptek fel közülük rendezvényeinken. Nyolcadik évkönyvünk anyaga is lassan összeáll, úgyhogy erre is kell támogatót találni.

– Hol vásárolhatók meg az Életjel-könyvek?

– A szabadkai Danilo Kiš Könyvesházban. Még hozzá nem csupán az újabb kiadványok, hanem mindazok, amelyek 1968 óta, 34 év alatt megjelentek, s még maradt belőlük néhány példány.

– A múlt évi nagy akciója keretében vásárolt-e a tartományi művelődési titkárság az Életjel könyveiből?

– Nem, mert olyan feltételeket szabott, amelyeknek nem tehattünk eleget.

– Szerepelnek-e kiadványai kiállításokon?

– Igen. Köteteinket már három ízben a legszebb vajdasági magyar könyvek közé sorolták. De például a budapesti ünnepi könyvhétre és a belgrádi nemzetközi könyvvásárra már nem jutuk el, mert sokba kerül, nekünk pedig nincs rá pénzünk, támogatást viszont erre nem kapunk.

– Könyvbemutatókat szervez-e?

– Új kiadványunkat rendszeresen bemutatjuk, vagy saját pódiumunkon, vagy mások szervezésében. Ezekről utóbb az évkönyvünkben részletesen beszámolunk.

– Elégedett-e az Életjel könyveinek sajtóvisszhangjával?

– Nemigen, mert előfordul, hogy amíg más kiadó friss munkáját – például a Magyar Szó – még megjelenése előtt bemutatja, addig az Életjelét nemegyszer csak több hetes késéssel, vagy egyáltalán nem ismerteti... Az Újvidéki Televízióban viszont Kartag Nándor rendszeresen beszámol kiadványainkról. Sajnos folyóirataink közül is csak a Híd közöl rendszeresen recenziókat. Az az igazság, hogy nagyon kevesen írnak nálunk rendszeresen könyvkritikát.

- Válságban van-e, mint gyakran hallani, a vajdasági magyar könyvkiadás?
- Bizony már jó ideje válságban van, mert ha nem írná ki minden évben a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a pályázatát, akkor már régen megszűnt volna könyvkiadásunk, s nem jelentek volna meg a kis kiadók, amelyeknek olykor mégiscsak sikerül egy-két értékebb művet megjelentetniük.
- Tagja-e az Életjel a Vajdasági Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének?
- Igen, de máig még egyetlenegy összejövetelre sem hívtak meg bennünket. Pedig nagyon hasznos lenne, ha az olvasók és a kiadók megalégedésére végre sikerülne megszervezni a könyvek terjesztési hálózatát.
- Szükségesnek tartja-e a vajdasági magyar kiadók hasonló érdekszervezetének megalakítását?
- Természetesen, éppen a könyvek hatékonyabb terjesztése céljából, de a megalakításának én egyelőre nem látom még a jelét sem.

SERER Lenke

(Magyar Szó, 2002. január 24.)

VAJDASÁGI KINCSESTÁR

DÉVAVÁRI ZOLTÁN

Sorok a gondolkodó, örökké lobogó „szerkesztő úr”-ról. Több évtizedes munkásságának összegezése szinte lehetetlen vállalkozás, hiszen minden percét lekötötte a közszolgálat. Neve az új nemzedék számára jelképpé patinásodik.

Mi, fiatal színészek akkortájt nem tudtuk megérteni, hogy Dévavári Zoltán, az örökké rohanó, izzadó homlokú „szerkesztő úr” – ahogyan hívtuk – miért akart bennünket valamiféle civilizációs körhöz csatlakoztatni, felléptetni a zeneiskola kis színpadán, nem értettük, miért fáradozik azon, hogy valamennyien a kultúra mécszlángja köré gyülekezzünk. S aztán álltunk a siker vaspántos ajtaja mögött, tapsviharban, s nemcsak mi, színészek, hanem az írók közül is sokan, továbbá szavalók, képzőművészek – magyarok, vajdaságiak és anyaországaik, meg nem magyarok is szép számban. Az Életjel rendezvényein tanultuk meg a helytállás sokféle változatát, mert az örök emberi értékek szép példáit sorakoztattuk fel, s nekünk azt mondták:

„Élni nem muszáj, de hazudni muszáj, muszáj volt mindig.” Hazudni egy szebb, tartalmasabb, színesebb életet – a művészet hangján, a művészet ecsetvonásaival, soraival, hangsúlyával. Vidáman-szomorúan a – túlélés technikájával.

Az évek során megismertük és megszerettük a szerkesztő urat, a 7 Nap munkatársát, aki néhanapján szelíd erőszakkal méretett meg bennünket. Közhely, de azt mondom, hogy rengeteget valószínűleg meg önnön tehetségéből, munkabírásiából: sohasem állította, hogy elveszett emberek vagyunk, örökké gyászoló,

búslakodó magyarok. Ha vannak „csodagyerekek”, akkor „csodaemberek”, „csodafelnöttek” is vannak. Mert ott van egy három-négy éves apróság, aki leül a zongorához, és elkezd muzsikálni, s itt van az az ember, aki előző életében valószínűleg hegyeket mozdított el a helyükről, s az újabb partraszállás előtt nem sikerült az agy mosás... Attól megmenekülve életét a kultúra, a munka szolgálatába állította – és fáradhatatlan még mindig, nagybeteg is, mert sok még a tennivalója ezen a gyakran elviselhetetlen világon.

Dévavári Zoltán vajdasági intézmény.

Nemrég, amikor Farkas Zsuzsának adott interjút otthonában, könyvei, mesés festményei és szobrai társaságában, arra a kérdésre, hogy honnan benne ez az olthatatlan szenvedély a közszolgálat iránt – amelybe oly sokat adott, s cserébe érte mily keveset kapott – a következőket válaszolta:

– Bizonyára velem született tulajdonságról van szó. Való igaz, hogy újságíró, szerkesztő akartam lenni. Ezért vallom életem fő művének a 38 éves Életjel irodalmi élőújság és a 25 éves Üzenet folyóirat létrehozását és életben tartását.

Ezért, és annyi minden másért – a szó szoros értelmében – robbant, szikrázott az energiája. Sokan köszöntötték szívből, szeretettel, de olyanok is voltak, akik sárral dobálták meg. A Délmagyarország című napilapban Péter László térdet hajtott előtte. Azt írta: „Testvérvárosunk szülötte és mindenese Szabadka képes hetilapjának, a 7 Napnak és havi irodalmi, művészeti, társadalomtudományi folyóiratának, az Üzenetnek olvasószervezője, a város, határaink, sőt az országhatárokon túl ható szabadkai szellemi életnek kovásza, korszerűbben szólva: motorja. Tisztségek nélkül mindenütt kezdeményez, alapít, szervez. Oroszlánrésze volt, van az Életjel létrejöttében, működésében. Ez az 1958-ban született sajátos szabadkai kulturális mozgalom (nem is szervezet, bár fölért vele) rendszeres előadóstjein kívül két sorozatnak, az Életjel Könyveknek és az Életjel Miniatűröknek is kiadója” (1988).

Dévavári Zoltán költőként kezdte (Az öröm felé, 1954; Emlékek aknamezején, 1962), de aztán a prózára tért át. Mesejátékok, gyermek- és ifjúsági hangjátékok születtek a műhelyében, ifjúsági regény, amelyet az újvidéki Forum Könyvkiadó (1975) után másodkiadásban a budapesti Móra Ferenc Könyvkiadó is megjelentetett (Örvénysodró, 1987). Szintén két kiadást ért meg a Kosztolányi Dezső és Lányi Hedvig szerelmét a leveleik alapján földolgozó dokumentumregény (1970, 1985), melyből színpadi adaptáció is született a bajmoki Kollár Éva, majd a szabadkai Korhecz Imola közreműködésével. Irodalomtörténeti munkásságának középpontjába Kosztolányi Dezső és Csáth Géza életművét állította. Megírta Csáthnak az életrajzát (Az árny zarándoka, 1969), majd drámát írt a tragikus sorsú íróról (Ember a határon, 1973), kiadta színműveit, válogatott cikkeit stb. Kosztolányi életének Dévavári a legjobb ismerője. Föltárt mindent, ami hozzá kapcsolódik. Neki köszönhetjük, hogy mindkét írónk szobra szülővárosuk közterén állhat. Ő fedezte fel az „elődök”-et: Iványi István, Toncs Gusztáv és Loósz István munkásságából idézett írásaiban, kiválogatta Somlyó Zoltánnak a Bácskai Hírlapban megjelent cikkeit, Dettre János írásait stb. Szellemi örökségünket mentette meg a mának, a holnapnak, s páratlan életművéért – a több évnyi elutasítás után – számos díjban, elismerésben részesített.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА СУБОТИЦА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СУБОТИЦА

СЕРБИЈА КӨЗТӘРСӘСӘГ
ВЈДӘСӘГ АУТОНОМ ТӘРТӨМӘН
СЗӘБӘДКӘ КӨЗСӘГ
СЗӘБӘДКӘ КӨЗСӘГ КӨПВІСӨЛӨ-ТӨСТӨЛӨТӨ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА СУБОТИЦА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СУБОТИЦА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА СУБОТИЦА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СУБОТИЦА

СЗӘБӘДКӘ КӨЗСӘГ ДІСЗПОЛГӘРӘ

Szabadka, 2000. szeptember 7.

Dévavári Feltáir
író, irodalomtörténész
Képviselő-testületnek elnöke

A díszpolgári oklevél

Szabadka kitüntettjei 2000-ben

*Szabadka város díszpolgára, Dévavári Zoltán
(Kasza József, Kern Imre és az ünnepelt)*

ték, neve jelképpé patinásodott. Mert Dévavári Zoltán egyszerre több életet akart élni, mint az az ember, aki mindenki másnál többet tud a szülővárosáról, az élet értelméről és értelmetlenségéről, emberi lelkekről és értékekről.

Felsorolhatatlan, hogy mi mindenért érdemelte ki a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának címet, a Szenteleky Irodalmi Díjat, Szabadka város Díszpolgára címet és megannyi elismerést. Itthon nehéz (volt) összeszorított foggal túlélni a rúgásokat, megmaradni és mindig újrakezdeni. Most tudatosult bennünk: múltunk, létezésünk, hireink, előadásaink mind helyet kaptak Dévavári Zoltán panteonjában. Összegezni e lobogó lélek szárnyalását nem merem vállalni, de hadd írjam le végezetül: Dévavári Zoltán elrugaszkodásai és földet érései között mindig ott feszült a gondolkodó, az életet igenlő Nagy Ember.

B. Z.

(*Hét Nap*, 2003. február 19.)

AZ ÖRÖK SZERKESZTŐ

Beszélgetés a hetvenöt éves Dévavári Zoltánnal

Dévavári Zoltán az újságírók réme, olyan riportalany, aki kitér a válaszok elől, magába forduló, másokkal viszont szívesen beszélget. Arra gondoltam, nekem talán könnyebb dolgom lesz, hiszen már idestova fél évszázada ismerjük egymást. Amikor készülődtem erre a beszélgetésre, rá kellett jönnöm, hogy Zolit én is csak felületesen ismerem. Személyes életéről, az őt ért sérelmekről sohasem akart beszélni. Megpróbáltatásai miatt nem vállalta a nemzeti hős szerepét. Pedig lenne miről beszélnie, hiszen egészen fiatalon – húszévesen – megjárta a poklok poklát. Nem akar önéletrajzot írni. Helyette inkább újságot, folyóiratot készítené, ha hagynák. Még most is, nagybetegen, hetvenöt évesen.

Kezdjük talán az újsággal. Honnan ez a határtalan szeretet az újságírás iránt?

– Úgy látszik, velem született. Még ma is élénken emlékszem arra, hogy tízéves koromban nagyapámnál voltam látogatóban Verbászon, és amikor hazaindultunk, a vasútállomáson azt láttam, hogy lehullott egy csillag. Minhogypár nappal előbb unokanővéremtől hallottam, hogy amit az ember ilyenkor kíván, az beteljesedik, arra gondoltam, hogy író, újságíró szeretnék lenni. Ez a kívánságom beteljesedett: amikor elvégeztem a gimnáziumot, jogi tanulmányaim megkezdésekor azonnal a Belgrádi Rádióban helyezkedtem el.

– Mi is volt a híres Jaszibarai Tájmsz, melyet Kopeczky László emleget?

– Hetilap, amelynek a szövegét gumibetűkből szedtem ki, ötven példányban kinyomtattam, és egy tojásért árultam a szomszédoknak.

– A hatóság nem tiltotta be?

– Nem, azt viszont sajnálom, hogy egyetlen példány sem maradt meg belőle. Így megfosztottam az utókort egy „halhatatlanság”-ra esélyes sajtóterméktől.

– Kolozsi Tibor egy másik zsenge vállalkozásodról is tudósít.

– Ez már jóval később, tizenhat éves koromban történt. 1944-ben azzal a kérelemmel fordultam az illetékes hatósághoz, hogy engedélyezze számomra irodalmi folyóirat alapítását. Kérésemet nem vették komolyan, mert a beadványomra máig sem válaszoltak.

– Meddig bírtad újság nélkül?

– Nem sokáig, mert hetedikos koromban újtára indítottam a magyar gimnázium ifjúsági szervezetének tudósítóját, a Munkánkat.

– Egy kicsit mintha szocialista realista kicsengése volna a címének...

– Való igaz, de akkoriban nem adhattunk más címet. Csak az vigasztal, hogy Kosztolányiék sem voltak sokkal szellemesebbek, amikor megalapították az Előre! című lapot.

– Kosztolányi lapjának a további sorsát ismerjük, de mi lett a Munkánkkal?

– Miután érettségiztem, egyszerűen megszűnt, mert Suldi György, akinek a lelkiismeretére bízta a lap további kiadását, úgy látszik, elfelejtette megcsinálni a következő számokat.

– Mi volt ennek a diáklapnak a titka, hiszen Pap József, a megboldogult Fehér Ferenc, Kopeczky László szívesen emlegette?

– Nem csoda, mert mindhármuknak itt jelent meg első írása, de nemcsak az övék, hanem jó néhány másé is, mint például Ács Károlyé, Sáfrány Imréé, Vukovics Gézáé, Szegedi Jenőé. Valamennyiükből később jó tollú újságíró vált. Magam például a Belgrádi Rádió magyar osztályára kerültem, onnan pedig a Kopár szigetre. Hogy miért, pontosan máig sem tudom. Erről a három évről nem kívánok beszélni, mások már megírták helyettem is az ott történeteket.

– Azt viszont én tudom, hogy ott is újságot készítettél.

– Ha egyáltalán újságnak lehet nevezni azt a pár oldalas, kézzel írott valamit, melybe a tiz-egynéhány fogoly rendszeresen beleírta gondolatait. Ezek se maradtak meg.

– Börtönszigeten hogy lehet újságot készíteni?

– Titokban. Valószínűleg jól konspiráltunk; ha visszagondolok rájuk, azt hiszem, hihetetlenül naiv szövegek voltak.

– Úgy hírlík, verseket, riportokat is küldtél az Ifjúság Szavába a szigetről.

– Küldeni küldtem, csak nem közölték, pedig az egyik munkám díjat is kapott, de amikor kiderült, hogy ki a szerzője, nem tették közzé. Havonta egyszer írhattunk levelet haza, naiv voltam: én verseket küldtem az Ifjúságba.

– Mikor ébredt fel ismét olthatatlan szerkesztői vágyad?

– Nem sokkal azután, hogy hazaengedtek. 1955. február elsején jelent meg a Visszhang irodalmi lap első száma, amelynek szerkesztői – rajtam kívül többek között – Kopeczky László, Németh István és Zákány Antal voltak. Gál László kegyetlenül megbírált, blikkfangos címet adott irásának: A hangos Visszhang halk visszhangja.

– Mi váltotta ki Gál haragját?

– Nem tudom, miért volt oly nagy a haragja, és azt sem, hogy miért tiltották be, sőt mai szemmel nézve sem találok meg az okát, ami rákényszerítette erre a lépésre a hatalmat. Elégtelenül csupán az szolgál, hogy közvetlenül ezután Gál László nyilvánosan bocsánatot kért, amikor egy irodalmi estet követő vacsorán rámutatott egy „magyar” politikusunkra, mondván: ő vette rá arra, hogy írja meg ledorongoló cikkét.

– Úgy tudom sohasem politizáltál. Mi bajuk volt veled a politikusoknak?

– Engem valóban sohasem érdekelt a napi politika, de annál inkább a délvidéki magyarság kulturális hagyatéka, elsősorban Kosztolányi és Csáth munkássága. Ezzel sem arattam osztatlan sikert, különösen itt, a Délvidéken nem, pedig ha semmi mást nem tettem volna, csak azt a hatvan-egynéhány ismeretlen Kosztolányi-verset és -levelet közöltem volna, már az is megérdemelte volna, hogy honi ítéseink nagyobb figyelemmel kísérjék munkásságomat. A politikusoknak nem tudom, mi bajuk volt velem, való igaz azonban, hogy eléggé megkeserítették az életemet, még a lábamat is sikeresen megkurtították.

– Keserű szájjal hogyan lehet az emberben ennyi lobogás, hiszen a betiltott Visszhang után útjára indítottad az Életjel irodalmi élőújságot és könyvkiadót, végül az Üzenet folyóiratot. Most pedig Napleány Díjat alapítasz?

– Akárhányszor megfosztottak szerkesztői munkámtól, mindannyiszor előlről kezdtem, mert a szerkesztés adja életem értelmét, melynek a lényegét a húszéves Üzenetben így fogalmaztam meg: Több évtizedes szerkesztő munkám során az a felismerés vezérelt, hogy az irodalom változó, alakuló folyamat, ezért szükségleteihez alkalmazkodni kell. Más szóval: élőújságunk már az ötvenes-hatvanas években az élő irodalom rugalmassága és a továbbnövekedés érdekében egyrészt az akkortájt igencsak elhanyagolt hagyományápolás felé fordult, másrészt pedig megjelenési lehetőséget próbált teremteni azoknak, akik az irodalmi fórumokról nem minden esetben fogyatékoságuk miatt szorultak ki, s az új törekvések kizárólagosságát is igyekeztem lenyesegetni. Hogy ez a szándékom mennyire valósult meg, az Életjel Könyvek és az Életjel Miniatűrök 1600 rendezvényének, műsorainak, valamint folyóiratunk sok-sok ezer oldalának behatóbb elemzésével lehetne legjobban fölmérni. Ez azonban nem az én feladatom. Egész életemben kisközösségünk értékeit akartam felkutatni, megbecsültetni. Ez az elv vezérelt akkor is, amikor feleségemmel és a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetséggel a napokban létrehoztuk a vajdasági magyar újságírók Napleány Díját. A kurátorok személye a biztosíték arra, hogy ez az elismerés kizárólag szakmai díj lesz.

Zoltán, az éj ma rideg és szomorú, cellafényben élünk. Nem élünk Nagy Életet – vegetálunk. Te elvezettél sok-sok reményeiben csalódott embert Csontváry cédrusáig. Üzend hát a betegágyadból a csüggedőknek: „Ne várd a jó időt, ne lesd a jó szelet – bátran evez az árral szemben...”

BARÁCIUS Zoltán

(7 Nap, 2003. október 29.)

A FELELŐSÉGÉRZET ÉS A SZÁNALOM BŰVÖLETÉBEN

Burkus Valéria munkásságáról legújabb könyve kapcsán

Burkus Valéria, aki már ott volt az indulásnál

Kétség nem fér hozzá: a jövőre 85. születésnapját ünneplő örökifjú Vali néni, Burkus Valéria legtermékenyebb írónkká avanszált: az utóbbi 5 évben 6 könyvet adott ki, még hozzá saját erejéből. Csaknem valamennyi, mintegy 5000 példány, elkelt. Szép teljesítmény a mai pénztelen világban. Ahogy mondja, könyvei egymást jelentetik meg, a bevételt a következő könyv kiadására használja fel. Három legutóbbi művének: a Toni titka, a Furkósbot, ki az üvegből! c. ifjúsági regényeinek, valamint a Megunt játékok szigete c. meseregényének a szabadkai Városi Könyvtárban való bemutatása alkalmával beszélgettünk el vele úgy is mint kiváló riporterrel, a Hét Nap sokévi szerkesztőjével, ma is aktív munkatársával, s úgy is mint íróval, akit vagy 50 esztendeje sodort erre a pályára a sors.

Rengeteget dolgozott mindig, amit az élet kiszabott rá, azt csinálta. De becsülettel, a tőle telhető legnagyobb odaadással. Tisztviselőből lett újságíróvá, ő szerkesztette hosszú éveken át a 7 Nap gyermekrovatát, akárcsak az Otthon-Család rovatát, amit Petkovics Kálmán bízott rá egyik napról a másikra, jóllehet ha valamit, a házi munkát szerette legkevésbé, vallja. Aztán hogy a feladatot jól láthassa el, belevetette magát a témakör lázas tanulmányozásába. Ennek eredményeként született meg a sors furcsa fíntora folytán legnépszerűbbé lett, mára 2. kiadást megért, a többi között Híd-díjra is javasolt: Én, a dolgozó háziasszony c. „regényesített” receptkönyve.

Két dolog volt, ami hajtotta s hajtja: a felelősségérzet és a szájalom. Mert minden ember felelős azért, ami a világban történik s mindekinek kötelessége tenni valamit, hogy jobb legyen. Ő például ezért írja a könyveit. Ha csak minden 10. gyerek megtart magában valamit abból, amit elolvasott, már hozzájárult ahhoz, hogy ha csekélyke mértékben is, de jobbá tegye a világot. Művei java része a jövőendő potenciális olvasókhöz, a gyerekekhez és a fiatalokhoz szól,

azokhoz, akik hamarosan maguk fogják vállukra emelni a Földet. S Burkus Valéria jól tudja: nem mindegy, hogyan. Minden idegszálával erre figyel nekik szánt könyveiben, s érzékeny fogékonysággal megtalálja a módját annak, hogyan juttassa el leghatékonyabban a lelkükig az emberi szót. Meg persze egy kicsit önzésből is ír, ez neki egyfajta szórakozás, virtuális valóság. Nem véletlen a közvetlen kapcsolat egoizmus és altruizmus között. Minden tettünk egy kicsit emberi önzésből is fakad, vélekedik. Szeretett második férje halála után két gyerekekkel magára maradvá, gondfeledtetésből kezdett el meséket írni.

„Gyerekeknek szánt meséi, elbeszélései és hangjátékai, valamint kötetbe gyűjtött versei egy érzékeny finomságú lírai alkat munkálkodásának eredményei” – írta róla '73-ban, lapunknak ugyancsak Kilátó c. rovatában Fehér Ferenc. Bori Imre pedig 1963-ban, a 7 Napban az alábbi sorokkal méltatja Elkésett nyár címen megjelent első verseskönyvét: „Érző és fájó lélek írta ezeket a halk hangú verseket, hűvös mosolyú ajak mondja a tompított szavakat... Nem zengő ez a hang, inkább suttogó... Olyan ember magatartásaként, aki súlyos árat fizetett az élet leckéiért... akinek nem adtak meg a nagy nyugtalanságok, s akiben mindig erősebbek voltak a „testőrei”: a józan ész, a kötelesség és az önfegyelem. A fanyar mosoly is megvan, amely a fonákot is látni tudók ajkán szokott megjelenni”.

Fekete J. Józsefnek Burkus Valéria Zsáki-díjas önéletrajzi kisregényéről a Hídban, 1982 januárjában írt sorai interjúalanyunk egész emberi és írói magatartására vonatkoztathatók. Esetében mű és ember egymástól elválaszthatatlan: „Burkus Valéria nem ítélkezik sem az események, sem azok felett, akik öfelette ítéleztek. Ellenségei magatartására gyakran talál mentő körülményeket... az ítélet, az erkölcsi tett a regény megírása maga... Dokumentumokon alapul a regény, de nemcsak dokumentumregény, hanem az érzés regénye is... A család szétdőlése, a férj elvesztése, létbizonytalanság, kiszolgáltatottság, a megaláztatás érzése vonul benne végig... A hatásadás olcsó eszközei helyett az egyszerűséggel, a közvetlenséggel, az események szubjektív megélésével igyekszik mélyre hatni”.

Mint újságíró is inkább az örök emberi témák vonzották, mintsem a napi politika: emberi sorsokat fölillantó remek portréi arról szólnak, hogy minden ember egy-egy megismételhetetlen mikrokozmosz maga, amelynek világába élvezet bepillantani. Sokáig és sokan csalogatták a politikai pálya felé, de ő mindvégig ellenállt. „Pedig minden kulcs a kezemben volt hozzá” – mondja. – „Nő voltam, fiatal, magyar és politikai múltam volt. Ha eleget teszek a felkérésnek, vagy nagyon messzire jutok, vagy börtönben végzem. A saját meggyőződésem nem adtam volna föl soha. Én forradalmi lelkületű voltam ugyan mindig, de nem politikus.”

Legutóbb megjelent két ifjúsági regénye hangjáték volt eredetileg, aztán „regényesítve” majd negyven évig hevert a különböző fiókokban – ez meglátszik sajnos a megírásuk pillanatában újszerű fantasztikus regénymotívumokon, amelyek a technika időközbeni szédületes fejlődése miatt elavultnak tűnnek mára, a művek emberi mondanivalója viszont nagyon is aktuális maradt: a két nagy

Rossz, a háború és a hazugság elleni küzdelem. Nem ökölrúzó módszerekkel ítéli el az író életünknek ezt a két rákfénjét, hanem olyan élvezetes történetek finom szövésével, amelyek közel állnak a gyerekekhez. Ennek is köszönheti talán, hogy valamennyi könyve olvasóra talál. És persze annak, hogy fáradhatatlanul járja az iskolákat ma is, amelyekkel még a gyermekrovat szerkesztőjeként vette föl a kapcsolatot, százzszámra érkeztek hozzá a levelek, pályázatokat szervezett, mozgósított, tanított, szórakoztatva nevelt, s az okozza számára a legnagyobb örömet, ha megállítja az iskolában egy-egy kisdíák és így szól: „Vali néni, árulja el, hogy tudja úgy beleélni magát a gyerekek lelkivilágába?!” A gyerekek az én legnagyobb kritikussaim, véli. De fanyar mosollyal jegyzi meg: a „hivatalos” kritika agyonhallgatja az utóbbi években megjelent műveit. “Kellene a visszajelzés, hogy ne vaktában haladjak az úton tovább. A szakma féltékeny. Vannak emberek, akik azt vallják: a parnasszus a miénk. S féltve őrzik azt. Meglepő viszont, hogy mindez csak addig tart, amíg meg nem hal az ember. Utána már szabad mozgása van.”

Mindennek ellenére tovább dolgozik. „Az inercia visz talán” – jegyzi meg. – „Az is a baj, hogy nem tudok pihenni. Különbén meg: az ember vagy él, vagy ír. Az én koromban inkább csak írogathatok. Volt egy időszak, amikor éltem. Boldogan. Sok szép, de sok szörnyű dolog is történt velem, de úgy vagyok vele, hogy így kerek a világ.”

FARKAS Zsuzsa

(Kilátó, 2001. június 23.)

DRÁGA MAGYAR SZÓ

BESZÉLGETÉS ÁCS KÁROLY KÉTSZERES HÍD-DÍJAS KÖLTŐVEL

– Két évvel ezelőtt, amikor a szabadkai gimnázium jubileuma kapcsán felköszöntötték az 1928-as nemzedék jeles képviselőit, hiába vártuk...

– Öt évvel ezelőtt, 1995 márciusában álltam itt, a városi könyvtár olvasótermében, szinte ugyanezen a helyen, s Szabadkai sétám címmel olvastam fel írást, amelyben Kosztolányi, valamint a mai írók értékelésére és értésére vállakoztam. Fájdalmas búcsúm volt ez városomtól, hiszen júniusban már elhagytam az országot. Kényszerűségből, a sorstól vezérelve. Nem bujdosóként, hanem inkább számkivetetten. Mint nyugdíjas addig én is türtem, amit túrnöm kellett: a háborút, a nincstelenséget, akkor viszont azt mondtam, elég, nem bírom tovább. S mivel feleségem német származású, hosszas vándorlás, különféle megpróbáltatások után végül letelepedtünk Kölnben. Eddig még minden évben hazalátogattunk, de azt hiszem, ezentúl már ritkábban tesszük meg ezt a fárasztó és költséges utat.

– Hazalátogatásának mostani célja az újonnan megjelent kötet, Az anyag panasza. Holott egyszerűen már elbúcsúzott a költészettől, lám, ismét büvökrébe került...

*Ács Károly, aki idegenben is
anyanyelve büvöletében él és alkot*

– 1988-ban, amikor megjelent az *Összes versek* című kötet, azzal a tudattal tettem pontot költői munkásságom végére, hogy valóban nincs több mondanivalóm, „lezárhatom” az életművet, amely, lám, önmagától is befejeződött. Akkor ugyanis úgy éreztem, ha nem tudom kezemben tartani a dolgokat, ha nem vagyok ura annak, amiről (vagy amit) írok, akkor inkább ne folytassam tovább. Belátom, tévedtem. Gyávaság volt ez az önkényes lépés. Magamat próbáltam menteni, távol tartani attól az óhatatlanul bekövetkező pillanattól, amikor a kezem alól kikerülő szöveg már nem lesz az ellenőrzésem alatt, amikor már képtelen leszek eldönteni, mi jó és mi rossz abban, amit csinálok, meddig az enyém, meddig vagyok én benne, és mikor válik formátlan anyag-gá. Hát ez nem ment, és most már örülök, hogy nem ment! A tizenkét évvel ezelőtt meghozott dacos elhatározást azonnal megszegtem, amikor a háború, az erőszak, a létbizonytalanság éveiben a tollam alól újra versek akartak megszületni, könnyből és vérből. És versek akartak megszületni az önként vállalt, kényszerű számkivetettségben, semmittevésben is, ott, a messzi, Rajna-parti városban, Kölnben is, ahol a költészetben, a magar nyelvben, az anyanyelvemben leltem meg a hazámat. Örülök, hogy nem volt igazam 88-ban; örülök, hogy amit el akartam dobni, mint a bumeráng, visszatért.

– Ritkán adatik meg a költő számára a teljes költői opus áttekintésének lehetősége, felülbírálása, az önkritika öröme. Az anyag panaszaiban ezt Ön megteszi, mégpedig igen gondos kötetkompozícióban. Az első fejezetben, a „régijű”-ban például olyan verseket olvashatunk újra, amelyek megjelentek már az *Összes versek*ben, ám most javított rajtuk, átköltötte, aktualizálta őket....

– Van köztük azért olyan is, amely eddig nem jelent meg, vagy olyan változtatást eszközöltem rajta, hogy tulajdonképpen új versnek számít. A rögek szonettje például a legrégebb verseim egyike, első szonettkoszorúm elődarabja, de csak legutóbb került elő egy hányódó diákkori füzetből. A Száz-százötven a márciusi forradalom századik évfordulójára íródott 1948-ban, s ötven évvel később, szinte csak az évszámok megváltoztatásával, már a 150. évfordulót jelölhettem vele. Az ugyancsak 1948-ban keletkezett Karácsonyi ballada talán egy Csang Kai-sekatonát örökített meg akkoriban, de annyira hiteltelenül, hogy soha sehol sem közöltem. 91-ben, a horvátországi háborúan elesett kiskatona sorsában azonban megglelte igazi tárgyát és rendeltetését. Az Üzenet odaátrol a Rákosi-korszak magyarját szólaltatta meg, de 91-re már a határ inneső feléről küldte üzenetét: itt

volt az „odaát”. És így tovább. Aki búvárokodni akar, a megfelelő verset lapozza fel előbb az Összes versek című kötetben, majd Az anyag panaszaiban, s látni fogja a változásokat.

– Az „anyag panasza” a harmadik részben, az „újregi” versekben törnek elő. Ahogyan mgr. Hózsá Éva, a kötet egyik recenzense írja a könyv utószavában: „a biztonságot, az otthont, a jelent hiányolja, a fölfordult világot megtapasztaló költői én veszteségélménye tárul elénk”.

– A harmadik rész az ún. „bizonytalanságzóna”, ahol nemcsak magammal nem tudok egészen elszámolni, hanem a megosztott lét termékeivel sem. Hol idegenkedve, hol pedig csodálkozva veszem észre, hogy, lám, még mindig, van kiüzetés, földönfutás, félemigráció... Koldusének Maradékért című versemet Kölnben kezdtem el, Újvidéken folytattam és Kanizsán fejeztem be, Bogdán Józsefnek, a peremmagyarság nagy költőjének ajánlva. Igaz, a vers a református Maradékot siratja és magasztalja, ő pedig az észak-bánáti katolikus magyar maradékért küzd és vérez.

– Párbeszéd a magyar költészettel című verse már újabb kori termés. Felidézi benne olvasmányélményeit, barátait. Hiányoznak?

– Természetesen. Az itthoni könyvállományomat költözéskor odaajándékoztam az újvidéki telepi könyvtárnak. Csak mintegy kétszáz kötetnyit tartottam meg és vittem magammal. Klasszikusokat, kézikönyveket, a délszláv irodalom nagyjainak munkáit... Mint már mondtam, ezek most az én hazám. Kapcsok az emlékeimmel, az anyanyelvemmel. Bár ismerem a német nyelvet, nem áltatom magam, tudom, hogy sohasem bírom majd annyira, hogy német íróvá, költővé is váljak. Meg egyáltalán Kölnben nehéz költészettel találkozni. A nagy könyvkereskedésekben még felbukkan egy-egy Heine- vagy Goethe-kötet, de semmi más. Irodalommal csak az egyetemi központok szűk kis körei foglalkoznak, az átlagpolgár már nem vesz tudomást róla. Nekem sikerült a kölni Magyar Házzal kapcsolatot teremtenem, már sor került egy író-olvasó találkozóra is, s megnyugtató volt számomra, hogy megtaláltam közönségemmel a kapcsolatot.

– Mit gondol a vajdasági magyar irodalom helyzetéről: jelenéről, esélyeiről, távlatáról?

– Amikor itt éltem, akkor is tartózkodtam attól, hogy véleményt mondjak minderről. Nem vagyok én sem irodalomkritikus, sem irodalomtörténész, és sohasem volt időm arra, hogy végiggondoljam, kiértékeljem, vajon mit jelent számomra és az itteni közösség számára a vajdasági magyar irodalom. Van magyar kultúra. És jó, hogy van. Szándékosan mondtam kultúrát, mert a vajdasági magyarságnak magyar kultúrára van szüksége, ami létjogosultságot ad aztán az irodalomnak is. Amikor 95-ben elmentem innen, akkor végeredményben annak az irodalmi miliőnek is hátat fordítottam, ami akkor nagyon lesújtó és nyomasztó volt számomra. Nem lehetek most annyira cinikus, hogy épp ezt bíráljam, kívülállóként. Viszont kívülállóként igenis látom, hogy van esélye a fennmaradáshoz és megmaradáshoz, vagy ha épp úgy tetszik, ennek a kornak a túléléséhez.

KREKITY Olga

(Szabad Hét Nap, 2000. március 15.)

HECK PAULA

*Utolsó primadonnánk:
Heck Paula*

Már-már elsárgult újságkivágások az asztalon, tarkabarka műsorfüzetek, fotók. Látom a művésznőt, Heck Paulát vészjósló pillantással Lorca Véres menyegzőjében, cserfes külvárosi tündérnek Shaw Pygmalionjában s felejthetetlen Pollyként a német szellemóriás, Bertolt Brecht Koldusoperájában, amelyben érzelmre és értelemre ható előadómóddal adta elő dalát: „S egy hajó/nyolcvitorlás/ és rajta ötven ágyú/ a part előtt áll”. Mennyi szerep, mennyi testre szabott szerep és mennyi kiváló alakítás a múltból, az ötvenes évekből – egészen 1973-ig! Cinikus és méltóságteljesen tartózkodó a drámában – bár többször láttuk volna ebben a műfajban –, máskor csordultig érzelmes, táncos és dalos kedvű a „mihaszna csacskaságok”-ban, az operettben, a megzenésített vígjátékban. Tudott összekacsintani a nézővel, elmaradhatatlan bájjal

suhat át a színpadon, „blódlizett”, ha muszáj volt, ám sohasem alpári módon.

Heck Paulát akarta és tudta ünnepelni a tartomány Szabadkától a muraközi Pártosfalváig, Ürményházától Csernyéig, Újvidéken és Belgrádban. Ő volt a nagy szám a színházban és a hangversenydobogón egyaránt. Ha kellett, a Csárdáskirálynő belépőjét énekelte, ha pedig a primás rázendített, akkor magyar nótákat, csárdásokat dalolt, de olyan átéléssel, technikai virtuozitással, hogy a szemünkbe könny szökött. Ő (volt) a szöke Pipi, mindannyiunk kedvence, minden évben újjászületett, talált magának valamit, amiben örömet lelhetett. Heck Paula kiváló festőművész is, tárlatát sokan látogatták, romantikus, szép képeit sokan vásárolták.

1953-ban tévedt rá a színipályára, 1973-ban térítették le onnan. S ami közben történt – legenda az örökkévalóságnak. Örömderbi, sikerfutam...

Most szívesen beszél a kezdetről.

– Bezdánban születtem 1925. június 18-án. Édesapám, Ferenc-Franz Keszler egyszerű német családból származott. 1924-ben vette el Libisch Paulát. Egy évre rá gyermekáldás volt a családban. Gyermekkoromban a gyűlöletet is megtapasztaltam: német, majd szerb osztályba jártam s végül a szüleim beírtak a bajai Miasszonyuk Leánynevelő Intézetbe. Loknik és masnik, fegyelem és matróruha. Itt Bálint Ferenc, a jól ismert Bárdos Lajos tanítványa sokat foglal-

kozott velem, neki köszönhetően a budapesti Zeneművészeti Akadémián egy rövid szólót énekelhettem, tizenöt éves voltam akkor mindössze. Festeni és rajzolni is tanultam. Ha nem „visz el” a színház, meglehet, hogy nemzedékemnek egyik legismertebb festőművésze lehettem volna, habár munkáimmal így is szép sikereket értem el.

Baja után...?

– 1943-ban átíratkoztam egy pécsi tanodába, majd újra visszahelyeztek a bajai intézetbe. A háború befejezése előtt hazahívtak a szüleim Bezdánba. Illendő szerénységgel éltünk akkor. Megmaradni, túlélni, más célunk nem lehetett. Gyakran volt ecset a kezemben, de a zombori kaszinóba is bemerészkedtem, s szerepet vállaltam Indig Ottó Ember a hid alatt című színjátékában, vagyis „elkezdődött...” Őszintén szólva a szereplés azonban hidegen hagyott, annál többet énekeltem magyar népdalokat. Műsoromon mintegy 250–300 nóta szerepelt. Az Újvidéki Rádió meghallgatásán a primás, Virág Nándor el volt ragadtatva a hangomtól. Havonta, néha hetente utaztam le a székvárosba.

S aztán megalakult a magyar színház.

– Szépet álmodtak a művelődési dolgozók Zomborban 1953-ban (Én akkor már a városban laktam a férjemmel, Heck Pállal) „Nem volt hiba” – súgta a fülembé Herceg János a felvételi után. Rögtön főszerep Pearl Buck Kwei Lan vergődése című drámájában, majd következett a többi előadás: A faun, Olympia, Házitücsök, Delila stb. Sokat foglalkoztattak a rendezők. A tiszavirág-életű társulatból – a színház 1955-ben megszűnt – a Szabadkai Népszínházba szerződtem, mert hívtak oda, a Denevérbe. Kezdetben elhalmoztak roppant érdekes szerepekkel (Pygmalion, A salemi boszorkányok, Véres menyegző). De aztán mondták, hogy végre találtunk egy olyan színésznőt, aki nemcsak énekelni, hanem játszani is tud, és beskatulyáztak az ún. „könnyű műfaj,-ba, az operettbe és a megzenésített vígjátékokba. „Izzás” volt az, amit a színpadon átéltünk akkor, esténként vidéken vendégszerepeltünk. A drámákban már csak „hazajáró lélek” voltam, de szerepelhettem a Koldusoperában és a Lédában. A színház valamennyi operettjében felléphettem, így a már említett Denevérben, a Hawaii rózsájában, a Csárdáskirálynőben, a Montmartre-i ibolyákban, a Sztambul rózsájában, a Bál a Savoyban című Ábrahám-darabban, a Mayában és végül A mosoly országában. Görgey Gábor Handabasa című vígjátékában léptem fel utoljára a szabadkai színház színpadán – és aztán: vége...

– A búcsú korai volt, nem?

– Nem beszélek erről. Statisztaszerepet kínáltak a rendező urak. Ekkor úgy döntöttem, hogy vége. Két évig a történetek után úgyszólván még az utcára se tettem ki a lábam. A színházról hallani sem akartam többé. Elkezdtem újra festegetni és énekelni az Életjel-rendezvényeken. Megtaláltam a régi Heck Paulát. Negyvennyolc évesen hagytam el a színházat, és néhány év múlva úgy ünnepeltek a rajongóim, mint azelőtt soha. Egyszerre megváltozott az életem. Tárlatokra hívtak, önállóra és csoportosra. Boldogan, örömmel vállaltam mindent. A Gerontológiai Intézetben a nyugdíjasok megsimogattak, virággal halmoztak el. „Ő a mi utolsó primadonnánk – mondták –, mennyit tapsoltunk magának a szín-

házban, és milyen szép volt mindig,,. A megkéssett öröm az igazi öröm? Meglehet. Hálából elvittek egyszer a Brioni-szigetekre...

Heck Paula ékszerek, koronák, kitömött baglyok világát hagyta maga mögött. Menekült a színháztól, de a pódiumra mindig visszatért, visszahívták. Díjakat is kapott, nem is egyet, s a tartományi magyar rádióállomások gyakran sugározzák nótáit, szépen csengő hangjától ma is elérzékenyülünk.

Most nincs üzenete.

– Kétlem, hogy bárki is igényelne tőlem „üzenet”-et – mondja. – A színház évekig megvolt nélkülem. én is megvagyok színház nélkül. Hittem, reménykedtem. Hittem s hiszek abban, hogy talán én is átvittem az embereket a túlsó partra. Mert vajon ki vinné át őket, ha nem a művészet, amelynek neveletlen múzsa is van?

B. Z.

(Hét Nap, 2002. november 15.)

KALMÁR ZSUZSA

Aki a színház világát már pódiumunkon megismerte

A versmondásnak régi és nemes hagyományai vannak Szabadkán. Az Életjel pódiumán Kalmár Zsuzsa nyakába szakadt a romantika, csak úgy áradt belőle a színházszeretet, a vers, a líra. Első lépéseit is észrevettük, s már szavaltuk is volna Rómeó helyett a kertjében: „De csitt! Mi fény tör át az ablakon?” Kalmár Zsuzsa szomjúhozta a színházat, fojtogatta a művészet iránti vonzalom. De végig kellett járnia a maga kálváriáját, amíg megkapta végre a testhezálló szerepeket, amíg Júlia Capuletként ragyoghatott az egri Gárdonyi Géza Színház színpadának erkélyén. azaz a szép Veronában.

– Csak egy színésznő vagyok – mondta évekkel ezelőtt –, de nekem szerencsém volt, mert pályafutásom legelején érdekes feladatokat bízta rám a rendezők, Hernyák György, a nálunk vendégeskedő magyarországi művészek. Mindegyik szerepből sokat, nagyon sokat lehetett tanulni, legtöbbet a Sztárcsinálókból. Itt persze nálunk nem könnyű. Érdekes módon azonban éppen ez a bizonytalanság, a fedél- és otthonnélküliség adott nekem valami hatalmas biztonságérzetet. Ha így is bírom, ha így is csinálhatom, akkor legyőzhetetlen vagyok. Mert a színész sem azért születik, hogy legyőzzék, megsemmisítsék. Igaz, erről Hemingway nem ír, de mi, valamennyien érzünk magunkban annyi erőt, hogy azt mondhassuk: „Mi is a nemzet színészei vagyunk, ennek a sorsüldözött vajdasági magyar nemzetnek, amelynek estéről estére feltárulkozunk...”

Senkiről sem lehet azt mondani, hogy csak fehér vagy csak fekete. Kalmár Zsuzsáról sem. Az olyan színésznő, mint amilyen ő, amikor a szerepét megkapja és elkezdi tanulni, akár ördögöt játszik, akár angyalt, tudja, hogy az egyéniségének melyik része az egyik és melyik a másik. Bizony gyilkosrész is

lakozik az emberben. De hát ugyan melyikünkben ne támadt volna ösztönös indulat? A színésznő tudja, hogy minden végletes érzelem megvan benne. Ezért tudott szűrősen nézni a Sztárcsinálókban, s ezért volt oly esendő a Közellenségben. Ezért érzelmes rózsaszál A pillangók szabadokban és ezért „duhaj” a Van, aki forrón szereti című musicalben, szertelen és szeszélyes az Ő meg Ő című kamaradarabban.

Milyen valójában?

Szerény színésznő, aki azt mondja (még mindig, mindennek ellenére) „mindhalálíg Szabadka”, s aki ezt mondja, annak a neve fennmarad. Mint ahogyan fennmaradt Ferenczi Ibolya és Romhányi Ibi neve is. Nem azért, mert jaj de csinos és jaj de aranyos, hanem azért, mert itt óriássá nőhet, itt a nézőnek köze van hozzá, itt a néző belül az autóbuszba, és megnézi Kalmár Zsuzsát a kanizsai Művészetek Házában, ahogyan egy nyúl farknyi szerepben akkorát játszik, mintha Blanche volna A vágy villamosában. Igen, a szobrásznak maradjon fenn szobra, az író után maradjon könyv, a színésznek...? A színész pedig éljen a percnek, az órának, annak a varázslatos időnek 19.30-tól egészen hajnalig. Nem, nem, az igazi színészben 22 óra után sem hal meg a szerepe, magával viszi, hozzátartozik az életéhez...

Zsuzsát aztán elcsalták Egerbe.

– Ebben az színházban – mondta a színésznő egyszer – észrevesszük egymás szépségét, erényét, még annak a szépségét is, hogy minden ember más és más. De azért vállalok szerepeket, munkát Egerben, mert sokat akarok látni, tapasztalni a világból. Szabadkán és Újvidéken egy kissé az egérylukba szorultunk. Egyfajta színház és egyfajta világlátás! Hogyan mondjam Ziliaként Agárdi Péternek: „Az élet szép! Tenéked magyarázzam?”, ha az életet még nem éltem meg? Szóval: azt akarom mondani, hogy a szerepek elmehetnek mellettem, de a szerencse, a lehetőség, az nem. A mérleg egyik serpenyőjében ott az egri munkám, amit szeretek, a másikban a kétévadnyi sikerszéria Szabadkán, a Lakodalom és a Zách Klára stb., a Hair Újvidéken. De ragaszkodom az otthonomhoz. Végül is: minél többet rúgnak egy kutyába – és minket a sors rugdos – annál jobban ragaszkodik a gazdájához. Ha itt, Szabadkán ránk szakad a mennyezet, mi akkor is azt mondjuk: maradjunk együtt, ide születtünk, hogy majd az utódoknak megrázó történeteket meséljünk az emberi aljasságról és hősiességéről, mindarról, amit a változó, ám ismétlődő korokban átélhettünk. Mi már ilyen színház- és művészetféltő „bolondok” vagyunk. Jómagam, Káló Béci, Mess Attila, Vicei Nati, Erdélyi Hermina, Szilágyi Nándi, a Rozink és a Fricink. Itt még zúg az őrlőmalom...

– Sztárolnak téged Egerben?

– Nem, nem. Színésznek lenni mégis hétköznapi dolog. De az utcán összesűnnek a hátam mögött, mert sokat vagyok a színpadon. Szerepelek Tennessee Williams Macska a forró bádogatetön című drámájában Maggie-t játszom, Adélt Németh László Görgey, az áruló című művében és hát a nyáron lesz egy „mutatványom” az oltár előtt, mert hozzámegyek Mezei Zoltánhoz, egyetlen szerelmemhez. Aztán hogy merre, hogyan tovább, még nem tudhatom. Élni akarok és dolgozni, s ott akarok dolgozni, ahol a színészek szeretik egymást. Hiszen ahol a művészek nem gyűlölködésben élnek, hanem egymásért és a színházért, ott mindannyiuk művészete szebbé és jobbá válik...

B. Z.

(Hét Nap, 2002. május 29.)

VERSFÜGGŐK LETTÜNK

Basity Petra színészi, Gréta rendezői pályára készül

Két fiatal hölgy, akik eddig minden elképzelésüket megvalósították. A szabadkai közönség szavalóként ismeri őket. Ennél azonban mélyebben foglalkoznak az irodalommal, művészettel. Az idő múlik, a lányok hivatást választanak. Míg Petra Budapest forgatagában ismerkedik a színészi pályával, addig Gréta a gimnázium végzős tanulója, mesél saját terveiről és Petra új lehetőségeiről.

– Az elmúlt hetünk nagyon zsúfoltan telt. Szinte mindent az utolsó pillanatra hagytunk. Be kellett fejeznünk a Kerekes Sándorral közösen elképzelt CD-t, aztán annak az ifjúsági kábítószerellenes filmnek is le kellett forgatni az utolsó jeleneteit, amit én rendezek és Petra az egyik kulcsszereplője. Persze itt volt Petrának a búcsúfellépése is, amit szintén én rendeztem. Petra pedig elutazott, s ez is nagyon furcsa, hiszen eddig minden napot együtt töltöttünk, mindent együtt csináltunk. Hogy őszinte legyek, kicsit megingatott az elmúlt időszak rendezői terveimben, hiszen ez egy hatalmas munka. Kicsit megijedtem, hogy ha ez így menne életem végéig, az nagyon fárasztó lenne. De mindenféleképpen úgy tervezem, hogy erre a pályára lépek.

– Hol szeretnél tovább tanulni?

– Először Budapestre gondoltam, de ha jól tudom, ott csak hétévente nyílik rendezői szak, s igen kicsi az esélye, hogy pont akkor legyek végzős, s hogy pont engem vegyenek fel. Egyszer egy rendező azt mondta nekem, hogy mit képzelsz magamról, nő létemre rendezői pályára készülni... Egy kicsit letört a dolog, de nem adom fel, Bécsben és Pozsonyban is felvételizhetnék, de ehhez a német és a szlovák nyelvet is úgymond tökéletesen el kell sajátítanom.

– A rendezés mellett van más tartalékelképzelés?

– Nincs, mindig csak egy célt tűzök ki magam elé. Ha ez nem sikerül, akkor talán megpróbálom a színművészetit, s utána képzem magam rendezőnek. Kicsit úgy érzem ez időpocsékolás lenne, ugyanis az utóbbi időben megpróbálom kivonni magam a színpadi világból. A szereplés hatalmas koncentrációt igényel. Rendezőként pedig a háttérből figyelhetem a dolgokat.

– Petra már fordulóponthoz érkezett. Mesélnél egy kicsit helyette?

– Igen, a növőremet a minap kísértük fel Pestre. Felvételizett a Színművészeti Akadémiára, ahol a harmadik rostán kiesett. De a felvételin jelen voltak a Vidám Színpad képviselői, akik aztán felhívták, s felajánlották, hogy menjen el a Vidám Színpad stúdiójának felvételijére. Elment, fel is vették és egy évre szerződtették. Emellett járni fog a Jókai Színistúdióba, ahol tanulhat és három év után olyan diplomát kap, amivel már játszhat színházakban. Viszont jövőre mindenféleképpen újra meg szeretné próbálni az egyetememet, hiszen az jobb végzettséggel és több tapasztalattal járna.

Basity Petra

Basity Gréta

– Gondoltál már arra, hogyan alakult volna az életed, ha nem kerülsz közel a költészethez?

– Amikor az ember versek között nő fel, akkor bizonyos idő után a költészetten keresztül szemléli a világot. Ha most megfigyelem azokat az embereket, fiatalokat, akikkel együtt nőttem fel, úgy gondolom, hogy valószínűleg olyan lennék, mint ők. De nem tudok ebbe komolyabban belegondolni, Petra is és én is versfüggők lettünk. Horváth Emma tanárnő belénk ültette a költészetet, s én el sem tudom képzelni az életem nélküle.

– Mindketten sikeresek vagytok, lassan szétválnak útjaitok. Félsz-e a jövőtől, illetve félted-e Petrát a színházi élettől?

– Sokáig próbáltam őt lebeszélni a színészi pályáról, de ő gyerekkora óta színész szeretne lenni. Félttem őt egy kicsit azért, mert itthon mindenki ismerte és elismerte. Ott pedig csak egy a sok közül. Neki nagyon fontos a siker. A másik, ami miatt talán problémái lehetnek, az a felfogás, ahogyan szaval, ahogyan megjelenik a színpadon. Sokat beszélgettünk erről, s az ő véleménye szerint is, szavalni kétféleképpen lehet: értelemmel és érzellemmel. Ha értelemmel szaval az ember, az inkább hírmondás, nincs benne az az igazi feszültség. Ha érzellemmel, értelem nélkül, az sem az igazi. A kettőt kell ötvözni, akkor tökéletes az előadás. Petra önmagát is az értelemmel szavalók közé sorolja. De Petra formálható, és én igazán bízom benne és kívánom neki, hogy ha vért izzadva is, de érje el azt, amire vágyik.

Én sokáig féltem attól, hogy önzésből szavalok, csak a siker miatt. Ez mára már elmúlt. Most már csak adni akarok, és ez nagyon jó érzés. Kicsit ijesztő érzéseket formálni a színpadon, aztán pedig lerombolni őket, amikor lelépsz a pódiumról. Én túlságosan érzelemmel szavalok, minden alkalommal belehalok egy kicsit a szereplésbe, s ez nekem nagyon nehéz. Ezért is maradnék én inkább a háttérben, szemlélként, jegyzetelve, irogatva.

TÓMÓ Margaréta

(Magyar Szó, 2003. szeptember 22.)

KULTÚRÁNK GYÖNGYSZEMEI

A magyar kultúra napja alkalmából kép, szó és zene

Kevés olyan alkalom van, amikor zsúfolásig megtelik a Városi Könyvtár díszterme. Ilyen volt a magyar kultúra napja alkalmából a hét végén megtartott ünnepség, amelyen állóhely is alig akadt. Horváth Emma tanárnő rendezésében a Csáth Kör szavalói a magyar irodalom gyöngyszemeiből adtak elő. A zenezámokat a Görög testvérpár, Enikő és Noémi játszották. Az ünneplő közönség egyperces néma felállással adózott Sinkovics Imrének, a magyar nemzet színészeinek emléke előtt, Kucsera Géza községi művelődési tanácsos alkalmi beszédében kiemelte, hogy a magyar nemzet tagjai nemcsak a tudomány terén adtak sokat a világnak, de kultúrája is egyetemes értékek hordozója. Az utóbbi tíz év nehéz volt ugyan ezen a vidéken, ennek ellenére születtek kimagasló irodalmi és zenei alkotások, színvonalas színházi produkciók, és előadóművészeink is díjakkal tértek vissza sok megmérettetésről. Az a nemzet, amelynek ilyen kultúrája van, mint a magyarnak, méltán lehet büszke nagyjaira, fogalmazta meg Kucsera Géza.

A magyar kultúra napja alkalmából Gyurkovics Hunor képeiből nyílt kiállítás a Városi Könyvtár Galériájában. Az alkotó munkáját Boros György községi művelődési tanácsos méltatta.

MI FÁN TEREM A SIKER?

Világhírű zongoraversenyek sikeres részvevői: a szabadkai Görög testvérpár, tanáraik és szüleik fejtegetik a témát

Ha becsukom a szemem s úgy hallgatom Bach két zongorára írt koncertjét meg Brahms 5. magyar táncát a zeneiskola szokásos havi diákversenyén, azt hittem, hogy érett, kiforrott művészberek ülnek a zongorák mellett, istenadta tehetségek, s ördögös muzikalitásuk, technikájuk révén kedvük szerint játszadoznak a szívemmel, eszemmel. Pedig csak két törekeny, bájos kislány keze

repdes bámulatos virtuozitással, koncentrációval a billentyűkön: a hetedikes Görög Enikőé és a 3. középiskolás Görög Noémié. Vastaps a műsor befejeztével, meleg hangú gratulációk, ölelések s egy-egy virágcsokor. Aztán a leánykák megszeppenve elvonulnak az igazgatóval és tanárnőikkel megbeszélni az elhangzott produkciót. Ezzel a műsorral szerepelnek a mai belgrádi versenyen. Nincsenek megelégedve önmagukkal, még többet, még jobbat szerettek volna nyújtani. Sajnos rövid volt az idő a felkészülésre, a nemrég háromhetes amerikai kirándulás megtette a magáét, de szép sikert is hozott: Enikő a maga korosztályában 2. díjat szerzett a most 21. alkalommal a virginiai Redfordban megrendezett, renomés Bartók, Prokofjev, Kabalevskij zongoraversenyen. Noémi ezúttal csak dicséretet érdemelt ki a zsűritől, amelynek elnöke a kiváló Bartók-tanítvány: Sándor György volt, aki 90 éve léteére még kétórás koncertet is adott a verseny befejeztével, s aki ezt írta a kislányok szereplési lapjára: excellence (kiváló).

– Nagy öröm! – mondja Márta, a fogorvos anyuka, akit mint „lapozót” ismerhettünk meg a leánykák koncertjéről, s az apuka, a szintén fogorvos Péter, akik önfeláldozóan minden föllépésükre elkísérik a gyerekeiket és tanárnőiket, legyen az a világ bármely táján: Torinóban, Párizsban, Koppenhágában, Svájcban vagy másutt s egyformán örülnek az első díjnak és dicséretnek is. Mert... De erről, s magukról e nagyszerű gyerekekről, a siker anatómiájáról szóljanak maguk!

Sóti Szobonya Emőke, Noémi tanárnője:

– Igaz, hogy mindketten csodálatos, tehetséges, szorgalmas, szófogadó gyerekek, s az is igaz, hogy mi tanárok sokat dolgozunk velük, de ez mit sem

A zongoraművész testvérpár: Görög Noémi és Enikő

érne a szülői háttér nélkül. A Görög házaspárnak ugyanis az az életcélja, hogy a gyerekei útját egyengesse. Nem kacsalábon forgó várat akarnak vásárolni maguknak, nem is új autót vagy drága bundát, hanem arra összpontosítanak, hogy a lányok zavartalanul azt csinálhassák, amit szeretnek, s hogy eljuthassanak a rangos megmérettetésekre.

Hogy miért élnek így, arra Márta így felel: – A kacsalábon forgó várnak nem sok értelme van. – Maga 16 éves kora óta a Pro Musica tagja, elvégezte az alsó fokú zeneiskolát, a Kossuth rádió Játék és muzsika tíz percben c. műsorának játékeladványait egytől egyig megoldja, a papa is énekelt egy ideig a Pro Musicában, újabban viszont nyelveket tanul inkább, hogy nagyobb hasznát vehessék a külföldi utazásokon. Egyébként az egész család egyfolytában tanul: Péter a maga fogorvosi szakirodalma mellett átrágtá magát Enikő vegy-tankönyvén, hogy átadhassa szerzett tudását a gyerekek, hogy könnyebben pótolhassa az iskolában való háromhetes kimaradását. A mama a történelmet kör-möli, és hálás az osztálytársaknak meg az iskolának, hogy nem csinálnak problémát a gyerekek kimaradásából. Akárcsak a város önkormányzatának, hogy besegít az utazásaikba.

Székely Mária, Noémi tanárnője:

– A versenyeken elért siker, a díj már csak a befektetett munka koronája. Az igazi nagy öröm az alkotásban van. Hogy hozzádolgozzunk, megcsináljuk, tovább lépünk, elgondolkozunk. Egy-egy versenyre hónapokon készül az ember, néha egy évig is érleli a műveket, s azon igyekszünk, hogy minél több előadóművész tolmácsolásában bemutassuk őket. Mint Kinka Rita mondja, aki rengeteget segít nekünk a kislányok felkészítésében (akárcsak Noéminek Égető Gabriella): a sikerhez egy nagy adag szerencse is kell. Sok a tehetséges gyerek, de rengeteg körülménynek össze kell játszani ahhoz, hogy kiemelkedő eredmény szülessen. A zenepedagógia óriási léptekkel fejlődött az utóbbi években, egyre fiatalabb korú kis virtuózokkal találkozhatunk, Rita úgy véli, ő maga gyerekkorában nem játszott ilyen jól, mint pl. a Görög gyerekek. Magam nagyon óvatos vagyok az olyan definíciókkal, hogy csodagyerek-e valaki vagy sem, azt mindig a jövő mutatja meg. Mindenkinek megvan a maga egyéni fejlődési görbéje, van, akié gyorsabban, van, akié lassabban ível fel. – Fontos nagyon a jó csapatmunka is – véli Enikő. – Amikor elkészítjük Enikővel a darabot, meghallgatjuk Székely Marikával is, aki nagyon sokat segít nekünk, aztán Kinka Ritával vagy Arbó Valdmával, s mindenki hozzájárul az utolsó simításhoz.

Noémi szerint a sikerhez kell egy kis tehetség, és rengeteg munka, gyakorlás, amit ő kezdetben kifejezetten rühellt, ezért is viszonylag későn, 11 évesen jutott el versenyre, ellentétben a húgával, aki már hétévesen rangos mezőnyben 2. díjas lett. Ez annyira fölbosszantotta, hogy maga is ráhajtott a gyakorlásra, naponta átlag 4 órát melegíti a széket, ma már örömmel teszi, élvezetét találja benne. Akárcsak a versennyel járó utazásokban, a barátkozásokban, mondják a lányok, s nem érzik úgy, hogy bármilyen hátrányuk is származna abból, hogy ezt a pályát választották. Ha valamilyen, a gyerekkorral járó örömről esetleg lemaradnak is,

valami olyan felemelő többletben van részük, melyben másnak nincsen. A szerencsét mint sikerfaktort maga is megemlíti, akárcsak a zsűritagok általi gyakori „politizálást”, hogy pl. neves tanár diákjára más szemmel néznek az ítések, s két egyforma teljesítményű versenyző közül biztosan az ő növendékét kiáltják ki győztesnek. Nemcsak itthon van ez így, hanem a világversenyeken is megszokott jelenség.

Péter precízen fogalmaz: azt mondja, a sikerhez 10 százalék tehetség és 90 százalék munka szükséges, s kiemeli a rátermett tanárnők önfeláldozását, akik a maguk családja kárára gyakran a hétvégéjüket is feláldozzák az ő gyerekeikért, tudjuk, milyen kereset ellenében. Nem így Amerikában, ahol a jó tanár szinte megfizethetetlen, ahol a tehetséges gyereket kivesszik az iskolából, úgy tanítatják, s akik mögött rendszerint szponzorok, szervezetek állnak, ők biztosítják a busás tiszteletdíjat a szakembereknek.

Végezetül: a Görög családban szinte egyfolytában szól a muzsika. Márta már akkor is énekelt a gyerekeinek, amikor még csak a szíve alatt hordozta őket, gyönyörű magyar népdalokat, s magával vitte őket egészen kicsi korukban Égető Gabriella Pro Musicájának próbáira.

– Nekünk ez az öröm. Ezt sokan nem értik – mondják a gyerekek –, még ha keményen meg is kell küzdeni érte. De hát minden másért is, ugye, ha jól akarja csinálni az ember a maga dolgát.

FARKAS Zsuzsa

(Magyar Szó, 2001. január 23.)

EGY BALLAGÓ SZÁMVETÉSE

Beszélgetés Toma Viktóriával, az év tanulóival, a szabadkai Svetozar Marković Gimnázium végzős, Vuk-diplomás diákjával

Felsorolni is nehéz, hogy az elmúlt négy esztendőben hol, milyen versenyeken járt. Jeleskedett nyelvművelésben, tollforgatásban, versmondásban, színjátszásban, képzőművészetben... Harmadik osztályos korában a Kosztolányi-pályázaton novellairásban és versmondásban egyaránt első lett; a KMV-n prózamondásban második, novellája harmadik, de láttuk kiállítva képzőművészeti alkotásait is; eljutott a Talpra, Petőfi! szavalóverseny budapesti döntőjébe; a II. Dudás Kálmán Vers- és Prózamondó Vetélkedőn első; a Magyar Írók Nemzetközi Szövetsége által meghirdetett versenyen novellája második díjat kapott... az idén tavasszal meghirdetett Kosztolányi-pályázaton novellája harmadik; a Finnugor Népek Költészeti Fesztiválján második; a „Játsszunk tragédiát!” elnevezésű Madách-fesztiválon színészi különdíjat kapott Lucifer alakításáért...

– Hogy érzed magad? No, nem a korán kelés miatt érdeklődöm hogyléted felől, hanem mert ma ballagsz...

– Nem is tudom. Ez a mostani ballagás olyan művi lezárása valaminek, ami már három hónappal ezelőtt kényszerűen befejeződött. Ugyanakkor pedig nem szeretném, hogy lezáródjék... Szóval, amikor abbamaradt az oktatás, nálam is elszakadt a film, hazamentem, és egyszerűen csak vegetáltam. Szinte megijedtem önmagamtól, hogy most mi történt velem, ez a semmittevés nem jellemző rám. Aztán leültem, gondolkodtam, s számadást végeztem. Ez volt a legfájdalmasabb. Úgy éreztem, nem szórakoztam, nem éltem eleget, hogy minden befejeződött...

– A szirénák, a repülők mindannyiunkban félelmet keltettek...

– Nem annyira féltem, mint amennyire távlatlalnak láttam a jövőt. Aztán elkísértem nővéremet Újvidékre (ő különben az első bombarobbanást mintegy kétszáz méteres távolságból élte át), s ott találkoztam versmondó barátaimmal. Lenyűgözött az ő bizakodásuk, reménykedésük a holnapban. Ők biztattak engem, ők, akiknek naponta farkasszemet kellett nézniük az életveszéllyel, s akiknek akkor valóban más választásuk nem volt, mint hogy türelmesen várjanak és higgyenek a jövőben. S ekkor elgondolkoztam azon is, mennyire mást jelent mindez a szörnyűség a politikusoknak, s megint mást a hétköznapi embereknek. Óriási az ellentét...

– Örülök annak, hogy mint mindig, most is a derülátó Viki győzedelmeskedett benned, s készülödsz a felvételi vizsgára...

– Mivel ennyire kilátástalan minden, a továbbtanulási lehetőség több változatával kacérkodom, aztán, ami sikerül. Először is a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészkarának kommunikációs szakán szeretnék felvételizni, vagyis újságírónak tanulni – mert izgalmas, alkotó jellegű hivatásnak tartom –, másrészt jelentkeztem az újvidéki bölcsészkar angol szakára. Egy világnyelv ismerete nagy távlatokat nyújthat minden téren. Nemcsak tanár lehet az ember, hanem műfordító, tolmács. Ha pedig minden kötél szakad, marad a nulladik évfolyam...

– Te is elkiváncozol innen...

– Számomra most az önmegvalósítás a legfontosabb. Nem az foglalkoztat, hogy hol élek és tanulok majd ezután, hanem hogy hogyan. Sohasem voltam földhözragadt típus, engem nem gyötör a honvágy, a magyarságtudattal meg úgy vagyok, hogy jó, ha az ember tudja, hol vannak a gyökerei, ne vágja el őket, de azért ne is kössék le végérvényesen. Sohasem fogom megtagadni vajdasági mivoltomat, de én inkább kozmopolita szemléletű vagyok. Tehát ha úgy hozza a sors, hogy máshol telepedek le, akkor abba nyugszom majd bele, ha visszairányít haza, hát akkor itt leszek. Az a fontos, hogy a családommal, a barátaimmal sohase szakadjon meg a kapcsolat. Ez ugyanis olyan háttér, amely mindig biztonságot nyújt az embernek. Szerencsére én egy harmonikus családi légkörben nőttem fel, olyan modellt kaptam otthon, amit egykoron magam is meg szeretnék valósítani. Jóllehet, nincs még nagy tapasztalatom ebben, de úgy szeretném irányítani az életemet, hogy érvényesülhessek mint értelmiségi, dolgozó nő,

ugyanakkor boldog családi életem is legyen. Hinni akarok még abban, hogy ez lehetséges.

– Milyen tapasztalatokkal gazdagodtál a gimnáziumi évek alatt?

– Hát bizony nem volt olyan meseszerű a kezdet, mint ahogyan elképzeltem. Falusi, éretlen kislánként kerültem a városba, fokozatosan nyílt ki a szemem, módosult a világlátásom és az életszemléletem. Az első két évben nagyon magányosnak éreztem magam, minden problémámat egyedül kellett megoldanom, de végül is így tanultam meg, mi az önállóság. Minden időmet tanulásra fordíthattam, ez pedig jó rajtolást eredményezett. Merthogy a gimnáziumban ez nagyon fontos, a tanárok ugyanis az első benyomás alapján véleményt alkotnak az emberről, s ha rossz az indulás, nagyon nehéz feltornáznai a létra magasabb fokára. Ami pedig a továbbtanulást, az életre való felkészítést jelenti, hát bizony e téren keveset kaptunk. Talán magyarból és angolból kaptam csak olyan útravalót, amit a későbbiek során kamatoztathatok. A többi tárgyból csak körmöltünk, és magoltuk a száraz iskolai anyagot. Pedig hát, mondjuk, történelemből is szélesíthették volna a látókörünket, hogy most megtaláljuk a múlt és a jelen közti összefüggéseket.

– Azért nem panaszkodhatsz, amihez csak tehetséget éreztél magadban, kipróbálhattad...

– Igen, ilyen téren valóban a gimnáziumban kaptam először igazi segítséget. Mert otthon, Ómoravicán is szavalgattam, meg írogattam is, be is neveztek versenyekre, de igazából sohasem készítettek fel ezekre a megméretésekre, magamra hagytak.

– Sikeres diákként nem érezted magad egy kicsit különcnek az évfolyamtársaid között?

– Először is én nem éreztem magam sikeres diáknak. Sohasem azért vártam, hogy versenyezzek, hanem mert volt mondanivalóm, ami kívánczított belőlem. Másrészt nekem is voltak diszkós, bulis korszakaim. S harmadszor, korántsem vagyok meggyőződve arról, hogy az volt a helyes, ahogyan én éltem meg ezt a négy évet. Hogy mégsem sodort magával a város forgataga, izgalmas éjszakai élete, az csupán azzal magyarázható, hogy rádöbentem, minden áttáncolt éjszaka ugyanazt az élményt nyújtja, míg egy-egy verseny, fesztivál vagy tábor emléke sokkal színesebb és maradandóbb.

– Végül egy szokványos kérdés: mi a vágyad?

– Az anyagi világ nyújtotta kényelmen túlmenően egyszer olyasmit szeretnék megvalósítani, ami hasonlóan lesz egy játszóházhoz. Minden vágyam gyerekekkel foglalkozni – iskolán kívül, talán egy művelődési egyesület keretén belül –, szabad teret adni alkotókészségüknek, képzeletüknek és képességeiknek. Egyszer már próbálkoztam valami hasonlóval szülőfalumban, de sajnos csak két hónapig működött az irodalmi kör. Akkor még nem voltam érett egy ilyen felelősségteljes küldetés megvalósítására. De remélem, egyszer eljön ennek is az ideje.

Akkor majd folytatjuk a megkezdett beszélgetést. Addig is jó szelet – mint-hogy most hajóztál ki az élet tengerére!

KREKITY Olga

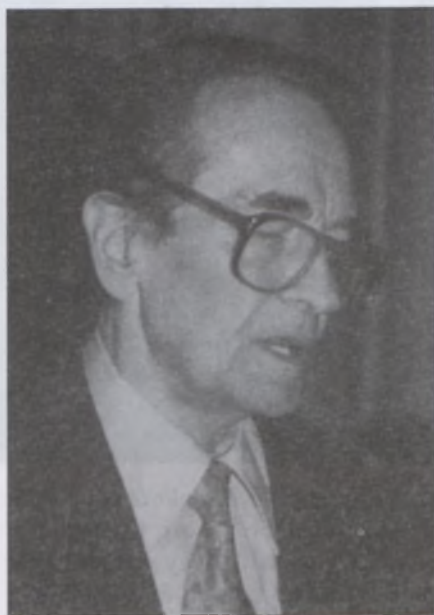
(Szabad Hét Nap, 1999. június 23.)

AZ ÉLETJEL VISSZHANGJA I.

IRODALMI ESTEK

SZÍVVEL-LÉLEKKEL RENDEZŐ

Virág Mihálynak átadták a Kisvárdán odaítélt életműdíjat

Virág Mihály

Virág Mihály rendezőt köszöntötték hétfőn este abból az alkalomból, hogy most vette át a magyarországi Kisvárdán, a határon túli magyar színházak találkozásán odaítélt életműdíjat. A vajdasági színművészet egyik doyenje nemrégiben múlt 80 éves, s a közelmúltban volt első rendezésének 50 éves jubileuma.

Alkalmi visszatekintőjében, köszöntőjében Barácius Zoltán – akinek szövegét Bada Irén olvasta fel – utalt arra, hogy Virág Mihály Ürményházán született, ahol nyolc évtizede azt sem nagyon tudták, hogy mi a színház. A belgrádi Orvostudományi Karra iratkozott, majd amikor diáktársaival együtt nyáron irodalmi összeállítással járta Vajdaság magyarlakta vidékeit, és sikert aratott, ez eldöntötte, hogy

igazi élethivatása a színház. A szabadkai színháznál kisebb szerepeket kapott, majd alkalma nyílt, hogy egy látványos, zenés gyermekdarabot rendezzen, s ezt követte Goldonitól A legyező című vígjáték színre állítása. A színházvezetés fontosnak tartotta, hogy a tehetséges fiatalember megszerezze a rendezői képesítést, úgyhogy Zágrábban az európai hírű rendező, Branko Gavella tanítványa lett. Virág Mihály pályája során mintegy 120 darabot rendezett, az utóbbi években a Népkörben. Többek között olyan legendás előadások fűződnek a nevéhez, mint Brecht, Max Frisch, Hágy Gyula, Deák Ferenc darabjainak a színrevitele. S ő volt a rendezője a Bánk bán és Az ember tragédiája szabadkai előadásának. Ami bizonyos: munkássága a vajdasági színháztörténet fontos része.

Virág Mihály elmondta, egész pályája során az volt a rendezői hitvallása, hogy csakis igényes, színvonalas, kellő alapossággal, szakmai alázattal előkészített előadásokkal szabad a közönség elé állni. A rendezés életeleme, élethivatása volt, s most is szenvedélye, hisz tévénezés közben gyakran gondolatban átrendezi a saját rendezői elvei szerint a látott színdarabot.

Az esten egykori tanítványai, munkatársai léptek fel: Bada Irán, Kasza Éva, Süveges Eta, Szabó Ferenc, Ripcó László és Franciska, Takács Tibor, Benes Gizella, Sipos Rózsa, Vincer Imre. Zongorán közreműködött Szlávnity Róbert, Molcer Mátyás pedig saját szerzeményeiből játszott (s mint Molcerrel kapcsolatban Virág Mihály fontosnak tartotta elmondani: sajnálja, hogy nem nyílt alkalma a drámapályázaton néhány éve díjat nyert művét megrendezni). V. Lippay Etelka a közönség-, Lőrinc Zsuzsanna az Életjel szavalói nevében köszöntötte, míg Némedi Imre azért mondott köszönetet Virág Mihálynak, hogy tanácsára, önzetlen segítségére mindig lehet számítani.

Siflis Zoltán községi művelődésügyi titkár méltatta Virág Mihály rendezői munkásságát, s felrótta a fiatalabb pályatársaknak, hogy nem jelentek meg az ünnepségen, ahol a vajdasági színjátszás egyik jeles személyiségét köszöntötték.

m.k.

(Magyar Szó, 1999. január 20.)

KÖLTŐK PETŐFIRŐL...

Emlékműsort tartottak Szabadkán

Idén is több rendezvényvel emlékeznek meg a Petőfi-évfordulóról mindenütt, ahol magyarok élnek. A múlt szerdán Szabadkán, a Városi Könyvtárban tisztelegtek a költő emléke és maradandó alkotásai előtt. Az Egy gondolat bánt engemet című költemény volt az indítóverse a Szabad Liceum és a Csáth Kör közös rendezvényének, amelyen Petőfi Sándor halálának 150. évfordulójára

emlékeztek szerdán a szabadkai Városi Könyvtárban. Ehhez a költeményhez kapcsolódott dr. Vajda Gábor bevezetője:

– Amikor ezt az évfordulót ünnepeljük, nemcsak egy zseniális emberről van szó, hanem Közép-Európa legjavának demokratikus törekvéseiről is. Nem a földön élénk, ha azt mondanánk, minden úgy lett, ahogy Petőfi megjósolta. Nagyon is a földön élünk. Amit megírt, félig is alig igaz, de nem Petőfin múltott, aki világirodalmi nagyság. A költő a harc mezején pusztult el. 150 éve Petőfi utópiájából nem lett semmi, azonban Petőfi szándéka, törekvése él mind a mai napig, s a legérzékenyebb költők ihletében munkál – mondta dr. Vajda, majd szólt azokról a költőkről, akik költeményeit a Csáth Kör tagjainak tolmácsolásában hallhattuk, többek között Arany, Babits, Juhász Gyula, Kosztolányi egy-egy költeményét. Görög Noémi és Enikő zongorajátéka is maradandó élményt nyújtott a hallgatóságnak. Az emlékműsor két magyartanárnak, Hózsá Évának és Petrik Emesének Petőfi költészetéhez és az elhangzott versekhez fűződő gondolataival zárult.

Cs-a

(Magyar Szó, 1999. június 29.)

Az Életjel legújabb nemzedéke

HŰSÉG A VERSHEZ, A KÖZÖNSÉGHEZ

A Csáth Géza Művészetbaráti Kör megünnepelte 30 éves jubileumát

Horváth Emma tanárnővel leginkább estefelé találkozom: a Csáth Géza Művészetbaráti Kör próbájára vagy fellépésre siet. Táskájában a verseskötetek, prózai művek mellett ott lapul egy különös szövésű vagy mintájú textíliadarab, s egy kecses vonalú váza. Kezében az elmaradhatatlan virágcsokor, de orgona-, sőt bodzaágot is szállított már legendás kerékpárjának csomagtartóján. Emlékszem, néhány éve egy ütött-kopott, ócska bútorokkal, kacatokkal túlzásúfolt teremben albérlősködött a Csáth Kör. Horváth Emma tanárnő azon a borús decemberi estén megérkezett egy szál különleges, meglegházi virággal, amit elhelyezett a magával hozott vázában, az asztalra közben gondos lánykezek rásimították a terítőt, s máris kezdődhetett a próba.

A teljes képbe beletartoznak a szülők, nagyszülők is, akik rendszeresen elkísérik a Csáth Kör legifjabb tagjait a próbákra, hisz e lányok, fiúk közül van, aki a város másik végéből jár hetente két-három alkalommal a próbára. Így van ez már valamivel több mint 30 éve, hisz állandóan jönnek új tagok, s a régiék közül sokan végérvényesen elhagyják a Csáth Kört, de vannak – nem is kevesen –, akik egy-egy kivételes alkalommal ma is pódiumra lépnek, sőt arra is van példa, hogy az egykori versmondó ma most már gyereket hordja próbára, fellépésre.

A Csáth Kör szerdán este fennállásának 30 éves jubileumát ünnepelte meg a szabadkai Városi Könyvtárban, s mivel késéssel került sor erre a rendezvényre, összekapcsolták az évadzáró műsorral.

– Jubileum – e szóban van valami szomorú és valami vidám is. Karinthy egy gondolata jutott eszembe: „Itt vagyok már és még itt vagyok.” S azt a francia szállóigét is sokan ismerik, hogy: Elmenni, az meghalni egy kicsit. A Csáth Géza Művészetbaráti Körre is az a jellemző – ami általános jelenség –, hogy állandóan jönnek-mennek a tagok. Mindig utánuk halunk egy kicsit, de az a szerencse, hogy jönnek mások. Ezt a délutánt azoknak szenteljük, akik hűségesek, vagy reményeink szerint hűségesek lesznek: a sok-sok próbával járó szövegmondáshoz, ehhez a közeghez, az itt átélt élményekhez, a közönséghez – hallottuk Horváth Emmától.

A szövegmondók sorát egy régi csáth körös, Kalmár Zsuzsanna színésznő nyitotta meg, s őt követte a pódiumon Pajor Gizella, Lőrinc Zsuzsanna, Papp Emese, Basity Petra és Basity Gréta, Péter Angéla, Vidákovity Arsen, Balassa Gábor, Liszi Melinda. Érdemes megjegyezni, hogy a Csáth Kör tagjai közül ebben az évadban a különböző versenyeken Basity Petra és Gréta kapta a legtöbb elismerést. Szinte minden hónapra jutott egy hazai vagy külföldi verseny, ahonnan díjat, különdíjat vagy oklevelet hoztak haza.

A Csáth Kör rendezvényeinek szerves összetevője az irodalom mellett a zene és a képzőművészet is. Szerdán Görög Enikő és Noémi – a zeneiskola két növendéke – Chopin-, Brahms- és Hacsaturján-műveket zongorázott. S a Lányi Ernő ME tagjai – a citerazenekar és népdalkórus, valamint a Rézmonyos együttes – is köszöntötték a Csáth Kört jubileuma alkalmából, ugyanis a két egyesület már hosszú évek óta gyümölcsöző kapcsolatot tart fenn. Kísérő rendezvényként azokat a portrékat tekinthettük meg, amelyeket Nemes Fekete Edit kerámiaművész rajzolt a Csáth Kör legifjabb tagjairól. S a közönség láthatta Katona Jánosnak írókról (József Attiláról, Nagy Lászlóról, Petőfi Sándorról) készült rajzait is.

m. k.

(Magyar Szó, 1999. július 2.)

HOGYAN ÉPÍTI MŰVÉSZI ÉNJÉT A SZÍNÉSZ?

Kalmár Zsuzsával és Mess Attilával beszélgettünk
vizsgaelőadásuk kapcsán

Az utóbbi időben sorjázta ifjú színészeinknek, az újvidéki Művészeti Akadémia végzős növendékeinek vizsgaelőadásai. A közönség reakcióiból egyértelműen leszűrhető, hogy szimpátiával tekint ezekre a fiatal művészekre, s örül, hogy ezekkel a darabokkal is gazdagodik a színház repertoárja. Nemrégiben Kalmár Zsuzsát és Mess Attilát láthatta vizsgaelőadásában, az *Ő meg ő* című zenés játékban.

Kalmár Zsuzsát az utóbbi időben láttuk zenés szerepben: a *Sztár csinálók* című musicalben, a *Nosztalgikus kabaréban* – ahol a zeneszámok és a humoros jelenetek váltják egymást – és most az *Ő meg ő*-ben, s prózai művekben is: *Csehov három egyfelvonásosában*, a *Leánykérésben* és a *Lakodalomban* kapott szerepet, s volt egy beugrása is a *Hazudj inkább, kedvesem!*-be. Mint mondta, nem igazán fél attól, hogy esetleg majd beskatulyázzák, hisz nem bővelkedik színészekben a szabadkai színház, úgyhogy szinte minden előadásban kap színészi feladatot.

Mess Attilát az *Ő meg ő* mellett a *Nosztalgikus kabaréban* táncos-komikus szerepben láthatja a néző, a *Sztár csinálókban* is tapsolhatunk neki, a *Csehov-műben* vendég, a *Hazudj inkább, kedvesem!*-ben betört, a *Te, Imre*, itt valami ketyeg című Hubay-darabban pedig bolondot játszik. Mint mondta, gyakran kell negatív szerepeket eljátszania, de ez kihívás számára, mert egy ilyen személy megjelenítésébe sok szint lehet belevinni, összetettebb feladat. Persze, szeretné magát sokféle jellem megformálásában kipróbálni.

– Nagyon fontos, hogy minél több szerepet kapjon egy fiatal színész, mert így tudja „építeni” önmagát. Ehhez azonban az is kell, hogy lássa, mi történik a

világban, megnéz egy-egy előadást külföldön, például Magyarországon is, amelyről hallotta, hogy érdemes látni – hallottuk Zsuzsától.

Mint Attila ezzel kapcsolatban mesélte, amikor főiskolásként Budapesten töltöttek három hónapot, rengeteg időt töltöttek nézőként is színházban, s bizony van, amikor egy-egy darab kapcsán felmerül a színészen: ezt a szerepet szívesen eljátszaná. Persze, ehhez olyan körülmények kellene, hogy legyen alkalom utazni, látni más színházak előadásait. Budapesten nem egy alkalommal módja volt kikölcönözni azokat a műveket, amelyekből a neki tetsző előadások készültek. Itt Vajdaságban viszont gyakran közismert alkotásokat nem talál meg a könyvtárban, mert nem volt alkalmuk beszerezni, vagy ellopták.

Beszélgetésünk során az is szóba került, hogy mindketten a szülői házban élnek – Attila testvéreivel egy szobában –, de nagyon jó lenne, ha belátható időn belül a színészek lakáskérdése valami módon megoldódna, hisz a színész életformája eltér az átlagtól, biológiai órája másként ketyeg: éjjel ér haza az előadásról, nappal tovább alszik, szerepet kell tanulnia.

A szabadkai Népszínházhoz szerződtek le, s hogy hány évadot töltenek itt, több tényezőtől függ, amelyek között fontos helyen áll, hogy milyen a színház repertoárja, és hogy milyen szerepeket osztanak rájuk.

m. k.

(Magyar Szó, 1999. július 11.)

A VERSMONDÓ TESTVÉRPÁR

A Basity nővérek tervei

Basity Petráról és Grétáról kislány korukban, amikor még jobban hasonlítottak egymásra, volt, aki azt hitte, ikertestvérek. Pedig dehogyis: teljes 15 hónap van köztük Petra javára. Azonban: mindketten már nyolc éve versmondók, az irodalmi esteken általában Petra és Gréta is fellép, s leginkább mindketten beneveznek egyazon szavalóversenyre. Most is közösen lettek a szabadkai Életjel keretében működő Csáth Géza Művészetbaráti Kör legaktívabb, legeredményesebb tagjai. Ahogy a „mindentudó” füzetet lapozgatjuk, meggyőződhetünk róla, hogy tavaly szeptembertől szinte minden hónapra jutott egy-egy verseny: volt, ahol egyikük kapott díjat, volt, ahol a másikuk ért el jobb helyezést, s jutott tovább a magyarországi döntőre, de ez így természetes.

Nyolc évvel ezelőtt nagyanyjuk vitte őket egykori iskolatársához, Horváth Emmához, mert tetszett, ahogyan verset mond, s a lányok azóta hétről hétre rendszeresen járnak próbára, fellépésekre, versenyekre. Petra és Gréta úgy érzi, szegényebb lenne az élet a szavalásnak köszönhető barátnők, barátok és az utazások nélkül: számos magyarországi városba eljutottak már, s Romániában, Horvátországban is jártak. Arról nem is beszélve, hogy az általános műveltségük,

irodalmi jártasságuk is szélesebb körű, mint kortársaiknak. Természetesen azért ne gondolja senki, hogy folyton a könyveket bújják: a barátnőkre, fürdésre, palicsi kirándulásra azért mindig jut idő! Petra, aki ősztől már gimnazista lesz, eldöntötte még kiskorában, hogy az állatorvosi pályát választja, s azóta is tartja magát ehhez az elhatározásához. Gréta, aki most indul nyolcadikba, nővére hatására először természetesen szintén az állatorvosi pálya iránt érdeklődött, de jelenleg épp azt fontolgatja, hogy pszichológus lesz. Neki egyébként vannak irodalmi szárnypróbálgatásai is, sőt mint titokban megsúgta, el tudná képzelni, hogy a rádióban kipróbálja a műsorvezetést is, természetesen Petrával együtt. Egyébként is sok időt töltenek együtt, mert az általában úgy van, hogy ő nyugodtan ül a szobájában, egyszer csak betoppan Petra, akinek már nagyon hiányzik a húga társasága. Egyébként Petra a kommunikatívabb, Gréti szemlélődőbb típus. Viszont mindketten egyöntetűen azt mondják, hogy nincs kedvenc írójuk, költőjük, de van nagyon-nagyon sok kedves versük. Gyakran fellapoznak egy-egy verseskötetet, s rácsodálkoznak, hogy a költő milyen jól kifejezi azt az érzést, a hangulatot, amely miatt épp kezükbe vették a könyvet. A Basity lányok néhány éve igazán meglepték a Csáth Kör húsvéti műsorának közönségét, amikor – Horváth Emma tanárnő ötlete nyomán – maguk festette tojással ajándékozták meg a publikumot. S ez azóta már hagyománnyá vált, a többi versmondó is szebbnél szebb hímes tojást készít az ünnepi műsor látogatóinak:

– Nagyon szeretjük megajándékozni a közönséget, mindenekeelőtt a vershallgatás szépségével – mondják a lányok, akiknek – mint a fotó is bizonyítja – közös ismertetőjelük a mosolyuk.

MIHÁLYI Katalin

(Magyar Szó, Tarka Világ, 1999. augusztus 12.)

MÉG A MESÉK IGÉZETÉBEN ÉLNEK

Versmondóink sikereiről

Fiatalok, játékosak. ígéretesek. Ha a színpadon egymás mellé állnak, olyanok, mint az orgona sípjai. Nem is csoda, hiszen vannak közöttük elsősök, másodikosok és felsősök is. De „felhangolva” kiváló csoportteljesítményre képesek, sőt néhányukra a közeljövőben majd egyéni versmondóként is számíthatunk, hiszen már egy-két versenyen (Užicében, a köztársasági vetélkedőn, Szabadkán, a Nemes Nagy Ágnes Szavalóversenyen, a magyarországi Pásztón, a Tehetséges Fiatalok Vetélkedőjén) megmérettek, hallatták szavukat. Ők a Csáth Művészetbaráti Kör legifjabb nemzedékének képviselői – az utánpótlás abban a műhelyben, amelyet Horváth Emma tanárnő vezet évtizedek óta, s amely nagyszerű versmondókat adott közösségünknek. Balassa Gábor, Bem Tamás és Zoltán, Fodor Emese, Hajnal

PRÓBA KÖZBEN LEGFIATALABBJAINK

Balassa Endre és Fodor Emese
Csáth Géza Szombat estétjét gyakorolja

Csorba Ákos

Bem Tamás

Bem Zoltán

Edvin, Hegedűs Alinda és Zsolt, Kóci Ágnes, Liszi Melinda, Péter Erika és Izabella, Sztevanovity Daniella, Uzumovity Nóra, Vidakovity Arsen előtt is tárva a lehetőségek kapuja, rajtuk múlik, mennyire becsülik meg azt, amit itt kapnak, tanulnak és mennyire tartanak ki majd a csoport mellett.

Legutóbb június végén láthattuk őket évzáró műsorukban a szabadkai Városi Könyvtár dísztermében, tehát ez azt jelenti, hogy a nyári szünetben nem lustálkodnak. Hiszen a vakáció gyorsan elröppen, ősztől pedig több megméretés vár rájuk, és idejében fel kell rá készülni. „Kicsik”-ről lévén szó, nagyon igaz a mondás: addig üsd a vasat, amíg tüzes.

Jóllehet, a Szabadegyetem adott nekik otthont, ahol hetente többször összejönnek, az áprilisi-májusi időszakban nem merték vállalni az ottani próbákat a bombázás veszélye miatt, így a Basity család vendégszeretetét élvezték egy ideig. Itt futottam velük össze egy délutáni próba után. „Felajzottan” zsongtak-bongtak, s az jutott eszembe, nagyon nehéz lehet kordában tartani őket. Meddő volt mindenféle próbálkozás, hogy beszédbe elegyedjek valamelyikükkel, hiszen a többiek rögtön kommentálták a hallottakat, no meg magam is rádöbbentem, vajon hogyan is várhatnám el, hogy a nyár kellős közepén, a leghevesebb kánikulában éppen versmondásról beszélgessünk. Hiszen náluk az együvé tartozást még nem ez határozza meg, hanem a játék öröme és egy-egy jól sikerült rendezvény sikerélménye.

– Akkor kezdtem el a legfiatalabbakkal foglalkozni, amikor munkahelyemen a kollégák rákérdeztek, bevonnám-e a munkába az ő gyerekeiket is. Emlékszem, elsőként Szabó Magda vezette el a lányát, Ágnest, aki rögtön, első találkozáskor elpityeredett, mert olyat találtam mondani neki, hogy hasonlít egy lapp kislányra. Tejfehér volt a haja, pirospozsgás az arca... Most már ő is egyetemista, akárcsak Korhecz Ágnes és Imola... Az évek során rájöttem, hogy a „kicsik”-nek is mennyire fontos a siker élménye, ha nem is tudják pontosan megfogalmazni, átérezni azt. Így arra törekszem, hogy a szokásos heti találkozókön túlmenően olyan műsort is tető alá hozzunk, amelyben mindenki részt vehet, még az is, aki különben idegenkedik a fellépéstől. Karácsony, újév, húsvét alkalmából mindig összeáll egy-egy ilyen rendezvény. Feledhetetlenek például a farsangi jelmezbálaink, amelyeket ugyan a pedagógusszövetség szervez, de mi is közreműködünk benne. Hetekkel előtte már mindenki lázasan készülődik, és a végén ötletesnél ötletesebb jelmezek sikerülnek – mondja Emma tanárnő, aki sokéves tapasztalata alapján tudja azt is, hogy azért sokuknál a kezdeti lelkesedés alábbhagy (főleg a fiúknál), ez ennek a munkának a kockázata. De ha csak egy tehetség is „fennakad a rostán”, már megéri.

k. o.

(Szabad Hét Nap, 1999. augusztus 4.)

SZÁRNYALÓ VERSEK: FELRAGYOG A KÖLTÉSZET

Szépkorúak pompás parádéja Szolnokon

Immáron nyolcadik alkalommal találkoztak a vers barátai, a költészet szerelmesei a hét végén Szolnokon, a városi művelődési központban; itt tartották a Kárpát-medencei szépkorúak szavalóversenyét, amelyre érkeztek résztvevők az ország minden részéből, sőt határainkon túlról is, Székelyföldről, Máramarosból és a Vajdaságból. Szép számban Jász-Nagykun-Szolnok megyéből is, Tiszatenyőről, Karcagról, Kunhegyesről, Jászkisérről, Tiszakürtről, Besenyszögről, a megyeszékhelyről és Mezőtúrról egész csapatnyian.

Ha valaki tudatlanul, netán rosszindulatúan azt gondolná, hogy ez a verseny – pontosabban szemle, hisz rangsor nem születik rajta – öregasszonyok és idős férfiak holmi gügyögése a színpadon, alaposan téved, mert a versekkel eltöltött két nap a szépkorúak pompás parádéja a pódiumon, ahol a legnemesebb érzelmek kaptak életet, szárnyakat: a szeretet, a jóság utáni vágy, akarása az emberi tisztességnek, az áldozatos honszeretet; igaz, a szorongató magány is. Méghozzá igényesen választott költemények életre keltésével. Nemcsak Petőfi, Arany, Vörösmarty sorai hangzottak fel, helyet kaptak benne a század magyar költészetének jeles lakjai is, így többek között Áprily, Jékely, Szabó Lőrinc (igazi felfedezés!), de a fiatalabb nemzedékek képviselői is, így Simon István, Ratkó József, Buda Ferenc, Pilinszky János, Szilágyi Domokos – a sor nem is teljes. Színes paletta. Bőség volt kiemelkedő versmondókban, és legtöbbször a verssel való teljes azonosulás révén saját legbensőbb érzéseiket, gondolataikat fejezték ki megható őszinteséggel, így egy-egy megszólalás valóságos vallomássá vált. Mennyi melegség áradt például Csikány Béláné szolnoki versmondó – túl a nyolcvanon! – Vörösmarty A szegényasszony könyvének fohászos megszólaltatásából; avagy milyen tiszta, szép erővel, izesen adta elő a jászkiséri Berente Balázné A csárda romjait, felragyogtatván benne az alföldi táj iránti vonzalmát és annak szépségeit; s milyen drámai erővel szólt Kiss József balladája, a Szűcs Judit a miskolci Szép László megformálásában: a székelyudvarhelyi Keszler Károlyné pedig az erdélyi fenyvesek illatát és zúgását hozta el Kányádi Sándor versével, a szabadkai Péter Angéla egy ismeretlen Szabó Lőrinc verssel aratott sikert, a békéscsabai Túri István a háborgó Tiszát idézte – milyen közeliek a drámai élmények! – Petőfi-költeményének erőteljes előadásában. S megszólalt A fülemüle is, Arany költeménye, háromszor is, legszínesebbnek a szolnoki Vörös Lászlónéé bizonyult. És lehetne sorolni a szebbnél szebb példákat.

A meleg, családias hangulat is emlékeztetett a résztvevők számára ezt a hagyományosan testvéri találkozót, amelyhez otthonos körülményeket varázsoltak a nyugdíjasok megyei egyesületének önkéntesei, élen Ferencz Tiborné elnök fáradhatatlan irányításával és szervezésében.

A kétnapos, felemelő pillanatokban gazdag szemle gálával és jutalmak átadásával ért véget szombaton, valamennyi versmondó oklevelet és egy értékes Petőfi-érmét vehetett át, tovább a legjobbak, számosan a megyei közgyűlés elnökének, a Magyarok Világszövetségének és a nyugdíjasok egyesületének könyv- és tárgyi ajándékát, valamint a karcagiak adományát kapták, és végül a jövő esztendei újabb randevú reményében búcsúztak egymástól és a várostól.

V. M.

(Új Néplap, Szolnok, 1999. szeptember 2.)

SZOMSZÉDBELI SZÉPKORÚ SZAVALÓK SZOLNOKON

Péter Angéla

A Kárpát-medencei szépkorúak minap rendezett szolnoki szavalóversenyére a szomszédos országból is érkeztek versenyzők. Közülük szólaltattunk meg néhányat – azt tudakolván tőlük: mi készítette őket a rendezvényen való részvételre?

A VERS VÉGIGKÍSÉRTE AZ ÉLETEMET

– A szolnoki szavalóversenyről már tavaly hallottunk, de nem tudtam eljönni. Most igyekeztem, hogy sikerüljön – hangsúlyozta a Nagybányáról érkezett Asztalos Gábor. – Az irodalom szeretete számomra a középiskolából ered. A szatmári református gimnáziumban érettségiztem, s az ott kapott útravaló végigkíséri egész életemet. A vers meg különösen ked-

vencem, mert sokan mondják, és úgy is van, hogy a vers a beszéd ünneplő ruhája. Tetszenek a gondolatok szép, tömör kifejezései. Ahogy öregszik az ember, egyre nehezebben tanul meg egy-egy verset. Ezért talán a dac is – kedvtelésből – arra serkent, hogy csak úgy magamnak megtanuljak egy verset. Most, hogy alkalom nyílt erre a megmérettetésre, éltem vele.

Nagybányán is vannak lehetőségek a szavalásra. Szeptember első vasárnapján például mindig Petőfi-napot rendeznek Koltón. Vannak egyéb szereplési alkalmak is – így március 15-e, vagy ha valamelyik költőre emlékezünk. Misztótfalusi Kis Miklós nevét viselő művelődési egyesületünk is van. Tavaly részt vettem Szatmárban az évente megrendezett Gellért Sándor-szavalóversenyen is. Szereplési alkalom tehát adódik, ha érdeklődik az ember. Egyébként vegyész mérnök vagyok; de szívesen hallgatom a versek tomácsolóit.

HIVATÁSUKNÁL TÖBBET NYÚJTANI

– Tavaly is itt voltunk, s nagyon jól éreztem magam – emlékezett a szabadkai Péter Angéla. – Másik oka részvételemnek az, hogy nálunk, Szabadkán nincs ilyen verseny. A vajdasági magyarok közül inkább a fiatalok járnak ilyen rendezvényekre. Én is a kislányomat hordom szavalni. Az idén az adott és Magyarországon is ismert állapotok miatt nem volt lehetőségünk arra, hogy bármit is rendezzünk. Szerintem nemcsak a fiataloknak kell mondani a szép verseket, hanem az idősebbeknek is. Nemcsak azért, mert szeretjük azokat, hanem azért is, hogy hivatásunknál többet tudjunk nyújtani. Irodában dolgoztam, így nem a pályám inspirált a versek szeretetére, hanem az, hogy a középiskolában nagyon jó tanárnőm volt. Horváth Emma, aki a verseknek szentelte életét, pedig nem is az anyanyelvet tanította, hanem a franciát. Őáltala Szabadkán nagyon sokan ápolják a magyar irodalmat. S nemcsak a verselést, hanem a prózát is.

FELTÖLTŐDŐM ÁLTALA

– Négy évig tanítóképzőbe jártam – mondta a székelyudvarhelyi Keszler Károlyné. – Ottani tanárnőm szerettette meg velem a magyar irodalmat. Ennek köszönhetően negyvenöt-ötven éve mondok verseket. Amikor végeztem, az akkori politikai körülmények nem engedték, hogy a vágyam szerinti pályára lépjek. Így aztán „száraz” munkakörben folyt az életem. Harmincöt évig könyvelő voltam – de minden munkahelyi rendezvényen szavaltam. A magyar irodalom közkedvelt Székelyudvarhelyen, hiszen ott nem vagyunk kisebbségben. A lakosság döntő többsége magyar. Református lévén a templomban is mindig szavaltam. A magyar irodalmat nagyon szeretem, sok költő verseit ismerem. Az unokáimat is ebben a szellemben nevelem. Székelyudvarhelyen irodalmi körök is vannak, s a nyugdíjasok rendezvényei is alkalmat adnak a versmondásra. Szavalni nem tanultam, amatőr szinten mondok verseket, de remélem, nem ez a fontos, hanem az, hogy szeressük a magyar irodalmat, mert feltöltődünk általa.

(Új Néplap, Szolnok, 1999. szeptember 4.)

FRANKFURTI KÖNYVVÁSÁR

Vajdasági írók (és könyvek) Frankfurtban

A kedden hivatalosan, szerdától pedig a közönség számára is megnyílt 51. Frankfurteri Könyvvásáron a hét végére várható egy nagyobb magyar írói különítmény érkezése. Több mint száz név szerepel a hivatalos jegyzéken, akik saját műveiket vagy régióik – kiadóik produkcióját kívánják bemutatni, lévén az idén Magyarország e rendezvény diszvendége, s mindenki joggal föltételezi, hogy most az eddigieknél jóval nagyobb érdeklődés nyilvánul meg a magyar könyv, a magyar irodalom, művészet és tudomány iránt. Ezért is döntött úgy a magyar Kulturális Örökség Minisztériuma, hogy a rendezvénynek a Magyarország határtalanul címet adja, jelezve ezzel a nyelvi egyetemességet, s adott helyet minden jelentősebb határon túli és nyugati magyar írói- és könyvműhelynek.

A rendezvény nagyságát és rangját is bizonyítja, hogy háromszáz oldalas katalógusra volt szükség csak a műsorok és fellépők felsorolására. Ebben tallózva láthattuk, hogy a vajdasági magyar irodalom is megkapta az öt megillető helyet. Szombaton, 16-án Fried István irodalomtörténész szegedi egyetemi tanár a vajdasági magyar irodalomra ad rálátást, a beszélgetés íróvendégei pedig Bordás Győző, Tolnai Ottó és Végel László lesznek. Tolnai Ottó ugyanezen a napon részt vesz azon a beszélgetésen is, amelyet Győrffy Miklós vezet majd, s amelynek vendégei még Grendel Lajos, Szücs Géza, Lászlóffy Aladár, Szilágyi István és Berniczky Éva. Vasárnap a déli órákban kerül sor A Vajdasági irodalom – szerzők és kiadók című rendezvényre, amelyen bemutatják Bordás Győző Fűzfásip című regényének most megjelent német nyelvű kiadását és a vajdasági könyvkiadásról lesz szó. Ezen a rendezvényen még Toldi Éva és Kontra Ferenc vesz részt. Itt lesz alkalom szót ejteni a Forum Könyvkiadó és a többi vajdasági kiadó tevékenységéről.

A vajdasági magyar könyvkiadás egyébként mintegy nyolcvan címszóval lesz jelen a vásáron, és a Forum kiadványain kívül kiállítják a szabadkai Életjel, a Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság, valamint egyházi kiadók, az Agapé több kiadványát is.

(Magyar Szó, 1999. október 14.)

„KÉPZELD EL, HOGY MI LESZ BÁNÁTTAL, HA MI IS TOVÁBBÁLLUNK!”

Író-olvasó találkozó Tiszaszentmiklóson

A címben foglalt sor, mely Cs. Simon István *Kérdésre kérdéssel* című verséből származik, talán mottója is lehetne annak az író-olvasó találkozóknak, amire Tiszaszentmiklóson került sor a tiszaszentmiklósi Magyar Kultúrkör szervezésében. A vendég Cs. Simon István és Molnár Rózsa volt.

Cs. Simon István Ahol a part szakad című, legújabb verseskötetét mutatta be. Az ösztöneire és érzelmeire hagyatkozó költő a kötetben újfent elsiratja az elveszett szülőföldet, Terjánt; még a verseskönyv borítólapjára is a Terjánból megmaradt egyetlen keresztfa került. A tragikus felhangokat ebben a kötetében is a tájköltészete szólaltatja meg legtisztábban és legmeggyőzőbben. Szólnak a versek a közönybe zárkózásról, ami tulajdonképpen önmagunk pusztulásához vezet. Alapvető jellemzőjük: öngyötrő szembenézés a tájjal, a sorssal.

A kötetet, amely az elmúlt egy évtized terméséből ad válogatást, az Életjel adta ki, és a főleg bánáti kicsengésű versek között itt-ott fellelhető egy-egy szentlászlói, erdélyi beütés is. (...)

KÖMŰVESNÉ NYÁRI Márta

(Magyar Szó, 1999. november 24.)

IGÉNYLIK A KULTURÁLT SZÓRAKOZÁST

Vasárnap cserkésztalálkozó volt a Népkörben

Vidákovity Arsen

Vasárnap délután cserkésztalálkozó helyszíne volt a Népkör. A szabadkai Török Bálint cserkész-szavalókórus – Liszi Melinda, Hegedűs Alinda, Vidákovity Arsen, Péter Izabella és Péter Erika – mutatkozott be a helybeli, palicsi, újvidéki és szenttamási cserkeszek előtt.

A találkozó mintegy 30 részvevője dr. Horváth Militicsi Szabolcs vetítéssel egybekötött előadását hallgatta meg, amely három részből állt: foglalkozott a cserkészlet múltjával, a gyerekek, fiatalok megismerték a szabadkai Városháza épületének történetét, valamint szó volt a dohányzás egészségkárosító hatásáról. Ezt követte a cserkészparty, amelynek sikere azt bizonyítja, hogy az ifjúság olyan szórakozóhelyet igényel, ahol nincs dohányfüst, nem fogy a szeszes ital, ahol kulturált körülmények

között lehet szórakozni, s még csak valamely környékbeli településre sem kell utazni ehhez.

m.k.

(Magyar Szó, 1999. december 1.)

TEHETSÉGEINK MOST IS HELYET KÉRNEK A NAP ALATT!

Aranymikrofon-émlékműsor volt szombaton délután a Népkörben

Az Aranymikrofon elődöntőin és döntőin a 60-as és 70-es években mintegy 5000 fiatal vett részt, s a közönség soraiban helyet foglalók száma több százezer volt, hisz olyankor egy-egy helység apraja-nagyja ott szorongott, hogy lássa a fiatalok produkcióit.

Ezek az egykori aranymikrofonosok ma már színészek, újságírók, pedagógusok, közéleti személyiségek. Van, akit ez a verseny indított el a pályán, van, akit a díj megerősített abban, hogy érdemes tovább foglalkoznia az adott művészeti ággal vagy épp a műsorvezetéssel. Egyszóval, sok fiatal köszönhet nagyon sokat Papp Imrének, az Aranymikrofon szülőatyjának és munkatársainak.

A szombati Aranymikrofon-émlékműsoron – amelyen egyúttal megemlékeztek az Újvidéki Rádió és a Szabadkai Rádió évfordulójáról is – Ágoston Pribilla Valéria, Pekár Tibor (aki Papilion Judit zongorakíséretével lépett fel), Klemm József, Kotroba Júlia, Sziráczky Katalin, Molnár József, Huszár Elvira (akit Megyeri Lajos kísért zongorán), Szabó Hangya Teréz és Bencsik István lépett színpadra. Jovan Adamov, az első Aranymikrofon díjas is itt volt körünkben, akinek egyik közismert szerzeményét Ljiljana Petrović énekelt.

Helyet kérek a Nap alatt az ifjú tehetségek is, például a 14 éves Kurina Verebes Gusztáv, akinek hegedűjátéka elbűvölte a közönséget, vagy Görög Noémi és Enikő, akik nemrégiben egy torinói nemzetközi zongoraversenyről tértek haza három első díjjal, vagy Basity Gréta, aki versmondásával szintén több elismerést érdemelt már ki, s Guzsvány Izabella éneke is még sokszor váltja ki a közönség elismerését. Bíró Anikó középiskolás arra hívta fel a figyelmet, hogy sok szorgalmas, tehetséges gyerek csak úgy tud továbbtanulni, ha anyagi támogatást kap, éppen ezért fordították a szombati emlékest bevételét is a KODDE javára.

Üzenet értéke volt annak, amikor a Szabadkai Rádió Fialokról Fialoknak-Bulivonal című műsorának ifjú készítői és a valamely művészeti ágban kimagasló tizenéves vendégeik együtt jelentek meg a színpadon, azt bizonyítva, hogy szükség lenne most is hasonló tehetségkutató versenyek megszervezésére, hisz nagyon sok fiatal komoly eséllyel indulna.

Reméljük, megvalósul az, amivel Németh János műsorvezető búcsúzott a közönségtől, aki hisz abban, hogy lesz még Aranymikrofon – amihez persze a mostaninál jobb műszaki feltételek kellenének -, s lesz valaki, aki éppen úgy szívügyének tekinti majd a tehetségkutatókat, mint egykoron Papp Imre.

A KODDE vezetősége köszönetet mond a közreműködőknek, akik ingyen léptek fel, s B. Foky István szervezőnek is.

m. k.

(Magyar Szó, 1999. december 1.)

HAIKUK TÖRT FUVOLÁRA

Molcer Mátyás verseskötetét mutatta be a Szabad Líceum

Molcer Mátyás Tört fuvolára című verseskötetében 120 háromsoros, 17 szótagból álló vers – azaz haiku – kapott helyet.

A Szabad Líceum-esten dr. Vajda Gábor irodalomtörténész arról szölt, hogy igazi bravúr 17 szótagba belesűríteni egy abszolútum-élményt. A végtelen érzése tölti el az embert, amikor haikut olvas. A lélekrezdüléseket, érzelmi vibrálásokat fogalmazza meg, de a filozófiai megalapozottság is kimutatható e haikukban. A beszélgetést vezető Mimics Károly – akit ötvenéves barátság fűz a szerzőhöz – kiemelte, hogy a ráerőszakolt függőségtől, a megalázkodástól való menekülés hatja át Molcer költészetét. Sokoldalú érdeklődéséről, szellemi nyitottságáról is szó volt, mint Mimics Károly fogalmazott: egész életében olyan volt, mint a szivacs, minden ráhatást magába szippantott, s a tudatalattijában átdolgozta. Az állandó lázadás is jelen van verseiben. Azt is megtudtuk e Szabad Líceum-esten, hogy 1944/45-ben német nemzetiségüként találkozott a háborúval, üldöztetéssel. S Mimics azt is kiemelte, hogy Molcer a magyarság sorskérdéseivel is foglalkozott már verseiben, de ezeket nem jelentette meg. A *Tört fuvolára* című kötetében két haiku a magyarság sorsára vonatkozatható.

Az Életjel kiadásában megjelent könyvet a szerző festményeivel illusztrálták, s a zeneszerzés területén kialakított egy új zenei formát: 24 haikut írt, amelyek közül hármat Molcer Mátyás növendéke, Filip Milisavljević adott elő zongorán.

m.k.

(Magyar Szó, 2000. január 8.)

„AZ ANYANYELVEM BEN VAN A HAZÁM”

Továbbra is vajdasági magyar költő maradtam – mondta
tisztelőinek a Kölnben élő Ács Károly

Maradandó élménytől fosztották meg magukat azok a szabadkai költészetkedvelők, akik elmulasztották a hétfőn este a Városi Könyvtárban megtartott irodalmi estét. A vajdasági magyar irodalom egyik legkiválóbb egyénisége, a '95 óta Kölnben élő Ács Károly legújabb, az Életjel gondozásában tavaly megjelent, Az anyag panasza címet viselő könyve került bemutatásra magának a költőnek, a kötet recenziójának, Hózsá Évának, dr. Vajda Gábornak és a verseket értő tolmácsolásban előadó Krekity Olgának, valamint a Fekete J. József kritikáját felolvasó Lőrinc Zsuzsannának a közreműködésével.

A kötet valamennyi méltatója egyöntetűen állapította meg, hogy irodalmi életünk jelentős eseménye e mű megjelenése, s nem véletlen, hogy éppen a szülőváros, Szabadka a színhelye, ahol az első Ács-versek is születtek, s mint a kétszeres Híd- és Bazsalikom-díjas szerző írja Utószavában: „ahová most, a pálya végén, jelképesen és valóságosan is” visszatér. Nemegyszer érezte már úgy irodalmunk „legmívesebb” költője, hogy az életmű bevégeztetett, hogy elapadt a költői mondanivaló, aztán belátta, hogy tévedett. „Voltaképpen gyávaság volt ez az önkényes lépés – vallja – magamat próbáltam menteni, távol tartani attól az óhatatlanul bekövetkező pillanattól, amikor a kezem alól kikerülő szöveg már nem lesz az ellenőrzésem alatt, amikor már képtelen leszek eldönteni, mi jó és mi rossz abban, amit csinálok, meddig az enyém, meddig vagyok én benne, és mikor válik formátlan anyaggá. Hát ez nem ment, és jó, hogy nem ment.”

Az '88-ban megjelent Összes versek kiegészítése, illetve folytatása az új kötet – áll az Utószóban. – A befejezésre vonatkozó dacos elhatározás 10–12 éve sem ért: az öregséggel együtt fokozódó létbizonytalanság a délszláv beháború és erőszak éveiben nem tudott elhallgattatni; versek akartak lenni a könnyből és a vérből, még a kényszerű semmittevésből is, sőt, amikor az ember már összeroppanni látszott, s az idegrocns az önkéntes számkivetettséget választotta, a messzi, Rajna-parti azilumban is versek akartak lenni, s olykor-olykor lettek is talán – magyar versek és vajdasági magyar versek...

*A Kölnben élő Ács Károly ismét körünkben volt
(Vajda Gábor, Ács Károly, Hózsa Éva, Krekity Olga)*

Önironikus és ironikus leegyszerűsítettség jellemzi az újonnan született költeményeket, míves költő míves – gondosan megszerkesztett – kötete ez, s míg korábban inkább a kozmopolitizmus fűtötte Ácsot, most eljut saját életkérdéseinek a fanyar gúnnyal való elszámolásáig. A versek rövidülnek, s nem alkalomhoz kötődnek immár, vagy ha mégis, egyetemes érvényt nyernek. A kötet érdekessége, hogy – mintegy az önkifejezési kényszer feloldására – délszláv költők műveinek fordítása is belekerül az időszerűség elvét követve, akárcsak a régebben íródott, de ma is nagyon időszerű költemények. „Ács Károly a biztonságot, az otthont, a jelent kiányolja, a fölfordult világot megtapasztalt költői én veszteségélménye tárul elének – állapítja meg Hózsza Éva. – Csakhogy itt nem a művész, hanem a szerszám – a furulya – panasza törnek elő, a dallamhiány ugyanis a furulyának fáj.”

A kötet alcíme: Régi és új versek nemcsak időbeli, hanem térbeli távlatra is utal, az író egy új perspektívából látja és látatja művét.

– A szabadkai szülőházam, az újvidéki lakásom nincs többé, s még Magyarországon is emigráns vagyok. Háromszoros emigráns tehát, de nem panaszkodom. Kölni azilumomban maradt számomra a költészet, a magyar nyelv, az anyanyelvem, ebben találtam meg a hazámat – mondta.

F. Zs.

(Magyar Szó, 2000. március 8.)

HÚSZ ÉV A PÓDIUMON

Lőrinc Zsuzsanna versmondói pályája fontos állomásait idézte fel a jubileum kapcsán

Lőrinc Zsuzsanna versmondói pályája 1979 novemberében kezdődött, amikor iskolatársa, jó barátja Illés Zoltán elvitte az Életjel egyik előadására. Annyira elvarázsolt a látott produkció, hogy azóta is életének szerves érsze a szövegmondás és az Életjel Csáth Géza Művészetbaráti Köre.

– Egy-két hónap után mélyvízbe dobott bennünket Horváth Emma tanárnő. Akkoriban volt egy jó középiskolás generáció, rengeteget léptünk fel közösen, a szabadidőnk nagy részét is együtt töltöttük. Pajor Gizellával, Illés Zoltánnal kezdtünk együtt szövegmondással foglalkozni, s akik velem együtt, vagy utánam kapcsolódtak be e munkába, azok közül hirtelen Kerek Editet, Binszki Terézt, Dörfner Viktort, Feckés Erzsébetet, Gyarmati Erzsébetet, Némedi Imrét tudom megemlíteni. Csodálattal néztem fel a régi életjelesekre: Tallós Zsuzsára, Sziráczky Katalinra, Póka Évára, Urbán Máriára. Ők voltak a „nagy öregek” – mesélte Lőrinc Zsuzsa, akinek versmondói pályája húszadik évfordulója kapcsán nemrégiben nagy sikerű előadóját jelezte.

Akkoriban rengeteg fellépés követte egymást. Voltak nagyobb lélegzetű műsorok – például egy-egy író évfordulója kapcsán –, voltak miniműsorok, vagyis egy-egy életjeles tag önálló kis műsora, de a színjátszást is nagy élvezettel művelték.

Beszélgetőtársunk egyik kedvence Kopeczky Lászlótól a Spenót a falon, a szövegre Dévavári Zoltán hívta fel a figyelmünket. Ebből készült ez a pódiumjáték, ami annyira sikeres volt, hogy nagyon sok helyre hívták Lőrinc Zsuzsannát és Némedi Imrét, még Budapesten is felléptek. Akkoriban francia, angol nyelvű művek, sőt még latin nyelvű szövegek is elhangzottak az Életjel-esteken. Nostalgiaiával említi, hogy mindig telt ház előtt léptek fel, nagyon sok középiskolás volt kíváncsi produkcióikra. S azokat az előadások utáni nagy beszélgetéseket sem tudja sohasem elfelejteni.

Az utóbbi 10 évben már nem jár próbára, otthon készül egy-egy fellépésre, immár műsort is vezet. Jó visszaemlékeznie arra, hogy korábban rengeteget tájoltak – Adán, Becsén, Kanizsán, Újvidéken, Budapesten léptek fel – most ezek az alkalmak megritkultak, nagyon örül, hogy néhány éve eljutottak Eszékre és Zágrábba. A horvát fővárosban legalább százan voltak kíváncsiak fellépésükre.

A nemrégiben megtartott jubileumi esten természetesen elhangzottak a kedvencek: Áprily Lajostól az Április – hisz Zsuzsanna is e hónap szülöttje, illetve Babits Ősz és tavasz között című verse – amelyet minden évben újra és újra elővesz és elolvas. Mint mondta, nem véletlenül adta előadóestjének Somlyó György egyik versének címe nyomán a Ki hogyan szeret? elnevezést, hisz világunkban annyi a gyűlölet, a meg nem értés, hogy óriási szükség van az irodalmi estekre, amelyek segítenek a pozitív érzések, a szunnyadó érzelmek felelesztésében, ében tartásában.

MIHÁLYI Katalin

(Magyar Szó, 2000. április 7.)

Több mint két évtizede a Csáth Kör tagjai: Lőrinc Zsuzsanna és Pajor Gizella

FIATALOK, HA ÖSSZEJÖNNEK

Avagy a Kosztolányi-emléknap most is jó alkalom volt a találkozásra

Senki ne gondolja, hogy a fiataloknak nem fontos munkájuk elismerése, hogy nem lényeges nekik az idősebbekkel való beszélgetés. Erről még egyszer meggyőződhattünk nemrégiben a Kosztolányi-napokon, amely idén a tavalyi irodalmi, képzőművészeti és zenei pályaművek átadásából, az író emlékművének megkoszorúzásából állt, s utána alkalom nyílt a kötetlen beszélgetésre.

Nehezen feledhető élmény, hogy a fiatalok mekkora figyelemmel hallgatták Hózsa Évát, aki (a pályaműveket elbíráló zsűri távollétében, felkérésre), az irodalmi művekről szólt, Verebes Ernőt, aki a zenei pályaműveket méltatta és Boros Györgyöt, aki a képzőművészeti alkotásokról beszélt. S a zsűritagok, szervezők, biztató szavain kívül még egy nagy előnye volt e rendezvénynek: az, hogy összejöttek, találkoztak egymással ezek a fiatalok, mert ritkán van erre alkalmuk, hisz különböző vajdasági helységekből valók, egy részük már Magyarországon tanul. S a fenti állításokat igazolja, hogy több mint egy óra hosszat senki sem mozdult az asztaltól, ahol tényleg élénk csevegés alakult ki.

m. k.

(Magyar Szó, 2000. április 7.)

VERSMONDÓ TAPASZTALATAINK ERDÉLYBEN

Horváth Emma, a szabadkai Csáth Kör vezetője egy romániai táborban volt előadó

Horváth Emma, a szabadkai Csáth Géza Művészetbaráti Kör vezetője meghívást kapott a romániai Székelykeresztúrra, hogy előadóként vegyen részt egy pedagógusoknak szervezett versmondó tábor munkájában. A napokban ért haza, s mint elmondta, a másik két előadó Debreczeni Tibor, az ismert drámapedagógus és Trencsényi Borbála kommunikációelmélettel foglalkozó szakember volt, a középiskolásokkal pedig két olyan rendező foglalkozott, akik neve Vajdaságban is többek számára ismerősen cseng: Pataki András és Gergely László.

Horváth Emma a tábor résztvevőinek igyekezett átadni a hosszú évek során szerzett versmondói, előadóművészi tapasztalatait, szólt a Csáth Kör munkájáról, de „növendékei” is megosztották vele mindazt, amivel a versmondás, a versmondók felkészítése során találkoztak, megtanultak. Az egyik délután

például arra szánták, hogy a tanárnő megmutatta – az itthonról magával vitt drapéria és egyéb kellékek segítségével –, hogy hogyan díszítik a csáth-körösök fel a színpadot egy-egy irodalmi est, pódiumjáték alkalmával. Egyébként nem utazott egyedül, magával vitte az életjelesek közül Basity Petrát és Grétát, akik verset mondtak, valamint Balázsevity Istvánt, aki gitáron játszott.

m. k.

(Magyar Szó, 2000. augusztus 4.)

VERSMONDÁSSAL KEZDŐDÖTT MINDEN...

A szabadkai Péter Erikára négy éve figyeltem fel először, amikor – még óvodásként – kiállt a Népkör nagytermében összegyűlt legalább 200 fős közönség elé, s bátran, hangosan elmondta Fehér Ferenc néhány versét. Az általános iskolások első ízben megrendezett művészeti vetélkedőjén összesen négy díjat nyert: versmondásáért, prózamondataáért, versírásért és kerámiatárgyaiért.

A versmondással való találkozása szinte magától értetődő volt, hisz az édesanya, Angéla már gimnazista korától mond verset, s a nagyobbik Péter lány, Izabella is kiváló szavaló, szintén az Életjel Csáth Géza Művészetbaráti Körének

Vendégségben Sütő Andrásnál. Baloldalt előtérben Ágó Kritisztina, Fodor Emese és Péter Izabella

tagja. Tehát Erika rendszeresen elkísérte őket a próbára, s amikor ő is elmondott néhány verset, Horváth Emma tanárnő, a Csáth Kör vezetője biztatta, hogy tanuljon még szövegeket, s gyorsan fellépési lehetőséghez is juttatta a kislányt, aki eljutott Uzicére, a köztársasági szavalóversenyre, sőt a kishegyési Anna- napokon különdíjat kapott. A próza-, azaz a mesemondást szereti igazán, élvezi a mesék világát, s amikor mesél az ember, nem kell szó szerint ragaszkodni a szöveghez, mint a vers esetében.

Amikor a család elolvasta az Általános Iskolások Művészeti Vetélkedőjének felhívását, Erika eldöntötte, felcsap költőnek is. Anyuval egyszer almafát rajzoltak, majd miközben színezgette, nézegette az alkotást, megszülettek a verssorok is. Ezt átírta, s elküldte. Azóta már a második költeményt is papírra vetette, de azért a szövegmondás továbbra is jobban vonzza, szeret próbákra járni, hisz nagyon jó barátságban van a többi gyerekkel.

A kerámiaformák készítésének is köze van a versmondáshoz: Nemes Fekete Edit, az ismert kerámikusművész egy alkalommal portrét rajzolt a Csáth Kör tagjairól, s amikor Erika meglátta a műtermében levő kerámiatárgyait, kedvet kapott, hogy ő is megpróbálkozzon. Azóta gyakran felkeresi a keramikust, s már egész sor tárgy került ki a keze alól, különösen az állatfigurákat szereti. Nem is csoda, hisz a kutya és a négy macska, sőt egy búbostyúk is a kedvencei közé tartozik. Sőt, egyik évben egy kiskecskét kért nagyanyjától a születésnapjára, így került a házhoz Juliska.

S mi az, amit még szeret? Cserkészfoglalkozásra járni, képeskönyveket nézegetni, zenét hallgatni (most Britney Spears amerikai énekesnő a kedvence), amit viszont nem szeret, az a fésülködés. De azért szépen tűrte, hogy anyu a fényképezkedés kedvéért copfba fogja a haját.

MIHÁLYI Katalin

(Magyar Szó, Tarka Világ, 2000. augusztus 10.)

RADNÓTI-DÍJASAINK

Tolnai Ottó, Horváth Emma és Elor Emina részesült e magas elismerésben

Bizonyára már sokan értesültek a Kossuth rádió híradásából, hogy a Győrben megrendezett Költészeti Biennálén három vajdasági részesült magas elismerésben.

A győri városházán szervezett ünnepségen adták át Tolnai Ottó költőnek a Radnóti-életműdíjat. A Radnóti Irodalmi Társaság és Emlékbizottság a magyar versmondás népszerűsítéséért, a határon túli műhelymunka szervezéséért és sikeres vezetéséért Horváth Emmát, a szabadkai Csáth Géza Művészetbaráti Kör

vezetőjét tüntette ki Radnóti-oklevéllel. A Radnóti Vers- és Prózamondó Verseny díjazottja pedig a palicsi Elor Emina.

Az 1971 óta minden második évben megrendezésre kerülő amatőr vers- és prózamondó versenyre azokat a szavalókat hívják meg a versenyzők, akik országos vagy nemzetközi jellegű vetélkedőkön helyezést értek el. Az Ország Legjobb Versmondója címért az idén 52 anyaországi és határon túli versmondó vetélkedett. Vajdaságból hatan kaptak meghívást: a szabadkai Basity Petra és Gréta, a Csáth Körből (akik egészségi okok miatt lemondták a szereplést, s helyettük Kóci Ágnes és Papp Emese lépett fel), a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének tagjai közül Elor Emina mellett a topolyai Gázsó Hargitát, a szabadkai Góli Kornéliát és az adai Hugyik Ellát hívták meg a szervezők. A döntőbe a 15 legsikeresebben szereplő szavaló közé a vajdasági résztvevől közül – Krekity Olga két tanítványa – Elor Emina és Góli Kornélia jutott be. A többfordulós megmérettetés után Elor Eminának ítélte oda a zsűri a Radnóti-díjat. Korhecz Imola, Domány Zoltán és Verbászi Beáta után ő a negyedik vajdasági, aki ebben a magas elismerésben részesült.

m. k.

(Magyar Szó, 2000. november 15.)

TESTVÉREK

A szabadkai Életjel Csáth Körének rendhagyó műsora

A Csáth Géza Művelődési Kör tartott már olyan műsort, amelyben például a szövegmondó, zenélő műszaki értelmiségiek – túlnyomórészt közép- és főiskolai tanárok – léptek közönség elé. Volt rá példa, hogy a konyhai hulladékból művészkedtek meglepően szellemes dolgokat a gyerekek, majd verset mondtak a kerti veteményekről... Tehát Horváth Emma tanárnő ötletgazdagságának köszönhetően ilyen és ehhez hasonló, egy csepp sem szokványos rendezvényben eddig sem volt hiány. Kedden pedig olyan testvérpárok léptek fel a szabadkai Városi Könyvtárban megtartott esten, akik a Csáth Körben verset mondanak.

Mint Péter Angéla, maga is az Életjel oszlopos tagja, két szavaló édesanyja bevezetőjében elmondta: általában úgy történik ez a nagyon jó értelemben vett „fertőzés”, hogy az idősebb testvér elkezd próbára jámi, majd egyszer csak húga vagy öccse is kedvet kap... Nagyon jó dolog ez, hisz a testvér kevésbé tehetséges tagja is verseskötetekben lapozgat, szaval, megszokja a nyilvánosság előtti magabiztos fellépést.

Az esten fellépett: Basity Petra és Gréta, Péter Izabella és Erika, Bem Tamás és Zoltán, Csányi Éva és Sándor, Ágó Mónika és Krisztina, Szikora Krisztina és Natália, valamint a Csáth Kör rendezvényein mind gyakrabban közreműködő zongorista testvérpár: Görög Noémi és Enikő.

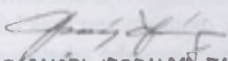
m. k.

(Magyar Szó, 2001. március 9)

**RADNÓTI-DÍJ
AZ IRODALOM NÉPSZERŰSÍTÉSÉÉRT
HORVÁTH IMMÁNAK**

GYŐR, 1900. NOV. 11.

**A RADNÓTI IRODALMI TÁRSASÁG
ELNÖKE**

**A KURÁTORIUM
ELNÖKE**

Oklevél

Horváth Emma

Horváth Emma megkapta a magyarországi Versmondó Egyesület legnagyobb elismerését, a Radnóti-díjat

AZ ÉLETJEL GAZDAG TEVÉKENYSÉGÉNEK KRÓNIKÁJA

Megjelent a szabadkai művelődési mozgalom és élőújság
7. évkönyve

Kézbe véve az Életjel napokban megjelent, 7., az 1998-ban záruló, négyévnvi tevékenységéről beszámoló évkönyvét, alig tudtam letenni. Mindig is tisztában voltam vele ugyan, hogy amióta csak létezik ez a negyvenhárom éves, Dér Zoltán nevével fémjelzett művelődési mozgalom, irodalmi, zenei, képzőművészeti stb. élőújság, s ami még hozzátartozik, a legerőteljesebb motorja Szabadka kulturális életének, ám az időben szétszórva, a szó illékony természete miatt nem éreztem teljes súlyát az általa létrehozott értékeknek. Így, 500 oldalas kötetbe gyűjtve, pontosan rendszerezve az elvégzett munka dokumentumait, világosan látszik s szinte mellbe vág az a temérdek, nemcsak Szabadka és Vajdaság, hanem az egyetemes magyar kultúra szempontjából is megkerülhetetlen művelődés-történeti kincs, amit az Életjel, s a belőle szervesen kiágazó kulturális tevékenységek (Üzenet, Csáth Géza Művészetbaráti Kör, Életjel Könyvek stb.) mint tenger mélyéről gyöngyhalászok a kagylót, felszínre hoztak – hallottuk egyebek között Farkas Zsuzsától a Dévavári Zoltán által szerkesztett kiadvány hétfő esti bemutatóján (a méltatás az Új Kép következő számában jelenik meg).

Mint kifejtette: ez a 7. évkönyv is világosan mutatja, hogy továbbra is értékmentés, értékteremtés és hagyománytisztelőt képezi az Életjel programkonceptiójának alapját.

– Mert Dévavári Zoltán Kosztolányin nevelkedett mértékkel világosan látja, hogy a kultúra tartja életben a népeket, nemzeteket, ez teszi elviselhetőbbé, otthonosabbá, értelmesebbé az emberi életet. Furcsa fintora a sorsnak, hogy nehéz – mindenkor nehéz volt – ugyanennek az életnek a javaiból fizetni is érte. Keserűen jegyzi meg a szerkesztő a 40. évfordulóra írt beszámolójában, hogy „Csak sajnálni lehet, hogy ezt a fölmérhetetlen gazdagságot, amellyel gyarapítottuk az irodalmi és kulturális életet, nem tették magukévá azok, akiknek kellett volna, s emiatt az Életjel ma is a város egyetlen olyan amatőr művelődési mozgalma, amelynek – a községtől kapott két raktárhelyiségen kívül – ennyi idő után, az ígéretek ellenére – nemcsak otthona, de még saját próbaterme sincs” – idézi a keserű szavakat Farkas Zsuzsa.

Burkus Valéria jelen volt az irodalmi élőújság 43 évvel ezelőtti megalakulásánál, és mint elmondta, a későbbiekben is figyelemmel kísérte Dévavári Zoltán és – a körülbelül egy évtizeddel később hozzácsatlakozó – Horváth Emma, valamint a körülöttük összegyűlt lelkes csapat tevékenységét, hisz egy-egy Életjel-est a város fontos művelődési eseménye volt, amelyen a legjobb színészek léptek fel, s amelyről hetekig beszéltek a kultúra iránt érdeklődő szabadkaiak.

*Négyévi munkánk beszámolója:
7. évkönyvünk*

Balázs Piri Zoltán

Lőrinc Zsuzsanna, az est műsorszervezője úgy jellemezte az irodalmi élőújtságot, mint egy terebélyes fát, amelyet a ragaszkodás, a szeretet és sok-sok odaadó munka éltet. Ezen a fán egy-egy szép levélpéldány volt a színészek: Karna Margit, Bada Irén, Kasza Éva, Süveges Eta, Balázs Piri Zoltán és a Csáth Géza Művészetbaráti Kör tagjai: Pajor Gizella, Lőrinc Zsuzsanna, Papp Emese és Vidákovity Arsen szövegmondása, Görög Noémi és Enikő zongorajátéka.

– Úgy ünnepeltünk, ahogyan rendezvényeink is telnek: verssel és zenével. Visszavarázsoltuk a 30–40 évvel ezelőtti estek hangulatát. Mára átalakult a műhelymunka, de színészeinknek mindig szívesen adjuk át a pódiumot, hisz a közönség is várja őket – mondta a műsorvezető.

Változatos műsort készítettek a közönség számára, az Életjel évkönyv megjelenése tiszteletére, de hiányoltuk, hogy nem esett több szó a kiadványról, amelynek bemutatójára összegyűltünk. Bizonyára mindenki szívesen vette volna, ha elhangzik a könyvben szereplő Jung Károly-vers, vagy néhány perces részlet hangzik el egy-egy rangos íróvendéggel, életjeles szavalóval készült interjúból, illetve felolvassnak Dér Zoltánnak a négyéves időszak tevékenységét, az eredményeket összefoglaló utószavából, s érdekes lett volna, ha Horváth Emma tanárnő is megszólal a Csáth Kör munkájáról hű képet nyújtó kiadvány megjelenése kapcsán.

m. k.

(Magyar Szó, 2001. március 21.)

AKINEK NEMCSAK KÖNYVEI, DE OLVASÓI IS VANNAK

Burkus Valéria sikeres szerzői estje a szabadkai Városi Könyvtárban

A jövőre kerek születésnapot ünneplő népszerű írónk hajlott kora ellenére irigylésre méltó teljesítményt produkált az utóbbi 5-6 évben: hat könyvet jelentetett meg, s ezzel ő lett a legtermékenyebb szerző tájunkon. Amivel szintén nem sok írónk dicsekedhet manapság: műveit majd mind egy szálig el is tudja adni. Olvasói: a kisdíákok, gyerekek a legmértvadóbb kritikusiai is egyben, akiknek a lelkivilágába oly nagy empátiával bele tudja élni magát a szerző. Legújabban kiadott két ifjúsági regénye: a Toni titka és a Furkósbot, ki az üvegből! – amelyek majd negyven évig vártak kiadásra – a két nagy rossz: a hazugság és a háború ellen emel szót a gyerekek szívéhez közel álló írói eszközökkel, s ugyancsak a gyűlölet és a szeretet témáját érinti a Megunt játékok szigete című gyermekkönyve is. Ezekből a könyveiből adtak elő dramatizált részleteket a Csáth Kör tagjai, Horváth Emma tanítványai, legfiatalabbak és a már nem oly fiatalok, valamennyien nagy odaadással, az örökifjú Burkus Valériát pedig íróként és újságíróként dr. Horváth Mátyás és Farkas Zsuzsa mutatta be. A szerzőnek a gyerekekkel való találkozásairól a könyvtár ifjúsági osztályának munkatársa, Omerović Helena beszélt, s megszólalt egyik kötetének illusztrátora, a tehetséges kisdíák, Mikula Andrea is. Az est jó hangulatát a Görög testvérpár: Enikő és Noémi emelte kiváló zongorajátékával.

F. Zs.

(Magyar Szó, 2001. március 21.)

ANYANYELVRŐL ÉS KÖLTÉSZETRŐL ITT ÉS MOST

Költők, magyartanárok és szavalók léptek fel a Csáth Kör hétfői irodalmi estjén

A magyar nyelv napját március 21-én ünnepeljük, a magyar költészet napja pedig április 11-én van, tehát nagyon szerencsés volt, hogy az Életjel Csáth Köre épp a két dátum között rendezte meg az Összefonódás elnevezésű irodalmi műsort hétfőn este a Városi Könyvtárban.

– Az elszegényedés, a gazdasági elcsökevényesedés az anyanyelv, a kultúra visszaszorítását is maga után vonja. Éppen azért fontos anyanyelvünk megőrzésére fokozottabban odafigyelni, hogy ebből a béklyóból kiszabaduljunk, hisz nekünk, kisebbségi sorban élők számára a nyelv egzisztenciális kérdés. A költészet terén a mi esetünkben az a lényeges, hogy a mi lefojtott közösségi énünket fogalmazza meg – hallottuk dr. Vajda Gábortól.

– A költők azért virrasztanak, hogy ne hallgasson a magyar nyelv – mondta B. Foky István, aki úgy fogalmazott, hogy elkeseredett, megkeseredett, de azért harcol anyanyelve méltóságáért. Szomorúan és felháborodva tapasztalja, hogy gyerekeink viszont rosszul beszélnek anyanyelvünket, szegényes a szókincsük. Kókity Rozália magyartanár arról szólt, hogy a pedagógusnak lényeges feladata, hogy minél többször megnyilatkozhassanak a diákok, s minél gyakrabban kifejezésre juttathassák kreativitásukat. Sajnos, gyerekeink keveset olvasnak, a helyesírás romlása, a mindennapi beszéd elszürkülése, eldurvulása nap mint nap tapasztalható. A tanárok megpróbálják – amennyire lehet – visszaszorítani e negatív jelenséget. Hajdú Ágnes tanárnő szerint is a nyelv zavarai ébresztenek rá a nyelv fontosságára. Magyarórán minél többet kell beszélgetni a versről, a költészetről. Viktor Györgyi magyartanár arról beszélt, hogy az utóbbi évtizedekben egyre lezserebb lett a világ, s ezzel együtt a nyelvhasználat, viszont a zsaragonnal megtűzdelte, nyegle nyelvhasználat zavaró. Szólt arról is, hogy legutóbbi olvasmányélménye, Parti Nagy Lajos Hősöm tere című műve milyen nyelvi élményt jelentett számára.

Gondolatok, életérzések, élményekből leszűrődő foszlányok azok, amelyek egy-egy verssorra kristályosodnak ki. Az alkotónak azt a legnehezebb megfogalmazni, hogy hogyan születik a vers. Egyszer érdemes lenne felkérni Szabó Palóc Attilát, hogy a hétfő estihez hasonló módon, de mélyrehatóbban, szerteágazóbban világítsa meg fiatalokból álló közönségének a költő szemszögéből a vers „titkait”. Baranovszky Edit az esten felolvasta többek között a magyar nyelv napján írott verset, s ő is igyekezett vallani a műhelytitkokról. Molcer Mátyás pedig a '90-es években született, a vészterhes korszak lenyomatát magán viselő alkotásait osztotta meg a közönséggel.

Tompa Mihály, József Attila, Ady Endre, Illyés Gyula versei Vörös Imelda a Gyermekszínház színésze, valamint Papp Emese, Basity Petra és Kóci Ágnes, a Csáth Kör tagjainak előadásában hangzottak el.

m. k.

(Magyar Szó, 2001, április 4.)

DÍJAK

Papp Emese két különdíja

Papp Emese

Egy hét alatt két versenyen is különdíjas lett Papp Emese szabadkai gimnazista, s Csáth Géza Művészetbaráti Kör tagja. Ő képviselte Vajdaságot a Duna Televízió Haza a magasban elnevezésű versismereti versenyének döntőjén, amely e hó 7-én, szombaton volt Kőszegen. Mint Emesétől megtudtuk, a Kárpát-medence összmagyarlakta régiójából mindössze 13-an jutottak be a döntőbe, tehát Vajdaságból is csak egy versenyző mutatkozhatott be Kőszegen (Vajdaságban több helyen volt körzeti megmérettetés, amelynek társ-szervezője a Jó Pajtás volt.) Az ő korosztályának 25 verset kellett tudnia, amelyek közül Emese Somlyó Györgytől Csak a béke... című verset választotta, míg a zsűri a listáról Petőfitől a Pest című költemény elmondását kérte. A zsűriben Dörner György színművész, Báthory Gábor előadóművész, Macskássy Izolda

festőművész, Devecseri László költő és Hardy Péter újságíró foglalt helyet. Emese különdíjas lett. Nem egészen egy hét múlva, 13-án, pénteken kezdődött a József Attila vers-, énekelt vers- és prózamondó verseny Tatabányán, amelyről Papp Emese szintén különdíjjal tért haza. Ez egy kétnapos, háromfordulós megmérettetés volt, több mint 40 versenyzővel, amelyen Vajdaságból Móra Klára, a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének tagja és Kokrehel Júlia, a topolyai Kodály Zoltán ME versmondója is részt vett. Ezen a versenyen Emese József Attila Vágó Mártához írott egyik levelét, a már említett Somlyó György verset és Márai Sándor Mennyből az angyal című versét mondta. Aminek külön is örül, hogy általában olyanok érnek el helyezést, akik már legalább egyszer részt vettek, szerencsét próbáltak a versenyen, ő pedig most első ízben jutott el, s a Domokos Mátyás irodalomtörténész vezette zsűri különdíjjal jutalmazta produkcióját.

Az elkövetkező két hétben három verseny vár Papp Emesére: a hétvégén a Középiszkolások Művészeti Vetélkedője Becsén, továbbá az Anyám Fekete Rózsa elnevezésű verseny vajdasági elődöntője Szabadkán, valamint e hó 27-én Szécsányban egy vajdasági megmérettetés, amelyre a gimnazista lány a községi szavalóversenyről jutott tovább.

m. k.

(Magyar Szó, 2001. április 19.)

AZ ELSŐ NAGY FALAT

*Légy tisztában vele, mit nézel,
mit hallasz, mit olvasol.
Többé tesz téged?
Ne elégedj meg kevesebbel!*

(S. Dowrick)

Liszi Melinda, a szabadkai Jovan Jovanović Zmaj Általános Iskola nyolcadikos tanulója régóta tagja a Csáth Géza Művészetbaráti Körnek. Megkértem, meséljen a körrel és az eddigi sikereiről.

– Mikor és hogyan lettél a Csáth Kör tagja?

– Már édesanyám is szavalt Horváth Emma tanárnőnél és megígérte, hogy elvisz egy előadóestre, és bemutat a tanárnőnek. Egy alkalommal ez sikerült is. Körülbelül három éve vagyok tagja a versmondók körének.

– Mennyire volt új számodra a versmondás?

– Már óvodás koromtól szavalok. Amikor kicsi voltam, anyukám mindig felolvasott különféle meséket, illetve verseket. Egy-egy vers megtanulása könnyen és gyorsan megy, összesen mintegy 150 verset tudok fejből.

– S van olyan, amelyiket igazán a szívedbe zártál?

– Sok kedvenc versem van. A balladák közül például Arany János Szent László című balladáját szeretem. Ez volt az első nagy feladat, amivel a tanárnő megbízott. Először nem tudtam, hogyan oldom meg, végül a tanárnő bátorításával megtanultam. Szereztem vele két második díjat és egy különdíjat.

– Hogyan sikerül leküzdened a lámpalázat?

– Kezdetben nagyon izgultam. Ez nem is baj, csak ne annyira, hogy az a vers kárára menjen.

– Melyik versened volt az első?

– Magyarországon, Pásztón volt. Akkor különdíjat kaptam Sebők Éva Koboldos című versének szavalatával. A következő évben már második lettem az Arany János balladával.

– Mennyire veszed komolyan a versmondást?

– Komolyan szeretnék ezzel foglalkozni. A gimnázium után újságíróként vagy bemondóként szeretnék dolgozni. Sokan megkérdezték, miért nem próbálkozom a színészetrel, mivel színdarabokat is előadunk, s azokban is fellépek. Éppen most készítjük Karinthy Frigyes Az emberke tragédiáját. Négyen szerepelünk benne. Basity Gréta rendezi, ő az Istenke, Basity Petra a Luciferkó, Grásztity Viktor az Ádámka, én pedig az Évike vagyok.

– Van-e a csoportból példaképed?

– Basity Petra és Gréta. Szeretnék annyi díjat kapni, mint ők. Remélem, lesz hozzá szerencsém.

– Hol próbáltok, mikor jöttök össze?

– Kezdetben a Szabadegyetemen tartottuk a próbákat, amikor pedig a tanárnővel történt egy baleset, akkor hozzájártunk.

– Vannak, akik modorossággal vádolják a Csáth Kör szavalóit. Mi a véleményed erről?

– Sokan azt mondják, hogy elváltoztatjuk a hangukat versmondás közben, és ez nem jó. Sokat olvastunk arról, hogyan kell helyesen verset mondani. Híres színészek szerint egy verset úgy kell elmondani, mintha egyszerűen beszélnek. Azért egy balladát mégsem mondhatok el úgy, mintha az utcán a barátnőmmel mennék és arról beszélgetnék, milyen jó volt tegnap a biológiaórán. Néhányan dicsérik a hangomat, mások viszont azt tanácsolják, hogy fogjam vissza magam. Mindannyiunknak van saját egyénisége, és mindannyian azt próbáljuk megmutatni magunkból, amik vagyunk.

– Egy versmondónak kötelessége ismernie annak a költőnek az életrajzát, akitől verset mond?

– Horváth Emma tanárnő sokat mesélt arról, hogy az adott művet mikor írta a szerző, mely korban élt vagy él, s mi történt akkoriban a világban. Minél többet mond az írók, költők életéről, annál jobb, mert így jobban megértjük a vers mondandóját, üzenetét. A tanárnő nem szigorú, de megköveteli a teljes odafigyelést a próbákon. Mindig azt hangoztatja, hogy egymástól is sokat tanulhatunk, eltekintve attól, hogy egyikünk 18, a másikunk pedig csak 8 éves.

– Megesett már veled, hogy rosszul sikerült a fellépésed?

– Igen. De ha valaki mással történik ez meg, akkor is olyan, mintha én tévedtem volna szövegmondás közben.

– Ezek szerint nagy az összetartás köztetek?

– Az Életjel, és ezen belül is a Csáth Kör egy nagy család.

– Hány tagja van az Életjelnek?

– Körülbelül ötvenen vagyunk. Sok újságíró, színész, rendező is van a tagok között.

– A versmondások kívül mi érdekel még?

– Basity Petrával és Grétával olykor agyagozni szoktunk. Szeretek rajzolni, festeni. Szombatonként az iskola képzőművészeti szakkörére járok.

– A tanulás kárára van-e a versmondás?

– Nincs. Jól beosztom az időmet.

– Osztálytársaid és a tanáraid hogyan tekintenek arra, hogy mással is foglalkozol?

– Négy éve járok ebbe az iskolába. Kezdetben az osztálytársaim furcsállották, hogy a tanuláson kívül mást is csinállok. Egyesek emiatt még féltékenyek is voltak. Némelyik tanárom azt mondja, hogy rendelkezésemre állt az egész éjszaka, miért nem készültem, mások szó nélkül tudomásul veszik, ha egy-egy verseny miatt felkészületlenül megyek órára.

VLAHOVITY Annamária

(Hét Nap, 2002. február 27.)

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

A múlt hónapban lezajlott a Középiskolások Színművészeti Vetélkedője, melyen a fiatalok kipróbálhatták tehetségüket, szerencséjüket. Voltak olyanok, akiknek sikerült, és voltak olyanok, akiknek nem. Basity Petrának, Basity Grétának, Grásztity Viktomak, Liszi Melindának és Alacker Adélnak sikerült. Megnyerték a KSZV-t, és maguk mögött tudhatnak már pár előadást. Még tizenévesek, de kiválóan mozogtak a világot jelentő deszkákon, és egyedül rendezték a darabot.

– Hogyan kezdődött?

– Horváth Emma tanárnő javasolta, készítsük el az előadást – mesélte Gréta, aki az előadásnak a rendezője is. – Petra mondta, hogy Ádámka nélkül nem lehet egy emberke tragédiáját elkészíteni, és így bevettük a csoportba Viktort. Más nem is igazán találtunk, meg ő volt a legmegfelelőbb. Adél úgy került a csapatba, hogy mindig itt ült a próbákon, és akkor is kéznél volt, amikor épp arról tanakodtunk, hogyan oldjuk meg a jelenetváltásokat. Végül is az ő segítségével ezen is túljutottunk – meséli Gréta.

– Nagy fába vágta a fejszéd, amikor eldöntötted, hogy megrendezed az előadást?

– Igen. Azt gondoltuk, hogy a tanárnő rendezi meg. Kezdetben úgy is volt, de végül Petrára és énrám bízta. Ekkor Petra azt mondta, hogy ha már úgyis rendező szeretnék lenni, csináljam meg én. Eleinte könnyűnek tűnt. Amikor nem voltam valamelyik színben, akkor jobban láttam a munkámat. Megesett, hogy kiborultam. Ekkor a többiek segítettek az ötleteikkel.

– Például...?

– Például Viktor adta a tejecskés ötletet. Van ugyanis egy jelenet, amelyben tejet iszunk.

– A szerepeket ki osztotta szét?

– Amikor a tanárnő ideadta a szöveget, akkor eldöntöttük, hogy Gréti lesz az Istenke, Melinda az Évike, én Luciferó. Verses előadásnak indult, végül úgy határoztunk, hogy komolyabb színdarabot készítünk belőle – mondta Petra.

– Hogyan zajlottak a próbák?

– Viktor késéseivel kezdődött. Utána leültünk egy asztalhoz, és beszélgettünk, hülyéskedtünk. Amikor már úgy éreztük, hogy dolgozni is kellene, akkor komolyan nekifogtunk a munkának.

– Az iskolában nem volt gond?

– Dehogynem! Az osztályfőnökök kezdetben rossz szemmel nézték a sok hiányzást, végül megbékélték a tudattal, hogy nagy dologra vállalkoztunk, és hagytak bennünket dolgozni.

– Milyen volt először színpadra lépni?

– Nehéz – válaszolta Adél. – Nagyon izgultam, hogy valamit elrontok, de sikerült leküzdeni a lámpalázat.

– Milyen érzés volt első díjat kapni?

Az emberke tragédiája

– Jó. A tanárnőtől tudtuk, hogy a szabadkaiak még nem nyertek a KSZV-n, de ez minket nem riasztott vissza, dolgoztunk tovább. Amikor láttuk az előző előadásokat, már sejtettük, hogy nem mi leszünk a vesztesek.

– Ki állt ki mellettetek, amikor teljesen a padlón voltatok?

– A szüleink.

– Milyen kritikákat kaptatok?

– Sokfélé, de a tanárno véleménye volt számunkra a mérvadó. Hozzá járunk már tizenegy éve, és csak azt a tapasztalatunkat tudtuk felhasználni, amire nála tettünk szert ez alatt az idő alatt. Hálásak vagyunk érte...

– Ki volt a zsűriben?

– Nem voltak ismeretlenek számunkra. Mess Attilát, Molnár Zoltánt és Hernyák Györgyöt már ismertük a színházból, és megnyugtató volt számunkra,

hogy nem vadidegenek néznek és bírálják el bennünket. Két díjat is kaptunk: Gréta a rendezésért, Petra pedig a színészi teljesítményéért – mesélte büszkén Melinda.

A sikert nem adják ingyen. Remélem, azok, akik nem kaptak idén díjat, nem csüggednek el, és jövőre újult erővel és friss ötletekkel fognak munkához.

VLAHOVITY Annamária

(Hét Nap, 2002. május 15.)

VÖRÖSMARTY TÉR ÚJVIDÉKEN

Csütörtökön este Aleksandar Tišma nyitja meg az első Újvidéki Könyvnapokat

Még mielőtt valakit is megtévesztene a cím, előrebocsátjuk: nem neveztek el Vörösmartyról teret Újvidéken, hanem a budapesti Ünnepi Könyvhét mintájára, amely ott ezen a téren szokott zajlani, a tartományi székvárosban is – mint már beharangoztuk – lesz egy hasonló szabadtéri könyvvásár. A Vajdasági Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése szervezi. Elnökétől, Bordás Győzötől érdeklődtünk a részletek felől.

– Most már minden konkretizálódott: e hónap 20-ától 23-áig Újvidéken a Színházterén (a Szerb Nemzeti Színház előtt) 25 sátozt fogunk fölállítani, amelyekben a hazai és külföldi könyvkiadók bemutatják és árusítják idei produkciójukat. Annyi máris bizonyos – bár lehet, hogy egy kicsit fellengzősen hangzik –, hogy nemzetközi lesz a fesztivál, ugyanis kiállítanak rajta magyarországi, romániai, szlovákiai és kárpátaljai kiadók, valamint Horvátországból, Szlovéniából és Macedóniából is jelentkeztek könyves cégek.

– Az előkészületek véget értek, így azt is tudjuk már, hogy a rendezvényt csütörtökön este 8 órakor Aleksandar Tišma akadémikus, neves újvidéki író nyitja meg, akinek nemrégiben jelent meg terjedelmes kötetben önéletrajza. A könyvnapok alatt – reméljük, hogy jó idő lesz – délelőtt 10 órától este 9 óráig várják a kiadók az olvasókat, vásárlókat. Akárcsak Budapesten a Vörösmarty téren, itt is a sátraknál írók dedikálják majd könyveiket. Az újvidéki Forum legfrissebb kiadványainak szerzői is ott lesznek. Irodalmi rendezvények, könyvbemutatók is lesznek, ezeket az Art klubban, az egykori Ijffúsági Tribün első emeleti termében szervezzük.

– Ami a magyar könyveket illeti, az újvidéki Forum sátrában helyet kapott négy vajdasági magyar könyvkiadó is: az Agapé, a szabadkai Életjel, a tóthfalusi Logos és a JMMT Kiskönyvtára legújabb kiadványaikkal. Ugyanitt magyarországi könyvek is lesznek: a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése, a Lyra és Lant, igaz, szerény, de szép választékával jelenik meg a könyvfesztiválon. A Magyar Könyvkiadók Egyesülését Lelkes Lajos, a Mezőgazda Könyvkiadó képviseli, aki egyébként a Magyar Borakadémia elnöke.

– A rendezvény védnökségét a tartományi művelődési és oktatási titkárság, valamint Újvidék község művelődési bizottsága vállalta, tehát mögötte áll a tartomány és a város. A kiadók katalógusokat is készítenek erre az alkalomra. Mindennap megjelenik egy közlöny is, amelynek nulladik száma már csütörtökön, a megnyitás napján, benne lesz mellékletként a Danas vajdasági példányszámában, a többi napon pedig a Színházterén osztogatják. Ebben a vajdasági kiadók bemutatják, hogy mit is produkáltak egy év alatt – tájékoztatott a minden bizonnyal nagy érdeklődésre számot tartó első Újvidéki Könyvnapokról Bordás Győző.

S-R

(Magyar Szó, 2002. június 26.)

Beszédes Valéria: ÜNNEP EZ MINEKÜNK

Életjel Kiadó, 2001. Szabadka

A jó könyv a maga nemében mindig egy kicsit a Könyvek Könyve, és a néma mesterek mestere. Bár jelen pillanatunk a jó könyvek forгатásának a „Holdkeltéjébe” került, nekünk már most arra kell gondolnunk, hogy valójában minden apályt dagály követ, hogy a világ megesteledése után egy új „Hold-nyugtára” ébredünk és ideje érkezik a jó könyv ázsiójának időszakára is.

Ma, a Szentszűz ünnepén, az egyházak anyjának napján nem véletlenül találkozunk közönségünk az Ünnep ez minékünk című Beszédés-könyvvel, a szabadkaiak vallási értékeivel és az emberek lelki életének napos oldalával foglalkozó írásokkal, hiszen a könyvbe foglalt szövegek híven visszatükrözik városunk mindekori lakóinak viszonyulását a valláshoz és annak megélését akár családi, akár tágabb körben. A szabadkai ember tradíció tisztelő, s ahogy a szentírás szerint eme vasárnapon a Szentlélek vendége volt az apostoloknak, úgy próbálunk, még ha időszakosan is, az Istenasszony jóságába jutni és cselekedetei példájából új erőt meríteni mindennapjainkhoz.

Ave, Madonna. Én láttam Máriát.

Máriát, az Istenasszonyt. Módomban volt megtapasztalni, hogy aki az élet forrásának hordozója, aki számba veszi a bajok eredetét s arra gyógyírt talál, aki ott van velünk azokban a pillanatokban is, kezünket fogva, mikor életutunk deltájához érünk, nos annak a legnehezebb e földi élet titokzatosságai között eligazodni, hogy mindig a szeretet eszközével állhasson helyt egyszülött fiáért.

Az anyaszimbólum megtestesítője az Örök Nő, a szenvedés állandó letéteményese. Ha dicsérni jöttem ma Jézus és az egyházak anyját, annak oka, hogy csupán Ő mindenek kezdete és folytatása, mindenek hordozója, a vezeklés és az anyai bánat, a szenvedés és az elmúlás kimenetelének enyhítő gondnoka.

Én láttam Máriát. Gyerekként, bálványozottan felragyogni, láttam a bezdáni Malomköz egyik házának hibás ablaküvegében, mikor a szentes asszonyok Mária arcának tündöklését vélték felfedezni a hibás ablaküveg csalóka megvilágítású ábrafényén, a nyugvó nap sugaraitól felragyogtatva.

Én kerestem Máriát. Tőlünk most nem is olyan messze, a Klatrom-vár templomi hajók egyikén a másság asszonyát, mikor gimnazistaként betértem a ferencesekhez ostyacsemegére, s úgy éreztem, hogy csupán neki mondhatom el az édesem helyett a bajomat. És Mária mosolya, az a fekete kisugárzása, lecsendesítette háborgó indulataim sebeinek fájdalmát.

Én láttam Máriát. Láttam megüdvözülten, egyik alkalommal gombosi horgászásom közben, titokban, lapuló vétkesként, aki önkéntelen cseppent egy szülés áldott pillanataiba, ahogy Mária – a cigány nők szokásos pózában, marokra fogva csenevész, karomnyi fácskákat az erdőn, rözsegyűjtés közben, – általában szülte meg gyermekét s aztán bő dunai víztől paskoltan felsírt a világ legszebb dala kissé odébb.

És én nap nap után látom Máriát, ahogy a Folyó utca, meg talán egész Szabadka egyik legrégebb házának homlokzati vakablakából porcelán-mosolyával egyengeti lelki egyensúlyom beálltát a középútra, hogy ponttól pontig csakis az egyenesen haladhassak.

És tegnap is láttam Máriát. A zentai Tisza-part sárgalöszi részén pitymaltkor, az éltető nap első sugaraitól bearanyozott fecskearccal, amint a partifecskék óriási gyülekezetében parányi lelkének minden igyekezetével azon volt, hogy az éhes szájacskákba ételmet varázsoljon, mert az élet élni akar... Legkedvesebb madaram Mária-arcának tükrén a megnyugvás, a feltámadás másokért történő cselekvése, az önfeláldozás képirása vetült a tiszai vízre.

Mindezen titkok birtokában bocsátassák meg nekem, hogy a szabadkaiak valóságával foglalkozó könyv felvezetőjeként, csupán az első fejezet örök asszonyáról beszéltem, de nekem személy szerint Jézus és az egyházak anyja az életet jelenti, a pillanatot valamely úton, melyen haladva kézenfog bennünket és segítséggel könnyebb embernek lenni.

ÜDVÖZLÉGY MADONNA

Teherből teherbe, bajból csak a bajba,
ismérszik az ember rontó zivatarba,
ismérszik tékozló égtében is égve,
amikor kivételül keresztben az égre.
Teherből a bajba, a bajból teherbe,
Egyházak Asszonya, vigyázz az emberre!
Vigyázz mindenkire, Asszonyok Asszonya,
porszemtől porszemig, földkerekség útja.
Segíts állva állni bajokat és terhet,
nem félhet az ember, ki mosollyal szenved.
A bajból teherbe, teherből a bajba,
Egyházak Szülője, Pünkösdek rózsája –
vigyázzad híveid, vegyed számba őket,
éppen érkezőket, csendben elmenőket.
Végy minket öledre, bánattal jóságos,
könyörögj Madonna, csend legyen a Város.
Ahol csend, ott jóság, hol jóság, ott béke:
ne vetüljön senki keresztben az égre!

B. FOKY István

*(Elhangzott a Városi Könyvtárban 2002. május 20-án megrendezett
könyvbemutatón).*

NÉHÁNY BOLDOG ÓRÁNK

Újabb könyvbemutató Nagybecskerekén

A nagybecskereki Madách Színház több esztendeje sikeresen, eredményesen működő Irodalmi Színpadának szerkesztősége október hónapban újabb könyvbemutatót tart a helybeli Toša Jovanović Népszínház első emeleti kamaratermében. Október 7-én, hétfőn – a rendezvény 18 órakor kezdődik – a város szülöttét, az első bánsági magyar hivatásos színház alapító tagját, Barácius Zoltánt, a topolyai Magyar Színház és a szabadkai Népszínház egykori színművészt, közíróját látja

vendégül, akinek Néhány boldog óránk című könyve nemrég hagyta el a nyomdát. A rendezvény másik vendége dr. Franyó Zsuzsa, színházi múltunk és jelenünk alapos ismerője, mert hiszen dramaturgi munkát nemcsak Újvidéken, az Újvidéki Színházban és az Újvidéki Rádióban, hanem a szabadkai Népszínházban is végzett és végez.

A Néhány boldog óránk című könyv három vajdasági magyar színművésznő – D. Juhász Zsuzsa (Nagybecskerek), a zombori-szabadkai Heck Paula, és a Sterija-díjas Romhányi Ibinek az életpályáját vázolja. Mindhárman tagjai voltak a szabadkai Népszínháznak, de felléptek Nagybecskereken, Zomborban és Újvidéken is.

A rendezvényt Kajári Margit, az Irodalmi Színpad szerkesztője vezeti, a szerzővel is elbeszélget. Fellép még Kamrás Szonya, a Madách Színház tagja.

K. H.

(Magyar Szó, 2002. október 3.)

HÁROM SZÍNÉSZNŐ TÖRTÉNETE

Barácius Zoltán legújabb könyvét mutatta be Szabadkán az Énkép élőszo-folyóirat

– Barácius szellemesen, könnyedén, de nem felületesen ír. A három színésznőről – Heck Pauláról, Juhász D. Zsuzsáról és Romhányi Ibiről – írott színháztörténeti munka nem tudományos igényvel készült. Mivel azonban az emlékezet sok mindent elmos, érdemes papírra vetni múltunk egy-egy darabját, ami tanulságos a jelenre és a jövőre nézve is – hallottuk dr. Vajda Gábortól Barácius Zoltán Néhány boldog óránk című könyvének bemutatóján a szabadkai Városi Könyvtárban.

A három színésznő sorsának prizmáján keresztül felidéződött a hatalom által az ötvenes években sorra megszüntetett nagybecskereki, zombori, topolyai magyar színház emléke is.

Az esten megszólalt Heck Paula is, aki amióta elhagyta a színpadot, verset ír, festéssel is foglalkozik. Deák Ferenc író arról beszélt, hogy hála a könyv szerzőjének és az Életjel kiadónak, Gutenberg galaxisában méltó emléket kapott a nemrégiben elhunyt Romhányi Ibi.

Az estet vezető B. Foky István arról számolt be, hogy Barácius Zoltán e munkája is ott lesz a vajdasági Könyvkiadók és Könyvterjesztők által szervezett első Újvidéki Könyvfesztiválon, hogy tudatosítsa az emberekkel: Szabadkán volt, van és lesz is mindig színház.

m. k.

(Magyar Szó, 2002. június 21.)

A NEVELÉS MŰHELYTITKAIRÓL

Dr. Horváth Mátyás most megjelent könyvét mutatta be a Szabad
Líceum

A nevelés műhelye – ez a címe dr. Horváth Mátyás most megjelent könyvének, hisz a nevelés műhelyében az elmúlt évtizedekben végzett több vizsgálat, felmérés eredményeit teszi közzé.

Mint a szerdai Szabad Líceum-esten Kocsis Ágnes magiszter, a kiadvány egyik recenzense hangsúlyozta, a tanítók, általános iskolai magyartanárok számára nagyon tanulságos ez a könyv. Olyan fontos kérdésekkel foglalkozik, mint a fogalmazáskészség fejlődése, a kézírásnorma, a kisiskolások és a nyolcadikosok irodalmi érdeklődése, a kommunikációs képességek fejlesztése, a beszédoktatás és módszerei. A szerző az egyes témáknál a tennivalókra is felhívja a pedagógusok figyelmét.

Dr. Hóza Éva, a másik recenzens azt emelte ki, hogy a könyvben mindenütt a nyelv kerül előtérbe – az anyanyelvhasználat, a nyelvi magatartás foglalkoztatja a szerzőt. Mint elmondta: Horváth Mátyás olyan lényeges kérdéseket vet fel, mint a középiskolai fogalmazástanítás elavult volta és uniformizáltsága, a statikus – tehát nem dinamikus, nem nyitott – tantervek hátránya, annak fontossága, hogy a tankönyvnek ne legyen egyeduralma az órán. Horváth Mátyás arról szolt: nemrégiben az egyik iskolában végzett felmérést, s a diákok fele bevallotta, nem szeret olvasni, s nem is vesz könyvet a kezébe, ha nem muszáj. Az is kétségbeejtő, hogy a nyolcadikosok fele a negyedikes házi olvasmányt említette mint legutóbbi olvasmányélményét. Az is foglalkoztatja, hogy a média hogyan befolyásolja a gyerek beszédképességét, hisz a televízióban naponta tucatnyi obszcén kifejezés hangzik el.

Dr. Vajda Gábor, a Szabad Líceum vezetője, az est házigazdája dr. Horváthnak azt a minap felvetett kezdeményezését említette, hogy a civil szervezetek egy közös folyamodványban kérjék az illetékes felsőbb hatóságokat, hogy könnyebben átjusson a határon a magyar könyv és tankönyv. Horváth Mátyás pedig javasolta, hogy a Szabad Líceum szervezzen majd egy közvitát a tantervekről, hozzanak egy állásfoglalást, s ezzel egy küldöttség keresse fel a köztársasági oktatási minisztert is.

m. k.

(Magyar Szó, 2002. november 1.)

VALAMI NEM MINDENNAPI

Dr. Horváth Mátyás: A nevelés műhelye című könyvének bemutatója ürügyén

Imádom, amikor valami elüt a megszokottól. Például, amikor a sablonos, szabályos könyvbemutatók helyett valaki egészen mást kínál. Érdekeset, nem mindennapit, amire fölfigyelhetünk.

Ilyen volt a Szabad Líceumnak a Városi Könyvtár olvasótermében minap megtartott könyvbemutója.

Beethoven Öröm ódája után, melyet a királyhalmi asszonykórus adott elő, kilépett a sorból Katalin asszony, a szerző felesége, és ilyeneket mondott:

„Horváth tanár úr könyvének a címe A nevelés műhelye. Mondhatná valaki: a kovácsnak van műhelye, ahol vasat hajlít, acélt edz; az asztalosnak is, aki fából bútort formál. De lehet-e műhelye egy ötven éve dolgozó pedagógusnak? Lehet. És ennek a műhelynek nem kell cégér. Gyermeki lelkeket hajlít, akaratokat edz és személyiségeket formál. Azaz: nevel.

Fiatal tanító korában kisgyermekeket tanított a betűvetésre, egyszeregyre, mondókákra, népmesékre, népdalokra. Ezeket írta meg két tucatonál is többféle olvasókönyveiben, és adta tanuló kezébe. Tanárként óvónőket, tanítókat nevelt a pályára és képezett ki édes anyanyelvünk oktatására. Ebből a műhelyből kerültek ki kórusunk egyes tagjai, és karmesterünk, Tolnay Ilona is innen indult pályájára. Családi műhelyéből két fiút eresztett szárnyra, és ötven év elteltével ma már csak engem, a feleségét nevelgeti.”

Ilyeneket mondott Kató tanító néni, és visszalépett a sorba, hogy az általa is említett Ilona varázslatos intésére újra az asszonykórus vegye át a szót. A kánonban előadott két gyönyörű népdal (Bárdos Lajos feldolgozásában) elérte a kívánt hatást. A hallgatóság olyan elbűvölt hangulatban hallgatta végig a „ráadás”-t, a tulajdonképpeni műsort – a két recenziósnak, dr. Hózsá Évának és Kocsis Ágnes magiszternek, valamint a műsorvezetőnek, dr. Vajda Gábornak az egész est szellemével harmonizáló szavait –, mintha nem is egy szűkebb érdeklődési kört érintő szakmabeli könyvről lett volna szó.

Az i-re a pontot Reményik Sándor Ige című gyönyörű verse tette fel.

A közönség nevében is megköszönöm a Szabad Líceumnak ezt a nem mindennapi élményt nyújtó érdekes estet.

BURKUS Valéria

(Hét Nap, 2002. november 13.)

TÖRTÉNELMI KUTATÓ ÉS SZENVEDÉLYES VADÁSZ

Törköly István volt a Találkozások vendége

Kedden este tartotta meg szép számú érdeklődő jelenlétében a zombori Kaszinóban a Berta Ferenc Zsebszínpad Találkozások, elnevezésű rendezvényét. Ezúttal Törköly István, lapunk nyugalmazott újságírója volt az est vendége. Az est házigazdái: Fekete J. József és Györfi Sándor, vendég az adai Örmény Ferenc és az őrszállási Tóth László, akik a Találkozások során Őrszállástól Afrikáig kalandoztak, beszámoltak a vadászat szépségeiről, Firány Géza válogatásában pedig vadásztrófeák kiállítását nyitották meg.

A Találkozások szervezői a műsorban kettős megközelítésben mutatták be vendégüket: úgy mint történelmi kutatót, és mint szenvedélyes vadászt. Bemutatásra került Törköly Istvánnak az Akikért nem szólt a harang és a Jó Isten! Mennyi vad... című könyve. Az est folyamán három vadászkutya ügyességével is megismerkedhettek a jelenlevők.

Fekete J. József méltatta az Akikért nem szólt a harang című könyvet, amelyben Törköly István újságíró a vajdasági magyar frontharcosok vallomásaiból ad közre egy füzetnyit. A szerző föltett szándéka, hogy igazolja annak a 10–15 000 vajdasági magyar önkéntesnek és mozgósítottnak a választását, hogy részt vegyenek a fasizmus elleni felszabadító háború utolsó mintegy öt és fél hónapjában, hogy ezermél is több halottat hagyjanak a csatatereken, annak árnyékában is, hogy mire az önkéntesek utolja kijutott a frontra, Vajdaság-szerzte mintegy 20 000 magyar embert bírósági tárgyalás nélkül háborús bűnösnek nyilvánítottak és kivégeztek. – A szerző érvelése ésszerű: ki tudja, mi lett volna ezeknek az önkéntes frontharcosoknak a sorsa, ha odahaza maradnak, illetve mi lett volna a vajdasági magyarság sorsa, ha a háború végén nem tanúsít lojalitást a népfőlszabadító mozgalommal? Nem tudhatjuk. Ellenben az egyéni sorsok beszédesen vallanak a Petőfi brigádban vagy más alakulatokban történekről. Illetve azok sorsáról is, akik nem vállalták az önkéntességet.

Az egyik adatközlő elmondása szerint: „Szlavóniában találoztunk egy nagyobb bácskai magyar munkaszolgálatos alakulattal – több százan lehettek –, akiket partizánok kísérték a frontra. Ők nem akartak önkéntesek lenni. Egyenesen a tűzvonalba kísérték őket, s egynek sem volt fegyvere.” Egy másik helyen a szerző a zombori tűzérségi laktanyában történt csoportos, nyilvános kivégzésről ad részletes beszámolót, amikor hat magyar fiatal azért löttek agyon, mert szökni próbáltak az „önkéntesség elől”.

Törköly István ezzel a könyvével árnyalni igyekszik a Petőfi brigádról kialakított képet: nem hallgatja el, hogy már a bolmáni csata magyar résztvevői előtt is világos volt, hogy politikai célból küldték a rosszul fegyverzett, rosszul öltözött, rosszul táplált, kiképzetlen parasztokat, munkásokat, diákokat a tűzvo-

nalba, mert a felsőbb vezetés számára fontos volt, hogy minél többen essenek el az ügy érdekében. Nem titkolja, hogy az önkénteseket se a lelkesedés hevülete vezette mindig a sorozóbizottság elé, hanem a fenyegetettség, a kényszer, a kilátástalanság: nem titkolja, hogy a harcok és megpróbáltatások elemi változásokat okoztak az emberekben, akik ugyanolyan bestialitással viszonzták az ellenség brutalitását, ahogyan az bánt a sebesültekkel és foglyul ejtettekkel – maga Kis Ferenc kapitány is agyonlőtt két fegyvertelen foglyot –, sőt annak a föltételezésnek is hangot ad, hogy a szigorú, kemény parancsnokot nem német orvlövész lőtte le, hanem saját harcosainak egyike elégelte meg a rá nehezedő parancsnoki nyomást.

A könyv a volt zentai brigádtagok vallomásait adja közre, ám számos zombori vonatkozása van. A brigád szinte minden tagja megfordult a zombori kiképzőközpontban, útban a kisköszegi, a bolmáni csata és az ütközetek színhelye felé.

A könyv beszámol arról, hogy Zomborban is alakult egy Petőfi brigád, amely Magyar Önkéntes Vörös Petőfi brigád néven vonult be a történelembe, a zombori Börszt Henrik tüzér százados irányításával, akinek életútjával részletesen foglalkozik a könyv. A levéltári adatokból az derül ki, hogy a városból és környékéről mintegy 150 magyar önkéntes jelentkezett, de a 12. Vajdasági brigád kötelékében a zombori helyi parancsnoksághoz tartozó 6. Petőfi zászlóaljban megközelítőleg 7000 magyar önkéntest képeztek ki Börszt Henrik parancsnoksága alatt, bár egy másik adat arra utal, hogy a zombori kiképzőközpont közvetítésével vagy 14 000 magyar férfi és nő került a különböző katonai egységekbe. Itt kerül említésre a csonoplyai Takács András, a Vörös brigád egyik parancsnoka is. A Petőfi brigád a horvátországi magyar zászlóaljjal mintegy 1200 főt számlált, vagyis a vajdasági magyarok zöme más alakulatokba beosztva harcolt. Sokuk elestének helyét se ismerhetik a hozzátartozók. Egy zombori vonatkozásra azonban itt is fény derül: a Káposzta nevű zombori zeneszerszámkészítőt Koprivicánál szelt ketté egy géppuskasorozat.

Mint Fekete J. József hangsúlyozta, az Akikért nem szólt a harang című kötet egy fontos mű a nemzeti önismeretet segítő kiadványok sorából.

H. Á.

(Magyar Szó, 2002. december 20.)

EGY EMBER ÉLETE

Ötven esztendő az újságírói pályán már önmagában elegendő magyarázat lenne egy önéletrajzra. De ha ez a fél évszázad éppen az elmúlt ötven esztendő, s ráadásul mindez egy különös történeti képződményben, az ötven évet meg sem ért titói Jugoszláviában (meg ami előtte és utána volt) pereg le, akkor szinte kötelező is az önéletírás.

Brenner János ennek a belső parancsnak engedelmeskedve írja meg, mi történt a vajdasági magyar újságírásban az ötvenes évektől napjainkig. És mellesleg, hogy mi történt egy újságíróval, aki – bár sok helyen járt a világban – életét mégiscsak Topolya, Kikinda, Újvidék és Szabadka négyszögében élte le. És korántsem mellesleg, hogy mi történt azzal az országgal, amely a hatvanas-hetvenes években kísérletet tett rá, hogy megvalósítsa a föderatív szocializmus termelői változatát.

Mindezek együtt bőven elegendőek volnának, hogy figyelmünkre érdemesítsük e könyvet – de hogy még inkább így legyen, arról a szerző habitusa gondoskodik. Brenner János ugyanis most is, mint életében mindig, mondja a magát. Nem mérlegel, nem helyezkedik, nem kacsint az utókorra, minden körülmények között csökönyösen vállalja a véleményét, mint hajdan a Magyar Szó és a 7 Nap szerkesztőségében tette. És nem szépít semmit egykori nézetein, miként a szociológusoknak, sajtóbélieknek.

Meg mindenki másnak.

NÁDAS Sándor

(168 óra, Budapest, 2003. április 17.)

HATÁRON TÚLRA KERÜLT A DÍJ

Hatvanan a Nagy László Versmondó Versenyen

Ajka (ús.) – A Vajdaságba. Szabadkára került az idei, huszonnegyedik Nagy László Versmondó Verseny egyik első díja: a tizenkét tagú zsűri egyhangúan, maximális pontszámmal Liszi Melinda ottani gimnazistát hirdette ki győztesnek.

Több mint 60 versmondó jelentkezett az idei szavalóversenyre, közöttük heten egy debreceni művészeti gimnáziumból, ketten pedig határon túlról érkeztek. A hagyományosan három korcsoportban három külön helyszínen lebonyolított verseny a művelődési központ nagytermében megrendezett, 23 indulót megmérető döntőben csúcsozott ki. A legkisebbeknél Mezei Katalin elnöklétével a zsűri az ajkai Szabó Dorottyát, a hetedik-nyolcadikosoknál a herendi Valc Virágot, míg a nagyoknál a már említett Liszi Melindát nyilvánította győztesnek.

Mádai Péter alpolgármester a rendezvényen hangoztatta, a versenyre a határon túlról is várják Nagy László tisztelőit. Az ajkai versenyen megjelent a költő testvére, Ágh István Kossuth-díjas költő. Nagy László fia, Nagy András grafikusművész pedig nemcsak ítései munkát vállalt, de rengeteg emléktárgyat, díjnak, különdíjnak való kultúrkinccset is hozott magával.

(Napló, Krónika rovat, 2003. április 28.)

HOGYAN IS ÉL HÁT BENNÜNK A KÖLTŐ?

Képek a Nagy László Versmondó Versenyéről

Nagy László, tudjuk, él bennünk. Most csak azért izgulunk, mert ki fog derülni: mennyire is él – mondta megnyitó gondolatai során Máдай Péter alpolgármester, a tizenkét tagú zsüri egyik tagja. Dinnyés József faltulajdonos, aki a közel két és fél évtizedes múltra visszatekintő versengést nagyon-nagyon sokszor tesközelből figyelte, természetesen most is nyakába akasztotta a gitárját, hogy megzenésített versekkel, azután pedig a résztvevők megénekeltetésével alapozza meg a hangulatot – majd beült ő is a zsüribe.

Ágh István Kossuth-díjas költő, Nagy László testvére ezúttal köszönte szépen, nem akart „dolgozni” csak gyönyörködni a versmondókban. Szabóné Réthy Kata, a Nagy László Szellemi Öröksége Alapítvány elnöke előbb a versenyző gyerekekkel izgult, majd mint háziasszony tüsténkedett az iszkázi szülőház-emlékház kerítésein belül, ahova – szintén hagyománytiszteletből – a versenyzők jó része kibuszozott. Fábíán Judit, a megyei közművelődési intézet igazgatóhelyettese mindig ott tünt fel, ahol a legnagyobb szükség volt rá. Dukay István költő, tanár nem győzött gyönyörködni a hallottakban. Bábics Valéria, a VMK igazgatója pedig szemvillanásokkal támogatta az intézmény rutinos, hihetetlen munkabírású munkatársi gárdáját.

Mindeközben a zsüri dolgozott és dolgozott. Mezei Katalin elnök (a Széphalom kiadó vezetője), Nagy András grafikusművész (a Fiú), Patka László költő, Raffay István, az Új Horizont főszerkesztője, dr. Hermann István, a pápai Jókai könyvtár igazgatója, Fenyvesi Ottó költő, Utassy Istvánné, az ajkai könyvtár igazgatója és Paulics István, az önkormányzat oktatási irodájának vezetője a már említettekkel együtt közel négy órán keresztül verseket hallgatott és versmondásokat bíralt.

Meggyőződésünk szerint a végeredmény (csak a díjazottak névsorát közöljük) mindenkit meggyőző lett. A legkisebbeknél az ajkai Szabó Dorottya (Fekete István Ált. Isk.) győzött, második a szintén ajkai, de vörösmartys Göncz Renáta, harmadik pedig a balatonfüredi, a Radnóti iskolába járó Uszcai Veronika lett.

A hetedik-nyolcadikosok korcsoportjában a herendi Valc Virág lett az első, az ajkai feketés Lovas Mariann a második, a szintén herendi Putz Ádám pedig a harmadik helyezett. A középiskolások versenyét a határon túlról, a Vajdaságból, egészen pontosan a szabadkai gimnáziumból érkezett, tizenöt éves, színésznek készülő Liszi Melinda nyerte, teljes megérdemelten, egyhangúan a legmagasabb pontszámmal. A magyarpolányi családi házból Budapestre tanulni került Csabai Anna második, a Szombathelyről érkezett Zalán Barbara pedig a harmadik lett. Tömöri István, a negyedik helyezett ez esetben azért érdemel külön említést, mert a debreceni Ady Endre Művészeti Gimnázium héttagú versenyződelegációjából ő érte el a legjobb helyezést – és ez bizony az ajkai verseny rendkívül magas színvonalát bizonyítja.

A költő tehát valóban él, méghozzá nagyon szépen, az ifjú szívekben. A versenyért most (is) cselekvők feladata az, hogy az éltetése fennmaradjon. Nagy László ne járjon úgy, mint például József Attila – akitől a döntő alatt egyetlen verssor sem hangzott már el.

(Bakonyalja-Somló környéke, 2003. április 29.)

„ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM”

Brenner János nyugalmazott újságíró könyvét mutatták be Szabadkán, a Nyitott Ajtón

Brenner János emlékiratait először Budapesten, az Írók Könyvesboltjában mutatták be, majd a budapesti 168 óra hetilapban jelent meg ismertető róla. A magyar fővárosban megtartott könyvbemutatóról a Duna TV is beszámolt.

Szabadkán, ahol Brenner János több évtizede él és töltött el, először a Magyar Szó, majd a Hét Nap újságírójaként, az Így láttam, így éreztem című önéletrajzi könyvét elsőként a Nyitott Ajtó civil szervezet szokásos keddi összejövetelén mutatták be.

Brenner János könyvét Budapesten az Írók Könyvesboltjában mutatták be

– Úgy írom le a velem, körülöttem történt eseményeket, ahogyan én láttam, ahogyan átéreztem őket. Persze ez ellenkezhet mások meglátásával. De meggyőződésem szerint az lenne a jó, ha mások is a maguk szemszögéből világítanak meg korukat – a jövő történészeinek okulására – olvasható többek között a könyv előhangjában.

Lengyel László, az ismert magyarországi politológus egyik gondolata, amelyet Tudósítás Atlantiszból címmel írt a szerzőről és a könyvről:

– Újságíróvá vált saját erejéből. az élet története a jugoszláviai magyar újság történetébe áramlik át. Napi riportok, találkozások, események. Néha atlantiszi tudósításként olvashatjuk az írást. Gyárak, amelyeket kínnal és keservvel felavatattak – ma egy iparosítási politika romjai. Brenner János leír egy kísérletet, amelyről még nem tudjuk, hogy a délszláv népek fényes, emelkedő korszaka volt-e, amikor fölrajzolták magukat Európa és a világ térképére, vagy zsákutcás próbálkozás, amely magában hordozta a szörnyű véget, s a kiesést Európából, a világból. (...) Semmit sem érthetünk Kelet-Közép-Európa, a Balkán, sőt Európa 1945 utáni történetéből, ha nem rekonstruáljuk a dekonstruált Jugoszlávia történetét – olvashatjuk egyebek között Lengyel László tollából.

m. k.

(*Magyar Szó*, 2003. május)

JUBILEUMI MŰSOR

A Rákóczi-szabadságharc elindításáról

A Kárpát-medence különböző régióiban számos helyen megünnepelték már a Rákóczi-szabadságharc elindításának 300. évfordulóját. Talán nem vádol bennünket elfogultsággal senki, ha azt állítjuk, hogy a legmeghittebb megemlékezések között van a minapi szabadkai műsoros est is. Dr. Hegedüs Antal történész II. Rákóczi Ferenc életútjáról beszélt, többek között arról, hogy 1703 júniusában lengyelországi száműzetéséből hazatért, kiáltványban szólított hadba az elnyomó Habsburgok ellen. Nemesek, jobbágyok sorakoztak fel az Istennel a hazáért és a szabadságért feliratú zászló alá. Az 1703 utáni éveket Rákóczi dicső korának nevezi a magyar hagyomány és így emlegetik a népköltészetben, -dalokban is. Az 1711-es fegyverletétel után a nagyságos fejedelem ismét száműzetésbe kényszerült, s hamvai is csak 1906-ban kerültek haza Kassára.

Az esten a Lányi Ernő Művelődési Egyesület előadásában közismert – hisz ne feledjük egyik-másik dal zenei nevelésből iskolai tananyag volt még két évtizede is! – és kevésbé ismert Rákóczi-nótákat, kuruc bújosos énekeket hallottunk, Varga Péter karnagy igényes válogatásában és betanításában. Az Életjel

A Rákóczi emlékest szereplői: Kóci Ágnes, Liszi Melinda, Ágó Krisztina, Basity Gréta

Csáth Körének szavalói – Basity Gréta, Grásztity Viktor, Csányi Eva, Kóci Ágnes, Nagy Tamara és Mándity Krisztina – előadásában olyan versek is elhangzottak, amelyek legtöbbünknek az újdonság erejével hatottak, például Kaffka Margit Rodostó című költeménye. Az Eletjel-rendezvények legjobb hagyományait követő műsor megálmodója Horváth Emma tanárnő volt.

m. k.

(Magyar Szó, 2003. június 2.)

MEGEMLÉKEZÉS A JUBILÁLÓKRÓL

A kishegyesi Csépe Emlékbizottság ülése

A korábbi évek hagyományaihoz híven a kishegyesi Csépe Irodalmi Nap közép-pontjában az idén is a jubiláló írókról, munkásságukról történő megemlékezés áll, hangzott el tegnap a Gobby Fehér Gyula elnökletével megtartott ülésen.

Ezek szerint az idén megemlékeznek a 75 éves írókról, Kopeczky Lászlóról, Kalapis Zoltánról, Ács Károlyról, ugyanígy Fehér Ferencről is, aki az idén lenne 75 éves és egyike volt a Csépe Emléknappal elindítóinak. Az irodalmi nap keretében megemlékeznek a 100 évvel ezelőtt indított Bácsmezei Naplóról, a 80 évvel ezelőtt Zomborban alakított első Ady Társaságról, a 70 éve Ákácok alatt címmel

megjelent első vajdasági irodalmi antológiáról, hét 60 éves íróról és költőről, valamint a 30 éves fennállását ünneplő Életjel kiadói tevékenységéről.

Az irodalmi nap keretében az idén is megszervezik az Aranyeső című versmondó vetélkedőt, amelynek központi témája a jubiláló Brasnyó István gyermekköltészete lesz. A Csépe Napok keretében, amelyet a tervek szerint szeptember 26-án tartanak, az idén népművészeti kiállítást is szerveznek.

P. I.

(Magyar Szó, 2003. június 3.)

VARÁZSLATOS LEBEGÉS

Nyáresti előadás az Uzon-ház udvarában

Irodalmi est lesz – hirdeti a plakát. Ebben a kánikulában? Ki a csudának van kedve betülni másfél órára négy fal közé?! Még ha tudom is, hogy magamat fosztom meg egy élvezetes estétől, ha nem megyek el. Emma tanárnő szavalóiban és a Görög lányok zenéjében eddig még sosem csalódtam. Ők mindig valami meglepetésről is gondoskodnak, mint most is. Mert lám, hogy jobban megnézem, ez a versesest nem a megszokott helyen, a Városi Könyvtárban lesz, hanem kiviszik a szabadba. Uzon ügyvédék kertje adja majd a műsorhoz a keretet.

A keret pedig nagyon fontos. Mindjárt mást mutat egy festmény is más keretben, s a frizurákat is, ha megváltoztatjuk, azzal az arcunk és egész megjelenésünk is megváltozik. Lássuk át, ez az égig érő fenyőfa és az ápolat angolpázsit milyen keretet nyújt majd az egészhez!

Varázslatos volt. Mert nemcsak szívünk és fülünk kapta meg a versek és zeneszámok révén az élményt, de szemünkről sem feledkezett meg Horváth Uzon Éva, ennek az redeti ötletnek a kiötlője. Ő is kiállította „költeményei”-t, a hermyoselyemre festett kendőket... S ez a hármas lebegés, a habselyem-könnyű versek, a költői szép kendők és a fenyőfa ágain átszűrődő sejtelmes muzsika hangjai feledhetetlen emlékké sűrítették bennünk ezt a garden partyt. A garden party nem ismeretlen fogalom előttünk; könyvekből, amerikai filmekből jól ismerjük a földtekénk másik oldalán élők szórakozási szokásait. Csakhogy mi nemcsak cseverészni jöttünk össze csütörtökön este ebben a mesebeli kertben (volt az később is, pogácsa meg üdítő mellett), hanem fantáziadús szervezők tartalommal töltötték azt meg. Nemcsak simán átvettünk valamit Nyugatról, hanem gazdagítottuk, egyénivé, sajátossá tettük ezzel a hármas lebegéssel, aminek a varázsát nem szeretném most azzal gyengíteni, hogy felsorolom a „varázslók” nevét. Pedig megérdemelnék, jól tudom. Mert mindenki tudásának legjavát nyújtotta.

BURKUS Valéria

(Hét Nap, 2003. július 16.)

KÖNYÖRGÉSÜNK SZÍNHELYEI

Szagrális objektumainkról egyedülálló kiadványt jelentetett meg
Csúsó Dezső szabadkai orvos

Egy kisebb csodával ér fel az, hogy a közkeresztekre valahogy mindig odavarázsolnak néhány szál virágot a hívők, s így tettek azokban az évtizedekben is, amikor kifejezett vallásellenesség jellemezte a politikát, közéletet.

Ezekről a közkeresztekről olvashatunk dr. Csúsó Dezső nemrégiben megjelent *Könyörgésünk színhelyei* című könyvében. Ez az első kötete a négyrészesre tervezett kiadványnak, amely az *Életjel* kiadásában jelent meg – s amelyben a szerző Szabadka község minden egyes szagrális objektumát feldolgozza.

– Nem vagyok vallástörténész, az építészeti jellegzetességek különösebb ismerőjének sem mondhatom magam, de foglalkozom minden egyes szagrális objektummal, legyen az templom, harangláb vagy kereszt. Vagyis: hol található, milyen állapotban van, található-e rajta feliratozás – ha igen, akkor ezt betűhíven le is közlöm. Emellett a szabadkai városi levéltárban található anyagot is felhasználom, ennek segítségével azt vetem papírra, a polgárok, a világiak milyen szerepet játszottak az egyes objektumok felállításában, alapításában. S megpróbáltam ezeknek az alapítóknak a nyomába is jutni: elsősorban életrajzi adatokról van szó, továbbá van-e örökösük, ki gondozta később az adott objektumot.

*Nagy sikerű könyvbemutató a Ferences-templomban
(Hegedűs Antal, Dukai Zoltán, Csúsó Dezső, Beszédes Valéria és Kerekes Sándor)*

– Feltérképeztem, hogy 2000-ben milyen örökséggel rendelkezünk e téren. Azért fontos ez, mert naponta voltunk szemtanúi a különböző szakrális objektumok eltűnésének, eltüntetésének – különösen az utóbbi 4–5 évtizedben. Ez fokozottan érvényes a magyar nyelvű feliratokra. Ezek esetében az is megtörtént, hogy a felújítás során elfeledkeztek az eredeti feliratozásról, illetve nem újították fel a magyarok által emelt közkereszteket. Ugyanez vonatkozik a német nyelvű feliratos objektumokra is. Tehát, cél volt, hogy a még megmaradt eredeti feliratozást is rögzítsük – hallottuk Csuszó doktortól (aki kisoroszi születésű, s jelenleg a szabadkai mentőszolgálat vezető főorvosa). Beszélgetőtársunk pozitív példát is említ: a Körösi úti Lázár kereszt újraállítása irányértékű lehet a régi helyek újbóli megjelölésére.

Mint mondta: a temetőkről, templomokról, köztéri szobrokról jelentek meg különféle írások, de a közkeresztek és a haranglábak mostohái ennek a helyi szakrális irodalomnak. Különösen a magyar nyelvű feldolgozások hiányoznak.

Ebben az első kötetben a 19. századi városhatárokon belül mintegy 120 objektum került feldolgozásra, ebben vannak szerb, német, horvát, bunyevác és magyar feliratos keresztek. Ezek közül sok már nem is áll, csak az egykori helyét pontosították. Ez a kötet a sándori, valamint a szőlők és ugarok térségét is felöleli.

A remélhetőleg hamarosan megjelenő második kötetben a kelebiai, tavankúti stb. puszták térségében felállított keresztekről olvashatunk adatokat, a harmadik kötet tartalmazza majd a csantavéri, a bajmoki adatokat. A negyedik könyv pedig Szabadka egész térségében felállított vallási témájú köztéri szobrait, kálváriáit, szentkutait, vagyis kegyhelyeit, kápolnáit, haranglábait öleli fel.

Csuszó Dezsőtől azt is megtudtuk, hogy a fakeresztekből kevés maradt meg, az időjárási viszonyosságok miatt, a feliratozást pedig képtelenség rekonstruálni, mert a bádoglemezt 10 év után megeszi a rozsdá. A szabadkai székesegyház előtt, a Balázs Piri család által 1804-ben emelt kereszt volt a közelmúltig a legrégebbi ilyen emlékünknél, de ezt néhány éve eltávolították – részzeit a Preradović utcai Ostrogonac-keresztbe építették be s helyére az Ana Zelić-féle keresztet állították fel a Szent Teréz-templomnál. Jelenleg a legjobban megőrzött keresztünk a sándori görökeleti templom előtti kereszt, amelyet 1852-ben emeltek.

A szerző azt sajnálja, hogy a szűkös anyagiak miatt a 100 fotóból csak 15 színes. A könyvnek különös jelentőséget ad gazdag térképanyaga, sőt amely objektum esetében a szerző talált levéltári anyagot, például városi tanácsnoki helyszíni jelentést, azt is közölte.

A hamarosan megjelenő második kötetet a magyar minisztérium mellett a községi önkormányzat is finanszírozta, úgyhogy több színes fotóval, technikailag látványosabban jelenik meg az új kiadvány.

m. k.

(Magyar Szó, 2003. szeptember 11.)

Az Életjel kiadványai

HARMINCÉVES KIADÓI TEVÉKENYSÉG

Az Életjel jubileumi rendezvénye csütörtökön a Városi Könyvtárban és a Szabadegyetemen

Csütörtökön 17,30 órai kezdettel a Városi Könyvtár földszinti olvasótermében kiállítás nyílik, amely áttekintést ad az Életjel harmincéves kiadói tevékenységéről. A válogatást Dér Zoltán szerkesztő állította össze. Este 7 órakor a Szabadegyetem amfiteátrumában kerül sor az Új lélekindulás című műsorra, amellyel köszöntik azt a kiadót, amely másfél száz könyvet jelentetett meg. Ezen Hózsa Éva Az Életjel könyvei és Szabadka címmel tart előadást, Fekete J. József tanulmányának címe: Egy vidéki műhely kiadványai. Részletek hangzanak el az Életjel kiadásában megjelent művekből Karna Margit, Burkus Valéria, Süveges Eta, Bada Irén, Kasza Éva, Sziráczy Katalin, Barácius Zoltán, Szabó Ferenc, Barabás Mónika, Péter Angéla, Némedi Imre, Basity Gréta, Kóci Ágnes, Grásztity Viktor, Csányi Éva, Liszi Melinda előadásában, valamint közreműködik a Ballangó együttes, amelynek művészeti vezetője Szöllősy Vágó László. A magyarországi Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma képviselője is fel szólal az ünnepségen, valamint Skenderović Horváth Teréz a Szabadegyetem nevében köszönti a jubiláló könyvkiadót. A műsort Lőrinc Zsuzsanna vezeti, a rendező Horváth Emma.

Az est előtt és után kedvezményes áron megvásárolhatók lesznek az Életjel-kiadványok.

(Magyar Szó, 2003. október 8.)

ÚJ LÉLEKINDULÁS

Az Életjel másfél száz könyve

Megható, szerény ünnepségre gyűltek össze múlt csütörtökön a Szabadegyetem amfiteátrumában az Életjel tisztelői. Kettős ünnepségre, hiszen harminc esztendeje indult az Életjel könyvkiadása, s ez alatt a harminc esztendő alatt pontosan százötven kötetet sikerült az olvasó asztalára tenni. E hatalmas munkásság dokumentumait a Városi Könyvtár földszinti termében tekintheti meg a közönség. A nagy érdeklődéssel várt irodalmi esten az Életjel kiadótevékenysége keretében megjelent kötetekből olvastak fel részleteket az előadók. Lakatos Mihály, a Kultuszminisztérium főosztályvezetője szívhez szóló szavakkal méltatta Dér Zoltán munkásságát, dr. Hózsa Éva az Életjel és Szabadka

kötődéséről tartott érdekfeszítő előadást, Szahtmári István író pedig ez alkalomra készített irodalmi összeállítását olvasta fel a közönségnek, miként Barácius Zoltán színművész is a régi szép időkre emlékezvén köszönte meg a színésztársadalom nevében Dér Zoltán biztatását, színpalak mögötti tevékenységét. Az irodalmi esten huszonkét kötet huszonkét művét olvasták fel az Életjel mostani és egykori tagjai, azóta befutott színészek és irodalmárok, s az új generáció tagjai. Burkus Vali néni a kezdeti időkre emlékezett, Karna Margit, Sziráczy Katalin, Bada Irén, Kasza Éva, Szabó Ferenc az idősebb generációt képviselve olvasott fel, illetve adott elő az esten. Némedi Imre a középgenerációt, Liszi Melinda, Basity Gréta, Kóci Ágnes, Barabás Mónika pedig az ifjúságot képviselte az érdekes részletek felolvasásával Szabadka flóraképéről, városunk legrégebbi említéséről, A repülő Vuicsidolból, Gulyás József verséből... s folytathatnánk tovább. A nagy sikerű kétórás est közönsége, a Szabadkát makacsul szerető lokálpatrióta minden bizonnyal a Némedi Imre által tolmácsolt Ács Károly Párbeszéd a magyar költészettel című versének a gondolataival távozott.

(kbr)

(Hét Nap, 2003. október 15.)

Dér Zoltán, a művek gondozója és Lőrinc Zsuzsanna, az est háziasszonya

IRODALMI FÉSZEKRAKÓK

*Hózsá Éva könyvkiadói
tevékenységünket méltatta*

A szabadkai Életjel kiadásában 150 könyv jelent meg – Az élő irodalmi folyóiratból fontos kiadvánnyá lépett elő.

Hármas jubileumot ünnepelt a szabadkai Életjel: az élő folyóirat beindulásának 45. évfordulóját, a kiadói tevékenység 35. évi jubileumát, valamint azt, hogy kiadásukban elérkeztek a 150. könyvhöz. A bensőséges ünneplés a Városi Könyvtárban kezdődött, ahol kiállították a megjelent köteteket.

A szabadkai Életjel 1958-ban élő folyóiratként indult. Kosztolányi és Csáth városában az irodalomkedvelők és alkotók felolvasták írásaikat. A fészekrakó alkotók műveinek kiadásával tíz évvel később megkezdődött a könyvkiadás. Az Életjel-könyvek közül egyik legnépszerűbb sorozat mára a miniatűrök lettek. Ötven alkotás jelent meg ebben a sorozatban. Majd a magyarországi Nemzeti Kulturális Örök-

ség Minisztériuma támogatásának köszönhetően nagyobb formátumú, díszesebb megjelenésű könyvek hagyták el a nyomdát gondozásukban. A 150 kiadvány java része szabadkai alkotók műve. Szabadka szellemi életének lenyomatai ezek a kiadványok. Ám a helyi jellegű alkotásokon kívül más értékes munkákat is kiadott ez a kiadó. Tavaly Matuska Márton Három mártírunk című könyvét a legjobb magyar könyvé nyilvánították Budapesten. Ez a szerzőnek és a kiadónak is elismerés.

A Szabadegyetemen megtartott ünnepségen dr. Horváth Skenderović Teréz, a Szabadegyetem igazgatóhelyettese köszöntötte az Életjel kiadót és a 75 éves Dévavári Zoltánt, a kiadó szerkesztőjét, aki mint az ünnepi beszédben elhangzott, az Életjel mindenese volt. Ő volt maga az intézmény. Szathmári István író az Életjel jubileumára jött haza Magyarországról. Meleg hangú köszöntőjében a városhoz, a szabadkai szellemi élethez való kötődéséről beszélt. Dr. Hózsá Éva, egyetemi tanár arról szólt, hogy az Életjel ellenállt a szétszóródásnak, tulajdonképpen ontológiai fogalom. Lakatos Mihály, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának képviselője pedig egyebek között az Életjel megnevezést boncolgatta. Fekete J. József köszöntőjét távollétében felolvasták azon az irodalmi esten, amelyen színészek és versmondók részleteket mondtak az Életjel

kiadásában megjelent művekből. A Ballangó együttes fellépése tette színesebbé a jubileum alkalmával szervezett ünnepséget.

A méltó megemlékezésen írók, költők és az olvasóközönség is szép számban megjelent. Kiderült, nemcsak azoknak jelent sokat az Életjel, akik fészekrakói voltak irodalmi életünknek, illetve akik alkotásaikkal gazdagítják világunkat, hanem azoknak is, akik ma is szeretik a szép szót, illetve előadásaikkal igyekeznek örömet szerezni a közönségnek. A Horváth Emma rendezésében megtartott ünnepség a könyv és a szép szó ünnepe volt.

K-k

(Magyar Szó, 2003. október 11.)

HÁROM MÁRTÍRUNK

Matuska Márton Év Könyve Díjjal kitüntetett kötetének bemutatója Újvidéken

Magunkba kellene zárnunk a tájat valamennyiünknek, hogy otthon lehessünk a teljességben, mindenben, a magunk helyén – akár ha maradtunk, akár ha elmentünk... (Szügyi Zoltán A magad helyén című költeményének szabadon [való] értelmezése). Még mindig fülünkben cseng az óbecsei A Prima Vista együttes nyitóelőadása Matuska Márton Három mártírunk, Év Könyve Díjjal kitüntetett kötetének bemutatóján hétfőn este Újvidéken a templomudvarban, a belvárosi plébánián. Nemcsak nyelvében, történelmében is él egy nemzet, mondta Sztrikovits János bácsi főesperes, a templom plébánosa, az est házigazdája, köszöntve a jelenlévőket a zsúfolásig megtelt hittanteremben. Olykor a gondviselésen, a sors összefonódásán, a véletlenül múlik, hogy vidékünk eddig névtelen hősei, tragikus életútjai megelevenedjenek előttünk. Tanulságul.

Matuska Mártonnak a három mártírról; Dupp Bálint csúrogi plébánosról, Sörös Imre temerini katonáról és Nagy Győző újvidéki mérmőkről írt könyve, csakúgy, mint a korábbiak, mégis azt bizonyítják, hogy vannak hőseink. Rajtunk múlik, hogy „a Délvidéken élő magyarok ne merüljenek el a bácskai porban, a szurokfekete bánáti sárban, hogy ne mosódjon le emlékük a néhai Tarcál, a mai Fruška gora lankáiról”. Nem véletlenül nem idéztem pontosan a szerző előszavának első mondatait. Ezt tették az est vendégei, Pastyik László és Hornyik Miklós is méltatásaikban. Pastyik szerint Matuska rendkívülit tett a múlt, a megtorlás napjainak a feltárásáról tett kezdeményezésével, amellyel azóta a vajdasági, az újvidéki történészek egy kisebb köre intenzívebben foglalkozik az 1944/45-ös, II. világháború utáni időszakról eddig hitelesen kevesen szóltak. Nincsenek pontos adatok még arról sem, hogy hány szerb értelmiségi esett áldozatul Belgrádban. Vajdaságban Matuska sokban úttörő munkát végzett a magyar áldozatok feltárásával.

A megtorlás napjai című könyvnek nagy a visszhangja a világban, ezt is és a *Három mártírunk* című kötetet szerbül is meg kellett volna jelentetni, mondta Hornyik Miklós. A múlttal való őszinte szembenézés ideje elérkezett. Meg kellene írni végre a „vesztesek történelmét is”. Köztudott, hogy eddig a történelmet csak a győztesek írták. A valóság, a mindennapok, mint mindig, egészen másként alakultak. Tudjuk-e például, hogy Újvidéken a Katolikus Kört (ma Művelődési Központ) és számos más épületet a belvárosban Nagy Győző építette? Rajtunk (is) múlik, hogy mennyit tudunk saját hőseinkről, hogy hogyan emlékezünk rájuk. Sörös Imre nevét emléktábla őrzi Budapesten a Korvin közben, Temerinben hogyan emlékeznek rá?

Az eddigi kutatások is bizonyítják: helyi szinten is kellene a példaképek, mondta a szerző. A feltárt dokumentumokat, a különböző információkat, leveleket, külön-külön dossziéba rakta. Eddig 120 vajdasági településre vonatkozóan vannak adatai. A könyvbemutató végén köszönetet mondott a közreműködőknek, a 30 éves Életjelnek, valamint Fodor László nyomdatulajdonosnak. A *Három mártírunk* című kötet a Graphic Nyomdában készült Újvidéken.

S. T. G.

(Magyar Szó, 2003. október 15.)

ÖTGARASOS SZÍNHÁZ

Barácius Zoltán könyve: a szabadkai Népszínház virágkora

Igazi családias hangulatban találkozott a szerző Barácius Zoltán, Deák Ferenc író, költő, Bela Duranci művészettörténész, Jónás Gabriella és Kasza Éva színésznők, illetve az est koordinátora, Farkas Zsuzsa újságíró a könyvbemutató közönségével. Meglepő adatokkal szolgál Barácius Zoltán *Ötgarasos színház* című könyve, hiszen az 1959 és 1971 közötti időszakban, Dévics Imre igazgatósága alatt, a szabadkai Népszínházban évente 13–14 bemutatóra került sor, s emellett 400 reprízre.

Kis falvakban is felléptek, olyan helyekre is elutaztak, ahol azelőtt sohasem lépett színpadra senki. Sztárszínészek érkeztek Budapestről, Latinovits Zoltán, Honthy Hanna, Psota Irén és még sorolhatnánk. A meghívott vendégek mindegyike személyesen ismerte Dévics Imrét, aki, Deák Ferenc elmondása szerint, mindenhez érzékenyen viszonyuló ember volt, felfrissítette a társulatot, s rengeteg energiát fektetett munkájába. Bela Duranci beszélt az akkori színházigazgató egyéb munkáiról is, a művésztelepekről, amelyeket vezetett, kiállításokról, amelyek a nevéhez fűződnek. Jónás Gabriella és Kasza Éva részleteket olvastak fel a könyvből, amelyek alapján megismerhettük az korabeli színházi világ hangulatát, világát, s

amely igazán kedvet adott ahhoz, hogy kezünkbe vegyük, s komolyan áttanulmányozzuk ezt a kis történelmi összefoglalót.

Barácius Zoltán, a könyv szerzője elmondta, amikor 1945-ben megalakult a szabadkai Népszínház, akkor is csak jelene volt, jövője nem, akárcsak ma. Annak ellenére, hogy Dévics Imre rengeteget tett a színházért, és magáért Szabadkáért (hiszen abban az időszakban olyan előadásokat tűztek műsorra, mint a Koldusopera, Az ember tragédiája), sokan ellenezték munkáját, rengeteg névtelen, rosszindulatú levelet kapott. Halálos ágyán 1971-ben csak annyit mondott barátainak: „Vigyázzatok a színházra!”. A könyv szerzője hozzátette mindent megtesznek azért, hogy Dévics Imre munkája és emléke megmaradjon, s kérni fogják a szabadkai önkormányzatot, állítsanak egy emléktáblát, szobrot annak az embernek az emlékére, aki felbecsülhetetlenül sokat tett városunkért.

TÓMÓ Margaréta

(Magyar Szó, 2003. december 5.)

Dévics Imrére emlékeztek

(Jónás Gabriella, Duránci Béla, Farkas Zsuzsa, Barácius Zoltán, Deák Ferenc és Kasza Éva)

VAJDASÁGI MAGYAR
MŰVELŐDÉSI SZÖVETSÉG
SZABADKA

VAJDASÁGI SZÉP MAGYAR KÖNYV
1990-1999

DICSÉRŐ OKLEVÉL

Ács Károly

Az anyag panasza

Életjel Szabadka

Újvidék, 1999. november 18.

Mezei Erzsébet
a zsűri elnöke

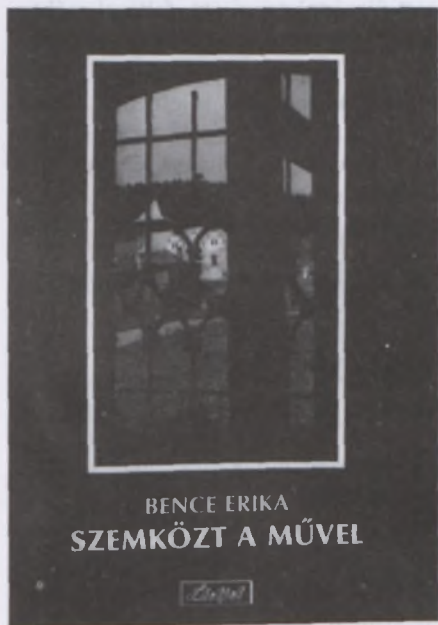
Dudás Károly
a VMMSZ elnöke

Az év legszebb vajdasági magyar könyve: Ács Károly Az anyag panasza

AZ ÉLETJEL VISSZHANGJA II.

KIADVÁNYAINK

SZEMKÖZT A MŰVEL

A szabadkai Szabadegyetem kiadásában látott napvilágot Bence Erika második, Szemközt a művel címet viselő, tanulmányokat, kritikákat, esszét tartalmazó kötete. „Ezt a műfaji hármasságot tovább tágítja az a nagy időbeli kiterjedés, amelyet a műfajok átfognak, amelyre a tanulmány-, esszé- és kritikairói figyelem kiterjed. Nagy vonásokban a felviási és szoros közelmúltunk-jelenünk között húzható meg az időbeli koordináta, amely a szerző érdeklődésének határait jelzi” – írja, többek között Harkai Vass Éva, a kötet egyik recenzense.

A másik recenzens, Fekete J. József szerint e kötet „tematikus, valamint műfaji gazdagságával egy olyan szerzői alapállást körvonalaz, amely a fiatal tudós-nemzedékre egyre inkább jellemző kutatás, elmélyülés, megfontolás és folyamatos összevetés eredményeire

építkezik, amely az irodalmi hagyományt élő szervezetként szemléli, és nem rest újraértelmezni azt, feltárni mához kötődésének erővonalait. (...) Átfogó tanulmányban összegezi a modern magyar prózairodalom tetten érhető, minőségi változást jelző vagy sejtető jelenségeit. Szövegei az irodalomelmélet és -történet tudományos módszereiben otthonos, szemléletében kiforrott, érdeklődésében sokoldalú, kiválóan tájékozott és nem utolsósorban jó tollú, esszéinek személyes tőltetét is bátran vállaló szerzőt állítanak a közép-európai mivoltunk irodalmi lecsapódása iránt érdeklődő olvasó és szakember elé.”

A négy fejezetbe (Érték és pusztulás, A szöveg szabad, Párhuzam és párbeszéd, Amit most) gyűjtött szövegek többek között foglalkoznak Berzsenyi Dániel, Madách Imre, Jókai Mór, Kármán József, Varga Zoltán, Csányi Erzsébet, Láncz Irén, Csépe Imre, Sinkó Ervin, Németh István, Hornyik György, Balázs Attila, Szathmári István, Jódal Kálmán és mások irodalmi munkásságával is.

A kétszáz oldalas könyv 500 példányban jelent meg, az Életjel Könyvek sorozatban.

(Magyar Szó, 1999. június 1.)

SZEMKÖZT A MŰVEL

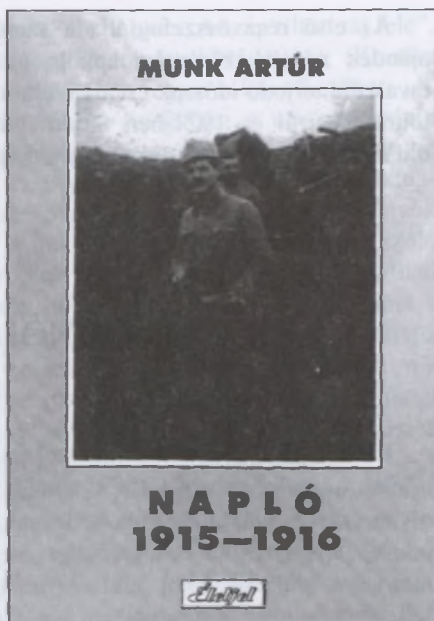
Bence Erika tanulmányai, esszéi és kritikái tematikus, valamint műfaji gazdagságukkal egy olyan szerzői alapállást körvonalaznak, amely a fiatal tudós-nemzedékre egyre inkább jellemző kutatás, elmélyülés, megfontolás és folyamatos összevetés eredményeire építkezik, amely az irodalmi művet és hagyományt élő szervezetként szemléli, és nem rest újraértelmezni azt, feltárni mához kötődésének erővonalait – értékeli a napokban megjelent kötetet annak fűlszövegében Fekete J. József.

Nagy vonalakban a felvilágosodás és szoros közelmúltunk-jelenünk között húzható meg az időbeli koordináta, amely a szerző érdeklődésének határait jelzi. S ezen belül is: líra, regény, novella, szépirodalmi munkák vallanak Bence Erika sokoldalú érdeklődéséről, olvasmányainak sokféleségéről – olvashatjuk Harkai Vass Éva, a könyv másik recenzense tollából. A 200 oldalas kötet az Életjel Könyvek gondozásában jelent meg.

(Magyar Szó, 1999. június 27.)

IRATVALLATÓ

Magyar László (1937–1998), a tragikus hirtelenséggel tavaly elhunyt szabadkai levéltáros a hetvenes évektől jelentkező hely- és művelődéstörténeti írásaival a vajdasági lapokban. Nem könnyű feladatra vállalkozott: irattengerben halásznai városának gazdag múltja után, nagy türelemmel rábukkanni Szabadka és környéke forrásaira. A szerző az Életjel Könyvek kiadásában megjelent posztumusz kötete is értékes adalék a város múltjának alapos megismeréséhez.

Az Iratvallató huszonhét tanulmányt és cikket tartalmaz. Ezekben a szerző különböző témaköröknek a középkortól egészen az első világháborúig terjedő időszakban lejátszódott történéseit taglalja. Egyebek között Szabadka és környéke középf- és török kori kézművességével, kézművesiparával, céhpecsétjeivel, a szeged-szabadkai vasútvonal építésével foglalkozik. A kötet egy másik része olyan rövidebb írásokat tartalmaz, amelyek kiegészítik, színesebbé teszik az említett tanulmányokat. A mellékletben okmányok, jegyzőkönyvek, tudósítások és épülettervek másolatai illusztrálják a 197 oldalas kötetet.

(Magyar Szó, 1999. június 27.)

NAPLÓ 1915-1916

Munk Artúr (1886-1955) naplója nem történelmi és irodalmi szándékkal íródott. Háborús élményeit azért rögzítette, „hogyan később vénségére legyen mit olvasniuk unokáinak.”

Huszonnyolc éves korában, 1914 július végén vonult be katonai szolgálatra. Tizenöt hónapot töltött mint orvos főhadnagy a harctéren, amikor 1915 októberében egy vászonkötésű füzetet kapott nővérétől. Ezeket a feljegyzéseket tartalmazza a kötet, mely szintén az Életjel Könyvek gondozásában jelent meg.

Az első rész összefoglalja a szerző élményeit a mozgósítás napjától az ajándék megérkezésének napjáig, a második az 1915 novemberétől 1916 tavaszáig terjedő időszak eseményeit, a harmadik pedig az orosz hadifogságban töltött éveiről és 1921-ben történt hazatérésének körülményeiről szól. A 94 oldalas könyvet a szerző vázlatos térképrajzai, rajzai és fényképei illusztrálják.

(Magyar Szó, 1999. június 27.)

ISMÉT A NŐI ÉLETELVRŐL

Bence Erika tanulmányai, esszéi és kritikái legújabb kötetében (Szemközt a művel, Életjel, Szabadka 1999) tematikus, valamint műfaji gazdagságukkal egy olyan szerzői alapállást körvonalaznak, amely a fiatal tudósnemzedékre egyre inkább jellemző kutatás, elmélyülés, megfontolás és folyamatos összevetés eredményeire építkezik, ezen felül az irodalmi hagyományt élő szervezetként szemléli, és nem rest újraértelmezni ezt a tradíciót, feltárni a mához kötődésének erővonalait.

Látóköre Közép-Európára vetül, s Mészöly Miklóssal együtt vallja, hogy elengedhetetlenül fontos ennek a szellemi tágasságnak a felismerése, kutatása, feltárása és felmutatása, mert „egy ilyen tablón mi is élesebben, kevésbé provinciálisan, egyetemesebben rajzolódunk ki”. Ennek a közép-európai létezési módnak a lehetséges irodalmi megfogalmazását igyekszik tetten érni mind a mai vajdasági magyar prózairók fontosabb (és legújabb) könyveiről szóló bírálataiban, mind a legfrissebb szövegnyelvészeti, szövegelméleti vagy összehasonlító kutatások feletti elmélyüléseiben.

Érdeklődése azonban átfogóbb: a magyar felvilágosodástól a XX. század kisebbségi irodalmainak modernitás-elméleteinek vizsgálatáig terjed az egyik oldalon, a másikon pedig az irodalom fogalmi megközelítésének kísérletétől húzódik a legújabb magyar irodalom kritikai törekvéseinek értelmezéséig. Szövegei az irodalomelmélet és -történet tudományos módszereiben otthonos, szemléletében kiforrott, érdeklődésében sokoldalú, kiválóan tájékozott, és nem utolsósorban jó tollú, esszéinek személyes töltetét is bátran vállaló szerzőt állítanak a közép-európai mivoltunk irodalmi lecsapódása iránt érdeklődő olvasó és szakember elé.

Bence Erika korábbi írásaiban is külön hangsúllyal tárgyalta a női életelvetnek a lét különböző területein való megnyilvánulását, azt a kérdéskört, amit meg nem értő könnyelműséggel sokan egyszerűen a feminizmus fogalma alá söpörnek. Mostani könyve is határozottan tükrözi a női princípium iránti érdeklődésének stratégiai pontjait, és az tűnik a legtermészetesebbnek, hogy az irodalom dolgai fölött tépelődő szerző munkájának bemutatásakor éppen egy ilyen dolgozatából vett szemelvényekkel szemléltessem a lehetőségekhez mérten a témához való viszonyulását.

A magyar írónők történetét taglaló kötet (Fábri Anna: „A szép tiltott táj felé”. A magyar írónők története a két századforduló között 1795–1965), (Kortárs Kiadó, Budapest, 1996.) kapcsán írt ismertetőjében jegyzi a következőket: „A magyar írónők története (...) elválaszthatatlanul összefügg a nőemancipáció történetével, társadalomtörténeti, sőt pedagógiai és pszichológiai kérdéseket vet fel. A nőknek az irodalom terén történő megnyilatkozása törvényszerűen aktualizálta társadalmi helyzetük, jogaik, szereplehetőségeik dilemmáit, a lányok nevelésének és iskoláztatásának ügyét, a nők intellektuális készségeiről szóló vitát.” Idézi, hogy 1790-ben három röpirat is foglalkozott a nők politikai jogaival, amelyeknek szerzői úgy vélték, hogy „csak az az anya nevelhet a nemzet számára hasznos embereket, aki maga is művelt”. Maga is szemlélteti a kora középkori Szophia fölvételével hosszú századokra visszaszorított női értelem primátusának újbóli térhódításában részt vevő pionírok érdekeit és megpróbáltatásait. Köztük Takáts Évát is említvén, „egy pesti rézmetsző művészek világában otthonos feleségét, aki az irodalomkritika műfaját hódította meg a nők számára, aki 1822-ben bírálatot jelentett meg a Tudományos Gyűjtemény lapjain egy valóban tehetségtelen szerző, Sebestyén Gábor vígjátékairól”. Bence Erika elismeréssel adózva – és talán a női életelvet az irodalmi érdeklődéssel sikerrel ötvöző előképet fedezve fel benne – jegyzi, hogy „egy fejlettebb, magasabb szintű öntudat, önértékelés jellemzi Takáts Évát (...), hisz ő már nem elismert és a másik nemhez tartozó költők-írók tanítványaként nyilatkozik meg, hanem recenzensként és a férfiak egyenrangú vitapartnerként.” Vitapartnerként, mert a női írók útja korántsem vezetett akadálytalanul a Parnasszusra. „A recenzió megjelenése – ugyanis – évekig tartó, hatalmas vitát váltott ki, olyan kérdéseket vetve fel, hogy szabad-e a nőknek a férfiak tevékenységét bíráltniuk, illetve a házi-asszonyi és anyai teendők mellett végezhetnek-e más, önálló tevékenységet.”

Mekkora badarságnak tűnnek ezek a kérdések a Szophiában, a női princípiumban megtestesülő Szent Bölcsesség perspektívájából, pedig tudós fők töprengtek felettük, nem is olyan régen.

FEKETE J. József

(7 Nap, 1999. július 14.)

SZABADKA MÚLTJÁNAK „IRATVALLATÁSA”

Magyar László: Iratvallató. Egy levéltáros írásából.
Életjel, Szabadka, 1999.

Egy közel 200 oldalas posztumusz kötettel adóztak a szabadkaiak a tavaly hirtelen elhunyt kiváló levéltáros, Magyar László (1937–1998) emlékének. A kötet Dér Zoltán szerkesztésében és a szabadkai Szabadegyetem kiadásában jelent meg az Életjel Könyvek 77. darabjaként, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Nemzeti és Etnikai Ügyek Főosztályának támogatásával. Az

elhunyt kutató 27, 1977 és 1996 között megjelentetett tanulmányát és cikkét tették benne közzé, amelyek témakörönként és műfajilag ugyan különböznek egymástól, de valamennyi Szabadka és Palics múltjának értékes mozaikkockája. Az írások a középkortól az első világháborúig terjedő időszakot ölelik fel, példázva Magyar László szerteágazó, tág érdeklődését, aki nagy elődjének, Iványi Istvánnak a nyomdokain haladva, levéltárak mélyéről, mérhetetlen irattengerekből halászgatta elő, éveken át, nagy-nagy szorgalommal és kitartással, Szabadka és környéke múltjának ismeretlen, érdekes és értékes dokumentumait.

Magyar László esetében a szakmai tudás szerencsésen ötvöződött a kutatói kíváncsisággal, a mindennapi munka kényszere a hasznos kedvteléssel, a felfedezés öröme a város szeretetével. Ez vitte őt annak idején Bécsbe, majd magyarországi levéltárakba, ahonnan kitaró, aprólékos munkával igen sok új, korábban ismeretlen, Szabadkára és környékére vonatkozó dokumentumot fedezett fel. Értékes munkása volt Szabadka helytörténetének, távozásával érezhető űr maradt a várostörténet-kutatásban.

Szenvedélyes kutató volt, aki igyekezett mindig tiszta forrásból meríteni, s ezeket a forrásokat írásainak jegyzeteiben fel is tüntette, szemléltetve egyben az olvasónak a kézbe vett iratcsomók nem csekély számát. Mert egy-egy csupán néhány oldalas íráshoz gyakran igen nagy mennyiségű iratanyagot kellett megmozgatnia. De ez sohasem csüggesztette kutatókedvét, nagy munkabírást. Kutatásai során tudatosan vállalta is a sok munkát és utánajárást igénylő témákat, különösen Szabadka középkori történetének esetében, a korabeli napi sajtót jegyzetelve pedig kevésbé látványos, de az olvasó és a város története szempontjából érdekes és fontos témákat dolgozott fel.

E kötetben tárja elénk a szerző többek között Szabadkának és környékének közép- és török kori kézművességét, Szabadka mezőgazdaságát a dualizmus korában (1867–1918), a szeged–szabadkai vasútvonal építését (1864–1869), de szól Szabadka céhpecsétjeiről, Macskovics Titusz téglagyáráról, Szabadka városfejlesztéséről (1867–1918), a Szentháromság-szoborról, a régi városháza lebontásáról, a gimnáziumról és kápolnáról, a palicsi fürdő múlt századi gondjairól, az ottani színjátszásról, a Kisvendéglőről, meg a hajdani kioszkokról. Ugyancsak Magyar László kutatta ki és tette közzé a régi szabadkai találmányok dokumentumait, nevezetesen egy 1854-ben feltalált „kukoricza szecska örölgépről”, egy 1863-ban megszerkesztett kézi vetőgépről stb.

Az Iratvallatát gondosan összeválogatott képanyag egészíti ki, az eligazodást pedig névmutató könnyíti.

Magyar László halálával sikeres és gyümölcsöző életpálya tört ketté. S azáltal nemcsak a szabadkai helytörténet-kutatást érte nagy veszteség, hanem tájegységünk művelődéstörténetét is. Ha kezünkbe vesszük az Iratvallatát és fellapozzuk, akkor tudatosodik csak bennünk, hogy Magyar László személyében milyen értékes levéltári kutatót veszítettünk el. Olyan buzgó levéltárost, aki sajátos módon „meg tudta szólaltatni a múltat”, de aki már sajnos, nem „vallathatja” tovább Szabadka múltjának dokumentumait.

NÉMETH Ferenc

(Híd, 1999/ július-augusztus)

MŰHELY

Az Üzenet-repertórium készítésének műhelykérdései Kiss Gusztáv–Farkas Attila: Üzenet (1971–1997) bibliográfia. Életjel, Szabadka, 1998.

Az Üzenet irodalmi, művészeti, kritikai és társadalomtudományi folyóirat több mint negyed évszázados jelenlétét feldolgozó repertórium huszonhét évfolyam háromszáznolc számának leírását rendszerezi. Vállalkozásunk áttekintést nyújt a folyóirat megjelenésének gyakoriságáról, a szerkesztők és szerkesztőbizottságok változásairól, a szerzőkről és írásaikról, a fordítókról, a lapjain kibontakozó vitákról és kérdésekről. Típusát nézve önálló retrospektív, anyaga időben – 1971 szeptemberétől 1997 decemberével bezárólag – körülhatárolt.

A folyóirat történetében ez az első nagyobb vállalkozás a lapjain közölt publikációk teljes feltérképezésére lehetőséget nyújtva ezzel a megtett út áttekintésére, jelentőségének értékelésére. Több mint negyed évszázados folyamatos megjelenésével egyedülálló – legalábbis az 1945 utáni – Szabadka művelődéstörténetében. Gazdag forrása a szabadkai, vajdasági magyar irodalomtörténetnek, de egyben dokumentáló adattára a város teljes szellemi életének. A repertórium rendező elvének kidolgozásánál a folyóirat huszonhét év alatt kialakított sajátos jellegét vettük elsődlegesen figyelembe.

Vállalkozásunk – legalábbis a Vajdaságban – abban különbözik az eddig megjelent repertóriumoktól és bibliográfiáktól, hogy felhasználta a számítógépes adatfeldolgozás nyújtotta lehetőségeket. A számítógépes adatfeldolgozás területén már voltak bizonyos tapasztalatok. Az adatbázisok alkalmazása a volt Jugoszlávia területén 1988-tól kezdve az egységes számítógépes osztott katalógizálási rendszerben öltött testet. Kísérletet jelentett ez a területén fellelhető könyvek – elsősorban az ott nyomtatott kiadványok – bibliográfiai leírására nemzetközi szabványok alapján. A polgárháború kitörésével azonban megszűnt létezni, a volt tagállamok önállósága a nemzeti könyvtárak, azon belül a számítógépes katalógizálási rendszer önállóságát is megteremtette. Napjainkban Szerbiában a rendszer kiépítése várat magára, s talán mondani sem kell, a jelenlegi gazdasági helyzet nem is igen kedvez a megvalósításának.

Külön gond volt a bibliográfiai tételek betűrendbe sorolása. A jugoszláv, ebben az esetben a szerb szabvány eltér a magyar, de a horvát szabványtól is. Nem maradhatott figyelmen kívül a program elkészítésénél az sem, hogy a Vajdaságban adtuk ki, tehát meghatározó az itteni hatályos szabvány – különösen a szláv nyelvű besorolási adatok tekintetében, de mivel mégiscsak magyar nyelvű kiadványról van szó, ezért ragaszkodtunk az újvidéki Magyar Tanszék kialakított gyakorlatához. Az adatelemek körének meghatározásánál a szabványok megegyeznek, de az adatsorok sorrendje és az „egyezményestben” a szerb szabvány eltér a magyar, valamint a horvát szabványtól is. A rendszerezést

hagyományos módon el sem végezhetjük volna, nem is beszélve a több mint 70 000 kereszthivatkozás utalásairól, vagy a több mint 2100 személynév rendezéséről. Az általunk készített program, tehát az általunk írt utasítások meghaladták az 1500 sort. Ez elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy egy szövegszerkesztőben megkapjuk az elrendezett adatokat, a huszonhét évfolyam háromszáznyolc számának leírását.

A repertórium két fő részből áll. Az első rész az Üzenet tartalmának megjelenési időrendjét tárja elénk bemutatva minden egyes szám írásait megjelenésük sorrendjében. A tematikus számokat, valamint a számokon belül a tematikus egységeket külön-külön kiemeltük. A tételszámok a repertórium analitikus részére, a műnemi/műfaji, illetve a tematikus rész fejezeteire utalnak.

A második rész az írások műnemi/műfaji és tematikus elven alapuló felosztását nyújtja. A tételszámok növekvő sorrendben ennél a résznél kezdődnek.

Az irodalmi műnemi/műfaji (vers, színmű, próza, hangjáték, filmforgatókönyv, riport, interjú, memoár, napló) szempontokat vettük figyelembe a Magyar irodalom és a Fordítások című nagyobb egységek tételeinek a besorolásánál. Egy fejezetbe kerültek az azonos műfajú szépirodalmi vagy az ilyen jellegű írások, lehetővé téve azok egy helyen történő áttekintését. A fejezetek hagyományosan betűrendben közlik a szerzők nevét, azon belül pedig időrendben a megjelent írásokat, bemutatva az alkotók tevékenységének kibontakozását a folyóirat lapjain. Repertóriumunk – szem előtt tartva a magyar irodalomtörténeti bibliográfiák gyakorlatát és az újvidéki Magyar Tanszék sokéves tapasztalatát – az anyag másik részét (műkritikát, tanulmányt, esszét, nekrológot, szerkesztőségi üzenetet, hírt) tárgykörök szerint osztja fejezetekbe. A tematikus rész két nagyobb egységre bomlik: az általános és a személyi részre. Az általános rész tételei nem szólnak közvetlenül egy adott személyről, hanem átfogóbb, irodalomtudományi/irodalomtörténeti munkákról, történelmi kérdésekről, antológiákról, színikritikákról, művészettörténeti értékelésekről. Amint azt az általános rész tartalommutatója is előre jelzi, a tematikai egyszerűség segíti a felhasználót a tájékozódásban. A lebontás mértéke a tematikai áttekinthetőség és használhatóság megkönnyítése érdekében megmarad az általánosabb meghatározásoknál. A tárgykörök általánosabb meghatározása egyben utalás is a tételek közötti tartalmi összefüggésekre. A tájékozódást ezenfelül a már említett kereszthivatkozások is segítik. Az általános rész a tételeket 86 csoportba rendezve közli, s a csoportokon belül tételszámok utalnak a személyi részben található tematikai hasonlóságokra. A személyi részben a tárgyalt személy neve a róla szóló írásokat tünteti fel megjelenésük sorrendjében.

A kiadvány a Magyar Köztársaság Művelődési és Közoktatási Minisztériumának támogatásával az Életjel kiadásában 1998-ban jelent meg. A fenti ismertető elhangzott ez év szeptemberében a Helyismereti tevékenység a Duna–Körös–Maros–Tisza régióban elnevezésű nemzetközi tanácskozáson Szegeden.

KISS Gusztáv

(Vajdasági Könyvtári Hírlevél, 1999., 1. évf., 3. sz., 1999. ősz)

MUNK ARTÚR „REGÉNYEINEK KÚTFORRÁSA”

Napló 1915–1916. Életjel, Szabadka, 1999

A címet Gubás Ágota A háború mint abszurdum című bevezető tanulmányából kölcsönöztem, s ebből tudtam meg azt is, hogy e Napló először az Üzenetben jelent meg 1996-ban szintén „betűhív” szöveggént. Most ugyanez a „betűhív” szöveg könyv alakban is olvasható az Életjel 79. kiadványaként.

Nagy érdeklődéssel vettem kézbe s olvastam a Naplót, az első világháború ihletett Munk-regények „kútforrását”, ama regényeként, amelyek dr. Hegedűs Antal szerint „az első világháborús élménybeszámolók legjobbjai közé” tartoznak. (Igaz, élménybeszámoló és regény nem azonos fogalmak!) Érdeklődésemet még csak fokozta, hogy nemcsak a két igen sikeres regényét ismertem régebből (A nagy káder, Hinterland), de ezek ismeretében alkalmam volt személyesen is megismerkedni az orvos íróval a 7 Nap szerkesztőségében Szabadkán. Miután ui. 1953-ban Újvidékről Szabadkára helyezték át a 7 Napot, kerek egy évig ott dolgoztam. Munk doktor úr pedig oda igen gyakran ellátogatott egy kis irodalmi beszélgetésre. Ekkor született – vagy már meg is jelent? – a Köszönöm addig is... című önéletrajzi regénye. Munk Artúr ui. a szabadkai szegények orvosa volt, s a gyógykezelését igen gyakran „fizették” a könyv címének mondatával.

A Napló olvasása közben, majd az irodalmi lexikonokban lapozva, arra a meggyőződésre jutottam, hogy sajnos, igen keveset tudunk erről, a mi vidékünk igen jelentős és kivételesen népszerű, sikeres írójáról. Az egyetlen komoly tanulmány Bori Imre: A jugoszláviai magyar irodalom történetében olvasható róla A polgári irodalom című fejezetben A Napló köre alcím alatt. Innen megismerhetjük az irodalomtörténet szerzőjének és Szenteleky Kornélnak az értékelését is a regényíróról.

Munk Artúr életművének már a bibliográfiája is igen hiányos, gyakran találkozunk egymástól igencsak eltérő adatokkal. Az ismeretes, hogy már egyetemi hallgatóként publikált újságokban Szabadkán (a Bács megyei Naplóban és a Bácsországbán), majd a Budapesti Naplóban is. Az is ismeretes, hogy A repülő Vucsidol című regénynek Csáth Gézával és Havas Emillel társszerzője, s hogy e regény a Bácskai Hírlapban jelent meg folytatásokban, de hogy e mű „már több kiadást ért meg (1978, 1980), most olvashatjuk először dr. Hegedűs írásában a Napló hátulsó fedőlapján. A nagy káder a lexikonok szerint két év alatt, 1929–1930-ban 4 kiadást ért meg a budapesti Pantheon kiadó gondozásában, de egy (gépiratban maradt) lexikoncikk szerint 5-öt. A Hinterland az irodalmi lexikonok és dr. Hegedűs szerint is 1933-ban jelent meg, csakhogy megjelent az az újvidéki Forum gondozásában is 1981-ben a Jugoszláviai Magyar Regénykönyvtár című sorozatban Bori Imre Munk Artúr és a Hinterland című utószavával. A Köszönöm addig is... című önéletrajzi regény egyik lexikon szerint 1953-ban, egy másik szerint pedig 1956-ban (halála után!) jelent meg. Itt

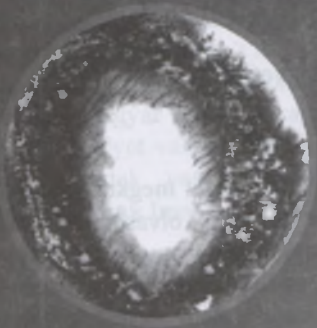
alighanem onnan a bizonytalanság, hogy a Testvériség-Egység (?) kiadását is a szabadkai Minerva nyomda készítette, tehát feltehetőleg a könyv két kiadást ért meg. Van ellentmondás Gubás Ágota említett bevezető tanulmányában is. A tanulmány szerzője elmondja, miért ilyen sokára jelent meg Munk Artúr legjelentősebb regényeinek „kútforrása”, a Napló: „...a Magyar Tanszék kapta meg az író kéziratot hagyatékát. Ebből eddig csak a Bácskai lakodalom című regényét jelentette meg a Forum Könyvkiadó Bori Imre szerkesztésében 1961-ben. De nem is csoda, hogy az író fia, Munk György bizalmatlan volt, és nem adta át a Naplót kiadásra, hiszen elkeseredetten panaszkolta e sorok írójának, hogy édesapja legnagyobb lélegzetű munkáját, a Bácskai lakodalom című regényét jócskán megkurtítva, a vaskos műnek csak a töredékét jelentették meg”. Gubás Á. előbbi mondatában azonban ez olvasható: „Bori Imre, aki úgy látszik, nem tudott a naplóról, pedig ő, illetve a Magyar Tanszék kapta meg...” a kézirati hagyatékot, amelyben bizonyára ott volt a Napló kézírata is. Miért kellett volna vajon Munk Györgynek átadni kiadásra a Naplót, ha már ott volt a kézirati hagyatékban? Az író fia, tehát jogutódja, esetleg megtilthatta volna a mű kiadását, de „átadnia” a fentiek szerint már aligha kellett!

Számomra azonban a legnagyobb dilemmát a naplószöveg, az első világháború katonaeorvosának hevenyészett, rögtönzött, tábori kórházakban, golyók süvítése és ágyúk dörgése, sebesültek, haldoklók vizsgálása mellett írt följegyzéseinek könyv alakban (is) megjelent „betűhív” kiadása jelenti. Szükség volt-e erre, ha már az ilyen szöveg folyóiratban megjelent? E „betűhív” szöveg alapján ugyanis Munk Artúr, enyhén szólva nem is csak „íróilag”, félírástudó volt. E szöveg szinte utólagosan dezavualja a sikeres író, s azt a feltételezést sugallja, hogy amint A repülő Vuicsidolnak társszerzője volt, talán a többi írásművének is volt „társszerzője”, legalábbis nyelvi lektora, mert a tárgy, a tartalom sikert ígért a kiadónak. Ne feledjük, hogy volt ott a 20-as évek végén, a 30-asok elején divatja az első világháborúról szóló regényeknek Magyarországon. (L. Vitéz Somogyváry Gyula stb. sikereit!)

A „betűhív” kiadásban található helyesírási, nyelvhelyességi hibák ugyanis még a jegyzetek írásának igencsak áldatlan körülményeivel sem magyarázhatók és indokolhatók.

A 64. oldalon például ez áll: „...az ágyúk éppen nem löttek... mire az angol ágyúk tüzet okádtak”. A katonának nyilván nem az ágyúkról van szó, hisz azok nem lönek, nem okádják a tüzet, hanem fekvőhelyek; másutt az egyes és többes szám összezavarásával találkozunk: „a bakák körömszakadtáig dolgoznak” – talán körműszakadtáig!; „A tegnapi életem legszebb estéje közé tartozik” – nem a legszebb estéi közé? – Persze, lehetett a legszebb estéje is. Az 56. oldalon ez is olvasható: „Nagyon élveztem a játékn”. A vesszőt szinte sosem teszi ki, akár mondatrészek, akár tagmondatok közé kívánczik: „Nem szó sincs róla” (691.): Levél jött levél ment (56); összetett szavak külön írva: „ember vesztesség volt”; A telefon beszélgetés stb.

A fentiek alapján, úgy vélem, végső ideje volna legalább egy kismonográfiát írni, kiadni erről a kivételesen sikeres vajdasági magyar íróról, illetőleg az élet-

MOLCER MÁTYÁS
TÖRT FUVOLÁRA
VERSEK

Magyar

CS. SIMON ISTVÁN
AHOL A PART SZAKAD
VERSEK

Magyar

művéről. Szenteleky Kornél szerint A nagy káder olyan hatalmas siker volt, amelyről a többi délszlávországi magyar író még álmodni sem mert: két év alatt négy kiadás egy pesti kiadónál. (Erről, alighanem még ma sem igen mer álmodni – nem is csak „délszlávországi” – magyar író.) A monográfiában többek közt tisztázni kellene az életmű bibliográfiai adatait is. Vajon az író hat könyve – ideértve A repülő Vucsidot és a Naplót is – 12, 13 vagy 14 kiadást ért meg? Továbbá, az irodalmi lexikonok csak elvéve tüntetik fel a könyvek kiadóit. Azt már tudjuk, hogy A nagy káder a Pantheon adta ki, de vajon hol jelent meg, mely kiadónál 1978-ban és 1980-ban A repülő Vucsidol könyv alakban? A Bácskai lakodalom és a Hinterland (2. kiadása) a Forumnál. És a Hinterland első kiadása? A Köszönöm addig is... egy vagy két kiadást ért meg – 1953-ban vagy 1956-ban, vagy egyik és másik évben is kiadják? Hol? Mely kiadó? A Napló szövegének ismeretében még az a kérdés is föltehető, hogy nem volt-e az író néhány könyvének „csendestárs”-szerkesztője, mert bizony nehéz elhinni, hogy 1915-ben, 1916-ban még úgy írt, ahogyan a betűhív kiadásban láttuk, 1929-ben pedig már Szenteleky szerint „fejlett íráskészségével” nyúlt hazai témákhoz. Fel kellene kutatni a könyvek megjelenésekor keltett kritikai visszhangokat, mert Szenteleky szerint a Hinterlandot má! (!) a kritika elismerése is követte. A nagy káder még nem? Ki kellene jelölni írónk helyét a vajdasági vagy jugoszláviai magyar irodalom történetében és a 20-as, 30-as évek magyar irodalmában, kiváltképp az első világháborúról szóló magyar regények sorában.

JUHÁSZ Géza

(Magyar Szó, 1999. november 20.)

AHOL A PART SZAKAD

Cs. Simon István versei

„Meglásd, ha nagyon akarod, elűzött híveidért ismét megkondulnak azok a kitépott nyelvű harangok, de csak ha nagyon akarod” – olvashatjuk Cs. Simon István legújabb, *Ahol a part szakad* című verseskötetének egyik érzékletes darabjában (*Ha nagyon akarod*). És mivel e gyökereit kényszerült világ újraélesztését a költő valóban »nagyon akarja«, mélyről fakadó életre hívási kísérlete nem marad meddő, kitépott nyelvű harangjainak hangját gyakran valóban halljuk. Vádlón, panaszszóként hangzón, orvoslásért kiáltóan. „Akkor is, ha »nem akarjuk nagyon«, vagy éppenséggel menekülnénk eme elsüllyedt, sőt továbbra is süllyedőben lévő világ elől, ha közönybe zárkózva nem tudomást venni szeretnénk, inkább pusztulásáról – arról, ami a magunk pusztulása is egyben. Bármennyire híjával legyünk is annak az öngyötrő vissza- és szembenézésnek, ami alapvető jellemzője Cs. Simon István mélyen tájhoz-sorhoz kötődő költészetének, nem hagyhat bennünket hidegen! Öltön formát akár röpke, akaratlanak tetsző »vers-sóhajokban« (idézzék bár ezek a gazdátlan fákról hulló túlérétt almák puffanásait vagy az aracsí templomrom köveit), akár pedig jelenlegi szorongatott helyzetünket közvetlenebbül érzékeltető, valóságos vagy képzelt barátokhoz, »haverokhoz« íródott terjedelmesebb levélversekben. Olyanokban, amelyek az »egykor volt« tetemre hívó siratáson túl, a maguk eszközeivel a »még menthető« is tudatosítják, alkalmasint (mert jó lenne ilyen is hinni) a feltartóztatás jegyében készítetve mindannyiunkat »nagyon akarni«”.

Az *Ahol a part szakad* című kötet a Híd-díjas szerző mély megelégségről tanúskodó állomását jelenti költői pályájának.

VARGA Zoltán

(*Szabad Hét Nap, Bánáti Újság, 1999. december 1.*)

AZ ANYAG PANASZAI

Ács Károly régi és új verseit tartalmazza a szabadkai Életjel kiadásában megjelent versgyűjtemény. A kötet az 1988-ban megjelent Összes versek kiegészítése, illetve folytatása. „Akkor – írja a könyv utószavában a költő – azzal a tudattal tettem pontot verseim végére, hogy valóban nincs több költői mondanivalóm, »lezárhatom« az életművet. Lám, a dacos (és gyáva) elhatározás 10–12 éve mit sem ért: az öregséggel együtt fokozódó létbizonytalanság a délszláv beháború és erőszak éveiben nem tudott elhallgatni; versek akartak lenni a

könnyből és vérből, még a kényszerű semmittevésből is, sőt, amikor az ember már összeroppanni látszott, s az idegrendszer az önkéntes számkivetettséget választotta, a messzi, Rajna-parti azilumban is versek akartak lenni, s olykor-olykor lettek is talán – magyar versek és vajdasági magyar versek, azért is. És átalakultak, módosultak, helyet változtattak, új időalakokat vettek fel a már megírtak, már kötetbe gyűjtöttek, vagy kötetből kihagytak.” A 110 oldalas verseskötet fedőlapján Sáfrány Imre A szabadkai korzó című olajképe (1946) látható.

(Magyar Szó, 2000. február 23.)

AHOL A PART SZAKAD

„Bármennyire híjával legyünk is annak az öngyötrő vissza- és szembenézésnek, ami alapvető jellemzője Cs. Simon István mélyen tájhoz-sorshoz kötődő költészetének, nem hagyhat bennünket hidegen.” Akkor is, ha „nem akarjuk nagyon”, vagy éppenséggel menekülnénk eme elsüllyedt, sőt továbbra is süllyedőben levő világ elöl, ha közönybe zárkózva nem tudomást venni szeretnénk inkább pusztulásról – arról, ami a magunk pusztulása egyben. Öltön formát akár röpke, akaratlanul tetsző „vers-sóhajokban”, akár pedig jelenlegi szorongatott helyzetünket közvetlenebbül érzékeltető, valóságos vagy képzelt barátokhoz, „haverokhoz” íródott terjedelmesebb levélversekben. Olyanokban, amilyenek az „egykor volt” tetemre hívó siratásán túl, a maguk eszközeivel a „még menthető” is tudatosítják, alkalmasint (mert jó lenne ilyet is hinni) a feltartóztatás jegyében készítette mindannyiunkat „nagyon akarni” – írja Varga Zoltán a verseskötet recenzense. A kötet a Hid-díjas szerző mély megelégségéről tanúskodó állomását jelenti költői pályájának. A 68 oldalas versgyűjtemény, melynek fedőlapján a terjányi szilfakereszt látható, a szabadkai Életjel könyvek sorozatban jelent meg.

(Magyar Szó, 2000. február 23.)

TÖRT FUVOLÁRA

Az Életjel kiadásában jelent meg Molcer Mátyás újabb százhusz haikuja is. Molcer rendhagyó módon műveli az eredetileg japán versformát. A haiku ugyanis a kevéssel sokat elve szerint valamely természeti jelenségbe feledkezve fejezi ki a létezés csodáját, a természet fensége fölötti ámulatát. Molcer haikujaiban is jelen van a táj, ám többnyire a valóság és a képzelet összemosódásaként.

Legfeljebb csak egy-egy pillanatig mint hangulati feloldódást hozó természet; leginkább mint az emberek önrontásának konkrétuma és szimbóluma. Többnyire azonban a misztikus egyensúly megteremtetlensége miatt panaszkodik. Ennek megfelelően verseinek lírai énje azt a benyomást kelti, hogy már nem vár semmire. Viszont egyáltalán nem tölti el a nyugalom, s az igaza bizonygatásáról sem mond le, még akkor sem, ha a gondolat-szíkraiban kollektív metafizikai tapasztalatoknak is igyekszik hangot adni. A fedőlapot és a 46 oldalas kötetet a szerző rajzai illusztrálják.

(Magyar Szó, 2000. február 23.)

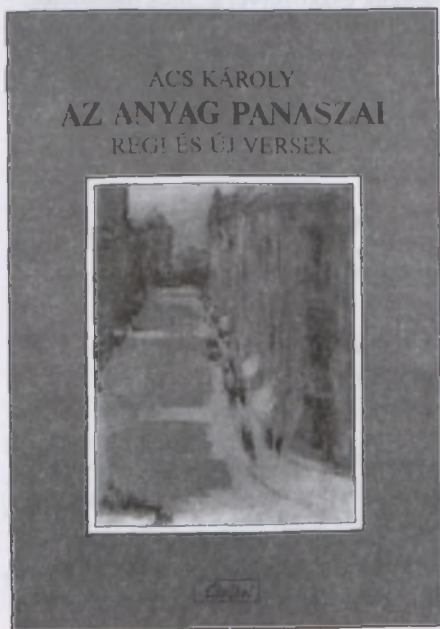
MORÁK ÉS MORÁLOK

Ács Károly: Az anyag panaszai. Régi és új versek.
Életjel, Szabadka, 1999.

„Ne higgyél nékem, hidd el énekem.”

A jugoszláviai hatalmi fordulat évében Ács Károly (1928) komolyan gondolhatta, hogy már mindent elmondott, amit a poézis által közlendőnek vélt. Az 1988-ban megjelent Összes versei című gyűjteményének szerzői jegyzetében olvashatjuk a költői életművet lezárhatóvá és egyben lezárta nyilvánító kijelentését: „... talán nem kell firtatni, hogy joggal-e vagy sem ítélem a magam majd negyvenöt évi verstermését immár befejezett, lezárt, lekerckített egésznek, amihez már nemigen volna mit hozzátenni.” Ezt a szenvedélymentes, racionális ténymegállapítást a poétikai gyakorlatban is igazolni kívánta. Verseim végére című költeményének záró soraiban például így ír:

s romlik a szó, elfolyik a szöveg,
marad a pöre váz; akármit mondok,
nem fontos már: könnyű szívvel teszek
– hosszú mondat volt – a végére pontot.

A tárgyilagoság és a dokumentálás igényének szerencsés találkozásából következően a szerző feljegyezte ennek a költeményének a keletkezési idejét is – utolsó a kései termésként jelölt, az 1983 és 1987 között írottak sorában, dátuma 1987. XII. 16.

A versek végére kitett pont, miként később kiderült, nem a befejezést, hanem inkább a megtorpanást jelezte. Ács Károlynak ugyanis 1995-ben mégis megjelent egy kötete Újvidéken, Ráklépésben címmel, majd 1999-ben Szabadkán az Összes versei folytatása, egyben pótlása, kiegészítése, Az anyag panaszai. Újfént a lezárás, a befejezés (ál)szándékával, lekerekítvén a költői utat, hiszen Ács első verseit is ebben a városban írta, s egy nagy kanyarral ide tért vissza – talán csak a kiadójánál tett látogatás idejére – a második, illetve immár harmadik nagy összegzés szándékával, hiszen az összes mellett válogatott verseit is megjelentette Ének füstje, füst éneke címmel, 1976-ban. Ezek a költői kvázibúcsúk többek a pályaszakaszok lezárásánál. Ács egy-egy verset, hajdani zsenjét vagy töredéket, forgácsot több kötetébe, vagyis más kontextusba is besorol, így a vers helyzete módosít a vershelyezeten, a kontextus által nyeri el többértelmű, ambivalens teljességét. Új értelmet kapnak a régi versek, ami által új versekké lesznek. Költőnkre egyébként már az indulásától kezdve jellemző a poétikájára és költészetére történő, kételkedő, önironikus visszatekintés, ami nem csupán nagy, kompozíciós konstrukciókban, hanem párversekben és palinódiákban tárgyasul. Ennek kapcsán állapította meg Ács költészetéről Bányai János, hogy „a belső ellentétek költői feltárása (...) stabilizálja a költői életművet, zárt autentikus szervezetté építi”.

Az ötven év születésnapi verseit összefogó, Ráklépésben című kötetet lezáró, harminchat évvel korábról keltezett, A születés pátosza című költemény utolsó előtti szakasza már előrejelzi az életműre való visszatekintés és a folytatás minduntalan jelen levő szándékát:

Kellek, vagyok. Sok költemény-forgácsot
pattant le még énrólam az idő,
hogyan elférjek a halálban. (...)

Kérdés, hogy a negyvenöt évi költői termést lezártta nyilvánító értelemnek fölibe kerekedett-e a verset melengető érzelem; a megszólalás kényszere ösztönös, visszafojthatatlan erővé hatalmasodott-e, vagy Ács Károly csak egyszerűen képtelen vers nélkül élni. Költői a kérdés. Ács ugyanis önként vállalt hontalanságában, a kilencvenes évek derekától Németországban, Kölnben is költői, és az is kíván maradni. Magyar, és vajdasági. Talán Kálnoky Lászlóval együtt vallja, hogy „vallomás, de póz is a költemény”, ám ebből Ács már csak a vallomást vállalja. Ez a magatartása egyébként már a Csönd helyett vers (1959) című, második, egyébként Híd-díjjal jutalmazott kötetétől keltezhető, amely rimekbe szedett vallomásokat, magáandaloknak nevezhető költeményeket vonultatott fel. A megértés, és a szerelem hirdetésének helyére az életföltés és a kiábrándultság tapasztalata került a harmadik kötet, a Menetrend dicsérete (1968) egzisztenciális indíttatású verseiben.

Az egzisztenciális kényszerből vállalt önkéntes száműzetést közvetlenül megelőzően a költőnek nemcsak módja, hanem szüksége is volt az élete addigi szakaszának áttekintésére, felülvizsgálására, átértékelésére. A születésnap versek ráklépései így jellemzően az 1994-ben írt költeményektől indulnak visszafelé, 1945-ig, egy-egy periódust ugorva hátrafelé az időben, majd onnét versenként ismét előre haladván, elbizonytalanítva, hogy tulajdonképpen merre is az előre és merre a visszafelé – sejtetvén, hogy ez a kötet is olyannyira visszatekintés, mint előrepillantás.

Az ötven év alatt írt születésnap versekről lényegében ugyanaz mondható el, mint ami az Összes versei gyűjtemény kapcsán. A negyedfélszáz oldalnyi versanyagot tartalmazó kötet egyszerre mutatja fel „a reménykedőt, a vívódót, az önelentmondásba keveredőt, az eretneket, az eljátszogatót, az önfeledten dalolót, s a rettentet ellen annak megnevezésével küzdőt. (...) naivitás és cinizmus, érzelmesség és töprengés, magabiztos kinyilatkoztatás és drámai vívódás, erkölcsi tanúságtétel és bevallott kétely egyaránt szolgál témaként ebben a költészetben. Az ellentétes princípiumok olykor egy-egy versen belül is feleselnek egymással – az alkotói nyitottságot, polifonikusságot bizonyítva. Az egység nem a költőben, hanem a formateremtő erőben, egy-egy helyzet kihívására adott válaszában van.” (Vajda Gábor)

Ács költészetének hozadéka, hogy utat nyitott az intellektuális poézisnek a vajdasági magyar irodalomban, hogy lehetővé tette a versről szóló versbeszédet. A korábban poézisellenesnek vélt élményeket is költőivé minősítette, zárt, fegyelmezett formába öntötte, és ezáltal teljesítette ki költői világát. A kézzelfogható ingerekre mindig a tapasztalat hitelességével reagált. Esetében a vers minél szebb ruhába való öltöztetése egyenes arányban meztelenítette a nihilizmussal gyakran megkísértett létérzést. Már nagyon korán megjelent költészetében a szonett, a rondel, a szonettkoszorú, sőt nála paradox módon a szabad vers is olyan fegyelmezett, mint a jambus, eleve sugallva, hogy a tökéletes forma és a tökéletes illúziójára se törekvő valóság párbeszéde csupán ironikus felhangú lehet. Ezt sugallják mintaszerűen megkomponált rímei is, amelyek együtt hangzása gyakran a dal képzetét kelti, engedvén a manierista játékosztónnek, noha a vers a daltól nagyon távol álló belső feszültségekből fakad. Ez a szellemes, a tanult költő feszes formaművészetétől túlszabályozott, de mégis magával ragadó poézis élvezetesen szól arról – miként kritikusa, Vajda Gábor írja –, ami önmagában lehangoló és magánügy, ami senkit se érdekel, mert kivethetetlen teherként szinte mindenkiben megvan...

Az egymástól nagyon távolra eső fogalmak közelítése által nyert új minőség a Ráklépésben című kötetben a teljes önközpontúság, hiszen a költő végtére is saját születésnapjait jelöli meg egy-egy költeménnyel: „Jók az ünnepek, az évfordulók, / jó, hogy számoljuk napjainkat, / mert keménység kell nekünk és bizonyosság, / hogy ne boríthasson fel, ami ingat.” (Pillantás vissza és előre, 1946). A bizonyosság és a napok múlásának a tárgyilagos felmérése, valamint a versek keltezésében is megnyilvánuló dokumentálása az önszemlélet és az ön(újra)értékelés felé irányítja a költői vizsgálódást. Így állandó motívumként

jelentkezik a versekben a halálnak a születéstől jelen levő és egyedüli megkerülhetetlen tényként tudomásul vett egyöntetű realitása, az élet és a pillanat tartalmának, egyben tartalmának a viszonylagossága és – az önirónia. Magát például „kiérdemesült Anonymus”-nak, „az Újmagyar Siralom névtelen szerzője”-ként jegyzi (Újévi körtelefon, 1991), költeményeit „alig-létben” született „alig-versek”-nek nevezi (Új verseim elé, 1994), éles ellentétben azzal a formaművészi tökélyvel, ami bölcselő költeményeit, epigrammáit, az időszerű tartalmakat hordozó, de a szólamversekkel teljesen ellentétes „rázós gondolatait” simulékony lejtésű sorokba szedő létszelet meglátásait egyaránt jellemzi. A többszöri költői számvetés után a fragmentum, a töredék, az ötletvers, a forgács lett Ács egyik meghatározó műfaja.

Volt Ács,
Nincs Ács.
Csók? Láz?
Csontváz...
Korbács?
Virgács!
S írás
sincs más:
forgács.

(*Epilógus, 1983*)

Ács Károly kétszeres Híd-díjas vajdasági költő, Bazsalikom-díjas műfordító. Ő beszélt talán első ízben nemzedékről a huszonnyolcasok (Ács Károly, Dér Zoltán, Fehér Ferenc, Kalapis Zoltán, Kopeczky László, Sáfrány Imre, Vukovics Géza) kapcsán. Nemzedékről, amelyet a háború utáni új irodalmi koncepció lendülete röpitett pályáivén, de több ízben – a megálmodott és a tényleges valóság ütközéséből eredően – elbátortalanodott, s ebből következően egyfajta végelszámolást tartott. Ő maga is többször megírta úgymond utolsó versét, de azóta már újabb költeményei, újabb kötetei jelzik szellemi jelenlétét.

Ács jellegzetesen urbánus költő, a vajdasági magyar költészet poeta doctusa, aki keserű szkepticizmussal mérlegeli „az alkotási kérdésekké változtatott életkérdések” egyre szűkülő körét. Korábban ugyanis a kozmopolitizmus fűtötte, az emberiség fogalomkörében gondolkodott, fordítói tevékenységében pedig az egymástól idegen kultúrák közelítését szorgalmazta, hogy az alkotói kérdések közötti erőteljes vergődése poétikus nosztalgiává változzon. Ekkor már végigcsorgatta magában a nemzet és a nemzetiség létp problémáit és eljutott saját életkérdéseinek fanyar gúnnyal való elszámoltatásáig, közben a kozmopolitizmus horizontját a kilátástalanság, a perspektíva nélküliség, a nihil feltételezett pontjába fókuszálta.

Újabb verseiben a léttelen lét élményének kifejtésére vállalkozik. Az anyag panaszai kötetben Ács, immár nem csupán a költészet, hanem a fordítás és a szerkesztés eszközeit is felhasználja mondandója kiteljesítéséhez. Alanyi morálitása a létbevetettség és a társtalanság ellen tiltakozik, de nem emelt hangú, kitarított sikollyal, hanem lírai tényközléssel. A meditatív lírai szerepvállalást, a pőzt ezekben

a versekben már felváltja az etikus tartású ember erkölcsi fölényét hangsúlyozó nyitottság, az ironia és az önironia, folyton az összevetés, az egymás mellé állítás többlete felé tapogatózva. Költő esetében ugyanis a morál a nyíltságot, a kérdésfeltevés bátorságát inkább feltételezi, mint a társadalmi elvárások beteljesítését.

„Sötét halál, vakondsors, gonosz úr, közömbös Isten!” – így összegzi létélményét 1948 májusában Belgrádban, amivel szemben, ugyanebben e versében a poézisban talál erőt a továbblépéshez:

Ne higgyél nékem, hidd el énekem:
szavakkal szépít meghibbant hitet,
hogyan él az Isten és nincsen halál.

(Sestina a hitről)

de a szavakhoz való menekülés csak álmegnyugvást hozhat. ösztönzést az újabb átgondolásokra. Ezek eredménye a mostani kötet, amely régi és új verseket egyaránt tartalmaz. A régiek között eddig közöletleneket, de már közölteket is, enyhén módosítva, vagy változatlanul. A vers ugyanis, miként Ács átértelmezéseiből is kiderül, nem alkalomhoz kötődik, vagy ha mégis, akkor a jó versnek az alkalom csupán lendítőerő, amelynek eredményeképpen kibontakozik és általános, sőt egyetemes érvényt nyer. Az Üzenet odaáról (1951–1991) például a Rákosi-korszak magyarországi magyarját szőlította meg, de negyven év múlva megváltozott a viszony, az „itt künn s ott benn...” helyet cserélt, s az üzenet egyszerre csak a határ jugoszláv oldalán élő magyarokhoz érkezett. A Karácsonyi ballada 1948-ban általában szólt a kiskatonáért értelmetlen haláláról – Ács szerint még az is meglehet, hogy egy Csang Kai-sek katonát örökített meg –, igazi tárgyát és mondanivalóját azonban csak 1991-ben, a horvátországi háborúban, a magyar kiskatonák elestével nyerte el. Ács tehát végeredményben „helyzetbe hozza” költeményeit: a palinódia, az újraéneklés vezeti vissza korábbi létélményéhez, annak megfogalmazásához, azon túl pedig a jelennel való párhuzamba állításhoz. A gyűjteményben a magáéval egyenragú versekként kezeli a délszláv költők munkáinak fordítását, természetesen ismét a válogatás és az időszzerűsítés elvét követve. A Felhő és az Ellenfelhő verspárban Dobriša Cesarić (1902–1980) versének fordítására felel az ellenvers, az önálló költemény. Ács így a fordítást is az önkifejezési kényszer feloldására használja: válogat, választ a délszláv költők múlt- és eszázadi verseiből, a hangulatával együtt rezonálókat lefordítja, általuk közli lelkiállapotának körképét. Efféleképpen csendíti például a sajátjai mellett egybe az ugyancsak szláv Czesław Miłosz versét a korban távoli, gondolatban kortárs August Senoa (1838–1881) költeményével.

A földönfutás megtapasztalását, az otthon elhagyását, a félemigrációs élet megosztott létformájának megszenvedését, a tehetetlenség tudatának a kényszerét földolgozva a paradoxonba, a grammatikába, az ironiába és önironiába menekül a költő; egyfelől a vers nála mindig feszes és mindig pontos formája, másfelől pedig a játék szeszélye tragikus felismeréseket revelál az olvasóban. Sőt, olyan verse is van, amelyben éppen a forma feletti műgond pattintja ki az ironia szikráját, mint például a Morák és morálok című epigrammában:

Nem érzed magadat kevesebbnek? Kellemes érzés...
Cinkossággal ezért – túl magas ár! – ne fizess!
(Rossz vers – nem tagadom: rövid első szótaga sántít
egy mora híján: vajh jobb-e a dupla morál?)

A társadalmi-emberi összeomlás panaszdalai a vajdasági magyar költő németországi, balassis kujtorgásai során egyre inkább befelé érlelődnek. Kihagyások, elcsuklások, pontokkal jelzett szavak sokasodnak a vers testében, újabb tereket nyitván a folytatásra, a továbbgondolásra, az átértelmezésre, végül pedig, mint egy nyomatékosítván, hogy az idegenben is vajdasági magyar költő, jó költő maradt, de többé nem vállalja se a könyve, se az életműve összegző lezárását, azt a kegyetlen, vagy kíméletlen utókorra bízva, a szavak helyét költeményében, ha „a költészet az embernek az az anyag törvényei fölött naponta aratott győzelme (Vajda Gábor)” – az anyag fájdalmát – már csupán zakatoló verslábak jelzik:

bármeddig élsz is – UU–U–
– – U– – – UU– U–
– – U– U– U– –
– UU– U Szabadka lelke.

FEKETE J. József

*(Rövidített változata elhangzott az élőűjság könyvbemutatóján
2000. március 3-án. Bővített változata: Kortárs, 2000/4.)*

EMLÉKEZÉSEK

Juhász Géza: A fordulat utáni forgatagban

A szabadkai Életjel Könyvek 83. darabjaként látott napvilágot Juhász Géza A fordulat utáni forgatagban című kötete. A szerző írja könyvéről: „Előbbi, hasonló tárgyú könyvem (A fordulat forgatagában, 1987) megjelenése óta, sőt már annak fogalmazása közben is foglalkoztatott a gondolat, hogy ugyancsak emlékező formában, modorban egyszer meg kellene írnom a magam könyvkiadói feljegyzéseit is. Mondanom sem kell, mennyi ösztönzést és bátorítást adott ehhez Cserépfalvi Imre könyve (Egy könyvkiadó feljegyzései, 1984), bár természetesen, hogy olyan nagy irodalom- és művelődéstörténeti jelentőségű kiadói vállalkozásról nem számolhatok be, mint nagy elődöm. Úgy gondolom azonban, hogy mégis vannak olyan emlékeim, élményeim a csaknem tizenhét évi tevékenységből, amelyeket érdemes kiragadni a feledésből, amelyek közérdeklődésre is számot tarthatnak, s amelyeknek már ma is irodalmi-kapcsolattörténeti vonatkozásuk van.” (Megjelent 224 oldalon.)

(Magyar Szó, 2000. március 30.)

„NEKEM SZABADKA VOLT A VÁROS...”

Juhász Géza: A fordulat utáni forгатagban.
Életjel, Szabadka, 1999.

Előbb úgy gondoltam, dokumentum ez a könyv, nélkülözhetetlen azoknak, akiket a vajdasági magyarság művelődéstörténetének a második világháborút követő évtizedei érdekelnek. Juhász Géza mint pedagógus, mint újságíró, mint szerkesztő, kiadóigazgató vett részt három-négy évtizeden keresztül művelődési életünk bonyolításában. Erről a tevékenységről szólnak a kötetbe foglalt visszaemlékezések. Emlékező próza hát, s ez azt is jelenti, hogy a dokumentum jelleg szubjektív színezetet kap, hiszen az eseményekről az egyéni, a személyes élményen keresztül számol be a szerző. Valójában a saját életét írja meg, de az élete, a munkássága beleszövődik művelődési életünknek az említett szakaszába.

Most újraolvasva azonban – nyilván elsősorban a szöveg szubjektív jellege miatt – inkább egy másik benyomás, egy másféle érdeklődés ragadott magával. Én 13–14 éves voltam azokban a háború utáni években, amikor a szerző amolyan ifjúsági funkcionáriusként készült az egyetemre, s ma is él emlékezetemben, örökre kimoshatatlan marad az az ellenszenv, amit én közvetlen környezetem hatására éreztem azokkal a magyarokkal szemben, akik bekapcsolódtak az új kommunista rendszerbe, akik valamiféle vezető szerepet vállaltak annak működtetésében. Valójában semmit sem tudtam, tudtunk arról, hogy kerültek ők a falusi, városi meg más vezetőségekbe, de bizalmatlanok voltunk velük szemben, s általában úgy gondoltuk, hogy jót nem várhatunk tőlük...

Juhász Géza visszaemlékezéseit olvasva most mintha akkori önmagammal is szembesíthetném magam, mintha az akkori s azóta megkövesedett félreértések, tévhitek és előítéletek terhétől való megszabadulás, a kiengesztelődés mintha mégis lehetséges lenne. Azt hiszem, ha egy könyvnek a kvalitásaira akarjuk felhívni a figyelmet, akkor ezt, hogy lehetőséget nyújt az önmagunkkal való szembesítésre, az elsők között kell említeni. (Persze lehet, hogy ez az én véleményem is túl szubjektív, de nem objektív kritikát írok, olvasmányélményeimről számolok be.)

Juhász Géza azokban a háború utáni években az USAOJ járási bizottságának titkára volt, s egy személyben a SKOJ (titkára is, én akkoriban Zentán a parasztház szintjéről nem is sejtettem, hogy ki lehet a járási ifjúsági titkár, általában azt tartottuk az ott, a hatalom körül forgolódoókról, hogy dologkerülök, nem szeretnek dolgozni, s később is megerősödött ez a sejtélem, miután láttuk, hogy egyik funkcióról a másikra helyezgetik őket, anélkül, hogy (szerintünk) bármi hasznosat csináltak volna. Arra nem gondoltunk, hogy voltak közöttük olyanok is, mint amilyenek akkori énjét írja le a szerző.

JUHÁSZ GÉZA

A FORDULAT UTÁNI FORGATAGBAN

ELŐSZÓ

„Más kérdés viszont, hogy a fölöttem álló politikai fórumok és vezetők hogyan tekintettek arra, hogy én csak átmenetinek tartottam, vallottam e politizálást, s egyáltalán nem titkoltam, hogy csak addig csinálom, amíg különben sem tanulhatnék, hanem katonáskodnék, mégpedig a fronton. Talán egyszerűen csak tudomásul vették. S hogy mennyire igazam volt! Nemcsak hogy nem vittek el a frontra, mint minden korombelít, de később sem kellett bevonulnom. Valamikor 1948-ban vagy 1949-ben ugyanis megjelent egy rendelet, melynek értelmében az ilyen „pártszolgálatot” frontszolgálatnak ismerték el, s kétszeresen számították...”

A könyv első részéből való az idézet, az itt vázolt események mutatják,

hogyan bonyolították itt akkoriban a káderpolitikát, de láthatjuk azt is, hogy aki bekerült a mechanizmusba, vagyis felkerült a káderlistára, annak aztán csak szót kellett fogadnia, minden felsőbb javaslatra gondolkodás nélkül igent mondania, s máris biztosítva volt a karrierje, s olvashatunk itt arról is, mi történik abban az esetben, ha valaki, mint a szerző is, nem politikai karriert akart csinálni, de a háború végével egyetemre kívánt menni, majd pedagógusi pályára lépni, s emiatt néha kénytelen nemet mondani a fölöttesei utasításának. Sejthetjük, általában, hogy megy ez a kommunista rezsimekben, most egy tanú vall arról, hogyan bonyolítják ezt még a kisebbségi viszonyok. S hogy mindennek az elmondása ne legyen unalmas szövegelés, de éppenséggel érdekesítő olvasmány, gondoskodott róla a kor és a kortárs is. Aki emlékszik még azokra az időkre, annak nem kell magyarázni, mit érezhetett a pedagógus, amikor a tanárban felveszi a telefonkagylót, és ezt hallja: Ovde UDBA! De nem lehetett kellemes a párt vizsgálóbizottsága előtti kihallgatás sem, amikor az első vádpont így hangzott: „... azért nem vállaltam el a Híd főszerkesztői tiszttét, mert nem kívántam azonosulni a JKP irányvonalával, nem akartam kiállni mellette, tehát a T. I. JKP-ellenes álláspontját tettem magamévá...” A tantestület pártszervezetének titkára, ha azzal vádolják, hogy pártellenes álláspontot képvisel, mit várhat, miben reménykedhet akkor?

Már a könyv vége felé, több más megpróbáltatás után írja: „S ekkor... Ekkor megint történt egy csoda. De hát nem leírtam már, hogy sok-sok üldöztetésem,

meghurcoltatásom során, amikor a gödör legfenekén találtam magam, mindig akadt egy mentőangyal, aki kimentett, s hogy valójában nem szerencsétlen, hanem szerencsés flótásnak kell tartanom magam?...”

Olyan idöket éltünk, könnyen a gödör legfenekén találta magát az ember, ha nem is voltak valami rendkívüli, nagy álmai: „Nekem Szabadka volt a város, valójában ott nőttem fel, s a vágyaim netovábbja volt, hogy ahol 1936-ban csak egyetlen vékony ezüst csíkot varrhattam fel a diáksapkámra, s szinte elérhetetlennek tűnt, hogy egykor majd négy aranyárgára is jogom lesz, ott én valamikor tanár legyek. Ez most teljesült, sőt egy időben abban a gimnáziumi épületben taníthattam, ahol valamikor tanultam... Újvidék teljesen idegen volt számomra, az is maradt a két főiskolás év alatt is, sőt az itt eltöltött csaknem fél évszázad után is...” Ez már ugye nemcsak emlékezés, vallomás is. Gondolom, sokan érezzük így.

Juhász Géza három részre osztotta könyvét, s ehhez járul még az epilógus. Eddig főleg az elsővel (Szabadkáról Újvidékre – kitérővel) foglalkoztunk, noha mint művelődéstörténeti dokumentum kétségtelenül a középső rész (Az irodalom tisztviselője) a legértékesebb, tizenhat év a Forumban, a kiadó szerkesztője, majd évekig főszerkesztője, szerteágazó tevékenység, lázas munka, sikerek, balsikerek, öröme és bosszankodások, ahogy ez már lenni szokott általában is, de itt most a mi sajtósági körülményeink között. Az irodalom tisztviselője címet adja e fejezetnek a szerző, s tény, hogy a szerkesztői, irányítói, szervezői munka mellett írásra nemigen jut ideje, annál több alkalma viszont az írókkal való találkozásra, barátkozásra, s az erről való beszámolóik nyilván munkásságának és a könyvnek is legérdekesebb lapjai közé tartoznak.

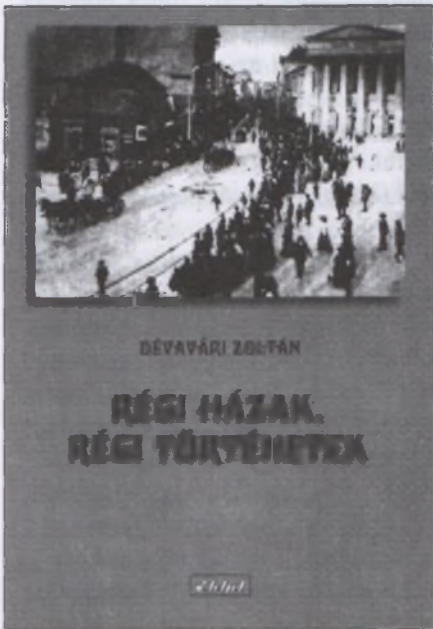
A Csuka Zoltánnal, Weöres Sándorral, Zilahy Lajossal és Illyés Gyulával (de ugyanígy a Szirmaival, Majtényival, Herceggel) való találkozásokról beszámoló írások nemcsak a riportalanyok népszerűsége miatt érdekesek, de érezheti az olvasó azt is, hogy a szerző ezeket a részeket írta a legnagyobb élvezettel.

A Fordulat forgatagában után az Életjel sorozatban megjelent hát A fordulat utáni forgatában is. Juhász Géza az életét, életének egy szakaszát, nyilván a legfontosabbat, a legtermékenyebbet írta meg benne, azt a valóságot, amelynek mi is alkotóelemei vagyunk, s amelynek egyes mozzanatait – saját szemlencsénk fénytöréseinek köszönhetően – talán más színekben látjuk. De hát ez természetes is. Ezt a könyvet olvasva is igaznak érezzük egy magyar írónak a szerző által a borítólapon (sajnos sajtóhibával) idézett gondolatát: „aki itt él és alkot, az eleve a kisebbség történetét is írja”.

BURÁNY Nándor

(Magyar Szó, 2000. április 8.)

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI JEGYZETEK

A napokban jelent meg Régi házak, régi történetek címmel a szabadkai Életjel kiadásában 152 oldalon Dévavári Zoltán legújabb kötete. „Dévavári Zoltán ezúttal nem szigorú tudományos módszerekkel fejti ki gondolatait, hanem kutatómunkáját olyképpen öszszegzi, hogy a hiteles történeti anyaggal való ismerkedés az olvasó csaknem minden rétege számára tartós élményt nyújt. Mégpedig azért, mert a szerző olyan biztonsággal és közérthetően sorakoztatja fel portréiban a szereplőivel kapcsolatos érdekes eseményeket, hogy azok szuggesztivitása minden városának múltját kedvelő és hagyományait ápoló személyre ösztönző hatású.” (Magyar László)

(Magyar Szó, 2000. június 29.)

SZERELMES KÖNYV SZABADKÁRÓL

Dévavári Zoltán: Régi házak, régi történetek.

Életjel Könyvek 84., Szabadka, 2000.

Ha a lokálpatrióta fogalmat nem pejoratív szóként kívánjuk használni, akkor előbb le kell róla fejtetni a vastagon rátapadt rosszálló és lekicsinylő értelmezést, különösen igaz ez napjainkban, amikor a két tagból álló kifejezés második része még külön is lejáratos, ellenszenves kicsengetést, taszító jelleget kapott...

Nos, egy ilyen „szándéknyilatkozat” után talán már nyugodtan leírhatjuk, hogy Dévavári Zoltán új művét (Régi házak, régi történetek, Életjel, 2000) pont egy jó értelemben vett lokálpatriotizmus lengi át, az egészséges honfísnak egy igen szép példája és megnyilvánulása.

Valójában egy szerelmes könyvet tett az olvasó asztalára a régi Szabadkáról, a régi szabadkaiakról.

A város híres lakóinak és szülőiteinek állít érzelmes emléket, a még álló vagy már lebontott szülő- és lakóházak köré szövi mesés és valóságos történeteit. „A

szülőföld hőforrásairól beszélünk – írja egy helyütt –, azokról, amelyek táplálták, fölnevelték azokat a tehetségeket, akik irodalomban, művészetben, tudományban értékeset alkottak. Kosztolányi Dezsőre, Csáth Gézára, Laczkó Gézára, György Mátyásra, Sztrókay Kálmánra, Lányi Saroltára, Reinitz Bélára, Telcs Edére és Aczél Henrikre gondolunk mindenekelőtt, de gondolhatnánk akár Lugosi Bélára, Kabos Gyulára, Somlyó Zoltánra, Gyóni Gézára, akiket ez a város századunk elején rövidebb-hosszabb időre befogadott...”

Ezt a sort még folytatni is lehetne Blaha Lujzával, Dettre Jánossal, Vojnich Oszkárral, Farkas Bélával, Oláh Sándorral, Iványi Istvánnal, Aksentije Marodićtyal, Zomborcvics Vincével, Arnold Györggyel, Gaál Ferencsel, Lányi Ernővel, s a szerző ezt meg is teszi.

Hőseit – a pályakezdőket, a befutottakat, a jobb sorsra érdemeseket – rokon-szenyvel, megértő gyengédséggel írja le az irodalomtörténezből művelődés-történezsé átalakult szerző, miközben értően rendezgeti azt a hatalmas ismeret-anyagot is, amelyeket róluk vagy velük kapcsolatban hangyaszorgalommal feltárt. Nem lenne túlzás azt állítani Dévavári Zoltánról, hogy csaknem mindent tud szereplőiről, de legyünk talán mégis szerények: mindenkinél többet tud! Évtizedek óta gyűjti a neves szabadkaiakra vonatkozó, velük kapcsolatos dokumentumokat, kéziratokat, leveleket, könyveket, folyóiratokat, lapkivágásokat, fénymásolatokat, relikviákat, fényképeket, litográfiákat, tusrajzokat, portrékat, s ki tudja, még mi mindent. Amikor 1986-ban megkezdte a most könyv alakban is megjelent sorozatát a 7 Napban, már minden kéznél volt, csak ritkán kellett valamit leellenőriznie (a helyi könyvtárban, levéltárban, múzeumban, műemlékvédelmi intézetben, esetleg a Somogyi Könyvtárban, a Széchényi Könyvtárban, a Petőfi Irodalmi Múzeumban, vagy olykor a barátoknál; az igazság az, hogy a fent nevezett intézmények inkább őt keresik fel egy-egy hiányzó adat vagy írott emlék ügyében).

Az olvasmányos szövegekkel egyenértékű a könyvben közzétett illusztrációs anyag – a csaknem száz fénykép, litográfia, rajz, festmény –, amely az ilyen jellegű kiadványoknál kívánatos is, nélkülözhetetlen is. Csakhogy esetünkben a szerző ezen a téren is magasra helyezte a mércét: a teljességre törekedett. Felkutatott és begyűjtött szinte minden fennmaradt és megtalálható szemléltetőanyagot: a szereplők portréit több változatban (fénykép, rajz, önarckép stb.), csoportképeket, főtéri és város panorámákat, fényes palotákat és külteleki vityil-lókat, régi képeslapokat, színházi plakátokat, kézírásos beadványokat, leveleket, a lerombolt épületek helyén álló újakat, a temetői síremlékeket...

A szövegközi illusztráció mindig fontos kiegészítő része az írásnak, itt azonban önállóan is megállja helyét. Ha csak ezt vesszük szemügyre, akkor egy-magában is él és mesél a régi Szabadkáról. A képaláírások a helyszínt pontosítják, de többletük is van, mivel a szerző rendszeresen közli az utcák, terek, negyedek régi, legtöbbször már elfelejtett nevét (sok ez a nyolcvan esztendő!), amiből kiderül, hogy a változtatásokat a politika sugallta, az új államalakulat igénye szabta meg (Damjanich utcából Makszim Gorkij utca lett, Hunyadiból Lazar Nešić, Rákócziból Harambašić), de nem kaptak kíméletet az olyan sem-

leges magyar utcanevek sem, mint a Fűzfás utca (Lazar cár), vagy a Bognár utca (Miloš Obilić).

Dévavári könyvét is a számontartás igénye szülte, akárcsak a többi szabadkai kiadványát, amelyek zömmel szintén az ő szerkesztői és szerzői keze nyomát viselik (Életjel, Miniaturók). Mintegy százötven kiadványról van szó, nem beszélve az Üzenet folyóirat évfolyamairól, amelyekben szintén szerepet vitt a helytörténet, a művelődéstörténet, a hagyományápolás. Ebből az igen változatos „rengetegből” három rokon publikációt emelnénk ki: az archeológus Szekeres László helytörténeti kézikönyvét (Szabadkai helynevek, 1975), a tudós Györe Kornél városmorphológiai tanulmányát (Szabadka településtörténete, 1976) és Magyar László levéltáros művelődéstörténeti cikk- és tanulmánygyűjteményét (Életek, iratok – iratok, életek, Forum, Újvidék, 1994).

A figyelmes olvasó észrevehette, hogy nem azonos jellegű kiadványokat emlegettünk – legközelebb talán Magyar László könyve áll Dévavárhoz –, de közös bennük a város feltétlen szeretete, a ragaszkodás a régi és az új Szabadkához, s ami talán még ennél is fontosabb: összeköti őket a pallérozott hely- és művelődéstörténet-írás igénye.

Dévavári Zoltán munkája ezek között is kimagasló helyet foglal el.

Jegyzetében a szerző „elszólta” magát, azt találta mondani, hogy a kötetben közölt írások száma háromszor-négyszer is nagyobb lehetett volna, azaz még sok „nyersanyag” lappang tarsolyában.

Várjuk a folytatást!

KALAPIS Zoltán

(Magyar Szó, 2000. augusztus 26.)

MEGBECSÜLENDŐ ÉRTÉKEINKRŐL

Dévavári Zoltán: Régi házak, régi történetek.
Életjel, Szabadka 2000.

A szabadkai Életjel Kiadó Életjel Könyvek 84. köteteként ez évben jelentette meg Dévavári Zoltán Régi házak, régi történetek című kötetét. A szerző a munkáját művelődéstörténeti jegyzeteknek minősíti. Mint az általa írt, a könyv végén közölt Jegyzetben áll, a könyvben olvasható írások 1986. március 8-a és 1989. október 20-a között jelentek meg a szabadkai 7 Napban. A kötet összesen tizenkilenc írást tartalmaz. Feltétlenül ki kell emelni a könyvben található szemléltető anyagként közölt fényképek számát is: nem kevesebb, mint kilencvenhat korabeli fénykép (ezek között van néhány képzőművészeti alkotás is) teszi a kötetet lényegesen gazdagabbá. A már említett jegyzetben Dévavári Zoltán az

olvasó tudomására hozza, hogy ilyen irányú tevékenységét a jövőben is folytatni szándékozik. A könyv záróoldalán a könyv egyik recenzense, a nemrég elhunyt Magyar László, fejezi ki elismerését a könyvvel kapcsolatban.

Amikor elolvassuk az első írást (címe Fekete Sas és Arany Bárány) teljes mértékben elfogadhatónak találjuk a kötet címét: házakról és épületekről, illetve a valaha bennük lakó emberekről szól. Azonban már a következő írást (s aztán a többieket) olvasva rájövünk, hogy a könyv címe nem a legszerencsésebben választott, mivelhogy az összes többi írás (kivételt képez Az utolsó szemtanú című) tulajdonképpen életrajzok vagy életrajzrészletek azzal, hogy legtöbbjükben említés történik arról is, hogy a tárgyalt személy hol lakott Szabadkán és ezt fénykép szemlélteti. Más szóval: a régi házak vagy háttérbe szorulnak, vagy egyáltalában kimaradnak és az előtérbe egyértelműen a történet „hőse” kerül. Arra is hamar rájövünk, hogy az írások java része valamilyen évforduló (vagy mint Oláh Sándor esetében: kiállítás) alkalmából íródott. Legtöbbjük esetében épp az évforduló említése jelenti a bevezető sorokat és utána következik az illető személy életútjának leírása, illetve életművének felsorolása és felmérése. Dévavári Zoltán ezekben a bevezető mondatokban kifejti, miért találta érdemesnek megírnia cikkét. Ez szinte mindig azért történik, mert úgy vélte, „hősei” érdemtelenül a feledésbe merülnek, holott életük és elsősorban életművük Szabadka városához kötődik és időtálló értéket jelent. Épp ezért a Régi házak, régi történetek kétségbeesett és figyelemre méltó vállalkozás a felejtés ellen. Sok szempontból merész vállalkozás is, mivel korunk embere a jelenben él, lassankint jövője sem érdekli, nemhogy a múltja.

Vannak a kötetben olyan írások, amelyek elején lexikonból átvett, szó szerint idézve azt, szócikkek állnak. Ez olyankor fordul elő, amikor a könyv szerzője minden valószínűség szerint nem rendelkezett elegendő anyaggal és ilyenkor kénytelen volt csak erre a forrásra támaszkodni. Az esetek óriási többségében azonban annak lehetünk tanúi, hogy Dévavári Zoltán igen gazdag, városunkban szinte minden kétséget kizáróan legnagyobb nyomtatott anyaggal és ismerettel rendelkezik a tárgyalt témával kapcsolatban. Leszögezhető, hogy ezt a könyvet most és itt csak ő volt képes megírni. De visszakanyarodok vizsgálódásom igazi tárgyához, azaz: hogyan írta meg Dévavári Zoltán cikkeit (mert a közöltek hitelességéről nem szólhatok, hiszen egyrészt a szerző szavahihetősége kétségbevonhatatlan, másrészt pedig e sorok írójának ismeretei a témával kapcsolatban egyenesen jelentéktelenek), mondanivalóját hogyan vetítette ki az olvasói felé. Nos, a szerző számára ebben az egyedüli támpontot könyvének írásakor az írott adatok jelentik. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a cikkek írásakor rendelkezésre álló adatokat, amelyek könyvekből, folyóiratokból és irattári dokumentumokból származnak, mind felhasználta. Természetesen a levéltárakban és irattárakban biztos még akadnak meglapuló, porlepte dokumentumok, amelyek még nem kerültek elő és esetleg gazdagíthatják ismereteinket. Tehát Dévavári Zoltán alaposan „felvértezve” vágott neki a cikksorozat megírásához. Az esetek többségében érezhető, hogy milyen csata eredménye lett a cikk: az újság által

„behatárolt” terjedelem és a szerző ismereteinek gazdagsága vívott állandó harcot egymással. A szerző más forrásokból szerzett ismeretanyaga képezi az írások tartalmának a javát. Ezt a gazdag ismeretanyagot Dévavári Zoltán két módon közli az olvasóval: vagy szó szerint idézi a begyűjtött anyagot, vagy saját szavaival átmeséli őket. S ekkor derül ki, hogy azokról az emberekről, akik városunk művelődési életében fontos szerepet játszottak, elég sok kiadvány jelent meg az utóbbi évek folyamán. Ez azt jelenti, hogy Szabadkán igenis létezik múltkutatás, bár szervezettsége erősen kétségbe vonható. Legtöbbször magányos megszállottak csodálatos vállalkozásairól van szó, előttük csak elismerésünket fejezhetjük ki.

Igencsak hosszú lenne azoknak a könyveknek a jegyzéke, amelyeket Dévavári Zoltán cikksorozatának megírásakor „segítségül hívott”. A helybeliek közül említsük meg tisztelettel Garay Béla, Gajdos Tibor, Kenyeres Kovács Márta, Sáfrány Imre, Almási Gábor, Hangya János [András] és Pavao Bačić nevét. Az ő munkálkodásuk eredményei nélkül Dévavári Zoltán nem írhatta volna meg e könyvét. Neki sokat segítettek a tárgyalt alakok önéletrajzi írásai is. Olvashatunk részleteket Blaha Lujza, illetve Lányi Hedda naplójából, Oláh Sándor önéletrajzából, Csáth Géza feljegyzéseiből. A harmadik írott adatforrás a különböző újságok és folyóiratok. Ezeknek se szeri, se száma. Vonatkozik ez bizonyos szempontból a felhasznált lexikonokra is, de az ő számuk azonban érthetően jóval kisebb. A fentiekben csak vázlatosan felsorolt forrásművekhez társulnak a szerző kutatásai és feljegyzései, például az Oláh Sándorral készített, magnetofonszalagon rögzített interjú. Ami a szerző kutatásait illeti, sajnos nem található egyértelműen kinyilatkozás arról, hogy hol, például melyik levéltárban végzett kutatásokat. Ettől függetlenül, bár az idézett adatok hitelességéhez természetesen kétség nem férhet, de bizonyos homályosságok tapasztalhatók. Tudniillik, noha az esetek óriási többségében a szerző egyértelműen megjelöli, mit és honnan idéz, vannak olyan részletek, az úgynevezett „átmeselési” szakaszokban, hogy nem tudjuk, valamely használt jelző (a szerző nagy előszeretettel alkalmazza őket) az átmesélt forrásmunkákból származik vagy egyszerűen ő „találta ki”. Több ilyen összemosódást vehetünk észre. Jó néhány alkalommal Dévavári Zoltán olyan leveleket idéz, amelyek, úgy tűnik, eddig ismeretlenek voltak a nyilvánosság előtt. Nos, ezek helye és feltárójuk neve (Dévavári Zoltán maga vagy más valaki) ismeretlen marad. Néhány alkalommal kellő tisztelettel említi meg Magyar László nevét, mint aki az illető kordokumentumot felfedezte, de ezen alkalmon túl van még néhány homályosság. Így például könyvében olvashatjuk Zomborcsevics Vince két levelét: az egyik forrása ismeretlen marad, a két idézett Hangya-levelé forrásáról szintén nincs adat, akárcsak Bogic Popović 1949-ben Oláh Sándorhoz írt leveléről, Vojnics Oszkár végrendeletéről, Malachowski László tanácsnok eddig ismeretlen leveléről a várostörténet megírásával kapcsolatban. Ezek a hiányosságok, amelyeket talán inkább pontatlanságnak minősíthetnénk, nem vonnak le szinte semmit a könyv értékéből. Visszatérve az írások szerkezeti felépítésére, az életpálya összefoglaló áttekintését legtöbbször valamilyenfajta tömör és összegező véleményezés zárja le.

Röviden ki kell térni Az utolsó szemtanú (Megkésétt nyomozás egy évforduló kapcsán) című írásra, amely szerkezetében és másban eltér a kötet többi írásától. Tudniillik a szerző valóságos „detektívmunkára” vállalkozott, amikor is Regőcén felkereste Rabata Rozáliát, aki Csáth Géza öngyilkossági szándékáról és végrehajtásáról közölt vele még ismeretlen mozzanatok. Ez az írás teljes mértékben eredeti, de véleményem szerint inkább kuriózum, egy részletkérdés feltárása, amely a Csáth-mű tanulmányozását természetesen nem befolyásolja. Hasonló detektívmunkát, valóságos nyomozást jelentett annak a háznak a pontos felkutatása ahonnan Lányi Ernőt temették. Itt már érezhető Magyar László monomániakus tisztelete az apró adatok iránt. Ebben az esetben Dévavári Zoltán méltó kutatótársa volt.

Minek tekinthetjük ezt a könyvet? Maga a szerző Iványi Istvánról írt cikkében (Szabadka monográfiája) megjegyzi: „Nem tanulmányt írunk, hanem – sorozatunk jellegéből adódóan – vázlatos pályaképet adunk róla”. Amikor ezt a megjegyzést felhasználva igyekeznénk meghatározni a Régi házak, régi történetek műfaji hovatartozását, feltétlenül szem előtt kell tartanunk a tény, hogy a cikkek egy hetilap számára készültek, tehát az átlagolvasó igényeit kielégítendő módon, de ugyanakkor annál jóval többet nyújtva. Így aztán könyv formájában a sorozat egy meghatározhatatlan hibridnek tűnik: nem szokványos újságcikk, nem tudományos közlemény, hanem a kettő közötti valami, egyfajta közbülső műfaj. Ha az elfogadott tudományos-népszerűsítő irodalom jelölést használnánk, azzal sem sikerülne műfajilag behatárolni ezt a könyvet. Mint már többször említettem, a könyv megdönthetetlen adatok sokaságát tartalmazza (emiatt részben tekinthető akár félig-meddig tudományos kiadványnak), de egy dolog miatt mégis a napi újságírás területére csúszik át. Ez a dolog pedig a szerző nyelvezete. Tudniillik Dévavári Zoltán egy kissé archaikusnak ható újságírói nyelven szól olvasóihoz, mint már említettem: impresszív jelzőket használ, nem riad vissza a nyelvi túlzásoktól, amikor dicsér, egyáltalában a cikkek nyelvezete túl patetikus, egyes szakaszaiban elmúlt korok alkalmi ünnepi beszédeire emlékeztet. Utalnánk ezzel kapcsolatban a választott címek származó és enyhén dagályos jellegére. Egy-egy életút elmondásakor a szerző hajlik az enyhe regényesítésre, eszményesítésre és túlbecsülésre. Úgy viszonyul hőseihez, mint ahogyan azt Oláh Sándorról mondja: „... lehet, hogy elfogult vagyok művészetével szemben.”

A sorozat, és belőle a könyv, azért készült, hogy felhívja az olvasók figyelmét arra, hány jeles ember élt a városban a múltban. Még hozzá igen gyakran méltatlan körülmények között s nekünk, az utókorunk, jutott az a feladat, hogy emléküket feltámasszuk, tevékenységüknek szobor vagy emléklap elhelyezésével adózzunk elismeréssel. Dévavári Zoltán kutatásai alapján arra a megállapításra jut, hogy Szabadka e tekintetben hálátlan volt alkotó polgáraival szemben. Ugyanakkor ösztönszerűleg felvetődik az a kérdés is, hogy milyen értékeket képviselnek azon alkotók művei, akik e kötetben szerepelnek. Leszámítva Csáth Gézát, aki valójában, mint utólag kiderült, európai színvonalú alkotó volt, a többiek művei korántsem jelentenek olyan értéket, mint amelyet Dévavári Zoltán tulajdonít nekik. Mondjuk,

az a tény, hogy mindegyikük neve szócikkben szerepel valamilyen lexikonban, korántsem jelenti azt, hogy művészetük maradandó értékeket hordoz magában. Mert mindegyik lexikon szerzői értékmérceinek tükre, azok pedig a korabeli közízlés termékei. A lexikon bizonyos szempontból hasonló a bélyegkatalógushoz: megtalálható benne mindenki, aki valamilyen művészeti ágazatban tevékenykedett, de ez még korántsem érték meghatározó. Az pedig, hogy egy lexikon kiról hány sort közöl, az valójában erősen korhoz, azon belül pedig gyakran ideológiához kötött. Épp ezért Dévavári Zoltán dicsérő jelzői túl hangzatosak (akárcsak egy-egy írásának címe), hogy ne mondjam dagályosak. Gyakran hasonlítanak az idézett korabeli újságcikkek hangnemére, amelyek ma már inkább megmosolyogtatnak, nem pedig fellelkesítenek, mint a korabeli olvasót. Összegezve tehát az mondhatnánk, hogy a felsorolt és bemutatott alkotók a városban valóban jelentettek bizonyos értéket, de ezen túl már kevésbé. A szerző, némileg didaktikus felhanggal, mindenhol értéket akar felfedezni és ebbéli igyekezetében határt nem ismer.

A fentiek ellenére a Régi házak, régi történetek olyan kiadvány, amelynek mindegyik gondolkodó és értelmiségi szabadkai polgár könyvtárában a helye (azzal, hogy el is olvassa). Sőt: célszerű lenne az iskolákban is terjeszteni, tudják meg a fiatalok, hogy régebben is éltek emberek ezekben a házakban és alkottak már. Mert Dévavári Zoltán számára, úgy tűnik, s ezt fogalmazza meg José Saramago, portugál Nobel-díjas író legfrissebb regényében is (Minden egyes név), a múlt állandóan jelen van, a „holtak és az élők együtt” képezik a jelent. Mi, a város lakói, egyértelműen hálával tartozunk Dévavári Zoltánnak azért, hogy megírta cikksorozatát. Minden valószínűség szerint bőven rendelkezik még anyaggal és ismeretekkel más szabadkai alkotókról és a sors megengedi neki, hogy leírja róluk mondanivalóját.

VARGA István

(Üzenet, 2000. április-június)

VISSZATEKINTÉS A GAZDAG MÚLTRA

Dévavári Zoltán: Régi házak, régi történetek.

Életjel Könyvek, Szabadka, 2000.

Íme egy könyv, amelyről sehogyan sem tudok elfogulatlanul beszélni. Mert az emlékek özönével áraszt el. Kiszínezi azt, ami még elevenen bennem él, s felfrissíti a már elmosódót. Amikor a szóban forgó művelődéstörténeti jegyzetek több mint egy évtizeddel ezelőtt a 7 Napban egyenként megjelentek, csak némileg érdeklődve figyeltem fel rájuk, hogy lám csak, hány ismert személyiség, sőt nevezetesség is volt, akinek egész élete, vagy annak kisebb-nagyobb hányada szülővárosomhoz,

Szabadkához kötődött. Ám most, hogy kezembe került Dévavári Zoltán Régi házak, régi történetek [c. kötete, amelyben] egyszerre mutatja be [őket], rádöbbenem: milyen jelentős galériája ez a sokféle érdekes egyéniségnek. Hiszen helyet kapott benne Farkas Béla festőművész, Blaha Lujza, a „nemzet csalóánya”, Dettre János publicista, Zomborcecics Vince könyvgyűjtő, Oláh Sándor festőművész, Antonije Hadžić író, fordító, kulturális szervező, Csáth Géza író, Róza néni, azaz Rabata Rozália, Csáth Géza regőcei tragédiájának hiteles szemtanúja, Kabos Gyula szín-művész, Vojnich Oszkár világotató, Aksentije Marodić, az első szabadkai festő, Iványi István Szabadka monográfusa, Arnold György zeneszerző, Gaál Ferenc zeneszerző, zongoraművész és karmester, Lányi Ernő zeneszerző és karmester, a Lányi család, Jovan Paču és György Á. Mór zeneszerzők, Reinitz Béla zeneszerző, zenekritikus és művészetpolitikus, Karel Napravnik zeneszerző, karmester és zenepedagógus, Pero Tumbas Hajo tamburaművész és komponista.

Nos, beismert elfogultságom fő oka az, hogy valamennyiükről valamicskét tudok, néhányat közülük pedig már a gyermekkorban ért benyomások rögzítettek tartósan bennem. Sőt a bemutatott „főszereplők” mellett hány szövegközi „mellékszereplő” is időtállóan emlékezetembe vésődött. Mindezért csak szubjektív lehettem. Legelőbb is azért, mert a szerző gyermekkori barátom, iskolatársam volt. És ez a műve is az írott szó iránti állandó szeretetét idézi fel bennem, hiszen már süldő gyermekként az ajándékul kapott és összerakható gumibetűk segítségével újságot akart csinálni, hogy gimnazistaként megvalósuljon álma, s a Munkánk diáklap kiadója legyen. Majd termékeny újságíróként, költőként, íróként, irodalomtörténészként folytassa sikeres pályafutását. De hogy a tárgyilagos, éspedig a jegyzet, portré, riport, oknyomozás, sőt a tanulmány eszközeit is magába foglaló írásokat saját „alanyisággommal” toldjam meg, elárulhatom, hogy például Lányi Ernőt már zenekedvelő, hegedülgető apám közel hozta hozzám, hiszen ismerőse volt, a temetésén is részt vett, engem a Bajai úti temetőbe is elvezetett, hogy megmutassa síremlékét. Lányi-nótákra is tanított, főleg a legkedvesebbre, a Régi nóta, híres nóta címűre. Karel Napravnik meg a gimnázium alsó osztályaiban tanárként és a diákkórus vezetőjeként pajeszomat húzogatta, de másokét is, ha hamis hangokat hallott. Valamivel később pedig, szintén csak hegedűtanárom jóvoltából, arra vállalkozott, hogy átnézze zsenge kompozícióimat, és egy ideig az összhangzattan fortélyaira tanítgasson. Iványi István Szabadka történetét megörökítő könyve még mindig szülővárosom múltjának fő feltárója. Jovan Paču is régi „ismerősöm”, hiszen romantikus, gyors futamokkal nehezített zongoradarabjait nővérem gyakorolta rendületlenül. A Lifka moziban pedig gyakran vidultam Kabos Gyula komikus filmjelenetein. És jártam Oláh Sándor műtermében is, mint ahogy élvezettel nézegettem első és egyetlen önálló kiállításának festményeit.

Még több emlék fűződik a kötet már említett „mellékszereplőihez”. Sáfrány Imréhez és Vinkler Imréhez, egykori iskolatársaimhoz, barátaimhoz, akiket alkotás, illetve rajzolás és festés közben is megleshettem, mindig óvatosan elodázva a választ kérdéssükre: „Ki tetszik jobban?” Hangya Andrást meg úgy ismertem meg, hogy közvetlenül a háború után, ideiglenes beosztása szerint, Szabadka „jeleseit”

rajzolgatta, hogy aztán arcképük a város főterén díszleljen. Nem is tudom, hogyan, talán afféle kitűnő diákként, én is elébe kerültem, s háromszor is lerajzolt, fejcsoválva mondogatva, hogy az első két arckép nem sikerült. Még ma is bánom, hogy nem kértem el a „rossz” rajzokat, melyeket végül előttem tépett szét. Baranyi Károlyt, mikor Újvidékre költözött, műtermében többször is felkerestem, figyelmesen hallgatva külföldi élményeit, és féltve őrzöm nekem ajándékozott faördögét. Szerekes Lászlóval pedig, kit Szabadkára látogatva többször is meglátogattam, míg az Attila sírjának történetét írta folytatásban a Magyar Szónak, s élcelődve azt latolgattuk, hogy expedíciót kellene szervezni a híres hun vezér végső nyughelyének felkutatására. S hogyan emlékeznék Sulhóf Józsefre is, kinek felügyelete alatt bonogattam színházi és zenekritikusi szárnyaimat.

A Dévavári-kötet sorai közül elővillan Munk Artúr alakja is, akivel köszönőviszonyban voltam, hiszen nagyokat „kezicsokoloztam” neki. Újvidékre vetődött fiától meg számos anekdotát hallottam róla. Azt például, hogy amikor mint orvost egy öregúr vizeleti zavarai miatt kereste fel, megkérdezte tőle, hogy hány esztendő. Hallva, hogy meghaladta a nyolcvanadikat, tréfásan megjegyezte: „Hát bácsikám, maga már eleget vizelt hosszú életében!” Kenyeres Kovács Mártával, a Régi nóta, híres nóta forrásértékű zenei monográfia szerzőjével is jó viszonyban voltam. Ám nem csupán a muzsikával foglalkozott, hanem német költöket is átültetett magyarra, így Goethe verseit is, köztük a népszerű A vándor esti éneke címűt is, amelyet Kosztolányi lefordíthatatlannak tartott, hogy aztán maga is lefordítsa, mint ahogy ezt megtették többen mások is. A világjáró Székely Tibor pedig, kinek több olvasmányos, izgalmas és igen kelendő művét is lefordítottam, szívesen mutogatta egzotikus gyűjteményét, s minden találkozásunkkor újat és érdekeset mesélt az általa meglátogatott primitív törzsekről, népekről. Garay Bélával, mint rendezővel és színháztörténeti kutatóval is gyakran találkoztam, mindig élvezettel hallgatva a „festett világról” szóló, s többnyire szabadkai vonatkozású történeteit. És mennyi érzést váltottak ki bennem a kötetben fényképekkel bemutatott házak is, melyek mellett egykor gyakran elhaladtam.

De hogy ne folytassam, mert már a szokásos méltatási kerékvágásból kikökenve többet mondtam saját gondolattársításaimról, mint magáról a frissen megjelent könyvről. Ennek éppen az utóbbi az előidézője, mert hát megmozgatta képzeletemet. S bizonyára felvillanyozza a többi tősgyökeres szabadkait, de másokat is, akik egyet-mást olvastak, hallottak a kötetbe foglaltakból. Vagy ha nem, akkor a stílusosan, gördülékenyen, alapos felkészültséggel megírt ismeretgazdagító könyv felkelti érdeklődésünket egy gazdag kulturális hagyomány, Szabadka mozgalmas múltja iránt, melynek egy sajátos rétegét a szerző a reá jellemző hangyszorgalommal, alapaosszággal, még a lexikális adatokat is ellenőrizve és pontosítva vetett papírra.

VUKOVICS Géza

(Híd, 2000. október)

TÉLIKÉK

Ács Károly: Az anyag panaszai. Régi és új versek.
Életjel Kiadó, Szabadka 1999.

A nyakunkba szakadt háború és a kivándorlás testi-lelki kényszerhelyzete egy vonatkozásban hasznot hozott: fölfrissítette, kitágította a vajdasági magyar költők élményvilágát. Ami korábban legfeljebb elfojtható sejtelem, félelmetes lehetőség volt, az egyszeriben meg fellebbezhetetlen tényanyaggá, kényszerítő erejű valósággá változott. Ez különösen Ács Károlynál szembetünő, hiszen ő a nyolcvanas években úgy érezte, mindent kipróbált és megcsinált, amire képes, már csak ismételheti önmagát, s ezért jobb elhallgatnia.

Aztán mégiscsak megszólalt, mivel a lelkiismerete s a személyi integritását fenyegető társadalmi fölfordulás vallomásra, állásfoglalásra kötelezte. Az opusnak ez a verses utószava külföldön sem akar befejeződni. Annál kevésbé, mert a szülőföldjétől megválni kényszerült költő ihletében az örök emberi témák új szempontból aktualizálódhatnak. Most már nem egyszerűen az elmúlás képzete és a számvetés kényszere nyomja kezébe a tollat, hanem a több évtizedes környezetét, meghitt baráti körét elhagyott költői léleknek a partra vetett halként való vergődése. Különösen egy olyan valakinek nagy próba az önátültetés, aki számára évtizedekig akkor is életforma és hivatás volt az újvidéki lét, ha szelleme többnyire átsugárzott is a politikai-tárgyi kereteken.

Belső kényszerre vált Ácsban mindannak a végleges átrendezése, értelmezése, értékelése, amit már nemcsak az eltévelyedett történelem, hanem az önkritika is csupán a rossz oldaláról mutat. Ennek ellenére sem önisméltó és monoton azonban az idős költő versvilága, mert változatos formai megoldásain túl a fanyar humor és groteszk is tartozékai világképének. A történelmi idő és a rendkívüli körülmények egyes régebben (főleg a negyvenes évek másik felében, vagyis a diákkorban) írt szövegeit is más fényben mutatják. A költő aktualizálja őket, többnyire csiszol valamennyit rajtuk.

Az is a ritkább megoldások közé tartozik, hogy a szerzőnk versgyűjteményébe az eredeti versek nem különülnek el a műfordításoktól. Ami azért is érthető, mert Ács a műveket újjáalkotó fordítók közé tartozik, másrészt pedig eleve a sajátjának érzi a lefordítandó alkotások világát, újabban azok erőszakélménytől meghatározott, teljesen pesszimista valóságképét.

Az anyag panaszai c. verseskötet a korszellemmel ellentétben materialista ihletettségről tanúskodik. Aligha abból kifolyólag, hogy Ács időről időre költőként is alkalmazkodott a kommunista elvárásokhoz s néhány hajdani verséből kinestári optimizmus árad. Az anyagelvűség a költő világmagyarázatában jut kifejezésre; abban, hogy az Istenbe vetett hit alkalmi kényszerből választott menedékként csupán helyenként bukkan föl nála. A világ s benne az ő sebe, az elhagyott vajdasági otthon kiismerhetetlen, vak erők játékszereként létezik. Ezért

kérdezheti a költő könyve mottójában, hogy „Bűnös a kő, ha ráharapsz?“, s hogy „ha jég veri el a vetést. / Kié a bűn s a büntetés?“

A második világháború után szonettkoszorút alapozott meg az a viláértelmezés, amely most szélsőséges pesszimizmusként nehezedik a versekre. Akkor az ember többnyire cselekvő, alakító és alakuló anyag volt számára, míg a hetvenes évektől az ember egyre inkább az erőszakos manipulációnak kiszolgáltatott lélekké gyöngült. Költőnk természetesnek veszi szellemi-erkölcsi magatartásának ezt az átbillenését. Annál is inkább, mert az asztal fiókjában a kötelező optimizmus idejéből is őrzött kételkedést, magánvéleményt kifejező verseket. Vagyis ami az utóbbi években a történelem lehengető hatására szélsőségesen eluralkodott a költő kedélyén, az fiatalkori tapasztalatokban gyökerezik. Részben ez a magyarázata annak, hogy Ács Károly számos ifjúkori versét csupán évtizedek múlva, átdolgozott formában hozta felszínre.

A hagyományos irodalomesztétika hívei számos költészetellenes elemet találhatnak költőnk „télikei“-ben. Az újabb Ács-versek ugyanis a költő dokumentáló szándékáról is tanúskodnak. Ennek szélsőséges példája az Újmagyar Maróti-siralom c. vers, amely a jugoszláv állam által megerősített Magyar Szó sorsán kesereg a maga sajátos szatirikusságával. E mögött az az elementáris fölismerés rejtőzik, hogy a valóság lett fantasztikussá, tehát az alkotónak nincs más dolga, mint hogy szellemesen-frappánsan leírja azt, aminek elviselését csupán a csoporthoz (magyarokhoz, józaneszűekhez, európaiakhoz) való tartozásának tudata könnyítheti meg. De az a gondolat is itt lappang a gyakran szentségtörő sorok mögött, hogy a kultúra teljes hiányában nem csupán nincs szükség a költészetre, hanem a versesztétikum is elérhetetlen ideál.

Mindenesetre a maga nemében remekműnek tartom a minden bizonnyal sokakat megbotránkoztató vagy legalábbis meghökkentő Himnusz c. verset: „Szánd meg, Isten, a magyart! A / Seggét szaros gatyá marta, / Előbb bögött, aztán hagyta, / Mint afféle jámbor fajta. / Így lett végül néma magyar. / S nemsokára: HEMA MA???”

Azt hiszem, hogy ilyen rövid terjedelemben s ilyen hatásosan kevesen mondtak ki fajtánkról olyan súlyos igazságot, mint Ács Károly.

VAJDA Gábor

(Hét Nap, 2001. február 21.)

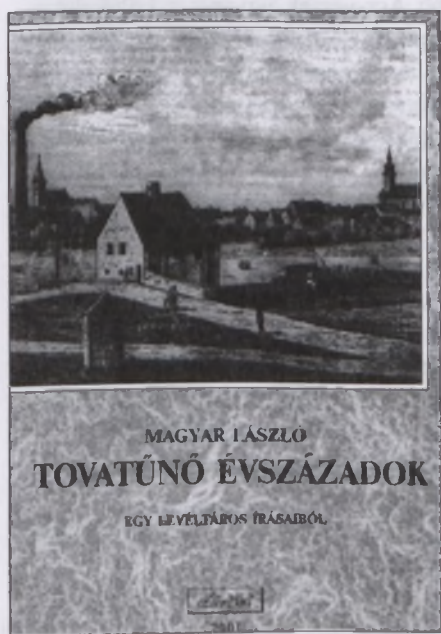
VAJDASÁGI MAGYAR FRONTHARCOSOK VALLOMÁSAI

A napokban jelent meg Törköly István Akikért nem szólt a harang című könyve a szabadkai Életjel gondozásában, 158 oldalon. Németh István, a könyv recenzense írja: „Törköly István Akikért nem szólt a harang című könyvében a

tanúk vallomásai alapján próbálja meg megrajzolni az egykori Petőfi brigád hiteles történetét. Az események után jó évszázaddal. Az újságíró miért érezte ennek ma szükségét? Egyebek között valószínűleg azért, mert „annak idején” nem volt lehetőség épp a hiteles kép megrajzolására. Annak idején jelent ugyan meg könyv a brigád megalakulásáról és hadi tevékenységéről, ám kimaradtak belőle olyan mozzanatok, melyekről akkor nem lehetett, vagy nem „illett” írni.

(Magyar Szó, 2001. február 25.)

KORRAJZ

A szabadkai Életjel Könyvek 89. kiadványaként jelent meg Magyar László: Továtűnő évszázadok című kötete. A szabadkai Szabadegyetem kiadásaként látott napvilágot az Iratvaltató II. alcímet viselő könyv. A szerző, a levéltáros szakmának azt az oldalát mutatja be, amely a nagyközönség számára is az érdeklődés tárgya lehet. A megsárgult papirokról az élet minden oldalát rekonstruálni lehet. Az 1891-től 1942-ig terjedő feldolgozott időszak sokszínűségét ismerhetjük meg, annak minden színárnyalatával együtt. Dohos levegő csap meg bennünket a lapokról, a múlt eleven szelleme, forгатaga bontakozik ki előttünk. Korunk előzményeit láthatjuk a dokumentumokban. Teljes képet kapunk az akkori eseményekről, melyek nem is különböznek

annyira mai világunktól. A budapesti, bécsi és kalocsai levéltárak adatai tanúskodnak a kor szociális problémáiról, az egészségügyi helyzetről, a kulturális eseményekről és magukról az emberekről is. Betekintést nyerünk a halottképek, borbélyok, lovardák, szegényházak, színházak életébe. A mű az általános korszak mellett elengedhetetlen Szabadka társadalom- és művelődés-történetének tanulmányozásához.

(Magyar Szó, 2001. június 3.)

EGY RAGYOGÓ KULTURÁLIS TEVÉKENYSÉG FOGLALATA

Életjel évkönyv 7. Szabadka, a Szabadegyetem kiadása.
Szerkesztette: Dévavári Zoltán

Kézbe véve az Életjel napokban megjelent 7., az 1998-ban záruló, négyévi tevékenységről beszámoló évkönyvét, alig tudtam letenni. Mindig is tisztában voltam vele ugyan, hogy amióta csak létezik ez a negyvenhárom éves, Dér Zoltán nevével fémjelzett művelődési mozgalom, irodalmi, zenei, képzőművészeti stb. élőújság, s ami még hozzátartozik, a legerőteljesebb motorja Szabadka kulturális életének, ám az időben szétszórva, a szó illékony természeté miatt nem éreztem teljes súlyát az általa létrehozott értékeknek. Így, 500 oldalas kötetbe gyűjtve, pontosan rendszerezve az elvégzett munka dokumentumait, világosan látszik s szinte mellbe vág az a temérdek, nemcsak Szabadka és Vajdaság, hanem az egyetememes magyar kultúra szempontjából is megkerülhetetlen művelődéstörténeti kincs, amelyet az Életjel s a belőle szervesen kiágazó kulturális tevékenységek (lásd: Üzenet, Csáth Géza Művészetbaráti Kör, Életjel Könyvek stb.), mint tenger mélyéről a gyöngyhalászok a kagylót, felszínre hoztak. Bámulatos, milyen szerteágazó, gazdag és konstans az az újabbnál újabb nemzedékeket megmozgató, a kultúra vonzaskörébe irányuló tevékenység, amelyet Dévavári és az indulás után tíz-egynéhány évvel hozzácsatlakozó Horváth Emma tanárnő kifejtettek. Hogy győzik csak erővel? Mi a titkuk? Ignotus írta az áldott emlékü Nyugat-szerkesztőről, Osváth Emőről: életformája volt a munkája, s önfeláldozás az lett volna, ha nem lett volna az. Dévaváriekre ugyanúgy vonatkozik ez.

A 7. évkönyv is világosan mutatja: mindvégig kitartanak a mellett a programkoncepció mellett, amelyet induláskor meghatároztak, ez pedig az értékmentés, értékeremtés, hagyománytisztelet. Mert Dévavári Zoltán Kosztolányin nevelkedett, mértékkel, világosan látja, hogy a kultúra tartja életben a népeket, nemzeteket, ez teszi elviselhetőbbé, otthonosabbá, értelmesebbé az emberi életet. Furcsa fintora a sorsnak, hogy nehéz – mindenkor nehéz volt – ugyanennek az életnek a javaiból fizetni is érte. Keserűen jegyzi meg a szerkesztő a 40. évfordulóra írt beszámolójában: „Csak sajnálni lehet, hogy ezt a fölmérhetetlen gazdagságot, amellyel gyarapítottuk az irodalmi és kulturális életet, nem tették magukávé azok, akiknek kellett volna, s emiatt az Életjel ma is a város egyetlen olyan amatőr művelődési mozgalma, amelynek – a községtől kapott két rak-tárhelyiségen kívül – ennyi idő után, az ígéretek ellenére – nemcsak otthona, de még saját próbaterme sincs.”

Az almanach a 40 éves jubileum jegyében készült, természetesen az erre vonatkozó dokumentumanyag foglalja el benne a legnagyobb helyet, a válogatás a médiában megjelent méltatásokból, interjúkból, tanulmányokból, bírálatokból,

Siveges Eta

Karna Margit

azt a célt tartva szem előtt, hogy egyszer, ha elkészül a város művelődéstörténete, hiteles adatokkal szolgáljon számára is.

Különös élvezettel olvastam az egyetemes magyar irodalomtörténet szempontjából nélkülözhetetlen Csáth-tanulmányokat, amelyek a város tragikus sorsú orvos írója munkásságának eddig ismeretlen oldalait világítják meg: zeneirodalmi, zenetörténeti és zeneelméleti munkásságát, zeneszerzői zsenéit, akárcsak a Vendégeink c. fejezetben a kortárs írók és más művészek vallomásait, előadásait. „Hogy miért írok? – teszi fel a kérdést önmagának az irodalmi Nobel-díj egyik legnagyobb várományosa, az Életjel író-olvasó találkozásán szerepelt Konrád György. – Azért, hogy a világot, ami zavaros, és én is zavaros vagyok egy kicsit, egy kis helyen rendbe tegyem.” Lator Lászlónak, a jeles magyar költőnek, irodalmárnak a következő gondolatát emelném ki: „A mai fiatal költők nagyon szeretnek egymáshoz, divatos sémákhoz hasonlítani. Márpedig a divat veszedelmes lehet, mint a politikai diktatúra beleavatkozása a költészetbe. Mindenkor az a legfontosabb, hogy a költő a saját hangján beszéljen, akkor is, ha közben megtanulja a kora nyelvét.” A szerkesztőknek pedig ezt üzeni: „A jó szerkesztő ne szegődjön egyetlen irányzat szolgálatába se..., hanem hagyja, hogy a valószínűleg jó vers megszólaljon.”

Mészöly Dezső a műfordítás titkaiba avatja be az olvasót: „... fordítani lehetetlenség, csak újrakölteni lehet. De az az igazi műfordító, aki a fordítás során nem távolodik el az eredetitől, minél közelebb van ahhoz, annál nagyobb

költő. Mindennél fontosabb a költői szándék lefordítása.” Horváth Emma, akinek tanítványai a könyv által felölelt négy évben összesen 76 díjjal tértek haza a külföldi és hazai versenyekről, szintén értékes útmutatót ad az almanach lapjain a versmondóknak: „Mondják, válasszon a szavaló saját maga verset, például versenyre. Nagy hiba, ha nem segítünk neki. Hisz ő sokszor még nem tudja megítélni, mit tud majd hatásosan elmondani... Iskoláskor előtti és kisiskolás versmondóknak vidám hangvételű, csattanós verset adjunk. Eget-földet rengető eszmék, nagy érzelmek szócsövévé tenni egy gyermeket kínos látvány, hatásfoka pedig nincs is. Emlékszem egy nálunk, a Vajdaságban tartott Ady-szavalóversenyen egy tízéves fiúcska mondta el a Sem utóda, sem boldog őse... kezdetű verset. Alig lehetett végighallgatni. Egy kép jelent meg a szemem előtt, az, hogy a vers, mint egy végérvényesen magára hagyott ember, a sarokban ül és sir.”

Mondom, élvezetes s fölöttébb tanulságos az Életjelnek ez a sokszínű kulturális tevékenységről beszámoló évkönyve (is), érdemes megvenni, elolvasni. A mű áll, s alakul továbbra is, mi pedig kívánjuk, hogy még sokáig álljon, fejlődjön, csiszolódjon, ragyogjon, s mint Bori Imre mondja: a helyiből kiindulva az egyetemest célozza meg, mindannyiunk épülésére, gyönyörűségére.

FARKAS Zsuzsa

(Új kép, 2001. március)

„A VEREJTÉK ARANYMOSÓ VIZÉBEN”

Az Életjel 7. évkönyvéről – vázlatosan

Lila borítólappal, fehér betűkkel, arannyal futtatott tollal, amely az iniciálét ékesíti jelent meg az Életjel 7. évkönyve. Az 1998-as évvel bezárólag villant fel, illetve rögzít minden művelődési eseményt, amely ennek a szellemi műhelynek égisze alatt történt: hosszabb-rövidebb irodalmi rendezvényeket, színi előadásokat, könyvkiadást: a mondott és leírt szó megannyi megnyilvánulását. Vannak benne többek között falragaszok, fedőlapok, jelenetek felvételei és portrék szép számmal. Részletesen közölt műsorok között tallózhatunk az előadók pontos megjelölésével, kritikák között válogathatunk. Örömtelien hosszú a díjak és elismerések jegyzéke, de a közülünk eltávozottak száma is mintha megnőtt volna az előző évkönyvekhez viszonyítva.

Ez a felsorolás talán azt a benyomást keltheti, hogy unalmas olvasmány került az olvasó kezébe. Az anyag ésszerű beosztása, a képek elhelyezése azonban áttekinthetővé, levegőssé teszi a kiadványt.

A beavatottak számára a könyv emlékeket idéz és rögzít mintegy bizonyítva, hogy azért mégsem fúj el mindent az idő sívó szele. És még nem is szoltunk a

méltatásokról, melyek szinte főhajtásra készítetik a könyvben lapozót. A nyomon követett munka mennyisége valóban lenyűgöző. Mondhatnók Sík Sándorral, itt mindenki „a verejték aranymosó vizében” fürödik, vagy szélforgók surrogásához hasonlatosan folyamatosan és lelkesen alkot vagy vígan dobálja le, akár a mesebeli két bors ökröcske, csak úgy a szarva hegyével a gabonával teli zsákokat a szekérről. Melyik képzettársítás az igazi?

Mégis sajnálnunk kell valamit: hogy a mondott szónak: a vers- és prózamonlásnak alig van kritikája. Mintha felkészültség, netán szakértelem hiányában senki sem merne vállalni, még csak megkockáztatni sem egy-egy dicsérő vagy bíráló megjegyzést.

Mit még? Basity Petra és Gréta képe alatt felcserélődtek a nevek. A nyomda ördögének számlájára írjuk-e?

Egyszer valaki azt mondta, az ilyen évkönyv csak azokat érinti igazán, akik benne foglaltatnak. Próbálom cáfolni állítását. Gyakorló irodalombarátként először a műsorlapok másolatait böngészném át eladdig számomra ismeretlen művek címei után kutatva, összehasonlítanám az új évkönyvet a régiekkel, s észre is venném...

Vajon mit? Újabban kevesebb és dísztelenebb az Életjel-plakát.

Más még azt is észrevételezhetné, hogy az évkönyv indítása az ott sorakozó méltatások miatt merő öntömjenezés. Nos, a jó szót, elismerést is érdemes csokorba kötni, miként a virágot. De a múltban kimondott hommagera rimel a jelené is, amely az adatgyűjtők népes táborát és még inkább a kévét összefogó Dévavári Zoltánt illeti meg. Nélkülük nem jöhetett volna létre ez a „gyűjtemény”, de azok a fiatalok nélkül sem, akik a Csáth Körbe csoportosulva fáradhatatlan lelkesedéssel és tehetséggel győzték maguk is a munkát.

Forgassuk, nézzük, örüljünk ennek az új kiadványnak, hisz a létünkbe vetett hitet látszik igazolni.

VIRÁG Ágnes

(Új Kép, 2001. április)

LALIA GÁBOR KÖNYVÉRŐL

Lalia Gábor: Gazdaságtörténeti pillanatképek Észak-Bácskából.

Adalékok Bácska mezőgazdaságának történetéhez.

Életjel, Szabadka, 2001.

A Vajdaság helytörténeti irodalma, még ha nem is mindig arányos a megoszlása településekként, nem mondható szegénynek.

A szisztematikus monográfiák mellett szép számban jelennek meg hosszabb és rövidebb helytörténeti írások, melyek végső soron egy modell alapján

LALIA GÁBOR

**GAZDASÁGTÖRTÉNETI
PILLANATKÉPEK
ÉSZAK-BÁCSKÁBÓL**

2001

készülnek, hiszen amivel foglalkoznak, sok vonatkozásban közös. Ezekről formájában és témájában is eltér Lalia Gábor szabadkai helytörténész az Életjel Könyvek sorozatában megjelent, Gazdaságtörténeti pillanatképek Észak-Bácskából című könyve, melyet adalékként szánt Bácska mezőgazdaságának történetéhez.

A szerző tizenhat írását tartalmazza a könyv, ezek közül a néprajzos recenziens Beszédes Valéria szerint kétharmada az írásoknak a szabadkai szőlőművelés történetével foglalkozik, az első írásos forrásokkal, a XVIII., XIX. századi újratelepítéseken keresztül a XX. századig. De ezenkívül a mezőgazdaság más, nem olyan gyakran tanulmányozott területeinek történetét is feleleveníti a szerző, amikor a XIX.

századi szabadkai városi erdész, Pánczer József jelentéseit elemzi, a Palicsi- és a Ludasi-tó halairól és az egykori halászaikról ír, a méhészet és a dohánytermesztés kezdeteit kutatja Ludason.

A szerző a szőlőtermesztés történetét az Árpád-kortól kíséri azzal a meggyőződéssel, hogy a szabadkai szőlészet hagyománya sokkal mélyebben gyökerezik a múltban, mint ahogy azt feltételeztük. Bizonyítékul a XII. század végi, szászszentdemeteri (Sremska Mitrovica), görög monostor tulajdonában volt öt különböző helyen lévő szőlőültetvényre hivatkozik, melyek közül az egyik, a boldogasszonyegyházi, feltehetően Szeged belterületéhez tartozott. Így tehát az sem kizárt, hogy a későbbi Szabadka helyén is ebben az időben volt ilyen szőlőskert.

A következő adat már a XV. századba visz bennünket, amelyben Dengelegi Pongrácz János erdélyi vajda sorolja fel azokat a birtokokat, amelyeket Mátyás király adományozott anyjának, Szilágyi Erzsébetnek. A Bács és Csongrád megyéiek között azokat is, amelyeken szőlészettel foglalkoztak, mint ahogyan az 1502-ben Corvin János lipói herceg által elzalogosított birtokainak listáján szereplő „Zabathka nevű várat a mezővárossal együtt, annak valamennyi haszonvételével és bármely tartozékával, szántóival, termőföldjeivel, réteivel és nem utolsósorban szőlőivel és szőlőhegyeivel, vizekkel és folyóival együtt”. A szőlők alatt a kertszőlőket, a szőlőhegyek alatt pedig, gyűjtőfogalomként, a tömbbe csoportosított szőlőbirtokokat értették.

A szerző szerint a szabadkai szőlők a mai város területén levő ősi völgyek a Nagy-rét, Mlaka, Gáti-lapos, Fűzfás-érrel szétválasztott dombhátain és kiemelkedő részein lehetnek. Ezt a török hódoltság idejéből származó adórajstromok is bizonyítják: „Szobatika település határában léteznek szőlők”, így hajthatták be itt a hordoadót és musttizedet is. Ebben az időben a szarvasmarha és

gabona mellett a bor is a legfontosabb árucikkek közé tartozott. De Lalia Gábor foglalkozik még a tiszai határörvidék szőlőinek leírásával, a vincellérek és budárok világával, és nem utolsósorban a XIX. századra kialakuló sajátos „szabadkai borvidékkel”, annak telepítésével, a palicsi szőlőiskolával, melyben különös gonddal válogatták a tájhoz alkalmazkodó legalkalmasabb szőlőfajokat. Tanították annak ültetését, metszését, trágyázását és a bor kezelését, de ennek nagymesteréről, Törley Józsefről sem feledkezett meg, akinek neve a magyarországi pezsgőkészítés magaskoláját jelzi.

A szőlőtermesztés történetének ismertetésén kívül a szerző a török idők deftereiben kutatott a mezőgazdaság történetének adatai után, de érdekes szabadkai okmányokat is ismertet, mint amilyen Pánczer József szabadkai városi erdész természetföldrajzi leírása a szabadkai erdőkről és azok gazdasági kihasználhatóságának 1885-ben megírt „üzemtervéről”. De ír azoknak az erdőknek a szabályozási és újraültetési tervéről is, amilyen a Körösi-erdő, melyet ez a XIX. századi szakember a „legszebb” városi erdőnek tartott.

Foglalkozik Palics- és Ludas-tavi halászatának gazdaságtörténeti leírásával, a haltelepítéssel és azokkal az intézkedésekkel, amelyeket a város a halászattal kapcsolatosan hozott.

Lalia Gábor könyve az olyan ritka helytörténeti művek közé tartozik, amelyben az okmányok legnagyobb része a szabadkai levéltárból valók, és ezeket az egyes témákra vonatkozó szakirodalom felhasználásával szerencsésen ötvözte. Az egyes szövegeket lezáró térképmásolatok pedig nemcsak a díszítés funkciójában szerepelnek, hanem a leírtak hitelességét növelik.

Ebben a könyvben a sok kis kockából összeálló nagy történelemnek a darabkája villan fel. Külön világ, sajátos világ a palicsi vízi élet, egy XIX. századi városi erdész, a ludasi gányók. Egy egész mikrokozmosz. A mi történelmünk.

ÓZER Ágnes

(Híd, 2001. május)

ÜNNEPNAPOK

Életjel, Szabadka

Rakoncátlan, megzabolázhatatlan könyv Szathmári István kötete olyan, mint Tolnai Ottó 1987-es novellagyűjteménye, a Prózák könyve (Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1987), volt legalábbis, az viselkedett először ilyen „neveletlenül” az íróasztalomon. Egyszerűen nem lehet becsukni se egyiket, se másikat. Nem vállalják a könyvek sorsának velejáróját, hogy illedelmesen sorakozzanak a polcon, vagy társaik halmának tetején, hogy az egyébként gyorsan halványuló érdeklődésnek ne is kerüljenek útjába. Nem, ezek a könyvek nem hagyják magukat, az

első óvatlan pillanatban szétvetik borítójuk lapjait, pillangószárnyak módjára integetnek velük, belsőjüket napfényre vetett kagylóként tárulkozva kínálják. Hogy félreértés ne essék, nem azért, mert – mint a bestsellerek esetében – érdekesítő cselekménybonyolításuk további, folyamatos olvasásra kényszerítene, hanem mert valami banális nyomdatechnológiai (könyvkötészeti) mulasztás folytán a borító elülső és hátsó behajtója rugóként kitarja a könyv belsejét.

A két könyv közötti párhuzam véletlenszerűen, fizikai (maga)tartásuk kapcsán vetődött fel, de mégis több annál: ha más nem, akkor legalább az összeköti őket, hogy mindkét szerzőt a „modern próza eszköztárának” felhasználójaként jegyzi a kritika. Tegyük hozzá: egyikőjük se az említett eszköztárból teremtette meg a stílusát, hanem ellenkezőleg, a stílusuk hozta létre a hozzá szükséges kifejezési eszközöket.

Persze el lehetne töprengeni azon, hogy mit is ért a kritika a modern próza eszköztára megnevezés alatt, de ez most nem a mi dolgunk. Az már annál inkább a kritikus feladata, hogy számot adjon az adott alkotáson belül fellelt ilyen eszközökről. Ha vannak.

Mi korszerű Szathmári István könyvében, a három, egymással is kapcsolatban álló novellafüzében? Az ábrázolt életézés? Minden bizonnyal, hiszen a csömörnek, az érzelmi lepusztulásnak, a belső ürességnek, a kiábrándultságnak, az otthontalanságnak, a világból való kivetettségnak az állapotát fogalmazzák meg az elbeszélések, novellák; mindazt, aminek a ma élő ember teljességében ki van szolgáltatva. Szathmári korábbi hősei – így önmaga is – folyton úton szeretnének lenni, a bizonyosságból (ahol ténylegesen rossz) a bizonytalanság felé haladni (ahol valószínű, hogy jó). Természetesen nem új ez az életézés és magatartás: már a Lao-ce korából származó japán közmondás is úgy tartja, hogy jobb remények között utazni, mint megérkezni. A Szathmári-hősök pedig megérkeztek. S most megint nem jó nekik. Vagyis rossz. Kivetettek lettek. Elhagyottak. Köröttük pedig Szirmai-szerű lett a világ. Kafkás. Fogvacogtató. Abszurd és kegyetlen. Valós.

Az ábrázolt életézés tehát mai, korszerű. A fő attribútuma azonban nem a modernség, hanem a realitás.

Ha már a modernségről kívántunk szót ejteni ebben a jegyzetben, akkor azt a kifejezési eszköztár kapcsán folytathatjuk. Mondjuk, a novelláknak az önéletrajzi elemekre való építésével. Szathmári István szövegei ugyanis személyes indítatásúak, felidézett emlékek cserepeiből összeálló mozaikok, amelyek elemeit nemcsak a novellafüzéreken belül, hanem azok között, sőt, a szerző korábbi könyveivel összevetve is felfedezhetjük. Az önéletrajzi elemek képezik a szövegek sarkalatos pontjait, a „szöveg meg valahol belül írja magát”. Ebből ered Szathmári írásművészetének következő jellemzője: a téma helyett az asszociáció vezet, előre, hátra, furcsa vargabetűket írva le mind az időben, mind a mondaton belül. A szerző szívesen cserélgeti az elbeszélői nézőpontokat, váltogatja a narrátor és a hős látókörét, ezzel egyetemben „beszédét” is, sőt, mindezt egyetlen mondaton belül is megteszi, tetézve azzal, hogy a narrátor még azonosul is egyik-másik szereplővel, ami hangsúlyozottan éles síkváltásokkal jár a narrációban.

Hőseit kezdetben a lány, a nő, a férfi... megnevezéssel szerepelteti, majd ahogy gyűrűzik a szöveg az intimitások felé, némelyek nevet is kapnak; megjelenítésükhöz pedig külső és belső ábrázolásuk szapora váltásai mellett a mondatokon belüli időbeli ugrásokat is felhasználja a szerző. A villamos és más történetek kapcsán Toldi Éva (Vágyódás el és vissza. In: Toldi Éva: „Összetartozó neszek”, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1997) a következőképpen fogalmazza meg ezt a jelenséget: „Lírainak azonban nemcsak ezért nevezhetjük Szathmári István prózáját, hanem azért is, mert benne alapvetően a lírai én szólal meg. A novellák elbeszélője majdnem mindig az egyes szám első személyében szólal meg. A novellák elbeszélője majdnem mindig az egyes szám első személyű narrátor, s Szathmári István nem törekszik arra, hogy figurát hozzon létre, hogy olyan novellahőst ábrázoljon, akinek jellegzetes vonásai vannak, nem alakokat ábrázol, hanem én-elbeszéléseiben mindig a narrátor a főhős, az ő visszaemlékezéseit halljuk. Prózájának van konkrétan behatárolható helyszíne, többnyire ideje is, azt azonban sohasem tudjuk definiálni, hogy ki beszél, pedig ez a beszélő a novellák főhőse is egyúttal. Ezért állítható, hogy a költészetből ismert lírai én szólal meg szövegeiben.”

Sajátosan viszonyul az erotikához ebben a könyvében: nem teremt erotikus atmoszférát, hanem a szexualitásról ír, mondhatni kendőzetlenül, de mégis egyfajta lágyító szűrőn keresztül, ami a Szathmári-hősöket egyébként is összemossa jelenükkel és múltjukkal, környezetükkel és a szerzővel, aki a poézis eszköztárát is bevonta szépírói stílusába. Metaforák, szinesztéziás szókapcsolatok köré szőtt mondatairól néha alig állapítható meg, hogy hova sorolhatnánk: a líra körébe, a pszichológiai felfedezések közé, vagy a felfokozott érzékenységgel megáldott (megvert) szerző mindennapi eszköztárába.

Természetesen ez utóbbiba. Abba az eszköztárba, amely Szathmári Istvánnak lehetővé tette, hogy érzékletes, művészi megfogalmazását adja világunknak, saját életérzésének.

FEKETE J. József

(A városban. In: Próbafüzet III., 2001.)

SZERELEM ÉS MŰVÉSZET SZABADKÁN

Jász Dezső: Hasznok és keserőségek.

Életjel, Szabadka, 2001.

A Kosztolányi család levelezésének, Lányi Hedvig, Csáth Géza naplójának közzététele után a gimnazista Jász Dezső (Brenner Dezső) naplójegyzetei tovább tágitják és gazdagítják azt a szellemi horizontot, amely a Kosztolányi, a Brenner és a Lányi család – együttható, egymással sokszorosán összefüggő – teremtői attitűd-

JÁSZ DEZSŐ

HASZNOK ÉS KESERŰSÉGEK

EGY SZABADKAI GIMNAZISTA
SZÁZAD ELEJI NAPLÓJA
(1908-1910)

2001

jének köszönhetően rajzolódott fel a magyar irodalom térképére. Különösen fontosak ezek a személyes feljegyzések (a naplóírás indukálta vallomások) a vajdasági magyar irodalom és azon belül egy szabadkai irodalmi műhely előképe, létrejötte, léte szempontjából; arról kaphatunk hiteles képet általuk, hogy egy század eleji, igaz, szín- és élménygazdag, de jellegzetesen vidéki város feltételei közepette hogyan érlelődik alkotóvá, vagy – mint Csáth vagy Jász esetében – hogyan ég el, hallgat el a tehetség.

A gimnazista Jász Dezső naplója mindenekelőtt két szempontból nyit új távlatokat előttünk, mutat fel eddig ismeretlen értéktényezőket. Egyrészt új momentumokkal gazdagítja Fecskelány-

Lányi Hedda és Kosztolányi Dezső-Dide leginkább Dér Zoltán dokumentum-regényéből ismert szerelmét, másrészt arról kapunk képet belőle, hogy Jász Dezső, a már irodalmi körökben ismert unokafiúr és a nagy tehetségű testvér árnyékában hogyan kovácsolta, alakította a maga írói karrierjét, hogyan és milyen irányban tájékozódott, milyen művészi körökben fordult meg, hogyan értékelte és értelmezte a korabeli irodalmi jelenségeket. Ami a Fecskelány-szerelemről e naplóból kiderül, méltán nevezhető szenzációs értékű felfedezésnek, hisz nem másról van itt szó, mint hogy a még kislány, nővé alakulásának legelején álló Lányi Heddát nemcsak Kosztolányihoz, hanem a felnőttkor határához érkezett Jász Dezsőhöz is hasonló intenzitású – az életkori tényezőkből természetesen következő – rapszodikus szerelem fűzte. Valójában tehát két Fecskelány-regény létezik, s talán e tények tudatában a Kosztolányi-életmű, a Lányi Hedda-napló és Jász Dezső sajnálatosan korán megrekedt írói pályájának egyes szegmenstumai is másként értékelhetők és értelmezhetők. Minden újszerű és leleplező értéke mellett mégis úgy vélem, e rövid röptű gyermekszerelmeknél fontosabb számunkra a Jász Dezső-napló másik megjelölt rétege, hiszen itt egy írói műhelybe nyerünk betekintést, arról szerezhetünk a lehető leghitelesebb forrásból és legintimebb megvilágításban tudomást, hogyan jött létre, milyen élmények indukáltak egy-egy Jász-novellát, -karcolatot, -bírálatot. Megismerjük, milyen kritériumok és tájékozódás alapján értékelt a kritikus Jász, ítéli meg az aktualitás és pillanatnyiság körülményei közepette Ady költészetét vagy Bartók Béla művészetét. S az azóta eltelt évtizedek nyújtotta rálátás alapján mondhatjuk: éleslátású kritikus volt.

Kicsit társadalmi tabló is e személyes napló. Sorra feltűnnek benne a korabeli társadalmi-kulturális élet jellegzetes alakjai, jelenségei. Irodalmi művek korabeli recepciójáról szerezhetünk tudomást, lapszerkesztők (köztük Osvát), művészek, írók, festők, színészek miniatűr portréja rajzolódik ki belőle. Színtere kettős: egyrészt Szabadka század eleji képe s vele együtt természetesen annak a társadalmi rétegnek az életmódja nyer megvilágítást, amelyhez Brenner Dezső tartozott, másrészt az alakuló világváros, Budapest szellemi-kulturális közléte elevenedik meg előttünk Jász Dezső szemüvegén keresztül. Nagyon fontosak és érdekesek azok az írói portrék, amelyeket a naplóíró Kosztolányi Dezsőről, az elsőkötetes Csáth Gézaról fest. Saját írói elhallgatásának magyarázata is valahol e kötődésekben rejlik.

A gimnazista Brenner Dezső naplójának három füzete 1908-tól 1910-ig követi írójának életrajzát, életének főbb eseményeit. Az első füzet nem került elő, de így is komplex, egységes gondolati ívet kiteljesítő irodalmi értékű alkotásról van szó. E napló megjelenése annál inkább fontos, minthogy könyvkiadásunk a mai napig adós maradt Jász Dezső életművének felkutatásával és alkotásainak kötetben való megjelentetésével.

(Jász Dezső: Hasznok és keserőségek. Egy szabadkai gimnazista század eleji naplója (1908–1910). Közreadja, a szöveget gondozta és az utószót írta: Dér Zoltán. Életjel, Szabadka, 2001.)

BENCE Erika

(Hét Nap, 2001. szeptember 5.)

EGY SZABADKAI GIMNAZISTA SZÁZAD ELEJI NAPLÓJA

Jász Dezső: Hasznok és keserőségek.

Életjel, Szabadka, 2001.

Ígéretes kezdet, s az írói véna gyors elapadása – így lehetne röviden jellemezni Jász Dezső (1890–1967) írói és kritikusi munkásságát, akinek a neve ma már csak azok számára hangzik ismerősen, akik otthonosan mozognak a múlt század eleji irodalmi eseményekben. Pedig szép számban voltak olyanok, akik azt hitték, hogy ugyanolyan fényes karrier vár rá, mint bátyjára, a nála három évvel idősebb Brenner Józsefre, akit Csáth Géza néven tart számon az irodalomtörténet, akinek munkásságát mind a három műfajban: a novellisztikában, a zenekritikában és a zeneesztétikában példaképének tekintette. Kezdetben úgy is látszott, hogy neki is ugyanúgy kijut a sikerből, mint testvérének, az új magyar

novellisztika egyik legjelentősebb megújítójának, akitől a beért és fölnövekvő nemzedék tagjai egyaránt a műfaj mind tartalmi, mind formai megújulását, újabb értékekkel való gazdagodását várták. Első kötetei föl is jogosították erre, sőt A Janika című tragikomédiáját, amelyet a Magyar Színház 1910. május 24-én mutatott be a főszerepben Rátkai Mártonnal, meglehetősen mérsékelt sikerrel, némelyek – mint például – a kifinomult érzékű Vészi Margit – az első igazi korszerű magyar drámának tartották. Volt tehát Jász Dezsőnek kire fölnéznie, kit követnie, példaképének tartania, kitől tanulnia, annál inkább, mert bátyja sohasem tagadta meg tőle a segítséget, sem a gimnázium önképzőkörében kifejtett munkássága során, sem a későbbi években, sőt ő szorgalmazta írásainak közlését a napilapok – a Bácskai Hírlap, A Világ, A Polgár, a Politikai Hetiszemle – redakciói mellett a kor vezető irodalmi orgánuma, a Nyugat szerkesztőségében is. Ilyen előzmények után és ilyen tehertétellel a vállán kezdte írói pályáját az ifjú Jász Dezső, akinek – mint ahogyan az az elmondottakból sejthető – minden vágya az volt, hogy egyre népszerűbb bátyja nyomdokaiba lépjen. Miközben az érettségire, majd az egyetemi fölvételi vizsgára készült, nemcsak versírásban próbálta ki íráskészségét, hanem azokban a műfajokban is, amelyekben testvére legnagyobb sikereit érte el. Sorozatos csalódások után elküldte írásait az akkor már Pesten élő egyetemista bátyjának, aki nem csupán javítgatta, csiszolgatta és helyenként átdolgozta őket, hanem precíz utasítást is adott neki arra vonatkozóan, hogy kell fölépíteni egy novellát, miként kell vezetnie a cselekményt. Verseit ugyan nem értékelte különösebben, de azért – bizonyára testvéri tapintatosságából – olykor meg is dicsérte, nehogy megsértse önérzetességét és nehogy kedvét szegje.

(Részlet Dér Zoltán utószavából).

(Magyar Szó, Kilátó, 2001. szeptember 15.)

ÚJ KÖNYV

Fehér Ferenc: Krumpli Karcsi és társai.
Életjel, Szabadka, 2001.

Fehér Ferenc (1928–1989) életművének teljes megismeréséhez szervesen hozzátartoznak a kötetünkben olvasható korai művek, mert egyrészt már sejtetik a későbbi érett költőt, másrészt a művészi kiállásnak, magatartásnak olyan jegyeit hordozzák, amelyek idővel vagy más irányt vettek és teljesen elvesztek, vagy egészen elhalványultak. Meggyőződésem viszont, hogy Fehér Ferenc tisztelőit és verseinek kedvelőit érdekli az író másik, diákkori arculata is. A gimnazista Fehér egyik-másik verssora a későbbi kiforrott költőt idézi, s az irodalomtörténeti értéken kívül élmény magának az olvasónak is. (Nem valószínű

ugyanis, hogy a folyóiratainkban, a Hídban és az Üzenetben megjelent zsengek eljutottak a szélesebb olvasóréteghez.) A Krumpli Karcsi kóborlásai c. elbeszélő költeménye – pótolva a gondos szerkesztő által megőrzött hiányzó versszakokkal – a gyermekeknek is élvezetes olvasmány lehet, akárcsak a Bogár Imre című hosszabb epikus mű. Novellái meglepő emberi és alkotói érettséget mutatnak.

A legnagyobb meglepetéssel a Grafikónia c. elbeszélése szolgálhat, melyet 1948-ban írt, s minden bizonnyal ez irodalmunk első science fiction darabja, amelyhez hasonló tájunkon azóta sem íródott. Érett, részleteiben is meggyőző sci-fi, s ez azért is figyelemre méltó, mert nem valószínű, hogy volt hozzá bármilyen mintája. A tudományos fantasztikus regény ugyan ekkor már elindult hódító útjára, de a műfaj igazán nagy alkotói, Lem, Asimov csak jóval később, az ötvenes években írják újszerű műveiket, Bradbury és még később C. Clarke pedig a hatvanas évek közepén és a hetvenes évek elején, amikor ez a műfaj virágkorát éli. Az első magyar fordítások is csak tizenöt-húsz évvel később készülnek el. Ezért meglepő, hogy a fiatal Fehér ilyen erőteljesen ábrázolja ebben a science fiction minden lényeges jegyét magán viselő műfajban az ember elidegenedését, gépiessé nyomorított létét, erkölcsi vereségét, még ha egy lázas álmot választ is keretként.

E kötet megjelenésével a Fehér Ferenc-i életmű teljesebbé, irodalomtörténetünk gazdagabbá válik, a prózát kedvelő és a versszerető olvasó kezébe pedig egy értékes könyv kerül.

(Magyar Szó, Kilátó, 2001. szeptember 29.)

Gubás Ágota és Fehér Magda Fehér Ferenc könyvének bemutatóján

EGY NAGYREMÉNYŰ POLGÁRFIÚ A MŰLT SZÁZAD ELSŐ ÉVTIZEDÉNEK VÉGÉN

Jász Dezső naplója

Hasznok és keserőségek. Egy szabadkai gimnazista század eleji naplója (1908–1910) címen jelentette meg Dér Zoltán Jász Dezső, azaz Brenner Dezső diákkori naplójának birtokában levő szövegét. A „Kisdezsőről”, illetve „Dezsőkéről”, Csáth Géza–Brenner József öccséről alig tudott az irodalomtörténet, hiszen az Új magyar irodalmi lexikon 1994-ben még nem írt róla, a 2000-ben megjelent második kiadás Brunnernek mondja a családi nevét Brenner helyett. A gimnazista nagydiák és az elsőéves gyógyszerésztan-hallgató most megjelent naplója személyére irányítja a figyelmet, de az író munkásságát homályban, illetve ismeretlenségben hagyja, s az író iránti érdeklődöt nyugtalanítja az életrajz sok, most még nem kellően ismert adata, irodalmi-kritikai munkásságának szövegszerű megismerésére is csak annak van lehetősége, aki a korabeli lapokat, elsősorban pedig a Nyugat első öt évfolyamát fellapozhatja. Nem terjedelmes termésről van szó, talán egy tucatnyi novelláról és nagyobb számú zenekritikáról (a műfajban a Nyugatban a két testvér fej fej mellett halad). Azután a Jász Dezső néven író Brenner Dezső elhallgatott. Az 1910-ben felmerült, s a naplójába is belekerült gondolat csak pár év múlva hatott, és Jász Dezső letette a tollat. 1910. február 7-én, hétfőn, azt jegyzi fel, hogy „friss és ezen az estén biztosan érzi, hogy sikerülni fog minden, amit akar”, az éjjel Freudnak az álmofejtésről szóló tanításával ismerkedett, reggel pedig úgy érzi, beborult az ég felette: „Ez a nap mily ellentéte a tegnapiinak. Elejétől végig megfordítottja. Korán ébredek, nem tudok aludni, $\frac{1}{2}$ 8-ra már felöltözöm. Délig írok a kávéházban. Jólesik. Ebéd után kis neuraszténia jelentkezik, amely rohamosan nő. Jósoknál folytatom az írást, bár nem megy úgy, ahogy szeretném. Az öreg elolvassa. Bosszankodik rajta, hogy milyen rossz. Nem mondja, de látom. S azt se mondja, hogy: »Dezső, ne írj te, nem érdemes neked«. Pedig el tudom viselni legborzasztóbb kijelentését is, ha őszinte és igaz. Egy szót se szól. Eljövök komisz esőben.” Valójában 1913-as elhallgatásának a kérdéséhez kell eljutnunk, s alighanem éppen a most megjelent naplóban találhatjuk meg magyarázatát: 1913-ban már elfogyhatott a kábítószer élvező, s abba belevesző bátyja segítő türelme, elannyira, hogy két év múlva, 1915-ben már ő is ott áll az elhallgatás kapujában, öt évvel az első adag felvétele után. A javító toll, a biztató támogatás hiánya, az okos és kritikus tanácsok elmaradása odahathatott, hogy Jász Dezső elfogadhatót írni nem tudott, és – ma már úgy tetszik – nem az alkotó, hanem az élvező művészlélek volt ő, kit írás, olvasás, zene és zenélés egyaránt érdekelt, s aki Csáth Géza árnyékában, nemkülönben a Brenner–Kosztolányi–Lányi család háromszögében nevelődött. Nem volt eminense a szabadkai gimnáziumnak, s

amikor bátyja 1907. május 16-án elviszi Lányiékhoz amolyan bemutatkozó látogatásra, magával viszi öcsét is, akiről Lányi Hedda a naplójában ezt írta: „Az öccsét is elhozta magával. hetedikes gimnazista. Az tetszik rajta, hogy nagy piros fülei vannak, és folyton zavarban van.” S valóban, feltűnő a napló és a novellák, valamint a zenekritikák érettsége közötti különbség. A szépirodalmi alkotásainak hangja érettebb (Csáth Géza javításai és sugallatai nyomán), a napló diákosan-kamaszosan egyszerűbb és naivabb. Természetesen a naplórészletekben is vannak villanatok, amelyek a polgári létforma Szabadkán akkor lehetséges változatából mutatnak meg részleteket, hiszen a Kosztolányiékról, Lányiékról, Brennerékről van szó igen gyakran. De mintha ez a létforma sem lenne az igazi. 1909. december 23-án legalábbis így látta: „Szabadka, mint egy játékváros hat rám, amelyben nincs komoly élet. Vacsorák és ebédek Budánovicséknél s viszont ők nálunk. Tűrés. Szivarok.” Anyai nagyanyja szobája ellenben elbájoló: „Nagymama szobája kész mesetéma magas ablakaival, kanárijával, régi bútoraival, színes szőnyegeivel s nagy, zöld cserépkályhájával, a kerek asztallal, piros terítővel, börszékekkel és magával a nagymamával. Nagyszerű hangulat van itt, s az egész lakásban, amit mind kiélveztem.” (1908. január 7.)

Közben a maga kezére is dolgozó kerítő, amikor Lányi Heddának kézbesíti Kosztolányi Dezső szerelmes leveleit, hiszen maga is szerelmes a fiatal lány fényes szemébe és arcának fehér színébe, s nem is eredménytelenül! S mert módunkban áll, összevethetjük Lányi Hedda és Jász Dezső naplóját. A szerelmes gimnazista 1908. március 2-án írta: „Mikor hazafelé mentünk, két nagy szívet rajzoltam Heddáék kapuja előtt a földre, s tovább az úton is.” Lányi Hedda április 3-án (miért az egy hónapnyi differencia?) írta naplójába: „Valaki két nagy szívet rajzolt a kapunk előtt a földre. Amikor reggel megláttam, elcsodálkoztam, mert Dide (Kosztolányi Dezsőnek ez a beceneve) nem lehetett. Hát akkor is volt? Talán csak nem a Kisdezső, aki az utóbbi időben naponta megfordul nálunk, néha kétszer-háromszor is, és mindig oly zavarban van.” Éppen azokban a napokban kiált fel naplójában a szerelmes diák: „Milyen nagy Don Juan lettem! A szentségit.” A napló a nemi életbe kóstolót is megrajzolja, s a nőnevek között ott a Heddáé is. Vele kapcsolatban néhányszor megjegyzi, hogy csókolózott vele, ellenben a „többit már csúnya leírni”, ami köztük történt. Azután sorakoznak a cselédlányok és Pesten a bordélyház is. A polgári lét velejárói – mondhatnánk, akárcsak a társaslét, amelyet az a kör, ahova a Brennerék is tartoztak, élt szerinte hétről hétre. Ami Jász Dezső naplójából kiolvasható, az, hogy az élet fő tényezője a zene és az olvasás. Olvasói ízlése már-már konzervatív, a zenei ellenben emelkedett, a képzőművészeti pedig az igazán modern. A naplóban egy-egy színfolt erről a modern, impresszionisztikus látásról vall: „Délben künn piros napernyő és csillogó szemek.” (1908. május 30.) Az érettségi vizsga után pedig így ír: „Betértünk Dekéhez malagaborra, azután pedig világoskék és sárga hajnalban a zöld fák alatt hazabandukoltunk. Nevettek ránk a színek.” (1908. június 17.) Pesten pedig Sassy Attila barátsága várta, aki a magyar szecessziós képzőművészet különös alakja. Budán lakik, Medgyessy Ferenc szobrászművész a szobatársa. Sassy Attila Ópium álmok című rajzciklusával kapcsolatban

Szabadi Judit, a magyar szecessziós képzőművészetről szóló könyvében írta: „Ez a formai simulékonyág azonban a motívumok és vonalak élvezeteg ritmusával olyan neurotikus és bódító atmoszférát teremtett, amely utat nyitott a tudat alatti szférában rejlő erők szabad csapongásának.” Jász Dezső is jellemzi művészbárta grafikai: „Dél előtt végignéztük új grafikai, ezeket a kízó vonalakkal teli művészetet. Ölelkező paradicsommadarak, vézna, sovány nők nyújtóznak, sokágú fák, mint egy világon kívüli élet talajának hirdetői tövében. Bámulatos.” (1908. augusztus 30.)

S a három, naplók megőrizte év mérlege? „Olvasás, spekuláció, életművészkedés.” Egy sajnálatosan megszakadt művészi pálya láttele ez a napló.

Kár, hogy Dér Zoltán nem egészítette ki Jász Dezső-Brenner Dezső többi írásával a naplók e kiadását. Nem lett volna olyan testes kötet ez a kiadvány úgy sem! S hiányzik a tüzetesebb életrajza is a kötetből. A lexikon Herceg János és Péter László írására utal csupán. Ezért kell Kosztolányi Dezsőt idéznünk. A szegény kisgyermek panasza egyik 1911-ben írt darabjából:

A patikának üvegajtájában
búsul, búsul
egy gyógyszerészségd.

És fuvalója egyre fűjdogálja
Szegény, szegény
együgyű énekét...

Mert Jász Dezső több volt, mint Kosztolányi szerelmi futárja! Különbözik pedig Csáth Géza 1908-ban novellát írt Történet egy gyógyszerész-tan-hallgatóról címen. Ám Jász Dezső akkor még a szabadkai gimnázium padjában ült, de a család nyilván már eldöntötte, mit fog a fiú majd tanulni.

BORI Imre

(Magyar Szó, Kilitó, 2001. október 13.)

JÁSZ DEZSŐ A NOVELLISTA ÉS A KRITIKUS

Hasznok és keserőségek.

Életjel, Szabadka, 2001.

Fölöttébb tanulságos Jász Dezső már ismertett naplója, mert azt is megmutatja, milyen izlésvilágból kellett a XX. század első évtizedének a végén egy kezdő írónak feltörnie a Nyugat esztétikai fennsíkjára a folyóirat kezdő évfolyamainak idején. A művészetek légkörében élő fiatalember, a naplója emlegette írók műveiből következtetve, különösebb válogatás nélkül olvasott, miközben az is érzékelhető, hogy előtérben vannak a korizlést megfogalmazók – a magyarok

közül elsősorban Bródy Sándor naturalista és szecesszióba áthajló művei: a Faust orvos, A dada (színműként) és a vele egybekapcsolódott Erzsébet dajka című novellája, majd a Tündér Ilona című regénye, amely már túl van a naturalizmuson. De olvasta Mikszáth Kálmán Gavallérok és Új Zrinyiász című regényeit. A Gavallérokot „kicsit üresnek” tartja, a Bródy-művek „nagyon tetszetek”, „nagyszerűek”. Jósika Miklós Abafija nyilván az iskolai kötelező olvasmányok közül tévedt a kezébe, Herczeg Ferenc művei közül a Gyurkovics fiúkat „hülyeségnek” tartja, a Honthy háza címűnek „ócska a tárgya”, s csak a Bizánc című művének kegyelmez. De olvasott Biró Lajost és Gárdonyi Gézárt is. A világirodalmat Jász Dezső hétköznapijaiban 1908-ban Maeterlinck (Monna Vanna), Ibsen (John Gabriel Brokmann), Schopenhauer (Életbölcsélet), Maupassant (Az ékszerek), Oscar Wilde (két műve is), Mörike (Mozart prágai utazása), s nagy élményként Turgyev, mindennekfelett pedig Dosztojevszkij Bűn és bűnhődése jelenti. Nem kell csodálkoznunk a Dosztojevszkij iránti lelkesedésen, annál inkább a Mörike műve iránt mutatott közömbösségen, hiszen ez a kisregény (1853) is immár arról beszélt, amit Jász Dezső kora megrázó tragikumaként élt meg, Babits Mihály szavaival azt, „hogyan pusztul, tűnik és hull korai sírba e földön minden, ami álom, lélek és szépség”.

Amikor Jász Dezső novellát ír, Bródy Sándor tanítványának látszik. Már az 1909-ben megjelent Etelka címűben próbálgatta a hangot, hogy szimbolista tónusúvá fesse át végül is a történetet, hiszen egy kéménybe tévedt és ott elpusztult fecske és a sápadt fiatalasszony („fecskelány”) sorsa azonosul egymással. De vannak ilyen részletei is: „A szél szünet nélkül fűtyült a kéményben és az utcáról behulló kocsizörgés és időnként megismétlődő zaj csak fokozta félelmünket. Néha homokcsomókat szórt a szél az ablak üvegeihez s mindez kezdett engem is megingatni férfias bátorságomban... Félelem, megnevezhetetlen gonosz sejtelmek, szél és kopogás az ablakon!... A lámpa, amely bizalmatlanul és pislogva ég, és a szoba, amely elváltozik, idegenszerűvé válik, visszhangzik és hideg!” Legtovább az 1910-ben megjelent Vaszerics Péter című elbeszélésében ment. Itt valóban megmártózott a naturalizmus sötét és riasztó vizeiben egy vérfertőző bordélyházi éjszakába kísérve a zülött férfit és a bordélyházi lányként élő testvérét, Valeszkát. A kocsmá, ahonnan a történet indul, „gyötrelmes hely volt – mint a pokol”, azután végigvezeti a két hőst a késő éjszakába merült külvárosi utcákon a nyomorúságos bordélyházig. „A távoli utcasarkokon alig pislogott egy-egy szundikáló láng s a házak helyén csak alacsony, formátlan fapalánkok meredeztek zavaros összevisszaságban, mint egy zsúfolt nehéz álom. Valeszka valami vonzóerővel vitte előre Vaszerics Pétert, aki bár nemigen igyekezett vele lépést tartani, mégis nyomon követte. Messze voltak már. Apró kis épületek sorakoztak itt közel egymáshoz: a nyomor és a bűn melege fűtött titkos sötét tanyái. Valeszka szó nélkül becsöngetett egy kapun, amelynek tetején szerénytelenül és nyilvánosan riktó fényű lámpa égett. Bementek.” Herczeg János szerint az Ősz című, 1911-ben írott, líraira hangolt, szimbolista tónusú prózaversszerű novellája a legsikerültebb szépirói alkotása Jász Dezsőnek, és szól benne a hazaérkezés titokzatosságáról, az „emlékek éjjeli lepkéinek” meneküléséről és az üres szobáról, hiszen a tárgyak is átváltoztak elhagyatottságukban, ami szép volt, gonosz lett, a megnyílt ajtón pedig a szoba élete surrant a belépő vallomást tevő Én mellett.

Ami kétségtelenné vált szemlélődésünk során, hogy Jász Dezső, a könyv- és zenekritikus jelentősebb, meggyőzőbb, mint a kezdő szépirod. 1909-ben két kritikájában is a magyar muzsikáért emeli fel szavát. A Becskerekén született Antalfy-Zsíros Dezső Lyrai suitje ürügyén írja: „Magyar muzsika ez, mert magyar észjárás van benne. Hangulatban, melodikában magyar. A ritmus észrevétlenül bujkál a melódiák mögött s felődve, elfátyolozva alig tűnik elő... Azok a bizonyos lüktető ritmusok, amelyeket a francia és a bécsi zeneszerző előszed, ha magyar tárgyú operettet vagy balettet ír – nála hiányzik. Úgy gondolhatja ő, hogy a közlendő érzések értékben érnek annyit és jellegzetesek annyira, hogy miattuk a faji ritmust elhanyagolhatja.” A magyar operáért hadakozik és Deák Ferencet idézi: „Csak azok a jogaink vesztek el, amikről magunk is lemondunk.” Olyan operát igényel, „amelynek nem volna semmi etnográfiai gyöngéje”, amelyből „hiányoznak a nemzeti kosztümök és zászlók, és mégis magyar opera lenne”. A kor modern zenéjét méltatja és dicséri, elragadja Debussy, Weiner Leó, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Richard Strauss, de Dohnányi Ernő és Kálmán Imre is és szép szavai vannak Pablo Casals zenéléséről. Szépirod módján leíró zenekritikus ő, s hogy friss kritikus, az ilyen írásrészletei a bizonyítékok: „Egy őszi estén a család zöldernyős lámpavilág mellett olvas. Észreveszi e jelenetben az intérier kedvességét. Megérzi a Szonáta Pathétique-ben Beethoven hatalmasságát. Vagy egy színes alkonyat varázsában meglátja az összetevő színek játékát és először vászonra teszi. Ez a pillanat a legszentebb a művész életében.” (Ibsen-múzeum)

Néhány könyvkritikájának megállapítása ma is dacol az elévüléssel: „Tóth Árpáddal csaknem teljes az új magyar irodalom külföldképes harcvonala.” (a Hajnali szerenádról): „Szép Ernő ma nálunk az egyetlen író-művész, aki ízléssel és hozzáértéssel kelti életre a gyermekmókákat és a magyar nép szent és bájos poézisét.” (Énekeskönyvéről): „Krúdy Gyula azon kevés magyar írók közül való, akiket európai mértékkel lehet mérni.” (A podolini takácsné és a többiek.) Nem véletlen, hogy amikor Hatvany Lajos megglosszázza Jász Dezsőnek ezt a kritikáját, a szövegből éppen a fenti gondolatot egyetértően idézi. S ez Jász Dezsőt, a kritikust dicséri!

BORI Imre

(Magyar Szó, Kilátó, 2001. október 20.)

BEDOBTUK A TÖRÜLKÖZŐT?

Vajdasági magyar frontharcosok vallomása

Az elmúlt évtized minden nehézsége ellenére azzal a kedvező körülménnyel járt, hogy az egyoldalú és a hamis történelemszemlélettől megszabaduljunk. Meglehet, hogy mások csakis a saját szempontjukból kedvezően, gyakran hamisítással ábrázolják közös múltunkat, de senki sem cenzúrázza már a magunk írta történelmet, miért hamisítunk mégis mi magunk is?

TÖRKÖLY ISTVÁN

AKIKÉRT NEM SZÓLT A HARANG

Vajdasági magyar fiontharcosok vallomása

2001

A Petőfi brigád ügyét nem tettük még helyre. Nemrégén nagy vita folyt a délvidéki magyar nyilvánosság előtt a Magyar Szóban, aminek az volt a lényege, hogy szabad-e hősként emlékeznünk a brigád egykori tagjaira, szabad-e ápolni a brigád emlékét. Törköly István 2001-ben egy füzetet állított össze, amellyel felhívja valamennyiünk figyelmét arra, hogy a brigád történetét eddig nem pontosan ismertük. (Törköly István: Akikért nem szólt a harang, Életjel, 2001.) A hivatalos szemléletet tükrözi az 1968-ban a Forum által kiadott könyv. (Baki Ferenc – Végel Lajos: A Petőfi-brigád) Ezzel állítja szembe a maga véleményét Törköly, illetve nem is annyira a magáét, hanem tanúkat idéz, akiknek a vallomásaiból állapít

hatja meg az olvasó, hogy a Petőfi brigád kultusza hamis tényeken alapul, a teljes igazság jóval más, mint amit hivatalosan még ma is tudunk. Többek között soha senki nem adott még elfogadható magyarázatot arra, miért kellett Magyarország területén tartani a brigádalapítást. De ezzel Törköly sem foglalkozik, idéz azonban néhány más, elgondolkodtató adatot. Csak példaként említünk ezekből.

Könyve 39. oldalán Törköly idézi a zombori Börszt Henrik visszaemlékezését, sajnós a forrás jelölése nélkül. „A Magyar Önkéntes Vörös Petőfi Brigád 1944 november elején alakult meg Zomborban (...) A mintegy 1100 magyar önkéntest és munkaszolgálatost a körzeti és a városi parancsnokság tisztjei köszöntötték, (...) Engem, mint az egység parancsnokát mutattak be. Saját magam jelöltem ki a zászlóalj és a századok parancsnokait és politikai biztosait. A brigád politikai biztosa Márton Pál debellácsi pártmunkás lett, aki az előkészületek alatt érkezett Zomborba, mintegy nyolcvan emberrel.” Törköly adatai szerint Zomborban 1944 utolsó hónapjaiban mintegy 12 000 hadra fogható magyar férfit kezeltek a titói hadsereg parancsnoksága megbízásából. (...)

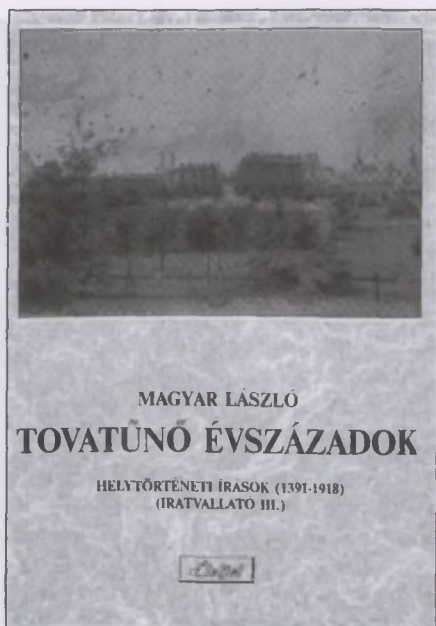
MATUSKA Márton

(Magyar Szó, 2002. január 11.)

EZ ÉLET, DE LEHETNE IRODALOM IS

Magyar László újabb posztumusz könyvéről

Művelődéstörténetünk bűvárának, s vele „múlt-tudatunk” egyik jelentős és szorgalmas építőjének halála nagy veszteségünk. Magyar László, akit oly kegyetlen hirtelenséggel állított ki az élők sorából a sors, egyike volt azoknak, aki a levéltári munka elfoglaltságai közepette sem feledte, hogy az előtte fekvő iratot, hivatalos vagy magánokmányt az élet és a hétköznapok tapasztalatai felől közelítve értelmezzen, magyarázzon, megtalálja helyét a korban, amelyben az íródott, s amelyről beszélt. Megvolt az a kivételes képessége, hogy az iratban az életet lássa, s úgy olvassa, mint ahogyan a jó írók az eléjük került életjelenségeket olvassák, életet lehelve az egykori okmányok „tudósításaiba”, hogy megelevenedjék a kor az ő közvetítése és ismertetése révén. Nem véletlen tehát, hogy olvasva 2001-ben megjelent *Továtűnő évszázadok* című könyvének írásait, az irodalmi szövegekhez szokott olvasó szeme is felcsillan: egyszer a szépiróra, egy másik írás kapcsán a szociográfusra, egy harmadik szöveg a lappangó történést szólítja meg benne. A *Továtűnő évszázadok* a második posztumusz könyvének a címe, de az olvasó látja, amint a bűvárkodó levéltáros megállítja az időt, s ha csak egy pillanatig, ha csak egy rövid újságcikk terjedelmébe férő pillanatig éles fénybe állítsa, ami egy-egy okmány mélyén rejtőzik. Például már annak tudata is, hogy Iványi István a XIX. században gyűjtött Szabadkára és környékére vonatkozó kilenc középkori oklevelével szemben Magyar László hatvannál is többre növelte az ilyenek számát, mintegy visszaperelte a feledésből őket. S nyilván nem kevés az érdeme, hogy egy kötetnyi iratot ismerhet ma a kutató a Hunyadi család Szabadkát birtokló dokumentumaiból – Szilágyi Erzsébettől a boldogtalan Corvin Jánosig, a nagy király természetes fiáig. Megvizsgált török adóösszeírásokat 1570-ből és 1578-ból, amelyekből kiderült, hogy az adózók névjegyzeke már szerb neveket mutat, az ötvennél több földrajzi név nagy hányada azonban még a magyar középkori névváltozatot rögzíti, mintegy sóhajtva az elmenekült vagy elpusztult magyar lakosság után. Magyar László emleget 1640-ből egy Gombkötő János nevű katonát (?) vagy nemes urat (?), aki megtámadta Szinta falut, és megütközött a szabadkai vár török helyőrségével. Magyar Lászlótól tudjuk, hogy az 1520–1522-es esztendőkbén Bán János volt Bodrog megye tizedszedője, s hogy adónaplója Kalocsán ma is megvan. Fontosak idézetei, például a Bél Mátyás (1684–1749) tollából származó, Csongrád és Csanád megyéket leíró munkájából, amelyben többek között Martonosról és Kanizsáról is beszél. Magyar Lászlótól tudhatjuk meg, hogy a történelmi Magyarország első szódagyára Palicslon működött, és 1787-ben 80 mázsa sziksót termelt. S ősi szokást idéz egy 1749-ben kelt „terjedelmes, majdnem tiszta magyar nyelven írott okmányból”, s abban arról, hogy öreg lakosokat kérdeznek ki, a horgosi és martonosi részekben a határterületek véglegesítése céljából, és azok „garmadával sorakoztatják fel e táj régi földrajzi neveit”. S nem Arany János verse sejlik-e fel: „Állj elő, vén Márkus! vedd le a süveget...” (A

hamis tanú) Egy elejtett megjegyzése szerint Csantavér a szabadka-péterváradai postaút mellett fekszik.

A legtöbb közölnivalója a XIX. századi Szabadka hivatalos és privát életéről van. Tragikomikus, amikor arról beszél, hogy a nagy biztonsági intézkedések ellenére a színház épülete többször is leég, s megnyugvással vesszük tudomásul, akkor is csaltak – még a szegények gyógyítását szolgáló receptek elszámolásával is. „Több éve az a gyanú merült fel – írta Joó Károly gyógyszerész –, hogy a recepteken előforduló nevek segítségével jómódú polgárok is gyógyszerhez jutottak.” A városatyák természetesen nem maradtak adósok, s ők is találtak bírálójuk tevékenységében törvénytelenégeket. Közben a városi vezetőség igyekezett az élet minden területét megregulázni. Meghatározta például, hogy a halottkém feladata a „halál beálltát tévedhetetlenül megállapítani”, és felsorakoztatta például a tetszhalott voltának megállapítási módjait, többek között úgy is, hogy a tetszhalott „fülébe tett nagy kiáltás, robaj”, esetleg forró víz hozhatja életre. Amivel komoly gond volt, az a köztisztaság, hiszen még a városháza körüli terület is „be van undokítva”. A Szent Teréz-templom padlásán naplopók tanyáztak, elannyira, hogy amikor kilakoltatták a bandát, „több kocsi emberi ürülékre bukkantak”. 1864-ben még a városi utcák „gazzal, szeméttel, ganéval, döglött kutya-macska és baromfival és egyéb csúnyasággal el vannak lepve”, de az I. és II. kerületben is csak 1882-ben tették kötelezővé, hogy minden házban árnyékszékét építsenek. Mily gondatlanságot látunk, ha a főispánnak a városi vezetőséghez küldött levelét olvassuk: „Uraim, kocsmát és kórházat egy fedél alá egy udvarba helyezni... eltűrni nem lehet” S a kórház? Mindössze két szoba, huszonkét ágy és egy orvos” – még az 1860-as években is. Ugyanakkor 160 koldusa volt a városnak, és közöttük koldusjegyeket osztogattak. A szegényházba pedig

ehetetlen kenyeret szállított a pék, elannyira, hogy ezen felháborodva dr. Kiss György röpiratot nyomtatott A szegények kenyere címen, a városatyák pedig, miközben elismerik a bíráló jogosságát, megvádolják az orvost, mert nyilvánosságra hozta tapasztalatait.

S mennyi érdekes, „életes”, adalék még e könyvben az életről! Nem véletlen, hogy Magyar László figyelme e szövegekben kevésbé figyelt az irodalmi és a művészeti életre. De adalékokat közöl Gaál Ferenc zenedei igazgató viselt dolgairól; kinyomozza, hogy Juhász Gyulát a születése utáni napokban Szabadkán szoptatták; dokumentálja Csuka Zoltán hadakozásait a Napló uraival; s a művészek leveleinek egy csokrárt teszi közzé. Korrekcióra szorul azonban az az állítása, hogy Mikszáth Kálmán nem járt Szabadkán, mert Milkó Izidor szerint szegedi újságíróskodásának idején megfordult Szabadkán is. S csak sajnálhatjuk, hogy a szabadkai háziipar történetével kapcsolatos okmányok között tallózva nem bukkant olyan adaléokra, mely szerint az első úgynevezett halasi csipkék Szabadkán készültek. Koós Judith Style 1900 (Bp. 1979) című nagy, a szecesszió iparművészetét tárgyaló könyvéből idézek: „Dékáni csipketervrajzainak kivitelezése – az első sikertelen kísérletek után – Szabadkán került sor... A három legkorábbi első közlésű halasi csipke a magyar szakirodalomban tehát publikált, mint Dékány Árpád terve, de éppen nem Halason, hanem Szabadkán készült, Schreier Rózsa kivitelezésében.”

Magyar László el nem évülő érdemeinek koszorújából néhány levelet foglaltunk csak ismertetőnkbe, s azt az aggodalmunkat, hogy lesz-e folytatója annak a munkának, amit Magyar László oly lelkesen kezdett és oly nagy eredménnyel művelt mindannyiunk okulására!

BORI Imre

(Magyar Szó, Kilátó, 2002. február 23.)

VALLÁSI HAGYOMÁNYUNKRÓL

Beszédes Valéria: Ünnepe ez minékünk. Írások a szabadkaiak népi vallásosságáról. Életjel, Szabadka, 2001.

Minden adat, amely népiünk vallásos életének múltjáról vagy jelenéről ad képet, drága kincs, amit össze kell gyűjtenünk...

(Voight Vilmos)

Megszaporodtak a vallási hagyományokat, szokásokat bemutató, feldolgozó könyveink, ami a társadalmi-politikai viszonyok változásával (is) magyarázható. Ebbe a sorba tartozik Beszédes Valéria könyve is, amely tizenkét szabadkai

vonatkozású vallási néprajzi tanulmányt tartalmaz. Az első tanulmány (A Szűzanya tisztelete) bevezetőjében a szerző a város történetével összefüggésben foglalkozik a Szabadkára jellemző vallási jelképekkel: „A város második címere elsősorban vallási jelképeket tartalmaz, későbbi címere pedig a korábbi elnevezésre utal, mert a pallosjog mellett ott látható Szent Teréz, a város főplébániájának védőszentje és a Madonna a gyermek Jézussal.” (A város neve 1743-tól, amikor szabad királyi státust kapott, hivatalosan az adományozó császárnő tiszteletére Maria-Theresiopolis volt, a Fekete Madonna pedig a város vallási életében fontos szerepet játszó ferences rendre utal.) Ezt követően a szerző olvasmányosan mutatja be

a törökök kiűzetése utáni helyzetet, illetve Mária Terézia betelepítési politikája nyomán beállt változásokat nemcsak Szabadkán, hanem az egész térségben.

Forrásanyagul levéltárak, monográfiák és a szakirodalom vonatkozásai mellett adatközlők visszaemlékezéseit is felhasználja szabadkai tárgyú vallási néprajzi dolgozataihoz a szerző, aki dicséretesen és az adott helyzetből logikusan következően párhuzamosan mutatja be magyarok, szerbek és bunyevácok (horvátok) szokásait. Párhuzamot von a pravoszláv „slava” és a katolikus búcsú között, felsorolja a kegyhelyeket, melyeket a vallásos emberek még ma is látogatnak, ír a fogadalmi kegykápolnákról, a köztéri szobrokról, melyek közül az elsőt a XVIII. század végén állították. A szoborállítás általában valamelyik elhunyt családtag emlékére, vagy a beteg családtag gyógyulásának reményében történt.

Különösképpen figyelmet keltő írások azok, amelyekben – a könyv második fejezetében – a szerző szobrok és kökeresztek történetét ismerteti, dolgozza fel. A tematikus blokk első írásának első bekezdésében, mintegy általános eligazításul, magyarázatul is, olvashatjuk: „Kizárólag vallási tárgyú szobrokat állított (...) – „a szabad királyi városokban, valamint a mezővárosi ranggal rendelkező településeken” –, melyek védték a települést a különböző elemi csapásoktól. Szent Flórián (ma a tűzoltóság szentje, S. V. Zs.) szobrát többnyire a templomok portáján, a Nepomuki Szent Jánost ábrázolót viszont a folyók, patakok közelében állították fel. „Szent Orbán tiszteletére a szőlőhegyen (Felsőhegyen, a Telesckaidombokon) nem szobrot, hanem feszületet helyeztek el.” A szobrok zömmel kőfaragó műhelyekben készült sorozatalkotások, nyilván mert az egyedi kivitelezésű szobrok állítása túlságosan költséges volt, Szabadkán például a Teréz-templom építése során a város nem vállalhatta a pesti kőfaragó, Hedl

Frigyes által megszabott összeg kifizetését, de a város főbírája, Bajsai Vojnits Mátyás, átvállalta a költségeket, így kívánt emléket állítani elhunyt fiának.

A szobrokkal közös fejezetben olvashatunk a szentkultuszról, s az ehhez fűződő tiszteletről. Szabadkán a ferencesek hatására alakult ki Szent Rókus, Szent Antal, Szent Teréz (a városban és környékén kilenc Szent Teréz-templom volt!) és Jézus Szent Szívének a kultusza/tisztelete. A hozzájuk fűződő szokásokról, interetnikus kapcsolatokról is ír a szerző, egy helyen így: „Néhány évvel ezelőtt –, idézi egyik forrását a könyv szerzője –, (...) egy bunyevác gazda (...) hozott egy bárányt a kolostorba, igaz, nem Szent Antal napján, hanem év közben, mert elvesztek a juhai. Ahogy elmondta, egy bárányt ajánlott fel a szentnek, ha megkerül a nyája. Néhány napi keresés után megtalálta az állatait, ezért teljesítette ígéretét.” Sajátos, hogy az aprójószágok adományozása már nem tartozik az ünnephez. A liliumszentelés viszont a vallási események, kisgyermekek megáldása, nélkülözhetetlen kelléke volt, sok hívet vonzott a templomba.

A kötet harmadik tanulmánytömbjének első írása egy külvárosi kántor tevékenységéről szól. Az első bejegyzett kántor Romich Simon volt, dolgozatában azonban Beszédes Valéria a topolyai származású Cservenák Ferencről ír, akinek munkássága jól példázza azt a kettősséget, amely a szabadkai kántorokat jellemezte, hogy párhuzamosan világi és egyházi foglalkozást is vállaltak, folytattak. A szerző elemzi Cservenák halotti búcsúztatóit, ezek természetesen nem a művészi szövegformálás szándékával készültek, hanem hogy segítséget, vigaszt nyújtsanak a gyászolóknak.

Külön dolgozat foglalkozik a ludasi templom építésével, az alapítás előzményeivel (a könyvben látható a templom tervrajza és a felépített templom fotója is), illetve a ludasiak életével is. Ehhez a tanulányhoz kötődik a tematikus blokk utolsó dolgozata, mely többek között az első világháborúig létesített tanyai temetőkkel foglalkozik.

A Bajelhárító szent levelek és más hasznos imádságok Szabadkán és környékén című kötetzáró dolgozat tematikusan kapcsolódik Jung Károly és Silling István hasonló tárgyú tanulmányaihoz. Itt a 9+9 szent (nagy)betű bajelhárító szerepéről olvashatunk. A második világháborúban a ludasiak közül többek életét, a hiedelem szerint, a ruhába varrt betűk mentették meg. A legújabb háborúban, a kilencvenes években a bajelhárító imádságban hittek, abban a reményben másolták és adták tovább, hogy a bombatámadástól menti meg a tulajdonosát.

Beszédes Valéria könyve, amely elsősorban a szabadkai magyarság vallásos életével foglalkozik, de az egyes témák feldolgozásakor érinti a bunyevácok és a szerbek „vallási gyakorlatát is”, fontos adalék a népi vallásosság egyre többet kutatót, és mind szakmai, mind pedig olvasói érdeklődésre számot tartó gazdag problematikájához.

SÁRVÁRI V. Zsuzsa

(Hid, 2002. április)

HÁROM SZÍNÉSZNŐ PÁLYAKÉPE

D. Juhász Zsuzsa, Heck Paula és Romhányi Ibi művészete

Barácius Zoltán a szabadkai Életjel kiadásában megjelent Néhány boldog óránk című legújabb könyve a vajdasági magyar színházas három kiemelkedő egyéniségének életútját és pályaképét tartalmazza, ugyanakkor betekintést nyújt az egykori zombori, szabadkai, becskerekai és újvidéki színházi életbe. Heck Paula, aki volt operettprimadonna, szolgálólány, de statiszta is, Zomborból indult és Szabadkára érkezett. Neve ma is ismerősen cseng a színházkedvelők fülében. A mára elfeledett, az 1976-ban Zágrábban elhunyt D. Juhász Zsuzsa valamikor az ötvenes években rövid ideig tündökölt a színpadon. Becskerekéről indult, majd Szabadkán át visszaérkezett Becskerekre, ott aratta igazi sikereit, s „megsértve emberségében és magyarságában” mondott búcsút a színházasnak. A nemrég

elhunyt „mitoszteremtő” Romhányi Ibi, a vajdasági magyar színházas nagyszonyja Szabadkán kezdte pályafutását és Újvidéken fejezte be. A szerző által megrajzolt pályaképét Káich Katalin, Franyó Zsuzsanna, Gerold László, Faragó Árpád méltatásai teszik teljesebbé. Mindhárom pályakép után életrajzi adatok, szerepek/előadások, díjak/elismerések adatai következnek, az egész könyvet pedig névmutató zárja. Érdekes olvasmány és hasznos adatforrás.

- r/

(Magyar Szó, 2002. május 9.)

ÜNNEP EZ MINEKÜNK

Szabadka vallásos népélete

Beszédes Valéria legújabb könyvét a szabadkai népi vallásosságnak szentelte. A kötet bevezető része a hívek legkedvesebb tiszteletéről, a Szűzanya tiszteletéről szól. Nyilván e nagyfokú tisztelehez az is hozzájárult, hogy Szabadka 1743-tól a Szent Mária nevet viselte. Később Mária Terézia császárnő

Maria-Theresiopolisra változtatta, címerében a Szűzanya a gyermek Jézussal látható. Szűzanyát Délvidék-szerzte is nagy hódolat övezte. Beszédes Valéria nem tér ki a Szűzanya tiszteletének aspektusára, hanem már a kezdetén két jelenséget mutat be: a szabadkai Fekete Madonna tiszteletét és a Mária-lányokat. A Fekete Madonnának történelme van, ebből kifolyólag többféle variációja is. E kegykép napjainkig igen megbecsült. Erre utal az is, hogy 2000-ben, az ezredforduló elején 12 aranycsillaggal koronázták meg.

A következő részben a Mária-lányok feladatát és szerepkörét mutatja be a szerző. A Mária-lányok legfőbb feladata a rózsafüzér-társulatban és a Mária-miséken való részvétel. Szerepkörük a múlt század végére – a politikai változások miatt – viszont leszűkült.

A következő témakör a rózsafüzér-társulatoké. A kezdet a török hódoltság idejére nyúlik vissza. Kötetünk a XIX. századi társulatokat mutatja be, majd napjaink koszorúiról szól, énekszövegek kíséretében.

A következő írás a szabadkai Szentkút, azaz a Bunarić interetnikus vonásait taglalja. Beszédes Valéria bővebben ír a sándori Szentkút kialakításáról, az ortodox Vodícáról, végül a kegyhelyek látogatásáról.

A regionális és lokális búcsújáró helyek a Vajdaságban című részben a búcsújáró kegyhelyek jellegzetességét veszi számba. A szerző megemlíti továbbá az apokrif kegyhelyeket, a fogadalmi kegykápolnákat, s külön kitér a kegyképekre, szobrokra, majd a templombúcsúkra, végül a búcsújárásra.

A szentek tiszteletéről szóló részben a legnépszerűbb szenteknek, Szent Rókusnak és Szent Antalnak a tiszteletét veszi számba a szerző. Először Szent Rókust mutatja be, minthogy Szent Rókus napja fogadalmi napja a szabadkaiaknak, hiszen az ő közbenjárására menekültek meg a pestis pusztításától. Külön kitér a Rókus-szoborra, amely egykor a városliget tövében állott, továbbá a Rókus-napi búcsúra és kilencedre, végül Szent Rókus tiszteletére napjainkban. A könyvnek ezt a részét közismert magyar és horvát Szent Rókus-énekekkel fejezi be.

Szent Antal a másik közkedvelt szent. Az ő hódolatában a több évszázadon át itt működő ferencesek mutattak példát. Szent Antalhoz három témakör kapcsolódik: a dologtiltó napok, Szent Antal főünnepe és Szent Antal évközi tiszteletének témaköre. Olvashatunk továbbá Szent Antal kenyeréről szóló írást és a kilenc keddi ájtatosságról szólót is.

Továbblapozva a könyvben Jézus szíve tiszteletéről olvashatunk. A Jézus szíve tiszteletét IX. Pius pápa 1856-ban elterjesztette a katolikus egyházban. A XIX. század vége felé lett népszerű a szabadkai egyházmegye területén, de manapság már nem oly gyakori. Hogy mennyire megszerették Jézus szíve tiszteletét a szabadkai egyházmegye területén, azt abból is látni, hogy már a múlt század elején sorozatosan épültek neki szentelt templomok (Cservenkán, Mozsáron, Tavankúton, Futakon, Királyhalmán és Apatinban).

Az egy szabadkai kántor tevékenysége c. részben a szabadkai Kisboldogasszony-templom kántorának a munkásságát méltatja a szerző. Kitér a halotti búcsúztatókra és búcsúztatók szövegét is közli.

A ludasi templom építése c. írásban szól a templom alapításának előzményeiről, a ludasi hívekről és magáról a templomról. Ezt követi a tanyai temetőkről és a települések fejlődéséről szóló fejezet.

Az utolsó témakört a bajelhárító szent leveleknek és más hasznos imádságoknak szenteli szerzőnk. Megemlíti a ludasi, majd a szabadkai szent leveleket, de kitér a fatimai ígéretekre és az igaz és valóságos Tóbiás áldására és az amuletté vált imákra is.

Ilyen jellegű munka, mint amilyen Beszédes Valériaé, vidékünkön egyedülálló – az Életjel Könyvek 87. köteteként jelent meg.

MIOCS József

(Hét Nap, 2002. május 29.)

HÁROM MÁRTÍRUNK

Nagy Győző, Dupp Bálint és Sörös Imre kálváriája

Matuska Márton legújabb könyve, a szabadkai Életjel kiadásában megjelent Három mártírunk, mint már a címből kitűnik, három délvidéki mártírhaltalt halt hősnek állít emléket a mintegy húszezer közül, ahányat a Délvidék – a szerző szerint legtöbbit az összes utódállamok közül – adott. Sörös Imre, az 56-os magyar szabadságharc temerini hőse, akinek „a sorsa, végzete beletartozik azoknak a magyaroknak a sorába, akik magyarságukért haltak meg”. Ugyanez vonatkozik Dupp Bálintra, a németből lett magyar csürogi mártírra, aki azok közé a magyar katolikus papok közé tartozott, akik népükkel éltek és haltak. Nagy Győző, az újvidéki magyarság eltüntetett vezetője, akinek életét a fia vallomása alapján írta meg a szerző, s aki, mint a recenzens, Tomán László megállapítja, „kétségtelen”, hogy a partizánok áldozata. „Kétségtelen az is, hogy valójában ártatlanul halt meg.” A másik recenzens, Németh István arra hívja fel a figyelmet, hogy ez a könyv mintha folytatása lenne a szerző nagy sikerű úttörő művének, A megtorlás napjainak. Mindhárom mártír életrajzát képek és fénymásolt dokumentumok egészítik ki. A 170 oldalas kötet fedőlapját Kapitány László tervezte.

-rl-

(Magyar Szó, 2002. május 30.)

ÜNNEP EZ MINEKÜNK

Írások a szabadkaiak népi vallásosságáról

Beszédes Valéria munkája írásokat tartalmaz a szabadkai népi vallásosságról. A könyv bevezető része a Szüzanya tiszteletéről szól, és két jelenséget mutat be: a szabadkai Fekete Madonna tiszteletét és a Máriás-lányokat.

A következő témakör a rózsafüzér-társulatok, melyeknek gyökerei a török hódoltság idejére nyúlnak vissza, majd a könyv a 19. századi társulatokat mutatja be, s végül napjaink koszorúiról szól énekszövegek kíséretében.

A könyv következő írása a szabadkai Szentkút, azaz Bunarić interetnikus vonásait mutatja be. Bővebben ír a sándori Szentkút kialakításáról, majd az ortodox Vodicáról és végül a kegyhelyek látogatásáról.

A Regionális és lokális búcsújáró helyek Vajdaságban elnevezésű részben a búcsújáró kegyhelyek jellegzetességéről ír. Megemlíti az apokrif kegyhelyeket, a fogadalmi kegykápolnákat, külön kitér a kegyképekre, szobrokra, majd a templombúcsúkra utal, és végül a búcsújárást mutatja be.

A szentek tiszteletéről szóló részben a legnépszerűbb szentekről, Szent Rókus és Szent Antal tiszteletéről ír. Elsődlegesen Szent Rókus tiszteletét mutatja be, mert Szent Rókus napja fogadalmi nap a szabadkaiaknak, hiszen a lakosság az ő közbenjárására menekült meg a pestistől.

Szent Antal a másik közkedvelt szent. Az ő tiszteletét nagyban fokozták a több évszázadok át jelenlévő ferencesek. Szent Antalhoz kapcsolódóan három témakört dolgoz fel: a dologtíltó napokat, a főünnepet és Szent Antal évközi tiszteletét. Itt találjuk meg a Szent Antal kenyéréről szóló írást és a kilenc keddi ájtatosságot is. Tovább lapozva a könyvet, Jézus szíve tiszteletére találunk.

Az Egy szabadkai kántor tevékenysége című részben a szabadkai Kisboldogasszony templom kántorát mutatja be a szerző úgy, hogy kitér a halotti búcsúztatókra is. A ludasi templom építése című fejezetben a templom alapításának előzményeiről, a tanyai temetőkről és települések fejlődéséről ír.

Az utolsó témakör a Bajelhárító szent levelek és más hasznos imádságok Szabadka környékén. A fatimai ígéretekről, az igaz és valóságos Tóbiás áldásáról és amuletté vált imákról is említést tesz ebben a részben.

A 130 oldalas könyv írásai tartalmasak és érdekesek, ilyen jellegű gyűjtemény vidékünkön még nem jelent meg.

Az ember a múltból mindig tanul és így erőt merít a jövőhöz. Éppen ezért igen értékes Beszédes Valéria Ünnepek ez minekünk kiadványa, amely az Életjel sorozat 87. könyve.

MIÓCS József recenziójának rövidített, szerkesztett változata.

(Hirvivő, 2002. június 2.)

VAJDASÁGI MAGYAR
MŰVELŐDÉSI SZÖVETSÉG
S Z A B A D K A

VAJDASÁGI SZÉP MAGYAR KÖNYV
1990-1999

DICSÉRŐ OKLEVÉL

Ács Károly
Az anyag panaszai

Életjel Szabadka

Újvidék, 1999. november 18.

Mezel Erzsébet

Mezel Erzsébet
a zsűri elnöke

Dudás Károly
Dudás Károly
a VMMSZ elnöke

Vajdasági Szép magyar könyv 2000.

PIKNIK A MLAKÁN

Fokvárosi kispróza

B. Foky István egybegyűjtött kisprózáit tartalmazza a szabadkai Életjel kiadásában megjelent Piknik a Mlakán című kötet. A Mlaka Szabadka külterülete, valamiféle szégyenfoltja, a cifra, szecessziós, büszkeséget gerjesztő városközpont ellenképe. Ennek az ellen-Szabadkának (is) nevezhető magányos külteleknek a magányos lakóiról szólnak ezek az írások. „Előtérbe kerül a közelmúlt háborús időszaka (női és férfi szerepei) a kisebbségi lét, az identitástudat, az őshonosság kérdése”, mint arra a recenzens Hózsza Éva rámutat. A másik recenzens, Bori Imre pedig arra hívja fel a figyelmet, hogy „az a prózai látás- és előadásmód látszik Foky István írásaiban újratámadni, ami Gion Nándor távoztával tűnt el a vajdasági irodalomból. Alakjainak megválogatása, a jótékony derű balzsama, az elesettek és az ismerősöknek tűnő alakok (Kubát, Szilágyi) támasztotta rokonszenv pedig sajátossá és figyelmet keltővé avatta Foky István most birtokba vett kisprózáját, amely, a jelek szerint, íráságának a mértékét jelöli ki.” A százhusz oldalas kötet fedőlapját Boros György tervezte, az illusztrációk is az ő alkotásai.

-r/-

(Magyar Szó, 2002. június 14.)

A FÖGGŐLEGES FALURÓL

B. Foky István: Piknik a Mlakán. Fokvárosi kisprózáék.
Életjel, Szabadka, 2002.

Ismét egy könyv Szabadkáról. Majdhogynem azt is mondhatnám, egy újabb regény Szabadkáról. Csakhogy ezúttal nem a Kosztolányi és Csáth szívdobbanásait őrző, szecessziós, monarchikus polgári kisváros és a napernyőktől tarkálló sétányaival tündöklő jeles fürdőhelyének nosztalgiájából épülő szövegvilág tárulkozik fel előttünk, amelyben légies alakok sóhajai nyomán megpattan a megsztett kristálypohár a tavaszi hódítások és bódulatok kódében ábrándozó ügyvédek asztalán, hanem vaskos figurák vonulnak a körkörös haláltáncot járva egy függőleges falu és a személtülepítővé nyomorodott, töretlen gyp mezsgyéjén. Olyan a kép, mint a harminc évvel ezelőtti olasz neorealista filmrendezők mozijában, vagy esetleg Fellini szatirikus visszaemlékező alkotásában. Ha kicsit több kedélyesség lenne a szövegekben, a megjelenő otromba figurák és kedvesen suta társaik rokonai lehetnének Gobby Fehér Gyula telepi galériája vagányainak, ha még több humort talál-nánk bennük, talán egy-egy rejtői abszurdal is kapcsolatba hozhatnánk a kötetben

felvonultatott, dicstelen jelenű, de rokon-szenves alakokat.

A könyv B. Foky István kisprózái-nak gyűjteménye, amelynek terjedelme-sebb ciklusában, Koszlottsági reflexiók címen olyan elbeszélések sorozatát közli, amelyek állandó helymeghatáro-zásai (Mlaka, Lyukas hid, Bájjin hát, Négycsöcsü, Zöldike, kiFolyó), illetve állandó szereplői (Isaac, Szilágyi L., Kubát J., Lópi Marga, Pecsovics, Csor-nai R., Zéró Tibi, Olimpikon, Remete) történeti egységbe állítják a vertikális falu reális határait és imagináris térsé-gét. A szerzőnek a szülőhelyéhez való kötődése közismert, ennek kifejezésére vette fel a B(ezdáni) előnevet, lakóhe-lyéhez való vonzódásának irodalmi vetületét pedig már két kötete is örzi, a Šimoković Marijával közösen írt Maria-

Theresiopolis és az ugyancsak 1996-ban megjelentetett Szabadkanapvirág. Ez utóbbi már előhangja a mostani kötet elbeszéléseinek: Szabadka Prozivkának nevezett lakótelepe népesül be benne szeretetre és törődésre érdemes gyerekekkel, akik naphosszat lakáskulccsal a nyakukban a betonházak tömbjei között csellengnek. Ehhez a függőleges faluhoz, a lakótömbök sivár világához csatlakozik a mlakai történetekben a nomád szabadság elkoszlott illúzióját megtestesítő töretlen csep, amelynek vizét szennyvízcsatornák duzzasztják, ahol szeméttelopen kényszerülnek a fiatalok szerelmet lopni, ahol a társadalom peremére szorultak tengetik életüket – büszkén, mert birtokukban van a szokványos dolgokon való felülemelkedés tehetsége. Ők nem kukáznak, hanem gyógynövényeket gyűjtenek, vargányát szednek, fusiban gépkocsit javítanak, éjszaka rongyszőnyegbe szövik utálva szeretett szomszédjuk arcát, festenek, hegedülnek, fiktív kiállítást rendeznek a toronyházak balkonjain hagyott dolgok-ból és néha elröpülnek egy-egy erkélyről, hogy csak hírük maradjon a világban, amiről még szép történeteket lehet keríteni nyári árnyas sörözések mellett. Ez tehát egy másik Szabadka, „a város szecessziós beltéri világának ellenképe, a szívkonduktívus érzelmeket keltő, töretlen gyp”. B. Foky István a Velvegya című filmnovellában tömören fogalmazza meg ennek a másik Szabadkának a lelkületét: „rossz arcú lett a város, és (...) bárhova tekint is az ember, mindenütt bomlottságot tapasztal maga körül. Ez csupán a kisebbik hiba lenne, de az emberek is nagyon rossz arcúak, ami mélységes aggodalomra ad okot”. Ám ennek a világnak az állandó lakói megmosolyogató alakok, nyomorultak, elveszettek, de nem adják föl életkedvüket, kényszeredetten, szürrealisztikusan ugyan, de cselekednek, olymód, hogy egyes szövegekben abszurd módon tobzódik a kilátástalanság, a reménytelenség, a lefojtottság, mint például a virtuális erkélykiállítás, az éjszakai roncsderbi, vagy a kútásó-sárbirkózó dalárda

lakodalmi föllépése megjelenítésében, noha talán mégis erőteljesebbek a visszafogottabb elbeszélések, mint például a Virrasztók a libikókán és a Nyomasztó állapot. A groteszk mögül olykor átsüt az ironia is: „Itt minden más lesz, édes fiam! Itt sorskérdésekkel foglalkoztunk a mai naptól kezdve, és aki ebbe nem tud beleilleszkedni, annak fel is út, le is út!” – írja az Írisz című történetében, mintegy tükröt tartva kisebbségi közelmúltunk pártharcos szőlámhegyei elé.

Az abszurd, valóságon túli helyzetek megteremtésében az író ugyanis a paléozott beszéd és a hétköznapi cselekedeteket végző lecsúszottak modora közti cserével él, szereplői jelzeten hangsúlyos modorossággal beszélnek olykor, mintha nem egy alpári tivornya résztvevői lennének, hanem valami nemesi palota tükörszobájában keringőznének. A manierista beszédmód nagyszerű ellentéte az ábrázolt nincstelenségbe és kilátástalanságba süllyedésnek, az irreális szituációkat kiválóan teremti meg és hangsúlyozza ez az ellentét.

Persze, ahogy a nyelv és a stílus képes megteremteni az irodalmi alkotást, ugyanúgy le is rombolhatja azt. A Piknik a Mlakán kötetben például nem csak a beszélők, hanem az elbeszélő szólamaiban is akadnak olyan, eredetiséget és stilizált modorosságot túlszárnyaló szóképek, amelyekkel nem igazán tudunk mihez kezdeni. Azt például még tudom, hogy mire gondolt, amikor ezt írta: „novemberi válaszútra hulló, sárgakaki színű emlékezet-lelkiismeret”, de azt már nem, hogy miért gondolta, hogy ez az olvasó számára megfejthető metafora lesz; ugyanakkor nem tudom például, hogy mit ért a szerző „katonazubbonyos madonnaság”, az „életszemléleti önlelkizés nézőpontja” alatt, s mit jelent egy hasonlatában a „viharvert sajka az áhítat kikötőjébe(n)”. Az ilyen ékes beszéd inkább illik abszurd hőseinek szájába, mint az elbeszélőébe. Amivel persze a szerző is tisztában van: kötetének második, sajnos soványabb fejezete, a Pannon pannó sallangmentes pillanatképekben örökíti meg ennek a vertikális falnak az író éles szemével rögzített jelenét – vagy mondjuk inkább, közelmúltját, bár ez nem sokat módosít a szemlélt világ kozslottságán. A kötet első fejezete tehát regényt sejtető elbeszélésfűzér, a második pedig szociográfiai jegyzetek sorjázása.

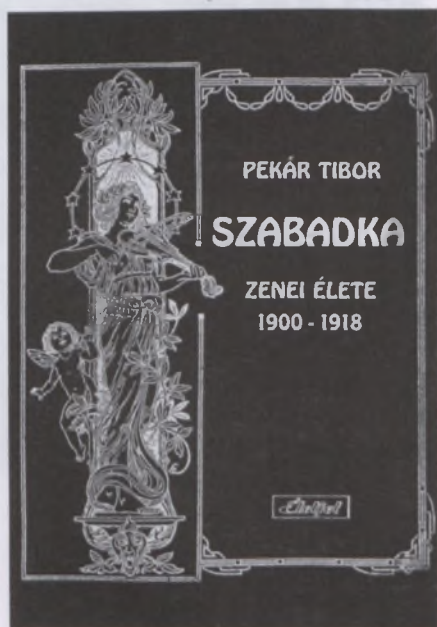
Ez utóbbiak nevezett szerzője, Legifj. Jó Lajos (antropológus) szerzői funkció vagy írói entitás, aki jelentősebb feljegyzéseit tette „egy bizonyos állapot énképének ábrázolásához”, valami módon rokona Móricz Joó Györgynek, bár annyiból, hogy ha nem is boldog ember, de mindenesetre lelkében békét teremtő szemlélődő, aki képes a körötte gyülemelő fizikai és szellemi szennyet a valóság tárgyasulásaként értelmezni és ábrázolni. Ellobbant a szerzőt korábbi kinyilatkoztatásra készítő váteszi hevülete, lohadt az ostorozó prédikáció emelkedettsége, a mélységes magyarságtudata sem verbális szinten nyilvánul már meg, hanem inkább a szociográfus szenvtelensége uralkodik el ezekben a jegyzetekben, amelyek tárgyilagossága stiláris külsőségek nélkül vall a megfigyelést tevő erős morális késztetéséről.

FEKETE J. József

(Magyar Szó, 2002. július 13.)

SZABADKA ZENEI ÉLETE

Pekár Tibor monográfiája

Az átlagolvasóknak szórakoztató olvasmányt, a kutatóknak pedig bőséges adatforrást kínál Pekár Tibor könyve, a Szabadka zenei élete 1900–1918. A szerző egyfajta korrajznak is szánta a kötetet, amelynek a középpontjában a zene áll, de érintve van benne sok egyéb is, aminek következtében kibontakozik a XX. század eleji Szabadka képe, „egy vidéki magyarországi városé, amelynek a trianoni békeszerződés óta – talán szerencsétlen földrajzi fekvése miatt – mintha mostoha sors jutott volna osztályrészül”. A könyv bevezetőjében vázlatos áttekintés olvasható Szabadka zenei életének kibontakozásáról, ezután következik a boldog békeidők, majd pedig a háborús évek zenei eseményeinek részletes bemutatása. Az olvasó bepillanthat minden

olyan helyre, ahol zene szólt: az iskolába, a színházba, a templomba, a város és Palics parkjaiba és tereire, sőt az egyes szállodák és mulatók nagytermeibe is. Ez volt az az idő – mint a szerző is kiemeli –, amikor sikerült végre létrehozni egy komplett szimfonikus zenekart, kik és hogyan érték el mindezt, arra adja meg a választ a könyv. Meg sok egyéb kérdésre is. Legtöbb szó azonban a színházban bemutatásra került zenés darabokról és azok előadóiról esik a szabadkai Szabadegyetem kiadásában az Életjel Könyvek 93. köteteként megjelent könyvben. A képekkel illusztrált 227 oldalas kiadványt a képek és forrásművek jegyzéke, valamint a névmutató zárja.

-r/-

(Magyar Szó, 2002. október 10.)

PIKNIK A MLAKÁN

B. Foky István kisprózáiról

Van annak már tíz éve is, hogy a nővéremék egyik látogatásakor nyolcadikos kislányuk hosszasan nézegette könyveimet, majd nekem szegezte a kérést:

– Mondd meg őszintén, ebből a sok könyvből hányat olvastál el?

– Mindet ugyan nem, de van köztük olyan, például Krúdyé, amelyet többször is – válaszoltam őszintén.

Az imént elmondottak után azt a (rossz) szokást vettem fel, hogy a könyv utolsó üres lapjára beírtam a róla alkotott rövid véleményemet, kritikámat és az elolvasás dátumát.

B. Foky István legújabb könyve sem kerülheti el ezt a sorsot: megkapja „megérdemelt” kritikámat, melyet azért még véletlenül sem szabad recenzióknak tekinteni, hiszen szakszerű, elemző bírálatra nem tartom magam hivatottnak. Megelégszem annak a nagyszerű élménynek a megvilágításával, melyet az olvasmány nyújtott.

A Piknik a Mlakán című könyvről röviden csak annyit mondhatok, hogy nagyszerű, remek, régen várt mű, mely bírál, megszólít, beszélgetésbe von, bosszant – ezáltal kíváncsivá tesz. Nem szépirodalmi mű, mert nem képzeletbeli, nem filozófia, mert nem rendszeralkotó, nem értekezés, mert szenvedélyekkel traktál. Ami volt és nincs, minduntalan kisiklik az irodalomelmészek kezei közül. Az olvasó első benyomása az, hogy ilyenilyent mindenki írhat, csak dölyfös és műveletlen ember nem. A rossznyelvek szerint ilyen könyvet bárki tud írni, csak némi írástapasztalatra van szüksége. Kötve hiszem, hogy ez ilyen egyszerű volna. Akadnak persze sarlatánok, grafomán közhelyhuzárok, álművelt zurnaliszták és műkedvelő könyvtárosok, akik szent kötelességüknek tartják cirkalmas és vákuumüres írományaikat világgá kürtölni. Manapság az írók a lehető legritkább esetben írnak egyszerű történeteket – persze, az a legnehezebb –, sokkal inkább monológot, aprólékos önelemzést vagy posztmodern giccsot.

B. Foky István alkotása, a rövidebb-hosszabb novellák a város „aljá”-nak mikrovilágáról, nyomoráról, tehetetlenségéről, a minden eddiginél szegényebbnek tűnő szegénységről szólnak, olyasfajta világról, amelyről már réges-rég nem szokás beszélni. A történetek szereplői a választás lehetőségétől megfosztott kisemberek, körülöttünk, köztünk éltek és élnek, akik még a menekülést sem veszik fontolóra semmilyen sorsuk elől. Tragédiáik közül – bármilyen furcsa – létük tökéletes drámamentessége, steril, pokoli unalma a letragikusabb. A magyar írók körében alighanem Kosztolányi volt az, aki ilyen mértékben vonzódott ehhez az embertípushoz.

B. Foky István legújabb kötete a közösségi és egyéni lét általános gondjait fogalmazza meg. Ami igazából lázba hozott, ami mindennél jobban tetszett, az az volt, hogy Foky barátom felhagyott a nagyotmondással, a Molnár Cs. Attila

által szorgalmazott nyakatekert, lélekabjagató csicsázással. Örkényi magasságokba emelkedett mindenekelőtt a Lábpokrócfestői, a Madzsarok, a Mikrokoszmosz és a Hyde-Terasz című írásokban, kisprózáiban, ahogyan ő maga nevezi ezeket a remekeket. Végszónak még csak annyit, hogy türelmetlenül várom a folytatást.

SASS László

(Hét Nap, 2002. október 30.)

SEM FŰ, SEM BOKOR

A Piknik a Mlakán újvidéki bemutatója

Én egy olyan olvasója vagyok Foky István Piknik a Mlakán című kispróza kötetének, aki nem lehetek műbírálója ennek az irodalmi területnek, mert nem követem a kispróza történeti alakulását. Én a drámairodalom, a dramaturgia törvényszerűségeit és szakirodalmát követem, de azért a kisprózának is meg az epikának is, a lírának is olvasója vagyok, mondhatnám csak olvasója vagyok. Így hát e kötetet nem értelmezhetem a kispróza mai kódrendszerében, sem a posztmodern jelrendszerben, sem a toposzok elméleti formájában. Én csak egy olvasója vagyok ennek a kötetnek, akiben e kötet novellái olvasás közben emlékképeket idéztek fel. A szövegrészek asszociáltattak, mert gyermekkorom nagyon közeli városrészéről szólnak Foky István beszédes írásai. Felidéztek bennem a Mlaka őslakóinak képét, hisz mi ott szinte minden ház lakóját ismertük. Tudtuk azt is, hogy hány kutyája van a gazdának, nevüket is ismertük, tudtuk, hogy hol dolgozik a ház tulajdonosa, hogy bunyevác-e vagy magyar, hogy az udvarában mikor érik a cseresznye, a meggy, a sárgabarack, hogy a vadeperfák termései hol és mikor potyognak, melyik udvarban nyílnak a legszebb virágok, és hol nincs komolyabb kerítés. Ismertünk mindenkit, mi, a Mlaka partján élő, tájékozódni nagyon szerető gyerekek. Én a Mlaka iskolába jártam, mert az volt a legközelebb hozzánk. Tiszta bunyevác negyedben nőttem fel így hát a Mlaka perifériáján. Csodálatosan gazdag volt gyermekkorom tiltott cselekvésekben. A Mlakán már az utcán sem buja fű, sem bokrok nem biztosították számunkra a bujkálást. És ott volt a csatorna, amelyen a Kumičić utcán átívelt egy deszkahíd. Persze nyári zápor alkalmával úszott a deszkahíd is az egész Mlakával együtt. Most olvasva Foky István Vertikális gyalogtúra című írásait, amelyekben arról is szól, hogy elhaltak az őslakók, és „... felvizeződött, jellemtelenebb és mindenben igénytelenebb utódok rajzoltak be...”, még elevenebbé válnak az őslakók figurái immár a lelki szemeim előtt, és talán én is egy Legif. Joó Lajos vagyok. Foky István egy novellabeli hőse, én mint az utca környékének hőse, aki szintén számon kérheti a megváltozott lakosság arculatának ilyenképpen való alakulását.

Ez a városrész gyalogosan is mintegy tíz percnire van a városházától. Ez még nem perifériája Szabadkának, talán ezért vonzó az újonnan jöttek számára is ez a terület, meg azért, mert ennek a városrésznek volt mindig egy kissé bohémabb hangulata is. Két templom között van ez a városrész. A Rókus-templom és a Szent György-templom között. Pihent agyú emberek gondolatainak szüleménye lehetett a kanálison átívelő hídát Lyukas hídnak nevezni és a menyasszonyt azon átvinni esküvő után. Ha a lovaskocsi átment a Lyukas hídon, a menyasszony szűz volt, ha pedig nem volt szűz a menyasszony, a lovak a hídnál megálltak. Örökké anekdotázó nagynéném mesélte, hogy volt egy ismert fiákeres Szabadkán, a Tüt, aki betanitotta lovait, hogy álljanak meg ennél a hídnál, csakhogy a bunyevác vőlegény ekkor kiugrott a kocsiból, és jól elverte ezért a szellemeskedéséért a kocsist. Attól kezdve a kocsi ott mindig megállt a hídnál, a vőlegény pedig mindig kiszállt a kocsiból és karjában vitte át a menyasszonyt a hídon, talán azért, hogy ne derüljön ki a valóság.

Amikor én ezt a történetet továbbadtam az utca gyerekeinek, csoportosan vonultunk szombat délutánonként a Lyukas hídhoz, hogy mi is megbizonyosodjunk a tényekről.

Amikor Foky a sáribírókról ír, kiderül egy mindennapos verekedés rendszeressége. Nekem erről az jut szembe, hogy mi mindennap iskola után elmentünk ehhez a kanálishoz. Lementünk a víz mellé, megállapítottuk a vízállást, a vonalzóra zsebkendőt kötöttünk, azt felemeltük és ezzel meghatároztuk a szél irányát, majd a cselekvés befejezéseként átugrottuk a kanálist. Volt, amikor ez nem sikerült, ilyenkor iszaposan és főleg büdösen értünk haza. Engem ösztönzésre neveltek, ezért minden tettemet otthon rendre bevallottam. De mivel már akkor is túlbujánzó volt a fantáziám, a nagynéném éppen mindent nem hitt el nekem, hát egyszer megleste, hogy táskám az iszapban úszott.

Egy csendes, vizes rész volt a Mlaka, ahol mindig volt víz és sár, fű és virág és iszapszag. És egyszer betemették a kanálist, elvitték a fahídat, megszűnt a Lyukas híd is, lebetonozták mindent, és ezzel mintha bebetonozták volna a múltamat is. Elhaltak az őslakók, elköltöztek az iskolatársaim innen, elköltöztem én is. Mások jöttek, más hangúak és más szavúak, akik kólózva gyászolnak, ahogy Foky írja, „gyászlagzit tartanak”, pedig ők emberszabásúak, de mások. Nekik a Mlaka már semmit sem jelent. És én úgy járok ott olykor még ma is, mint Foky Legifj. Joó Lajos hőse. Számon kérném a Mlakát és a gyermekkoromat, de nincs már kitől. Pontos képet festett tehát Foky, mindenre kiterjedő figyelemmel helyzetrajzot adott. Fokynak köszönhetően kerültem vissza gyermekkorom csínytevéseinek színhelyére, mert én, egy olvasó csupán, csak így tudok beszélni egy könyvről, amely kommunikál velem. Ezért tartom jó könyvnek. Most valóban ilyen a Mlaka, amelyen a földszintes házakat betonfalúak uralják, ahogy Foky nevezi ezeket. Más a környezet, mások a lakók, más a hangulat. A Lyukas híd helyett egy törött szárnyú szoborakármi éktelenkedik, minden sterillé lett, ez egy új világ, ez már nem az én Mlakám, ahol télen a friss hóban bárhol Jézuskát csinálhattunk, a kapuk mellett elhaladva, és olykor a rozoga kapuk kinyíltak, és

lazán beestünk az udvarba, ahol éppen a Bodri nyalt képen, megörülve újonnan érkezett játszótársának. Itt, ezen a Mlakán most már esetleg véredek rontanának ránk, mert a Mlakán már sem fű, sem bokor nem nő.

FRANYÓ Zsuzsanna

(Az olvasói méltatás szerkesztett változata, Új Kép, 2002. november).

KÖLTŐI ZSENGÉK „KÖRÍTÉSSEL”

Fehér Ferenc: Krumpli Karcsi és társai. Zsengék.
Életjel, Szabadka, 2001.

A változatokkal (pl. Böske I–II., A mélységből I–III., Hullámsír I–II.) együtt Fehér Ferenc ötvenkét korai – 1942-től 1949-ig keletkezett – versét, két ún. elbeszélő költeményét (Krumpli Karcsi kóborlásai, Bogár Imre), négy versfordítását és két elbeszélésnek szánt munkáját tartalmazza az Életjel által megjelentetett kötet. Anyagát gondozta, a kísérő tanulmányt és a hozzá fűződő jegyzetet Dér Zoltán írta. A költő munkásságának e korai szakaszát szemléltető versek és prózaszövegek, az ún. zsengék, Dér Zoltán gyűjteményéből származnak, valamint a Gubás család dokumentumai között maradtak fenn. Ez utóbbiakhoz eligazító jegyzetet Gubás Ágota írt. A recenzensek Hózsa Éva és Mimics Zsuzsa voltak.

A kötet jellegéből következően e korai pályaszakasznak a későbbi érett költő munkásságára vetülő sajátosságait – az előremutató motívumokat – kellene vizsgálnunk elsősorban, hiszen megjelenítésének is alapvető szándéka volt „ennek a költészetnek a forrásvidékét ... körüljárni”, miként Dér Zoltán kísérőtanulmányá minősített – korábban az Üzenet 1989. októberi számában közölt – írásában olvashatjuk: „a költőnek a hivatásra való felkészülésével kapcsolatos ismereteket ... néhány adattal kiegészíteni” (D. Z. A felkészülés éve = F. F. Krumpli Karcsi és társai. 95–104.).

A kötet primer anyagához kapcsolt kísérőszövegek (az idézett tanulmány, a kiegészítő jegyzetek és a borítón közölt recenziórészlet) azonban olyan jelenségekre irányítják a figyelmünket, és olyan minősítéseket tartalmaznak, amelyek zavarólag hatnak a kötetet létrehozó szándékhoz mérten, s amelyekre ezért reagálni szükséges.

Dér Zoltán tanulmánya alapján véve rendben van, bár szembetűnő sajátossága a más irányultság, az a tény, hogy elsősorban nem e kötet utószavaként jött létre, s ezért csak áttételesen – a költői „forrásvidéket” bemutató jellege révén – kapcsolódik annak anyagához. Az Egy reggel otthon című – a közzétett zsengek között (feltehetően, mert a költő később átdolgozta és megjelentette Madarak folyója (1978) című gyűjteményes kötetében) nem szereplő – vers keletkezéstörténetét tárja fel. A közös pályakezds évei iránt érzett nosztalgia és a „tanú” fölényes hangvétele jellemzi a szöveget, amelynek szerzője igen nagy teret szentel az általa szerkesztett Munkánk című gimnáziumi közlöny történetének és jelentőségének, lévén arról szó, hogy nemcsak Fehér Ferenc közölte itt első munkáit, többek között a vizsgált költeményt is, de több más, később ismertté lett író. Zavarólag hat írásaiban a ritka kéziratok birtokosának fontoskodó hangja („ezek az oldalak ... mindmáig fennmaradtak relikviáim között”, „Ellenben kollekciónban fönmaradt...” stb., D. Z. Jegyzet = F. F. Krumpli Karcsi és társai, 110–111.), amiért – úgy tudom – kritikusai berkekben már megrótták. Ugyanakkor Dér Zoltán írásai e mellézköngék ellenére is megfelelnek azoknak a kritériumoknak, amelyeket a szerző által jelzett műfajok sajátosságaiként tartunk számon, és helyük lehet egy ilyen kiadvány kísérő szövegegyüttesében. Gubás Ágota „eligazító” jegyzete (Fehér Ferenc zsengeiről = F. F. Krumpli Karcsi és társai, 107–109.) annál több kételyt vet fel olvasójában, mind megírásának célját, a közzétett költői zsengek mellett betöltött szerepét, mind műfaji hovatarozását illetően. A jegyzet elvileg a primer szöveggel kapcsolatos adatokkal, magyarázatokkal szolgál. Gubás Ágota írásának címe ugyanakkor a kijelölt alkotói világ értékelő-elemző feldolgozását sejteti, hogy végül se az, se ez ne legyen. Ehelyett valamiféle, hátsó szándékoktól, címzett nélküli odapufogatásoktól sem mentes, a bemutatott alkotói periódusról és eredményeiről alkotott hangzatos – de érvekkel alá nem támasztott – kijelentésekkel tüzdelt műfajjegyeleg, amely lehet recenzió, verselemzés, hányaveti tanulmány egy író életművének korai szakaszáról éppúgy, mint az „avantgárd semmitmondások, blöffölők” ellen irányuló pamflet. Gubás Ágota írása egyébként – s ez a szerkesztő mulasztása –, váratlanul bukkan az olvasó elé, feltéve, ha nem a tartalommutatónál (amennyiben hibás nyomású példány tulajdonosa, mint e sorok írója, akkor ez sem jön be), vagy a katalogizált adatoknál lapozza fel a könyvet először, lévén arról szó, hogy a második oldalon csak az áll, kísérő tanulmányt és jegyzetet e kötetbe Dér Zoltán írt.

A Gubás-szöveg első bekezdései Fehér Ferenc 1942 és 1949 között keletkezett költeményeinek és Grafikónia című prózai szövegeinek fennmaradási körülményeiről tájékoztatnak. A költő zsengeit „rajongó” évfolyamtársa, Süli („akkori” leánynevéen [„későbbi” leánynev is létezik bizonyára – B. E.

megj.]Gubás) Izabella mentette meg az utókornak, mit a költő irányában táplált bizalma, másrészt az évfolyamtárs őszinte érdeklődése tett lehetővé. Süli Izabella („szeretett magyartanára” volt a középiskolásoknak, ma pedig a Paulinum „közmegbecsülésnek örvendő” tanára, ahol tiszteletdíjasként dolgozik – biztos így van, őszinte elismerésünk, csak hogy mindezek az adatok Fehér Ferenc korai költészetét illetően érdektelenek, és a szöfecsérlés jelenségkörét fedik) „egy rózsaszínű kis füzetbe” másolta át a verseket és a novellát, ezenkívül megőrizte a költő levelét is, amelyet a jegyzetíró ugyancsak közzétesz. Elhiszem, tényleg „rózsaszínű kis füzet”, amely Fehér írói készülődésének dokumentumait tartalmazza, s nem vonom kétségbe, hogy a magánlevél tartalmaz néhány, a fiatal költő meggyőződését és irányultságát tükröző momentumot, ugyanakkor e hangsúlyos rózsaszínnel árnyalt szöveggörnyezetben furcsán hat az „igazán kálváriás senkik életéről” és a pesszimiztikus világértés tapasztalatairól szóló vallomás. A „románcosra” sikerült bevezetőt követően Gubás idéz a levél jelölte élménykörbe tartozó versekből, megállapítva, hogy „erőteljes képek villantják fel a költői tehetséget”, ám „költészetének ez a húsvétkba vágó kérdéseket felvető vonulata” nem teljesebben ki, mert az egyetemista társ biztatásán kívül nem kapott pozitív támogatást a költő- és íróársak részéről, mi több, lekicsinylés és gúny övezte, s – ha jól értelmezem Gubás szövegét – nem elsősorban az adott történelmi szituáció, hanem az „avantgárd blöffölők” körébe tartozó íróársak tántorították el elsődleges költői meggyőződésétől, hogy az itteni magyarság ’44-es tragédiájának adjon hangot költészetében. A kérdésben tájékozottak (és az érintettek) nyilván értik, miről van szó, a téma kutatásában járatanok viszont latolgathatják ki felé irányul ez a megjegyzés, vajon az egykori Symposium „avantgárd blöffölői”, vagy a tunguz dadaisták húzzák-e be most a nyakukat. Mindenesetre egy eligazító jegyzetnek nem tárgya egy ilyen problematika még érvelésen és bizonyításon alapuló tárgyalása sem, de különösen mentesnek kellene lennie kisszerű allúzióktól; tájékoztat, adatokat közöl, pontosít és semmilyen szempontból nem igyekszik befolyásolni, főleg nem szemléleti értelemben, olvasásunk mikéntjét. Ugyanakkor megjegyzése, miszerint a Grafikónia című elbeszélés azt példázza, „egy vajdasági magyar Orwell veszett el Fehér Ferencben, azaz villant fel írásában a szocializmus elgépiesedett, elidegenedett látomása” – nem azért, mert logikailag sem stimmel minden a mondatban – nem több hangzatos semmitmondásnál.

Sajnos Mirnics Zsuzsának a hátsó borítólapon közölt recenziója is felvet bennünk bizonyos kérdéseket. Mindenekelőtt azon állítása ébreszthet kétségeket, miszerint Fehér Ferenc Krumpli Karcsi kóborlásai című – a korábbi közlésekhez viszonyítva kiegészített, a meglett sorokkal teljesebbé vált –, 1946-ban keletkezett elbeszélő költeménye „a gyermekeknek is élvezetes olvasmány lehet, akárcsak a Bogár Imre című hosszabb epikus mű”. A könyv fedőlapján Szaghmeiszter Alida tizenegy éves szabadkai diáklány rajza látható, s ezzel a könyvküllemmel mintha a kiadó is azt sugallná, hogy az irodalomtörténészek figyelme mellett – mire a kísérő tanulmány szerzője apellál – a gyermekolvasó

érdeklődésére is számot tart. Vagyis: nem lenne rossz ezt a kiadványt gyermekkönyvként is eladni, hiszen a Krumpli Karcsit, vagy a Bogár Imrét akár a gyerekek is olvashatják – a recenzens véleménye is ezt támasztja alá. Ezzel azonban nem érthetünk egyet, hiszen meggyőződésünk szerint a gyermekolvasónak (is) értékes irodalmat kell nyújtani, és Fehér Ferenc zsengei – számítsanak bár kuriózumnak az irodalmi érdeklődés bizonyos szintjein nem tartoznak a minőségi gyermekirodalom kategóriájába, megformálatlan, kezdetleges – természet-szerűleg éretlen és kiforratlan – munkákról van szó. Arról nem is beszélve, esetleg a gyermekolvasó – a gyermekeknek szánt, vagy a gyermekolvasót is megszólító értékes alkotásai helyett – Fehér irodalmi munkásságának ezt az esztétikailag alacsonyabb színvonalú rétegét ismerné meg először. Egyszóval: nem lehet egy könyvvel (legalábbis ezzel nem) többféle igényt egyszerre kielégíteni.

Eltekintve a kötet irodalmi anyagához járuló, kiegészítő apparátus befolyásától, felmerülhet bennünk a kérdés (egyéni olvasatunk szerint), mi az, amit meghatározó jelenségnek tarthatunk Fehér Ferenc korai költészetében. „Irányítatlan” figyelmünk mindenekelőtt e költői világ háttérmozzanataira, valódi forrásvidékére irányul: a gimnazista költő olvasmányaira. Versei arról tanúskodnak, hogy kereső-kutató, elmélyült, esztétikai élményt igénylő, az irodalmi művek befogadását és megértését a költői „építkezéshez” alkalmas műveletnek tekintő olvasó volt: írt „csokonaiais” dalokat, „berzsenyies” ódákat, Arany János, Petőfi Sándor, Ady Endre, Juhász Gyula, Tóth Árpád, József Attila és mások költészete „életre hívta” elégiákat, szonetteket, balladákat. A János vitéz élményszerű olvasása jelentős mértékben befolyásol(hat)ta az epika műfajai közötti szárnypróbálgatásait, mindenekelőtt a Krumpli Karcsi kóborlásai létrejöttét.

Nem vonom kétségbe, hogy van értelme, és szükséges egy költő indulásának momentumait feltérképezni, költészetének forrásvidékét feltárni, zsengeit összegyűjteni. A kérdést tudományos igénnyel vizsgáló tanulmányoknak ott a helyük az írói monográfiákban, a „zsengek”-nek minősülő munkák sem maradhatnak ki a kritikai kiadásokból, az „összegyűjtött művek”-ből, vagy az életmű egészét reprezentáló sorozatból. Egy, a Krumpli Karcsihoz hasonló különálló kötet posztumusz megjelentetése azonban nem tűnik minden tekintetben indokoltnak és ésszerűnek, megtörténhet – mint ez esetben –, hogy inkább van köze kiadói ambíciókhoz, mint az adott irodalmi életmű szellemiségéhez, ahhoz a szellemi örökséghez, amelyet a lezárult alkotói pálya jelenthet számunkra.

BENCE Erika

(Híd, 2002. december)

FOKVÁROS FÖLFEDEZÉSE

B. Foky István: Piknik a Mlakán.
Életjel, Szabadka, 2002.

Bori Imre, B. Foky István *Piknik a Mlakán* c. új könyvének egyik recenzense, azt írja a szerzőről, hogy „hosszú ideig tartó keresés, több hangpróba és témaválogatás után... végre megtalálta írói önmagát”. Ennek eredményét, a prózakötetet az „erőltettség” és a „mondvacsinált nagyotmondásra készítés” „kifakulása”-val magyarázza. Sőt annak örövend, hogy írónk „immár bátran vállalta jobbik írói énjét, amelynek nem szükségeltet sem a tanító didaktika, sem a lelkes világ- és magyarmentési szándék.” Mintha közvetve annak az örömeinek adna kifejezést, hogy B. Foky István sem tudott teljesen ellenállni a félelemnek. Nem szól róla, hogy mi tette az utóbbi években íróvá a most már a hetvenedik életévéhez közeledő B. Foky Istvánt.

Vannak ugyanis emberek, akik lelki alakulások következményeként, saját magukat is meglepve, életük delelőjén túljutva válnak íróvá. Ezzel szemben a mi írónk évtizedek óta van jelen lapjainkban és folyóiratainkban, s már nem egy díjban is részesült. Több könyvet jelentett meg, csak éppen a Forum Könyvkiadó nem érdemesítette kiadásra a műveit. Általában ugyanis kétféleképpen szokás viszonyulni B. Fokyhoz: vagy indoklás nélkül határozottan elutasítják, vagy pedig fenntartás nélkül pártfogolják őt.

A rejtély nyitja abban van, amit a szerzőnek a kötet hátlapján föltüntetett önéletrajzi adatai sem árulnak el. B. Foky ugyanis, szókimondó lévén, még fiatal korában szembekerült az állampolitikával, s emiatt börtönbüntetésre ítélték. A politikailag megbélyegzett viszont a kultúrában is háttérbe kényszerítette a délszláv kommunista diktatúra. Csakhogy annak közvetítője, a szerkesztő, rendszerint nem beszélt nyíltan. Ahelyett, hogy az írásmű nyelvét konkrétan bírálva, önkritikát és fejlődést serkentve, komolyan vette volna az író, sommásan elutasította. A lapokban, folyóiratokban viszont többnyire töltelékanyagként számítottak a versek. A kisebb könyvkiadónál ugyanakkor csak alkalmi gyomláláson kellett átesnie a kéziratnak. Ennek köszönhetően a stilisztikailag rendkívül eredeti, de keresettségre, modorosságra (még most) is hajlamos B. Foky István támasz nélkül maradt. Egyszerűen rossz írónak tekintették azok, akiknek volt erejük önmaguknak sem bevallani: B. Foky esetében korántsem a stílus hátráltatja meg őket. Pedig szép számmal jelentek meg a Foky-kéziratoknál esztétikailag vitathatóbb kötetek.

Egyébként valóban a „jótékony derű balzsama” (Bori) e kötet, de – a másik recenzens, Hózsa Éva minősítése szerint – joggal „ellen-Szabadkának (is) nevezhető”. Ez az állítás azonban csak akkor helytálló, ha városunk fő jellegzetességeit a csodálatos szépségében Kelet-Közép-Európa-szerte elhíresült központra korlátozzuk. Ha a magyarországi emberek, sőt a vajdaságiak több-

ségének tudatában a Szabadka földrajzi név mindenekelőtt a patináns-szecessziós (kissé megalomániás) építészeti esztétikumot asszociálja, akkor B. Foky – írástudói meggyőződésének megfelelően – annak föltárására vállalkozik: mi van e városközpont hivatalosan éltetett mítosza mögött. Az eddig háttérben hagyottat hozza előtérbe és nagyítja ki. A maga módján gúnyolódik, ám ezt az emberért teszi.

Rá jellemző iróniával „Fokváros”-nak nevezi lakhelyét, hiszen ő „foki”. Ahelyett azonban, hogy nekidühödött ellenzékiként megszállottan gyarapítaná városunk sokoldalú degenerációjának példatárát – ami ha elsősorban szociográfusként működne, nem is lenne nehéz, s ha hatóságilag nem, erkölcsileg annál inkább indokolt munkát végezne –, írónk majdnem mindig Mlakán, vagyis abban a városrészben szemlélődik, ahol lakik, s amelyet a legjobban ismer. Voltaképpen a saját keserűségét hosszabbítja meg számos esetben a képzelete által, hogy közvetlen indulatú kibeszélés helyett a szatíra és a humor eredeti hangneme uralkodjon el kispróza-kötete legtöbb darabján.

Mlaka állítólag valamikor folyó volt, időközben az iszap és a hulladék töltötte föl a medrét, s a környékén élő emberek is szinte teljesen kicserélődtek. Az író szerint „az óslakók elhalása után eléggé felvizeződött, jellemtelenebb és mindenben igénytelenebb utódok rajzoltak be, és ennek tulajdonítható, hogy az átlagon aluli egyedek dominálnak most egy-egy függőleges falu betonkretceiben” (Vertikális gyalogtúra). Többnyire tehát korcskultúrájú keverék népesség él a szocializmus építette függőleges nyomortepeken. Olyan emberek, akik inkább észrevétlenül és sokszor akaratlanul pusztítják egymást és önmagukat. B. Foky előszeretettel jellemez beszélő nevek által: Madzsarka Liza, Pecsovics tanár úr, Csornai R., Jó Lajos, Remete, Csöndes Gizi, Zéró Tibi, Olimpikon és a többiek – sorsokra, mentalitásokra és hiányokra utalnak.

A maga módján tehát mégiscsak szociográfiát ír B. Foky István. Azt beszéli el rendszerint igen tömören: milyen határhelyzetbe (tragikusba vagy komikusba) sodródnak a külvárosi toronyházak csodabogarai, melyek azok a körülmények, amelyek már elviselhetetlenek számukra, úgyhogy a szökést, az örületet vagy a halált választják.

A Tivornyában Madzsarka Liza az általa összehozott mlakai képzőművészeti kiállítás, a városrészük riasztó önarcképének hatására, madarat játszva választja a halált. Miközben a tivornya során egy sereg madarat (galambot) elfogyasztottak. A megsemmisítő földi erők, a nyomor és a durvaság – esztelen önvédelemként – röptetik ki az életből. Szemben a pék lányával (Rontás), aki az idegen férfi „megrontó” tekintete miatti aggodalmát követően nyilvánvalóan a bicsérdista hitszónokot követve tűnik el a környékről. A csúfos betegségével küszködő viszont szégyenében távozik a nagy házak közül, pedig ha összeszedi magát, hozzájuthatott volna a kínjait megszüntető kenőcshöz (Körömvirág).

A megnyomorodásnak szintén derűsebb változata, amikor – példabeszédértékűen – az önterápiát gyakorló függőleges gyalogtúrázó olyképpen hagy föl a hóbortjával, hogy egy másik hóborttal, a szintén testsúlycsökkenést eredményező írással – az ő képeztében: közhasznú tevékenységgel – cseréli föl (Vertikális gyalogtúra). De az sem kevésbé mulatságos helyzet, amikor a nász nép

azon tűz össze, hogy az ősi szokáshoz híven a fiatal pár átbújjon-e az immár képzeletbelivé vált Lyukas hídon vagy sem. Minthogy azonban B. Fokynál sem dominálhat a világos tónus, végül kiderül, hogy a dilemma annál inkább idejétmúlt ostobaság, mert a völegényre a nászéjszakát követően „szkipetár földi” katonai szolgálat vár. A szóban forgó Buzgárlesen című, joggal díjnyertes novella azonban látomásossá s egyben szimbolikussá válik. A környéket éppen abban az időben festegető „Szilágyi L. rajzán már ugyanis a buzgárból szabadult vízoszlop tetején puskák és ágyúk táncoltak nagy lakodalmos összevisszaságban...”

Legalább ennyire groteszk a Virrasztók a libikókán c. novella is. Ebben a környék lakóinak egy csoportja a „Csingilingi környékéről” holtan hazahozott kiskatonát gyászolja minden méltóság hiányában és vadul, fegyverropogással fokozott népi muzsikával, nappallá téve az éjszakát, libikókára ültetve a gyászszülőket. A cirkusznak józanabb érdek vet véget: a gyászolók a szél által sodort papírpénz után vetik magukat, és – a legalább egy kicsit pihenni remélők szerencséjére, de nagyon is érthetően – többé már nem térnek vissza.

Ugyancsak az anyagiak döntenek el a Lábpokrócfreskó c. novella két szereplőjének konfliktusát is. A pokrócon dolgozó Margó bele akarja szőni a számára gyűlöletes szomszédjának az arcképét a munkájába, hadd töröljék az emberek a piszkukat a besúgó arcképébe. Az anyagi és a szexuális érdek azonban győz: a két szomszéd végül is egymást boldogítja az éjszakában, feledve az előzményeket.

B. Foky István új könyvének közvetlenebbül valóságföltáró villanásai is vannak. Ezeket Pannón pannó cikluscím alatt olvashatjuk a következő előzetes megjegyzéssel: „Legifj. Jó Lajos antropológus jelentősebb feljegyzései, megállapításai egy bizonyos állapot énképének ábrázolásához”. Ezek a megfigyelések nem fejlődnek történetté, s legfeljebb az író megállapításait, következtetéseit készítik elő. Azzal a színésznővel való találkozásról számolnak be, aki bevallja, hogy a mindennapok során nehezebb játszania, mint a színpadon, mert a szerb nyelv erőltetett használatával a környezetéhez kénytelen alkalmazkodni, s ez nyilvánvalóan nehezebb feladat számára. Azután annak a tanúja az író, hogy a légiriadó hatására a menedék felé igyekvők mind államnyelven beszélnek. Továbbá arról az összeesküvésről is beszámol, amely a munkavégzésben és az emeletes ház lakóinak zavarásában mértéklet nem ismerő zajcsináló ellen irányul. Szól arról a Dunán túlról jött fiatalról, aki kezdetben vadkender teraszon való termelésével, utóbb pedig elméjének elborulásával védekezik a magánya ellen. Fölbukkannak nála a pravoszláv kiskorúak is, akik éjfél után kioktatják a méltatlankodó írot arról, hogy nekik az ünnepük ürügyén joguk van az édes életre, amelynek habját az egész éjjel tartó fegyverdörgés képezi.

Az viszont már valóságos kis remekmű, ahogyan a rabnak, özrőjének és a rendőr emeletről szemtelő asszonyának szópárbaját rögzíti. Noha nem tudjuk, miért került börtönbe a rab, az adott helyzetben egyértelműen neki van igaza, amikor figyelmezteti a szemtelőt, hogy nem a Balkánon van. Csak hát az asszonynak is megvan a helyzethez illő felelete, hogy „Szemétre szemét!”, amire csönd s a rendőrnek felesége szavait nyugtázó igazságtevése következik.

Majd a saját tehetetlenségéről, az itteni magyarok menthetetlenségének bevallásáról is vall az író egy, a milleniumi emlékmű számára gyűjtögető hölgy látogatásának ürügyén. Nem akar nyilván úgy jární, mint az üldözési mániájában fegyverkező és az erkélyéről hangoskodó Kovács Pál úr, akit az elhallgattathatatlan fegyveresek mindörökre elhallgattatnak.

A kötetnek kétségtelenül a *Velvegya c.* filmnovella a legmélyebb darabja, antologikus példánya. Az idős Szép Ferenc a sírkövét tervezve készített magáról képet a temetőben, miközben megjelenik a törvénytelen fia, akinek a nevelésével nem törődött. A két ember konfliktusa apák és fiúk időtlen küzdelmeként a közösségi múltunkból nő ki. Egyfelől a megtörténtekkel való megbékélés, a régi szerb környezetbe ágyazott magyar sorsnak a beteljesedése, másfelől a talajtalanlanságában bűnbakot kereső ifjúság dühe, a követelőző agresszivitás. A tarfejű ifjú Vukovárt Trianonnal hozza összefüggésbe, s a saját rossz életlehetőségéért a régebbi elfogadható körülményeket minél teljesebben kihasználó, a kor életgyakorlatához igazodott ösét kárhoztatja. Az egyetemista tiltakozik az ellen, hogy apja a környék szerb földrajzneve alapján *Vegyának* becézi őt.

Hogy az író magát az embert tartja zavaros, problematikus lénynek, az legvilágosabban az *Írisz c.* novellából tűnik ki. A kor, a politika, az érdek és az előítélet kiszámíthatatlanul formálja az embert, egyiket ilyenre, a másikat olyanra. A szóban forgó novella főhőse, természetpárti filozófus létére, a nemzeti öntudat fontosságát, annak eszközeként pedig a nyelvhelyességet hirdeti, miközben elmulasztja tisztázni saját identitását a lánya előtt. A felesége a korszellem szerint keresztény, ám – sokakra jellemző módon – nem a lényeket, hanem a külsőséget keresi a vallásban. Vajon kék volt-e Krisztus szeme? – ezen akad fenn nem csupán önmagát, hanem másokat is félrevezetve.

B. Foky Istvánt korábban gyermekíróvá kényszerítették a diktatórikus társadalompolitikai körülmények. Most már – szerencsénkre – a fölnöttekhez is szólhat: egy ifjú frissességével és egy öregember bölcsességével. Mindig érdekesen és leginkább figyelmet érdemlő színvonalon. Remélhetőleg még sokat kaphatunk tőle.

VAJDA Gábor

(Próza és idea, 2003)

A KULCSSZÓ: NETÁN

Szabadkai életképek

Azt mondja Gerold László Jugoszláviai magyar irodalmi lexikonában, hogy az a B. betű Foky István neve előtt Bezdánit jelent. Utánanéztam a régi magyar köznevelés jegyzékében. van-e Bezdáni előnevű nemes, de nem találtam, viszont megállapítottam, hogy a Foky régi Vas megyei eredetű zalai család. Miért

nem V. vagy Z. akkor a Foky István neve előtt álló betű? No de térjünk magára a könyvre, amelynek szerzője – fogadjuk ezt így el – B.(ezdáni) Foky István.

Fokváros bizonyára Szabadkát jelenti, holott találóbbr elnevezést is el tudunk képzelni. A könyv, még ha címét és alcímét nem is vesszük tekintetbe, a fokvárosi bohémek, szesztestvérek, clochardok, semmittevők mindennapjairól szól. Érdeemes megemlíteni, hogy az alvilágról – igaz, a belgrádiról – Miodrag Bulatović sokkal meggyőzőbb képet festett Đavoli dolaze című kötetében (1955). Ami a (finoman szólva) tétlenkedők életét illeti, azt Nagy Pál ábrázolta találóan Hampsteadi semmittevők című regényében (1968). De hogy visszatérjek a B.(ezdáni) Foky könyvére, hősei különféle kalandokon mennek keresztül, s ez képezi a könyv, a „kiszprózáék” velejét.

Meglepo neveket talált a szerzo a kötet szereploinek, például Kubát J., Szilágyi L., Csornai R., s ebben Gion Nándor útjára lépett (Burai J.), de továbbfejlesztette, úgyhogy minduntalan azt vártam, hogy egyszer csak felbukkan a Piknik valamelyik oldalán, mondjuk, Kasza J., Kopeczky L. vagy Dér Z. (igaz, ő megjelenik a könyv kolofonjában, de azt nem B. Foky írta) mint szabadkai alak. Tévedtem. Feltűnik viszont egy Madzsarka Liza nevű nőszemély, ami ellen nincs kifogásunk, az viszont enyhén szólva is furcsa, hogy nemzetünk tagjait madzsaroknak titulálja a szerző (lásd a 110. o.-t!), s nem értjük, miért kell a szép magyar nevet így elcsúfítani. (Annak ellenére, hogy némely délszláv nép így ejti ki népvnevünket.)

Közismert, hogy a nyelv minden irodalmi mű alapja, az írók kifejezési eszköze, az alkotások lényeges rétege, mint Ingarden mondja, „Nélkülözhetetlen elem”-e. Mit is találunk B. Foky István (a továbbiakban BFI) könyvében, a nyelvi elemekre való tekintettel? Elsősorban azt vesszük észre, hogy ez nem is a csavargók, naplopók stb. nyelve. Mert azért egy kocsmatöltelék, vagy csavargó nem mond olyat, hogy „életszemléleti önlelkizés”, „Jelét adta mutatkozásának a buzgár?”, „elhalássza az orrom elöl a szájbanköltőim nagy lehetőségeit előidézö okozati materiát”, „egy bizonyos állapot énképének ábrázolása” stb. A szerző modorosságát bizonyítja a könyvben tizennyolcszor – több ízben helytelenül – használt netán szó (gyakoriságával, feleslegességével már feltűnt BFI Lángoló víz című, Színpadi reflexiók két részben alcímű darabjában, amely az Aracsban jelent meg), tehát BFI művei kulcsszavának számít. A modorosság bizonyítéka egyébként BFI-nek következő, előszeretettel használt kifejezése is: „hosszasan fejtegette annak tényét...”, kénytelen voltam kifejezni annak tényét...”, „ennek tulajdonítható annak ténye...” stb. Bajok vannak a vonzatokkal (pl. „halvány fogalma sincs az akvarisztikához”, „látszik róla” stb.), a szavak jelentésével, használatával: „Maga is berosált a balkoni részről”, „sírfelirati dombormű”, „ikonosztázia”, „a téglagyári udvarházon árválkodó hintőféleség”, „mágikus delej”, „a véletlen nem jár közre, „két kóbor eb tövig lógó nyelvvel csúnyán marakszik”, „Magonc” (az ÉrtSz. szerint kertészeti kifejezés, „Rendsz. nem magról szaporított haszonnövénynek /kül. gyümölcsfának/ magról kelt egyede”). Mit szólunk továbbá a képzavarokhoz („A pék lánya erősen gyengélkedett”, „a

madzsarok elejinek letéteményes utódlói”, „tudálékos bólogatás”, „a vészterheltség hangulata”, „jófajta löre” stb.)? Érződik a könyv szövegén a szerb (horvát) nyelv káros hatása: „nehogy baromi hülyén essen ki (így!) az ismeretlen terénnummal kapcsolatban...”, de ennek tulajdonítható a „mondhatni”, „mondhatnám” gyakori használata is. Vannak olyan mondatszerkezetek a kötet írásaiban, amelyek igazi értelmét – a túl bonyolult kifejezési mód és más helytelenségek miatt – ki sem lehet teljesen bogozni: „Az a fránya píz meg a madárra kellene, hogy fölállítsuk valahára poraiból feléledten.” Szokatlan (nyelvjárási?) alak a dagvány (az ÉrtSz. szerint dágvány).

És most felvetődik a kérdés, miért foglalkoztunk ezzel a könyvvel ilyen részletesen. Megérdemli-e? Rá akartunk mutatni, milyen ne legyen egy könyv – ha már az NKÖM NEÜF támogatásával jelent meg –, milyen könyvek árulkodnak irodalmunk színvonalának sajnálatos süllyedéséről, milyen könyveket ne adjunk olvasóink kezébe, nehogy tovább romoljék irodalmi ízlésük, nyelvhasználatuk.

Hozzá kell a fentiekhez tenni, hogy a kötet végén megtaláljuk két egyetemi tanár recenzióit is, melyek természetesen pozitívak, azért kaptak helyet a könyvben, hogy igazolják a kiadás jogosságát. Az egyik recenzió ki is emeli a Piknik a Mlakán külön értékét: (a szerző) „elbeszélőkédvéből kifakult az erőltettség, a mondva-csinált nagyotmondásra késztetés, és immár bátran vállalta jobbik írói énjét, amelynek nem szükségeltet (!) sem a tanítós didaktika, sem a lelkes világ- és magyarmen-tési szándék”. Ami különös jelentőséggel bír a recenzió szemében.

TOMÁN László

(Magyar Szó, Kilátó, 2003. január 11.)

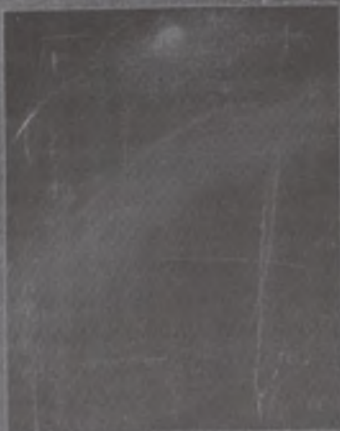
KÖNYVKIADÓI ÖNÉRTÉKELÉS

*Juhász Géza: A fordulat utáni forgatagban.
Életjel, Szabadka, 1999.*

Juhász Géza legújabb könyve emlékirat elemeiben bővelkedő önéletrajz: a szerző már évtizeddel ezelőtt megjelent A fordulat forgatagában c. hasonló művének folytatása. Azt írja meg benne a nyugalmazott egyetemi tanár, a Forum Könyvkiadó volt főszerkesztője, ami a II. világháborút követően történt vele.

Mivel Juhász Gézának úgyszólván a pályája kezdetétől politikai szerepet is kellett vállalnia, a szóban forgó könyv érdekes korrajznak is tekinthető. Benne megtalálható a legtöbb korabeli intézmény és néhány személyiség, amelyek ill. akik meghatározták az új jugoszláviai magyar értelmiség fejlődését. Annál is inkább, mert az ifjú Juhász Géza, nem lévén megelégedve az olyan funkciókkal,

Dr. Sági Zoltán

*A félelem
hálójában*

Pánikbetegség és fóbiák

Dr. Sági Zoltán

A fiatalok fekete foltjai

Depresszió és öngyilkosság

Corpus

CSÚSZÓ DEZSÓ
**Könyörgésünk
színhelyei I.**

Corpus

Matuska Márton

HÁROM MÁRTÍRUNK

Corpus

mint amilyen az USAOJ járási bizottságának titkára s egyúttal a SKOJ titkára volt, rögeszmésen a folytatandó egyetemi tanulmányain törte a fejét. A tetejében elsősorban a magyar irodalom, vagy legalábbis a nyelvészet, az orosz–horvát–angol szakos stúdium érdekelte akkor, amikor még nem sejthette, nagyon is számon tartják az ő háború alatti, magyar kultúra iránti érdeklődését, kényszerből félbehagyott debreceni tanulmányait, sőt a későbbi, zágrábi egyetemre való beiratkozását is.

A lehetséges összefüggések vizsgálatán keveset időzik a szerző, s főleg az emlékezetében (és a dokumentumok között) fölkatartott tényeket sorolja föl. Inkább csak sejteti tehát, hogy a 40-es és az 50-es években a vele történt kellemetleneségek, a többi között a Népkörben tartott nagy sikerű Ady-előadásával, magyarságélményével függtek össze. No meg azzal, hogy Juhászt az emlékei és a jövő álma Szabadkához, nem pedig Újvidékhez kötötték, ahova végül is átkényszerítette (átcsábította) az új rendszer hatalmi gépezete. A magát elhivatottnak érző ifjában az ezeréves Magyarország egyik óvatosan közömbösítendő, lassan átformálendő csökevényét figyelte az UDB, és – ahogyan később erre Juhász saját maga is rájött – ezért kellett neki magyarórákat tartania olyanoknak, akik akkor ilyenformán aligha elsődlegesen a nyelvünkkel akartak megismerkedni. S nyilván a pályának a rövid szlavóniai kitérője azzal is magyarázható, hogy a Juhászban megtestesülő vertikalista igény már akkor is csak a magyarok által csupán szórványosan lakott, tehát veszélyforrást nem jelentő vidéken kaphatott volna teret. S végeredményben a pedagógusként való megrágalmazása, pszichiátriai vizsgálatra utasítása és más hivatás felé terelése szintén a sztálini–titói belügy ismert módszerei közé tartozik.

Juhász Géza nyilván avval lehetett, hogy (főleg íratlan formában) elég sok bírálat érte több évtizedes újvidéki pályafutását ahhoz, hogy az önbírálatra fektesse a hangsúlyt. Ezért A fordulat utáni forgatagban c. műve olykor önindoklásnak, mi több, védőbeszédnek tűnik. Mert jóllehet az olvasóra bizza az ítélezés jogát, az általa vezetett Forum Könyvkiadónak túlnyomó részben az eredményeiről számol be, s ha a sikertelenséget, netalán a baklövést is megemlíti, rendszerint az objektív okok kerülnek előtérbe. Mivel e műben inkább a volt igazgató, mint az irodalomtörténész van jelen elsősorban, az események leírása és a számszerűség dominál. Ezért Juhásznak nincs kedve annak a hátrányait fessegetni, hogy a Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetségnek és az általa létesített Híd kiadónak az 1948-ban való megszűntetése Szabadkán milyen hátrányokat halmozott föl kuturánkban akkor, amikor a Forum monopóliumra tett szert a pártbürokrácia révén, miután ez a szerb jellegű tartományi központban kiválóan ellenőrizhető magyar kultúrközpontot erőszakolt ki Újvidéken.

Juhász Géza, miután nagy nehezen búcsút vesz a más tekintetben is kismimizett Szabadkától, Újvidéket a szinte maximálisan kihasznált lehetőségek világaként mutatja be. A tények önmagukért beszélnek: íróink és intézményeink, élükön a Forum Könyvkiadóval, irigylésre méltó helyzetben voltak a Kárpát-medencében – már ami a művészi játéktér szabadságát, a könyvbehozatalt és a

(formális) alkotói demokráciát illeti. Könyvünk írója egyértelműen pozitív vívmányként említi a kiadó melletti írók Fórumának megszűlését, konstatálja annak lassú funkcióvesztését, ám esze ágában sincs, hogy részletezze: mennyire volt valóságosan hatékony ez a testület; mi, mikor és hogyan korlátozta azt. Sajnos, Juhász alaposan megválogatja, hogy kiket nevezzen meg azok közül, akik érdekeiknek megfelelően egyenirányítani igyekeztek a Forum könyvkiadását.

A könyvkiadás tragikomédiái közül alig említi meg valamit, s abban is a nála fiatalabbak a fővételkesek, Gion azonban a kihúzásba beleegyezve jóváteszi „objektív” hibáját, az oroszok meggondolatlan szidását a Testvérem, Joáb c. regényében, és Sinkó drvári naplójának posztumusz magyar kiadása esetében is: ifjú csúcstelmiségünk hallgat a szóra. Arra, hogy Sinkó jól bevált önkigazító módszerét alkalmazva (a hivatalnoki gáncsoskodásnak engedve) beleegyeztek a kézirat cenzúrázásába, vagyis a partizánokról alkotott sinkói kép utólagos kiigazításába. Akkor azt hitték, kevésről mondanak le, s a lényegét adták oda.

Juhász Géza önpályaképe az érintett elfogultságok dacára, viszonylag nagy tényanyagának, de a szerzői íráskultúrájának köszönhetően is, hasznos, sőt helyenként élvezetes olvasmány is. Részben az ismertebb írókkal való találkozá-
sok leírásának köszönhetően.

VAJDA Gábor

(*Szabad Hét Nap*, 2001., *Próza és idea*, 2003)

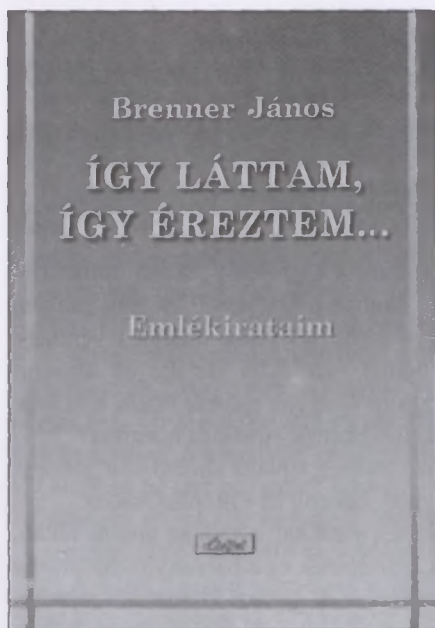
EGY ÚJSÁGÍRÓ MEMOÁRJAI

Brenner János: Így láttam, így éreztem.
Az Életjel Könyvek 100. kötete, Szabadka, 2003.

Nem szokás, talán nem is illő a szerző munkájának bemutatása, méltatása előtt a szerkesztőt, a kiadót dicsérni, pedig most mégis ezt teszem: mély főhajással tisztelgek Dévavári (Dér) Zoltán előtt, aki egymagában egyesíti e két foglalkozást is, kalapot emelek kitartása, áldozatos – s tegyem mindjárt hozzá – sikeres fáradozása előtt.

Amit ő tett Szabadka művelődés-történetéért és irodalmáért, a könyvkiadásért, a város érdemes szülötteinek, híres lakóinak népszerűsítéséért, valóban példátlan, minden elismerést megérdemel, sokkal többet, mint amennyit kapott.

Szerkesztői és kiadói életművére Brenner János emlékiratainak megjelenítésével tette fel a koronát (*Így láttam, így éreztem...*, 2003), mivelhogy ez az Életjel könyvsorozatnak a 100. kötete. Nem emlékszem, hogy Szabadkán (esetleg másutt is) különösképpen felfigyeltek volna erre a fontos kultúrtörténeti

Munk Artur, Simonkovich Rókus), az emlékezéseknek (Laták István, Lévey Endre, Juhász Géza), az életrajzoknak (Farkas Béla, Hangya András, Kizur István, Lifka Sándor, Ferenczi Ibi) és az önéletrásnak (Balázs G. Árpád, Garay Béla, Almási Gábor, Pataki László, Petrik Pál).

Brenner János emlékirata a műfaj klasszikus szabályai szerint készült (ha ilyesmi egyáltalán van), azaz összemosódik benne az önéletrajz és a napló a visszapillantással, a személyes élmények és megfigyelések sokaságával, egy ellentmondásos kor rajzával, amelynek a szerző részese és tanúja volt. Nem mellékes körülmény, hogy hírlapíróként élte le aktív pályáját, tehát jórészt a nagy nyilvánosság előtt, a politika árnyékában, olykor részvevőjeként is. Így aztán memoárjait akár közéleti naplóként is felfoghatjuk, a megélt történelem idézéseként.

Különös varázst ad munkájának, hogy a leírt korszak zömmel a XX. század második fele, a Tito-éra, amelyről eddig kevés munka jelent meg, tárgyilagos értékelés pedig alighanem egy sem. Az előszóíró Lengyel László szerint „Brenner János leír egy kísérletet, amelyről még nem tudjuk, hogy a délszláv népek fényes, emelkedő korszaka volt-e, amikor fölrajzolták magukat Európa és a világ térképére, vagy zsákutcás próbálkozás, amely magában hordozta a szörnyű véget, s kiesést Európából, a világból.”

Brenner János ennek a korszaknak a gyermeke, a felemelkedés fényes pillanatait jegyzi, amikor az egypártrendszer idején a lakosság egyre közelebb került ahhoz, hogy beleszólása legyen az általa megteremtett javak felhasználásába, legalábbis ez volt a látszat, itt-ott pedig a gyakorlat is, közben emésztő kételyeit is megfogalmazza:

tényre, örvendezve nyugtázták volna. Pedig Dévavári dolgok érveinek eredményeihez hozzátartozik még az Életjel Miniaturák ötven darabja, az Életjel Évkönyvek hat vaskos kötete, az Üzenet folyóirat szerkesztése (a kilencvenes években, a legnehezebb időszakban került újra élére), az Életjel című irodalmi élőújság rendszeres „megjelentetése”.

Alighanem nem véletlen, hogy pont a Dévavári-sorozat egyikében jelent meg egy hiányzó műfajba tartozó mű is, a memoár. Két könyvfüzére ugyanis nem volt irodalomközpontú, hiszen bőven helyet adott bennük a helytörténeti munkáknak, a néprajzi tanulmányoknak, az útleírásoknak meg az emlékirat közeli rokonainak is: a naplónak (Somogyi Pál,

– amikor a községek, a kommunák rendelkeztek a járulékok, az adók és az egyéb „állami jövedelmek” hetven-nyolcvan százalékával, még akkor is, amikor ez csak névlegesen történt?

– amikor az állam elhalásáról folyt a disputa, néhol ez komoly érv volt, néhol pedig csak üres szólam?

– amikor szabadon lehetett utazni a nagyvilágba még azoknak is, akik nem voltak a rendszer dédelgetett haszonélvezői?

– amikor a szociális feszültségeket nemcsak a külföldről érkező dollárkölcsonökből enyhítették, hanem a munkaerő szabad áramlásával is: egy időben csak Németországban 800 000 jugoszláv (köztük igen sok magyar) vendégmunkás dolgozott, akiknek gyermekei német iskolákba jártak, de amikor elérkezett az idő, hazatértek katonáskodni, mint ahogyan szüleik közül is sokan visszajöttek, amikor összeszedték magukat, felépítették emeletes házaikat?

– amikor már-már úgy tűnt (vagy csak az önteltség táplálta ábránd volt?), hogy Jugoszlávia lesz az első szocialista ország, amely bekerül az Európai Unióba.

Brenner János ezt a világot festi le érzékletes sorokkal: a szovjet minták alkalmazásának és elvetésének, a demokratikus fejlődésnek és a bársonyos diktatúrának egészen különös, olykor elképesztő keverékének gigászi küzdelmét rajzolja meg, hogy a vége felé már megpillantsa az ország egén tornyosuló viharfelhőket is. Az történt ugyanis, hogy a demokratikus hullám árja elé a visszaszorított, lapangó dogmatikus erők, a hetvenes évek elején, gátat emeltek, majd ellentámadásba mentek át, mégpedig Titónak, a demokratikus reformok elindítójának (!) a zászlaja alatt.

A nagy nemzetközi és országos tekintélyt élvező vezér ugyanis úgy látta, hogy az ország demokratikus fejlődése elérkezett arra a fokra, amikor már veszélyezteteti személyes hatalmát, az általa kiépített hatalmi rendszert (az egypártit és az egyeduralmi). Ekkor az ugyancsak általa kifejlesztett bársonyos diktatúra levetette sima, selymes palástját, s daróc kaftánt öltve magára megmutatta igazi arcát: kemény kézzel tett rendet, megmutatta, ki az úr a házban.

Nagy visszatáncolás volt ez, reményeket hervasztó cselekedet, amely erősen megkérdőjelezte hordozójának történelmi szerepét, korábbi lépéseinek őszinteségét. A meghátrálás mintha azoknak adott volna igazat, akik kételyeiket már jóval korábban megfogalmazták.

Brenner János könyve erről az egykor erőteljes duzzadó, sokszínű, később pedig elsüllyedt világról szól – a rendszer középkaderének szemszögéből nézve –, mégpedig rendszerint nem titkolt rokonszenvvel, de a vége felé már kétségbeesetten is, amikor látta a közelgő véget.

Nos, ez a nagy kísérleti laboratórium végül is felrobbant – az önmaga gerjesztette erők, a visszaszorított belső feszültségek vitték szét –, maga alá temetve minden jót és minden rosszat.

Ebben a tüzes katlanban, fortyogó üstben alakult évtizedeken át az itteni magyarság sorsa is: hol ígéretesen, hol létét veszélyeztetve. Brenner ezekre az eseményekre bánáti szemüvegén át tekint, azaz a szórványmagyarság szem-

szögeből ítéli meg, mélyen együttérezve fogyatkozó népével, s ostorozva azokat, akik korábban a jugoszlavizmus feltétlen hívei voltak, elfelejtették anyanyelvüket, szerb iskolába írárták gyermekeiket, újabban pedig rádöbentek magyarságukra, s ezt nagy hangerővel hivalkodva kürtölik világgá.

A magyar politikai elit csaknem mindegyik ismert személyéről véleményt mond, olykor kellemetlenkedve is. A magyar–szerb viszonyt jellemezve apját idézi: „Azt kapjuk tőlük, amit adtunk nekik 18-ig.” Néha, hosszú évekig, nagyon rossz volt magyarnak lenni és megmaradni, elismeri azonban, hogy voltak türrhető pillanatok, olykor még jók is.

Az eseményekkel módfelett megtaposott memoárnak még két vonulatára hívnám fel a figyelmet. Az egyik a sajtótörténeti rész, amely minduntalan felbukkanó epizódokból áll össze. Bevallom: ezeket olvastam a legnagyobb figyelemmel. A szerző az újvidéki Magyar Szóban kezdte pályáját, s a szabadkai 7 Napban fejezte be, ennek következtében állandó visszatérő témája az Újvidék–Szabadka ellentét, a Forum–7 Nap kapcsolat, miközben nemegyszer szedi le a szenteltvizet a Forumról is, a Magyar Szóról is.

A másik vonulat személyes jellegű, amelynek során a Curriculum vitae sajátságos képe rajzolódik ki. Ő a közéleti csaták frontkatonája volt, keményen háborúzott a maga vagy mások vélt igazáért. Azt viszont sohasem lehetett előre tudni, hogy egyik-másik kérdésben mit fog képviselni, mikor fog „robbantani”. Egyik ismerőse így fakadt ki: „rajtad a fene se ismeri ki magát.” Néha figyelmeztették: csak akkor hívják meg, ha „nem pakol ki”, „ha nem csinál cirkuszt”. Közben beszámolt életének intimebb fejezeteiről is: udvarlásairól, gyermekeiről, de arról is, hogy műtétileg 279 epekövet távolítottak el szervezetéből.

Egyéniség volt a maga módján, aki nemcsak környezetét gyötörte, hanem önmagát is. Ekkor sem volt kíméletes.

Brenner János könyve fontos forrása lehet a történésznek, a helytörténésznek, a sajtótörténésznek (bár nem tudni pontosan, hogy az érdeklődők néhány évtized múltán hogyan jutnak majd hozzá, hiszen csak 200 példányban jelent meg, mintegy illusztrálva az olvasói igényt, a könyvkiadás helyzetét).

Kütfő jellege nem kétséges, bár közléseit, mint minden memoár esetében, össze kell vetni a többi forrással, hogy megállapítható legyen, hol a határ az elfogultság és a tárgyilagosság között, meg hát a hitelesség és az önigazolás között is. Mint ahogy minden dokumentumot is vizsgálat tárgyává kell tenni.

Brenner János könyve pedig dokumentum a javából: a felrobbant laboratórium tanújának és laboránsának vallomása.

KALAPIS Zoltán

(Magyar Szó, Kilátó, 2003. június 7.)

TOVATŰNŐ ÉVSZÁZADOK

Szabadka életének jelentős, sok esetben elfeledett pillanatait villantja fel Magyar László: *Továtűnő évszázadok* c. könyvében, melyet a sorozat negyedik köteteként, ugyancsak az Életjel kiadó jelentetett meg. A helytörténeti írások témájukban a szabadkaiak táplálkozásától a katonauyi tarkaságokon át az Automobilklub szekcióig érdekes pillanatokot vonultat fel, mely ugyan elsősorban a városbeliek számára érdekfeszítő olvasmány, de ezentúl tanulságos lehet a nem szabadkaiak számára is.

ÖTGARASOS SZÍNHÁZ

A szabadkai Népszínház Magyar Társulatának múltját idézi fel Barácius Zoltán: *Ötgarasos színház* c. kiadványa, mely az Életjel kiadónak köszönhetően látott napvilágot. A város színjátszásának gyökerei a távoli múltba, egészen a XVIII. századba nyúlnak vissza, amikor a nagy lélekszámú bácskai mezővárosban már előadásokat tartottak. Felépült a színház, majd leégett, majd újra felépült, de a színjátszás maradt. A gazdag illusztrációval ellátott kiadvány nem csak a Népszínházban színre vitt előadásokkal foglalkozik, hanem az annak idején megjelent sajtóvisszhangot is megvillantja, a legjelentősebb szerzőket, színészeket, rendezőket bemutatja, továbbá gazdag adattárat is felkinál a magyar társulat színészeiről, rendezőiről, a színház repertoárjáról...

N-a

(*Magyar Szó*, 2003. szeptember 11.)

HASZNOK ÉS KESERŰSÉGEK

Egy szabadkai gimnazista század eleji naplója

Szabadka és Palics szecessziós arculata Kosztolányi Dezső és Csáth Géza gyermek- és ifjúkorában alakult ki; a Boškó Krstić által szerkesztett kötet az ő életművük forrásvidékének a megismeréséhez is hozzásegíthet. Még inkább várható ez Jász Dezső 1908 és 1910 között vezetett naplójától. Aki a kezébe veszi a Dér Zoltán által kiadott és utószóval ellátott, Beszédes Valéria közreműködésével gondosan jegyzetelt szöveget, nem fog csalódnai. Egy rendkívül szenzibilis, irodalom, képzőművészet és zene iránt egyformán érdeklődő, jó tollú szabadkai gimnazista, később budapesti egyetemista ünnep- és hétköznapjai, apróbb-nagyobb örömei és bánatai bonatkoznak ki a napló lapjain,

melyeken rendre felbukkan néhány évvel idősebb bátyjának és unokabátyjának, az akkor már pesti lakos Csáthnak és Kosztolányinak az alakja is.

Lábadozás a szerencsésen lefolyt sarlach után, az anya és apa, akik házi muzsikával igyekeznek jobb kedvre deríteni beteg gyermeküket. Önképzőkör, iskolai pályázatok, szerelmek. Irodalomtörténetileg sem jelentéktelen, pikáns érdekesség: Kosztolányi nagy és titkos szerelme, a Fecskelálynak nevezett kis Lányi Hedda, akivel Jász Dezső közvetítésével levelezett, valójában a levelek gimnazista postásának is nagy szerelme volt – és nem viszonzatlanul, A leányka, miközben buzgón írta leveleit az egyre nevesebb pesti íróhoz, kellemesen flörtölgetett annak végzős gimnazista unokaöccsével: „A mama a kapu felé ment valaki elé. Erősen megcsókoltam a kislányt. A többit már csúnya leírni.” Eközben a mit sem sejtő apa, a zeneszerző Lányi Ernő, legszívesebben a fejét verte volna a falba, amikor Heddát egy olyan darabra vitte el a színházba, amely egy megesett leányról szólt: „Még most is azt akarja az öreg, hogy a családi világeképek szemlélésében lányai ne nélkülözzék (a) piros cvikkeres gölyabácsi hagyományos alakját.” Hedda viszont azt kéri Jász Dezsőtől, hogy udvaroljon barátnőjének, Winckler Leának, tegyen úgy, mintha valóban szeretné őt, Lea levelét pedig, amelyben boldog kétkedéssel fogadja a szerelmet, átadja a felbérelt udvarlónak... Felbukkan egy Bandi nevű fiú is, kis aljasságok, szerelmi játékok, Csáth töredékben maradt, Fiúk, lányok című színdarabjának a forrásvidéke.

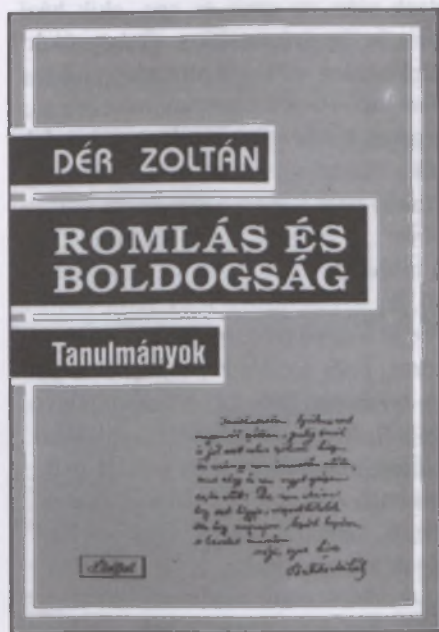
Közben Kosztolányi időnként Szabadkára látogat, ami rendre rossz napokat jelent a naplóíró számára. Annál inkább várja és élvezi imádott és csodált bátyjának szabadkai hazaruccanásait: „1908. április 2., csütörtök (...) Úgy éreztem, hogy munkával nem tartozom a napnak, mert Józsi bátya este jön: s elég, ha várom és örülök. Meg is jött. És azonnal vége szakadt a neuraszténiámnak. az öreg azt a jóízű művészlevegőt hozta nekem, amelyet szokott (...) Tavaszi ouverture-je készülöben van (zongora négy kéz, két hegedű, pikoló, fuvola). A családnak írja. Mindannyiunknak jut szerep.” Közös palicsi kirándulások, bálók, udvarlások. És beszámol arról is, hogy Lányi Ernő a családi zsúron miként köszöntötte Csáthot első novel-láskötetének megjelenése után: „Kívánom, hogy Jóskában maradjanak meg azok a keserű gondolatok, az az epés pesszimizmus; mert csak így lehet nagy. Ezzel.”

A napló második része már leginkább Budapesten játszódik, nem kevésbé érdekes részletekkel. Látogatások Sassy Attila, az Ópiumálmok alkotójának budai műtermében. Reggeli ébredés az llával töltött éjszaka után, a Velencéből frissen hazakerkező Csáth belép a szobába. Közös látogatás Kosztolányinál, hangversenyek, irodalmi estek. Különösen izgalmas azoknak a koncerteknek a leírásai, amelyekről Csáth is beszámolt zenekritikáiban. Látogatások Szabadkán, szabadkai rokonok látogatása Pesten, Csáth orvossá avatása, a szülőkkel való feszült viszony háttere. És még sok egyéb érdekesség, tessék elolvasni! Dér Zoltán utószavát is, mely több, eddig publikálatlan Csáth-, Kosztolányi- és Jász-levelet, illetve levélrészletet tartalmaz, abból az időszakból, amikor Kosztolányi rájött: Hedda játszott vele, megcsalta őt.

SZAJBÉLY Mihály

(Élet és Irodalom, 2003. december 12.)

DÉR ZOLTÁN: ROMLÁS ÉS BOLDOGSÁG

„Jelentős és nagyarányú Dér Zoltán szövegfeltáró tevékenysége” – írja a szerzőről Bori Imre a Jugoszláviai magyar irodalom rövid történetében, és ez igazolódik be Dér Zoltán decemberben megjelent új könyvében, azaz a szerző ebben a művében is olyan dokumentumokat közöl, amelyekkel szövegfeltáró tevékenységét gazdagítja és teszi teljesebbé. Ami sokkal többet jelent, mint ha pusztán adalékok és dokumentumok lennének.

„A most kötetbe rendezett tanulmányok, írói pályaképek, levelezések többsége lapokban és folyóiratokban jelent meg eddig, közkinccsé vajdasági magyar irodalmunkban jobban eligazodni kívánó igényes olvasó számára hasznos útmutatóul, titokfejtő olvasmánnyá azonban igazán csak így,

egymás mellé sorakoztatva válhatnak” – írta Dudás Károly a 300 példányban megjelent könyvről.

MAGYAR LÁSZLÓ: TOVATÚNÓ ÉVSZÁZADOK

Tolnai Ottó szerint a szerző módszere leginkább a mozaik előkészítéséhez és felrakásához hasonlít. „A kis, semmis kövecskék keresgélése, kutatása, boldog felmutatása, majd pedig pontos helyére való illesztése. Kisebb-nagyobb dolgozatait olvasva érti csak meg az ember, milyen nehéz is semmis adatok egzakt helyének megtalálása, megállapítása” – véli Tolnai Ottó annak a kötetnek kapcsán, mely Szabadka művelődési életének 600 évét öleli fel.

HORVÁTH MÁTYÁS: A NEVELÉS MŰHELYE

Goda Imréhez hasonlóan a könyv szerzője is műhelytitkokat kutat. Ám nem annyira irodalomtanárként teszi ezt, sokkal inkább a nevelés műhelyében folytatott vizsgálatok, felmérések érdeklik. Dr. Horváth Mátyás a „tanárpedagógia”

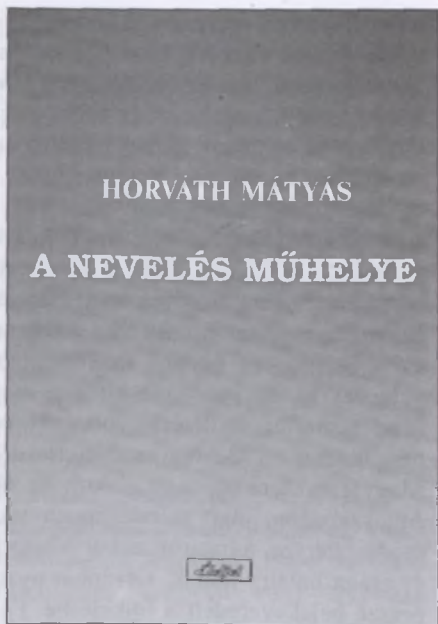
megjelölés mellett tör lándzsát, vagyis a tanítás-tanulás révén megvalósítható nevelést hangsúlyozza.

Mint dr. Hózsá Éva elmondja, a 15 fejezetből álló kézirat iskolatörténeti bevezetővel, illetve a pedagógiai sajtó áttekintésével kezdődik, majd a kommunikáció újabb eredményei is sorra kerülnek az adatok feldolgozásakor. Aztán pedig a fogalmazások értékelésének módszereivel és lehetőségeivel foglalkozik a szerző, akinek műve „értékes adatokat közöl a délvidéki oktatás hagyományairól és a közelmúlt tanítási stratégiáinak sikereiről, illetve kudarcairól. A gyermekközpon-túság, a kreativitásra nevelés, korszerű-sítő törekvések a szerző gondolkodásá-nak legfontosabb elvei.”

Minhárom könyv a szabadkai Élet-jel kiadásában jelent meg.

ps

(Magyar Szó, 2003. február 20.)

NEKÜNK IS VANNAK HŐSEINK

Matuska Márton kapta Az Év Könyve Díjat

A Magyar Írószövetség több mint egy évtizede minden évben kiosztja Az Év Könyve Díjat. Ez különböző kategóriákban történik, aszerint, hogy vers- vagy prózakötet. Az utóbbiak között szociográfia-publicisztika terén Matuska Márton, lapunk nyugalmazott újságírója részesült ebben a magas elismerésben a Három mártírunk című tavaly megjelent könyvéért.

– A szóban forgó három személy mindegyike olyan délvidéki magyar volt, akik az életüket adták értünk – mondja a szerző. – Egyikük, Dupp Bálint csúrogi plébános, akit 1944 végén máig kellőképpen tisztázatlan körülmények között végeztek ki falujában, még azt megelőzően, hogy az ottani magyarokat elüldözték. Olyan ember volt, aki németből lett magyarnak vallotta magát. Amikor a 20-as években megpályázta a csúrogi plébánosi állást, akkor azt mondta, hogy ő szolgálni akarja ezt az elárvult magyar népet, és érzése szerint ilyen helyen teheti leginkább: ahol a magyarság kisebbség, és el van nyomva. Mindig szembeszállt az igazságtalansággal, még a bevonuló magyar honvédeket is bírál-ni merte. Nem sokkal a bevonulás után a szószékről azt prédikálta, hogy nem ilyen magyarokat vártunk, mert valami incidens történt, amelynek során

megítélése szerint a honvéd hadsereg tisztjei nem úgy viselkedtek, ahogy kellett volna. Ennek ellenére 1944-ben mégis kivégezték. A másik Nagy Győző volt, akinek, sajnos, már az újvidékiek is elfelejtették a nevét. Pedig a két világháború között neki köszönhetette az itteni magyarság, hogy olyan sok ingatlanja lett. Otthonokat építtetett, többek között a mai Újvidéki Művelődési Központ épületét is, amelyet az újvidéki magyarságnak, közülük is elsősorban a katolikusoknak építtetett. Nemcsak a saját pénzéből, noha azzal is hozzájárult, hanem megszervezte az akkori tehetős újvidéki magyarokat, hogy adják össze eszközeiket, pénzüket, erejüket, tudásukat. Nos, ezt az embert is kivégezték a titói korszakban. Szintén nem tudni pontosan, milyen körülmények között történt ez. Elkerült Budapestre, onnan hozták vissza teljesen szabálytalanul Újvidékre, ahol bíróság elé állították, és halálos ítéletet szabtak ki rá. Nem tudni pontosan, mikor végezték ki, ezt már nem hirdette meg a hatóság. Harmadik mártírunk, Sörös Imre temerini születésű volt, aki rendkívül mostoha körülmények között nevelkedett. 1932-ben született, 1947-ben a családdal együtt átszökött Magyarországra, de úgy alakult az élete, hogy 1952-ben vissza akart szökni Jugoszláviába, mert mindeképpen iskolába akart járni, és ott erre nem volt módja. Persze, a határon akkor lehetetlen volt átszökni. Elfogták, visszadobták, és utána halálra ítélték. Ötvenhat nyarán valahogy kiszabadult a börtönből, és persze belekeveredett a fölkelésbe. Fölment Budapestre, részt vett a fegyveres harcokban. Amikor a forradalom összeomlott, átszökött Ausztriába. Többször visszatért Magyarországra, részt vett a Márciusban Újra Kezdjük mozgalomban. Szinte oda-vissza járt az osztrák–magyar határon. Ötvenhét januárja végén elfogták, ismét halálra ítélték, és ezúttal ki is végezték.

– Mi volt a célja a könyv megírásával?

– Nekem úgy tűnt, nekünk nincsenek hőseink. Ez a téves benyomás azért támadt bennem, mert sem az iskolában, sem másfelé nem hallhattunk a mi hőseinkről. Pedig az igazság az, hogy nemhogy nincsenek, hanem igencsak sok van belőlük. A legtöbbjük mártírhalált halt a terror időszakában, amikor nagyon sok magyart kiirtottak. Ezekről illene sokkal többet tudnunk, mint jelenleg. Elsősorban saját magunk miatt. Hogy ne érezzük magunkat hitványabb nemzet tagjainak, akinek még hősei sem voltak. Itt voltak közöttünk, csak sajnos, nem volt szabad tudnunk róluk.

– Érzése szerint miért kapta ezt a rangos díjat Magyarországon?

– Úgy érzem, a könyv nemcsak tartalmának, hanem kivitelezésének is köszönheti ezt. Nekem több könyvemet is Kapitány László tervezte, aki megítélesem szerint az egyik legjobb könyvtervező. Ő már évtizedek óta művészi szinten végzi munkáját. Sőt, az én könyveimet fizetés nélkül, baráti alapon tervezi. Ennek a könyvemnek még a címlapját is ő álmodta meg. A könyvemnek tartalma és külleme nagyon szépen összeillik. Ebben nem kis szerepe van a Graphic nyomdának (Újvidék) és az Életjel kiadónak. – Szerintem emiatt kapta a díjat. Minden olyan díj örömmel tölt el, amely a Délvidékre jut, bárki kapja is. Magyarországon, amikor a határon túli magyarokról beszélnek, az általában az erdélyiekre vonatkozik. Ilyen eseményeknél vesszük észre, hogy azért bennünket is számon tartanak.

PÁSZTOR Sándor

(Magyar Szó, 2003. június 14.)

EGY EMLÉKEZETES SZÍNHÁZI KORSZAK

A szabadkai Népszínház Magyar Társulatának múltjából

Az 1959. esztendőben a válság nagyon is érzékelhető jelei minden tekintetben megkérdőjelezték a szabadkai Népszínház addigi látszólagos stabilitását. Különösen a magyar társulat került igen nehéz helyzetbe. Az együttes látványos leépítése (előzőleg már jó néhányan, látva a már-már kilátástalan helyzetet, az Újvidéki Rádióhoz szerződtek), a vezetőség bizonytalan, megalkuvó lépései, a társulatnak az anyagiak hiányára való hivatkozás ürügyén való leépítése egyértelműen válsághelyzetet teremtettek első hivatásos színházunk életében (talán nem kellene figyelmen kívül hagynunk, hogy ugyanennek az évnek a decemberében végleg felszámolták a topolyai Járási Magyar Népszínházat).

Az 1959/60. színházi évad derekán Dévics Imre vette át a magyar társulat vezetését. A korszakot, amelyet az ő neve, munkássága fémjelez, Dévics-korszaknak nevezzük, legalábbis a szakmán belül, és nem minden ok nélkül.

Barácius Zoltán könyve, az Ötgarasos színház erről a mindenképpen rendhagyó korszakról szól. A hatvanas évekről, azokról az évadokról, amelyek újra hitet, rangot teremtettek első hivatásos színházunknak, s amelyeknek sikerült elosztatniuk a magyar társulat felett tornyosuló vészjósló felhőket.

Barácius mélyen belülről ismeri a színház világát. Érzékeli annak minden rezdülését, és kötődik hozzá szoros elkötelezettséggel. A szerző a könyv prologusában megjegyzi: „Dévics Imre színházáról, tizenkét esztendejéről írok ebben a könyvben – tehetségem, íráskészségem függvényében. „Kortársa” voltam az eseményeknek, testközelből éreztem az esetenként ismétlődő sikert, újságcikkek, plakátok, sárguló-barnuló fotók őrzik az aranykorszak emlékét.”

Ma már tudjuk, hogy a dévicsi aranykorszak, amelyről Barácius Zoltán beszél, nem fikció, hanem olyan tényállás, amelyet megkérdőjelezni egyszerűen nem lehet. Az eredmények, amelyeket a hatvanas években a színház felmutatott, minden tekintetben igazolják ennek a korszaknak illetően való megítélését.

Persze, nem volt könnyű dolga Dévics Imrének. Sokan nem is hittek abban, hogy talpra tudja állítani a színházat, hogy sikerül megbirkóznia a felgyülemlett gondokkal, a problémákkal, amelyek már-már kétségessé tették az intézmény működését. Az új igazgató azonban nemigen figyelt a kételkedők kórusára. Tette a dolgát. Erős, határozott egyéniség lévén járta a maga útját.

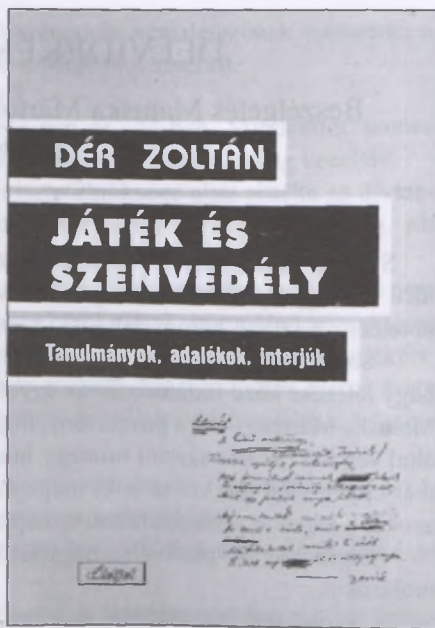
Mindenekelőtt az egyoldalú műsorpolitikát kellett újragondolnia. Olyan repertoárt támogatott, szorgalmazott, amely kielégíthette a különböző igényeket, elvárásokat. Nem rétegszínházban vagy valamiféle szórakoztató nagyüzemben gondolkodott. A színháznak mindenképp szólnia kell – vallotta. Az igényörzés koncepciójának létjogosultságát igyekezett megteremteni. S ez természetes volt, hiszen a hatvanas években a szabadkai Népszínházon kívül más színházunk nem volt. Ennek az egynek kellett helytállnia.

1965 októberében megnyitotta kapuit a Színészképző Stúdió. Dévics Imrének sikerült a színház egyik legnagyobb problémájára, a színészhányra megoldást találnia. A lassan megfáradt és talán „kiégett” társulat ugyanis megérett a nemzedékcsereire. Egyszerűen szükség volt a szakmailag képzett tehetséges fiatal színészekre. Kiváló magyarországi és hazai szakemberek készítették fel a pályára a legtehetségesebb jelentkezőket.

A nézők számának lassú csökkenése, lemorzsolódása is azon problémák közé tartozott, amelyek megoldásra vártak, amelyeket mindenképp orvosolni kellett. A műsorpolitika módosításával persze javulni kezdett az áldatlan állapot. A néző azt tapasztalhatta, hogy a színház nagyon is odafigyel elvárására, igényére. Különösen jelentős volt Dévics Imrének az az elgondolása, pontosabban elgondolásának megvalósítása, mely szerint ismert, nagyon is népszerű magyarországi szűnművészeket is meghívott egy-egy szabadkai produkcióba. A magyarországi sztárok vendégjátéka rendkívül hasznos ötletnek bizonyult. Hogy kiket szerződtetett a színház? Soroljuk fel néhányuk nevét: Sinkovits Imre, Latinovits Zoltán, Psota Irén, Horváth Tivadar, Kabos László, Gobbi Hilda, Kiss Manyi, Pécsi Sándor, Mezey Mária, Bodrogi Gyula és sorolhatnám tovább, mert még jó néhányan vannak, de úgy gondolom, hogy az itt megemlítették egyértelműen azt érzékeltetik, hogy a Dévics-korszakban milyen dinamikus, pezsgő színházi élet jellemezte Kosztolányi városát.

A színház művészi arculatának, ars poeticájának kialakítása-megformálása volt az, ami messzemenően meghatározta ezt a korszakot. 1961-ben Max Frish Biedermann és a gyűjtogatók című tragikomédiája bemutatóját emlékezetes eseményként tarthatjuk számon. Barácius Zoltán ezt írja könyvében: „A Dévics Imre–Virág Mihály–Patrik Pál–féle program – érvényesítve végre megvalósulni látszott a modern színházról szőtt álom.”

Virág Mihállyal egyszerre foglalkozni kezdett a szakma. Rendezéseire kezdtek élénken odafigyelni. S a rendező a Biedermann és a gyűjtogatók című produkció után újabb és újabb előadások színpadra állításával bizonyította, hogy megtalálta a korszerű színház felé vezető utat. Következtek az Ilyen nagy szerelem, a Koldusopera s Háy Gyula-bemutatók (Isten, császár, paraszt,

Mohács), Madách Imre halhatatlan műve, Az ember tragédiája és később, a Dévics-kor után, a II. Richárd, az Áfonyák, a Légszomj, A Bánk bán. Gerold László jegyezte meg: „Virág Mihály többéves munkássága folyamán egyedülálló egyéniséggé fejlődött, néhány fázist hagyva maga után, de mindig lépésben, és sohasem lépéshátrányban a modern színházművészet mögött.”

A korszak, amelyet Dévics Imre neve fémjelez, honi színháztörténetünk egyik legszebb fejezetét fogalmazta meg a hatvanas években. Barácius Zoltán Ötgarasos színház című könyve ezt a korszakot állítja újra reflektorfénybe, és visszalépve az időbe, végigvezeti az olvasót azokon az évadokon, amelyek rangot teremtettek színjátszásunknak, amelyek a szabadkai Népszínház Magyar Társulatának előadásain keresztül egy kis közösség önbecsülését, hitét is erősítették nagyon is egyértelműen. Érdemes elolvasni Barácius Zoltán könyvét.

FARAGÓ Árpád

(Hét Nap, 2003. szeptember 3.)

DÉLVIDÉKI KÉRDŐJELEK

Beszélgetés Matuska Mártonnal, a Magyar Írószövetség díjazottjával

Szociográfia és publicisztika kategóriában Matuska Márton újságíró kapta az idén a Magyar Írók Szövetsége Az Év Könyve Díját Három mártírunk című kötetéért. A szerző három délvidéki mártír életét dolgozta fel.

– Sokan foglalkozunk ezzel a témával, s némi elégtétellel állapíthatjuk meg, hogy létezése kezd tudatosodni az egyetemes magyar gondolkodásban – mondja Matuska Márton. – Az a pusztán tény, hogy az egykori titói belügyi titkosszolgálat által végzett becslés szerint mintegy húszezer délvidéki magyart mészároltak le, már éppen elég lett volna lelki megnyomorításunkra. Tetézte ezt, hogy nekünk azokat a napokat felszabadulásunk napjaiként kellett ünnepelnünk.

– Gondolom, ez motiválta, hogy feldolgozza az 1944-ben történt véres leszámolásokat.

– Nyolcévesként átéltem a tragédiát Temerinben, amikor a falu férfilakosságát megtizedelték. Több mint kétszázötvenen tűntek el a negyvennégy őszén rendezett razziában. Több évtizedes terepjárás után, az útjaimon szerzett bizalmas értesülések összegzéseként, sejteni kezdtem, hogy a vérengzés nem egy-két helysége korlátozódott. Azt azonban nem hittem volna, hogy méretei akkorák legyenek, mint amekkorát ma már bizonyítani is tudunk.

– Mit tud a magyar, illetve a szerb közvélemény ezekről a tragédiákról?

– Még mindig keveset. A délvidéki magyarság szinte teljes polgári vezető rétegét likvidálták. Kivégeztek mintegy harminc papot, köztük egy püspököt, Gachal Jánost, aki azóta is a torontálvásárhelyi (Debelyacsa) temető árkában porlad. Még Németh Pétert, a helybeli magyar kommunista párttitkárt is likvidálták, aki saját és családja sorsán keresztül megtapasztalta Gachal püspök emberi kvalitásait, s aki a sok intés ellenére addig kereste, hova lett a püspök, míg egy éjjel őt is lelőtték.

– Kérem, beszéljen könyve hősieiről.

– Egyikük a Csúrogon likvidált Dupp Bálint, a németből lett magyar, aki – értsük szó szerint – jó pásztorhoz híven meghalt a nyájáért a nyáj tetemes részével együtt. Csúrogon vele egy időben mintegy ötszáz embert likvidáltak, a többieket elűldözték a faluból, mindenükből kifogatva. Ma még élnek a leszármazottakból Vancouveről Brisbane-ig, Stockholmtól Fokvárosig, csak éppen Csúrogon nem. A másik mártír az Újvidéken, valószínűleg 1947-ben kivégezett Nagy Győző, aki a két háború közötti időben az újvidéki magyarság anyagi ügyeit gazdálkodta zseniális pénzügyi szakértelmével. A könyv harmadik mártírja egy temerini születésű, ágrólszakadt szegény emberfia, Sörös Imre, aki addig mentette a magyarságát, hogy a végén 1958-ban Budapesten Kádárék felakasz-

tották. Az 1944-es magyarírtást a titói történetírás nem létezőnek tekintette, a szerb közvéleménnyel el akarták feledtetni. Majdnem sikerült.

– Mit lehet tudni az újvidéki razziáról?

– Újvidéken kétszer volt razzia: 1942-ben és '44-ben. Mindkettőt azonos módon szervezték: különbség csak abban található, ahogyan utólag kezelték.

– A magyar kormány még Kállay miniszterelnöksége alatt elítélte az újvidéki események résztvevőit. Ez szerb részről a mai napig nem történt meg. Mi ennek az oka?

– Nincs kényszerítő erő. Tudtommal a magyar kormány ebben az ügyben nem fordult még Belgrádhhoz. Többek között ez az oka annak, hogy Újvidéken tizenháromszor kellett keresztet állítanunk a negyvennégyben kivégzettek emlékére. A tavaly elhelyezett – eddig még – a helyén maradt. Azt sem tudtuk elérni, hogy a Makovecz Imre által tervezett emléktorony felállításával legalább a községi képviselő-testület foglalkozzon.

– A tartományi kormány bizottságot hozott létre, mely az atrocitásokat hivott dokumentálni. Felkérték, hogy vegyen részt a munkában?

– Közvetve felkértek, fél évvel a bizottság felállítása után. Az eredményt majd meglátjuk....

– Reök Andor és Deák Leó néhai főispánok ártatlanságát egyre több dokumentum támasztja alá. Véleménye szerint mikor lehet részükre igazságot szolgáltatni, kimondani a rehabilitációjukat?

– Ők is mártírok. Abba a kategóriába tartoznak, amelyikbe Szombathelyi Ferenc. Ennyi év után végre tisztázódnia kell, hogy a velük kivégzettek közül ki és mennyiben volt felelős a negyvenkettes razziáért. Mert a magyar vezetésnek abban csakugyan szerepe volt.

– Megítélése szerint mikor tud majd ezekről az eseményekről részrehajlás nélkül, kizárólag tudományos alapú értékelést hozni az utókor?

– Eljött az ideje. Ősszel a Vajdasági Magyar Tudományos Társaság nemzetközi konferenciát szervez, amelynek célja, hogy tisztázzuk, amit lehet.

DÉVAVÁRI D. Zoltán

(Magyar Nemzet, 2003. szeptember 20.)

Életjel

ÚJ LÉLEKINDULÁS AZ ÉLETJEL MÁSFÉL SZÁZ KÖNYVE

Műsoron részletek:

Ács Károly
Baranyi Károly
Burkus Valéria
Csáth Géza
Csépe Imre
Dér Zoltán
Dudás Károly
Fekete J. József
Gulyás József
Havas Emil
Kopeckzy László
Lévay Endre
Magyar László
Matuska Márton
Munk Artúr
Pataki László
Pekár Tibor
Sturc Béla
Szathmári István műveiből

Közreműködik :

Bada Irén
Barabás Mónika
Barácius Zoltán
Basity Gréta
Ballangó együttes
Burkus Valéria
Csányi Éva
Grásztity Viktor
Karna Margit
Kasza Éva
Kóci Ágnes
Liszi Melinda
Némédi Imre
Péter Angéla
Süveges Eta
Szabó Ferenc
Szöllősy Vágó László
Sziráczy Katalin

Az est vedéget:

Fekete J. József, Hózsza Éva, Skenderović Horváth Teréz,
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának képviselője

Műsorvezető: Lőrinc Zsuzsanna

Rendező: Horváth Emma

A műsort a kiadó munkáiból Dér Zoltán állította össze

Az előadást 2003. október 9-én 19 órai kezdettel a Szabadegyetem földszinti
amfiteátrumában tartjuk meg.

Előtte és utána kedvezményes áron megvásárolhatók kiadványaink

Kísérőrendezvény: kiállítás – a Városi Könyvtár szervezésében – harmincéves könyvkiadói
tevékenységünkől a Városi Könyvtár földszinti olvasótermében 17.30 órakor

AZ ÉLETJEL ESTÉI

Az Életjel műsorait összeállította és betanította: Horváth Emma

A szerkesztőbizottság tagjai:

Barácius Zoltán, Basity Erika, Beszédes Valéria, Dévavári Zoltán, Guzsvány Mária, Horváth Emma, Hózsa Éva, Lőrinc Zsuzsanna, Némedi Imre

XLII. évf. 1.(1083.) szám

1999. I. 18.

PILLANTÁS A HÍDRÓL Virág Mihály pályaképe

M ű s o r

1. Barácius Zoltán: A mestermutatványos – felolvasta Bada Irén
2. Darvas Szilárd: A színésznő – monológ – előadta Süveges Eta
3. Tóth Árpád: A fa – elmondta Szabó Ferenc
4. Nyuszi-muszi (monológ) Eisemann Mihály: Jaj de jó a habos sütemény (szonon) – előadta Kasza Éva
5. Bertolt Brecht: Koldusopera (részlet) – előadta Bada Irén
6. Barácius Zoltán: Ujj-testamentum (humoreszk) – elmondta Ripcó László
7. A szerelmes bohóc (bábjáték) – előadta Ripcó László
8. Azok a csodálatos táncművészek (bábjáték) – előadta Ripcó Franciska
9. Seres Rezső: Tanulj meg, fiacskám, komédiázni (szonon) – előadta és zongorán kísérte Szlávnity Róbert
10. Nádasdi László: Feleség férj nélkül (részlet a vígjátékból) – előadta Benes Gizella, Kasza Éva, Sipos Rózsa, Takács Tibor és Vinczer Imre – rendező: Virág Mihály
11. Molcer Máttyás: Miniaturók – zongorán előadta a szerző, a verset Kasza Éva mondta el

12. Siflis Zoltán köszöntötte a nyolcvanéves Virág Mihályt és átadta neki az életműdíjat, amellyel Kisvárdán kitüntették
13. Virág Mihály: Pályám emlékezete

A műsort összeállította és az összekötő szöveget írta: Barácius Zoltán,
elmondta Takács Tibor

Az előadást 1999. január 18-án, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi
Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

*Ripczó László neves bábművészünk
köszönti mesterét*

Rendkívüli (1084.) szám

1999. I. 29.

KÜLÖNBÉKE

A három vajdasági Radnóti-dijas estje

M ű s o r

1. Kosztolányi Dezső: Cseregdí Bandi Párizsban, 1910-ben – elmondta Verbászi Beáta
2. Tolnai Ottó: Mi volt kérdés a legszebb Dániában – elmondta Korhecz Imola
3. Radnóti Miklós: À la recherche... – elmondta Domány Zoltán

4. Radnóti Miklós: Szerelmi ciklus 1927–28-ból – elmondta Verbászi Beáta
5. William Shakespeare: LXXV. szonett – Szabó Lőrinc fordítása – elmondta Korhecz Imola
6. Juhász Gyula: Simposion – József Attila: Áldalak búval, vigalommal – megzenésítette és előadta Verbászi Beáta
7. Johann Wolfgang Goethe: A Villi király – Vass István fordítása – előadta Korhecz Imola
8. Darvas Kis Kelemen (népballada) – elmondta Domány Zoltán
9. John Bernard Shaw: Szent Johanna (részlet) – előadta Korhecz Imola
10. Szilágyi Domokos: Kényszerleszállás – elmondta Domány Zoltán
11. Szabó Lőrinc: Különbéke – elmondta Domány Zoltán
12. Bata János: Vágják a fákat a Tisza mentén – Zalán Tibor: Évszakok – Tóbiás Krisztián és Verbászi Beáta megzenésítése – előadta Verbászi Beáta
13. Lázár Ervin: A kék meg a sárga – elmondta Korhecz Imola
14. Romhányi József: Kukac-sors – elmondta Domány Zoltán
15. Karinthy Frigyes: Babits Mihály, a klasszikus – elmondta Verbászi Beáta

Összeállította: Krekity Olga

A műsort 1999. január 29-én, pénteken 19 órai kezdettel tartottuk meg a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének szervezésében.

XLII. évf. 2. (1085.) szám

1999. II. 2.

DICSŐSÉG ADYNAK

A költő halálának 80. évfordulója alkalmából

M ű s o r

1. Ady Endre: Ifjú szívekben élek – elmondta Sz. Kollár Ilona
2. Vajda Gábor: Ady halhatatlansága
3. Babits Mihály: Ady Endrének – elmondta Gyarmati Erzsébet
4. Babits Mihály: Ady – elmondta Sz. Kollár Ilona
5. Juhász Gyula: Ady mécses – elmondta Szalma Baki Tamara
6. Juhász Gyula: Dicsőség Adynak – Heléni Orsolya
7. Juhász Gyula: Adyra gondolok – Lőrinc Zsuzsanna
8. Szabó Lőrinc: Ady – elmondta Barabás Mónika
9. József Attila: Ady emlékezete – elmondta Horváth Emma
10. Somlyó György: Ady Kínából nézve – elmondta Barabás Mónika
11. Juhász Ferenc: Ady utolsó fényképe – elmondta Nagy Kanász Andrea
12. Nagy László: Ady andezitből – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
13. Ószabó István: Ady haldoklik – elmondta Horváth Piroska
14. Orbán Ottó: Ady – elmondta Péter Angéla
15. Bella István: Változatok egy Ady-strófára – előadta a szavalókórus

16. Tornai József: Ady – elmondta Némedi Imre

17. Hózsá Éva: A magyar irodalom halhatatlanja – felolvasta Petrik Emese

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Líceummal együtt szerveztünk, 1999. február 2-án, kedden 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

*Kollár Ilona Babits Mihály versét
szavalta*

Rendkívüli (1086.) szám

1999. II. 14.

FARSANG

M ű s o r

1. Fehér Ferenc: Kiszámoló, Kukoricapattogás – előadta a szavalókórus (Balassa Gábor, Bem Tamás, Bem Zoltán, Fodor Emese, Hajnal Edvin, Hegedűs Álnida, Liszi Melinda, Péter Erika, Péter Izabella, Vidákovity Arsen)
2. Garai Gábor: Csali mese – elmondta Hajnal Edvin
3. Páskándi Géza: Madárjjesztő – elmondta Bem Zoltán
4. Kassák Lajos: Testvérek – elmondta Bem Tamás
5. Fehér Ferenc: Hintázás – elmondta Fodor Emese

6. Juru Vella: Nyenyec kislány dala – elmondta Péter Erika
7. Szalai Borbála: Volt egyszer egy kis manó – elmondta Liszi Melinda
8. Bogdán József: Réceperpatvar – elmondta Vidákovity Arsen
9. Weöres Sándor: Vásár – elmondta Balassa Gábor
10. Bálint szolga szerencséje (magyar népmese) – elmondta Kóci Ágnes
11. Nemes Nagy Ágnes: Mennyi minden – elmondta Balassa Gábor

Műsorvezető: Lőrinc Zsuzsanna

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 1999. január 14-én, vasárnap 16 órai kezdettel a Népkör nagytermében tartottuk meg.

Péter Izabella Dorottyaként Horváth Emmával a jelmezbálon

A NATO-támadások miatt 1999 áprilisában és májusában, a bombázások idején, nem tartottunk előadásokat.

CSOBOGÓKÚT

Basity Gréta és Basity Petra előadóestje

M ű s o r

1. Edvard Grieg: Tavasz – zongorán előadta Görög Noémi
2. Horváth Emma: Bevezető
3. B. Foky István: Csobogókút – elmondta Basity Petra
4. Kosztolányi Dezső: Mély éjeken hányszor nézlek, te Térkép – elmondta Basity Petra
5. Kosztolányi Dezső: Kip-kop, köveznek – elmondta Basity Petra
6. Mosonyi Alíz: Pesten van egy iskola – elmondta Basity Gréta
7. Emil Hrádecky: Boogie-woogie – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
8. Vajda János: Vasúton – elmondta Basity Gréta
9. M. Čivanović: Alla jazz – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
10. Boszorkányok (csantavéri hiedelemmonda) – elmondta Basity Petra
11. Hazugságmese – elmondta Basity Gréta
12. Petőfi Sándor: Hírös város az aafődön Kecskemét – elmondta Basity Petra
13. Áprily Lajos: Pele-ütő Jankó – elmondta Basity Petra
14. Bartók Béla: Három Csik megyei népdal – felolvasta Lőrinc Zsuzsanna
15. Kalevala (finn eposz – részlet) – elmondta Basity Petra
16. Arany János: A méh románca – elmondta Basity Gréta
17. Anton Arenszkij: Kaprisz – zongorán előadta Görög Noémi
18. Friedrich Schiller: A kesztyű – elmondta Basity Petra
19. Tarasz Sevcenko: Sik mezőn a liget mellett - Tantori Dezső fordítása – elmondta Basity Gréta
20. Molcer Mátyás: Engedelmisség (részlet) – elmondta Basity Gréta
21. Arany János: Zách Klára – elmondta Basity Gréta
22. Joseph Haydn: D-dúr szonáta (II. tétel) – zongorán előadta Görög Enikő
23. Weöres Sándor: Az éjszaka csodái – elmondta Basity Petra
24. Hárs László: Egér, egér – elmondta Basity Gréta
25. Kormos István: Mörren Morcogi Micó tejet vásárol – elmondta Basity Petra
26. Claude Debussy: Gollowog scake-walk – zongorán előadta Görög Enikő
27. Ellen Nitt: Szélforgó – elmondta Basity Petra
28. Aram Hacsaturján: Szonatina – zongorán előadta Görög Enikő

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 1999. május 18-án, hétfőn 18 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

2002
okt.
8-án,
kedden

Életjel

Csáth Géza Művészetbaráti Kör

termében

19 órakor

A
Városi
könyvtár
emelleti
olvasó-
termében

Petőfi éle

~ Bada István és Johanna
versismereti vetélkedőjére készülő
fiatalok bemutatkozásán

Felkészül:

a topolyai, a bajori és a szabadkai
(Jovan Jovanović Zmaj) általános iskolák
tanulói valamint a Csáth-kör tagjai

Bemutatót mond: Schmidt László
Mária

Rendező: Howarth Emma

Bérelés díjtalan

CSOBOGÓKÚT

Basity Gréta és Basity Petra előadóestje

Közreműködött: Molnár Viktor és Tokodi Krisztina (gordonka)
Az előadást 1999. június 15-én, kedden 17 órai kezdettel a Gerontológiai
Központ könyvtárában tartottuk meg.

KÖLTŐK PETŐFIRŐL

Halálának 150. évfordulója alkalmából

M ű s o r

1. Zeneszám
2. Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet – elmondta Némedi Imre
3. Vajda Gábor: A szabadságharc poétája
4. Arany János: Válasz Petőfinek – elmondta Szekulity Hella
5. Reviczky Gyula: Petőfi é! – elmondta Helényi Orsolya
6. Kosztolányi Dezső: Óda – elmondta Horváth Emma
7. Babits Mihály: Petőfi koszorúi – elmondta Pajor Gizella
8. Juhász Gyula: Petőfi szellemének – elmondta Szalma Baksi Tamara
9. Illyés Gyula: Segesváron – elmondta Péter Angéla
10. Zeneszám
11. Blagoje Branić: Petőfi Sándor budapesti szobra előtt – elmondta Horváth Emma
12. Octavian Goga: Petőfihez – elmondta Basity Gréta
13. Reményik Sándor: Petrovics é! – elmondta Papp Emese
14. Paul Eluard: Beszéd Petőfi Sándor halálának százéves fordulójára – elmondta Basity Gréta
15. Forbáth Imre: Petőfihez – elmondta Szekulity Hella
16. Csuka Zoltán: Petőfinek – elmondta Horváth Emma
17. Farkas Árpád: Fehéregyháza: 1849 – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
18. Zeneszám
19. Nagy László: Föltámadt piros csizma – elmondta Basity Petra
20. Tornai József: Petőfi – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
21. Orbán Ottó: Petőfi – elmondta Pajor Gizella
22. Szentmihályi Szabó Péter: Levél Petőfinek – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
23. Baka István: Petőfi – elmondta Némedi Imre
24. Zeneszám
25. Hózsa Éva, Petrik Emese és Vajda Gábor Petőfi szellemi örökségéről beszélgetett

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Liceummal együtt szerveztünk, 1999. június 23-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLII. évf. 6. (1092.) szám

1999. VI. 30.

HULLÁMZATOS ZENE

A harmincéves Csáth Géza Művészetbaráti Kör jubileumi estje

M ű s o r

1. Edvard Hagerup Grieg: Tavasz – zongorán előadta Görög Enikő
2. Horváth Emma: Mi a versmondás?
3. Fryderyk Chopin: Cisz-moll etűd – zongorán előadta Görög Noémi
4. Babits Mihály: Jónás imája – elmondta Kalmár Zsuzsanna
5. Miroslav Krleža: A fű halála alkonyatkor – Ács Károly fordítása – elmondta Pajor Gizella
6. Illyés Gyula: Betyár – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
7. Gelléri Andor Endre: Villám és esti tűz – elmondta Papp Emese
8. Aram Hacsaturjan: Szonatina I. tétel
9. Popper Péter: Mese az igazság győzelméről – elmondta Basity Petra
10. Emil Hradecki: Három tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
11. Geoffrey Chaucer: Canterbury mesék – (prológus) – Vas István fordítása – elmondta Basity Gréta
12. Gárdonyi Géza: Festő falun – elmondta Némedi Imre
13. Johann Wolfgang Goethe: Pál és Pálné – elmondta Péter Angéla
14. Részletek Janikovszky Éva írásaiból – elmondta Balassa Gábor, Liszi Melinda és Vidákovity Arsen
15. Johannes Brahms: V. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
16. Dana, dana – népdalok Bárdos Lajos feldolgozásában – előadták a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara és citerazenekara – művészeti vezető Varga Péter
17. Esik az eső (gyermekdalok) – előadta Berta Csongor és Dejna Bogdanovič
18. Moldvai népdalok – előadta a Rézmonyos együttes – művészeti vezető Varga Attila
19. Négy magyar népdal – előadták a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara és citerazenekara – művészeti vezető: Varga Péter

Kísérő rendezvények: Nemes Fekete Edit a Csáth Kör tagjairól és Katona János magyar és külföldi írókról készült nagyméretű arcképeinek kiállítása

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 1999. június 30-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLII. évf. 7–8. (1093–1094.) szám Kosztolányi Dezső XXXII. évf. 1. (262.) szám Irodalmi Színpad

ESTI KORNÉL UTAZÁSA
Kosztolányi Dezső novellaciklusa

M ű s o r

1. Vajda Gábor: Bevezető
2. Részletek a műből (elmondta: Barabás Mónika, Horváth Emma, Lőrinc Zsuzsanna, Pajor Gizella, Papp Emese, Péter Angéla, Szalma Baksi Tamara, Szekulity Hella)
3. Vajda Gábor: A novellaciklus jelentősége
4. Beszélgetés

Közreműködött: Balázsevity István (gítár)

A műsort, amelyet a Szabad Líceummal együtt szerveztünk, 1999. július 28-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Nagy Tamara, a Csáth Kör újabb reménysége

A HOMOKEMBER MÉG MINDIG OTT ÁLL

Csáth Géza-émlékest

M ű s o r

1. Anton Diabelli: D-dúr szonáta op. 33, 1. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
2. Szombat este – felolvasta Horváth Emma
3. Egy gimnazista naplójából – két részlet: október 15. és október 30. – felolvasta Péter Angéla
4. Péter levele – felolvasta Gyarmati Erzsébet
5. Találkoztam anyámmal – felolvasta Némedi Imre
6. Szergej Rachmaninov: Zenei pillanat – zongorán előadta Görög Noémi
7. Szeptember – felolvasta Helényi Orsolya
8. A sebész – felolvasta Pajor Gizella
9. A varázsló kertje – felolvasta Lőrinc Zsuzsanna
10. Gyilkosság – felolvasta Kollár Ilona
11. Anton Diabelli: Szonáta 2. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

*Csáth Géza, Szombat este c.
novellájának dramatizált változatát
próbálják fiataljaink (Fodor Emese,
Vidákovity Arsen és Balassa Gábor)*

A műsort összeállította: Vajda Gábor, bevezette és konferált: Hózsa Éva

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 1999. október 6-án, hétfőn 19 órai kezdettel tartottuk meg a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében.

Rendkívüli (1097.) szám Kosztolányi Dezső XXXII. évf. 2. (263.) szám
Irodalmi Színpad

VIDÉK

Pódiumjáték Brasnyó István tájverseinek felhasználásával

Szereplők

Az elvágódó..... Szalma Baksi Tamara
A lelkendező..... Basity Petra
Az anyáskodó..... Basity Gréta

Bevezetőt mondott: Vajda Gábor

Néprajzi szaktanácsadó: Raj Rozália

Összeállította és rendezte: Horváth Emma

Az előadást 1999. október 26-án, kedden 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

*Nagy siker volt Brasnyó István Vidék című pódiumjátéka
(Basity Gréta, Basity Petra és Liszi Melinda)*

VIDÉK

Pódiumjáték Brasnyó István tájverseinek felhasználásával

Az előadást 1999. október 30-án, szombaton 14.45 órai kezdettel a budapesti Merlin Színház kamaratermében tartottuk meg az I. Országos Pódiumjáték Szemle keretében, amelyen amatőr színjátszó együttesek vettek részt.

PETŐFI ÉL!

A költő halálának 150. évfordulója alkalmából

M ű s o r

1. Illyés Gyula: Segesváron – elmondta Péter Angéla
2. Petőfi Sándor: Az országgyűléshez – elmondta Papp Emese
3. A három fiú – elmondta Basity Gréta
4. Panyó Panni – elmondta Péter Angéla
5. Képzetem – elmondta Papp Emese
6. Füstbe ment terv – elmondta Fodor Emese
7. Álmodom-e? – elmondta Balassa Gábor
8. Az erdőnek madara van – elmondta Péter Erika
9. Reszket a bokor, mert – elmondta Kóci Ágnes
10. Ezrivel terem a fán a meggy – elmondta Péter Izabella
11. A nap – elmondta Fodor Emese
12. Alkony – elmondta Bem Tamás
13. Ereszkedik le a felhő – elmondta Péter Erika
14. Falu végén kurta kocsmá – elmondta Kóci Ágnes
15. Gyors a madár – elmondta Hegedűs Alinda
16. Lopott ló – elmondta Péter Izabella
17. Hírös város az aafödön Kecskemét – elmondta Basity Petra
18. Disznótorban – elmondta Vidákovity Arsen
19. Orbán – elmondta Bem Zoltán
20. Ha – elmondta Vidákovity Arsen
21. Fütty – elmondta Balassa Gábor

Közreműködött a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népdalkórusa Varga Péter vezetésével

Bevezetőt mondott és a műsort rendezte: Horváth Emma

A termet díszítő nagyméretű Petőfi-portré Katona János munkája

Az előadást 1999. november 18-án, csütörtökön 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár földszinti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1100) szám

1999. XI. 21.

AHOL A PART SZAKAD

Cs. Simon István könyvének bemutatója

Az est vendége a szerző

A könyvbemutatót 1999. november 21-én, hétfőn 18 órai kezdettel Tiszaszentmiklóson a Kultúrkörben tartottunk meg

Rendkívüli (1101.) szám

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

XXXII. évf. 4. (265.) szám

LEBEGTETÉS

Mozgáskombinációk Bacsity Ilona textilművész drapériáinak felhasználásával
Fellépett: Gabriella Gazdag, Ranka Medenica, Nemes Mónika, Szkorin Natália és Maja Tili

Közreműködött: Varga Csilla (fuvola)

IMPROVIZÁCIÓK

A káros szenvedélyek témájára

Szereplők: Baka Endre, Kovács Andrea, Kasza Róbert, Ingrid Martinić, Sram Norbert

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 1999. november 22-én, hétfőn 17 órai kezdettel Szegeden a Bálint Sándor Művelődési Házban tartottuk meg.

Rendkívüli (1102.) szám

1999. XI. 25.

CSERKÉSZPARTI

M ű s o r

1. Petőfi Sándor: Ereszkedik le a felhő – elmondta Péter Erika
2. Petőfi Sándor: A vándorlegény – elmondta Vidákovity Arsenz
3. Petőfi Sándor: Lopott ló – elmondta Péter Izabella

4. Petőfi Sándor: Az erdőnek madara van – elmondta Péter Erika
5. Petőfi Sándor: Disznótorban – elmondta Vidákovity Arsen
6. Nadányi Zoltán: A harkály – elmondta Hegedűs Alinda
7. Gyulai Pál: A vadgalamb és a szarka – elmondta Liszi Melinda
8. Károlyi Amy: Két kis bunda bandukol – elmondta Vidákovity Arsen
9. Kányádi Sándor: Ha én zápor volnék – elmondta Hegedűs Alinda
10. Krecsmári László: December – elmondta Liszi Melinda
11. Csépe Imre: Cigány Péter – elmondta Péter Izabella
12. Vladimír Lifszic: Plafonjáró nagymama – elmondta Liszi Melinda
13. Ingrid Sjöstrand: Anyuban azt nem bírom – elmondta Hegedűs Alinda
14. Fehér Ferenc: Kiszámoló – előadta a szavalókórus (Hegedűs Alinda, Liszi Melinda, Péter Erika, Péter Izabella, Vidákovity Arsen)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 1999. november 25-én, csütörtökön 19 órai kezdettel a Népkör Kosztolányi Dezső Termében tartottuk meg.

Rendkívüli (1103.) szám

1999. XII. 4.

NEM VÁROM MÁR AZ ÉLETET

Bodor-Palkó Pálnak, a Magyar Versmondók Szövetsége elnökének előadóestje

Műsoron: József Attila, Ady Endre, Nagy László, Szergej Jeszenyin, Sütő András és Radnóti Miklós versei

Az előadást 1999. december 4-én, szombaton 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1104.) szám

1999. XII. 16.

HAZA A MAGASBAN

M ű s o r

1. Pilinszky János: Halak a hálóban – elmondta Pajor Gizella
2. Ady Endre: Szeretném, ha szeretnének – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
3. Kaffka Margit: Petike jár – elmondta Horváth Emma
4. Kosztolányi Dezső: Tanár az én apám – elmondta Papp Emese
5. Arany János: Oh, ne nézz rám – elmondta Barabás Mónika
6. Petőfi Sándor: István öcsémhez – elmondta Kollár Ilona
7. Juhász Ferenc: Nagymama – elmondta Papp Emese

8. Arany János: Válasz Petőfinek – elmondta Némedi Imre
9. József Attila: Magaemésztő – elmondta Horváth Emma
10. Kosztolányi Dezső: Szeretet – elmondta Barabás Mónika
11. Petőfi Sándor: A gólya – elmondta Basity Gréta
12. Kosztolányi Dezső: Özvegy a villamosban – elmondta Helényi Orsolya
13. Ady Endre: A föl-földobott kő – elmondta Némedi Imre
14. Radnóti Miklós: Nem tudhatom – elmondta Némedi Imre
15. Illyés Gyula: Haza a magasban – elmondta Pajor Gizella
16. Babits Mihály: Fortissimo – elmondta Kollár Ilona
17. Petőfi Sándor: Sors, nyiss nekem tért – elmondta Barabás Mónika
18. Ady Endre: Küldöm a frigládát – elmondta Némedi Imre
19. Juhász Gyula: Himnusz az emberhez – elmondta Lőrinc Zsuzsa
20. Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban – elmondta Basity Petra

Barabás Mónika továbbra is rendszeresen fellép műsorainkon

A verseket válogatta, és az esten értelmezte: Vajda Gábor

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Líceummal együtt szerveztünk, 1999. december 16-án, csütörtökön 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

BOLDOG JEL
Karácsonyi-újévi évszázó műsor

M ű s o r

1. Lőrinc Zsuzsanna: A boldog jel üzenete
2. Karácsonyi énekek (Ó, szép fenyő, Aludj, aludj, kisdedecske, Mennyből az angyal, Szólj, csengő), Pásztorjáték – előadta a Szent György-templom gyermekkórusa, vezényelt Latyák Mária, szintetizátoron játszott Blaženka nővér)
3. Verses jókívánságok
Ady Endre: Karácsony – elmondta Kóci Ágnes
Egyed Emese: Boldog jel – elmondta Balassa Gábor
Egyed Emese: Játzóttársunk születik – elmondta Fodor Emese
Egyed Emese: Mi a fontos – elmondta Liszi Melinda
Utassy József: Karácsonyfa – elmondta Balassa Gábor
Egyed Emese: Ajándékosztás – elmondta Fodor Emese
Weöres Sándor: Szép a fenyő – elmondta Péter Erika
Friedrich Spee: Kisded és igen szép ének az ökörről és a csacsiról a jászol mellett – Károlyi Amy fordítása – elmondta Liszi Melinda
Egyed Emese: Hírt mondok – elmondta Péter Izabella

Fénybalett (Balassa Gábor, Basity Gréta, Basity Petra, Fodor Emese,
Kóci Ágnes, Liszi Melinda, Péter Erika és Péter Izabella)

- Henrich Heine: A három királyok napkeletről – elmondta Péter Erika
József Attila: Betlehemi királyok – elmondta Bem Zoltán és Bem Tamás
Szécsi Margit: Szertartás télen – elmondta Basity Gréta
4. Fénybalett Saint-Saëns a hatyú című zeneművére – közreműködött Balassa Gábor, Basity Gréta, Basity Petra, Fodor Emese, Kóci Ágnes, Liszi Melinda, Péter Erika, Péter Izabella
 5. Pásztorok, keljünk fel, Hej, víg juhászok, csordások, A kis Jézus aranyalma, Karácsony éjszakáján (karácsonyi dalok) – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara és citerazenekara, művészeti vezető Varga Péter, dudaszó Varga Attila

Almaosztás a közönségnek.

Az előadást 1999. december 29-én, szerdán 18 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLIII. évf. 1. (1106.) szám

2000. 1. 20.

NYELV ÉS LÉLEK Ünnepi előadás

M ű s o r

1. Kölcsey Ferenc: Himnusz – elmondta Liszi Melinda
2. Vörösmarty Mihály: Szózat – elmondta Némedi Imre
3. Arany János: Mátyás anyja – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
4. Bartók Béla: Szellő zúg távol – zongorán előadta Görög Enikő
5. Siflis Zoltán községi művelődési főtanácsos üdvözlő beszéde
6. Vajda Gábor: Kultúránk ünnepe
7. Bartók Béla: Három Csík megyei népdal – zongorán előadta Görög Noémi
8. Ady Endre: A föl-földobott kő – elmondta Némedi Imre
9. Kányádi Sándor: Fától fáig – elmondta Basity Petra
10. Bartók Béla: Lánc, lánc, eszterlánc – zongorán előadta Görög Noémi
11. Petőfi Sándor: A vándorlegény – elmondta Vidákovity Arsen
12. József Attila: A betlehemi királyok – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
13. Áprily Lajos: Pele-ütő Jankó (részletek) – elmondta Basity Gréta
14. Kosztolányi Dezső: Ábécé a nyelvről és lélekről (részletek) – elmondta Basity Petra
15. Brahms: V. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Üdvözlőbeszédet Kucsera Géza oktatási tanácsos mondott

Rendező: Horváth Emma

Az előadást a magyar kultúra napja alkalmából 2000. január 20-án, csütörtökön 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

A magyar kultúra napja alkalmából rendezett előadásunk szépszámu közönséget vonzott

Rendkívüli (1107.) szám

2000. I. 25.

ZENÉLŐ KORA ESTE

D. Kósa Vilma magyarországi olvasmánypedagógus műsora

M ű s o r

1. Horváth Emma: Bevezető
2. Balázsevy István gitárszámai
3. Carulli: Andante con moto
4. A irigy bátya (magyar népmese) – elmondta Péter Izabella
5. Szepesi Attila: Százéves történet egy öreg tudósról, aki elment a tücsökklodalomba – elmondta Liszi Melinda
6. Kányádi Sándor: Az okos kos – elmondta Péter Izabella
7. Gyulai Pál: A vadgalamb és a szarka – elmondta Liszi Melinda
8. M. Llobet: Cancion del Lladre – gitáron előadta Balázsevy István
9. D. Kósa Vilma játéka versekkel, mozgással és dalokkal, a gyermekekkel és a felnőttekkel

Az előadást 2000. január 25-én, kedden 18.30 órai kezdettel a Szabadegyetem kistermében tartottuk meg.

LETÜNT VILÁGOK TANÚJA
Tóth Lajos könyvének bemutatója

A kötetet méltatta és a szerzővel beszélgetett: Vajda Gábor

A kisebbségi sors sodrásában című önéletrajzból részleteket olvasott fel:
Helényi Orsolya, Kóci Ágnes, Papp Emese, Péter Angéla, Kollár Ilona

Ady Endre: Zsóka búcsúja – felolvasta Helényi Orsolya

Az előadást, amelyet a Szabad Liceummal együtt rendeztünk, 2000. január 26-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

TÉLI CSOKOR
Liszi Melinda és Péter Izabella előadóestje

M ű s o r

1. Lőrinc Zsuzsanna: Újabb nemzedék pódiumunkon
2. Arany János: Szent László – elmondta Liszi Melinda
3. Radnóti Miklós: Himnusz a békéről – elmondta Péter Izabella
4. Kosztolányi Dezső: Ábécé a hangról és szavalásról (részlet) – elmondta Helényi Orsolya
5. Irigy bátya (vajdasági magyar népmese) – elmondta Péter Izabella
6. A két pap (jugoszláviai magyar népmese) – elmondta Papp Emese
7. Gyulai Pál: Krisztus és a madarak, A vadgalamb és a szarka – elmondta Liszi Melinda
8. A világ teremtése (részlet a Kalevalából) – Vikár Béla fordítása – elmondta Péter Izabella
9. Szepesi Attila: Százéves történet egy öreg tudósról, aki elment a tücsöklakodalomba – elmondta Liszi Melinda
10. Kányádi Sándor: Az okos kos – elmondta Péter Izabella
11. Debreczeni József: Lovacska téli utcán – elmondta Liszi Melinda
12. Tompa Mihály: Egy házasság – elmondta Péter Izabella
13. Egyed Emese: A legnehezebb kibékülni – elmondta Fodor Emese
14. Szép Ernő: Pitypang – elmondta Liszi Melinda
15. Arany János: Juliska elbujdosása – elmondta Péter Izabella
16. Egyed Emese: Vallomás – elmondta Hegedűs Alinda
17. Radnóti Miklós: Himnusz a Nílushoz – elmondta Liszi Melinda

Az összekötő szöveget írta és elmondta: Lőrinc Zsuzsanna

Zongorán közreműködött: Utasi Noémi

Rendezte: Horváth Emma

Az előadást 2000. január 31-én, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLIII évf.2,(1110.) szám, XXXIII. évf.1.(266.)szám

2000. II. 16.

Kosztolányi Dezső – Irodalmi Színpad

LÉDA ÉS CSINSZKA

Összeállítás Ady Endre szerelmi költészetéből a Valentin-nap kapcsán

M ű s o r

1. Vajda Gábor: Léda és Ady
2. Lázban – elmondta Basity Gréta
3. A vár fehér asszonya – elmondta Horváth Emma
4. A könnyek asszonya – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
5. Héja-nász az avaron – elmondta Barabás Mónika
6. Csólnak a holt tengeren – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
7. Absolon boldog szégyene – elmondta Basity Petra
8. Add nekem a szemedet – elmondta Kollár Ilona

Sánta Ágnes

9. Lédával a bálban – elmondta Basity Gréta
10. Egyedül a tengeren – elmondta Basity Petra
11. Mária és Veronika – elmondta Némedi Imre
12. A Léda arany-szobra – elmondta Némedi Imre
13. Ruth és Delila – elmondta Némedi Imre
14. Elbocsátó szép üzenet – elmondta Némedi Imre
15. Zene
16. Vajda Gábor: Csinszka és Ady
17. Valaki útravált belőlünk – elmondta Horváth Emma
18. Híven sohasem szerettem – elmondta Barabás Mónika
19. A szív komédiája – elmondta Kollár Ilona
20. Az első asszony – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
21. Hűség aranyos kora – elmondta Pajor Gizella
22. Öreglegény szerelme – elmondta Barabás Mónika
23. Holnap talán elküldöm – elmondta Pajor Gizella
24. Becéző, simogató kezed – elmondta Helényi Orsolya
25. És mégis megvártalak – elmondta Pajor Gizella
26. Ó, fajtám vére – elmondta Péter Angéla
27. Vallomás a szerelemről – elmondta Helényi Orsolya
28. Örízem a szemedet – elmondta Horváth Emma
29. Nézz drága kincseimre – elmondta Péter Angéla
30. Zene

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Liceummal együtt szerveztünk, 2000. február 16-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1111.) szám

2000. II. 29.

KI HOGYAN SZERET?
Lőrinc Zsuzsanna jubileumi estje

M ű s o r

1. Scarlati: A-dúr szonáta
2. Barabás Mónika: Két évtized a pódiumon
3. Rónay György: Egy fáról
4. Kányádi Sándor: Hallgat az erdő
5. Wass Albert: A bujdosó imája – elmondta Némedi Imre
6. Alekszandr Nyikolajevics Szkrjabin: Disz-moll etűd
7. Benedek Mária: A képernyőn havazik – részlet
8. Ady Endre: Kató a misén

9. Júlia szép leány – magyar népballada – elmondta Barabás Mónika
10. Babits Mihály: Ősz és tavasz között
11. Vas István: Via Appia – elmondta Pajor Gizella
12. Amadeus Mozart: D-dúr szonáta 2. tétel
13. Tóth Árpád: Április
14. Dsida Jenő: Templomablak – elmondta Horváth Emma
15. Mozaikkép Lőrinc Zsuzsannáról
16. Zenezám
17. Kopeczky László: Spenót a falon (bökversek) – előadta Lőrinc Zsuzsanna és Némedi Imre
18. Tóth Árpád: A holdkóros apród története
19. Somlyó György: Mese arról, hogy ki hogyan szeret – elmondta Lőrinc Zsuzsanna és Némedi Imre
20. Amadeus Mozart: D-dúr szonáta –3. tétel

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora)

Rendezte: Horváth Emma

Az előadást, amelyet abból az alkalomból tartottunk, hogy Lőrinc Zsuzsanna húsz éve tagja az Életjelnek, 2000. február 29-én, kedden 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

*Horváth Emma leghűségesebb
tanítványát köszönti*

13. József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék – elmondta Csányi Éva
14. Csorba Piroska: Nagyapa születésnapja – elmondta Fodor Emese

Az összekötő szöveget elmondta, és a műsort rendezte: Horváth Emma

Az előadást 2000. március 23-án, csütörtökön 16 órai kezdettel a Gombkötő utcai Gerontológiai Központban tartottuk meg.

Rendkívüli (1115.) szám

2000. IV. 11.

PÁRBESZÉD A MAGYAR KÖLTÉSZETTEL

Költészetnapi műsor

M ű s o r

1. B. Foky István bevezetője
2. Költészetnapi verscsokor – előadta az Ivo Lola Ribar Általános Iskola 3. b. osztálya. Tanítónő: Grubanov Martinek Emília. Szakmai munkatárs: Ripcő László
3. Ács Károly versei: Hív a mély – elmondta Liszi Melinda
4. Eredet – elmondta Péter Izabella
5. A furulya fájdalma – elmondta Basity Gréta
6. Mindennapi kenyérünk – elmondta Basity Petra
7. Szelíd átok – elmondta Nagy Kanász Andrea
8. Vers 2000-re – elmondta Elor Emina
9. Évek és percek – elmondta Góli Kornélia
10. Párbeszéd a magyar költészetrel – elmondta Némedi Imre
11. B. Foky István: Látva lássatok
12. Radnóti Miklós: Himnusz a Nílusért – elmondta Liszi Melinda
13. Gyulai Pál: Paksiné – elmondta Péter Izabella
14. Arany János: Zách Klára – elmondta Basity Gréta
15. Kányádi Sándor: Fától fáig – elmondta Basity Petra
16. Weöres Sándor: Kutya – elmondta Nagy Kanász Andrea
17. Ratkó József: Az ének megmarad – elmondta Elor Emina
18. Sziveri János: Bábjáték – elmondta Góli Kornélia
19. József Attila: Óda – elmondta Némedi Imre

Közreműködött: Horváth Lehel (koboz-improvizációk)

Kísérő rendezvény: a 3 b. osztály 16 „rajzvers”-ének kiállítása

Az előadást 2000. április 11-én, kedden 19 órai kezdettel a Népkör Kosztolányi

Termében adtuk elő az Énkép 2000 élőszo folyóirat szervezte esten.

A FORDULAT UTÁNI FORGATAGBAN
Juhász Géza könyvének bemutatója

A kötetet méltatta és a szerzővel beszélgetett: Vajda Gábor

A könyvbemutatót, amelyet a Szabad Líceummal együtt szerveztünk, 2000. április 14-én, pénteken 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár földszinti termében tartottuk meg.

HÚSVÉTI ÉNEK

M ű s o r

1. Hozsanna, Johann Sebastian Bach: O, salve vir dolorum, Guseppe Tartini: Stabat mater, vezényelt Miocs József
2. Réti Katalin református lelkész ünnepi beszéde
3. Johann Sebastian Bach: 15. kétszólamú invenció – előadta a Shola cantorum Paulinum énekkara, vezényelt Miocs József

Az Életjel vallási műsorainak gyakori vendége a Paulinum férfikara Miocs József vezetésével

4. Sík Sándor: Mária és Márta – előadta Csányi Éva, Fejes Klapka Livia és Liszi Melinda
5. Kiss Jenő: Pilátus – elmondta Vidákovics Arsen
6. Sík Sándor: Péter sírása – elmondta Kollár Ilona
7. Sík Sándor: Jézus és a kereszt – elmondta Péter Angéla
8. Szentimrei Jenő: Szomjasan (részlet) – elmondta Papp Emese
9. Magyar Lajos: Új magyar Mária-siralom (részlet) – elmondta Kollár Ilona
10. Jacopona da Todi: Stabat mater (részlet) Babits Mihály fordítása – elmondta Kóci Ágnes
11. Dsida Jenő: Mária szobra a kertben – előadta Csányi Éva, Fejes Klapka Livia és Liszi Melinda
12. Wolfgang Amadeus Mozart: Négykezes szonáta 2. tétel, op. 3, no 1. – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
13. Dsida Jenő: Húsvéti ének az üres sziklasír mellett – elmondta Péter Izabella
14. Sík Sándor: Fakereszt – elmondta Helényi Orsolya
15. Juhász Gyula: A föltámadott, Föltámadás után – elmondta Basity Petra
16. Dona nobis pacem, Laudate Dominum – John Neander, Exultate Deo
17. Lőrinc Zsuzsanna: Búcsúszó

Rendező: Horváth Emma

A műsor után legfiatalabb tagjaink piros tojással ajándékozták meg a közönséget

Az előadást 2000. április 17-én, hétfőn 18 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1118.) szám

2000. V. 7.

VOX HUMANA Anyák napi műsor

1. Francz László, a Vox Humana elköke köszöntötte a vendégeket
2. Silák Mária elnökségi tag üdvözölte a közönséget
3. Az én miatyánkom – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
4. A Juhász zenekar szatmári betyárnótákat játszott
5. Divna riječ majke – elmondta Klaudija Križanec
6. Várnai Zseni: Ének az anyáról – előadta a szavalókórus
7. Szabó István nótákat énekelt – zongorán kísérte Silák Tamás
8. Szabó Aranka nótákat énekelt – zongorán kísérte Silák Tamás
9. Standard táncok – előadta a Tornádó táncsoport
10. Gárdonyi Géza: Mikor a gyermek gögicsél – előadta Péter Izabella, Csányi Éva, Fejes Klapka Livia, Kóci Ágnes
11. Moja baka – elmondta Klaudija Križanec
12. Rábaközi táncok – előadta a Róna táncsoport

13. Latin-amerikai táncok – előadta a Tornádó tánc csoport
14. Szeressük egymást, gyerekek – előadta Szabó Aranka és Szabó István

Műsorvezető: Lőrinc Zsuzsanna

A műsor után csomagokat osztottunk szét a közönség körében

Az előadást 2000. május 7-én, vasárnap 16 órai kezdettel a Népkör nagytermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1119.)

2000. V. 11.

GYÖNGY

M ű s o r

1. Jacques Prévert: Hogyan fessünk madarat? – elmondta Fejes K. Livia
2. József Attila: Gyöngy – elmondta Csányi Éva
3. Lázár Ervin: A kék meg a sárga – elmondta Hegedűs Alinda
4. Babits Mihály: Messze, messze – elmondta Csányi Éva
5. Rajcsányi Róbert: Mondd meg – elmondta Matisa Petra Leona
6. Babits Mihály: Esti kérdés – elmondta Csányi Éva
7. Egyed Emese: Olvasunk – elmondta Hegedűs Alinda
8. Macskák napirendje (szövegkivágások) – elmondta Matisa Petra Leona
9. József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék – elmondta Csányi Éva
10. Fehér Ferenc: Hintázás – elmondta Fodor Emese
11. Janikovszky Éva: Velem minidig történik valami
12. Tompa Mihály: Egy házasság – elmondta Péter Izabella
13. Alan Alexander Milne: Bűnbocsánat – elmondta Fodor Emese
14. Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat is – elmondta Péter Izabella
15. Németh István: Megettük a gyümölcsösbödét – elmondta Vidákovity Arsen

Rendező bevezetőt mondott és konferált: Horváth Emma

A műsor keretében bemutatásra került néhány jelmez is, melyet a Csáth Kör tagjai a Népkörben megtartott jelmezbálon viseltek farsangkor: Almafa (Péter Erika), Szemetes (Péter Izabella), Az utca gyermeke (Fodor Emese), Ördög (Vidákovity Arsen), Királykisasszony (Matisa Petra Leona)

Az előadást 2000. május 11-én, csütörtökön 17 órai kezdettel a Žarko Zrenjanin utcai Gerontológiai Otthonban tartottuk meg

Rendkívüli (1120.) szám *Kosztolányi Dezső* *XXXIII. évf. 3. (268.) szám*
Irodalmi színpad

ÉS KI AZ A PÁL?
Monodráma

Írta és szerkesztette az Apostolok Cselekedeteiből és Pál apostol leveleiből
Debreczeni Tibor

Előadta Debreczeni Tibor előadóművész (Budapest)

Az előadást 2000. május 15-én, hétfőn 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár
emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1121.) szám *2000. V. 20.*

MESEMONDÓ VERSENY

A VI. Kálmány Lajos Népmesemondó Versenyen, amelyet a zentai Thurzó Lajos Közművelődési Központtal együtt szerveztünk, 35 szabadkai és ludasi fiatal vett részt három kategóriában. Tagjaink közül Péter Angéla jutott be a 2000. május 27-én, szombaton 10 órai kezdettel megtartandó zentai döntőbe.

Rendkívüli (1122.) szám *Kosztolányi Dezső* *XXXII. 4. (269.) szám*
Irodalmi Színpad

DICSŐSÉG AZ ATYÁNAK!

M ű s o r

1. Bevonulás
2. Üdvözlés, köszöntés
3. Kezdő ének: É. k. 42. 1–2. v.
4. Bevezetés – Lelkész: az Atya, Fiú, Szentlélek nevében
Gyülekezet: Ámen
Lelkész: Bevezető zsoltár: 67. s. 2–3. v.
Gyülekezet: Dicsőség az Atyának és a Fiúnak és a Szentléleknek, miképpen volt kezdetben, úgy most és mindörökké. Ámen
5. Karének: Mikor látom egeidet.
6. Bűnvallás – Lelkész: Az Úr Jézus kegyelme legyen mindnyájatokkal!
Gyülekezet: És a te lelkeddel?
Lelkész: Bűnvalló imádság.
Gyülekezet: Uram, irgalmazz?

*Dsida Jenő: Mária szobra a kertben
(Csányi Éva, Fejes Klapka Livia és Liszi Melinda)*

7. Karének: Itt az Isten köztünk. Kegyelemhirdetés Isten dicsőítése
Lelkész: Kegyelemi ígét olvas. – Dicsőség a magasságban Istennek?
Gyülekezet: És a földön békeség és az embereknek jóakarát?
Felolvasás: E. 2, 14–22 – fiatal
Karének: Finnének
Ima, Evangélium: t. 5, 13–16. – Lelkészek
Karének: Halleluja.
Hitvallás
Karének: Neve csodálatos
Igehirdetés
Program: Horváth Emma tanárnő
Úrvacsora. – Karének
Kimenőének: Erős vár
Kivonulás

-
1. Eine syva (‘’) virta: Honfoglaló őseimnek – Antal Attila fordítása – elmondta Kollár Ilona
 2. A világ teremtése finn népeposz (részlet a Kalevalából) – Vikár Béla fordítása – elmondta Péter Izabella
 3. Kettőn egy leányért (részlet a Kalevalából) – Vikár Béla fordítása – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
 4. Ellen Niit: Szélforgó – Képes Géza fordítása – elmondta Basity Petra

5. Junu Vella: Nyemec kisfiú dala – Nagy Katalin fordítása – elmondta Péter Erika

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. május 21-én, vasárnap 10 órai kezdettel az evangélikus templomban tartottuk meg a finn nagykövetség tiszteletére.

XLIII. 5. (1123.) szám

2000. V. 22.

VILLÁM ÉS ESTI TŰZ

Kökény Gizella és Papp Emese önálló estje

M ű s o r

1. Lőrinc Erika: Bevezető
2. Wolfgang Amadeus Mozart: D-dúr szonáta 2. tétel
3. Zrínyi Miklós: Az török áfium ellen való orvosság (részletek) – elmondta Papp Emese
4. Petőfi Sándor: Az országgyűléshez – elmondta Papp Emese
5. Bartók Béla: Három Csik megyei népdal II. és III. rész
6. Nemes Nagy Ágnes: Lovak és az angyalok – elmondta Kökény Gizella
7. Kaffka Margit: A kastélybeli lányról – elmondta Papp Emese
8. Sárközi György: A szeretet himnusza – elmondta Kökény Gizella

Kiváló versmondónk, Papp Emese önálló előadóját sokszínűségéről tett tanúbizonyágot

9. Somlyó György: Mese a világról – elmondta Papp Emese
10. Garai Gábor: Rózsa – elmondta Kökény Gizella
11. Bartók Béla: Három Csík megyei népdal I. rész
12. Szophoklész: Antigoné (monológ) – elmondta Kökény Gizella
13. Szergej Rahmanyinov: E-moll zenei pillanat
14. Petőfi Sándor: Képzetem – elmondta Papp Emese
15. Gál László: Versek cím nélkül (részlet) – elmondta Kökény Gizella
16. Garai Gábor: Artisták – elmondta Kökény Gizella
17. Szabó Lőrinc: Beszélgetés egy gyufaszállal – elmondta Kökény Gizella
18. Gelléri Andor Endre: Villám és esti tűz – elmondta Papp Emese
19. József Attila: A kanász – elmondta Kökény Gizella
20. Zelk Zoltán: Van az asztalfiókban egy – elmondta Kökény Gizella
21. Vörösmarty Mihály: Petike – elmondta Kökény Gizella
22. Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai (részlet) – elmondta Kökény Gizella
23. Harsányi Kálmán: Jolánka első levele – elmondta Papp Emese
24. Szabó Lőrinc: Mi még – elmondta Kökény Gizella
25. Claude Debussy: Goliwwogg's – carewalk

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. május 22-én, hétfőn 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1124.) szám

2000. VI. 20.

VILLÁM ÉS TŰZ

Kökény Gizella és Papp Emese előadóestje

Az előadást 2000. június 20-án, kedden 19.30 órai kezdettel a kikindai Egység Művelődési Egyesületben tartottuk meg.

XLIII. 6. (1125.) szám

2000. VI. 28.

HAZÁM, KERESZTÉNY EURÓPA

Szabó Lőrinc-emlékest a költő születésének 100. évfordulója alkalmából

M ű s o r

1. Zeneszám
2. Vajda Gábor: A modern költészet úttörője
3. Kalibán – elmondta Horváth Emma

Az Ifjúsági Otthon és a Stúdió szervezésében
a szabadkai Életjel Irodalmi élőújság
Kikindán vendégzerepel

Villám és esti tűz

Kökény Gizella és **Papp Emese** előadóestje
Közreműködnek Görög Enikő és Görög Noémi
Rendező: Horváth Emma

az Egység Művelődési Egyesületben,
Kikindán, június 20-án este fél nyolckor

4. Szénásszekér – elmondta Kollár Ilona
5. Hazám, keresztény Európa – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
6. A bazilikában zúg a harang – elmondta Helényi Orsolya
7. Körúti éjszaka – elmondta Barabás Mónika
8. Vezér – elmondta Pajor Gizella
9. Semmiért egészen – elmondta Némedi Imre
10. Nem nyúlok hozzád, csak nézem, hogy alszol – elmondta Némedi Imre
11. Lóci óriás lesz – elmondta Papp Emese
12. Zenezám
13. Vajda Gábor: Egy költészet sajátosságai
14. Dsuang Dszi álma – elmondta Basity Petra
15. Szun Vu Kung lázadása – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
16. Zenezám
17. Különbéke – elmondta Bencsik István
18. Én és ti, többiek – elmondta Barabás Mónika
19. Ardsúna és Siva – elmondta Kollár Ilona
20. Az üdvözült lány – elmondta Péter Angéla
21. A nyugodt csoda – elmondta Pajor Gizella
22. Babits – elmondta Horváth Emma
23. Játszani – elmondta Horváth Emma
24. Mindenütt ott vagy – elmondta Némedi Imre
25. Nem! – elmondta Basity Petra
26. Robbanások – elmondta Bencsik István
27. Misztikus párbeszéd – elmondta Péter Angéla

Közreműködött: Füstner István (gitár) és Béres Zoltán (fuvola)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Liceummal együtt szerveztünk, 2000. június 28-án, szerdán 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1126.) szám

2000. VI. 30.

CICASÁGOK

Legfiatalabbjaink bemutatkozása

M ü s o r

1. Horváth Emma: A huncutságok bájosága
2. Részletek a „Cicaságok”-ból és a „Cirógató”-ból – elmondták Bem Tamás, Bem Zoltán, Fodor Emese, Csányi Éva, Balassa Gábor, Hegedűs Alinda, Péter Erika, Péter Izabella, Liszi Melinda, Vidákovity Arsen, Kóci Ágnes, Fejes Klapka Livia

3. Nógrádi Gábor: A macska – elmondta Péter Izabella
4. Katalán népdal, A tolvaj dala – gitáron előadta Balázsevity István
5. Francisko Torrega: Nagy keringő – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
6. Emil Hradecky: Csacsacsacs – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
7. Luvig van Beethoven: Variációk, Emil Hradecky: Valcer – előadta Görög Enikő és Görög Noémi

CICASÁGOLÓ – Helen Exley gyűjtése

Pnn Brown, Stephen Baker, Marica Fischer, Dominic Causel, Robert 'Lynel, P. G. Woodhouse, Paul Gasllico, P. H. Anden, Katrina Smytke, Mark Twain, Nam Porter, Willliam Toms, Allen és Ivy Dodol, Alfred Nath Whitehead, Dilys Laing, Colette, Magnard Good Stoddard

CIRÓGATÓ – Sammantha Armstrong gyűjtése

Idézetek: Roseanne Brown, Barbara Weboter, Carlotte Gray, Pann Brown, Mary Morrow Lindbergh, W. H. Anden, Mary Bly, Collette, John Weitz, Rosemary Nisbet, Marion Ganetty, Compton Mackenzie, Jenny de Vries, Arthur Bridges
Közreműködött: a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara Varga Péter vezetésével

Kísérőrendezvény: Péter Erikának, Nemes Fekete Edit keramikusnő tanítványának alkalmi kiállítását Horváth Emma nyitotta meg.

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. június 30-án, pénteken 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLIII. évf. 7. (1127.)

szám 2000. VII. 6.

NE TOVÁBB!
Évadzáró műsor

1. Horváth Emma: Az újabb idény végén
2. Három dunántúli népdal – furulyán előadta Varga Attila
3. Zágon István: A gyermek hasonlít – elmondta Papp Emese
4. Koch Valéria: Betti meséli – elmondta Bem Tamás
5. Szabó Palócz Attila: Leó és a postás – elmondta Bem Zoltán
6. Osvát Erzsébet: Ikerk – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
7. Zelk Zoltán: Ákombákom – elmondta Szikora Krisztina
8. Gazdag Erzsébet: Csigabiga néne – elmondta Szikora Natália
9. Cicaságok (3) – elmondta Csorba Ákos

10. Radnóti Miklós: Gyermekkori emlék – elmondta Balassa Gábor
11. Csorba Piroska: A nagypapa születésnapja – elmondta Fodor Emese
12. Fecske Csaba: A palacsintás kisfiú – elmondta Balassa Gábor
13. Alan Alexander Milne: Bűnbocsánat – Devecseri Gábor fordítása – elmondta Fodor Emese
14. Brasnyó István: A kovácshoz járok – elmondta Balassa Gábor
15. Összefolyik a Nagy-Tisza a Dunával – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara Varga Péter vezényletével
16. Petőfi Sándor: Reszket a bokor – elmondta Kóci Ágnes
17. Robert Burns: Falusi randevű – Szabó Lőrinc fordítása – előadta Papp Emese
18. Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor – elmondta Kóci Ágnes
19. A vadrécesült (magyar népmese) – elmondta Péter Angéla
20. Szép a rozmaringszál (hat népdal) – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara Varga Péter vezényletével

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. július 6-án, csütörtökön 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLIII. évf. 8. (1128.) szám

2000. VIII. 9.

LÁNC, LÁNC...

Basity Gréta és Basity Petra előadóestje

M ű s o r

1. Geoffrey Chaucer: Canterbury mesék (prológus) – Vas István fordítása – elmondta Basity Gréta
2. Fridrich Schiller: A kesztyű – Képes Géza fordítása – elmondta Basity Petra
3. Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai – elmondta Basity Gréta
4. Brasnyó István: Vidék – elmondta Basity Gréta
5. Kányádi Sándor: Fától fáig – elmond Basity Petra
6. Áprily Lajos: Pele-ütő Dénkó – elmondta Basity Gréta
7. Vajda János: Vasúton – elmondta Basity Gréta és Basity Petra
8. Weöres Sándor: Az éjszaka csodái – előadta Basity Petra
9. Vörösmarty Mihály: Hűség – elmondta Basity Petra

Közreműködött: Balázsevity István

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. augusztus 9-én, szerdán 20 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

KONYHAKERTBEN S A KERT KÖRÜL

Versek a kertről

M ű s o r

1. A konyhai hulladékból készült kisplasztikák versenyzűrijének (Basity Gréta, Boros György és Dánielfi Ildikó) eredményhirdetése
2. Horváth Emma: Bevezető
3. Csanádi Imre: Öszköszöntő – elmondta Fodor Emese
4. Páskándi Géza: Konyhakertben s a kert körül – elmondta Bem Tamás
5. Fehér Ferenc: Kiszámoló – elmondta Csorba Ákos és a szavalókórus
6. Nemes Nagy Ágnes: Ki ette meg a málnát? – elmondta Hegedűs Alinda
7. Egy szem babot ültettem (népköltés) – elmondta Kollár István
8. Csoóri Sándor: Körtefa a Balassa Gábor
9. Szalai Borbála: Darázs – elmondta Kollár István
10. Weöres Sándor: Dongó – elmondta Bem Zoltán
11. József Attila: Hangya – elmondta Balassa Gábor
12. Jean de La Fontaine: A tücsök és a hangya – Rónay György fordítása – elmondta Bem Tamás
13. Ténagy Sándor: Dióverés – elmondta Matisa Petra Leona
14. Osvát Erzsébet: Diódáridó – elmondta Fodor Emese
15. Kányádi Sándor: Alma – elmondta Csorba Ákos
16. Csanádi Imre: Alma – elmondta Liszi Melinda
17. Hajnal Anna: Hernyólakodalom – elmondta Bem Zoltán
18. Szalai Borbála: Színek – elmondta Liszi Melinda
19. Hajnal Anna: Virágok – elmondta Liszi Melinda
20. Túri Gábor: A savanyú foka – elmondta Balassa Gábor
21. Kányádi Sándor: Káposztásvers – elmondta Kollár István
22. Túri Gábor: Az asztalon – elmondta Bem Zoltán
23. Csukás István: Dalocska – elmondta Bem Tamás
24. Sarkadi Sándor: Lomb lehullott, mák kipergett – elmondta Fodor Emese

Rendező: Horváth Emma

Kísérő rendezvény: kiállítás konyhai hulladékból a helyszínen készített kisplasztikákból (versenyzők: általános iskolások)

A műsort 2000. augusztus 29-én, kedden 18 órai kezdettel az evangélikus templom udvarában tartottuk meg.

KONYHAKERTBEN S A KERT KÖRÜL

M ű s o r

1. Horváth Emma: A háztartási hulladékból készült művekről
2. Csanádi Imre: Öszköszöntő – elmondta Fodor Emese
3. Páskándi Géza: A konyhakertben s a kert körül – elmondta Bem Tamás
4. Fehér Ferenc: Kiszámoló – elmondta Csorba Ákos
5. Nemes Nagy Ágnes: Ki ette meg a málnát? – elmondta Hegedűs Alinda
6. Weöres Sándor: Dongó – elmondta Bem Zoltán
7. József Attila: Hangya – elmondta Balassa Gábor
8. Jean de La Fontaine: A tücsök és a hangya – Rónay György fordítása – elmondta Bem Tamás
9. Osváth Erzsébet: Diódáridó – elmondta Fodor Emese
10. Páskándi Géza: Madárijesztő – elmondta Vidákovity Arsen
11. Kányádi Sándor: Alma – elmondta Csorba Ágnes
12. Csanádi Imre: Alma – elmondta Liszi Melinda
13. Hajnal Anna: Hernyólakodalom – elmondta Bem Zoltán
14. Szalai Borbála: Színek – elmondta Liszi Melinda
15. Hajnal Anna: Virágok – elmondta Liszi Melinda
16. Végh Anna: Hősi ének egy tortáról – elmondta Péter Erika
17. Túri Gábor: A savanyú foka – elmondta Balassa Gábor
18. Túri Gábor: Az asztalon – elmondta Bem Zoltán
19. Csukás István: Dalocska – elmondta Bem Tamás
20. Sarkadi Sándor: Lomb lehullott, makk kipergett – elmondta Fodor Emese

Az előadást 2000. szeptember 14-én, csütörtökön 17 órai kezdettel a Gerontológiai Központban tartottuk meg.

KÖDÖSÍTÉS

Papp Máriaó budapesti költő versei

M ű s o r

1. Vajda Gábor: Bevezető
2. Mese tanulsággal – elmondta Péter Angéla
3. Tagfelvétel ügyében – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
4. Tárgyaim – elmondta Horváth Emma
5. Közélet – elmondta Pajor Gizella

6. És félek – elmondta Pajor Gizella
7. Ködösítés – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
8. Partizán – elmondta Bencsik István
9. (Ideje volna) – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
10. Legenda – elmondta Pajor Gizella
11. Mejjes-faros (tündérmese) – elmondta Horváth Emma
12. Dies irae – elmondta Némedi Imre
13. A költővel Vajda Gábor beszélgetett

A rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Líceummal együtt szerveztünk, 2000. szeptember 6-án, szerdán 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

*Pajor Gizella legkedvesebb versével
köszöntötte kollegáit*

Rendkívüli (1132). szám

2000. X. 19.

MŰSZAKIAK A MŰVÉSZETBEN

M ű s o r

1. Horváth Emma: Nostalgiazunk
2. Wass Albert: A bujdosó imája – elmondta Némedi Imre

3. Miroslav Krleža: A fű halála alkonyatkor – elmondta Pajor Gizella
4. Babits Mihály: Ősz és tavasz között – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
5. Robert de Visée: Passacaille – fuvolán előadta Béres Zoltán, gitáron kísérte Füstner István
6. Juhász Gyula: Cézár halála – elmondta Péics Hajnalka
7. Greeno lee ves (Franais cutting) – előadta a Béres–Füstner kettős
8. Vas István: Etruszk szarkofág – elmondta Pajor Gizella
9. Georg Friedrich Händel: Grave – előadta a Béres–Füstner kettős
10. Juhász Gyula: Giokonda – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
11. Garai Gábor: A rózsza – elmondta Pajor Gizella
12. Thomas Campion: When totter lute Coninna Sings
13. Ady Endre: Imádság háború után – elmondta Némedi Imre
14. Szabó Lőrinc: Lóci óriás lesz – elmondta Pajor Gizella
15. Babits Mihály: Bólyai – elmondta Péics Hajnalka
16. Lodovico Roncalli: Sarabande előadta a Béres–Füstner kettős
17. Füst Milán: A magyarokhoz – elmondta Némedi Imre
18. Ady Endre: A Sion-hegy alatt – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
20. Miatyánk... – elmondta Némedi Imre

Közreműködött: Péics Hajnalka, a szabadkai Építőmérnöki Kar tanára, a szabadkai Műszaki Főiskola négy dolgozója: Füstner István (gitár), Lőrinc Zsuzsanna, Némedi Imre és Pajor Gizella, valamint Béres Zoltán (fuvola)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. október 19-én, csütörtökön 19 órai kezdettel a Városi Könyvtárban emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLIII. 10. évf. (1133.) szám

2000. X. 22.

JÁTSZÓTÁRSUNK SZÜLETETT

M ű s o r

1. Horváth Emma: Bevezető
2. Horvát kórusdalok
3. Dsida Jenő: Krisztus – előadta a szavalókórus
4. Egyed Emese: Játsszótársunk született – elmondta Fodor Emese
5. József Attila: Betlehemi királyok – előadta Bem Tamás és Bem Zoltán
6. Heinrich Heine: A háromkirályok napkeletről – Fazekas Anna fordítása – elmondta Péter Erika
7. Sík Sándor: Mária és Márta – elmondta Csányi Éva és Liszi Melinda
8. Kiss József: Pilátus – elmondta Vidákovity Arsen
9. Szentirmai Jenő: Szomjazom – elmondta Papp Emese

10. Dsida Jenő: Húsvéti ének az üres sziklasír mellett – elmondta Péter Izabella
11. Jacopone da Todi: Stabat mater – Babits Mihály fordítása – elmondta Kóci Ágnes
12. Dsida Jenő: Mária szobra a kertben – elmondta Csányi Éva és Liszi Melinda
13. Ady Endre: A Sion-hegy alatt – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
14. Arany János: Szent László – elmondta Liszi Melinda

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. október 22-én, vasárnap 15 órai kezdettel a Szent György-templomban tartottuk meg.

XLIII. 11. évf. 11. (1134.) szám

2000. XI. 17.

MÉCSVIRÁG

A Csáth Kör fiataljainak estje

M ü s o r

1. Johannes Brahms: IV. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
2. Bevezető: Mi is az a Csáth Kör? – elmondta Liszi Melinda és Péter Izabella
3. Fehér Ferenc: Kiszámoló, őszi bors – előadta a szavalókórus
4. Kányádi Sándor: Ha én zápor volnék – elmondta Hegedüs Alinda
5. Kányádi Sándor: Hogyha lovam volna – elmondta Hajnal Edvin
6. Kányádi Sándor: Rókaétlap – elmondta Péter Erika
7. Kányádi Sándor: Három székláb – elmondta Vidákovity Arsen
8. Egyed Emese: Vallomás – elmondta Hegedüs Alinda
9. Egyed Emese: Téli cserebere – elmondta Liszi Melinda
10. Egyed Emese: Olvasunk – elmondta Hegedüs Alinda
11. Lévy Erzsébet: A gondolatolvasó – elmondta Csányi Éva
12. Johannes Brahms: III. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
13. Fehér Ferenc: Hintázás – elmondta Fodor Emese
14. Fehér Ferenc: A vízholdó gyerek és a hörcsög – elmondta Liszi Melinda
15. Az irigy bátya (vajdasági magyar népmese) – előadta Péter Izabella
16. Ozsvald Árpád: Kérdező – elmondta Csányi Éva
17. Fehér Ferenc: Búbos kemence, Kukoricapattogatás – előadta a szavalókórus
18. Erdélyi József: Cirokhegedű – elmondta Balassa Gábor
19. József Attila: Betlehemi királyok – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
20. Zelk Zoltán: Varázskréta – elmondta Hajnal Edvin
22. Johannes Brahms: V. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Rendező: Horváth Emma

Segédrendező: Basity Gréta

Az előadást 2000. november 17-én, pénteken 18 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében a kárpát-medencei gyermeklapok szerkesztőinek harmadik szabadkai és újvidéki tanácskozása alkalmából tartottuk meg.

XLIII. 12. évf. (1135.) szám

2000. XII. 13.

AZ ÉLŐ SZOBOR
Vörösmarty-emlékest

M ű s o r:

1. Zenezám
2. Lakatos Irén: Vörösmarty – elmondta Csányi Éva
3. Vajda Gábor: A kétszáz éves Vörösmarty
4. Vörösmarty Mihály: A templomba záratásomkor – elmondta Basity Gréta
5. Hűség – elmondta Basity Petra
6. A Guttenberg-albumba – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
7. Szép Ilonka – elmondta Némedi Imre

*Vörösmarty születésének kétszázadik
évfordulójáról is megemlékeztünk.
Felvételünkön Csányi Éva*

8. A merengőhöz – elmondta Pajor Gizella
9. Zenezám
10. Vajda Gábor: Értelmezés
11. Szózat – elmondta Némedi Imre
12. Az élő szobor – elmondta Barabás Mónika
13. Liszt Ferenchez – elmondta Barabás Mónika
14. Gondolatok a könyvtárban – elmondta Barabás Mónika
15. Előszó – elmondta Kollár Ilona
16. A vén cigány – elmondta Bencsik István
17. Zenezám

Közreműködött: Gordana Žikanović zongorán Liszt Ferenc kései műveit adta elő

Műsorvezető: Vajda Gábor

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Liceummal együtt szerveztünk, 2000. december 13-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg a költő születésének 200. évfordulója alkalmából.

Rendkívüli (1136.) szám

2000. XII. 28.

TERÍTSÜNK ASZTALT ÉS SZÍVET

Karácsonyi-újévi műsor

M ű s o r

1. Mennyből az angyal. Csillag puha éjben..., a kis Jézus megszületett, örvendjünk..., Pásztorok, nyájatoktól keljetek fel, Karácsony éjjelén, Betlehemi kisvárosban – előadta a Szent György-templom gyermekkórusa (művészeti vezető: Latyák Mária), kísért Balázsevyt István és Léner Jácinta (gitár), valamint Székely Mária (szintetizátor)
2. Ünnepi beszédet mondott Dolinsky Árpád lelkész szuperintendáns
3. Lőrinc Zsuzsanna: Karácsonyi gondolatok
4. A Jó Pajtás című gyermeklap két ifjú munkatársa, Bíró Orsolya és Soós Georgina olvasta fel írását
5. Ács Károly: Advent – elmondta Basity Petra
6. Csanádi Imre: Karácsony angyalai – elmondta Balassa Gábor
7. Kosztolányi Dezső: Ajándék – elmondta Liszi Melinda
8. Veres Csilla: Karácsony előtt – elmondta Csorba Ákos
9. Nemes Nagy Ágnes: Ház a hegyoldalon (részlet) – elmondta Basity Gréta
10. Kosztolányi Dezső: Karácsony – elmondta Helényi Orsolya
11. Veres Csilla: Karácsony – elmondta Ágó Krisztina
12. Donászy Magda: Karácsony van – elmondta Fodor Emese

13. Donászy Magda: Karácsonyi vacsora – elmondta Ágó Krisztina
14. Karácsony éjszakáján, Bárcsak előbb felébredtem volna, Csoda-pásztorok, Pásztorok, keljünk fel, Hej, víg juhászok, csordások, Karácsonyi bölcsődal, Karácsony éjszakáján II. változat – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara Varga Péter vezetésével
15. Csanádi Imre: Karácsony fája – elmondta Bem Tamás
16. Karácsonynak éjszakáján. (népköltés) – elmondta Péter Erika
17. Visky András: Betlehemi ünnep – elmondta Hegedüs Alinda
18. Weöres Sándor: Nő a dér, álom jár – elmondta Hajnal Edvin
19. Babits Mihály: Karácsonyi ének – elmondta Papp Emese
20. Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony – elmondta Bem Zoltán
21. Várnai Zseni: Pásztorok, pásztorok – elmondta Csányi Éva
22. Nadányi Zoltán: Betlehemesek – elmondta Péter Izabella
23. Tudom, jól tudjátok (népköltés) – elmondta Vidákovity Arsen
24. Csanádi Imre: Karácsonyi pásztorok – elmondta Kollár István
25. Karácsonynak éjszakáján, Bárcsak előbb felébredtem volna. Csordapásztorok, Pásztorok, keljetek fel, hej, víg juhászok, csordások, Karácsonyi bölcsődal – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara Varga Péter vezetésével

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. december 28-án, csütörtökön 18 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Karácsonyi üjévi műsoraink rendszeres vendége volt a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népdalkórusa vezetőjével, Varga Péter karnaggyal

UGYE, ZENG A SZÍVED?

Ünnepi műsor a magyar kultúra napja alkalmából

M ű s o r

1. Bartók Béla: Három rondó (I.) – zongorán előadta Görög Enikő
2. Kucsera Géza községi oktatási titkár: Kultúránk ünnepe
3. Kosztolányi Dezső: Zászló - előadta szavalókórusunk (Balassa Gábor, Hajnal Edvin, Kollár István, Vidákovity Arsen)
4. Vörösmarty Mihály: Szózat – elmondta Csányi Éva
5. Bartók Béla: Opus 14, 3. tétel – zongorán előadta Görög Noémi
6. Arany János: Zách Klára – elmondta Basity Gréta
7. Arany János: Rozgonyiné – elmondta Liszi Melinda
8. Zrínyi Miklós: A török áfium ellen való orvosság (részletek) – elmondta Papp Emese
9. Gyulai Pál: Pókainé – elmondta Péter Izabella
10. Bartók Béla: Opus 14, 4. tétel – zongorán előadta Görög Noémi
11. Illyés Gyula: Óda a törvényhozóhoz (részlet) – elmondta Némedi Imre
12. Bartók Béla: Három rondó (III.) – zongorán előadta Görög Noémi
13. Illyés Gyula: Mariska házat választ (részletek) – elmondta Basity Petra
14. Fehér Ferenc: Egyetlen szó (részletek) – elmondta Némedi Imre
15. Bartók Béla: Opus 14, 1. tétel – zongorán előadta Görög Noémi
16. A vadrécesült (magyar népmese) – elmondta Péter Angéla
17. Devecseri Gábor: Papageno verse – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
18. Áprily Lajos: Március – előadta szavalókórusunk (Ágó Krisztina, Ágó Mónika, Hegedűs Alinda, Fodor Emese, Péter Erika)
19. Johannes Brahms: IV. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Kísérő rendezvény: Gyurkovics Hunor festőművész Fellendülés című tárlata a Városi Könyvtár galériájában – A kiállítást Boros György községi művelődési titkár nyitotta meg az irodalmi est kezdete előtt

Műsorvezető: Bencsik István

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. január 19-én, pénteken 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg a magyar kultúra napja alkalmából.

Életjel

Csáth Géza Művészetbaráti Kör

2001. JANUÁR 19-ÉN, PÉNTEKEN, 19 ÓRAKOR
A VÁROSI KÖNYVTÁR
EMELETI OLVASÓTERMÉBEN

UGYE ZENG A SZIVED ?

ÜNNEPI MŰSOR A MAGYAR KULTÚRA
NAPJA ALKALMÁBÓL

BESZÉDET MOND : KUCSERA GÉZA

A MŰSORT VEZETI: BENCSIK ISTVÁN

FELLÉPNEK : A CSÁTH GÉZA

MŰVÉSZEZETBARÁTI KÖR TAGJAI

KÖZREMŰKÖDIK : GÖRÖG ENIKŐ

ÉS GÖRÖG NOÉMI /ZONGORA/

KÍSÉRŐRENDEZVÉNY : GYURKOVICS HUNOR

FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSA

RENDEZŐ : HORVÁTH EMMA

BELÉPÉS DÍJTALAN

BIMBÓ ÉS VIRÁG

Csányi Éva, Liszi Melinda és Péter Izabella előadóstje

M ű s o r

1. Johann Sebastian Bach: Prelúdium – B-dúr fuga – zongorán előadta Dér Andrea
2. Lőrinc Zsuzsanna: Egy vállalkozás dicsérete
3. Fryderyk Chopin: F-moll etűd – zongorán előadta Dér Andrea
4. Részletek a Kalevala című finn eposzból – elmondta Liszi Melinda, Péter Izabella és Csányi Éva
5. Kocsár Miklós: Salus Hungaricus – II. rész – fuvolán előadta Varga Csilla
6. Janus Pannonius: A szelek versenye – elmondta Liszi Melinda
7. Bartholdy Felix Mendelssohn: Dalok szöveg nélkül – zongorán előadta Dér Andrea
8. Vörösmarty Mihály: A merengőhöz – elmondta Csányi Éva
9. Vörösmarty Mihály: A holdhoz – elmondta Liszi Melinda
10. Kocsár Miklós: Salus Hungaricus – I. rész – fuvolán előadta Varga Csilla
11. Ady Endre: Havasok és riviéra – elmondta Péter Izabella
12. Ady Endre: A Hortobágy poétája – elmondta Péter Izabella
13. Babits Mihály: Messze... messze – elmondta Csányi Éva
14. Babits Mihály: Esti megérkezés – elmondta Csányi Éva
15. Babits Mihály: Csipkerózsa – elmondta Liszi Melinda
16. József Attila: Gyöngy – elmondta Csányi Éva
17. József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék – elmondta Csányi Éva
18. Bogár István: Kanásztánc – fuvolán előadta Varga Csilla
19. A két kövér barát (magyar népmese) – elmondta Péter Izabella
20. Hans Kristian Andersen: A nagyravágyó tű – elmondta Liszi Melinda
21. Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat is – elmondta Péter Izabella
22. Mért küldött? (népdal) – fuvolán előadta Varga Csilla
23. Nagy László: Tűz – elmondta Csányi Éva
24. Somlyó György: Bimbó és virág közt – elmondta Liszi Melinda
25. Szokolai Sándor: Incelkedés – fuvolán előadta Varga Csilla

Közreműködött: Dér Andrea (zongora) és Varga Csilla (fuvola)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. február 27-én, kedden 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

TESTVÉREK
Testvérpár-versmondók estje

M ű s o r

1. Johannes Brahms: III. magyar tánc (négykezes) – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
2. Péter Angéla: Nem külön-külön: együtt
3. Kassák Lajos: Testvérek – elmondta Szikora Krisztina
4. Osváth Erzsébet: Ikrek – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
5. Bartók Béla: III. rondó – zongorán előadta Görög Enikő
6. Kassák Lajos: Tavasz játék – elmondta Szikora Natália
7. Szabó Lőrinc: Arany nap – elmondta Szikora Krisztina
8. Gazdag Erzs: Csigabiga néne – elmondta Szikora Natália
9. Rónay György: Hazudós mese – elmondta Szikora Krisztina
10. Bartók Béla: Szvit I. tétel – zongorán előadta Görög Noémi
11. Áprily Lajos: Március – elmondta Ágó Krisztina
12. Simon István: Piros molnár – elmondta Ágó Mónika
13. Szabó Lőrinc: Cila – elmondta Ágó Krisztina
14. Simon István: Fogfájósan – elmondta Ágó Krisztina

Testvérpár versmondók és zongoristák. (Basity Petra, Görög Noémi, Basity Greta, Görög Enikő)

15. Szabó Lőrinc: Nefelejcs – elmondta Ágó Mónika
16. Szergej Prokofjev: Prelúdium – zongorán előadta Görög Enikő
17. Szabó Lőrinc: Nyitnikék – elmondta Csányi Éva
18. Lévai Erzsébet: Gondolatolvasó – elmondta Csányi Éva
19. Gazdag Erzszi: A vízipók malma – elmondta Csányi Sándor
20. Fouré: Dolly (négykezes) – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
21. Kosztolányi Dezső: Zászló – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
22. Kányádi Sándor: Kilenc kecske – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
23. Tizenkét találós kérdés – feltette Bem Tamás és Bem Zoltán
24. Bartók Béla: I. rondó – zongorán előadta Görög Enikő
25. Nadányi Zoltán: Az első pogácsa – elmondta Péter Erika
26. Vörösmarty Mihály: Petike – elmondta Péter Izabella
27. B. Foky István: Marcibandi szerelme – elmondta Péter Erika
28. Arany János: A tudós macskája – elmondta Péter Izabella
29. Szergej Prokofjev: Ördögi sugallat – zongorán előadta Görög Noémi
30. Friedrich Schiller: A kesztyű – Képes Géza fordítása – elmondta Basity Petra
31. Kosztolányi Dezső: Mély éjeken... – elmondta Basity Gréta
32. Csoóri Sándor: Anyám fekete rózsza – elmondta Basity Petra
33. Kosztolányi Dezső: Még büszkén vallom, hogy magyar vagyok – elmondta Basity Gréta
34. Johannes Brahms: V. magyar tánc (négykezes) – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. március 6-án, kedden 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1140.) szám

2001. III. 19.

HETEDIK ÉVKÖNYVÜNK

M ű s o r

1. Szergej Prokofjev: C-dúr prelüd – zongorán előadta Görög Enikő
2. Farkas Zsuzsa: Az Életjel 7. évkönyvének méltatása
3. Élőújságunk kezdetei – Farkas Zsuzsa beszélgetése Burkus Valériával
4. Bartók Béla: Scherzó – zongorán előadta Görög Noémi
5. Garai Gábor: Rózsza – elmondta Pajor Gizella
6. Csépe Imre: Halk vallomás – elmondta Süveges Eta
7. Ivan Minatti: Valakit szeretned kell – Fehér Ferenc fordítása – elmondta Papp Emese

*Gurai Gábor Rózsa c. versét
Pajor Gizella mondta el
7. Évkönyvünk bemutatóján.*

*Lorca Sirató énekével Bada Irén
ismertette meg vendégeinket.*

8. Simon István: Petőfi Aranyéknál – elmondta Vidákovity Arsen
9. Bartók Béla: Két rondó – zongorán előadta Görög Enikő
10. Molcer Mátyás: Etüdök gyermekhangra – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
11. Federico Garcia Lorca: Siratóének – elmondta Bada Irén
12. Tompa Mihály: A csalogány és a sas – elmondta Karna Margit
13. Szergej Prokofjev: Ördögi sugallat – zongorán előadta Görög Noémi
14. Kosztolányi Dezső: Jó élet – elmondta Kasza Éva
15. Molcer Mátyás: Túl a hidegen – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
16. Szabó Lőrinc: Szun Vu Kung lázadása – elmondta Balázs Piri Zoltán
17. Gabriel Fauré: Spanyol tánc (négykezes) – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Az összekötő szöveget írta és elmondta: Lőrinc Zsuzsanna

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. március 19-én, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

ÖSSZEFONÓDÁS

Irodalmi műsor a magyar nyelv és a magyar költészet napja alkalmából

M ű s o r

1. Vajda Gábor: Cselekvésre ösztönző ünnep
2. Tompa Mihály: Lant és korona (részlet) – elmondta Kóci Ágnes
3. József Attila: (Magad emésztő...) – elmondta Papp Emese
4. József Attila: Lassan, tűnődve – elmondta Vörös Imelda
5. József Attila: Istenem – elmondta Papp Emese
- 6–7–8. Baranovszky Edit B. Foky István, Molcer Mátyás és Szabó Palócz Attila verseiből olvasott fel
9. Ady Endre: A Hortobágy poétája – elmondta Vörös Imelda
10. Illyés Gyula: Mariska hazát választ (részletek) – elmondta Basity Petra
11. Hajdú Ágnes, Kokity Rozália és Vikor Györgyi szabadkai magyartanárok vallottak a nyelvről és hivatásukról

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet az Énképpel és a Szabad Liceummal együtt szerveztünk, 2001. április 2-án, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg a magyar nyelv és költészet napja alkalmából.

BÉKESSÉG NEKTEK, ÉN VAGYOK

Nagyböjti-húsvéti műsor

M ű s o r

1. Menegali Palestrina: Jesu salvator mundi, Millenniumi antifóna: Áldott légy, Giuseppe Tartini: Stabat mater, Magnificat: Magasztalja lelkem az Urat – előadta a Schola Cantorum Paulinum fiúkórusa Miocs József vezényletével – zenei kíséret: Dobó Róbert (szintetizátor)
2. Ünnepi beszédet mondott: főtisztelendő Kovács Ervin, a Szent Teréz-székesegyház segédlelkésze
3. Ó, Isten arca, Mária-siralom (részlet), Alleluja, alleluja, Jézus feltámadt (ifjúsági ének), Húsvéti reggel – előadta a Szent György-templom gyermekórusa Latyák Mária vezényletével
4. Sik Sándor: A keresztút (részletek) – előadta Ágó Krisztina, Basity Gréta, Basity Petra, Helényi Orsolya, Kóci Ágnes, Kollár Ilona, Liszi Melinda, Pajor Gizella és Péter Angéla

5. Nagyböjti Mária-siralom (Bánát), Nézz, keresztény, a keresztre (Bánát), Föltámadt Krisztus e napom alleluja (Bánát), Húsvétvasárnapi ének (Bánát), Alleluja, örvendezzünk (Sárköz), Ma van húsvét napja (Bánát) – A bánáti népi énekeket Kónya Sándor gyűjtötte – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara Varga Péter irányításával

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. április 9-én, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1143.) szám

2001. IV. 28.

BEMUTATKOZUNK

M ű s o r

1. Kölcsey Ferenc: Himnusz – elmondta Liszi Melinda
2. Dsida Jenő: Templomablak – elmondta Basity Gréta
3. Garai Gábor: Magyarul – elmondta Kollár Ilona
4. Szécsi Margit: Szertartás délen – elmondta Basity Gréta
5. Feltámadt Krisztus e napon, Húsvétvasárnapi ének, Alleluja, örvendezzünk, Ma van húsvét napja – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara

*Pilinszky munkásságát Vajda Gábor
méltatta*

*A gyermeknapi műsoron Vidákovity
Arszen népmesével lépett fel*

6. Horváth Emma: Köszöntő
7. Tompa Mihály: A csalogány és a sas – elmondta Basity Petra
8. Kosztolányi Dezső: Ábécé a hangról és szavalásról (részlet) – elmondta Helényi Orsolya
9. Friedrich Schiller: A kesztyű – Képes Géza fordítása – elmondta Basity Petra
Kék ibolya bűnak hajtja a fejét, Esik eső, bugyborékol, Betyár vagyok,
Sárgarépa icike, parányi – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara
10. Csoóri Sándor: Rikoltások – elmondta Vidákovity Arsen
11. Vajda János: Vasúton – elmondta Basity Gréta és Basity Petra
12. Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat is (részlet) – elmondta Péter Izabella
13. Petőfi Sándor: A vándorlegény (részletek) – elmondta Vidákovity Arsen
14. Váci Mihály: Mindenütt otthon – elmondta Kollár Ilona
15. Simon István: Annuska – elmondta Oláh Celesztina
16. Petőfi Sándor: A tintásüveg – elmondta Péter Angéla
17. Wolfgang Goethe: Pál és Pálné – Dóczi Lajos fordítása – elmondta Péter Angéla
18. Petőfi Sándor: Lopott ló – elmondta Péter Izabella
19. Tisza partján mandulafa virágzik, Hej, halászkok, halászkok, Farkas Ilka bő szoknyája – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara
20. Garai Gábor: Gyermekkori halászat – elmondta Liszi Melinda
21. Kormos István: Mörren Morcogi Micó tejet vásárol – elmondta Basity Petra
22. Áprily Lajos: Pele-ütő Dénkó – elmondta Basity Gréta
23. Vadrécesült – magyar népmese – előadta Péter Angéla
24. Szép a rozmaringszál, egy csokorba, Rika, rika, paprika, Jaj, de széles, Mári néni egy ingbe, pöndölbe, Egy szem körte – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. április 28-án, szombaton 18. 30 órai kezdettel a nagybecskereki Madách Irodalmi színpad vendégeként az ottani színházban tartottuk meg.

XLIV. évf. 5. (1144.) szám

2001. V. 16.

MIFÉLE FÖLD ALATTI HARC

Pilinszky János- emlékest

M ű s o r

1. Vajda Gábor: Bevezető
2. Francia fogoly – elmondta Bencsik István
3. Parafrázis – elmondta Lőrinc Zsuzsanna

4. Kihűlt világ – elmondta Péter Angéla
5. Harbach 1944 – elmondta Bencsik István
6. Senki földjén – elmondta Pajor Gizella
7. Apokrif – elmondta Horváth Emma
8. Te győzz le – elmondta Basity Gréta
9. Éjféli fürdés – elmondta Basity Petra
10. Halak a hálóban – elmondta Pajor Gizella
11. Magamhoz – elmondta Kollár Ilona
12. Miféle föld alatti harc – elmondta Némedi Imre
13. Sírvers – elmondta Horváth Emma
14. Panasz – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
15. Novemberi Elízium – elmondta Némedi Imre
16. Introitus – elmondta Helényi Orsolya

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet a Szabad Líceummal együtt szerveztünk, 2001. május 16-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében Pilinszky János születésének nyolcvanadik és halálának huszadik évfordulója alkalmából tartottuk meg.

Rendkívüli (1145.) szám

2001. V. 26.

RÓKAÉTLAP Gyermeknap műsor

M ű s o r

1. Fehér Ferenc: A vízherdó gyerek és a hörcsög – elmondta Liszi Melinda
Kányádi Sándor versei
2. Hajnalban a csillagok – elmondta Bem Zoltán
3. Kerekítő – elmondta Bem Tamás
4. Három székláb – elmondta Vidákovity Arsen
5. Pulykaszéken – elmondta Péter Erika
6. Krumplis mese – elmondta Csányi Éva
7. Az okos kos – elmondta Péter Izabella
8. Rókaétlap – elmondta Péter Erika
9. Kilenc kecske – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. május 26-án, szombaton 15 órai kezdettel a pécsi Szivárvány Gyermekházban tartottuk meg.

KI SZÓLAL MEG ELŐSZÖR?
Gyermeknap műsor

M ű s o r

1. Babits Mihály: Csipkerózsa – elmondta Liszi Melinda
2. Ki szólal meg először? (magyar népmese) – előadta Vidákovity Arsen
3. A teknősbéka keletkezése (ludasi népmese) – előadta Bem Zoltán
4. A lusta legény meg az igyes lány (ludasi népmese) – előadta Csányi Éva
5. Az irigy bátya (vajdasági magyar népmese) – előadta Péter Izabella
6. Mátyás király és az igazságos szegény embőr (ludasi népmese) – előadta Bem Tamás
7. A halál és az öregasszony (vajdasági magyar népmese) – előadta Péter Erika

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. május 27-én, vasárnap 10. 30 órai kezdettel a nagyárpádi (Magyarország) Művelődési Házban adtuk elő a helybeli gyerekekkel együtt.

HAZA A MAGASBAN

Közreműködött: Basity Gréta, Basity Petra, Fodor Emese, Liszi Melinda, Papp Emese, Péter Erika, Péter Izabella

Az összeállítást a Duna Televízió sugározta 2001. május 27-én, vasárnap 14 órai kezdettel. A felvétel az általa szervezett Haza a Magasban Versmondó Mozgalom Kőszegen 2001. április 7-én megtartott országos döntőjén készült.

CSOKORBA KÖTVE

Mesék, jelenetek, dramatizációk versenyekről

M ű s o r

1. Johannes Brahms: III. magyar tánc
2. Horváth Emma: Bevezető
3. A szegény ember és az ördög (magyar népmese) – előadta Hajnal Edvin

4. A lusta legény és az igyes lány (ludasi népmese) – előadta Ágó Krisztina
5. A csúfalkodó légy (magyar népmese) – előadta Szikora Natália
6. Szent Péter és a cseresznye (ludasi népmese) – előadta Ágó Mónika
7. Éva teremtéséről (vajdasági magyar népmese) – előadta Balassa Gábor
8. A teknősbéka keletkezése (ludasi népmese) – előadta Bem Zoltán
9. Krisztus és a szomorú fűzfa (magyar népmese) – előadta Szikora Krisztina
10. Ki szólal meg először? (magyar népmese) – előadta Vidákovity Arsen
11. Mátyás király és az igazságos szegény ember (ludasi népmese) – előadta Bem Tamás
12. Bartók Béla: Három Csik megyei népdal
13. Találós kérdések – feltette Bem Tamás és Bem Zoltán
14. Bartók Béla: I. rondó
15. Csáth Géza: Szombat este – dramatizáció – előadta Balassa Gábor, Fodor Emese és Vidákovity Arsen
16. Anton Diabelli: D-dúr szonáta 2. tétel
17. William Shakespeare: Szentivánéji álom (Prológ) – előadta Liszi Melinda, Ágó Krisztina, Ágó Mónika, Csorba Ákos, Hajnal Edvin és Péter Erika
18. Tauré: Pas espagnol

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora)

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. június 5-én, kedden 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1149.) szám

2001. VI. 8.

A MAGYAROKHOZ

M ű s o r

1. Vörösmarty Mihály: Szózat – elmondta Némédi Imre
2. Arany János: Mátyás anyja – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
3. Gitárszámok – előadta Vladimir Todorović
4. Füst Milán: A magyarokhoz – elmondta Némédi Imre
5. Eörsi István: Egy álom – elmondta Pajor Gizella
6. Gitárszámok – előadta Vladimir Todorović

Az előadást 2001. június 8-án, pénteken 20 órai kezdettel a Diákotthonban tartottuk meg abból az alkalomból, hogy A Magyar Professzorok Világtanácsa (MPV) a Magyar Tudományos Akadémia Szabolcs–Szatmár–Megyei Tudományos Testületének közreműködésével 2001. június 8-án és 9-én Szabadkán tartotta meg a vajdasági magyar professzorok találkozóját.

AZ ÉN APÁMNAK

M ű s o r

1. Vujkovné Lippay Etelka: Apák napja
2. Móra Ferenc: Este – elmondta Kadvány Zsuzsanna
3. Cserebogár (népdal) – harmonikán előadta Kramer Ferenc
4. Móra Ferenc: A király kenyere (mese) – előadta Vujkovné Lippay Etelka
5. A papa – előadta Bencsik Tamara ének, szintetizátoron kísérte Hevér László
6. B. Foky István: Dédapagondok – elmondta Liszi Melinda
7. Valce (musette) – harmonikán előadta Kramer Ferenc
8. Gyóni Géza: Magyar asszony írja – elmondta Basity Petra
9. Radnóti Miklós: Emlékező vers, Ötödik ecloga – elmondta Basity Petra
10. Kosztlányi Dezső: Tanár az én apám – elmondta Basity Gréta
11. Levél a hitveshez – elmondta Basity Gréta
11. Blinka Ilonka magyar nótákat énekelt, zongorán kísérte Szlávnics Róbert
12. B. Foky István: Apa
13. Magyar nóták (Szép a rózsám..., Túl a Tiszán) – harmonikán előadta Kramer Ferenc
14. Leszállt a csendes éj, Valaki vár, Medres János: Városom – előadta Szabó István, zongorán kísérte Szlávnics Róbert
15. Az én apámnál nincs jobb a világon – előadta Bencsik Tamara, zongorán kísérte Hevér László

B. Foky István: Apátlanok – mesedramatizáció

Szereposztás

Narrátor	Liszi Melinda
Marcibandi	Balassa Gábor
Dalmata	Ágó Krisztina
Péter	Péter Erika

16. Magyar nóták és operettdalok – előadta a KODDE Öregfiúk énekkara

A verseket Vujkovné Lippay Etelka válogatta

Rendező: B. Foky István

Az előadást, amelyet a Népkör aranygenerációjával és az Énkép 2001 élőszo-
folyóirattal együtt rendeztünk, 2001. június 15-én, pénteken 18 órai kezdettel a
Művelődési Egyesület Kosztolányi Termében tartottuk meg az apák napja
alkalmából.

SZIGET

Burkus Valéria mesekönyveinek bemutatója

M ű s o r

1. Johann Sebastian Bach: Francia szvit (Allemand)
2. Megunt játékok szigete – dramatizáció – előadta Ágó Krisztina, Ágó Mónika, Hajnal Edina, Liszi Melinda, Péter Erika, Péter Izabella, Szikora Krisztina és Szikora Natália
3. Szergej Prokofjev: Prelúdium
4. Részlet a Tóni titka című regényből – felolvasta Péter Angéla
5. Furkósbot, ki az üvegől! (részlet) – felolvasta Tóth Erzsébet
6. Mihailo Živanović: Alla Jazz
7. Farkas Zsuzsa: Burkus Valéria az író és újságíró
8. Gabriel Fauré: Pas Espaguol
9. Horváth Mátyás: A megunt játékok szigetének méltatása
10. Anton Diabelli: D-dúr szonáta 3. tétel
8. Farkas Zsuzsa és Horváth Mátyás beszélgetése a szerzővel
9. Helena Omerović: Mesekönyvek bemutatója a Városi Könyvtárban
10. Makai Andrea: Hogyan illusztráltam a három kötetet?
11. Burkus Valéria válaszolt a közönség kérdéseire

Műsorvezető: Farkas Zsuzsa

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora)

Az est vendége: Burkus Valéria

Rendező: Horváth Emma

A könyvbemutatót 2001. június 19-én, kedden 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

CSOMÓPONT

Évadzáró előadás

M ű s o r

1. Tisza partján – népdalok énekkarra és citerára – előadták a Lányi Ernő Művelődési Egyesület együttese Varga Péter irányításával
2. Lőrinc Zsuzsanna: Bevezető
3. József Attila: A kanász – elmondta Kollár István

4. A csúfolódó légy (népmese) – előadta Szikora Natália
5. Krisztus és a szomorúfüz (népmese) – előadta Szikora Krisztina
6. Ted Hughes: A holdtövisek – előadta Ágó Mónika
7. Ted Hughes: A holdhollók – előadta Ágó Krisztina (mozgás: Péter Erika)
8. Szécsi Margit: Jelentés a szívdobogásról – elmondta Liszi Melinda
9. Mozgáskompozíció Szarapka Tibor szobraival, három részben – közreműködtek: Basity Gréta, Basity Petra, Papp Emese és Liszi Melinda
10. A zentai kertek alatt – népdalok énekkarra és citerára – előadták a Lányi Ernő Művelődési Egyesület együttese Varga Péter irányításával
11. Petőfi Sándor: A tintásüveg – elmondta Péter Angéla
12. Kartal Zsuzsa: Színek – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
13. Gárdonyi Géza: Festő falun – elmondta Némedi Imre
14. Moldvai táncok – előadta a Rézmonyos népzenei kisegyüttes Varga Attila vezetésével

Kíséző rendezvény: a gróf Széchenyi István Általános Iskola diákjainak rajzkiállítása Grubanov Martinek Emília tanítónő szervezésében

Rendező: Horváth Emma

Műsorvezető: Lőrinc Zsuzsanna

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. június 28-án 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1154.) szám

2001. VII. 19.

VERSEK ÉS ILLUSZTRÁCIÓK

M ű s o r

I. Kányádi Sándor versei és magyar népmesék

M ű s o r

Kányádi Sándor versei

1. Péter Angéla: Köszöntő
2. Hajnalban a csillag hallgat – elmondta Bem Zoltán
3. Nyári alma túl a fán – elmondta Ágó Krisztina
4. Nagyanyó kenyér – elmondta Ágó Mónika
5. Kerekítő – elmondta Bem Tamás
6. A tavon – elmondta Fodor Emese
7. Rókaétlap – elmondta Péter Erika
8. Csukástó – elmondta Fodor Emese
9. Kilenc kecske – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán

10. Pulykalesen – elmondta Péter Erika
11. Három székláb – elmondta Vidákovity Arsen
12. Az elveszett követ – elmondta Balassa Gábor

II. Magyar népmesék

1. Péter Angéla: Bevezető
2. Éva teremtéséről – előadta Balassa Gábor
3. Szent Péter és a cseresznye – előadta Ágó Mónika
4. A teknősbéka keletkezése – előadta Bem Zoltán
5. Ki szólal meg először? – előadta Vidákovity Arsen
6. A lusta legény és az igyes lány – előadta Ágó Krisztina
7. Mátyás király és az igazságos embőr – előadta Bem Tamás
8. A sajtot osztó róka – előadta Fodor Emese
9. Az öregasszony és a halál – előadta Péter Erika
10. Csali mese – előadta Fodor Emese

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. július 19-én, csütörtökön 20 órai kezdettel Gunarason a Dózsa György Általános Iskolában tartottuk meg a II. Versíró és Szövegillusztráló Tábor rendezvénysorozata keretében.

Rendkívüli (1155.) szám

2001. VIII. 6.

A MADÁR FIAIHOZ

Közreműködött: Csányi Éva, Liszi Melinda, Papp Emese, Balázsevits István (gitár)

Műsorvezető: Pajor Gizella

Köszöntőt mondott: Király Veronika és Kasza József

Az előadást 2001. augusztus 6-án, hétfőn 9 órai kezdettel a régi városháza dísztermében adtuk elő az Észak-bácskai Magyar Pedagógusszövetség V. nyári akadémiáján.

XLIV. évf. 8. (1156.) szám

2001. VIII. 8.

MADÁRFANTÁZIA

M ű s o r

1. Bartók Béla: I. rondó – zongorán előadta Görög Enikő
2. Lőrinc Zsuzsanna: Köszöntő
3. A dalok lelőhelye (észti népköltés) – Képes Géza fordítása – elmondta Basity Gréta
4. Három részlet a Kalevala c. finn eposzból – Nagy Kálmán fordítása – elmondta Csányi Éva, Liszi Melinda és Péter Izabella

5. A szélről (magyar monda) – elmondta Kóci Ágnes
6. Junn Vella: Nyenyec kisfiú dala – Nagy Katalin fordítása – elmondta Péter Erika
7. Ellen Niit: Szélforgó – Képes Géza fordítása – elmondta Basity Petra
8. Mihajlo Živanović: A la Jazz – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
9. Lőrinc Zsuzsanna: Összekötőszöveg
10. Madár-fantázia (mozgáskompozíció Szarapka Tibor szobrával) – előadta Papp Emese, közreműködött Liszi Melinda és Csányi Éva
11. Fryderyk Chopin: F-moll etűd – zongorán előadta Görög Noémi
12. Lőrinc Zsuzsanna: Összekötőszöveg
13. Brasnyó István: Vidék (pódiumjáték) – előadta Basity Gréta, Basity Petra és Liszi Melinda

Az előadást 2001. augusztus 8-án, szerdán 20 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében adtuk elő az Észak-Bácskai Magyar Pedagógus-szövetség V. nyári akadémiáján.

Rendkívüli (1157.) szám

2001. VIII. 23.

ÉDESKE

M ű s o r o n

1. Anonymus: Románc – gitáron előadta Balázsevy István
2. Lőrinc Zsuzsanna: Spiritus Loci – A hely szelleme
3. Erik Satie: Gymnopadie – gitáron előadta Balázsevy István
4. Vörösmarty Mihály: A merengőhöz – elmondta Csányi Éva
5. Somlyó György: Bimbó és virág közt – elmondta Liszi Melinda
6. József Attila: Gyöngy – elmondta Csányi Éva
7. Antonio Lauro: Venezuelai keringő, no. 2 – gitáron előadta Balázsevy István
8. William Words Worth: Táncoló tüzliliomok – elmondta Liszi Melinda
9. Babits Mihály: Esti megérkezés – elmondta Csányi Éva
10. Szép Ernő: Pitypang – elmondta Liszi Melinda
11. Paul de Seneville: Balade pour Adelline – gitáron előadta Balázsevy István
12. Vörösmarty Mihály: Petike – elmondta Péter Izabella
13. Hector Villa-Lobos: Etude No. 3 – gitáron előadta Balázsevy István
14. Vörösmarty Mihály: Szép asszony – elmondta Péter Izabella
15. Johann Sebastian Bach: E-dúr szvit – gitáron előadta Balázsevyics István
16. Lőrinc Zsuzsanna: A cukortartót becsukjuk

Az est háziasszonya: Lőrinc Zsuzsanna

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. augusztus 23-án, csütörtökön 19 órai kezdettel a Bódis-cukrászda emeleti szintjén tartottuk meg.

*A Bódis-cukrászda galériáján tartottuk meg az Édeske című műsorunkat
(Balázsovits István, Péter Izabella, Liszi Melinda, Csányi Éva és
Lőrinc Zsuzsanna)*

Az Édeske közönsége

KRUMPLI KARCSI ÉS TÁRSAI
Fehér Ferenc új könyvének bemutatója

M ű s o r

1. Új tanév kezdetén – elmondta Ágó Mónika
2. Prolóógus – elmondta Liszi Melinda
3. Emlékszel? – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
4. Szeptemberi dal – elmondta Pajor Gizella
5. Visszanézek – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
6. Vajdasági kesergő 1949-ben – elmondta Pajor Gizella
7. Krumpli Karcsi kóborlásai (részlet) – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
8. Falak között (részlet) – felolvasta Virág Ildikó
9. Részletek Hózsa Éva, Dér Zoltán és Mirnies Zsuzsa írásaiból – felolvasta Horváth Emma
10. Fehér Ferenc levele a Munkánk szerkesztőihez – felolvasta Sánta Ágnes
11. Fehér Ferenc özvegyével, Fehér Magdával Gubás Ágota beszélgetett

A verseket Hózsa Éva válogatta

Az est vendége: Fehér Magda

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2001. szeptember 27-én, csütörtökön 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

ELŐSZÖR VOLT A KERT...

M ű s o r o n

1. M. Simon Katalin: Ősz – elmondta Ágó Mónika
2. Fehér Ferenc: Őszi vers – elmondta Fodor Emese
3. Szabó Lőrinc: A szél meg a nap – elmondta Ágó Mónika
4. Ivo Popić: Forgószeél – Fehér Ferenc fordítása – elmondta Ágó Krisztina
5. Nemes Nagy Ágnes: Lila fecske – elmondta Balassa Gábor
6. Ivo Popić: Zápor – Fehér Ferenc fordítása – elmondta Ágó Krisztina és Ágó Mónika
7. Tolnai Éva: Én kis kertet kerteltem – elmondta Szikora Krisztina
8. Simon István: Madárijesztő – elmondta Vidákovity Arsen
9. Ferences István: Verébegetem – elmondta Ágó Mónika
10. Lukács Ottó: Madárka – elmondta Fodor Emese

11. Ivo Popić: Ágról szállt üzenet – Fehér Ferenc fordítása – elmondta Ágó Mónika és Ágó Krisztina
12. Bornemissza Endre: Barázdabillegető – elmondta Fodor Emese
13. Csoóri Sándor: Tavaszi bodzavers – elmondta Kollár István
14. Rónay György: Gyöngyvirág – elmondta Liszi Melinda
15. Zelk Zoltán: Megérett a cseresznye – elmondta Kollár István
16. Csoóri Sándor: Körtefa – elmondta Balassa Gábor
17. Kányádi Sándor: Nyári alma ül a fán – elmondta Ágó Krisztina
18. Csoóri Sándor: Dióbél bácsi – elmondta Szikora Natália
19. Kányádi Sándor: Rikoltások – elmondta Vidákoviy Arsen
20. Nemes Nagy Ágnes: Futóbab – elmondta Szikora Krisztina
21. Horgas Béla: Sárgarépa hercegnő – elmondta Szikora Krisztina
22. Gyárfás Endre: Gyomlálunk – elmondta Ágó Krisztina
23. Romhányi József: Nyúliskola – elmondta Péter Erika
24. József Attila: Hangya – elmondta Balassa Gábor
25. Németh István: Megettük a gyümölcsösbödét – elmondta Vidákoviy Arsen
26. Devecseri Gábor: Állatkerti útmutató (részlet) – elmondta Péter Erika

Kísérő rendezvény: A gyerekek által konyhai hulladékból készült alkotásainak kiállítása

A műsort rendezte és vezette: Horváth Emma

Az előadást 2001. október 8-án, hétfőn 16 órai kezdettel a kiserdei nyugdíjasotthonban tartottuk meg.

Rendkívüli (1160.) szám

2001. X. 26.

SZÖKEVÉNY TŰCSÖK

Versek, népmesék

M ű s o r

1. Péter Angéla: Bevezető
2. Zenezám – fuvolán előadta Szabó Csilla
3. Rákos Sándor: Hét zöld csillag – elmondta Csorba Ákos
4. Rónay György: Hazudós mese – elmondta Szikora Krisztina
5. Fecske Csaba: A palacsintás kisfiú – elmondta Balassa Gábor
6. József Attila: A kanász – elmondta Kollár István
7. Kányádi Sándor: Az elveszett követ – elmondta Balassa Gábor
8. Burkus Valéria: A körző hegye – elmondta Ágó Krisztina
9. Simon István: Petőfi Aranyéknál – elmondta Vidákoviy Arsen
10. Szabó Lőrinc: Nefejejs – elmondta Ágó Mónika
11. Móricz Zsigmond: Disznó, kutya, macska, egér – elmondta Péter Erika

12. Szabó Lőrinc: Vadliba – elmondta Ágó Mónika
13. Rákos Sándor: Madarak – elmondta Csorba Ákos
14. Kányádi Sándor: Kilenc kecske – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
15. Rákos Sándor: Szökevény tücsök – elmondta Csorba Ákos
16. Zenezám – fuvolán előadta Szabó Csilla
17. Éva teremtéséről (vajdasági magyar népmese) – előadta Balassa Gábor
18. A teknősbéka keletkezése (ludasi népmese) – előadta Bem Zoltán
19. Szent Péter és a cseresznye (ludasi népmese) – előadta Ágó Mónika
20. A lusta legény és az igyes lány (ludasi népmese) – előadta Ágó Krisztina
21. Kicsi a tepsi (magyar népmese) – előadta Péter Erika
22. Ki szólal meg először? (magyar népmese) – előadta Vidákovity Arsen
23. Mátyás király és az igazságos szegény embőr (ludasi népmese) – előadta Bem Tamás

Az előadást 2001. október 26-án, pénteken 18 órai kezdettel a Népkör Garay Béla Termében tartottuk meg.

Rendkívüli (1161.) szám

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

XXXIV.évf. 3. (272.) szám

Füst Milán: **ŐSZI SÖTÉTSÉG**
(Színpadi játék)

*Lizi Melinda Füst Milán színpadi
játékában*

Előadták:

Basity Petra, Basity Gréta, és Lizi
Melinda

Füst Milan Kaleidoszkóp-díjas
pódiumjátékát 2001. október 28-án,
vasárnap 18 órai kezdettel a miskolci
fesztiválon tartottuk meg.

VENDÉGSÉGBEN AZ ÉNKÉP 2001-BEN

M ű s o r

1. Lőrinc Zsuzsanna: Köszöntő
2. Füst Milán: A magyarokhoz – elmondta Liszi Melinda
3. Kosztolányi Dezső: Két részlet a szegény kisgyermek panaszából – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
4. Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor – elmondta Kóci Ágnes
5. Harsányi Kálmán: Jolánka első levele – elmondta Papp Emese
6. Tandori Dezső: Az új medveszekevény – elmondta Fodor Emese
7. Tompa Mihály: A csalógány és a sas – elmondta Basity Petra
8. Franz Schubert: F-moll fantázia 1. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
9. Füst Milán: Őszi sötétség (pódiumjáték) – előadta Basity Gréta, Basity Petra és Liszi Melinda
10. Franz Schubert: F-moll fantázia 2. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Rendező: Horváth Emma

Az előadást, amelyet az Énkép 2001 Élőszó folyóirattal együtt szerveztünk, 2001. november 13-án, kedden 16.30 órai kezdettel a Népkör Kosztolányi Dezső Termében tartottuk meg.

ARANYNAP

Kedveskedő irodalmi műsor időseknek

M ű s o r

1. Szabó Lőrinc: Aranynap – elmondta Szikora Krisztina
2. Csoóri Sándor: Dióbel bácsi – elmondta Szikora Natália
3. A vadgalamb (népmese, Arany László gyűjtése) – elmondta Ágó Mónika
4. Bornemissza Endre: A barázdabillegető – elmondta Fodor Emese
5. Ivo Popić: Ágról szállt üzenet – Fehér Ferenc fordítása – elmondta
6. Vörösmarty Mihály: Madárhangok (részletek) – elmondta Fodor Emese
7. Kányádi Sándor: Kotkodács – elmondta Csorba Ákos
8. Gazdag Erzszi: Csigabiga néne – elmondta Szikora Natália
9. Móricz Zsigmond: Disznó, kutya, macska, egér – elmondta Péter Erika
10. A disznók és a ludak beszéde, A disznók és a malacok beszéde, A kocsi nyikor-gása (magyar népi mondókák) – elmondta Csorba Ákos

11. Éva teremtéséről (vajdasági magyar népmese) – előadta Balassa Gábor
12. Petőfi Sándor: Lopott ló – elmondta Péter Erika
13. Kányádi Sándor: Kilenc kecske – előadta Bem Tamás és Bem Zoltán
14. A macskák napirendje – elmondta Balassa Gábor
15. Simon István: Mirza – elmondta Ágó Krisztina
16. Tandori Dezső: Az új medveszekrény – elmondta Fodor Emese
17. Kányádi Sándor: Nagyanyókenyér – elmondta Ágó Mónika
18. Pap József: Most rajzolunk – elmondta Szikora Krisztina
19. A lusta legény meg az igyes lány (ludasi népmese, Raffai Judit gyűjtése) – előadta Ágó Krisztina
20. Petőfi Sándor: Befordultam a konyhára – elmondta Péter Erika
21. Osváth Erzsébet: Ikrek – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
22. Simon István: Petőfi Aranyéknál – elmondta Vidákovity Arsen
23. Pap József: Etuka gondjai (részletek) – elmondta Balassa Gábor
24. A két barát (magyar népmese) – előadta Vidákovity Arsen
25. Franz Schubert: F-moll fantázia I. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

A műsort összeállította és vezette: Horváth Emma

Az előadást 2001. november 19-én, hétfőn 17 órai kezdettel a Gombkötő utcai Gerontológiai Klubban tartottuk meg.

Rendkívüli (1164.)

*Kosztolányi Dezső XXXIV. évf. 4. (273.) szám
Irodalmi Színpad*

Füst Milán
ŐSZI SÖTÉTSÉG
Színpadi játék

Előadták: Basity Gréta, Basity Petra és Liszi Melinda

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi Franz Schubert: F-moll fantázia II. tétel

A miskolci fesztiválon fődíjat kapott pódiumjátékot 2001. december 6-án, csütörtökön 19.30 órai kezdettel a Svetozar Marković Gimnázium dísztermében adtuk elő.

XLIII. évf. 12. (1165.) szám

2001. XII. 28.

HARANGJÁTÉK I.
Ünnepi karácsonyi-újévi műsor

M ű s o r

1. A Szent György-templom gyermekkara énekel – művészeti vezető: Latyák Mária
2. Dolinszky Árpád szuperintendáns beszéde

3. A kis Jézus megszületett (magyar népköltés) – elmondta Csorba Ákos
4. Friedrich Spec: Kisdéd és igen szép ének az ökörről és a csacsíróról a jászól mellett – Károlyi Amy fordítása – elmondta Szikora Krisztina
5. Kosztolányi Dezső: Karácsony – elmondta Fodor Emese
6. Háromkirályok (francia népköltés) – Rab Zsuzsa fordítása

A műsort 2001. december 28-án, pénteken 17 órai kezdettel az evangélikus templomban tartottuk meg.

HARANGJÁTÉK II.

M ű s o r

1. A királyhalmi Viena Regis gyermekkar énekszám – művészeti vezető: Tolnay Ilona
2. Lőrinc Zsuzsanna: Köszöntő
3. Kosztolányi Dezső: Naplójegyzet egy havas reggelen – elmondta Liszi Melinda
4. Csorba Győző: December – elmondta Balassa Gábor
5. Zacharis Topelius: Kis karácsonyi dal – Fehér József fordítása – elmondta Kollár István
6. Juhász Erzsébet: Esti följegyzések – három részlet – Rab Zsuzsa fordítása – előadta Basity Petra, Vlahovič Krisztina és Basity Gréta
7. Alan Alexander Milne: János király karácsonya – Devecseri Gábor fordítása – elmondta Papp Emese
8. Szergej Jeszenyin: A kisdéd Jézus – Rab Zsuzsa fordítása – elmondta Liszi Melinda
9. Gazdag Erzsébet: Az elvarázsolt tündér – elmondta Ágó Mónika
10. Julin Tuwim: Karácsonyfa – Rába György fordítása – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
11. Hárs Jenő: Karácsony – elmondta Ágó Krisztina
12. Gazdag Erzsébet: Karácsonyi kívánság – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
13. Bornemisza Endre: Télidőben, karácsonykor – elmondta Péter Erika
14. Énekelt a Lányi Ernő Művelődési Egyesület énekkara – művészeti vezető: Varga Péter

Az evangélikus templomban Csorba Ákos alkalmi verset mondott

Az előadást 2001. december 28-án, pénteken 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

REMÉNYEM CSILLAGA

Petőfi-műsor a magyar kultúra napja alkalmából

M ű s o r

1. Kölcsey Ferenc: Himnusz – elmondta Liszi Melinda
2. Bevezetőt mondott: Boros György és Bencsik István
3. Johann Sebastian Bach: II. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
4. Juhász Ferenc: Reményem csillaga – elmondta Liszi Melinda
5. Petőfi Sándor: Nemzeti dal – elmondta Kóci Ágnes
6. A XIX. század költői – elmondta Papp Emese
7. A vándorlegény – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
8. A tintásüveg – elmondta Péter Angéla
9. A puszta télen – elmondta Ágó Krisztina
10. Szülőföldemen – elmondta Basity Gréta
11. Az alföld (részlet) – előadta a szavalókórus
12. Falu végén kurta kocsmá – elmondta Némedi Imre
13. Füstbe ment terv – elmondta – elmondta Fodor Emese
14. István öcsémhez – elmondta Kollár Ilona

*A magyar kultúra napját fiúkörusunk Petőfi-verssel köszöntötte (Vidákovity
Arszen, Kollár István, Csorba Ákos, Balassa Gábor és Hajnal Edvin)*

15. Johann Sebastian Brahms: IX. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
16. Petőfi Sándor: Hírös város az aafödön Kecskemét – elmondta Basity Petra
17. Petőfi Sándor: A négyökrös szekér – elmondta Némedi Imre
18. Weiner Leó: Rókatánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi.

Kísérő rendezvény: Nemes Fekete Edit kerámiaszobrainak kiállítása

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. január 22-én, kedden 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1167.) szám

2002. II. 4.

VERSESŐ

Balassa Gábor, Fodor Emese, Péter Erika és Vidákovity Arsen előadóestje

M ű s o r

1. Játékos bevezető - Lőrinc Zsuzsanna és Péter Erika
2. Kovács Birkás Tamara énekelt
3. A halál és az öregasszony (magyar népmese) – elmondta Péter Erika
4. Petőfi Sándor: A vándorlegény (részletek) – elmondta Vidákovity Arsen
5. Petőfi Sándor: Füstbe ment terv – elmondta Fodor Emese
6. Petőfi Sándor: Ereszkedik le a felhő – elmondta Péter Erika
7. Brasnyó István: A kovácshoz járok újabban – elmondta Balassa Gábor
8. Juru Vella: Nyenyec kisfiú dala – elmondta Péter Erika
9. Kovács Birkás Tamara énekelt
10. Csanádi Imre: Kígyóbüvölő – elmondta Vidákovity Arsen
11. Kányádi Sándor: Csukástó – elmondta Fodor Emese
12. Kányádi Sándor: Rókaéltap – elmondta Péter Erika
13. Vörösmarty Mihály: Madárhangok (részletek) – elmondta Fodor Emese
14. Romhányi József: Nyúliskola – elmondta Péter Erika
15. Kovács Birkás Tamara énekelt
16. Ingrid Sjöstrand: A felnőttek furcsák néha – elmondta Vidákovity Arsen
17. B. Foky István: Marcibandi szerelme – elmondta Péter Erika
18. Fecske Csaba: A palacsintás kisfiú – elmondta Balassa Gábor
19. Csorba Piroska: A nagypapa születésnapja – elmondta Fodor Emese
20. Pap József: Etuka gondjai (részletek) – elmondta Balassa Gábor
21. Szabó Lőrinc: Kiállítás előtt, Porcelánkutya – elmondta Vidákovity Arsen
22. Szabó Lőrinc: Mozdonyon – elmondta Balassa Gábor
23. Kovács Birkás Tamara énekelt
24. Vörösmarty Mihály: Hadiélet – elmondta Balassa Gábor
25. Kányádi Sándor: Az elveszett követ – elmondta Balassa Gábor

- 26. Kovács Birkás Tamara énekelt
- 27. Szabó Lőrinc: Országos eső – elmondta Fodor Emese
- 28. Petőfi Sándor: Fűtty – elmondta Balassa Gábor

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. február 4-én, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLV. év 2.(1168.) szám

2002. II. 25.

HOLDÉVFORDULÓ

Irodalmi összeállítás Nemes Nagy Ágnes születésének 80. évfordulóján

M ű s o r

- 1. A 10 éves szavalóverseny régi és új szervezői: Kókity Rozália, Schmidt Surányi Mária és Szemerédi Teréz régi és új szervezői szóltak a közönséghez
- 2. Liszt Ferenc: XII. magyar rapszódia – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
- 3. Nemes Nagy Ágnes versei és prózája
Ekhnáton jegyzeteiből – elmondta Péter Izabella
- 4. Istenről – hiánybetegségeink legnagyobbika – elmondta Basity Gréta
- 5. A föld emlékei (részlet) – elmondta Basity Petra
- 6. Franz Schubert: E-moll szonáta 1. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
- 7. Születésnap – elmondta Bem Zoltán
- 8. Hóesésben – elmondta Péter Angéla
- 9. Bors néni kertje – elmondta Ágó Krisztina
- 10. Bors néni és két béka – elmondta Szikora Natália
- 11. Szökőkút – elmondta – elmondta Szikora Krisztina
- 12. Ki ette meg a málnát? – elmondta Kollár István
- 13. Kakas – elmondta Vidákovity Arsen
- 14. Bors néni beszélget az aszfaltozókkal – elmondta Ágó Mónika
- 15. Bors néni beszélget a cipővel – elmondta Bem Tamás
- 16. Bors néni beszélget a holddal és a nappal – elmondta Péter Erika
- 17. Bors néni a malomban. A malom éjjel – elmondta Hajnal Edvin
- 18. Kéményről kéményre – elmondta Fodor Emese
- 19. A toronyóra és a rossz óra – elmondta Balassa
- 20. Bartoldy Felix Mendelsohn: Rondó capriccio – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
- 21. Johannes Brahms: VII. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Kísérő rendezvények: Alkalmi kiállítás Nemes Nagy Ágnes könyveiből (A Városi Könyvtár gyűjteményéből)

Alkalmi tárlat a Jovan Jovanović Zmaj Általános Iskola tanulóinak vers-illusztrációiból

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. február 25-én, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1169.) szám

Kosztolányi Dezső

XXXV. évf. 1. (274.) szám

Irodalmi Színpad

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

Madách Imike után Istenkéről, Ádámkáról és Luci Ferkóról
a versikéket írta Karinthy Fricike

Szereposztás

Istenke	Basity Gréta
Luci Ferkó	Basity Petra
Ádámka	Grásztity Viktor
Évike	Liszi Melinda

Közreműködött: Alaker Adél

Rendezte: Basity Gréta

Az előadást 2002. március 19-én, kedden 17 órai kezdettel adtuk elő a szabadkai amatőr színjátszók 35. községi szemlélén Bajmokon a Jedinstvo–Egység Művelődési Egyesület nagytermében

Rendkívüli (1170.) szám

Kosztolányi Dezső

XXXV. évf. 2. (275.) szám

Irodalmi Színpad

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

Paródia

Az előadást 2002. március 21-én, csütörtökön 17 órai kezdettel adtuk elő a szabadkai Svetozar Marković Gimnázium nagytermében.

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

Paródia

Az előadást 2002. március 23-án, szombaton 17 órai kezdettel a bajmoki Magyar Művelődési Házban az Amatőr Színjátszók XXXV. községi Szemléjén adtuk elő.

XLV. évf. 3. (1172.) szám

2002. III. 25.

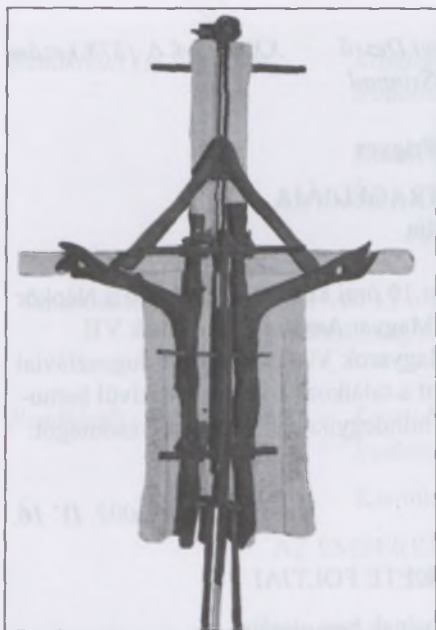
A SZÍVE SZOMJ VOLT

Húsvéti ünnepi műsor

M ű s o r

1. Gregorián dallamok: Vekilla regis prodeunt, Nyikolaj Rimszkij-Korszakov: Pater noster, Giovanni Pierluigi da Palestrina: Jesu rex admirabilis, Anonimus: Exultate Deo, Giuseppe Tartini: Stabat mater 6. korális feldolgozásban: Gloria in ex celsis Deo – előadta a Schola Cantorum Paulinum msgr. Miocs József vezényletével, szólót énekelt: Dragan Muharem, zenei kíséret: Dobó Róbert
2. Lőrinc Zsuzsanna: Bevezető
3. Johann Sebastian Bach: Háromszólamú invenció – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
4. Robert Graves: Jézus király (részletek) Terényi István fordítása – felolvasta Kollár Ilona, Lőrinc Zsuzsanna, Némedi Imre és Péter Angéla
5. Franz Schubert: F-moll fantázia I. tétel (részlet) – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
6. Vas István: Kakasszó – elmondta Liszi Melinda
7. Diabelli: Szonáta 2. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
8. Népi imádságok Silling István gyűjteményéből (részletek) – előadta Csányi Éva, Fodor Emese, Kóci Ágnes és Péter Izabella
Zeneszám – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
9. Locsolkodós versek – előadta Balassa Gábor, Bem Tamás, Bem Zoltán, Csorba Ákos, Kollár István és Vidákovity Arsen
10. A közönség megajándékozása

Műsorvezető: Lőrinc Zsuzsanna

Szarapka Tibor feszületeiből volt kiállítás húsvéti ünnepi műsorunkban.

Kísérő rendezvény: Szarapka Tibor
feszületeinek kiállítása

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. március 25-én,
hétfőn 19 órai kezdettel a Városi
Könyvtár emeleti olvasótermében
tartottuk meg.

*Rendkívüli (1173.) szám
XXV. évf. 4. (277.) szám*

Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpad

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA
Paródia

Az előadást 2002. március 28-án,
csütörtök 19.30 órai kezdettel tartottuk
meg a Svetozar Marković Gimnázium
dísztermében.

Rendkívüli (1174.) szám

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

XXXV. évf. 5. (278.) szám

Bogdánfi Sándor

NŐK UTÓPIÁBAN

Rémlátó színpadi bohózat

Szereposztás

Pista	Némedi Imre
Manci	Lőrinc Zsuzsanna
Rózsi	Kollár Ilona
Klári	Péter Angéla
Amál	Barabás Mónika
Dezső	Farkas Csongor
Julcsa	Péter Izabella
Boris	Oláh Celesztina

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. április 7-én, vasárnap 16 órai kezdettel a szabadkai Népkör
Kosztolányi-termében adtuk elő a Vajdasági Magyar Amatőr Színjátszók VII.
Találkozóján.

Rendkívüli (1175.) szám

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

XXXV. évf. 6. (278.) szám

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

Paródia

Az előadást 2002. április 6-án, szombaton 10 órai kezdettel adtuk elő a Népkör Kosztolányi Termében a Vajdasági Magyar Amatőr Színjátszók VII. Találkozóján. Együttesünk megkapta a Magyarok Világszövetsége Jugoszláviai Országos Tanácsának különdíját, valamint a találkozón versenyen kívül bemutatkozott öt gyermek és ifjúsági csoport mindegyikének járó könyvcsomagot.

Rendkívüli (1176.) szám

2002. IV. 16.

A FIATALKOR FEKETE FOLTJAI

Dr. Sági Zoltán könyvének bemutatója

A kötetet dr. Szücs István neuropszichiáter főorvos ismertette

A könyvbemutatót 2002. április 16-án, kedden 18 órai kezdettel a Népkör Tükrös-termében tartottuk meg.

Dr. Szücs István dr. Sági Zoltán könyvét méltatta

Rendkívüli (1177.) szám

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

XXXV. 7. (280.) szám

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

Paródia

Az előadást 2002. április 21-én 13 órai kezdettel azon a dijkiosztó gálaműsor keretében tartottuk meg a becsei Művelődési Házban.

Rendkívüli (1178.) szám

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

XXXV. 8. (281.) szám

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

Paródia

Az előadást 2002. május 11-én, szombaton 19 órai kezdettel a szabadkai diákokthonban tartottuk meg.

(1179.) szám

2002. V. 14.

A FIATALKOR FEKETE FOLTJAI

Dr. Sági Zoltán könyvének bemutatója

A kötetet dr. Szücs István neuropszichiáter-főorvos ismertette

A könyvbemutatót Kanizsán az OMI Klubhelyiségében 2002. május 14-én, kedden 18 órai kezdettel tartottuk meg.

XLV. évf. 5. (1180.) szám

2002. V. 20.

ÜNNEP EZ MINEKÜNK

Beszédes Valéria könyvének bemutatója

M ű s o r

1. Mária-énekek – előadta a Szent György-templom hittanosainak énekkara Latyák Mária vezényletével
2. Vers a Szüzanyáról – elmondta Konc Marianna
3. B. Foky István: Bevezető
4. Mária-énekek – előadta a Szent György-templom hittanosainak Énekkara Latyák Mária vezényletével

5. Miocs József: A szabadkaiak vallásosságáról szóló első mű
 6. Dudás Károly: Egy könyv értékei
 7. Beszédes Valéria: Összefoglaló egy közösség hitéletéről
 8. Babits Mihály: Vers, apostolokról – elmondta Szabó Melinda
 9. Mária-énekek – előadta a Szent György-templom hittanosainak énekkara
 Latyák Mária vezényleésével
- A műsort összeállította, rendezte és az est házigazdája B. Foky István volt

Az est vendége: Beszédes Valéria

A szabadkaiak népi vallásosságával foglalkozó kötetet a Theresiopolis Irodalmi Fészek 2002. május 20-án, hétfőn 19 órakor kezdődött rendezvényén mutattuk be a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében.

Rendkívüli (1181.) szám

2002. VI. 4.

A FIATALKOR FEKETE FOLTJAI Dr. Sági Zoltán könyvének bemutatója

A kötetet dr. Szücs István neuropszichiáter-főorvos ismertette
 A bemutatót a zentai Művelődési Központban 2002. június 4-én, kedden 18 órai kezdettel tartottuk meg.

Rendkívüli (1182.) szám

*Kosztolányi Dezső XXXV. évf. 9. (282.) szám
 Irodalmi Színpad*

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA Paródia

Az előadást 2002. június 15-én, szombaton 17 órai kezdettel a Gyermekszínházban tartottuk meg az Új Kép pedagógiai folyóirat levelező iskolájának versenyzői számára.

XLV. évf. 6. (1183.) szám

2002. VI. 17.

„MENNI AZ ÖRÖKLÉTEN ÁT...”

Barácius Zoltán Néhány boldog óránk c. könyvének bemutatója

M ű s o r

1. B Foky István: Színházunk mélyrepülésének árnyékában
2. Vajda Gábor: Felejthetetlen alakítások

*Három kiemelkedő színésznő portréját rajzolta meg Barácius Zoltán
(Deák Ferenc, Vajda Gábor, Heck Paula, Barácius Zoltán, Bencsik Tamara és
B. Foky István)*

3. Megyeri Lajos: Gyermekdalok – zongorán előadta a szerző
4. Barácius Zoltán Heck Paulával beszélgetett
5. Barácius Zoltán: D. Juhász Zsuzsa művészete
6. Megyeri Lajos: Gyermekdalok – előadta Bencsik Tamara (ének) – zongorán kísérte a szerző
7. Megyeri Lajos: Találkozások Barácius Zoltánnal
8. Deák Ferenc: Színművészetünk nagyasszonya (Romhányi Ibiről és az Áfonyákról)
9. B. Foky István, az est házigazdája felköszöntötte a születésnapjukat ünneplő Heck Paulát és Barácius Zoltánt

Az előadást, amelyet a Theresiopolis Irodalmi Fészek Énképével együtt szerveztünk, 2002. június 17-én, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottunk meg.

NYÁRI KOKTÉL

Évadzáró est

M ű s o r

1. Aram Hacsaturján: Szonatina 1. tétel – zongorán előadta Görög Enikő
2. Kosztolányi Dezső: Piac – elmondta Liszi Melinda
3. Babits Mihály: Messze... Messze – elmondta Csányi Éva
4. Tompa Mihály: A csalogány és a sas – elmondta Basity Petra
5. Vadászkolinda – román népköltés – Bartók Béla fordítása – elmondta Fodor Emese

*

6. Karinthy Frigyes: Az emberke tragédiája. Paródia. Bevezető és az első két szín – előadta Basity Gréta és Basity Petra
7. Johannes Brahms: VII. magyar tánc – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

*

8. NŐK UTÓPIÁBAN

Bogdánfi Sándor rémlátó színpadi bohózata

Szereposztás

Pista	Némedi Imre
Manci	Lörinc Zsuzsanna
Klári	Péter Angéla
Rózi	Kollár Ilona
Amál	Barabás Mónika
Dezső	Farkas Csongor
Julis	Péter Izabella
Boris	Kóci Ágnes

*

9. Mihajlo Živanović: Alla jazz – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. június 28-án, pénteken 20 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

VERS – MÁGLYA ÉS NOVELLA – JELENÉS

Irodalmi összeállítás

M ű s o r

1. F. Moreno Torroba: Fabdango – gitáron előadta Balázsevity István
2. Kiss Benedek: Hajnali máglya – elmondta Kóci Ágnes
3. Bella István: Áni Máni naptára (részlet) – előadta Csányi Éva
4. Karinthy Frigyes egyik levele fiához – elmondta Papp Emese
5. Illyés Gyula: Mese az állatok nyelvén tudó juhászról (részlet) – elmondta Ágó Krisztina
6. Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat – elmondta Péter Izabella
7. Födven legény házasodik (magyar népmese) – elmondta Liszi Melinda
8. F. Moreno Torroba: Arada – előadta Balázsevits István
9. Csáth Géza: Szombat este (novella dramatizáció) – előadták: Balassa Gábor, Fodor Emese és Vidákovity István
10. Augustín Barriois: Medallon antiguo – előadta Balázsevits István

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. augusztus 7-én, szerdán 20 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében a Nyári Pedagógiai Akadémia hallgatói és tanárai számára tartottuk meg.

Balázsevits István több irodalmi estünkön lépett fel gitárszámaival

Rendkívüli (1186–1187–1188.) szám XXXV. évf. 12–13–14. (285–286–287.)

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

Karinthy Frigyes
AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA
Paródia

Az előadásokat 2002. augusztus 9-én, 10-én, és 11-én, pénteken, szombaton és vasárnap tartottuk meg a zsámbéki Művelődési Házban az Amatőr Színjátszók Bicskei Gábor emlékének szentelt XXI. fesztiválján.

*Rendkívüli (1189.) szám Kosztolányi Dezső XXXV.évf 15. (288.) szám
Irodalmi Színpad*

Karinthy Frigyes
AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA
Paródia

Az előadást a 2002. augusztus 24-től 31-ig tartott táborozás záróestjén, augusztus 30-án 17 órai kezdettel tartottuk meg. A műsort a Duna Televízió felvette szalagra, és hamarosan sugározta is.

Rendkívüli (1190.) szám

2002. VIII. 30.

AZ ALMA ÁLMA
Szövegek főzelékfélékről, gyümölcsökről, virágról

M ű s o r

1. Péter Angéla: Miről is szól ez az est?
2. Georg Friedrich Händel: C-dúr szonáta – zongorán előadta Utsai Noémi
3. Fodor Emese: A gyümölcsösben
4. Csorba Ákos: A cseresznye
5. Bem Zoltán: A banán
6. Balassa Gábor Isteni eledel
7. Bartók Béla: Cickom – zongorán előadta Utsai Melani
8. Vidákovity Arsen: A falánk nyuszi
9. Bem Tamás: A spenót
10. Szikora Natália: A sárgarépa-főzelék
11. Szikora Krisztina: A paradicsomos káposzta és anyu

12. Péter Erika: Lakók a kertünkben
13. Liszt Ferenc: II. magyar rapszódia (részlet) – zongorán előadta Görög Noémi
14. Kollár István: Szeretem a virágokat
15. Liszt Ferenc: XII. Magyar rapszódia (részlet) – zongorán előadta Görög Noémi
16. Péter Angéla: Záróra
17. Liszt Ferenc: XII. Magyar rapszódia (részlet) – zongorán előadta Görög Noémi

A képzőművészeti zsűri tagjai: Heck Paula, Mirmics Zsuzsa és Ágó Józsefné

Rendező: Horváth Emma

A zenés előadást 2002. augusztus 30-án, pénteken 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg. A szereplők ugyanitt készítették el alkotásaikat konyhai hulladékból 18 órai kezdettel.

XLV. évf. 9.(1191.) szám

2002. IX. 26.

FOKVÁROS FÖLFEDEZÉSE

B. Foky István Piknik a Mlakán című könyvének bemutatója

M ü s o r

1. Vajda Gábor: Fokváros fölfedezése.
2. Tivornya (részlet) – felolvasta Kóci Ágnes
3. Velvegya (részlet) – felolvasta Grásztity Viktor
4. Egy tétel Johann Sebastian Bach d-moll szólópartitúrájából – szólóhegedű: Pekár Tibor
5. Boros György: Sárbirkózók és vertikális falulakók. A grafikusművész az illusztrációkról.
6. Sárbirkózók (részlet) – felolvasta Basity Gréta
7. Mikrokozmosz (részlet) – felolvasta Liszi Melinda
8. M. Logar: Menüett – előadta Pekár Tibor (hegedű), Papillion Judit (zongora)
9. B. Foky István: Legközelebb majd kifagatam a jóságost
10. Éva ádámkosztümben (részlet) – felolvasta Basity Petra
11. Pjotr Csajkovszkij: Melódia – előadta Pekár Tibor (hegedű) és Papillion Judit (zongora)

Az előadást 2002. szeptember 26-án, csütörtökön 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1192.) szám

2002. X. 7.

NÉHÁNY BOLDOG ÓRÁNK

Barácius Zoltán könyvének bemutatója

A kötetet Franyó Zsuzsa méltatta

A műből Kamrás Szonya olvasott fel részleteket

Az est vendége a szerző volt

A műsort vezette és az íróval beszélgetett: Kajári Margit

A könyvbemutatót 2002. október 7-én, hétfőn 18 órai kezdettel a nagybecskereki Toza Jovanović Népszínház első emeleti kamaratermében tartottuk meg.

XLV. évf. 10. (1193.) szám

2002. X. 10.

SZABADKA ZENEI ÉLETE 1900–1918

Pekár Tibor könyvének hangversennyel egybekötött bemutatója

A kötetet Égető Gabriella és Molcer Mátyás méltatta

A műből Csonka Ágota és Major Diana olvasott fel részleteket

A szerzővel B. Foky István beszélgetett.

Pekár Tibor monográfiát írt Szabadka zenei életéről

A koncert műsora:

1. Susanne és a grófnő kettőse a Figaró házassága című operából – előadta Tomanek Katarina, Tomanek Diana és Saša Grunčić
2. Antonin Dvorák: Humoreszk – előadta Kurina Gusztáv (hegedű) és Olga Desnica (zongora)
3. Liszt Ferenc: XII. Magyar rapszódia – előadta Görög Noémi (zongora)

Az könyvbemutatót és a hangversenyt 2002. október 10-én, csütörtökön 19 órai kezdettel a zeneiskola koncertermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1194.) szám

2002. X. 17.

PIKNIK A MŁAKÁN

B. Foky István könyvének bemutatója

Fellépett: Kasza Éva, Basity Gréta, Basity Petra, Grásztity Viktor, Liszi Melinda és Péter Izabella

Közreműködött: Bencsik Tamara (ének) és Hevér László (zene)

Kísérő rendezvény: Boros György alkalmi minitárlata

Rendező: Horváth Emma

A könyvbemutatót 2002. október 17-én, csütörtökön 17 órai kezdettel a Žarko Zrenjanin utcai nyugdíjasklubban tartottuk meg.

Rendkívüli (1195.) szám

2002. X. 30.

A NEVELÉS MŰHELYE

Horváth Mátyás könyvének bemutatója

M ű s o r

1. Két horgosi népdal – előadta a bácsszőlősi asszonykórus
2. Horváth Katalin: Köszöntő
3. Vajda Gábor: A könyv méltatása
4. A ferencrendiek a szabadkaiak közoktatásában (részlet) – felolvasta Ábrahám Margit
5. Kocsis Ágnes: A nevelés szempontjai
6. A szerelmet eltitkolni nem lehet, Éjfélt után (népdalok) – előadta a bácsszőlősi asszonykórus
7. Hózsa Éva: A kötet méltatása
8. A vajdasági magyar oktatás az I. világháború után – felolvasta Ábrahám Margit
9. Horváth Mátyás: Pedagógiai munkásságom

10. Reményik Sándor: Igen – elmondta Horváth Katalin

11. Menyasszony, vőlegény, Csütörtökön, pénteken – előadta a bácsszőlősi asz-
szonykórus

Műsorvezető: Vajda Gábor

Az est vendége: Horváth Mátyas

A könyvbemutatót, amelyet a Szabad Líceummal együtt szerveztünk, 2002.
október 30-án, szerdán 18 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasóter-
mében tartottuk meg.

XLV. évf. 11. (1196.) szám

2002. XI. 26.

PIKNIK A MLAKÁN

B. Foky István könyvének bemutatója

Vendégek: Hajnal Ila és Ivana Antunić fuvolakettős (Anica Sokola növendékei)

Fellépett: Gyurcsics Erzsébet és Győri Klára

Kísérő rendezvény: Boros György grafikus minikiállítás és Jovan Simendić
képeinek tárlata

Az est házigazdája Fekete J. József

Az előadást 2002. november 26-án, kedden 18 órai kezdettel a Berta Ferenc
Zsebszínpad meghívására a zombori Kaszinó nagytermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1197.) szám

2002. XII. 4.

A VÁROS MÁSIK ARCA

B. Foky István könyvének bemutatója

Felléptek: Basity Gréta, Basity Petra és Liszi Melinda

Kísérő rendezvény: Boros György grafikus műveinek minitárlata

A rendezvény házigazdája: Hódi Éva

A könyvbemutatót 2002. december 4-én, szerdán 17 órai kezdettel az adai
városi könyvtárban tartottuk meg.

NEM REMÉNYTELEN AZ ÉLET

Illyés Gyula-émlékest a költő születésének 100. évfordulóján

M ű s o r

1. Vajda Gábor: Bevezető
2. Illyés Gyula: Óda a törvényhozóhoz (részlet) – elmondta Grásztity Viktor
3. Kovácsfiak – elmondta Kollár István
4. Fűrészelés – elmondta Bem Zoltán
5. Havas emlék – elmondta Vidákovity Arsen
6. A betyár – Szikora Krisztina
7. Gyimóti – elmondta Csorba Ákos
8. Konok kikelet – elmondta Ágó Mónika
9. A magánszorgalmú kutyák – elmondta Balassa Gábor
10. A szil s a szél – elmondta Fodor Emese
11. Mese a csodafurulyás juhászról (részlet) – elmondta Péter Erika
12. Mese az állatok nyelvén tudó juhászról (részlet) – elmondta Ágó Krisztina
13. Marinko hazát választ (részlet) – elmondta Basity Petra
14. Kongresszusi zászlók – elmondta Mándity Krisztina
15. Bartók – elmondta Basity Gréta
16. Koszorú – elmondta Liszi Melinda

Az Illyés-esten Grásztity Viktor az Óda a törvényhozóhoz c. vers egy részletét adta elő

Réti Katalin református lelkész nő ünnepi beszédet mondott karácsonyi műsorunkon

Közreműködött: Görög Noémi, aki Liszt Ferenc XII. Magyar rapszodiájának néhány részletét adta elő zongorán

Kísérő rendezvény: kiállítás a könyvtár Illyés-anyagából

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. december 7-én, szombaton 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1999.) szám

2002. XII. 30.

KÉR, HOGY BEFOGADD

Karácsonyi-újévi műsor

Előjáték Molnár Imre tusrajzai előtt

Fellépett: Bem Tamás, Bem Zoltán, Csorba Ákos és Vidákovity Arsen

Franz Schubert: Fantázia, 2. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi

Nagy sikert aratott leánykórusunk Oscar Wilde A boldog herceg c. művének bemutatásával (Basity Petra, Basity Gréta, Mándity Krisztina, Liszi Melinda, Fodor Emese, Ágó Mónika, Ágó Krisztina)

1. Réti Katalin: Ünnepi beszéd
2. Lőrinc Zsuzsanna köszöntötte a közönséget
3. Edvard Hagerup Grieg: Melódia – zongorán előadta Görög Noémi
4. Kozma László: Eljöttünk, Mária – elmondta Liszi Melinda
5. Szabó Géza: Karácsonyfa a váróteremben – elmondta Kóci Ágnes
6. Baranovszky Edit: Angyal – elmondta Balassa Gábor
7. Franz Schubert: Impromptu – zongorán előadta Görög Enikő
8. Oscar Wilde: A boldog herceg – Lengyel Balázs fordítása – előadta Basity Gréta, Basity Petra és Mándity Krisztina
A fecske – előadta Ágó Mónika, Ágó Krisztina és Fodor Emese
Az angyal – előadta Liszi Melinda
Narrátor: Grásztity Viktor
9. Franz Schubert: Fantázia 1. tétel – zongorán előadta Görög Enikő és Görög Noémi
10. József Attila: Betlehemi királyok – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán

Az összekötő szöveget írta és elmondta: Lőrinc Zsuzsanna

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2002. december 30-án, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLVI. évf. 1. (1200–1201.) szám

2003. 1. 30.

„KÖZRE ÉLJ”

Irodalmi összeállítás a magyar kultúra napja alkalmából

1. Franz Schubert: B-dúr impromptu (részlet) – előadta Görög Noémi
2. Kölcsey Ferenc: Himnusz – elmondta Némedi Imre
3. Papp Árpád bevezető előadása
4. Vallomások a magyar kultúráról: Égető Gabriella, Hózsa Éva, Kunkin Zsuzsanna, Nemes Fekete Edit és Réti Katalin
5. Fryderyk Chopin: C-moll etűd – előadta Görög Noémi
6. Kölcsey Ferenc műveiből:
Huszt – elmondta Grásztity Viktor és a szavalókórus
Parainesis (részletek) – elmondta Csányi Éva és Kóci Ágnes
Rebellis vers, Átok (egy vers két változata) – elmondta Grásztity Viktor
Remény, emlékezet – elmondta Basity Petra
7. Liszt Ferenc: F-moll etűd – előadta Görög Noémi
8. Sajó Sándor: Magyaroknak lenni – elmondta Kóci Ágnes
9. Illyés Gyula: Óda a törvényhozóhoz (részlet) – elmondta Grásztity Viktor
10. Illyés Gyula: Koszorú – elmondta Liszi Melinda
11. Bartók Béla: II. rondó- előadta Görög Enikő
12. Illyés Gyula: Bartók – elmondta Basity Gréta

Kísérő rendezvény: alkalmi kiállítás a Városi Könyvtár anyagából

Műsorvezető: Bencsik István

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2003. január 30-án, csütörtökön 19 órai kezdettel tartottuk meg a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében.

XLVI. évf. 3. (1202.) szám

2003. IV. 10.

MARATONI VERSMONDÁS A KÖLTÉSZET NAPJÁN 1000 vers a költészet tiszteletére

A versmondó maratont a Városi Könyvtárral közösen a földszinti olvasóteremben 10-től 18 óráig 2003. április 10-én csütörtökön tartottuk meg.

A rendezvényen többek között Basity Gréta, Basity Petra, Fodor Emese, Péter Angéla, Péter Erika, Péter Izabella, Liszi Melinda, Szikora Natália, Szikora Krisztina vett részt.

Rendkívüli 4. (1203.) szám

2003. IV. 14.

HÚSVÉTI HARANGSZÓ

Ünnepi műsor

1. A Schola Cantorum Paulinum énekelt – vezényelt Miocs József
2. Köszöntő – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
3. A Pro Musica Kamarakórus énekelt és vezényelt Dévity Zoltán
4. Ünnepi köszöntő – elmondta P. Dukay Zoltán
5. Joseph Haydn: F-dúr szonáta, 1. tétel – előadta Görög Noémi
6. Rónay György: Mária éneke – elmondta Csányi Éva
7. Franz Schubert: F-moll fantázia – előadta Görög Enikő és Görög Noémi
8. Rónay György: A hét első napján, amikor még sötét volt (részletek) – elmondták: Basity Gréta, Basity Petra, Grásztity Viktor, Liszi Melinda, Mánity Kriszta.
9. Zenei játék. Fryderyk Chopin: F-moll ballada – előadta Görög Noémi

Rendezte: Horváth Emma

Az előadást 2003. április 14-én, hétfőn 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

PRO PATRIA LIBERTATE

(Emlékest a Rákóczi-szabadságharc föllángolásának 300. évfordulója alkalmából)

M ű s o r

1. Rákóczi Ferenc imádsága – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa
2. Magyarország romlásáról (részlet) – elmondta Mándity Krisztina
3. Dr. Hegedűs Antal: Hogyan lett Ferkóból nagyságos vezérlő fejedelem?
4. Balogh Ádám nótája – előadta Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa
5. Gyere haza pajtás – előadta Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa
6. Erdélyi hajdútánc (részlet) – elmondta Basity Gréta
7. Kuruc táborig dal – elmondta Grásztity Viktor
8. Kecskemét is kiállítja – előadta Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa
9. Rákóczi nóta – előadta Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa
10. Most jöttem Erdélyből – elmondta Basity Gréta
11. Rákóczi, Bercsényi – előadta Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa
12. Thaly Kálmán: Őszi harmat után – elmondta Kóci Ágnes
13. Zöld erdő harmathát – előadta Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa

Korhecz Papp Zsuzsa ikonkiállításával tette ünnepélyesebbé hívsvéti megemlékezésünket

Horváth Uzon Éva festett selymeinek bemutatóján Basity Petra mozgáskompozícióval szerepelt

14. Kafka Margit: Rodostó – elmondta Nagy Tamara
15. Lévy József: Mikes – elmondta Csányi Erzsébet
16. Tarpai bujdosó ének – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület kórusa

A Lányi Ernő Művelődési Egyesület művészeti vezetője Varga Péter

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2003. május 29-én, csütörtökön 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg

XLVI. évf. 6. (1206.) szám

2003. VI. 16.

HÜSÍTŐ

A Csáth Kör évadzáró műsora

M ű s o r

1. Ludwig van Beethoven: Holdfénysonáta, 1. tétel – zongorán előadta Görög Enikő
2. Bevezető: Lőrinc Zsuzsanna
3. Kányádi Sándor: Kakasszótól pacsirtáig – elmondta Nagy Tamara
4. A garabonciás (hiedelemmonda) – elmondta Bem Zoltán
5. Fösvén legén házasodig (moldvai csángó népmese) – elmondta Liszi Melinda
6. Tud ez beszélni (hiedelemmonda) – elmondta Bem Tamás
7. A két büszke vőfély (hiedelemmonda) – elmondta Nagy Tamara
8. Liszt Ferenc XIV. Magyar rapszódia (részlet) – előadta Görög Enikő
9. Molnár Ferenc: Az ibolya (részlet) – elmondta Basity Petra
10. Liszt Ferenc: XIV. Magyar rapszódia (részlet) előadta – Görög Enikő
11. Walter von der Vogelweide: Hársfaárnyak csendes árnyán (Babits Mihály fordítása) – elmondta Basity Gréta
12. Anatole France: A néma nő (Vécsi Leó fordítása) – elmondta Basity Petra
13. Edward Lear: A kacska és a kenguru (Gergely Ágnes fordítás) – elmondta Liszi Melinda
14. Edward Lear: Az Asztal és a Szék (Babits Mihály fordítása) – elmondta Grásztity Viktor
15. Liszt Ferenc: XIV. Magyar rapszódia (részlet) – előadta Görög Enikő

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2003. június 16-án hétfőn 19.30 órai kezdettel a szabadkai Városi Könyvtárban tartottuk meg.

LEBEGÉS

Kiállítás Horváth Uzon Éva selymeiből

1. A bevezetőt és Kartal Zsuzsa: Színek cím versét elmondta – Lőrinc Zsuzsanna
2. Kosztolányi Dezső: Szegény kisgyermek panaszai (részlet) – elmondta Nagy Tamara
3. Oscar Wilde: Szimfónia sárgában – Babits Mihály fordítása – elmondta Nagy Tamara
4. William Wordsworth: Táncoló tüzliliomok – Szabó Lőrinc fordítása – elmondta Liszi Melinda
5. Babits Mihály. Fekete ország (részlet) – elmondta Basity Gréta
6. Radnóti Miklós: A mécsvirág kinyílik – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
7. Emil Loteanu: A kék ló balladája – Jobbágy Károly fordítása – elmondta Fodor Emese
8. A két hölgy és két csibész (némajáték) – előadták Basity Petra, Bem Zoltán, és Bem Tamás
9. Ténagy Sándor: Zápor – elmondta Péter Erika
10. Nemes Nagy Ágnes: Fenyő – elmondta Kóci Ágnes
11. Olasz Lajos: Köszöntő az ágyai erdőnek (részlet) – elmondta Csányi Éva
12. Benyamin László: Haszontalanok – elmondta Nagy Tamara

Zongorán közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi zongorán

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2003. június 10-én, csütörtökön, 20, 30 órai kezdettel tartottuk meg az Uzon-ház udvarában

VARIETAS DELECTAT A VÁLOGATÁS GYÖNYÖRKÖDTET Zenés irodalmi est

M ü s o r

1. Erik Satie: Gymnopedy – gitáron előadta Balázsovity István
2. Magyar népmesék
 - A garabancsiás – elmondta Bem Zoltán
 - Tud ez beszélni – elmondta Bem Tamás
 - A sajtot osztó róka – elmondta Fodor Emese
 - A lusta leán – elmondta Kóci Ágnes
 - Kolontos Palkó – elmondta Nagy Tamara
 - A csúfolódó légy – elmondta Szikora Natália
 - A virágos bolond – elmondta Papp Emese

3. Aguti Barrios Mangore: Andante religioso – előadta Balázsevity István
4. Horvát Uzon Éva festett kendőinek bemutatója
5. Oskar Wilde: Szinfónia sárgában – Babits Mihály fordítása – elmondta Nagy Tamara)
6. Nemes Nagy Ágnes: Fenyő – elmondta Kóci Ágnes
7. Olasz Lajos: Köszöntő az ágyai erdőnek (részlet) – elmondta Csányi Éva

Rendező: Horvát Emma

Az előadást 2003. augusztus 6-án, szerdán 20. 30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

XLVI. évf. 9. (1209.)

2003. IX. 18.

*„Le kéne szemhéjamat varrni
hajnalod foglya ne legyek
száz életnek meg kéne halni
hogy egyszer ne szeresselek”*

(Bella István)

VERSEK A SZERELEMRŐL

M ű s o r

1. Nagy László: Vérugató tündér – elmondta Basity Gréta
2. Bartók Béla: Rutén nóta – hegedűn előadta Kiss Gábor és Kiss Tamás
3. Szécsi Margit: Jelentés szívdobogásról, Csalogány – elmondta Liszi Melinda
4. Bartók Béla: Szentivánéj – hegedűn előadta Kiss Gábor és Kiss Tamás
5. Bala István: Maria Pawlikowska Jasnorzewsja szomorú éneke szerelemről – elmondta Basity Petra
6. Nemes Nagy Ágnes: Személytelen (részlet) – elmondta Liszi Melinda
7. Bella István: Ceruzasorok – elmondta Basity Petra, Basity Gréta és Liszi Melinda
8. Bartók Béla: Tót nóta – hegedűn előadta Kiss Gábor és Kiss Tamás
9. Bella István: Hívogató – elmondta Basity Gréta
10. Nagy László: Táncbéli tánc-szók – elmondta Basity Petra
11. Szécsi Margit: Tán – elmondta Liszi Melinda
12. Szécsi Margit: A kivirágzott kéz – elmondta Basity Gréta
13. Bartók Béla: Magyar nóta – hegedűn előadta Kiss Gábor és Kiss Tamás
14. Fehér Ferenc: Ráolvasó – elmondta Basity Petra
15. Szilágyi Domonkos: Kis szerelmes himnuszok – elmondta Basity Petra, Basity Gréta és Liszi Melinda
16. Radnóti Miklós: Bájoló – elmondta Basity Petra
17. Bartók Béla: Játék – hegedűn előadta Kiss Gábor és Kiss Tamás
18. Nemes Nagy Ágnes: Férfi nő – elmondták Farkas Csongor és Basity Gréta
19. Radnóti Miklós: Szerelmi ciklus 1927–1928-ból (részlet) – elmondta Basity Petra

Kiss Gábor és Kiss Tamás hegedűjátékkal köszöntötte a szerelmes versek kedvelőit

Az előadást 2003. szeptember 12-én, pénteken 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1210.)

2003. IX. 18.

LEBEGÉS

Kiállítás Horváth Uzon Éva selymeiből

Az előadást 2003. szeptember 18-án csütörtökön 18 órai kezdettel az Uzon-ház udvarában tartottuk meg.

Rendkívüli (1211.)

2003. X. 3.

VIRÁGOK BESZÉDE

Összeállítás a virágokról szóló irodalmi művekből

M ű s o r

1. Bevezető – elmondta Horváth Emma
2. Tompa Mihály: A liliomok harca – elmondta Bem Zoltán
3. Tompa Mihály: Két liliom és a pipacs – elmondta Bem Tamás
4. Tompa Mihály: Repkény – elmondta Nagy Tamara

5. Sully Pruhomme: A törött váza – Kosztolányi Dezső fordítása – elmondta Fodor Emese
6. Kosztolányi Dezső: A virágok beszéde (részletek) – elmondta Liszi Melinda és Szikora Krisztina
7. Csanádi Imre: Vadrózsa – elmondta Bózsint Ildikó
8. Horvát Márta: Sárga Mese (részletek) – elmondta Szikora Natália
9. Kányádi Sándor Margaréta – elmondta Matisa Peta Leona
10. Szücs Imre: Gyermekehét – elmondta Csonka Ákos
11. Dragan Lukić: Suttogás – előadta a majsai úti óvodások szavalókórusa

Rendező: Horvát Emma

Vendégeink a Majsai úti óvodások

Kísérő rendezvény: virágkötési és rajzolási verseny

Az előadást 2003. október 3-án pénteken, 19.30 órai kezdettel tartottuk meg a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében.

XLVI. 10. 1212. szám

2003. X. 9.

ÚJ LÉLEKINDULÁS Az Életjel másfél száz könyve

M ű s o r

1. Lévy Andre: Új lélekindulás – felolvasta Péter Angéla
2. Skenderovits Horváth Teréznek, a Szabadegyetem igazgatóhelyettesének köszöntője
3. Lakatos Mihálynak a Nemzeti Kulturális Minisztérium főosztályvezetőjének köszöntője
4. Burkus Valéria: Ibolya – felolvasta a szerző
5. Dudás Károly: Esti Kornél utolsó hazalátogatása – felolvasta Kasza Éva
6. Csépe Imre: Őszi színek – felolvasta Csányi Éva
7. Szathmári István: Életjel – felolvasta a szerző
8. Kopeczky László: Spenót a falon – felolvasta Bada Irén
9. Bánsági rabénekek – előadta a Ballangó Együttes, művészeti vezető: Szöllősy Vágó László
10. Hózsá Éva: Az Életjel könyvei és Szabadka
11. Magyar László: Városunk legrégebbi említése – felolvasta Liszi Melinda
12. Sturc Béla: A Szabadka–Horgosi-homokpuszta természetes flóráképe – felolvasta Sziráczy Katalin
13. Csáth Géza–Havas Emil–Munk Artúr: A repülő Vuclidol – felolvasta Karna Margit
14. Pekár Tibor: Szabadka zenei élete – felolvasta Basity Gréta
15. Baranyi Károly: Ikarosz szárnyán – felolvasta Basity Gréta

Az Életjel másfélszáz könyve című nagyszabású műsor részvevői:

Burkus Valéria

Kasza Éva

Barabás Mónika

16. Pataki László: Elmúlt bizony az a régi szép idő – felolvasta Barabás Mónika
17. Szathmári István: Szabadkai csendélet – felolvasta Barabás Mónika
18. Fekete J. József: Egy vidéki műhely kiadványai – felolvasta Némedi Imre
19. Gulyás József: Vers 88 – elmondta Süveges Eta
20. Dér Zoltán: A Bács megyei Napló és a Becsei Helikon – felolvasta Barácius Zoltán
21. Matuska Márton: Három mártírunk – felolvasta Grásztity Viktor
22. Ács Károly: Párbeszéd a magyar költészettel – elmondta Némedi Imre

Műsorvezető. Lőrinc Zsuzsa

Rendező: Horváth Emma

Az Életjel kiadványaiból a műsort Dér Zoltán állította össze.

Kísérő rendezvény: kiállítás a Városi Könyvtár szervezésében a harmincéves könyvkiadói tevékenységünkéből a Városi Könyvtár földszinti olvasótermében.

Az előadást 2003. október 9-én, csütörtökön 19 órai kezdettel a Szabadegyetem amfiteátrumában tartottuk meg.

Rendkívüli (1213.) szám

2003. X. 13.

HÁROM MÁRTÍRUNK

Matuska Márton Év Könyve-díjjal kitüntetett kötetének bemutatója

Ismertetőt mondott: Hornyik Miklós és Pastyik László

Az est vendégei: Németh István és Tomán László recenzensek, Kapitány László, a könyv tervezője és műszaki szerkesztője, Fodor László nyomdatulajdonos, a könyv támogatója.

Énekszámokkal közreműködött az óbecsei Prima vista.

Házigazda: Sztrikovics János főesperes, a templom plébánosa

Az előadást az Újvidéki Olvasókörrrel közösen 2003. október 13-án, hétfőn 19 órai kezdettel Újvidéken a belvárosi plébánián tartottunk meg.

Rendkívüli (1214.) szám

2003. X. 16.

NEKED MONDOM EL, SZABADKA

Csányi Éva és Kóci Ágnes előadóestje

M ű s o r

1. Bevezetőt mondott: Némedi Imre
2. Kölcsey Ferenc: Parainesi Kölcsey Kálmánhoz – elmondta Csányi Éva és Kóci Ágnes

3. Sajó Sándor: Magyarnak lenni – elmondta Kóci Ágnes
4. Ének a kereszteleőről (mordvin népdal) – elmondta Kóci Ágnes
5. Thaly Kálmán: Őszi harmat után – elmondta Kóci Ágnes
6. Szenteleky Kornél: Ákácok az őszben – elmondta Csányi Éva
7. Ady Endre: Párizsban járt az ősz – elmondta Csányi Éva
8. Kosztolányi Dezső: Részlet a szegény kisgyermek panaszzaiból – elmondta Kóci Ágnes
9. Kányádi Sándor: Kilenc kecske – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
10. Bella István: Áni Máni naptára – elmondta Csányi Éva
11. József Attila: Tiszta szívvel – elmondta Kóci Ágnes
12. Johann W. Goethe: A vilikirály – elmondta Csányi Éva
13. Gábor Andor. Két kis cseléd – elmondta Kóci Ágnes
14. Részlet Szent Pál apostol a korintusziakhoz írt I. leveléből – elmondta Kóci Ágnes
15. Ady Endre: Szent Margit legendája – elmondta Csányi Éva
16. Tóth Árpád: Álarcosan – elmondta Csányi Éva
17. Egyed Emese: Ágtól a levél – elmondta Csányi Éva
18. Petőfi Sándor: Reszket a bokor mert ... – elmondta Kóci Ágnes
19. Arany János: Méh románca – elmondta Csányi Éva
20. A lusta leán (Tolna megyei székely népmese) – elmondta Kóci Ágnes
21. A fiatal bíró meg az öreg bíró (népmese) – elmondta Bem Tamás
22. Tompa Mihály: Az újonc – elmondta Bem Zoltán
23. Klarinéton közreműködött: Nagy Tímea – klarinét

Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2003. október 16-án, csütörtökön 20 órai kezdettel tartottuk meg a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében.

Csányi Éva

Kóci Ágnes

KÖVETELEM A HOLNAPOT

Havas Judit Ady-estje

1. Kodály: Székely keserves – előadta Horváth Bálint
2. Móricz Zsigmond: Ady arcai – elmondta Schmidt Viktória
3. Móricz Zsigmond: Ady – Galambos András
4. Bartók Béla: Három Csík megyei népdal – előadta Horváth Bálint
5. Móricz Zsigmond: Ady – elmondta Biró Zsófia
6. Babits Mihály: Ady elmondta Dillinges Melinda
7. Bartók Három Csík megyei népdal – előadta Horváth Bálint
8. Illyés Gyula: Ady – elmondta Galambos András
9. Bartók Béla: Három Csík megyei népdal – előadta Horváth Bálint
10. Pilinszky János: Ady – elmondta Dillinges Melinda
11. Jékely Zoltán: Ady – elmondta Biró Zsófia
12. Nagy László (hangfelvételtől): Nekem Ady Endre ostora tetszik
13. Bartók Béla: Allegro barbaro – előadta Horváth Bálint
14. Ady Endre: A krisztusok mártírja
15. A lelkek temetője
16. Párizsban járt az Ősz
17. A Gare de l' Est-en
18. A Halál rokona
19. Menekülj, menekülj innen
20. Futás a Gond előtt!
21. Szeress engem, Istenem
22. Cseng az élet
23. Sírás az Élet-fa alatt – elmondta Havas Judit
24. Bartók Béla: Halotti ének – előadta Horváth Bálint

Az előadást 2003. október 25-én, szombaton 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

A neves budapesti előadóművész Ady-estjén – a költő versei mellett – a róla szóló méltatások is elhangzottak

„... ÚGYIS MINDEN TÖREDÉK...”
Havas Judit és tanítványinak Radnóti-matinéja
Összeállítás Radnóti Miklós verseiből és naplójából

Közreműködött: Bíró Zsófia, Dillinges Melinda, Schmidt Viktória

Művészeti vezető: Havas Judit

Az előadást 2003. október 26-án, vasárnap 11 órai kezdettel a szabadkai
Diákotthon társalgójában tartottuk meg.

Havas Judit tanítványaival és a Csáth Kör tagjaival

RENDAHGYÓ SAJTÓTÖRTÉNET
Brenner János: Így láttam, így éreztem című könyvének bemutatója

Az est vendége: Brenner János és Fejes Szilveszter
Házigazda: Farkas Zsuzsa

A könyvbemutatót 2003. november 13-án, csütörtökön 19 órai kezdettel a
Városi Könyvtár földszinti olvasótermében tartottuk meg.

PRO PATRIA LIBERTATE

Rákóczi Ferenc-emlékest

Az előadást 2003. november 15-én, szombaton, 18 órai kezdettel a gombosi Művelődési Házban tartottuk meg.

Rendkívüli (1219.) szám

Kosztolányi Dezső

XXXV. évf. I. (290.) szám

Irodalmi Színpad

Karinthy Frigyes

AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA

Paródia

Az előadást 2003. november 19-én, vasárnap 10 órai kezdettel Miskolcon a Kaleidoszkóp diákszínjátszók versenyén mutattuk be.

Rendkívüli (1220.) szám

2003. XI. 22.

PRO PATRIA LIBERTATE

Rákóczi Ferenc-emlékest

Az előadást 2003. november 22-én, szombaton 18 órai kezdettel a mórahalmi Rendezvények Házában tartottuk meg.

Rendkívüli (1221.) szám.

2003. XI. 28.

LAUDÁCIÓ EGY MŰPÁRTOLÓÉRT

Barácius Zoltán: Ötgarasos színház című könyvének bemutatója

Az est vendégei Deák Ferenc író, Duránci Béla művészettörténész, Jónás Gabriella és Kasza Éva színművészek, valamint a szerző.

Az est házigazdája: Farkas Zsuzsa

A könyvbemutatót 2003. november 28-án, pénteken 19 órai kezdettel, a Városi Könyvtárral közösen, az intézmény emeleti olvasótermében tartottuk meg.

KERESZTJEINKRŐL

Csúszo Dezső: Könyörgésünk színhelyei könyvének bemutatója

Az est vendégei: Dukay Zoltán OMF és dr. Hegedüs Antal

Közreműködött: Kerekes Sándor és Kovács Birkás Tamara.

Az est házigazdája: Beszédes Valéria

A könyvbemutatót 2003. november 30-án, vasárnap 19 órai kezdettel, a ferencsek Mária-kápolnájában tartottuk meg.

HAZUDNI NEM SZABAD

Deák Ferenc-emlékest születésének 200. évfordulója

1. Bevezető – elmondta Hegedüs Antal
2. A zentai kertek alatt – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népzenei kórusa
3. Sok anekdotát – elmondta Csorba Ákos
4. Hervadt rózsza, Kék ibolya – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népzenei kórusa
5. Öt anekdota – elmondták Csorba Ákos, Bem Zoltán, Ágó Mónika Lörinc Zsuzsanna
6. Esik eső, bugyborékol, Betyár vagyok – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népzenei kórusa
7. Négy anekdota – elmondták Ágó Krisztina, Bózsits Timea, Helényi Orsolya
8. Adorjánról házasodtam, Farkas Ilkából szoknyája – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népzenei kórusa
9. Öt anekdota – elmondta Bem Tamás, Csorba Ákos, Helényi Orsolya, Némedi Imre

Jót mulatott a közönség Helényi Orsolyának a haza bölcséről szóló anekdotáin

10. Sárgarépa incik, parányi, Ez a kislány úgy éli – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népzenei kórusa
11. Öt anekdota – elmondták: Helényi Orsolya, Lőrinc Zsuzsa, Némedi Imre
12. Ritka, ritka paprika – Mária néni egy ingben – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népzenei kórusa
13. Négy anekdota – elmondták Lőrinc Zsuzsa és Némedi Imre
14. Esik eső, zúg a gát, előadták a Lányi Ernő Művelődési Egyesület Népzenei kórusa
15. Négy anekdota – elmondták: Lőrinc Zsuzsa és Némedi Imre

A Lányi Ernő Művelődési Egyesület művészeti vezetője Varga Péter

Rendező Horváth Emma

Az előadást december 11-én, csütörtökön 19 órai kezdettel a szabadkai Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

Rendkívüli (1224.) szám *Kosztolányi Dezső* *XXXV. évf. 2. (291.) szám*
Irodalmi Színpad

Kosztolányi Dezső
CSODA

Szereplők:

Vak.....	Grásztity Viktor
Sánta.....	Liszi Melinda
Süket.....	Basity Gréta
Angyal.....	Bem Tamás
Baba.....	Mányi Heléna
Baba.....	Alacker Adél

Csellón játszott Molnár Viktor

Rendező: Basity Gréta

Az előadást 2003. december 15-én, hétfőn 18 órai kezdettel a szabadkai Svetozar Marković Gimnáziumban mutattuk be.

Az előadást december 7-én rögzítette a budapesti Duna Televízió és azt 2003. december 26-án 10 órai kezdettel bemutatta a Cimbora műsor keretében.

A Duna Televízió is bemutatta Kosztolányi Dezső Csoda című színpadi játékát

Rendkívüli (1225.) szám

2003. XII. 18.

ÜNNEP KÉSZÜL

Karácsonyi vándorműsor

M ű s o r

1. Ténagy Sándor: Ünnepek készül – elmondta Berta Csongor
2. A kis Jézus megszületett, a kis Jézus aranyalma – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népdalkórusa
3. Hárs Ernő: Karácsony – elmondta Bem Zoltán
4. Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony – előadta Ágó Krisztina
5. Aludj, aludj, szentségem, Bár csak előbb ébredtem volna – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népdalkórusa
6. Gazdag Erzsébet: Karácsony – elmondta Szikora Krisztina
7. Kosztolányi Dezső: Karácsony – előadta Helényi Orsolya
8. Csordapásztorok, Pásztorok, keljünk fel – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népdalkórusa
9. Szűcs Imre: Fenyőillat, Csillagszóró – elmondta Bózsity Tímea
10. Hej víg juhászok, csordások, Pásztorok örvendezve – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület népdalkórusa

11. Sarkady Sándor: Háromkirályok – elmondta Csorba Ákos
12. Karácsonynak éjszakáján – előadta a Lányi Ernő Művelődési Egyesület: népdalkórusa

Az előadást 2003. december 18-án, csütörtökön 15 órai kezdettel a Gerontológiai Központban tartottuk meg.

XLVI. évf. (1226.)

*Kosztolányi Dezső
Irodalmi Színpad*

XXXV. 3.(292)

ARANY NÉLKÜL, TÖMJÉN NÉLKÜL

M ű s o r

1. Köszöntőt mondott: Lőrinc Zsuzsa
2. Szirmai Endre: Karácsony – elmondta Szikora Natália
3. Nemes Nagy Ágnes: Kukucs – elmondta Kollár István
4. Szécsi Margit: Karácsony – elmondta Ágó Mónika
5. Reményik Sándor: Karácsonyfa éneke – elmondta Fodor Emese
6. Weörös Sándor: Karácsonyi pásztorok – elmondta Bem Tamás
7. Franz Schubert: B-dúr impromptu (részlet) – előadta Görög Enikő
8. Szabó Magda: Karácsony – elmondta Nagy Tamara
9. Áprily Lajos: Karácsonyest – elmondta Csányi Éva
10. Franz Schubert: B-dúr impromptu (részlet) – előadta Görög Enikő
11. Kosztolányi Dezső: Ajándék – elmondta Liszi Melinda
12. Szergej Prokofjev: Szonáta (részlet) – előadta Görög Noémi
13. Áprily Lajos: Biztató versmagányosságról irtózó léleknek – elmondta Basity Gréta
14. Márai Sándor: Négy évszak – elmondta Némedi Imre
15. Nagy László: A karácsonyfás ember – elmondta Némedi Imre
16. Lőrinc Zsuzsa: Előzetes Kosztolányi Dezső Csoda című bábjátékához, rimjátékához

Szereplők: Alaker Adél, Basity Gréta, Grásztity Viktor, Kuszov Borisz, Liszi Melinda, Mányi Helén, Molnár Viktor, Vinkó Tamás

Közreműködött: Görög Enikő és Görög Noémi (zongora), Kis Gábor (hegedű), Molnár Viktor (gordonka)

Rendezte: Basity Gréta

Az előadást 2003. december 26-án, pénteken 19 órai kezdettel a szabadkai Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

ÜNNEP KÉSZÜL

Karácsonyi vándorműsor

Az előadást 2003. december 28-án, vasárnap, 9.30 órai kezdettel a református templomban tartottuk meg.

Vallási műsorainkon gyakran hallhattuk a Szent György-templom gyermekkórusát Latyák Mária vezényletével

Életjel

Csáth Géza Művészetbaráti Kör
2003. május 29. / csütörtök / 19:30 óra
a Városi Könyvtárban

PRO PATRIA ET LIBERTATE

~ emlékest a Rákóczi-szabadságharc elindításának
300. évfordulójára ~

Bevezetőt mond: dr. Hegedűs Antal
Fellépnek a Csáth Géza Művészetbaráti Kör
versmondói és a Lányi Ernő Művelődési
Egyesület énekkara
Művészeti vezető: Varga Péter

Rendező: Horváth Emma

A CSÁTH GÉZA MŰVÉSZETBARÁTI KÖR ELŐADÁSAI

Főlkészítő tanár: Horváth Emma

XXXII. évf. 1. (591.) szám

1999. I. 30.

KÜLÖNBÉKE

Radnóti-díjas vajdasági előadóművészek estje

A műsor számokat 1999. január 30-án, szombaton 19 órai kezdettel a zentai könyvtárban tartottuk meg.

XXXII. évf. 2. (592.) szám

1999. I. 31.

KÜLÖNBÉKE

Radnóti-díjas vajdasági előadóművészek estje

A műsor számokat 1999. január 31-én, vasárnap 19 órai kezdettel a feketicsi tűzoltóotthonban tartottuk meg.

XXXII. évf. 3. (593.) szám

1999. II. 26.

REFORMÁCIÓ ÉS ELLENREFORMÁCIÓ

Műsoron: Illyés Gyula A reformáció genfi emlékműve előtt – előadta szavalókórusunk (Frank Izabella, Horváth Piroska, Kalmár Beáta, Lévai Livia, Szabó Éva, Szalma Baksi Tamara)

A műsort 1999. február 26-án, pénteken 17 órai kezdettel a miskolci Földes Ferenc Gimnázium nagytermében adtuk elő a Reformáció és ellenreformáció Magyarországon a XVI–XVII. században elnevezésű versenyen. Produkciónk, amelyet Horváth Emma rendezett, második díjat kapott.

Életjel

Csáth Géza Művészetbaráti Kör

2003. május 29. / csütörtök / 19:30 órákor
a Városi Könyvtárban

PRO PATRIA ET LIBERTATE

~ emlékest a Rákóczi-szabadságharc elindításának
300. évfordulójára ~

Bevezetőt mond: dr. Hegedűs Antal
Fellépnek a Csáth Géza Művészetbaráti Kör
versmondói és a Lányi Ernő Művelődési
Egyesület énekkara
Művészeti vezető: Varga Péter

Rendező: Horváth Emma

A CSÁTH GÉZA MŰVÉSZETBARÁTI KÖR ELŐADÁSAI

Főlkészítő tanár: Horváth Emma

XXXII. évf. 1. (591.) szám

1999. I. 30.

KÜLÖNBÉKE

Radnóti-díjas vajdasági előadóművészek estje

A műsor számokat 1999. január 30-án, szombaton 19 órai kezdettel a zentai könyvtárban tartottuk meg.

XXXII. évf. 2. (592.) szám

1999. I. 31.

KÜLÖNBÉKE

Radnóti-díjas vajdasági előadóművészek estje

A műsor számokat 1999. január 31-én, vasárnap 19 órai kezdettel a feketicsi tűzoltóotthonban tartottuk meg.

XXXII. évf. 3. (593.) szám

1999. II. 26.

REFORMÁCIÓ ÉS ELLENREFORMÁCIÓ

Műsoron: Illyés Gyula A reformáció genfi emlékműve előtt – előadta szavalókórusunk (Frank Izabella, Horváth Piroska, Kalmár Beáta, Lévai Livia, Szabó Éva, Szalma Baksi Tamara)

A műsört 1999. február 26-án, pénteken 17 órai kezdettel a miskolci Földes Ferenc Gimnázium nagytermében adtuk elő a Reformáció és ellenreformáció Magyarországon a XVI–XVII. században elnevezésű versenyen. Produkciónk, amelyet Horváth Emma rendezett, második díjat kapott.

HINTÁZÁS

M ű s o r

1. Horváth Emma: Szeretnék szántani (bevezető)
2. Ellen Nitt: Szélforgó – fordította Képes Géza – elmondta Basity Petra
3. Áprily Lajos: Pele-ütő Dénkó – elmondta Basity Gréta
4. Nadányi Zoltán: A horgász – elmondta Papp Emese
5. Kosztolányi Dezső: Ábécé a hangról és szavalsról – Arcképcsarnok (Khrisziposz, Klithripón, Thraszón) – elmondta Helényi Orsolya
6. Ingrid Sjöstrand: Mamának este nincs ideje – elmondta Vidákovits Arsen
7. Sajtó osztó róka (vajdasági magyar népmese, Kálmány Lajos gyűjtése) – előadta Fodor Emese
8. A két pap – (vajdasági magyar népmese) – előadta Papp Emese
9. Nemes Nagy Ágnes: Mennyi minden – elmondta Balassa Gábor
10. Fehér Ferenc: Hintázás – elmondta Fodor Emese
11. Ranschburg Jenő: Barátság, szerelem – elmondta Vidákovits Arsen
12. Tarasz Sevcsenko: Mogyorósban jártam-keltem – Weöres Sándor fordítása – elmondta Basity Petra
13. Tarasz Sevcsenko: Sik mezőn, a liget mellett – Tandori Dezső fordítása – elmondta Basity Gréta

A Csáth Kör tagjai egy sikeres bemutatkozás után

14. Kosztolányi Dezső: Ábécé a hangról és szavazásról arcképcsarnok: (Thermamemosz, Titürosz, Dorosz, Xantesz) – elmondta Helényi Orsolya
15. Szilágyi Domokos: Furcsa csokor – elmondta Liszi Melinda
16. Szilágyi Domokos: Nagy titok – elmondta Balassa Gábor
17. Kányádi Sándor: Három székláb – elmondta Vidákovits Arsen
18. Ibrgid Sjöstrand: Milyen kár – elmondta Fodor Emese
19. Siv Widerberg: Cilla és én – elmondta Fodor Emese
20. Bogdán József: Réceperpatvar – elmondta Vidákovits Arsen
21. Weöres Sándor: Vásár – elmondta Balassa Gábor
22. B. Foky István: Szűnyog-falu – elmondta Fodor Emese
23. Tamkó Sirató Károly: Darázs-garázs – elmondja Vidákovits Arsen
24. Kosztolányi Dezső: Ábécé a hangról és szavazásról – arcképcsarnok: Hamlet, a tanár – elmondta Helényi Orsolya
25. Szalai Borbála: Volt egyszer egy kicsi manó – elmondta Liszi Melinda
26. Sebők Éva: Koboldos – elmondta Liszi Melinda
27. Nemes Nagy Ágnes: Névnapra – elmondta Balassa Gábor

Rendezte és a műsort vezette: Horváth Emma

Az előadást 1999. április 19-én, hétfőn 16 órai kezdettel a kiserdei Gerontológiai Központ könyvtárában tartottuk meg.

XXXII. évf. 5. (595.) szám

1999. VI. 15.

CSOBOGÓKÚT

Basity Gréta és Basity Petra előadóestje

Műsoron versek és prózai művek

Közreműködött: Molnár Viktor és Tokodi Krisztina (gordonka)

Rendező: Horváth Emma

A műsort 1999. június 15-én, kedden 17 órai kezdettel a kiserdei Gerontológiai Központ könyvtárában tartottuk meg.

XXXII. évf. 6. (596.) szám

1999. X. 22.

MAGADRA HAGYTUNK TÉGED

Emlékezés az 1956-ös forradalomra

Műsoron: Ramoncue Romano verse

Elmondta: Némedi Imre

A műsorszámot a Népkör Garay Termében 1999. október 22-én, pénteken 18.30 órai kezdettel megtartott rendezvényén adtuk elő.

A BUJDOSÓ DALA

Műsoron: Wass Albert verse

Elmondta: Némedi Imre

A költeményt 1999. november 2-án, kedden a Zentai úti temetőben az 1945 őszén ártatlanul kivégzettekről való megemlékezésen adtuk elő.

ÜNNEP

M ű s o r o n

1. Csorba Piroska: A nagypapa születésnapja – elmondta Fodor Emese
2. Hazugságmese – (jugoszláviai magyar népmese) – elmondta Basity Gréta

A műsorszámokat 1999. november 19-én, pénteken 17 órai kezdettel az újvidéki Petőfi Sándor Művelődési Egyesületben adtuk elő a Magyar Ünnepi Játékok keretében.

JÁTÉKOK

M ű s o r o n

1. Vörösmarty Mihály: Petike – elmondta Papp Emese
2. Boszorkányok (csantavéri hiedelemmonda) – elmondta Basity Petra
3. Johann Wolfgang von Goethe: Pál és Pálné – Dóczy Lajos fordítása – elmondta Péter Angéla

A műsorszámokat 1999. november 19-én, pénteken 19 órai kezdettel az újvidéki Petőfi Sándor Művelődési Egyesületben a Magyar Ünnepi Játékok keretében adtuk elő.

ARANYMIKROFON

Emlékest

Műsoron: Arany János: Zách Klára – elmondta Basity Gréta

A műsorszámot 1999. november 27-én, szombaton a Nép kör nagytermében 17 órakor kezdődött Aranymikrofon-émlékversenyen a Szabadkai Rádió Fiatalokról fiataloknak – Bulivonal című műsorának vendégeként adtuk elő.

VÁLASZTOTT SZÜLŐFÖLDEMEN

M ü s o r o n

1. B.Foky István: Három generáció, Harcosok sorakozója lakótelep – elmondta Basity Gréta
2. B. Foky István: Kosztolányinál – elmondta Basity Petra

A műsorszámokat 1999. december 8-án, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében aduk elő a Szabad Líceum estjén, amelyen a 65 éves szerzőt köszöntötték születésnapján.

VÁLASZTOTT SZÜLŐFÖLDEMEN

A kétnyelvű műsort 1999. december 16-án, csütörtökön 16 órai kezdettel a Központ II. Nyugdíjas Klubjában tartottuk meg.

TETSZŐLEGES IRÁNY Fiatal költők antológiája

M ü s o r o n

1. Farkas Ida: Életünk margójára I, II.
2. Horváth Ida: Gondolati séta, Labirintusban,
3. Kovács Karolina: Emlékül – elmondta Basity Petra
4. Pressburger Csaba-Saul: Praktikus tanácsok, Évente a leolvasztás – elmondta Basity Gréta
5. Sáfrány Attila: Vallomás az otthonomról, Tettek
6. Kovács Karolina: Emlékül – elmondta Basity Gréta

Az előadást 1999. december 23-án, csütörtökön a Népkör nagytermében az Énkép 2000 szóbeli folyóirat 17.30 órakor kezdődött könyvbemutatóján adtuk elő, amelyen a Képes Ifjúság kiadásában megjelent, Tetszőleges irány című, Sinkó-díjjal jutalmazott verseskötetet méltatták.

HAIKUK TÖRT FUVOLÁRA Molcer Mátvás verseskötetének bemutatója

A kötetet Vajda Gábor méltatta
A szerzővel Mirnics Károly beszélgetett

Közreműködött: Filip Milisavljević a költő néhány megzenésített haikuját adta elő zongorán

A Szabad Líceum rendezte estet 2000. január 5-én, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartották meg.

Kasza Éva Molcer Mátyás verseit és szerzeményeit tolmácsolta. Zongoránál a szerző

XXXIII. évf. 2. (605.) szám

2000. I. 22.

DÍJÁTADÁS

Műsor on

1. Brasnyó István: Vidék – elmondta Basity Gréta
2. Kosztolányi Dezső: Ábécé a nyelvről és lélekről – elmondta Basity Petra

A verseket azon a rendezvényen mondtuk el, amelyet 2000. január 22-én, szombaton 10 órai kezdettel a budapesti Vigadó kamaratermében tartottak meg a magyar kultúra napja alkalmából. A műsor keretében – két magyarországi személy mellett – Horváth Emmának – több évtizedes versoktatási munkája elismeréséért – átadták a Magyarországi Versmondó Egyesület Ki, Viszi Át a Szerelmet? Díját.

MESE a VIRÁGRÓL

M ũ s o r o n

Lazar Francišković: Újra a szökőkútról (Ponovo o fontani) című versciklusa
A művet Radomir Babin méltatta

Fellépett: Gabrijela Gazdag, Nataša Džido, Sara Tonković, Aleksandar Nađ Olajoš
Közreműködött: Varga Csilla (fuvola)

A nézők Katona János könyvjelzőit kapták ajándékul

A műsorszámokat 2000. március 3-án, pénteken 19 órai kezdettel a Városi
Könyvtár emeleti olvasótermében mondtuk el.

VARÁZSLAT

Műsoron Gulácsy Lajos Hokke csudálatos dala (részlet a Naconxypani varázslat
című írásból)

Előadta: Liszi Melinda és Péter Izabella

Fénytánc: Liszi Melinda, Péter Izabella, Péter Erika, Fodor Emese, Balassa Gábor

A műsorszámokat 2000. március 5-én, vasárnap 20 órai kezdettel a Népkör
nagytermében adtuk elő a jelmezbálon.

TISZTELGÉS MÁRCIUS 15-E ELŐTT

M ũ s o r

1. Petőfi Sándor: Nemzeti dal – elmondta Faragó Norbert
2. Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger – elmondta Papp Emese
3. Reményik Sándor: Eredj, ha tudsz – elmondta Basity Gréta
4. Tűz Tamás: Vonjátok be a zászlót – elmondta Péter Izabella
Vidám Petőfi
5. A naphoz – elmondta Liszi Melinda
6. Kinn a ménés, kinn a pusztán – elmondta Péter Izabella
7. Lopott ló – elmondta Kóci Ágnes
8. Kozma Andor: A magyarok szimfóniája (dramatizált költemény) – előadták a
Csáth Géza Művészetbaráti Kör tagjai

A műsort 2000. március 12-én, vasárnap 19 órai kezdettel a Népkör nagytermében
adtuk elő a Vajdasági Magyar Pedagógiai Szövetség ünnepi megemlékezésén.

„KOMOLYAN, MAJD VIDÁMAN ÜNNEPELJÜNK”
Összeállítás Petőfi Sándor verseiből

M ű s o r

1. Horváth Emma: Bevezető
2. Európa csendes, újra csendes – elmondta Helényi Orsolya
3. Föltámadott a tenger – elmondta Papp Emese
4. Kinn a ménes, kinn a pusztán – elmondta Péter Izabella
5. Lopott ló – elmondta Kóci Ágnes
6. Gyors a madár, gyors a szélvész – elmondta Hegedűs Alinda
7. A vándorlegény – elmondta Vidákovity Arsen
8. Ki vagyok én, nem mondom meg – elmondta Liszi Melinda
9. A nap – elmondta Fodor Emese
10. A naphoz – elmondta Liszi Melinda
11. Alkony – elmondta Hegedűs Alinda
12. Ereszkedik le a felhő – elmondta Péter Erika
13. Falu végén kurta kocsmá – elmondta Kóci Ágnes
14. Füstbe ment terv – elmondta Fodor Emese
15. Az erdőnek madara van – elmondta Péter Erika
16. Ezrével terem a fán a meggy – elmondta Péter Izabella
17. Pest – elmondta Papp Emese

Az előadást 2000. március 15-én, szerdán 20 órai kezdettel a Rehák László
Kollégiumban tartottuk meg.

DRÁVASZÖGI KÉPESLAPOK

Tóth Lajos Letűnt világok tanúja című önéletrajzának bemutatója

M ű s o r o n

1. B. Foky István bevezetője
2. Részletek a kötetből: A szülőföld, Búcsú a szülőföldről, Kopács, Búcsú a tanítóságtól, Végső búcsú a szülőföldről, Erkölcsi helytállás, Jövőképem – felolvasta Némedi Imre
3. Kontra Ferenc: Vászon takarja – részlet a versciklus 4. tételéből, Lábadi Károly: Istenek hajlékai a Drávaszögben (részlet) – elmondta Nagy Kanász Andrea
4. B. Foky István Gyurkovics Hunorral beszélgetett
5. B. Foky István: Zokogó – elmondta Nagy Kanász Andrea

A műsorszámokat 2000. március 21-én, kedden 18 órai kezdettel a Népkör
Garay Termében az Énkép 2000 folyóirat rendezte est keretében adtuk elő.
Házigazda B. Foky István.

DEMOGRÁFIA ÉS MIGRÁCIÓ

Tudományos tanácskozás

M ű s o r o n

1. Kozma Andor: A magyarok szimfóniája (dramatizált vers) – előadta Helényi Orsolya, Csányi Éva, Péter Izabella, Liszi Melinda, Lévai Lívია, Frank Izabella, Szalma Baksi Tamara, Horváth Piroska és Varga Csilla (fuvola)
2. Wass Albert: A bujdosó imája – elmondta Némedi Imre

A műsorszámokat 2000. március 25-én, szombaton 9.30 órai kezdettel a Nép kör Garay Termében tartottuk meg a jugoszláviai magyarok demográfiai és migrációs jellemzői elnevezésű tudományos tanácskozáson.

SZEGEDIEK SZABADKÁN

M ű s o r o n

1. Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai ciklusból: Mostan színes tintákról álmodom – elmondta Helényi Orsolya és Basity Petra
2. Mozdulatokra váltja – előadta Szkorin Natália – közreműködött Varga Csilla (fuvola)
3. Kozma Andor: A magyarok szimfóniája – dramatizált vers – előadta Helényi Andor, Csányi Éva, Péter Izabella, Liszi Melinda, Lévai Lívია, Frank Izabella, Szalma Baksi Tamara, Horváth Piroska, Kalmár Beáta
Közreműködött: Varga Csilla (fuvola)
Rendező: Horváth Emma

A műsorszámokat 2000. március 27-én, hétfőn 17 órai kezdettel a gimnázium dísztermében adtuk elő a szabadkai gimnázium és a szegedi Tömörkény István Gimnázium diákjainak találkozója alkalmából rendezett esten.

ANYÁK DICSÉRETE

M ű s o r o n

1. Várnai Zseni: Ének az anyáról – előadta Balassa Gábor, Bem Tamás, Bem Zoltán, Csányi Éva, Fejes K. Lívია, Fodor Emese, Hegedűs Alinda, Kóci Ágnes, Péter Erika, Péter Izabella,
2. Gárdonyi Géza: Mikor gyermek – előadta Csányi Éva, Fejes K. Lívία, Kóci Ágnes, Péter Izabella

A műsorszámokat 2000. május 1-jén, vasárnap 16 órai kezdettel a Nép kör nagytermében az anyák napja alkalmából adtuk elő.

ARCKÉPCSARNOK

M ű s o r o n

1. Kosztolányi Dezső: Ábécé a hangról és szavalaról – elmondta Helényi Orsolya
2. Ellen Nitt: Szélforgó – elmondta Basity Petra
3. Zrínyi Miklós: Az török áfium ellen való orvosság – elmondta Papp Emese
Közreműködött: Varga Csilla (fuvola) és Görög Enikő (zongora), valamint a zeneiskola Bambi kórusa

A műsorszámokat 2000. május 8-án, kedden 8.30 órai kezdettel a Nép kör nagytermében az Általános Iskolások Művészeti Vetélkedőjének megnyitóján adtuk elő.

FŐHAJTÁS

M ű s o r o n

1. Radnóti Miklós: Himnusz a békéről – elmondta: Péter Izabella
2. József Attila: Szeretném, ha vadalma lennék – elmondta Csányi Éva

A műsorszámokat 2000. május 8-án, kedden 9. 30 órai kezdettel a Hősök terén a második világháború befejezésének 45. évfordulóján adtuk elő.

48-AS SZABADSÁGHARCOSOK EMLÉKEZETE

A 1848-as szabadságharcban elesett tizennyolc csantavéri honvéd és a két világháborúban életüket vesztett katonák emlékére a település nagytemetőjében felállított szobor leleplezése alkalmából 2000. június 17-én, szombaton 18 órai kezdettel megtartott ünnepi műsorban Wass Albert A bujdosó imája című versének elmondásával fellépett Némedi Imre is.

CIRÓGATÓ CICASÁGOK

Híres emberek gondolatai a cicákról

M ű s o r o n

1. Horváth Emma: A huncutságok bájossága
2. Felléptek: Hajnal Edvin, Csányi Éva, Bem Tamás, Bem Zoltán, Fodor Emese, Liszi Melinda, Péter Erika, Péter Izabella, Vidákovity Arsen

3. Nógrádi Gábor: A macska – elmondta Péter Izabella
4. Hans Cristian Andersen: A nagyravágyó tű – elmondta Liszi Melinda
5. Babits Mihály: Messze, messze – elmondta Csányi Éva
6. Egyed Emese: Játszótársunk születik – elmondta Fodor Emese
7. Németh István: Megették a gyümölcsösbódét – elmondta Vidákovits Arsen
8. Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat is (novella) – felolvasta Péter Izabella
9. Juru Vella: Nyenyec: Kisfiú dala – elmondta Péter Erika
10. Jovan Jovanović Zmaj: A macska egérlakodalomba megy – elmondta Hajnal Edvin

Az előadást 2000. június 23-án, pénteken 9.30 órai kezdettel a Gerontológiai Központ könyvtárában tartottuk meg.

XXXIII. évf. 15. (618.) szám

2000. VII. 5.

M ũ s o r o n

Rónay György: Feketerigó
 Elmondta: Basity Gréta és Basity Petra

A műsorszámot 2000. július 5-én, szerdán 10 órai kezdettel a Hadseregóthonban a harcosok napja alkalmából rendezett előadáson adtuk elő.

XXXIII. évf. 16. (619.) szám

2000. VIII. 5–7.

ERDÉLYI VERSMONDÓ TÁBOR (5–10-e között)

Előadó: Horváth Emma
Műsoron: Geoffrey Chancer, Fridrich Sciller, Kosztolányi Dezső, Brasnyó István, Kányádi Sándor, Áprily Lajos, Vajda János, Weöres Sándor és Vörösmarty Mihály versei
Fellépett: Basity Gréta és Basity Petra
Közreműködött: Balázsevy István (gitár)
Rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. augusztus 5-én, 6-án és 7-én szombaton, vasárnap és hétfőn 10 órai kezdettel a pedagógusok számára Székelykeresztúron, az Orbán Balázs Gimnáziumban szervezett versmondó táborban tartottuk meg.

(A részletes műsort lásd az előadások között: Lánc, lánc. 2000. augusztus 9.)

Előújságunk jó hírét tagjaink Erdélybe is elvitték (Ágó Krisztina, Péter Izabella, Fodor Emese)

Péter Izabella Temes-közi népmesékkal ismertette meg az erdélyi hallgatóságot

XXXIII. évf. 17. (620.) szám

2000. VIII. 7.

MAGYARNAK LENNI

Műsor on

1. Sajó Sándor: Magyarok lenni – elmondta Kóci Ágnes
2. Arany János: Szent László – elmondta Liszi Melinda
3. Petőfi Sándor: Az erdőnek madara van – elmondta Péter Erika

A műsorszámokat 2000. augusztus 7-én, hétfőn 9 órai kezdettel a városháza dísztermében a pedagógusok nyári akadémiáján tartottuk meg.

XXXIII. évf. 18. (621.) szám

2000. IX. 20.

EGYMÁST ÁTFOGVA

Latinovics Etelka versei

Műsor on

1. B Foky István: Új hang költészetünkben
2. Latinovics Etelka: Bemutakozás
3. A mi utcánk – elmondta Péter Angéla
4. Fény-játék – elmondta Mándity Krisztina

5. Kisasszony napja – elmondta a szerző
6. Egymást átfogva – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
7. Jó-e a nélküled? – elmondta Péjity Hajnalka
8. Bálint-napi tüzek, Rózsa – elmondta Csányi Éva, Jeges Klapka Livia, Péjity Hajnalka
9. Asszonyors – elmondta Péter Angéla
10. Erzsi néni, Folklor, Változó világ – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
11. Mintha már. Még – már – elmondta Péjity Hajnalka

Az előadást, amelyet az Énkép 2000-rel együtt szerveztünk, 2000. szeptember 20-án, szerdán 18 órai kezdettel a Népkör Garay Béla Termében tartottuk meg.

XXXIII. évf. 19. (622.) szám

2000. IX. 29.

ELISMERÉS A LEGJOBBAKNAK

M ű s o r o n

1. Himnusz
2. Wass Albert: A bujdosó imája – elmondta Némedi Imre
3. Gubás Jenő: Köszöntő – felolvasta Pribilla Valéria
2. Siflis Zoltán üdvözölte a díjazottakat
4. Hajnal Jenő: A díjazottak munkásának méltatása
5. Két egyházi ének
6. Szózat

Közreműködött: a csantavéri Musica Via Vegyes Kamarakórus Gubeņa Éva vezényletével

Műsorvezető: Pribilla Valéria

Kitüntettek: Aracs-díj: dr. Burány Béla nyug. zentai orvosprofesszor, közíró és Utasi Jenő tóthfalusi-oromi plébános. Aracs-érem: Erdei Ernő nyug. pancsovai erdész mérnök, a Petőfi Sándor MME titkára, Sztánics Ferenc nyug. kisoroszi tanító, helyismereti kutató és V. Lippay Etelka népművelő, a szabadkai Népkör aktivistája, aki évtizedeken át élőlűjságunk egyik lelelkesebb, legaktívabb tagja volt.

A műsorszámot az Aracs Társadalmi Szervezet 2000. szeptember 29-én, pénteken 18 órai kezdettel a városháza dísztermében megtartott ünnepségének keretében adtuk elő.

XXXIII. év 20. (623.) szám

2000. X. 20.

NÉPKÖR-NAP

A művelődési egyesület ünnepi műsorában fellépett Péter Erika is Almafa című első díjat kapott versével, melyet B. Foky István méltatott.

Az előadást 2000. október 20-án, pénteken 19 órai kezdettel a Népkör nagytermében tartották meg.

ŐSZI CSOKOR

M ũ s o r o n

1. Radnóti Miklós: Himnusz a békéről – elmondta Péter Izabella
 2. Arany János: Szent László – elmondta Liszi Melinda
 3. Gyulai Pál: Krisztus és a madarak, A vadgalamb és a serleg – elmondta Liszi Melinda
 4. Az irigy bátya (vajdasági magyar népmese) – elmondta Péter Izabella
 5. Debreczeni József: Lovacska téli utcán – elmondta Liszi Melinda
 6. Tompa Mihály: Egy házasság – elmondta Péter Izabella
 7. Szép Ernő: Pitypang – elmondta Liszi Melinda
 8. Ady Endre: Havasok és Riviéra – elmondta Péter Izabella
 9. Csáth Géza: A varázsló kertje – felolvasta Liszi Melinda
- Közreműködött: Varga Csilla (fuvola)*
Összekötő szöveg és rendező: Horváth Emma

Az előadást 2000. október 23-án, hétfőn 17 órai kezdettel a Gerontológiai Központban tartottuk meg.

Közönségünk csaknem fél évszázada hűségesen követi munkánkat

ÚJ KÉP

M ű s o r o n

1. Ady Endre: Kató a misén
2. Kopeczky László: Spenót a falon – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
Vendégek: Ágoston Pribilla Valéria, Czékus Géza, Gerold László és Mimics Zsuzsa
 A műsort Sós Edit főszerkesztő vezette
Házigazda: B. Foky István

A két vers 2000. december 12-én, kedden 18 órai kezdettel a Népkör Garay Termében megtartott, az Énkép 2000 szervezte műsor keretében hangzott el, amelyen az Új Kép című pedagógiai folyóirat szerkesztői és vendégei mutatkoztak be a közönségnek.

VERS- ÉS PRÓZAMONDÓ GYAKORLATOK

A gyakorlatokat, amelyeken a beszédművészet iránt érdeklődő középiskolás tanulók vettek részt, Elor Emina és Góli Kornélia, a Vajdasági Magyar Versmondó Egyesület tagjai mellett Basity Gréta és Basity Petra, a Csáth Kör tagjai vezették 2001. január 10-étől 12-éig 10 órai kezdettel a Népkör Garay Termében

PEDAGÓGUSBÁL

M ű s o r o n

1. Somlyó György: Bimbó és virág közt – elmondta Liszi Melinda, Fodor Emese és Péter Erika
2. Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor – elmondta Kóci Ágnes
3. József Attila: Kínálgató – elmondta Péter Izabella
Bevezetőt mondott és konferált: Lőrinc Zsuzsanna

A műsorszámokat 2001. január 27-én, szombaton 20.30 órai kezdettel Népkör nagytermében a pedagógusbálon adtuk elő.

KÉPEK ÉS KÖLTEMÉNYEK

Kerekes Sándor Festett versek c. CD-jének bemutatója

Közreműködött: Basity Gréta és Basity Petra

Kísérő rendezvény: Kerekes Sándor alkalmi kiállítása a Népkör Oláh Sándor kör-galériájában – A tárlatot Kasza József polgármester nyitotta meg

Kerekes Sándor szegedi kiállításán Deák Ferenc, Basity Petra, Basity Gréta és Liszi Melinda

A műsorszámokat 2001. január 30-án, kedden 17 órai kezdettel a Népkör Garay Termében az Énkép előszó-folyóirat szervezte bemutatón mondtuk el.

XXXIV. évf. 5. (630.) szám

2001. II. 18.

ÁJTATOSSÁG

M ũ s o r o n

1. Szabó Lőrinc: Vadliba – elmondta Ágó Mónika
2. Gyárfás Endre: Gyomlálunk – elmondta Ágó Krisztina

A műsorszámokat 2001. február 18-án, vasárnap 17 órai kezdettel a Jézus szíve-templom parókiáján mondtuk el.

XXXIV. évf. 6. (631.) szám

2001. II. 20.

AJÁNDEKMŰSOR

M ũ s o r o n

1. Basity Petra: Bevezető
 2. Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalságról – elmondta Basity Petra
 3. B. Foky István: Marcibandi szerelme – előadta Péter Erika
 4. Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat is (részlet) – elmondta Péter Izabella
 5. Bella István: Egy nap, két nap – elmondta Liszi Melinda
- Rendező: B. Foky István*

A műsorszámokat annak az előadásnak a keretében mondtuk el, amelyet a tinédzserek rendeztek a KODDE megalakulásának tizedik évfordulója alkalmából 2001. február 20-án, kedden 16 órai kezdettel a Népkör Kosztolányi Termében.

XXXIV. évf. 7. (632.) szám

2001. II. 24.

A CSERKÉSZEK VILÁGNAPJA

Műsor

1. Varga Gyula: Julián barát – elmondta Liszi Melinda
2. Kosztolányi Dezső: Zászló – elmondta Liszi Melinda és Péter Izabella

A verseket 2001. február 24-én, szombaton az újvidéki Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesület nagytermében a cserkészvilág napja alkalmából 16 órai kezdettel megtartott rendezvény keretében mondtuk el.

XXXIV. évf. 8. (633.) szám

2001. II. 25.

FARSANGI KARNEVÁL

Műsor

1. Basity Petra: Jó szórakozást!
2. Janicsák István: Farsangköszöntő – elmondta Hegedűs Alinda
3. Csoóri Sándor: Rikoltások – elmondta Vidákovity Arsen
4. Gaius Iulius Fhaedrus: Róka a tragikus maszkhöz – Terényi István fordítása – elmondta Ágó Krisztina
5. Tizenkét találós kérdés – feltette Bem Tamás és Bem Zoltán
6. Simon István: Piros molnár – elmondta Ágó Mónika
7. Rónay György: Hazudós mese – elmondta Szikora Krisztina
8. Basity Petra: Zárszó

Vidákovity Arsen a Bádogember jelmezében

A műsort 2001. február 25-én, vasárnap 10 órai kezdettel a Népkör nagytermében tartottuk meg.

FŐHAJTÁS A MÁRCIUSI FIATALOK ELŐTT

Műsor

1. Simon István: Kossuth-toborzó – elmondta Liszi Melinda
2. Klapka György levele báró Hainau császári osztrák tábornagynak

A műsorszámokat 2001. március 11-én, vasárnap azon a 13 órákor kezdődött rendezvényen mondtuk el, amelyet az Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesülete szervezett a Népkör nagytermében az 1948-as magyar forradalom közelgő évfordulója alkalmából.

MESEDÉLUTÁN

Nagymamák unokáiknak – unokák nagymamáiknak

Műsor

1. Gazdag Erzsi: Csigabiga néne – elmondta Szikora Natália
2. Rónay György: Hazudós mese – elmondta Szikora Krisztina
3. Simon István: Fogfájósan – elmondta Ágó Krisztina
4. Kányádi Sándor: Kilenc kecske – elmondta Bem Tamás és Bem Zoltán
5. Nadányi Zoltán: Az első pogácsa – elmondta Péter Erika

A műsorszámokat 2001. március 27-én, kedden 17 órai kezdettel a Népkör Kosztolányi Termében mondtuk el.

EGY FESTŐMŰVÉSZ KÖSZÖNTÉSE

Műsor

1. Dudás Antal: Árnyékot vető csillag – elmondta Basity Petra
2. Dudás Antal: Palicsi séta – elmondta Basity Gréta

A műsorszámokat az Énkép 2001 élszó-folyóirat 2001. március 27-én, kedden a Népkör Garay Termében 17 órai kezdettel megtartott rendezvénye keretében mondtuk el, amelynek vendége Dudás Antal palicsi festőművész volt.

KERESZTÚT

Sík Sándor: A keresztút (részletek)

Előadta: Ágó Krisztina, Basity Gréta, Basity Petra, Helényi Orsolya, Kollár Ilona, Kóci Ágnes, Liszi Melinda, Pajor Gizella és Péter Angéla

A verset 2001. április 15-én, nagyszombaton 14 órai kezdettel a Szabadkai Rádióban mondtuk el.

VIZÖNTŐ

Boško Krstić könyvének bemutatója

A regényt méltatta: Lovas Ildikó

Közreműködött: Basity Gréta és Basity Petra

Az est vendége: Boško Krstić

Házigazda: B. Foky István

A könyvbemutatót, amelyet az Énkép 2001-gyel együtt szerveztünk, 2001. április 17-én, kedden 18 órai kezdettel a Népkör Garay Termében tartottuk meg.

ÜZENET-BIBLIOGRÁFIA

A könyvbemutatót, amelyet a Szabad Liceum szervezett, 2001. április 17-én, szerdán 17 órai kezdettel tartották meg a Városi Könyvtár földszinti termében.

A kötetről Vajda Gábor műsorvezető beszélgetett el az egyik szerzővel, Kiss Gusztávval és Pastyik László újvidéki bibliográfussal.

KÖSZÖNET AZ ÉDESANYÁKNAK

Műsoron:

Csoóri Sándor: Anyám fekete rózsza – elmondta Horváth Emma

A vers azon a rendezvényen hangzott el, amelyet 2001. május 6-án, vasárnap 17 órai kezdettel a Népkör nagytermében tartottak meg az anyák napja alkalmából, s amelynek műsorát V. Lippay Etelka állította össze.

GAZDASÉGTÖRTÉNETI PILLANATKÉPEK ÉSZAK-BÁCSKÁBÓL

Lalia Gábor könyvének bemutatója

A kötet tartalmát ismertette a szerző

A műsort bevezette: Szabó Lajos

A bemutatót a 2001. május 15-én, kedden 18 órai kezdettel a Nyitott ajtó rendezvényen a Szabadegyetem 211-es termében tartották meg.

MESÉK NYOMÁBAN

Játékmester: Basity Petra

A VII. Kálmány Lajos Népmesemondó Verseny észak-bácskai elődöntőjét 2001. május 19-én, szombaton 10 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg 37 versenyző részvételével.

NEMZETI ÉS VILÁGSZABADSÁG

M ü s o r o n:

1. Liszt Ferenc: Vadhajsza – zongorán előadta Filip Milisavljević
2. Kunkin Zsuzsanna: Köszöntő
3. Petőfi Sándor: 1848 – elmondta Péter Angéla
4. Ady Endre: A Tűz márciusa – elmondta Horváth Emma
5. Babits Mihály: Petőfi koszorúi – elmondta Pajor Gizella
6. Lakatos István: Vörösmarty – elmondta Gönczö Károly
7. Reményik Sándor: Három szín – elmondta Bencsik István
8. Wass Albert: Emlékezés egy régi márciusra – elmondta Papp Emese
9. Döbrentei Kornél: Áttingált március – elmondta Némédi Imre
10. Szentmihályi Szabó Péter: Térdre, magyar! – elmondta Lőrinc Zsuzsanna
11. Fryderyk Chopin: Forradalmi etűd – zongorán előadta Tara G. Karapandžić
12. Vajda Gábor: Bevezető
13. Bíró Zoltán, Kiss G. Csaba és Szűts Zoltán budapesti írók: A nemzeti és világszabadság művészi élményéről

Az előadást 2001. július 28-án, szombaton 19.30 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg a Kosztolányi Dezső Irodalmi Tábor megnyitóján az általános iskolák nyolcadikos és a középiskolák első osztályos tanulói számára.

KOSZTOLÁNYI SZELLEMEBEN

Horváth Emma: Gyermekkori olvasmányélményeim

M ü s o r o n:

Vendég: Németh István

Beszélgető partner: Mirnics Zsuzsa

Közreműködött: Németh István verseit Kóci Ágnes és Vidákovity Arsen mondta el

Az előadást 2001. július 29-én, vasárnap, a Kosztolányi Dezső Irodalmi Tábor másnapján 9 órai kezdettel a középiskolások diákotthonában tartottuk meg az általános iskolák hatodik és hetedik osztályos tanulói számára.

A VERSMONDÁS SZÉPSÉGE

Horváth Emma: A versmondás szépsége

Az előadást 2001. július 29-én, vasárnap, a Kosztolányi Dezső Irodalmi Tábor második napján 11 órai kezdettel a Városi Könyvtár földszinti termében tartottuk meg az általános iskolák nyolcadikos és a középiskolák első osztályos tanulói számára.

ZÁKÁNY ANTAL EMLÉKEZETE

M ű s o r o n :

1. B. Foky István: Bevezető
2. Zákány Antal: Hogyan születnek verseim? – Dr. Kinka Ferenc beszélgetése a költővel (hangfelvételtől)
3. B. Foky István beszélgetett Zákány Antarról annak fiával, Istvánnal
4. Zákány Antal: Egy lelépő tisztátalanhoz - felolvasta Basity Gréta
5. Részlet Bányai János Zákány Antal a vas nem kenyér c. verseskötetéről írt kritikájából – felolvasta Nagy Kanász Andrea
6. Nagy Ferenc: Barátságom Zákány Antallal
7. Burkus Valéria: A felejthetetlen barát
8. Zákány Antal: Írjál meg engem – felolvasta Basity Petra
Házigazda: B. Foky István

Műsorszámaink azon az emlékesten hangzottak el, amelyet az Theresiopoli Irodalmi Fészkek 2001. szeptember 1-én, kedden 18 órai kezdettel rendezett a Nép kör emeleti termében.

ÍRÓ, ÚJSÁGÍRÓ, SZERKESZTŐ

Milovan Miković szerzői estje

Közreműködött: Radomir Babin, Josip Buljovčić, Lazar Merković, Molcer Mátyas, Szabó Cibolya Teréz

A szerző verseit (Bácska szent földjén, Egy szonettkoszorú mesterszonettje Brasnyó István fordításában Liszi Melinda mondta el)

Házigazda: B. Foky István

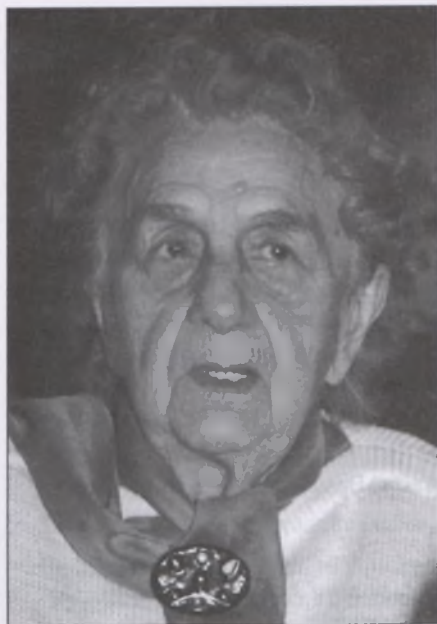
Műsorszámaink azon az esten hangzottak el, amelyet az Énkép 2001 élöszó-folyóirat 2001. október 30-án, kedden 17.30 órai kezdettel a Nép kör emeleti termében rendezett.

HÍD-EMBER

Lévay Endre emlékezete

Az író műveit Basity Gréta (Laták István és a Híd) és Basity Petra (A csurgói hetek, A ludasi emberek szokásai, Könyvtáralapítás Ludason) olvasta fel.

Az est vendégei: Lévay Anna, dr. Szöllősy Vágó László, Vajda Gábor, valamint a Nép kör aranygenerációjának rangidős tagjai

Lévy Endre özvegye férje emlékiratainak a könyvbemutatóján

Házigazda: B. Foky István

Műsorszámaink azon a 17 órakor kezdődött előadáson hangzottak el, amelyet az Énkép 2001 tartott 2001. november 27-én, kedden a Népkör Garay Termében.

XXXV. évf. 1. (649.) szám 2002. I. 15.

ÉVFORDULÓK, MEGEMLÉKEZÉSEK

Jubileumi megemlékezés a Szabad Líceum, valamint az Irodalmi Fészek tevékenységéről

M ű s o r

1. Kollár Ilona: Bevezető
2. Nemes Nagy Ágnes: „Istenről” – elmondta: Basity Gréta
3. Tompa Mihály: A csalogány és a sas – elmondta Basity Petra
4. García Lorca: A fekete bú románca –

elmondta Liszi Melinda

5. Somlyó György: Bimbó és virág közt – elmondta Liszi Melinda

6. Petőfi Sándor: Falu végén – elmondta Kóci Ágnes

7. Vörösmarty Mihály: Szépasszony – elmondta Péter Izabella

A műsorszámokat a tízéves Szabad Líceum és a négyéves Theresiopolis Irodalmi Fészek jubileumi estjén mondtuk el 2002. január 15-én, kedden 19 órai kezdettel a Népkör Garay Béla Termében.

XXXV. évf. 2. (650.) szám

2002. III. 14.

SÍRAVATÁS

A Zentai temetőben Szabadka ifjúságának kezdeményezésére felavatták Paganini József tüzérszázados felújított sírját, aki Szabadka védelmekor Kaponyánál esett el 1849-ben a magyar szabadságharc során. A műsorban egyebek között elhangzott Juhász Gyula Vörösmarty című verse Liszi Melinda előadásában.

Az ünnepség 2002. március 14-én, csütörtökön 15 órakor kezdődött a Zentai temetőben.

1848/49 és 1956

Dr. Botlik József történész előadása

A Nyitott Távlatok civil szervezet előadásán elhangzott Simon István Kossuth-toborzó és Kovács Zsolt Tavaszi eszmélet című verse Liszi Melinda előadásában.

A 2002. március 14-én, csütörtökön 18 órai kezdettel a Városi Könyvtárban megtartott előadás keretében dr. Vajda Gábor bemutatta az '56 és a Délvidék című könyvet.

EMBER, TÁJ, TÖRTÉNELEM

Bori Imre Délvidéki olvasókönyvének bemutatója

M ű s o r

1. B. Foky István: Az Oláh-festmény mögöttes
2. Bartók Béla: I. rondó – zongorán előadta Görög Enikő
3. Bácsi szekeresek útra indulnak (átköltés) – előadta Péter Izabella
Szenteleky Kornél: Ákácok az őszben – elmondta Csányi Éva
Fehér Ferenc: Bácskai tájkép – elmondta Ágó Mónika, Ágó Krisztina, Fodor Emese, Péter Erika
4. Hózsá Éva: Ember, táj, történelem
5. Bordás Győző: Délvidéki olvasókönyv II.
6. B. Foky István: Öt évtizede a tanítás és az irodalom szolgálatában – Beszélgetés Bori Imrével
7. Brasnyó István: Tanya a határúton – felolvasta Kóci Ágnes
Herceg János: A város, ahol születtem, és ahol élek – felolvasta Grásztity Viktor
Jung Károly: Barbaricum – elmondta Péter Angéla
8. Bartók Béla: III. rondó – zongorán előadta Görög Enikő

A könyvbemutatót, amelyet a Theresiopolis Irodalmi Fészekkel együtt szerveztünk, 2002. május 8-án 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

ÖRÖK ÁLMOK

Boschan Sándor könyvének bemutatója

A Szabad Liceum és a Városi Könyvtár rendezte esten Némedi Imre olvasott fel részleteket a szerző Örök álmok című kötetéből, amelyet Bosnyák István mutatott be. Az est vendége Simin Bosán Magda volt.

A rendezvény 2002. május 15-én, szerdán 19 órakor kezdődött a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében.

HOLNAPVÁRÓK

Lévay Endre emlékiratainak bemutatója

M ű s o r

1. Bordás Győző: Bevezető
 2. A kötetét méltatta: Bori Imre
 3. A szerző alakját felidéztek fiaai: Lévay Szilveszter és Lévay Tibor, valamint Burkus Valéria
 4. A csitári hegyek alatt (népdal) – zongorán előadta Lévay Szilveszter
 5. Dudás Kálmán: Tipegés-topogás (Lévay Endrének ajánlott vers) – elmondta Horváth Emma
 6. Horváth Lehel népdalokat énekelt
- A kötetből Némedi Imre olvasott fel részleteket

Az újvidéki Forum rendezte könyvbemutató 2002. június 3-án, hétfőn 19 órakor kezdődött a Népkör Kosztolányi Dezső Termében.

SZABADKAI FESTŐMŰVÉSZ TÁRLATA BUDAPESTEN

Budapesten, a Magyar Kultúra Alapítvány Galériájában 2002. július 1-jén megnyílt Kerekes Sándor szabadkai festőművész Illúziók című retrospektív tárlata, amelyet az említett alapítvány és a Magyarok Világszövetsége szervezett. A kiállítást Dudás Károly, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség elnöke és Kocsis Mihály, a gróf Széchenyi István Általános Iskola igazgatója nyitotta meg. A műsorban közreműködtek Basity Gréta, Basity Petra és Liszi Melinda versmondóink, akik a szerző költeményeiből mondtak el néhányat. A művek július 15-éig voltak megtekinthetők.

HATÁRSÉRTÉS

Hornyik Miklós könyvének bemutatója

Az évek óta Budapesten élő egykori vajdasági magyar író kötetét Vajda Gábor méltatta, részleteket pedig Némedi Imre olvasott fel belőle.

Az estet, amelyet a Szabad Liceummal együtt szerveztünk, 2002. szeptember 11-én, szerdán 19 órai kezdettel a Városi Könyvtár emeleti olvasótermében tartottuk meg.

A BOLDOG HERCEG

1. Oscar Wilde: A boldog herceg – Lengyel Balázs fordítása –

Előadta: Basity Gréta, Basity Petra és Mándity Krisztina

A fecske: előadta Ágó Mónika, Ágó Krisztina és Fodor Emese

Az angyal: előadta Liszi Mlinda

Narrátor: Grásztity Viktor.

A műsorszámokat 2003. január 23-án, csütörtökön 10 órai kezdettel a református-templomban adtuk elő.

HA NEM LEHETTÉL SZÁLFA

Költészet napi műsor

1. Szécsi Margit: Kivirágzott kéz – előadta Basity Gréta

2. Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai – előadta Basity Gréta

3. Illyés Gyula: Bartók – előadta Basity Gréta

A műsorszámokat 2003. április 10-én, csütörtökön 10 órai kezdettel a szabadkai Városi Könyvtár földszinti olvasótermében adtuk elő.

ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM Brenner János könyvének bemutatója

A könyvbemutatót, 2003. május 4-én, vasárnap 16 órai kezdettel a Nyitott ajtó keretében, kezdettel tartottuk meg.

A VÖRÖSKERESZT MŰSORA

Radnóti Miklós: Bájoló – elmondta Basity Petra

Az előadást 2003. május 8-án, szombaton 10 órai kezdettel a városháza dísztermében tartottuk meg.

Basity Gréta verset mondott a fasizmus terén megtartott ünnepségen, délelőtt 10 órai kezdettel.

Kányádi Sándor versét szavalta.

XXXVI. évf. 6. (662.) szám

2003. V. 16.

Bacsity tanárnő selyemkendőinek kiállítása.

Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom – elmondta Basity Petra

A kiállítást, 2003. május 16-án pénteken a Zvezda mozi előcsarnokában 18 órai kezdettel tartottuk meg.

XXXVI. évf. 7. (663.) szám

2003. V. 24.

ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM
Brenner János könyvének bemutatója

A könyvet Pein Attila méltatta.

A könyvbemutatót 2003. május 24-én szombaton 18 órai a zentai múzeumban tartottuk meg.

XXXVI. évf. 8. (664.) szám

2003. V. 27.

REFORMÁTUS TALÁLKOZÓ

Basity Gréta: Most jöttem Erdélyből (erdélyi hajdútánc, részlet).

A műsorszámokat 2003. május 27-én, kedden 10 órai kezdettel adtuk elő.

XXXVI. évf. 9. (665.) szám

2003. VI. 2.

ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM
Brenner János könyvének bemutatója

Bevezetőt mondott: Vajda Gábor.

A könyvbemutatót 2003. június 2-án, kedden 18 órai kezdettel a könyvtár földszinti olvasótermében tartottuk meg.

XXXVI. évf. 10. (666.) szám

2003. VI. 10.

ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM
Brenner János könyvének bemutatója

A kötetet 2003. június 10-én kedden, a becskerekai gimnazisták 52. éves osztálytalálkozásán mutattuk be

XXXVI. évf. 11. (667.) szám

2003. IX. 15.

KEREKES SÁNDOR KIÁLLÍTÁSMEGNYITÓJA Kaposváron
Kerekes Sándor verseit Basity Petra, Basity Gréta és Liszi Melinda adta elő

A kiállítás kaposvári művelődési házban 2003. szeptember 15-én 18 órai
kezdettel hétfőn tartottuk meg.

XXXVI. évf. 12. (668.) szám

2003. IX. 30.

ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM
Brenner János könyvének bemutatója

A kötetet Nyárády Éva méltatta.

A könyvbemutatót 2003. szeptember 30-án, kedden 18 órai kezdettel a
topolyai Városi Könyvtárban tartottuk meg.

XXXVI. évf. 13. (669.) szám

2003. X. 10.

ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM
Brenner János könyvének bemutatója

Könyvéről a szerző beszélt.

A könyvbemutatót 2003. októbert 10-én, pénteken 18 órai kezdettel a kikindai
Egység Művelődési Egyesületben mutattuk be.

XXXVI. évf. 14. (670.) szám

2003. X. 10.

LEVEGŐBE KAPASZKODVA
B. Foky István könyvének bemutatója

Péter Erika részletet olvasott fel a kötetből.

Az író-olvasó találkozót 2003. október 10-én délelőtt 10 órai kezdettel a palicsi
Miroslav Antić Általános Iskolában tartottuk meg.

XXXVI. évf. 15. (671.) szám

2003. X. 24.

LEVEGŐBE KAPASZKODVA
B. Foky István könyvének bemutatója

Az est háziasszonya: Gerő Ibolya.

Péter Erika részletet olvasott fel a műből

A könyvbemutatót 2003. október 24-én 18 órai kezdettel a zentai Városi
könyvtárban tartottuk meg.

ÍGY LÁTTAM, ÍGY ÉREZTEM Brenner János könyvének bemutatója

A könyvet Csordás Mihály méltatta.

A könyvbemutatót 2003. november 6-án, kedden 18 órai kezdettel a kishegyesi Csépe Imre Könyvtárban tartottuk meg.

DÍJAK ÉS ELISMERÉSEK

Főlkészítő tanárnő: Horváth Emma

1999

*** Reformáció és ellenreformáció Magyarországon a XVI–XVII. században
Miskolc, február 15.

A szavalókórusunk (Frank Izabella, Horváth Piroska, Kalmár Beáta, Lévai
Lívia. Szabó Éva, Szalma Baksi Tamara) II. díj
Illyés Gyula: A reformáció genfi emlékműve előtt

*** Fordított Világ, Nagyatád, 1999. március 26–27.

Basity Petra II. díj
Friedrich Schiller: A kesztyű
William Shakespeare: Boszorkánydal
Ellen Nütt: Szélfogó

*** Kárpát-medencei Magyar Versmondó Találkozó, Pásztó, 1999. április 30.

Liszi Melinda – különdíj
Péter Izabella – különdíj

*** IX. Anyám Fekete Rózsa Vers- és Prózamondó verseny, Erdőkeresztes, április
30.

Basity Gréta – I. hely
Arany János: Zách Klára

*** Regösök híján, Pápa, április 24–25.

Basity Gréta különdíj
Kosztolányi Dezső: Mély éjeken
Április Lajos: Pele-Jankó
Tara Sefcsenko: Sík úton, a liget mellett

Basity Petra különdíj

Nagy László: Szép asszonyok mondókája Gabriellel

Tara Sefcsenko: Magyarosban jártam-keltem

Weöres Sándor: Az éjszaka csodái

*** III. Dudás Kálmán Vers- és Prózamondó Találkozó, Kishegyes, 1999. október 3.

Nemes Nagy Ágnes: Ház a hegyoldalon

Basity Gréta II. díj

Péter Erika különdíj

*** Petőfi él! Versismereti Vetélkedő, Budapest, 1999. október 3.

Középiskolások: Papp Emese I díj

Petőfi Sándor: Pest, Országgyűlés

Felnőttek: Péter Angéla I. díj

Petőfi Sándor: A tintásüveg

Általános iskolások:

Fodor Emese

Liszi Melinda elismerő oklevél

*** Lőrincze Lajos: Édes Anyanyelvünk Versmondó Verseny, Balatonalmádi, 1999. október 15–16.

Basity Petra II. díj

Kosztolányi Dezső: A nyelv és lélek

*** Nemes Nagy Ágnes Szavalóverseny, Szabadka, 1999. december 11.

A művelődési egyesületek színeiben vetélkedő gyerekek:

Fodor Emese 3. díj

Liszi Melinda különdíj

Radnóti Miklós: Himnusz a Nilushoz

Szalai Borbála: Süni Simi

*** Szeretem Petőfit Képzőművészeti és Irodalmi Vetélkedő,

Törökbecse, 1999. december 18.

Péter Izabella 3. díj

Petőfi Sándor: Lopott ló

*** III. Vörösmarty Mihály Vers- és Prózamondó verseny, Kápolnásnyék, 1999. (november 26–27.)

Basity Petra I. díj és Muzsla város különdíja

Vörösmarty Mihály: Hűség

Popper Péter: Mese az igazságról

*** A Magyar Versmondók Egyesülete 2000. január 22-én Horváth Emmának az amatőr versmondó mozgalomban végzett kiemelkedő munkája elismeréseként Ki Viszi Át a Szerelmet Díjat adományozott.

*** Anyám Fekete Rózsa Vers- és Prózamondó Verseny, selejtező, Szabadka, 2000. március 25.

Liszi Melinda továbbjutott

Arany János: Szent László

Döntő: Veresegyháza, 2000. május 4–7.

Liszi Melinda nem kapott díjat

Janus Pannonius: A szelek versenye

*** Gyöngy a csillag. VI. Országos Versmondó Találkozó. Ifjú Tehetségek Fesztiválja, Pásztó, 2000. április 28.

Liszi Melinda II. díj

Arany János: Szent László

Péter Izabella nem kapott díjat

Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat is (elbeszélésrészlet)

*** Általános Iskolások I. Művészeti Vetélkedője, Szabadka, 2000. április 9–11. Kézügyességi kategória – III. és IV. osztályosok korcsoportja

Péter Erika I. díj

Kerámiai alkotásért (Álarcok, Korsó), versírásban (Almafa) és prózamondásban Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami) (részlet), mesemondásban III. díj (A halál és az öregasszony – vajdasági magyar népmese)

Hetedikesek és nyolcadikosok kategóriája

Basity Gréta I. díj

Kosztolányi Dezső: Lánc, lánc, eszterlánc (részlet A szegény kisgyermek panaszaiából)

Prózamondás – ötödikesek és hatodikosok korcsoportjában

Liszi Melinda III. díj

Hans. Christian Andersen: A nagyravágyó tű

Balassa Gábor III. díj

Fecske Csaba: A palacsintás kislány

Hetedikesek és nyolcadikosok

Péter Izabella III. díj

Juhász Erzsébet: Fölnni a világot, föl az összes kutat is (elbeszélésrészlet)

*** VI. Kálmány Lajos Népmesemondó Verseny, körzeti elődöntő, Szabadka, 2000. május 20.

Felnőttek kategóriája

Péter Angéla bejutott a zentai döntőbe, s ott május 27-én különdíjat kapott
A vadrécesült (vajdasági magyar népmese)

*** I. Bárka Ökumenikus Evangelizációs Szavalóverseny, Ürményháza, 2000. május 27.

Alsósok korosztálya

Fodor Emese II. díj

Egyed Emese: Játszótársunk születik

Felsősök korosztálya

Liszi Melinda II. díj

Arany János: Szent László

Középiskolások

Papp Emese II. díj

Szentimrei Jenő: Szomjazom (részletek)

*** IV. Dudás Kálmán Vers- és Prózamondó Vetélkedő, Kishegyes, 2000. július 28–29.

Ifjúsági kategória (10–14 éves korosztály)

Balassa Gábor különdíj (Versmondásért Alapítvány, Budapest)

Fecske Csaba: A palacsintás kisfiú

*** Örök Pódiumon Vers- és Prózamondó Verseny, Pintér Tibor emlékére, válogató + döntő, Veszprém, 2000. október 14.

A 154 anyaországi és határon túli fiatalok között ott voltak a Csáth Kör tagjai:

Fodor Emese bejutott a döntőbe, de ott nem kapott díjat

Radnóti Miklós: Változó táj

Péter Erika nem kapott díjat

A halál és az öregasszony (magyar népmese)

Péter Angéla

Papp Máriaó: Mese tanulsággal

Vidákovity Arsen

Szabó Lőrinc: Rézpengetés

*** IV. Rokon Népek Költészete Fesztivál, elődöntő és döntő, Budapest, 2000. október 14.

Papp Emese II. díj (meghívták a gálaestre, amelyet 2000. október 19-én ugyancsak Budapesten tartottak meg)

Rákóczi menekülése (magyar monda)

Tobolszkból jött Péter bátya – vogul medveének – Bella István fordítása (a döntőben is, a gálaesten is ezt a verset mondta el)

Lizi Melinda az *Anyám Fekete Rózsá* verseny gálaműsorán

Kóci Ágnes III. díj
Juvan Sesztalov: A tajga gazdája (részlet az Amikor a nap ringatott című regényből)
Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
A szél – (magyar monda)

*** II. Országos Kaleidoszkóp
Versnapok, Miskolc, 2000. október 28–30.

Lizi Melinda különdíj
Bella István: Egy nap: két nap
Kölcsény Ferenc: Himnusz

*** Radnóti Miklós Országos Versmondó Verseny Az Ország Legjobb Versmondója címért, döntő, Győr, 2000. november 10–11.

Papp Emese (meghívott vendég) emléklap sikeres közreműködéséért
Albius Tibullus: Detestatio belli (A

háború gyűlölete) – Radnóti Miklós fordítása

A két pap – jugoszláviai magyar népmese (szabadon választott mű), Kóci Ágnes emléklap sikeres közreműködéséért

Radnóti Miklós: Hasonlatok

A szél – (magyar monda, szabadon választott mű)

*** Az Ország Legjobb Versmondója címért 52 fiatal versengett. A versenyre a szervezők meghívták Basity Grétát és Basity Petrát is, de ők egészségi okokból lemondták részvételüket.

A Radnóti Irodalmi Társaság és kuratórium az irodalom népszerűsítéséért Horváth Emma tanárnőt, a Csáth Géza Művészetbaráti Kör vezetőjét Radnóti-díjjal tüntette ki.

*** Ady Endre Millenniumi Vers- és Prózamondó Verseny. Debrecen, 2000. november 11.

Ifjúsági csoport (14 éves kortól)

Péter Izabella

Ady Endre: A Hortobágy poétája

Felnöttek

Péter Angéla

Ady Endre: Kató a misén

Victor Hugo: A lelkiismeret – Kardos László fordítása

*** Vörösmarty Szavalóverseny (a Vajdasági Magyar Pedagógusok Szövetsége észak-bácskai tagozatának szervezésében a költő születésének 200. évfordulója alkalmából), elődöntő, Népkör, Szabadka, 2000. december 1.

Liszi Melinda – bejutott a döntőbe

Kölcsey Ferenc: Himnusz

Péter Izabella – bejutott a döntőbe

Vörösmarty Mihály: Szózat

*** Petőfi Sándor Versismereti Vetélkedő, Budapest, 2000. december 13.
(Feltétel a részvételre: 25 Petőfi-vers ismerete.)

Az általános iskola alsó tagozatosainak csoportja

Fodor Emese I. díj

Füstbe ment terv, Anyám tyúkja. Mily kék az ég

Felsősök korosztálya

Liszi Melinda I. díj

A naphoz, A kutyák dala, Gyors a madár

Középiskolások

Papp Emese I. díj

Pest, a XIX. század költői, Orbán

Felnőttek

Péter Angéla I. díj

A tintástüveg, Hírös város az aafödön Kecskemét

*** X. Nemes Nagy Ágnes Vers- és Prózamondó Verseny, Szabadka, 2000. december 16. (Vajdaságból mintegy száz diák emlékezett Vörösmarty Mihályra születésének 200. évfordulója, Szabó Lőrincre születésének 100. évfordulója alkalmából, és köszöntötték a 60 éves Domonkos Istvánt.)

Művelődési egyesületek tagjai

Fodor Emese – különdíj

Vörösmarty Mihály: Madárhangok

Felsősök

Liszi Melinda – I. díj + elismerés versillusztrációjáért

Vörösmarty Mihály: A holdhoz

Csányi Éva – II. díj

Vörösmarty Mihály: A merengőhöz

Ágó Krisztina különdíj

Szabó Lőrinc: Cila

2001

*** A Duna Televízió és a Jó Pajtás gyereklap versismereti versenye, helyi válogató, Szabadka, 2001. január 29.

10–12 évesek kategóriája

Fodor Emese I. díj

Osvát Erzsébet: A szentelen szúnyog
Fehér Ferenc: Hintázás
Péter Erika I. díj
Romhányi József: Nyúliskola
József Attila: Betlehemi királyok
12–21 évesek korosztálya
Papp Emese I. díj
József Attila: A magad emésztő
Somlyó György: Mese a virágról
Basity Petra II. díj
Weöres Sándor: Az éjszaka csodái (részletek)
Radnóti Miklós: Himnusz a Nílushoz
Basity Gréta III. díj
Arany János: Zách Klára
Kosztolányi Dezső: Mély éjeken
Liszi Melinda oklevél
Arany János: Szent László
József Attila: Tél
Péter Izabella oklevél
Gyulai Pál: Pókainé
Fehér Ferenc: Kukoricapattogatás

*** Kondor Béla, Nagy László és Szécsi Margit Szavalóverseny, Pestlőrinc, 2001. február 17.

Basity Petra III. díj
Nagy László: Táncbeli táncszók
Szécsi Margit: Szárnyas lovon, aki indul
Liszi Melinda különdíj
Nagy László: Tűz
Szécsi Margit: Jelentés a szívdobogásról (Csalogányének) (részletek)

*** V. József Attila Vers-, Énekelt Vers és Prózamondó Verseny, vajdasági elődöntő, Szabadka, 2001. március 10.

Papp Emese bejutott a döntőbe
Márai Sándor: Mennyből az angyal, József Attila: Levél Vágó Mártához

*** Vajdasági Versmondó Verseny, körzeti selejtező, Szabadka, 2001. március 17.

Fodor Emese továbbjutott
Vörösmarty Mihály: Madárhangok
Liszi Melinda továbbjutott
Bella István: Egy nap, két nap
Papp Emese továbbjutott
Somlyó György: Csak a béke

Basity Gréta: továbbjutott, de a szécsányi versenyen nem vett részt, mert meg-
betegedett

Arany János: A méh románca

Péter Izabella

Vörösmarty Mihály: Szépasszony

Vidakovity Arsen

Simon István: Petőfi Aranyéknál

Bem Zoltán – nem jutott be a döntőbe

Kányádi Sándor: Kilenc kecske

Péter Erika – nem jutott be a döntőbe

Ladányi Zoltán: Az első pogácsa

Bem Tamás – nem jutott be a döntőbe

Kosztolányi Dezső: Zászló

Ágó Krisztina – nem jutott be a döntőbe

Jevgenjij Vinokurov: Vadhattyúcsapat

*** Kosztolányi Dezső Irodalmi Napok, Szabadka, 2001. március 29–30.

A szegény kisgyermek panaszai című versciklus szóbeli elemzése

A középiskola harmadik és negyedik osztályosai

Papp Emese I. díj

*** Középiskolások Művészeti Vetélkedője, körzeti verseny, Szabadka, 2001.
április 2.

Prózamondás

Papp Emese I. hely

József Attila: Levél Vágó Mártához

Basity Gréta III. hely

Illés Endre: Történet a szerelemről és a halálról

*** I. Vas István–Szántó Piroska Szavalóverseny, Budapest, 2001. április 4.

(Mikor volt: április vagy május 4-én

A tizennégy versenyző között volt Pajor Gizella is, aki Vas István: Via Appia és

Eörsi István: Egy álom című versét mondta el (eredményt nem hirdettek)

*** Duna Televízió: Haza a Magasban Versmondó Mozgalom, országos döntő,
Kőszeg, 2001. április 7.

Papp Emese a Jelky András Ruhaipari Szakközépiskola és a Gimnázium
különdija, valamint emléklap (a 13 résztvevő vetélkedésében)

Somlyó György: Csak a béke

Petőfi Sándor: Pest

Papp Emesének Bánffy György gratulál

*** V. József Attila Vers-, Énekelt Vers és Prózamondó Verseny, Tatabánya, döntő, 2001. április 12–14.

Papp Emese különdíj

József Attila: Levél Vágó Mártához

Somlyó György: Csak a béke...

Márai Sándor: Mennyből az angyal

*** Anyám Fekete Rózsa Nemzetközi Vers- és Prózamondó Találkozó, vajdasági elődöntő, Szabadka, 2001. április 21.

Medgyessy Ferenc: Az archaikus mosoly vagy Elhárított házibotrány

Basity Petra továbbjutott

Nagy László: Táncbeli tánc-szók

Liszi Melinda bejutott a döntőbe

Bella István: Egy nap: két nap

*** Középiskolások Művészeti Vetélkedője, Becse, döntő, 2001. április 22.

Papp Emese I. díj prózamondásban (a diákzsűri szerint is)

Levél Vágó Mártához

Basity Gréta II. díj (a diákzsűri döntése alapján)

Illés Endre: Történet a szerelemlről és a halálról

Liszi Melinda átveszi a legjobb szavalónak járó díjat Mizser Pál festőművésztől

*** Vajdasági Versmondó Verseny, középdöntő, Szécsány, 2001. április 27.

Liszi Melinda bejutott az užicei döntőbe

Bella István: Egy nap, két nap

*** Gyöngy a csillag. Országos Versmondó Találkozó, Ifjú Tehetségek

Fesztiválja, Pásztó, 2001. április 28.

Fodor Emese különdíj

Szabó Lőrinc: Országos eső

Balassa Gábor különdíj

Kányádi Sándor: Az elveszett követ

*** Anyám Fekete Rózsa Nemzetközi Versmondó Találkozó, döntő.

Veresegyház, 2001. május 4–6.

Középiskolások

Basity Petra II. díj, valamint két különdíj

Csoóri Sándor: Anyám fekete rózsza

Nagy László: Táncbéli tánc-szók

Tompa Mihály: A csalóány és a sas

Általános iskolások

Liszi Melinda különdíj

(Bella István: Egy nap, két nap)

Kosztolányi Dezső: Piac

Az öt országban megtartott elődöntőkön 800-an vettek részt, közülük 86-an, Vajdaságból pedig mindössze hatan jutottak be a döntőbe.

*** 33. Szerbiai Köztársasági Versmondó Verseny, döntő, Užice, 2001. május 18–20.
Liszi Melinda V. díj
Bella István: Egy nap, két nap

*** VII. Kálmány Lajos Népmesemondó Verseny, döntő, Zenta, 2001. május 26.
Óvodás korosztály
Szikora Natália III. díj
A csúfalkodó légy

*** Vajdasági Általános Iskolások II. Művészeti Vetélkedője, Szabadka, 2001.
május 21–25.
Versírás – 3. és 4. osztályosok
Péter Erika I. díj
Három kérdés
Fogalmazás – 1. és 2. osztályosok
Ágó Mónika III. díj
Én és a testvérem
3. és 4. osztályosok
Meseírás
Ágó Krisztina III. díj
Katinka
Képzőművészet – Kézművesség – 3. és 4. osztályosok
Fodor Emese I. díj
Gyárkémények
Péter Erika I. díj
Betlehem (kerámia)
Versmondás – 3. és 4. osztályosok
Balassa Gábor nívódíj
Pap József: Etuka gondjai
Próza- és mesemondás – 3. és 4. osztályosok
Balassa Gábor nívódíj
Éva teremtéséről (vajdasági magyar népmese)
Péter Erika nívódíj
B. Foky István: Marcibandi legényke
Ágó Krisztina nívódíj
Burkus Valéria: A körző hegye
7. és 8. osztályosok
Liszi Melinda nívódíj
Janikovszky Éva: Az úgy volt. (Mi a szerencse a bajban?) (részlet)
Színjátás (alsósok)
Vidakovity Arsen (Géza szerepében) nívódíj színészi alakításért
Csáth Géza: Szombat este
Fodor Emese (Eti szerepében) nívódíj színészi alakításért

Csáth Géza: Szombat este
Balassa Gábor (Dezső szerepében) –
Az előadás is nívódíjat kapott
Géza – Vidákovity Arsen, Dezső – Balassa Gábor, Eti – Fodor Emese)

*** Lőrincze Lajos Vers- és Prózamondó Verseny, döntő, Balatonalmádi, 2001. október 12.

Általános iskolások
Liszi Melinda – I. díj
Bella István: Anyanyelvem vagy
Középiskolások mezőnye
Papp Emese – I. díj
Fehér Ferenc: Nyelv és varázs

Miskolcon a Kaleidoszkóp verseny szünetében Horváth Emmával Liszi Melinda, Basity Petra és Basity Gréta

*** Országos Kaleidoszkóp Versnapok és Pódiumi Estek, döntő, Miskolc, 2001. október 26–28.

A nyolc pódiumjáték közül kettő részeseült a legnagyobb elismerésben: egy magyarországi együttes és a Csáth Géza Művészetbaráti Kör, amelynek tagjai, Basity Gréta, Basity Petra és Liszi Melinda Füst Milán őszi sötétség című, többrészes verséből készült – Horváth Emma rendezte – produkciójáért Kaleidoszkóp Díjat kapott. (Helyezés nem volt.) A vers- és prózamondók kategóriájában – 29 versenyző vetélkedésében – Liszi Melinda – Babits Mihály: Fortissimo és Buda Ferenc: Ébresszen aransíp c. versének előadásáért – különdíjat kapott.

*** VI. Országos Berzsényi Dániel Vers- és Prózamondó Verseny, elődöntő, Kaposvár, 2001. november 3.

Papp Emese bejutott a középdöntőbe Berzsényi Dániel: Szomorú és víg költészetek c. művének elmondásáért.

*** VI. Országos Berzsényi Dániel Vers- és Prózamondó Verseny, középdöntő, Kaposvár, 2001. november 3.

Papp Emese bejutott a döntőbe
Harsányi Kálmán: Jolánka első levele
Berzsényi Dániel: Levél feleségemhez

*** VI. Országos Berzsenyi Dániel Vers- és Prózamondó Verseny, döntő, Kaposvár, 2001. november 4.

Papp Emese: Két különdíj

Berzsenyi Dániel: Szomorú és víg költészetek

*** Radnóti Miklós Regionális és Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny, elődöntő, Győr, 2001. november 16–17.

Papp Emese V. hely, bejutott a 2002-ban megtartandó döntőbe.

Szathmári István: Szavak (részlet)

Friedrich Schiller: A föld szétosztása – Radnóti Miklós fordítása

*** Mensáros László Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny, elődöntő, Budapest, 2001. november 18.

Papp Emese bejutott a középdöntőbe

Karinthy Frigyes Cinihez írott egyik levele

Papp Emese Piros Ildikóval egy sikeres versengés után

*** Nemzetközi Gellért Sándor Vers- és Prózamondó Vetélkedő, vajdasági elődöntő, Szabadka, 2001. november 18.

Basity Gréta bejutott a Szatmárnémetiben (Románia) december 7-e és 9-e között megtartandó döntőbe.

*** IV. Nemes Nagy Ágnes Szavalóverseny, vajdasági döntő, Szabadka, 2001. december 8. (a névadó születésének 80. és halálának 10. évfordulóján.)

Művelődési egyesületek – alsó tagozatosok

Ágó Mónika III. díj

Nemes Nagy Ágnes: Bors néni beszélget az aszfaltozókkal

Versillusztráció-pályázat (358 rajz érkezett a zsűrihez)

Liszi Melinda különdíj

Törpék

*** IV. Petőfi él! Versismereti Vetélkedő, Budapest, 2001. december 22.

Versmondóink minden kategóriában első helyen végeztek, aranyérmet, oklevelet és könyvajándékokat kaptak.

Ágó Mónika (3. osztály)

Petőfi Sándor: A rab

Ágó Krisztina (4. osztály)

Petőfi Sándor: A pusztai télen

Péter Erika (5. osztály)

Petőfi Sándor: Az erdőnek udvara van

Vidakovity Arsen (8. osztály)

Petőfi Sándor: Disznótorban

Kóci Ágnes (I. gimnazista)

Petőfi Sándor: Falu végén kurta kocsmá

Több évtizedes sikeres pedagógusi munkájáért Horváth Emma tanárnő megkapta a Fehér Ferenc Könyvbarátok Köre 2001. évi aranyplakettjét, amelyet a jelenlők Oszkár-díjnak neveztek el.

2002

*** Mensáros László Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny Középdöntő, Budapest 2002. január 20.

Papp Emese bejutott a döntőbe

Gelléri Andor Endre: A szállítóknál

*** Mensáros László Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny, döntő, Budapest, 2002. január 26.

Papp Emese két különdíj

Kosztolányi Dezső: Beírtak engem mindenféle könyvbe

József Attila: Levél Vágó Mártához

Gálaest: díjkiosztás a Madách Imre Kamaraszínházban

*** VI. Csokonai Vitéz Mihály Országos Vers- és Prózamondó Verseny, elődöntő, Kaposvár, 2002. február 1.

Papp Emese bejutott a középdöntőbe

Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya kintjai

*** VI. Csokonai Vitéz Mihály Országos Vers- és Prózamondó Verseny, középdöntő, Kaposvár, 2002. február 2.

Papp Emese bejutott a döntőbe

Péntek Imre: Hidegszik

Buda Ferenc: Rigmusok a századra, századvégre

*** VI. Csokonai Vitéz Mihály Országos Vers- és Prózamondó Verseny, döntő, Kaposvár, 2002. február 2.

Papp Emese VII. hely + különdíj

Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya kínjai

*** Az Amatőr Színjátszók 35. Szabadkai Községi Szemléje, Bajmok, 2002- március 19–24.

Műkedvelő együttesünk díszoklevelet kapott Karinthy Frigyes az Emberke tragédiája című művének 2002. március 19-i színrevitelében nyújtott szép beszédért.

*** Középközpontok Művészeti Vetélkedője, elődöntő, Szabadka, 2002. március 27.

Vers

Papp Emese I. díj (bejutott a döntőbe)

Buda Ferenc: Rigmusok a századra, századvégre

Basity Petra III. díj (nem jutott be a becsei döntőbe)

Nagy László: Táncbeli tánc-szók

*** A Vajdasági Középközpontok 35. Művészeti Vetélkedője, döntő, Becse, 2002. április 19.

Versmondók

Papp Emese III. díj, (a diákzsűri szerint: I. díj)

Buda Ferenc: Rigmusok a századra, századvégre

*** A Vajdasági Középközpontok Színművészeti Vetélkedője, döntő, Zenta, 2002. április 12.

Karinthy Frigyes: Az emberke tragédiája. Paródia

(A szereplőket és a rendezőt lásd a nagyműsorok között!)

Együttesünk első lett, Basity Gréta a legjobb rendezőnek bizonyult, Basity

Petra pedig harmadmagával megkapta a legszínvonalasabb színészi alakításért járó első díjat.

*** Anyám Fekete Rózsa Nemzetközi Versmondó Találkozó, vajdasági selejtező, Kishegyes, 2002. április 20.

Liszi Melinda bejutott a döntőbe

Kosztolányi Dezső: Piac

*** Anyám Fekete Rózsa Nemzetközi Versmondó Találkozó, döntő, Veresegyháza, 2002. május 3–5.

Liszi Melinda nem kapott díjat

Kosztolányi Dezső: Piac

*** Országos Illyés Gyula Vers- és Prózamondó Verseny, Csongrád megyei elődöntő, Szeged, 2002. május 25.

Papp Emese I. díj.

Illyés Gyula: Mese a csodafurulyás juhászról

Fehér Ferenc: Nyelv és varázs

*** VII. Magyar–Román Vers- és Prózamondó Verseny, Kaposvár, döntő, 2002. június 1-jén.

Az első korcsoport díjazottai:

Fodor Emese I. díj (egyhetes romániai utazás)

Vörösmarty Mihály: Madárhangok

Kolindák – román népdalok Bartók Béla fordításában

Ágó Krisztina III. díj (egyhetes romániai utazás)

Illyés Gyula: Mese az állatok nyelvén tudó juhászról (részlet)

Báránka – román népballada Illyés Gyula fordításában

A második korcsoport díjazottjai:

Péter Izabella II. díj (egyhetes romániai utazás)

Vasile Aleksandri: A gyűrű és a kendő (műballada) Dsida Jenő fordítása

Az irigy bátya – vajdasági magyar népmese

Gábor Andor: Két kis cseléd

A lidérc - román népballada Kádár Imre fordításában

*** Általános Iskolások Művészeti Vetélkedője, gálaműsor, Szabadka, 2002. június 13.

Kézművészeti pályázat – kerámia:

Péter Erika I. díj

A család, háromrészes kompozíció

*** V. Rokon Népek Fesztivál, elődöntő, Pomáz, 2002. október 5.

Kóci Ágnes bejutott a döntőbe

Ének a keresztelésről – mordvin népdal – fordította Bede Anna

A lusta leán – tolna megyei székely népmese

Liszi Melinda bejutott a döntőbe

Részlet a Kalevala című finn eposzból – Vikár Béla fordítása

Péter Izabella

Fösvén legén házasodik – moldvai csángó népmese

Péter Izabella

Mana Under: Tengerparti ballada – Képes Géza fordítása

Hölmülä (Az együgyű emberek faluja)

*** Petőfi él! Az 5. budapesti versismereti vetélkedőre készülő bajsai, szabadkai és topolyai általános iskolás tanulók, valamint a Csáth Kör tagjai léptek fel. A Városi Könyvtár emeleti olvasótermében 2002. október 8-án, kedden megtartott, Bada István és Bada Johanna szervezte versenyen Schmidt Surányi Mária mondott bevezetőt, a rendező pedig Horváth Emma volt.

*** Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok, Ada, 2002. október 10–12.

Beszédverseny

Liszi Melinda II. díj

Pap Károly Azarel (részlet)

Sütő András Karé muzsika – beszélni róla

Kóci Ágnes: A szélről – magyar népmese

A szélről – magyar népmese

*** V. Rokon Népek Költészete Fesztiválja, elődöntő, Budapest, 2002. október 12.

Kóci Ágnes továbbjutott

Ének a keresztelésről – mordvin népdal – Bede Anna fordítása

A lusta leán – Tolna megyei székely népmese

Liszi Melinda I. díj (helsinki kirándulás, kéthetes balatoni üdülés és a Reguly Társaság meghívására fellépés a rokon népek napja alkalmából Budapesten 2002. október 17-én megtartott gálaműsoron)

Részlet a Kalevala című finn eposzból – fordította Vikár Béla

Fösvén legény házasodik – moldvai-csángó népmese

Péter Izabella

Maria Under: Tengerparti ballada – fordította Képes Géza

Hölmülä Az együgyű emberek faluja – finn népmese

*** Illyés Gyula Országos Vers és Prózamondó Verseny, középdöntő, Kecskemét, 2002. október 12.

Papp Emese bejutott a döntőbe

Illyés Gyula: Mese a csodafürulyás juhászról

Fehér Ferenc: Nyelv és varázs

*** Bárka Ökumenikus Evangelizációs Szavalóverseny, Ürményháza, 2002. október 19.

Alsós tagozat

Ágó Mónika I. díj

Pilishegyi Ibolya: Zsoltár

Felső tagozat

Fodor Emese III.

H. Lőrinc Zsuzsa: Hol lakik az Isten?

Középkolások

Liszi Melinda I. díj

Vas István: Kakasszó

*** Országos Radnóti Miklós Vers- és Prózamondó Verseny, elődöntő és döntő, Győr, 2002. október 25–26.

Ifjúsági kategória

Elődöntő

Basity Gréta

Nemes Nagy Ágnes: Ház a hegyoldalon

Radnóti Miklós: Kolumbusz

Döntő: Kosztolányi Dezső: Részlet a szegény kisgyermek panaszából (Ez a beteg, boros, bús, lomha Bácska)

Basity Petra Radnóti-diploma

Elődöntő: Radnóti Miklós: Szerelmi ciklus – részlet

Füst Milán: Két ballada egy édesanyáról

Döntő: Kosztolányi Dezső: Zsivajgó természet

Liszi Melinda

Elődöntő: Arany János: Szent László

Radnóti Miklós: Trisztánnal ültem.

Döntő: Pap Károly: Azarel

Felnőtt kategória

Papp Emese

Elődöntő: Karinthy Frigyes Cinihez írott egyik levele

Friedrich Schiller: A föld szétosztása –

Radnóti Miklós fordítása

Friedrich Schiller: A föld szétosztása – Radnóti Miklós fordítása

*** Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok, döntő. Ada, 2002. október 10–12.

Beszédverseny

Középiskolások

Liszi Melinda II. díj

Pap Károly: Azarel

Sütő András: Karé muzsika

Kóci Ágnes

A szélről (magyar népmese)

Sütő András: Karé muzsika (részlet)

*** Illyés Gyula Országos Vers- és Prózamondó Verseny, döntő, Ózóra, 2002. november 9–10.

Papp Emese II. díj

Illyés Gyula: Mese a csodafurulyás juhászról

Buda Ferenc: Rigmusok a századra, századvégre

*** Juhász Gyula Vers- és Prózamondó Verseny döntő. Szeged, 2002. november 30.

Basity Gréta II. díj

Juhász Gyula: Cézár halála

Kosztolányi Dezső: Még büszkén vallom

Basity Petra IV. díj
Juhász Gyula: Maillard kisasszony
Kosztolányi Dezső: Zsivajgó természet
Grásztity Viktor különdíj
Juhász Gyula: Ballada a hét tengerésről
Heltai Jenő: Mert dalaimnak

*** Sinkovits Imre Szavalóverseny, regionális döntő. Szeged. 2002. december 1.
Liszi Melinda továbbjutott
Vihar Béla: Koppány estéje
Basity Gréta továbbjutott
Nemes Nagy Ágnes: Ház a hegyoldalon

*** Illyés Gyula Versmondó Verseny (a költő születésének 100. évfordulója alkalmából). Újvidék, elődöntő, 2002. december 14, döntő, december 21.
Felső tagozatos (5–8. osztályos) diákok
Ágó Krisztina II. díj
Illyés Gyula: Mese az állatok nyelvén tudó juhászról
Péter Erika III. díj
Illyés Gyula: Mese a csodafurulyás juhászról
Középiskolások
Basity Gréta I. díj
Illyés Gyula: Bartók
Grásztity Viktor II. díj
Illyés Gyula: Óda a törvényhozóhoz

2003.

*** A Magyar Versmondásért Alapítvány szervezte Sinkovits Imre Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny, döntő, Budapest, 2003. január 18–19.
Ifjúsági kategória
Basity Gréta: I. díj és különdíj (M. Zábó Imre festménye), valamint a legszebben beszélő versmondónak járó különdíj
Még büszkén vallom. (Részlet a szegény kisgyermek panaszaiból)
Illyés Gyula: Bartók

*** Kondor Béla–Nagy László–Szécsi Margit Vers- és Prózamondó Találkozó – Pestszentlőrinc, 2003. március 8-án.
Ifjúsági kategória:
I. díj Liszi Melinda
V. díj Grásztity Viktor

*** Népem Költője Tartományi Szemle, Pokrajinska smotra – Pesniče narodnog – Sečanj 2003. április 13-án
Ifjúsági kategória: Basity Gréta, Liszi Melinda továbbjutott Valjevóba
Grásztity Viktor dicséretben részesült, mindhárman Arany diplomát kaptak
Omer és Merima

Basity Gréta és Basity Petra a zsűri elnökével, Bánffy Györggyel

***Nagy László Vers és Prózamondó Találkozó, Ajka 2003.

Omer és Merima - Nagy László fordítása

Szécsi Margit jelentés a szívdobogásról

I. díj Liszi Melinda

*** XIII. Anyám Fekete Rózsa Nemzetközi Vers- és Prózamondó Találkozó –
elődöntő Szabadkán 2003. április 5-én.

Gyermek kategória

Fodor Emese – továbbjutott a döntőbe

Ifjúsági kategória

Liszi Melinda – továbbjutott a döntőbe

Ifjúsági kategória

Grásztity Viktor továbbjutott a döntőbe

Döntő, Veresegyháza 2003. május 2.

Fodor Emese dicséretben részesült

I. díj és különdíj Liszi Melinda

Küöldíj Grásztity Viktor

*** Középiskolások Művészeti vetélkedője, Becse 2003. április 10.

I. díj Basity Gréta

Szécsi Margit: Kivirágzott kéz Nagy Lászlónak

Zsámbékon a hátáron túli színházak találkozóján (Az emberke tragédiájának szereplői Barácius Zoltán társaságában)

*** Népem költője - Országos versmondó verseny Pesniče naroda mog – Valjevo
2003. május 16.
IV. hely Basity Gréta

*** Kaleidoszkóp versfesztivál – Miskolc 2003. október 16.

Színjátzás:

Karinthy Frigyes: Az emberke tragédiája (A szereplőket lásd a műsoroknál)

Továbbjutottak a döntőbe, melyet 2003. október 19-én, Budapesten a Merlin Színházban tartottak meg

Különdíjat kaptak

Versmondásban Grásztity Viktor az elődöntőben vett részt, Liszi Melinda tovább jutott a döntőbe.

Különdíj: Liszi Melinda

Kányádi Sándor: Arany János kalapja

Juhász Gyula: Ballada a császár katonájáról

Grásztity Viktor:

Kányádi Sándor: Madárijesztők

Weörös Sándor: A részeg ördög

*** Versmondó verseny a szerbiai osztrák nagykövetségen, Belgrád 2003.
október 23–24.

Basity Gréta és Grásztity Viktor IV. helyezést értek el.

*** Radnóti Miklós Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny Győr 2003. november 8.

I. díj Liszi Melinda ifjúsági kategória. Meghívták a 2004. őszén megtartandó Az Ország Legjobb Versmondója Versenyre.

Radnóti Miklós: A félelmetes angyal

Arany János: Tengerihántás

Kosztolányi Dezső: Naplójegyzetek, Egy havas reggelen.

*** Regösök húrján, Pápa, 2003. november 22-én.

II. díj Fodor Emese

Júlia szép leány

Vörösmarty Mihály: Madárhangok

***Észak-bácskai Pedagógus Egyesület versenye, Vörösmarty: Szózat, illetve Kölcsey: Himnusz.

I. díj Fodor Emese VII és VIII. osztályosok

***Mensáros László Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny, Budapest 2003. december 14. elődöntő.

Liszi Melinda, továbbjutott

Karinthy Frigyes: Gyermekkori naplóból 1900. január 30-án

Kosztolányi Dezső: A virágok beszéde

Papp Emese továbbjutott

Karinthy Frigyes: Karácsonyi elégia

Heltai Jenő: A Piroska és a Farkas

Grásztity Viktor, eredményesen szerepelt

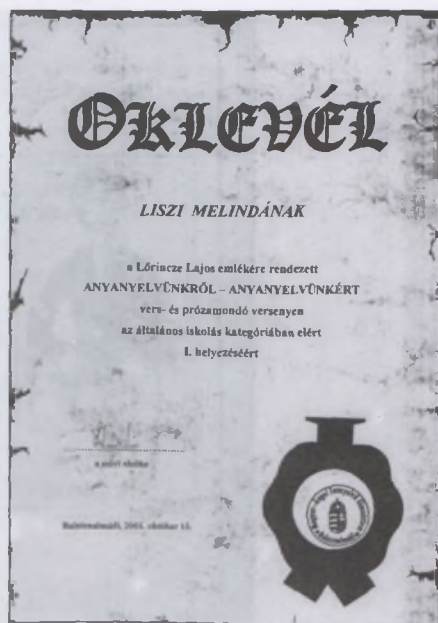
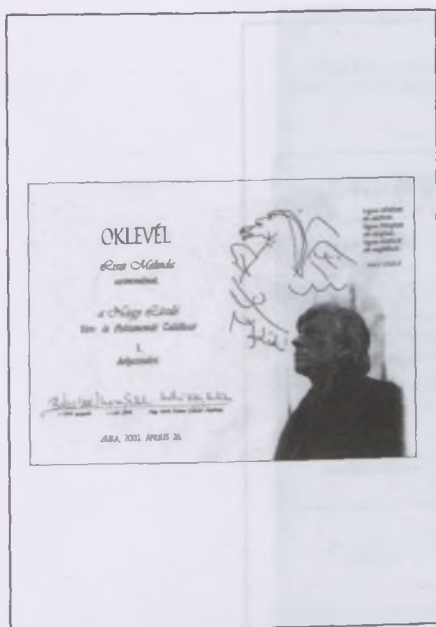

A Mensáros László-émlékverseny díjazottjai, Liszi Melinda és Papp Emese a zsűri tagjaival

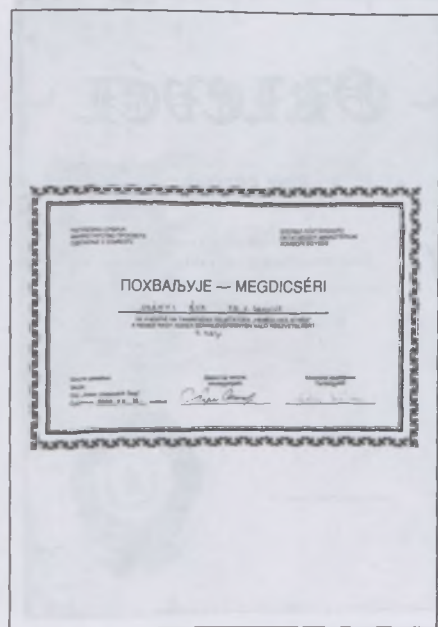
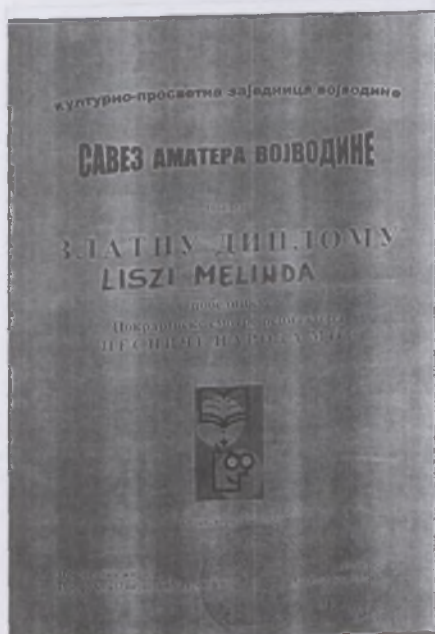

**DÍJAK, OKLEVELEK,
EMLÉKLAPOK**

Liszi Melinda

**PETŐFI ÉL
RÉGIÓK TALÁLKOZÁSA**

A Magyar Kultúra Nagyjelkéje és az évszázadi Petőfi-Fesztivál Könyvtársai Kör

OKLEVÉL
ST. K. K.
PAPP EMESÉNEK

a Magyar Kultúra Nagyjelkéje megnevezésű
PETŐFI ÉL
Régió Versenyének I. helyezéséért.

Budapest, 1999. Október 3.

Borbély
Borbély György
Elnökségi tag, Magyar Kultúra Nagyjelkéje

Papp Emese

OKLEVÉL

PAPP EMESÉNEK

a Lőrincze Lajos emlékére rendezett
ANYANYELVÜNKRŐL - ANYANYELVÜNKÉRT
vers- és prózamondó versenyen
a középiskolások kategóriájában
I. helyezéset

St. L.
a név alatt

Budapest, 1991. szeptember 11.

**BÁRKA
ÖKUMENIKUS
EVANGELIZÁCIÓS
SZAVALÓVERSENY**

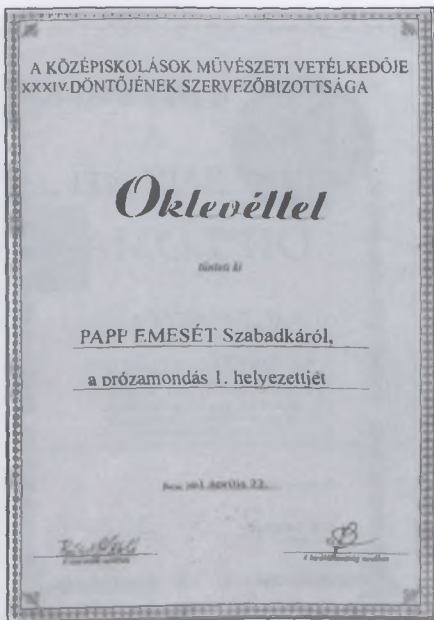
DICSÉRŐ OKLEVÉL

Papp Emesének
a szavaltató vers megnevezésénél
is az első
I. helyezéset

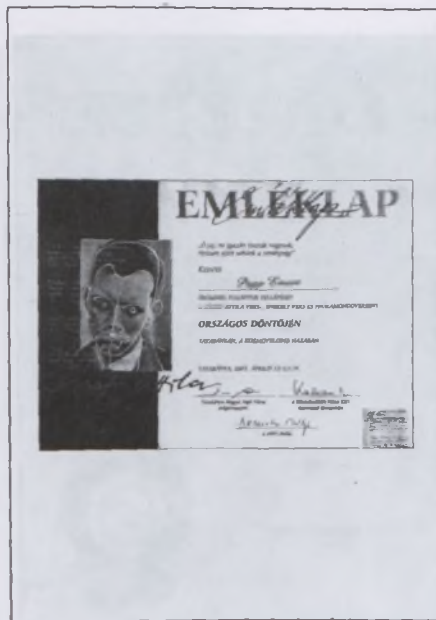
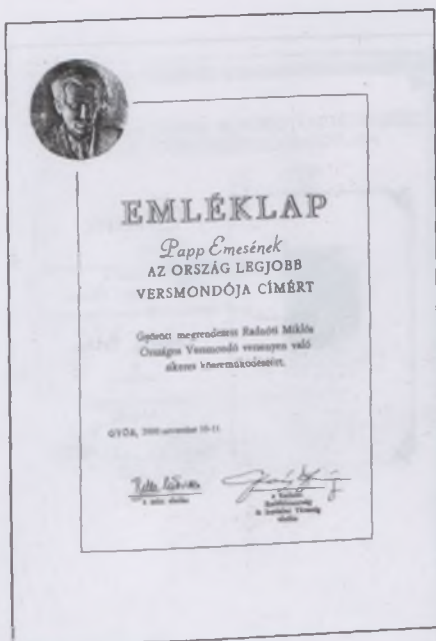
Dátum: *1999. október 3-án*
Budapest, Magyar Kultúra Nagyjelkéje

Néki László
DRMÉNPHÁZI
HAGYOMÁNYÁPOLÓ KÖR

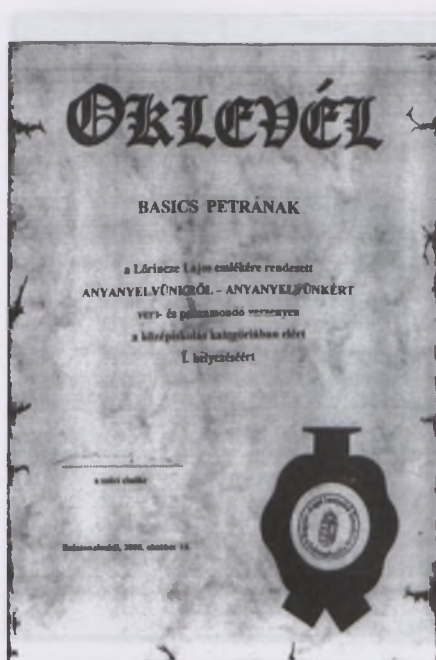

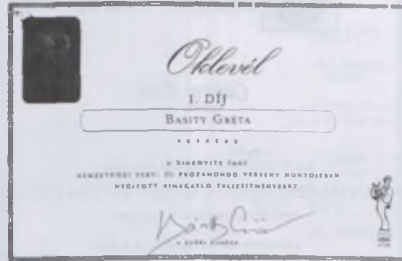
Papp Emese

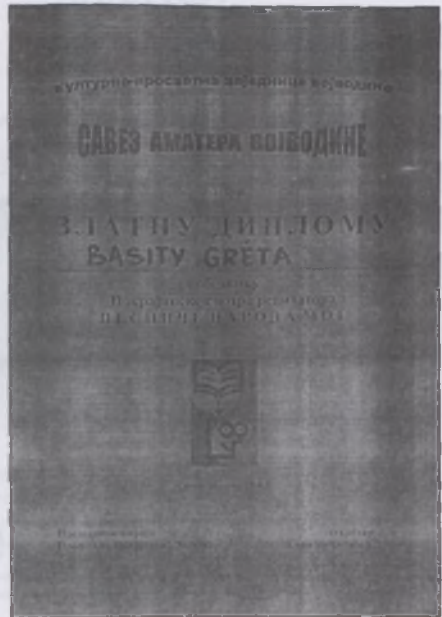
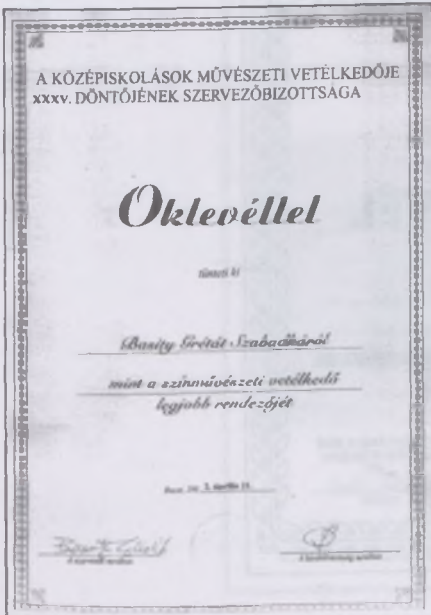

Basity Petra

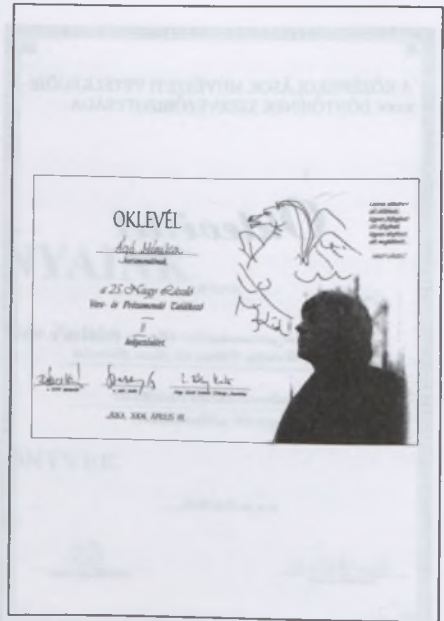
Bасыты Грета

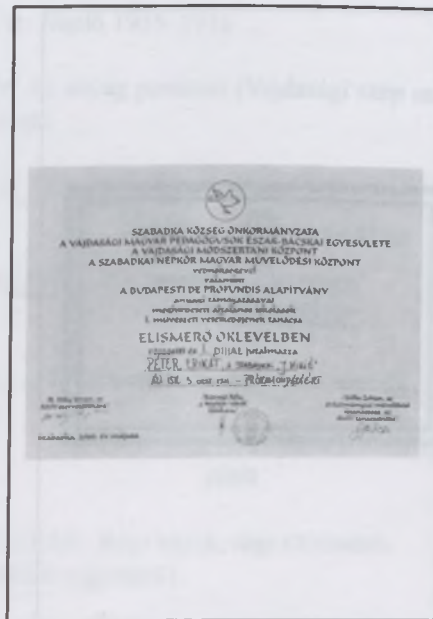

Csányi Éva és Ágó Krisztina

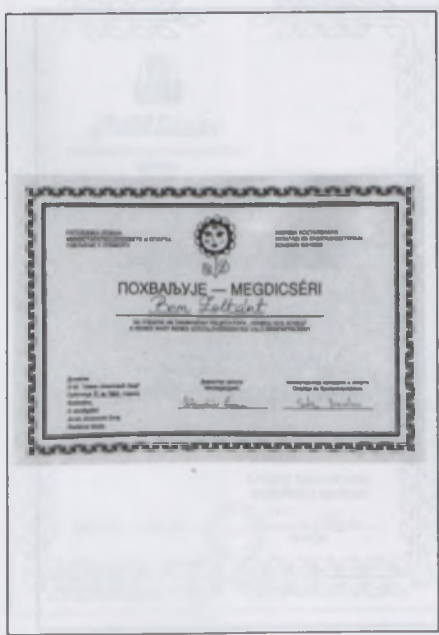

Fodor Emese, Ágós Mónika és Péter Erika

A Csáth Géza Művészetharati Kör és Bem Zoltán

KIADVÁNYAINK

Szerkesztő: Dér Zoltán

ÉLETJEL KÖNYVEK

1999

77. **MAGYAR LÁSZLÓ:** Iratvallató
(Egy levéltáros írásaiból)
78. **BENCE ERIKA:** Szemközt a művel
(Tanulmányok, esszék, kritikák)
79. **MUNK ARTÚR:** Napló 1915–1916
80. **ÁCS KÁROLY:** Az anyag panasza (Vajdasági szép magyar könyv 1999)
(Régi és új versek)
81. **CS. SIMON ISTVÁN:** Ahol a part szakad
(Versek)
82. **MOLCER MÁTYÁS:** Tört fuvolára
(Versek)
83. **JUHÁSZ GÉZA:** Fordulat utáni forgatagban
(Emlékezések)

2000

84. **DÉVAVÁRI ZOLTÁN:** Régi házak, régi történetek
(Művelődéstörténeti jegyzetek)

2001

85. JÁSZ DEZSŐ: Hasznok és keserőségek
(Egy szabadkai gimnazista század eleji naplója)
86. LALIA GÁBOR: Gazdaságtörténeti pillanatképek Észak-Bácskából
(Adalékok Bácska mezőgazdaságának történetéhez)
87. BESZÉDES VALÉRIA: Ünnepek ez minékünk
(Írások a szabadkai népi vallásosságáról)
88. TÖRKÖLY ISTVÁN: Akikért nem szólt a harang
(Vajdasági magyar frontharcosok vallomása)
89. MAGYAR LÁSZLÓ: Tovatűnő évszázadok
(Helytörténeti írások 1891–1942, Iratvallató II.)
90. FEHÉR FERENC: Krumpli Karesi és társai
(Zsengék)

2002

91. DR. SÁGI ZOLTÁN: A fiatalkor fekete foltjai
(Depresszió és öngyilkosság)
92. BARÁCIUS ZOLTÁN: Néhány boldog óránk
(Heck Paula, D. Juhász Zsuzsa és Romhányi Ibi pályaképe)
93. PEKÁR TIBOR: Szabadka zenei élete (1900–1914)
(Adalékok a város zenei múltjának történetéhez)
94. MATUSKA MÁRTON: Három mártírunk (Sörös Imre, Dupp Bálint, Nagy Győző) (Vajdasági szép magyar könyv 2002.), (A Magyar Írószövetség Év Könyve Díja)
95. B. FOKY ISTVÁN: Piknik a Mlakán
(Fokvárosi kispórák)
96. MAGYAR LÁSZLÓ: Tovatűnő évszázadok
(Helytörténeti írások 1391–1918. Iratvallató III.)
97. DÉR ZOLTÁN: Romlás és boldogság
(Adalékok, dokumentumok, tanulmányok)
98. HORVÁTH MÁTYÁS: A nevelés műhelye
(Pedagógiai tanulmányok)

99. CSÚSZÓ DEZSŐ: Könyörgésünk színhelyei I.
(Közkeresztek Szabadkán)
100. BRENNER JÁNOS: Így láttam, így éreztem
(Emlékirataim)
101. BARÁCIUS ZOLTÁN: Ötgarasos színház
(A szabadkai Népszínház Magyar Társulatának múltjából 1960–1971)
102. MAGYAR LÁSZLÓ: Tovatűnő évszázadok (Helytörténeti írások 1991–1941.)
Iratváltató IV. (Vajdasági szép magyar könyv 2003.)
103. DÉR ZOLTÁN: Játék és szenvedély
(Tanulmányok, adalékok, interjúk)
104. Dr. SÁGI ZOLTÁN: A félelem hálójában
(Pánikbetegség és fóbiák)
105. KOPECZKY LÁSZLÓ: Hármaskönyv
(Versek, levelek, dráma)

ÉLETJEL ÉVKÖNYV

8. ÉLETJEL (1999–2003)

95. JÁSZ DEZSŐ: Hazánk legnépesebb városának
[Köztársaság Szabadságharcjában] (Köztársaság Szabadságharcjában) (Köztársaság Szabadságharcjában)
96. LATAI GÁBOR: Gárdai vezényelt
[Emlékeim] (Emlékeim) (Emlékeim)
97. BESZÉCS VALÉRIA: Emlékeim
[A szabadság harcaiban] (A szabadság harcaiban) (A szabadság harcaiban)
98. MAGYAR LÁSZLÓ: Tiszta szívvel
[Világosság] (Világosság) (Világosság)

95. B. TÓTH ISTVÁN: Hazánk legnépesebb városának
[Köztársaság Szabadságharcjában] (Köztársaság Szabadságharcjában)
96. MAGYAR LÁSZLÓ: Tiszta szívvel
[Világosság] (Világosság) (Világosság)
97. DÉR ZOLTÁN: Hazánk legnépesebb városának
[Köztársaság Szabadságharcjában] (Köztársaság Szabadságharcjában)
98. HORVATH MÁTYÁS: A szabadság harcaiban
[Emlékeim] (Emlékeim) (Emlékeim)

BIBLIOGRÁFIA

ÉLETJEL MINIATŰRÖK

LÉVAY Endre

Új lélekindulás / Lé vay Endre. – Szabadka : Munkáseg yetem, 1968 (Szabadka : Pannónia Grafikai Müintézet). – 31 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniatürök / szerkeszti Dér Zoltán, Lé vay Endre, Urbán János ; 1)

SÁFRÁNY Imre

Zsombék ok : Vallomás Vinkler Imre müvészetéről / Sáfrány Imre. – Szabadka : Munkáseg yetem, 1968 (Szabadka : Pannónia Grafikai Müintézet). – 43 p. ; ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniatürök / szerkeszti Dér Zoltán, Lé vay Endre, Urbán János ; 2)

A fedő lapon lévő önarcképvázlat és a kötet illusztráló Vinkler-rajzok Sáfrány Imre gyűjteményéből valók.

DÉSI Ábel

Kortársaim : (Versciklus) / Dési Ábel ; Szabadka : Munkáseg yetem, 1969 (Szabadka : Pannónia Grafikai Müintézet). – 62 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniatürök / szerkeszti Dér Zoltán, Lé vay Endre, Urbán János ; 3)

Tartalma: Ács József (5); Ács Károly (6); Balla László (7); Bányai János (8); Bogdánfi Sándor (9); Bori Imre (10); Bosnyák István (11); Braun István (12); Brindza Károly (13); Burány Nándor (14); Csépe Imre (15); Deák Ferenc (16); Dévics Imre (17); Domonkos István (18); Farkas Nándor (19); Fehér Ferenc (20); Gajdos Tibor (21); Gál László (22); Gulyás József (23); Herceg János (24); Juhász Géza (25); Kaupert Pál (26); Kolozsi Tibor (27); Kopeczky László (28–29); Ladik Katalin (30); Lé vay Endre (31); Major Nándor (32); Majtényi Mihály (33); Nagy Ferenc (34); Németh István (35); Palics Miklós (36); Pap József (37); Pataki László (38); Petkovics Kálmán (39); Petrik Pál (40); Rehák László (41); Romhányi Ibi (42); Sáfrány Imre (43); Szeli István (44); Szilágyi Gábor (45); Tolnai Ottó (46); Tomán László (47); Urbán János (48); Utasi Csaba (49); Vébel Lajos (50); Végel László (51); Vinkler Imre (52–53); Virág Mihály (54); Vukovics Géza (55); Zákány Antal (56); Az író vallomása (57–58). Tartalom (59–60).

KOLOZSI Tibor

Örtűz fényében : (Szabadkai folyóiratok és könyvek) / Kolozsi Tibor. – Szabadka : Munkásegyletem, 1969 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó és Nyomdaipari Vállalat). – 64 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 4)

Név- és címjegyzék: p.: 59–62.

BALÁZS G. Árpád

Bolygó paletta : (Önéletrajz) / Balázs G. Árpád. – Szabadka : Munkásegyletem, 1969 (Szabadka : 1969 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 40 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 5)

A fedőlapon lévő önarcképvázlat és a kötetet illusztráló rajzok Balázs G. Árpád munkái. Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a művész alkotói tevékenységének hatvanadik évfordulójára és a szerző aláírásával.

DÉR Zoltán

Az árny zarándoka : (Csáth Géza emléke) / Dér Zoltán ; ill. Petrik Pál. – Szabadka : Munkásegyletem, 1969 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó és Nyomdaipari Vállalat). – 96 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 6)

A fedőlapon lévő Csáth-arckép Petrik Pál rajza. – Név és címmutató: p.: 89–92. – Ez a könyv hatszáz példányban készült Csáth Géza halálának ötvenedik évfordulójára. Háromszáz számozott példányt a szerző kézjeggyel látott el.

LÉVAY Endre

Félálom után : (Monodráma) / Lévay Endre ; előszó Dévavári Zoltán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1969 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 40 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 7)

Előszó: p. 7–10. – Az Életjel 1969. szeptember 11-én, Csáth Géza halálának ötvenedik évfordulóján tartotta ennek a darabnak az ősbemutatóját, a következő művészek közreműködésével: író: Barácius Zoltán; férfihang: Pataki László; női hang Karna Margit; kamasz: Apró Emő; rendező: Pataki László; díszlettervező: Petrik Pál.

BURKUS Valéria

Ibolya : (Ferenczi Ibi rivaldafényben) / Burkus Valéria. – Szabadka : Munkásegyletem, 1970 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 64 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 8)

A fedőlapon lévő Ferenczi Ibi-arcépvázlat Petrik Pál munkája. – Ez a könyv négyszáz számozott példányban készült Ferenczi Ibi halálának tizedik évfordulójára a szerző aláírásával.

GAJDOS Tibor

A csillagos homlokú : (Hangya András életútja) / Gajdos Tibor. – Szabadka : Munkásegyletem, 1970 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 63 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturók / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 9)

A fedőlapon lévő Hangya-arcképvázlat és a miniatűrben közzétett rajzok Hangya András munkái. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

GARAY Béla

A kulisszák világában : (Önéletrajz) / Garay Béla. – Szabadka : Munkásegyletem, 1970 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 95 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturók / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 10)

A fedőlapon lévő Garay Béla-arcképvázlat Petrik Pál munkája. – Ez a könyv háromszáz példányban készült a szerző aláírásával.

BARANYI Károly

Ikarosz szárnyán : (Önéletrajz) / Baranyi Károly; [bevezető] Lévay Endre. – Szabadka : Munkásegyletem, 1970 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 103 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturók / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 11)

Bevezető: p.: 5–7. – A fedőlapon lévő, Baranyi Károlyt ábrázoló dombormű Pankotai Farkas Béla szobrászművész alkotása. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával születésének hetvenötödik és művészi munkásságának ötvenedik évfordulójára.

DÉR Zoltán

Az első műhely : (Kosztolányi Dezső önképzőkori évei) / Dér Zoltán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1970 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 80 p. : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturók / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 12)

A fedőlapon lévő arcképet Karinthy Frigyes rajzolta. – A fülön lévő Kosztolányi-arcképvázlat Petrik Pál munkája. – Ez a könyv ötszáz példányban készült. Háromszáz számozott példányt a szerző kézjegyével látott el.

PETKOVICS Kálmán

A tizennyolc nyárfá : (Dokumentumriport) / Petkovics Kálmán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1970 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 124 p. : 15 cm. – (Életjel Miniaturók / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 13)

A fedőlapon lévő rajz Szilágyi Gábor munkája. – Ez a könyv hatszáz példányban készült. Háromszáz számozott példányt a szerző kézjegyével látott el.

SOMOGYI Pál

Máglya : (Egy életrajz vajdasági fejezetei) / Somogyi Pál. – Szabadka : Munkásegyletem, 1971 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 96 p. : ill., [4] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 14)

A fedőlapon lévő rajz Balázs G. Árpád munkája. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült az író alkotói munkásságának ötvenedik évfordulójára a szerző aláírásával.

BARANYINÉ Markov Zlata

Vergődés : (Farkas Béla napjai) / Baranyiné Markov Zlata. – Szabadka : Munkásegyletem, 1971 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 75 p. : ill. [8] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 15)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült Farkas Béla halálának harmincadik évfordulójára a szerző aláírásával.

SCHWALB Miklós

A szén : (A mártír költő versei) / Schwalb Miklós ; a verseket összegyűjtötte és a bevezető tanulmányt írta Dér Zoltán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1971 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 124 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 16)

A fedőlapon lévő rajz Lévay Endre műépítész munkája.

Tartalom: Schwalb Miklós / Dér Zoltán (5–50); A barikádon : Fiatalokhoz (55–56); Mai, fiatalok (57–58); Harc a holnapért (59); Ismét öngyilkos lett egy magzat (60), Valami történt (61–62), Tavasz (63–64), Ősz (65–66), Tél (67–68), Gyönyörű havas est... (69); Negyvenöt évesek (70); Élők (71); A betegségyéző előszobájában (72–73), A környezet : A környezet, a környezet... (77); Tabló (78), Óda színész komámhoz (79–80); Alakok a betűk körül : Szerkesztő (81); Mai költő (82); Színműíró (83); Külmunkatárs (84), Gyönyörúségek pohara : Zene (87); Csókmámor (88); Az utcán (89–90); Ember vagyok csupán : Önarckép (93); Ember vagyok csupán (94), A szén (95–96); A hőember (97); Felesleges üzlet: Én (98); Szeretem magam (99); Minden: Én (100–101); Vágyaim (102); Hát nem megy! (103); Egyedül vagyok a szavak alatt (104); Az életörlo gond (105); Meditáció (106), Az élet csupa diszsonancia (107); Rohanás (108); Hangulat (109); Tíz éve nem sirtam (110); Csöndes vers (111–112); Puskagolyó (113); Várj még, halál! (114–115); Tartalom (117–119).

FEKETE Lajos

A bujdosó visszanéz : (Önéletrajzi jegyzetek) / Fekete Lajos. – Szabadka : Munkásegyletem, 1971 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 34 p. : ill. : [8] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 17)

A fedőlapon lévő arckép F. Ribár Júlia munkája. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

CSUKA Zoltán

„Mert vén Szabadka, áldalak...” : (Emlékezés életem két korszakára) / Csuka Zoltán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1971 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 100 p. : ill. : [8] kép; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 18)

A fedőlapon lévő arckép Balázs G. Árpád munkája. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával születésének hetvenedik évfordulójára.

FEHÉR Ferenc

Szabadkai diákeveim / Fehér Ferenc. – Szabadka : Munkásegyletem, 1972 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 52 p. : ill. [4] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 19)

A fedőlapon lévő arckép Petar Mojak munkája. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

LÁNG Árpád

Idő és művészet : (Aktivista írások) / Láng Árpád ; az utószót írta Bori Imre. – Szabadka : Munkásegyletem, 1972 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 76 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Lévay Endre, Urbán János ; 20)

A fedőlapon lévő rajz Lévay Endre műépítész munkája. – Utószó: p. 61–69.

KOSZTOLÁNYI Dezső

Negyvennégy levél : (Költő családon belül) / Kosztolányi Dezső ; a leveleket összegyűjtötte, sajtó alá rendezte és a az egyes időszakok bevezetőjét írta: Dér Zoltán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1972 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 131 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévay Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 21)

DÉR Zoltán

A tudós tanár : (Toncs Gusztáv élete és munkássága) / Dér Zoltán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1972 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 188 p. : ill. [12] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévay Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 22)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

KOLOZSI Tibor

Erzsébetlaktól a Maglajig : (Kizur István forradalmi életútja) / Kolozsi Tibor ; a fedőlapon lévő arckép Fejes György munkája. – Szabadka : Munkásegyletem, 1972 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 304 p. : [16] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 23)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

PETKOVICS Kálmán

Áprilistól novemberig : (Dokumentumriport) / Petkovics Kálmán. – Szabadka : Munkásegyletem, 1973 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 199 p. : ill. [10] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 24)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

URBÁN János

Haláltéptett élet : (Bakos Kálmán, a forradalmár) / Urbán János ; a fedőlapon lévő arckép Fejes György munkája. – Szabadka : Munkásegyletem, 1973 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 103 p. : ill. : [12] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 25)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

LÉVAY Endre

Egy nemzedék elindul : (A szabadkai fiatalok harcos évei – 1931–1940) / Lévy Endre ; a fedőlapon lévő rajz ifj. Lévy Endre műépítész munkája. – Szabadka : Munkásegyletem, 1974 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 128 p. : ill. : [16] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 26)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a Hid című folyóirat megjelenésének negyvenedik évfordulója alkalmából a szerző aláírásával.

IVÁNYI István

Visszaemlékezéseim életem folyására : (Önéletrajz) / Iványi István ; a fedőlapon lévő rajz Fejes György munkája. – Szabadka : Munkásegyletem, 1974 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 68 p. : ill. : [8] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 27)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült Iványi István születésének közelgő százharmincadik évfordulója alkalmából.

GAJDOS Tibor

A sziklaember : (Matko Vuković életútja) / Gajdos Tibor ; a fedőlapon lévő mellszobor Ana Bešlić szobrász munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović

Munkásegyletem, 1975 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 103 p. : ill. : [8] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 28)

E könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

KÉZMÉR Ernő

Levelek Szirmai Károlyhoz / Kázmér Ernő ; [előszó] dr. Szirmai Endre ; a fedőlapot és a borítót Fejes György tervezte. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1975 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 79 p. : ill. : [4] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 29)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

PATÓ Imre

Az osztályharcos : (Simokovich Rókus élete és naplója) / Pató Imre ; fedőlapon lévő rajz Fejes György munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1976 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 143 p. : ill. : [10] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 30)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

KENYERES KOVÁCS Márta

Régi nóta, híres nóta... : (Arnold György, Gaál Ferenc és Lányi Ernő élete és munkássága) / Kenyeres Kovács Márta; a borítólap Dietrich Gyula munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1976 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 166 p. : ill. : [3] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 31)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

SOMOGYI Pál

Kiderült az ég : (Emigrációs évek a Szovjetunióban) / Somogyi Pál ; a fedőlapon lévő Somogyi Pál-portré Fejes György munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1979 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 95 p. : ill. : [6] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 32)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült az író születésének nyolcvanötödik évfordulójára a szerző aláírásával.

ANDRUSKÓ Károly

Csépe Imre emberkéi / Andruskó Károly. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1980 (Adan : Mladi grafičar). – 36 p. : ill. ; 7 cm. – (Életjel Miniaturök / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 33)

SZÉKELY Tibor

A világbjáró vadász : (Vojnich Oszkár élete és munkássága) / Székely Tibor ; a fedőlapon lévő Vojnich Oszkár-portré Fejes György munkája ; a képek a szerző, a levelezőlapok pedig Vojnich Géza gyűjteményéből valók. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1980 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 72 p. : ill. : [8] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 34)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

BALOGH István

Szintarév=Sintarev / Balogh István ; fordította Marija Cindori ; a fedőlaptervet készítette és a könyvet illusztrálta Andruskó Károly. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem : Városi Könyvtár, 1980 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 43 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 35 = Edicija „Osvit” ; 12)

Megjelent 400 példányban.

ALMÁSI Gábor

Szobortalan égajról jöttem : (Önéletrajz) / a fedőlapon lévő autóportré Almási Gábor munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1981 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 79 p. : ill. : [16] kép ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 36)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával születésének hetvenedik évfordulójára.

TONCS Gusztáv

Útravaló : (Pályamű-értekezések a szabadkai főgimnáziumban 1885 és 1918 között) / Toncs Gusztáv, Loósz István ; a kötet anyagát összegyűjtötte, a bevezetőt és a jegyzeteket írta Magyar László ; a fedélterv Siskovszki András munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1981 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 80 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 37)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült.

BRENNER János

A kinematográfia úttörője : (Lifka Sándor élete és munkássága) / Brenner János ; a fedőlapon lévő Lifka Sándor-portré Fejes György munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1982 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 76 p. : ill. : [8] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 38)

A képek a Szabadkai Történelmi Levéltár gyűjteményéből valók. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával Lifka Sándor halálának harmincadik évfordulójára.

BALOGH István

Az első : (Dokumentumriport Lazar Nešić életéről) / Balogh István ; a fedőlapon lévő Lazar Nešić-portré Dudás Antal munkája ; a felvételeket Fehér Imre és Fözö József, a reprodukciókat Aleksandar Sedlak készítette. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegylet, 1984 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 154 p. : ill. : [10] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 39)

A dokumentumképek a Szabadkai Történelmi Levéltár gyűjteményéből valók. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

MAGYAR László

Három kincstár : (Adalékok a szabadkai levéltár, könyvtár és múzeum történetéhez) / Magyar László ; a fedőlap Boros György munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegylet, 1985 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 127 p. : ill. : [6] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 40)

A dokumentumok a Szabadkai Történelmi Levéltár gyűjteményéből valók. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

VOJNITS Oszkár

Afrikai út 1884 : (Naplójegyzetek) / Vojnits Oszkár ; sajtó alá rendezte és az utószót írta Szekeres László ; a reprodukciókat Szekeres László készítette. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegylet, 1985 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 44 p. : ill. : [2] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 41)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült Vojnits Oszkár első afrikai útjának századik évfordulója alkalmából.

LEVELEK Kosztolányihoz (1907–1936) / a leveleket válogatta, sajtó alá rendezte, bevezetőt és a magyarázó szöveget írta: Dér Zoltán ; a fedőlapon lévő Kosztolányi-portré Zádor István rajza. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegylet, 1985 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 126 p. : ill. : [16] tábla ; 15 cm. – (Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 42)

Név- és címmutató: p. 115–123. – A képanyag a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményéből való. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült Kosztolányi Dezső születésének századik évfordulója alkalmából.

GAJDOS Tibor

Kékfátyolos világ : Oláh Sándor élete és munkássága / Gajdos Tibor ; a fedőlapon Oláh Sándor önarcképe : a reprodukciókat Augustin Juriga készítette ; sajtó alá rendezte Biacsi Antal. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1986 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 105 p. : ill. : [8] tábla ; 15 cm. – Életjel Miniaturák / szerkeszti Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 43)

A képek a szabadkai Városi Múzeum gyűjteményében találhatóak. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával Oláh Sándor születésének századik évfordulójára.

PETRIK Pál

Múltam ösvényein : Önéletrajz / Petrik Pál. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1989 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 83 p. : ill. : [8] tábla ; 15 cm. – Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 44)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

KATONA Imre

Az idő mérlegén : Ortutay Gyula / Katona Imre ; a fedőlapon lévő Ortutay-portré Dési Huber István munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1990 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 62 p. : ill. : [17] tábla ; 15 cm. – Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 45)

A képeket a budapesti Néprajzi Múzeumnak, az ELTE Folklor Tanszékének és az MTA Néprajzi Kutató Csoportjának gyűjteményéből vettük. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával. Megjelent Ortutay Gyula születésének nyolcvanadik évfordulójára.

BALOGH István

Gion Nándor elbeszélő stílusa / Balogh István ; a fedőlapon lévő Gion-portré Szajkó István rajza. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1992 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 116 p. ; 15 cm. – Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 46)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

ISBN 86-901313-4-6

MAGYAR László

Aczél Henrik Szabadkán : Levéltári dokumentumok / Magyar László ; fedőlapon lévő Aczél Henrik-portré Petrik Pál rajza. – Szabadka : Szabadegyletem, 1992 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 104 p. : ill. : [8] tábla ; 15 cm. – Életjel Miniaturák / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 47)

Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szerző aláírásával.

ISBN 86-82147-01-7

NÉMETH Ferenc

Bittermann Károly és a szabadkai nyomdászat kezdetei / Németh Ferenc. – Szabadka : Szabadegyetem. 1994 (Tóthfalu : Logos Grafikai Műhely). – 82 p. : ill. ; 15 cm. – Életjel Miniatűrök : 48)

Dokumentumok: p. 65–82. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült a szabadkai nyomdászat 150. évfordulója alkalmából a szerző aláírásával.

Példányszám 300

ISBN 86-82147-03-3

BRASSAI Zoltán

Az ösztönelet Csáth Géza novelláiban / Brassai Zoltán. – Szabadka : Szabadegyetem. 1994 (Tóthfalu : Logos Grafikai Műhely). – 112 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniatűrök : 49)

Példányszám 300. – Ez a könyv háromszáz számozott példányban készült Csáth Géza halálának 75. évfordulója alkalmából a szerző aláírásával.

ISBN 86-82147-04-1

STURC Béla

A Szabadkai-horgosi homokpuszta természetes flórájának ökonombotanikai értékei / Sturc Béla. – Szabadka : Szabadegyetem, 1995 (Tóthfalu : Logos Grafikai Műhely). – 107 p. : [1] fénykép ; 15 cm. – (Életjel Miniatűrök : 50)

A fedéllapon dr. Sturc Béla portréja (Sötét Géza). – Egy tudós kutató / Czékus Géza: p. 79–89. – Irodalom: p. 63–78. – Ez a könyv ötszáz, ebből háromszáz számozott példányban készült Szabadka Község Képviselő-testületének támogatásával

Példányszám 500.

ISBN 86-82147-11-4

ÉLETJEL KÖNYVEK

CSÉPE Imre

Határdomb : Vallomások / Csépe Imre ; szerkesztette és az utószót írta: Urbán János ; [a fedélterv ifj. Lévay Endre műépítész munkája]. – Szabadka : Munkásegyletem. 1973 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 160 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévay Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 1)

Megjelent 400 példányban.

KOLOZSI Tibor

Szabadkai sajtó : (1848–1919) / Kolozsi Tibor ; [a fedélterv Fejes György munkája]. – Szabadka : Munkásegyletem, 1973 (Szabadka : Pannónia Grafikai

Műintézet). – 575, 126, 6 p. : ill. ; 25 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla és Urbán János ; 2)

A fényképeket a Szabadkai Városi Múzeum és Városi Könyvtár bocsátotta rendelkezésre.

Megjelent 500 példányban

PÁLINKÁS József

Szabadka népoktatása : (1867–1919) / Pálinkás József ; az utószót írta: dr. Bodrogvári Ferenc ; [a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Munkásegyletem, 1974 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 120 p. ; 24,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 3)

Megjelent 300 példányban.

LATÁK István

Vaskoszorú : Lírai emlékezések / Laták István ; szerkesztette és az utószót írta: Urbán János ; [fedélterv Petrik Pál festőművész munkája]. – Szabadka : Munkásegyletem, 1974 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 144 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 4)

Tartalma: Ronthatatlan építés (7–8); Cseh Károly (9–15); Matko Vuković (16–25); Józának és álmodozók (26–28); Ceruzasorok a magányában (31–38); Régi, külteleki iskola (41–50); Gyertyánfából buzogány (51–52); A titok (53–55); Tüntetésben (56–60); Csillanó remény (61–62); A kamrában (63–68); Hőemberek és fenyők (69–71); Pincelakásban (75–76); Az elszánt tilinkós (77–78); Békés mezőn (79–80); Reggel (81–82); Boldogság (83–84); Sugaras találkozások (85–87); Aludni készül a faszor (91–92); A tél lehelete (93–94); Szürke borulatok (95–97); Két testvér (98–99); Hideglelős kérdés (100–101); Szigorú magányban (102–105); Mámorban (106–107); A bolond furulyás (111–112); A szürke homokmezőkön (113). Vannak napok (114–115); Miért? Miért? (116); Vád (117–118); Zenebohóc (121–122); Álomlátó (123–125); Életút (126–127); Halálhír (128–129); Szél muzsikál (130–131); Át a holnapba (132–133); Utószó (135–137).

Megjelent 300 példányban.

CSÁTH Géza

Írások az élet jó és rossz dolgairól : Kritikák, cikkek, karcolatok / Csáth Géza ; az írásokat összegyűjtötte, a szövegeket gondozta, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta Dér Zoltán ; a borító- és kötésterv Siskovszki András munkája. – Szabadka : Munkásegyletem, 1975 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 337 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 5)

Tartalma: Csáth Géza, a publicista / Dér Zoltán (5–15); Rajzkiállítás (19–20); A budapesti színházokról (21–23); Vecsey Ferenc (24–25); Sarasate (26–27); Lotz Károly (28–29); A János vitézről (30–31); Bródy Sándor (32–35); Muzsikások (36–38); Puccini (39–40); Iványi István (41–44); Friss könyvek (45–48); Jegyzetek a Salome-ügyhöz (49–50); Modern muzsika (51–57); Budapest zenei élete (58–59); Lányi Ernő új kottái (60–61); Lányi Ernő összegyűjtött művei (62); Szabadkai zenei állapotai (63–65); Terka (66–68); Lányi Ernő munkái (69); A holnap (70–72); Levél a házi muzsikáról (73–76); Az álom (77–81); Új kották (82); Orvosi emlékiratok (83–84); Jegyzetek egy új rajzgyűjteményről és művészetekről (85–94); Az isteni kert (95–105); jegyzetek Mikszáthról és új regényéről (106–118); Kálnoki Bedő Béla (119–122); A zene és a modern élet (123–127); Három kritikai könyv (128–130); Bartók Béla (131–132); A jó operaszöveg (133–136); A hangszerelésről és a partitúraolvasásról (137–140); Haydn (141–154); A mai emberek szerelmi életéről (155–162); A vallások és mítoszok pszichológiája (163–173); A művészi alkotások élvezése (174–178); Jókai (179–182); A kis király (183–184); A lelki egészség (185–188); A lelki élet alaptörvénye (189–193); A hisztéria (194–203); A lelki betegségek helye a többi betegség között (204–210); A téboly (211–215); Mikor keletkezik a lelki betegség? (216–220); A tudományos megismerés útja (221–228); Az egészséges önismeret (229–232); Egy Jókai-regény analízise (233–240); A budapesti választások (241–243); A magyar középiskolai tanítás végleges csődje (244–248); Parasztszerelem (249–252); A Prielle-ügy (253–254); A hittantanításról (255–259); Cirkuszmulatság (260–261); Még egyszer – és utoljára – a hittantanításról (262–266); Adatok a jövő küzdelmeinek élettanához (267–269); Isidora Duncan és a berlini spizsbürgerek (270–271); Sajtó és erkölcs (272–274); Dr. Plazt nyugalomban (275–276); Vidal Edu Benjamin (277–278); Szegény pesti kisgyerekek (279–281); Öngyilkos művészek (282–284); A Times, a könyvkereskedők és ... Magyarország (285–287); Szélhámosok – művészek (288–289); Az időbeosztás művészete (290–292); Az emberismeret és a társadalmi fejlődés (293–301); Szabadka szépségeiről (302–306); Kis értekezés az élet jó és rossz dolgairól (307–310); Az amerikai párbaj (311–313); Gyerekszerelem (314–316); Az öngyilkosság főpróbája (317–319); Hosszú baráti levél (320–327); Apró jegyzetek egy orvos jegyzőkönyvéből (328–330); Jegyzet (331–333); Tartalom (335–337).

Megjelent 300 példányban.

SZEKERES László

Szabadkai helynevek : helytörténeti kézikönyv / Szekeres László. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyetem, 1975 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 109 p., 2 térkép ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévay Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 6)

Megjelent 300 példányban.

GAJDOS Tibor

Emlékvár : Regény / Gajdos Tibor ; [a fedélterv Hangya András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1975 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 101 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 7)

Megjelent 300 példányban.

A könyv az Üzenet anyagi támogatásával jelent meg.

HORVÁTH Emma

Skarlát levél : Versek / Virág Ágnes ; [a fedélterv Almási Magda munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1975 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 49 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 8)

Tartalma: A tapintható : Igék igézete (7–8); Csendélet (9); Bilitis emlékezete (10); Erdők lehelete (11–13); Veszendő kékség (14); Eseng a fa (15); Mikrokozmosz (16); A téma (17); A megfoghatatlan : És nem örökkön-örökké az ember (21); Két pillanatkép (22); Szenvedő alak (23); Fülembé súgott sorok (24); A fáradtság forrásai (25); Akiből ami (26); Elkenődtek a színek a papíron (27); Csak abbahagyom (28); Mi ez? (29); Büntudat (30); Már csak ezt szeretném? (31); Jégvirágok (32); Csak folytatom (33); Homályosuló ablak Két skarlát levél (37); Találkozás (38); Évszakforduló (39); Emlékek tájairól (40); Hallgatok (41); Derengés (42); Jelenések (43–45), Énekhangra (46–47); Tartalom (49).

Megjelent 300 példányban.

PETKOVICS Kálmán

A kérdőjeles ember : Dokumentumriport a szabadkai munkásmozgalomról (Rigó János) / Petkovics Kálmán ; [a fedélterv Szalma László munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1975 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 258 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 9)

Dokumentumok: p. 239–256.

Megjelent 300 példányban.

LACZKÓ Antal

Vasasrapszódia / Laczkó Antal ; [a fedélterv Szalma László munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1976 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 45 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 10)

Tartalma: Vasasrapszodiák : Döngetem a kaput (7); Keresem a szép szót (8); Vasasrapszodiák (9–10); Új munkacsarnokban (11); Szirénák (12); A híd (13); A reszelő vallomása (14); Szerszámkészítő (15); Szorító (16); Vasaskezű apához (17); Keserű szeletek : Szavak a térben (21); Keserű pohár (22); Pofonok (23); Száraz könnyek (24); Házasság (25); Kimerültség határán (26); Téboly (27); A költészethez (28); Hitem (29); Apám háta (30); Anyám szeme világa (31);

Gyertyaláng (32); Kubikusok (35); Kubikusszárma (36); Fityókos (37); Börtarisznya (38); Lapátnyél (39); Hétvégi vallomások (40–42); Álom a szerelemről (43); Borvár telep (44); Tartalom (45).

Megjelent 300 példányban

LŐRINC Péter

Bácskai polgári politikai elmélet : (1880–1920) / Lőrinc Péter ; [a fedélterv Szalma László munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1976 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 127 p. ; 20, 5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 11)

Megjelent 300 példányban.

GYÖRE Kornél

Szabadka településképe / Györe Kornél ; [a fedélterv Szalma László munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1976 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 188 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 12)

Rajzok, térképvázlatok, fényképek: p. 157–188.

Megjelent 300 példányban

NAPPALOK horgonya

Nappalok horgonya : Válogatás a Rukovét munkatársainak 1972 és 1976 között megjelent írásaiból / válogatta Urbán János ; ford. Almási Tivadar, Balogh István, Burkus Valéria ...etc. ; [a fedélterv Szalma László munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1977 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 134 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 13)

Tartalma: Rajko Balaban-Sibirski: Fekete borjú (5); Elveszettnek (6); És a kutya (6); Amforák (6); Csendes vesztőhely (7); Kissé különös (8); Marija Cindori: Korai árnyék (9); Versre kényszerülve (9); Szavakat miért kárhoztatni (10); Külvárosban (11); Lazar Francišković: Cím nélkül (12); Híd (12); Szabadka (13); Még egyszer Szabadka (13); Ő (13); Nena (14); Búza (14); Mirko Gotesman: Elégia (15); Az utcák számolása (15); Életrajz (16); Parti impressziók (16–17); Mileta Đonović: Első ének (18); Árnyékom falán (18); Hangversenyterem (18); Palics (19); Szakállas atya ki úszol mint a kereszt kivetettek a vizek (19); Éberség az öltözékem (20); Vladimir Đurić: Elítéltek dalai (21–23); Rettegés (23); Éj Trogirban (24); Nyugalanság (24); Olga Janković: Beszélgetés a tanítóval (25); Koviljka Tišma–Janković: Az árulás félelme (26–32); Vladimir Kirda: A nyár küszöbén (33–39); Josip Klarski: A katona halála (40–42); A tizenharmadik nap (42–45); Ladislav Kovačić: Fénylesz a láthatárral (46); A külváros végén (46–47); Érett csokrai (47–48); Ifjúság (48); Snježana Kulešević: Hazardírozó; Vers (49); Az idő körülvesz a hallgatásban (50); Lovászi Hajnalka: Folyó (51); Az eső is menekül (51); Elenyészés (52);

Nataša Maletin: Nyári pókhálók (53–60); Ivica Mandusov: A szívkamra mélységeiben (61); Cím nélküli versek (61–62); Slavko Matković: A megismerés virágai (63–73); Milovan Miković: Menekülés (74–78); Ivan Pančić: Ne mocskoljátok ujjaitokat (79); A lányomokból zene fakad (80–85); Ivo Popić: A Tisza (86); Róna (86); Bárkák (86); Óváros (87); Tó (87); Virradat (87); Hajnalban (87); Mélység (88); Olajfa (88); Ciprus (88); Szerencsével (89); Hajnal (89); Isztria (89); Dél (89); Reggel (90); Crni Drim (90); Halak (90); Keresések (91); Rovinj (91); Ivanka Rackov: Piros bársonypapucsok (92–95); Žarko Rafajlović: Szétszórt álmok (96); Lángoló tengerek (96); Érthetetlenek (96); Késő éjjel (97); Ne bánts magad (97); Marija Šimoković: Jonára várva (98–99); A város (99); Hívlak (100); Mag (100–101); Éjszaka van (101–102); Éppen mint mi (102); Vojislav Sekelj: Pillanat (103); Türelem (103); Mozgás (103); Miért (103); Újból (104); Haldokló tó (104); Palics az ötödik tavasz némaságában (104); Dragoslava Stapsarski-Stevanov: Első körséta (105); Vladimir Stevanov: A ház (106–108); Legendák (109–114); Ante Vukov: Bádogszemekből haladnak (115); Az orrlyukakban nekünk dalolnak (116); Hidegen fénylő zöldes szemek (117); Szemükkel vigyorognak (118); Petar Vukov: Az erdő felismerése (119–120); Lángból panasz (121–124); Nappalok horgonya (125); A tegnap rózsái (126–128).

Megjelent 300 példányban.

GARAY Béla

Festett világ : (Színészek és szerepek) / Garay Béla ; [a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1977 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 209 p. ; 20, 5 cm. –(Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 14)

Tartalma: Bevezető (5–6); Prielle Kornélia (7–11); Nyáray Rezső (12–14); Szögyi Gina (15–16); Tamássy József (17–20); Jovan Đorđević (21–23); Lábass Juci (24–25); Kenedich Kálmán (26–27); Vedrődi Gizi (28–30); Kabos Gyula (31–33); Tarján Irma (34–38); Antonije Hadžić (39–42); Simon Marcsa (43–45); Király Ernő (46–49); Hahnel Aranka (50–52); Tanay Frigyes (53–55); Csige Böske (56–58); Dimitrije Ružić (59–61); Békésy Irma (62–63); Ifj. Szilágyi Béla (64–66); Étsy Emília (67–70); Miklóssy Gyula (71–73); Mezei Margit (74–76); Latabár Kálmán (77–79); Draginja Spasić (80–82); Virágh Ferenc (83–85); Fáy Flóra (86–88); Gellért Lajos (89–91); Bodán Margit (92–93); Kosta Vasiljević (94–96); Éder György (97–99); Milica Marković (100–103); Bazsaj Lajos (104–105); Popovics Mariska (106–108); Borbély Sándor (109–110); Đorđe Bakalović (111–112); Kényes Mancsi (113–115); Hegedűs Ferenc (116–117); Szöllősy Ilona (118); Pero Dobrinović (120–122); Nikó Lina (123–124); Milivoje Živanović (125–127); Zorka Todosić (128–130); Bándi Rózsi (131–132); Deák Kornél (133–136); Holdy Juci (137–138); Lazar Telečki (139–141); Szohner Olga (142–144); Dalnoki Béni (145–146); Jefta Dušanović (147–149); Olasz Klári (150–152); Andrija Lukić (153–154); Gerlaki Hermin

(155–157); Dragomir Krančević (158–160); Kállai Lujza (161–162); Draginja Popović-Ružić (163–165); Stanoje J. Dušanović (166–168);

Színészportrék: p. 169–209.

Megjelent 300 példányban.

JÁVORFÁCSKA

Jávorfácska : Fél száz szajáni népmese / a meséket összegyűjtötte és az utószót írta Beszédes Valéria ; a bevezetőt Katona Imre írta ; [a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1978 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 169 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 15)

Tartalma: A Szajáni mesekincs helye és egyetemes jelentősége / Katona Imre (5–7); Kása Peti (11–16); Borsszem Jankó (16–21); Kígyófújta királyfi (22–29); A kismacska tanácsa (29–33); Hamupipőke (33–39); Aranyhajú gyerekek (39–41); Az öregasszony meg a halál (41–42); Jávorfácska (42–44); Krisztus és a szülőasszony (44–46); A gomba keletkezése (46–48); A rest legény és a szorgalmas lány (48–49); Szent Péter a vásáron (49); A rest többet fárad (49–50); Isten segítsége (50); Krisztus és Péter a családban (51); Miért van görcs a fában? (51–52); A légy teremtése (52); Szent Péter és Sveti Nikola (52); Szent Péter és a sült liba (53); Mesterek mestere (53–54); Krisztus a lovat megbünteti (54); A teknősbéka keletkezése (54–55); Aki a fiát rosszra tanította (55); Szerencse és áldás (56–58); Hidegvérű szolga (58–61); Húszat egy csapásra (61–63); Az okos cigány (63–68); Kire marad a kisködmön? (68–71); A szegény legény és a gazdag lány (72–73); Munkacsere (74–76); Bolond Mihók I. (76–80); Bolond Mihók II. (80–82); Koldus (82–84); A pórul járt bíró (84–87); A pórul járt cigány (87–90); Ki mond előbb jó reggelt? (90–91); Imádkozni tanuló cigány (92); Csalóka Pétör (92–95); A pólur járt szerelmesek I. (96–99); A pórul járt szerelmesek II. (99–100); A pörére vetköztetett udvarló (100–101); Sandri Bandi I. (102–103); Sandri Bandi II. (104–105); Az egyszeri kisbíróné (106–108); A félig nyúzott bakkecske (108–111); Palcsi (112–114); A kakas és a tyúk (114–115); Utószó / Beszédes Valéria (117–164); A mesék tipológiai meghatározása (165–166);

Bibliográfia: p. 167–168.

Megjelent 300 példányban.

CSÁTH Géza

A repülő Vuclidol : Regény / Csáth Géza, Havas Emil, Munk Artúr; [sajtó alá rendezte és az utószót írta Dér Zoltán ; a rajzok Oláh Sándor munkái]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1978 (Szabadka : Pannónia Grafikai Műintézet). – 75 p. ; 23,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 16)

Megjelent 300 példányban

URBÁN János

Sziromfészek : Gyermeknovellák / Urbán János ; [a fedélterv F. Urbán János]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1979 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 111 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévay Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 17)

Tartalma: Az éhező család (5–8); Mit akart a bácsi? (9–11); Meddig lesz miénk az öcsike? (12–14); Nem illik hallgatózni (15–17); A nénin nincs ruha (18–21); Nyíratkozzon a szamár! (22–25); Jó a szőlőnek (26–28); Járjanak iskolába a kaptanyárok! (29–31); Sziromfészek (32–35); Tinó meg az ökor (36–38); Hangos idő (39–41); Nálatok szépet játszanak a vendégek (42–46); Naplopók és széltolók (47–50); A gyalog járó idő (51–53); A feszes kalap (54–58); Nagyapa pihenője (59–62); Ki szeret engem? (63–66); A hét szűk esztendő emléke (67–70); Felhők alatt az unokával (71–74); Nagyapa bogarai (75–77); Hörcsögöntés (78–80); Faszedéskor (81–83); Örömhalom (84–86); Készülődés (87–90); Vendégünk, a szőke lány (91–93); Ákos, a varázsló (94–97); Cimborám a kisbicskám (98–101); A cipőcsere (102–103); Az ébredő bátorság (104–106); Csillagot veszek (107–109). Tartalom (111).

Megjelent 300 példányban

MUHI János

Mesélő múlt : Helytörténeti írások / Muhi János ; az írásokat összegyűjtötte és a szöveget gondozta Urbán János ; [a fedélterv Dietrich Gyula munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1979 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 116 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévay Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 18)

Tartalma: Az ösvilág természetes múzeuma (7–9); Bácska lakói kétezer évvel ezelőtt (10–11); Négy száz éves útinapló Vajdaságról (12–14); A bácskai tavak és vízerek titka (15–16); Sirok a gombosi veremlakásokban (17–18); Római vár Begecsen (19–20); Martonos földülése 1617-ben (21–22); Az oroszán ellopott farka (23–26); A Pörös-pusztá meséje (27–29); A boszorkányok eladták az esőt (30–31); Hajók dudálnak Szabadka és Topolya kikötőjében... (32–33); Képviselő-választás babbal (34); Különös zendülés (35–38); Igazságszolgáltatás százötven évvel ezelőtt (39–40); A telecskaiak honfoglalása (41–42); Palics jelképe: a víztorony és a vidgató (43–45); Kút a mammut száján (46–47); Hajnali kristályszüret a szikesen (48–49); Külüzött csörmő (50–51); A „homokveszedelem” (52–53); A taposómalomtól a lisztgyárig (57–62); Szabadkai gondok száz évvel ezelőtt (63–76); Éhenpusztulás fenyeget hatvanezer birkát (77–80); Postakürt az országutakon (81–82); Drót viszi a szót (83–84); Apró szenációk tették nagygyá a várost (85–88); A szabadkai kövesút (89–92); Koldusjegytől az erdőtelepítésig (93–95); Talált Tamás és testvérei (96–98); Templom a középkori várból (99–100); Százéves a zeneiskola (101–102); A szabadkai városháza (103–107); A végzetes levél (108–111); A szabadkai újságrészlet hősorából (112–116).

Megjelent 300 példányban

DÉR Zoltán

Szembesülések : Kritikák, tanulmányok / Dér Zoltán ; [a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1979 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 247 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 19)

Tartalma: Irodalmi hagyományaink (5–8); Költészetünk súlypontjai (9–13); Szirmai Károly (14–38); Sinkó Ervin (39–43); Herceg János (44–63); Lévy Endre (64–67). Bogdánfi Sándor (68–70). Dudás Kálmán (71–82); Kolozsi Tibor (83–87); Szelei István (88–95); Juhász Géza (96–102); Ács Károly (103–118); Fehér Ferenc (119–122); Németh István (123–130); Petkovics Kálmán (131–134); Major Nándor (135–138); Varga Zoltán (139–151); Gulyás József (152–160); Koncz István (161–168); Deák Ferenc (169–171); Bányai János (172–177); Holti Mária (178–179); Domonkos István (180–192). Gerold László (193–198). Gion Nándor (199–222); Utasi Csaba (223–228); Végel László (229–231); Brasnyó István (232–236); Utasi Mária (237–239); A múltkutatás új bázisa (240–242); A teljesség igényével (243–244).

Megjelent 300 példányban

DETTRE János

Új partok felé : Válogatott cikkek / Dettre János ; az írásokat összegyűjtötte, a szövegeket gondozta, az utószót és a jegyzeteket írta Dér Zoltán ; [a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1979 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 260, [16] p. : ill. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 20)

Tartalma: A szegedi ellenforradalom napjaiból (5–13); Magyar játékszín (14–15); A génuai húsvét (16–18); A béke politikája (19–20); Új partok felé (21–22); Isac Emil és Jászai Oszkár (23–24); A kultúra romlása (25–26); A felelősség kérdése (27–30); A Károlyi-per tanulságai (31–34); Üzenet a Népkörnek (35–36); Június (37–38); A magyar kultúra (39–40); Magyar áldozatkészség (41–42); A kenyér (43–44); A mi sorsunk (45–46); Két öreg (47–48); Lloyd George (49–50); Utazás közben (51–57); Örtűz (58–59); Október (60–61); A végletek vándora (62–63); Előadás után (64–65); Magyar színjáték (66–67); A nép szava (68–69); Petőfi Sándor (70–71); Irodalompolitika (72–74); Az első ezer dinár (75–76); A százesztendőös Petőfi (77–80); Madách Imre (81–82); A teremtő sztrájk (83–84); Levél (85–86); Ady Endre (87–88); A nagy színjáték (89–90); Színjáték a színház körül (91–92); A zsenik szigete (93–94); Gyöngeszovjet (95–96); A kultúra feladata (97–98); Zsenik és kontárok (99–100); Lányi Ernő meghalt (101–103); Emléket Lányi Ernőnek! (104–105); Magyar gyónás (106–107); Halott könyvek (108–109); Szaválás és vers (110–113); A kultúra propagandája (114–115); A hadviseltek háborúja (116–117); Könyvek (118–119); Békevárás (120–121); Jaurés a Panthéonban (122–123); Korommal, feketére (124–125); Ady Lajos könyve Ady Endréről (126–129); Magyar kultúr-

bizottságot! (130–131); A Csokonai-ünnep elé (132–133); Haszontalan beszélgetés hasznos dolgokról (134–139); A kisebbségi magyar irodalom (140–141); A százcú politikai (142–143); A százesztendő Jókai (144–148); Fekete majális [Tamás Istvánról] (149–151); A magyarság gyásza (152–161); Közbeszólás (162–164); Magyar színház, magyar műkedvelők (165–167); Úgy fáj az élet... : Szenteleky Kornél könyve (168–170); Az akarat szárnyán (171–173); Amnesztia vagy statárium? (174–177); Az apostol születése (178–180); Utószó / Dér Zoltán (181–250);

Névmutató: p. 253–257.

Megjelent 300 példányban.

A JÖVŐBEN is élni : Szerelmes versek a XX. század délszláv költészetéből / [válogatta és fordította Kenyeres Kovács Márta ; a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegylet, 1980 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 46 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 21)

Tartalma: Eljöttél... / Oton Župančić (5); Álmodozás / Igo Gurden (6); Szerelem / Desanka Maksimović (7); Végzet / Desanka Maksimović (7); Előérzet / Desanka Maksimović (7–8); Félelem / Desanka Maksimović (8); Boldogság / Desanka Maksimović (9); Halkan szólj / Desanka Maksimović (9); Elválás után / Desanka Maksimović (10–11); Találkozás / Gustav Krklec; A Névtelen Nöhöz / Gustav Krklec (12–13); Emlék / Gustav Krklec (13); Szerelem / Dobriša Cesarić (14); Titkok éje / Dobriša Cesarić (14); A szürke ház előtt / Dobriša Cesarić (15); Kis kávéház (15); Szerelmes kora est / Dobriša Cesarić (16); Gyöngye szalmaszál / Dobriša Cesarić (16); Barátom meséli (17); Habzik a tenger / Dobriša Cesarić (17); Visszatérés / Dobriša Cesarić (18); Esti kilátás (18–19); Bármily magasra emelkedne / Dobriša Cesarić (19); Ha már nem leszek / Dragutin Tadijanović (20); A magányos / Grigor Vitez (21); A legmélyebb csend virága / Grigor Vitez (21); Távollét / Grigor Vitez (22); Tükörben / Grigor Vitez (22); Vágy / Grigor Vitez (22–23); Vigasztaló / Grigor Vitez (23); Emlék (24); De szeretném, ha szeretnél / Jure Kaštelan (25); Átváltozott szerelem / Jure Kaštelan (25–26); Mihez kezdünk én s a gitárom / Jure Kaštelan (26); A jövőben is élni / Jure Kaštelan (27); Ha nem létezne a szemed / Vasko Popa (28); Szerelmes vers / Aco Šopov (29); Szerelem / Aco Šopov (29–30); Fekete asszony álmában / Aco Šopov (30–31); A katona szerelme / Stevan Raičković (32); Szerelem / Kajetan Ković (33); Intés / Miroslav Antić (34); Te vagy / Branislav Petrović (35); Váratlanul újra tavasz / Branislav Petrović (35–36); Csillagok hullásán / Branislav Petrović (36); Emlékezés / Milorad Milenković Šum (37–38); A fekete bivaly szivemben / Petar Vukov (39); Így távoznak kedveseink / Vladimir Stevanov (40); Azt mondják / Marija Šimoković (41); Hogyan jön a szerelem / Marija Šimoković (41); Mindig van valaki / Marija Šimoković (42); Bebújni egymás tenyerébe / Marija Šimoković (42); Nyár / Marija Šimoković (42); Másokkal is megesik ez ma éjjel / Marija Šimoković (42); A szerelemtől /

Marija Šimoković (43); Tavasž / Marija Šimoković (43); Ne menj el / Marija Šimoković (43); A világ nélkülöd / Marija Šimoković (43); A trójai ló / Bojan Jovanović (44).

Megjelent 400 példányban

SUSRETI : antologija savremene mađarske poezije u Jugoslaviji / izbor i prevod Marta Kovač Kenjereš ; [a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1980 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 63 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévy Endre, Urbán János ; 22)

Tartalma: Istvan Latak: Samo za budućnost (5); Laslo Gal: Boje (6); Pesnik (6); Jožef Debreceni: Danica (7); Nad preslicom (7); Imre Čepe: Na putu svetlosti (8); Lajoš Turzo: Na drumu (9); Antal Zakanj: Prošlost – sadašnjost (10); Decembar (10–11); Rekvijem (11); Umro je jorgovan (12); Janoš Urban: Dan ribara (13); Prilika (13–14); Zlatno sunce (14–15); Pravac puta (15–16); Jožef Pap: Radanje pesme (17); Raspoznavanje (17); Kao pesma (18); Stena u šumi (18); Karolj Ač: Susreti (19); Uspomene, zimi (19–20); Sedam minijatura (20–21); Trenutak (21–22); Zoltan Der: Rastopljen u tišini (23–24); Nauči me da verujem (25); Nad krilima mojim (26); Verovati da l' bi naumila? (26–27); Ferenc Feher: Priznanja na obali Tise (28); Razglednica iz Novog Sada (28); Pejzaž iz Bačke (29); Poruka iz zimske Bačke (29); Laslo Kopecki: Tekst bez slike (30); Prošla je dakle... (30); Finala (30); Matija Molcer: Tri amuleta (31); Agneš Virag: Dah šume (32); Jožef Guljaš: Ecce homo (33); Moje pesme (33); Više (34); U cvetu trešnje (34); Istvan Konc: Brdo i voz (35); Brdo i devojka (35); Lepa Tisa i nešto drugo (35–36); Oглаšavanje postojanja (36); Antal Lacko: Simfonija metalaca (37); Istvan Bošnjak: Nemoguća mogućnost (38); Neistorijska briga (38); Istvan Domonkoš: O životu i smrti (39); Kuplet (39–40); Ja biti (40–41); Kalman Feher: Pad (42); Lov (42); Nož nožu je krv (43); Nasip (43); Oto Tolnai: U takvom slučaju nikom ne smetamo (44); Plivati Tisom (44); Ferenc Tot: Jesen (45); Nadgrobni natpis (45–46); Čaba Utaši: Previše (47); Poći kako to dolikuje (47); Istvan Č. Šimon: Citadela mog detinjstva (48); Pod krilima (48–49); Groblje sa zumbulom (49); Marija Utaši: Ne treba mi (50); U stvari (50); Istvan Brašnjo: Glas klepetuše (51); Sneg dubokog puta (51–52); Atila Molnar Čikoš: Balada o noći (53–54); Karolj Jung: Lebdi (55); Baranja (55); Peter Šinković: Pitanje (56); Graditeljji orgulja (56–57); Jožef Podolski: Vetar dva... (58); Ležao sam... (58); Pal Bender: Belo (59); Krš (59); Kad si došla (59).

Megjelent 300 példányban

BODROGVÁRI Ferenc

Pedagógia és elidegenedés / Bodrogyvári Ferenc ; [a fedélterv Siskovszki András munkája]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1980 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó Vállalat). – 102 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Lévy Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 23)

Megjelent 300 példányban.

URBÁN F. Gábor

Füstvirág / Urbán F. Gábor. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1980 (Szabadka : Pannóniai Nyomdaipari Munkaszervezet). – 29 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Lévay Endre, Palusek Béla, Urbán János ; 24)

Tartalma: Néma kiáltás (5); Ősállapot (6); Üresség (7); Varjúdal (8); A fal (9); Ingovány (10); Borulás (11); Kék vers (12); Füstvirág (13); Gyorsulás (14); Nehéz vacsora (15); Ballada (16); Álmomban (17); Ismeretlen (18); Cirkusz (19); Ébredés (20); Reggel (21); Sima levegő (22); Időjárás jelentés (23); Csend (24); A híd (25); Visszatekintve (26); Lépések (27); Útközben (28); Gondolatok (29).

Megjelent 300 példányban

LÉVAY Endre

Az utak ismeretlenjei : Elbeszélések / Lévay Endre ; a fedélterv ifj. Lévay Endre munkája. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1981 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó és Nyomdaipari Munkaszervezet). – 123 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 25)

Tartalma: Ocsúdó lelkek (5–14); Szavak és szemek (15–19); A falak beszélnek (20–24); Szőlőhegyek alján (25–28); Kesernyész mosoly (29–33); Emberfészek (34–39); Gombaszedők (40–44); Achilles sarka (45–49); Mint a golyó (50–55); Keserű almamag (56–61); Corporatio Theresianum (62–70); Hol vagy, csönd? (71–75); Vásár Bécsben (76–83); Ányos álmai (84–88); Jeromos (89–93); Stráfkocsisok (94–101); Vasmacska (102–107); Délibáb (108–116); Országúton (117–122).

Megjelent 300 példányban.

URBÁN János

Látomás a fenszikon : Versek / Urbán János ; [a fedéltervet és a felvételeket Urbán F. Gábor készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1981 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó és Nyomdaipari Munkaszervezet). – 99 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 26)

Tartalma: Szerelem (7); Nőnap-i köszöntő (7); Arcunk fölött (7–8); Szél cirógat (8–9); Szépítő (9); Pihenés (10); Mindennapi üdvözlés (10); Az ártatlanság nyara (11); Szükségállapot (12); Alkonyi fény (12–13); Alkalom (13); Eltévedt vasárnap (14–15); Add meg nekem (15); Szólítalak (16); Tékozlás (16–17); Hűvös köszöntő (17–18); Békülés (18); Megmaradni (18–19); Szederindák (19–20); Várakozás (20–21); Emlék virrad (21–22); Törtetlen állunk (22); Tűzgerjesztés (23); Napszínű láthatár (27); Osztás (28–29); Tiszánál (29–30); Útirány (30); Búzafölde (31); Halászok napja (31); Rezgőnyárfa (32); Ítéletidő (33); Mozdulatod öre (34–35); Számontartás (35–36); A három meggyfa legendája (36); Vérbetűk 1941-ben (37); Gyász (37–38); Emlékműre (38–39); Csillagképben (43); Arany nap (44); Az idő megjelölése (44–45); Táncban

(45–46); Köszöntő (46–47); Lakoma (47); Farsang után (48); Napforduló (48–49); Fölfedezés (49–50); Indulatfonat (50–51); Sütkérezés (51–52); Áztató (52); Vérszínű ölelés (52–53); Százszorszép (57–58); Anyanyelvem (58); A tudáshoz (58–59); Ezen a kökemény földön (59–60); Mérleg (61); Járása útját (61–62); Képeslap Opátijából (62); Levél (62–63); Itt a világ (63); Szívünkben a féltés (64); Napfolt (64–65); Emlékezet (65–66); Varázsvárban (66–67); A szélcsend megelőzte (71); Az érett idő magvából (71–72); Szempilláim között a jelen (72); Füstszinben (72–73); Előre elkészített híradás (73–74); Szivárvány (74–76); Hagyaték (76–77); Szoborszó (77–78); Látomás a fenszikon (78); Emberek jönnek (79); Vándorvilág (80–81); Arcom (81); Véрпиros ének (82); Révnél (82–83). Múltam (87); Bujdosás (87); Éhség (87–88); Némaság (88); Tisztálkodás (88); Üdvözlet (89); Nyitott tenyér (89); Ostromállapot (90); Jó hallgatni (90); Pásztázó (91); Kenyeres pajtásaim (91–92); Árajánlat (92); Tetten ért tükörkép (92–93); Visszanéző nap (93); Áradáskor (94); Pillanat (94–95); Becsületszó (95); Emlék (95); Csalétek (95–96); Vád (96); Fürdetés (96); Tűzijáték (96–97); Újhold (97).

Megjelent 300 példányban

SOMLYÓ Zoltán

Szabadkai karnevál : Válogatott írások / Somlyó Zoltán ; válogatta, a szöveget gondozta, az utószót és jegyzetet írta Dér Zoltán ; előszó Somlyó György ; arckép Oláh Sándor egykorú rajza : [a fedéltervet Siskovszki András készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1982 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 247 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 27)

Tartalma: Előszó helyett / Somlyó György (5–8); A Bácskáról (9–10); Túlvilági ritmusok (11–15); A bajusz (16–17); Irodalmi délután a Szabad Lyceumban (18); A testőr (19); A Villa Kolonna táncosnői (20–23); Meddő százezrek (24–25); Sárga liliom (26–27); Kultúra a falun (28–32); A morál nevében (33–34); A filharmonikus hangverseny (35–36); Az ismeretlen táncos (37–38); A színházi kritika (39–40); Vasárnapi riport (41–43); A hercegkisasszony (44); Gázgyár és társa (45–47); A medikus (48–49); Komiszkodás (50–51); Vasárnapi riport (52–54); Párbeszéd a drága halottal (55–60); Szabadkai karnevál (61–62); Salome – édes öregem (63); Nóra (64–65); Vasárnapi riport (66–69); Kísértetek (70–71); A szerelem gyermeke (72–73); Vasárnapi riport (74–77); Homok (78–79); A felelős ember (80–82); Szabadka művészeről (83–84); Ökörítő (85–86); Vasárnapi riport (87–90); Schnitzler Arthur: Antol (91–93); Frizurák (94–96); Vasárnapi riport (97–99); Babuska (100–101); Felhő Rózi vendégszereplése (102); Tatárjárás (103); Vasárnapi riport (104–105); Szász Zoltán a nőkről (106–107); Szász Zoltán felolvasása (108–109); XI. Filharmonikus koncert (110–111); Mi a modernség? (112–113); La grande scène (114); Más a tavaszi szerelem... (115–116); Az első hegedős-est (117–118); A második hegedős-est (119–120); Mühlbach Irma (121–125); A távozó színészek (126–128); Nyári vezércikk (129–130); Hanako a városi színházban (131);

Vasárnapi riport (132–134); A tanító (135–136); Vasárnapi riport (137–139); Szabadkai kabaré (140–141); Napihírek (142–144); Szabadkai kabaré (145–146); Vasárnapi riport (147–149); Vasárnapi riport (150–151); Ötszázezer forint (152–155); Vasárnapi riport (156–157); Naftalin-kisasszonyok (158–159); Párbaj és kultúra (160–161); Vasárnapi riport (162–163); Vasárnapi riport (164–165); Halotti beszéd a két milliomos leányról, akik tűzhalált haltak (166–167); Kertész Miska művészestélye (168–169); Aranykalással ékes rónaság (170–172); Kultúr-szeizmográf (173–174); A parkba megyek most minden este (175–176); Rostand Edmond (177–178); Vasárnapi riport (179–181); A kávéház előtt (182–183); Vasárnapi riport (184–186); Egy új magyar költő (187–188); Vasárnapi riport (189–191); Őszi búcsú (192); Vasárnapi riport (193–194); Trepanáció (195–196); Utószezon (197–198); Vasárnapi riport (199–202); Kutyatragédia (203–204); Csend van Palicson (205); Vasárnapi riport (206–209); Gramofonőrület (210); A legkacérabb láb (211–212); Utószó / Dér Zoltán (213–234); Somlyó Zoltán írásai a Bácskai Hírlapban / Zsoldos Sándor (235–241).

Megjelent 300 példányban.

LÁNYI Sarolta

Próbatétel : Versek, novellák, napló / Lányi Sarolta ; a műveket összegyűjtötte, a szöveget gondozta, az utószót és a jegyzeteket írta Dér Zoltán ; [a fedéltervet Siskovszki András készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1982 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó és Nyomdaipari Munkaszervezet). – 159, [16] p. : 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 28)

Tartalma: Sötétben (5); Idegen csókok vadonában (6); Őszi alkony meséi (7–9); A vágy (10); Németség (11); A hold dalokból (12–13); Két ház (14); Hajnali órán (15); Versek (16); Antiqua (17); Az utolsó reggel (18–21); Szégyen (22–24); Kincsesláda (25–26); Látogatás (27–29); Alkony felé (30); Funébre (31); Titkok (32); Kornélia (33–35); Holdas szerelem (36); Ideges nap után (37); Téli vezeklés (38); Ködbenézők (39); Feladom a várat (40); Komédia (41–43); Quarnero (44); Est az erdőben (45); Tükör és halál előtt (46); Álom a tóparton (47); Némely nők sorsa (48); Vers (49–50); Első találkozás (51); Nyíl (52); A mosoly (53); Femmes sarantes (54); A medika (54); Tanács magamhoz (55); Napló (57–133); Lányi Sarolta zsengei és naplója / Dér Zoltán (135–150). Jegyzet (151–159).

Megjelent 400 példányban.

PALIC, Milenkó

Forrongó földvilág : Csantavér munkásmozgalma 1895–1945 / Milenko Palić, Kiss István. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1984 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó és Nyomdaipari Munkaszervezet). – 152 ill.; 22 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévy Endre, Urbán János ; 29)

Megjelent 2000 példányban.

KENYERES Kovács Márta

Fölszállott a sármány : Balladás versek / Kenyeres Kovács Márta. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1984 (Szabadka : Minerva Könyvkiadó és Nyomdaipari Munkaszervezet). – 30 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsavány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 30)

Tartalma: Előszó (5–6); Fohász (7); Rózsa-rege (8); Könyörgés gyógyulásért (9); Csónakom kimostam (10); Hosszú éj peremén (11); Keresztút (12); Száz apró lángocská (13); Száz szíromnak tükrén (14); Nyáreső (15); Áldozat (16); Mélytenger szemeknek tengerkék egében (17); Kristályvíz forrásán kristály tekintetnek (18); Vallomás (19); Aranyhold éjszakán (20); Kigyulladt az erdő (21); Csodaszült csillagom (22); Fölpattant a mély éj (23); Fölpirkadt a hajnal (24); Fölszállott a sármány (25); Résnyi kis ragyogás (26); A zsámolytorony (27); Tükrös tó, szerelem (28); A kedvest meglelni (29); Jegyzet a szerzőről (30).

Megjelent 400 példányban.

CSORDÁS Mihály

Követni az időt : Tanulmányok, esszék, kritikák / Csordás Mihály ; [a fedéltérvt Szalma László készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1984 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 112 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsavány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 31)

Tartalma: A novella „megmentése” : Szeljegyzetek kisprózánkról (7–11); Mesélő életmotívumok : Majtényi Mihály: Így is történhetett (12–15); Korok, emóciók, emberek : Burány Nándor: Összeroppanás (16–19); Megvalósult ígért : Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (20–24); Kiteljesedő folklorizmus : Csépe Imre: Mezei dolgok (25–27); Az egyéniség keresése : Dér Zoltán: Lagúna György karrierje (28–34); A lázadás erkölcsi dilemmái : Sütő András: Itt állok, másként nem tehetek... (35–38); A nyugtalanság impressziómozaikjai : Gulyás József: Vörös fagyöngy (41–53); A vörös kaktuszok országában : Fülöp Gábor: A négydimenziós ablak (54–61); Egymás irodalmának megismerése : A jugoszláv népek irodalmának gyöngyszemei Csuka Zoltán fordításában (62–66); A fájdalom költője : Zákány Antal: A vas nem kenyér (67–70); A fegyelem skáláján : Utasi Mária: Égő ezüstben (71–74); Kritikánk korszakhatárai (77–79); Egy műfaj gazdagodása : Bányai János: A szó fegyelme (80–83); A cselekvés segítőtársa : Szelei István: Nemzeti irodalom–nemzetiségi irodalom (84–86); Követni az időt : Béládi Miklós: Az értelemalapító. Négy írás Németh Lászlóról (87–88); Leggyengébb és legnagyobb szerűbb az első mű : Száz éve halt meg Arany János (91–96); A szeretet elkötelezettje : Senteleky Kornél az emléksorozata tükrében (97–108); Vélemények egy író ítéleteiről : Miroslav Krleža születésének 90. évfordulójára (109–112).

Megjelent 300 példányban.

PATÓ Imre

A Hétről-Hétre repertórium / Pató Imre. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem ; Újvidék : A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete, 1984 (s.l. : s.n.). – 145 p. ; 24 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 32)

KOPECZKY László

Spenót a falon : Zseb-líra / Kópé ; [a fedéltervet és az illusztrációkat Szajkó István készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1984 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 50. [6] p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 33)

Tartalma: Ök : Globális pesszimizmus (7); Óber-halál (7); Adalék az agresszióról szóló vitához (7); Erőpolitika (8); Nóta, úgy is mint nem az... (8); Míg új a zsarnok (8); Konszolidáció (9); Salétrom-országban (9); Irt az ír (9–10); Fuccs! (10); Világhelyezeten szomorkodván (10); ENSZ, hová mész? (11); Akinek nem merénylete – ne vegye magára (11); Merénylök (akárhol) (11); Homo levesestáler (12); Rekviem a müncheni olimpia áldozataiért (12); Monopóliumok dicsérete (12–13); Kis Európa (13); Guruló hit (13); Sejk-fiókák autóban (14); A koldulás művészete (14); Egyesült úr (14); Politikus mottója (17); Spleen (17); rendkívüli világnap (17); Három K... (18); Kettő (18); Művészgög (19); Történelmi példa kíváncsiaknak (19); Tempora mutantur (19); Kesergő (20); Még kettő (20); Kresz-kindli (20–21); Konfüzió kell nekem! (21); Invidia (21); A hadovák útján (22); Szónok (22); Agglegénysóhaj (23); Együtt (23); Res privata (23); Génius (24); Végszó (24); Felsír az átlag (24–25); Bizony, bizonytalanul mondom (25); Realitás (25); Admolesztáció (26); Nem elég csak elégiázni (26); Feszülés (26–27); Óvás (27); Divattanács (27); Három ujjgyakorlat (28); Közlekedés (29); Aki bírja, írja... (29); Átlépve az új év küszöbén (30); testvérem a rímekben (30); Türelmetlen (31); Még szerencse! (31); Memórián innen (31–32); Koretika (32); Fohász (32); Rágod majd börnadrágod (33); Firkásztestvérem (33); Kibic (33–34); Örök maiság (34); Keserv (34); Végeknek végén (34); Én : Poézis (37); Megy az idő (37); Jellem (37); Sokadik fohász (38); Poéta novemberben (38); Panasz az üres papír előtt (38); Számol engem valaki (39); Zu Allah-nóta (39); Kegyedbe ajánlkozom (39); Apage, spontaneitás! (40); Play back (40); Részleges amnézia (40); Távozz tőlem! (41); Testamentum (41); Mindennapi szerencse (41); Számadás (42); Kora nyár (42); Előzetes finálé (42); Életcél (43); Szaladó (43); Epilógus (43); Reklamáció (44); Az új töltőtollamhoz (44); Kései felismerés (44); Mi van a tarisznyában? (44); Az én formám (45); Rímes megalkuvó (45); Négyszemközt saját magaddal (45); Lázmerőt szopogatva (46); Béna karrier (46); Fal reng (46); Tépelődés (47); (Fás)kamra-rímek (47); Kényszervágás (48); Önbizalom (48); Ezt még megvárom (49); Szubtilis vallomás (49); Oh igen... (49); Néma téma (50); Jaj, mert... (50); Enyhe szemrehányás (50); Finálé (50).

DÉR Zoltán

Szülőföld és költője : Írások Kosztolányiról / Dér Zoltán ; [a fedéltervet Szalma László készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1985 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 214 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 34)

Megjelent 300 példányban.

PETKOVICS Kálmán

A 7 Nap útja : (Adalékok hetilapunk történetéhez) / Petkovics Kálmán. – Újvidék : Forum Könyvkiadó ; Szabadka : 7 Nap : Életjel, 1986 (Újvidék : Forum Nyomda). – 161 p. ; 19 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Lévay Endre, Urbán János ; 35)

Megjelent 1000 példányban.

CSÉPE Imre

Szorul a nap : Versek / Csépe Imre ; a verseket összegyűjtötte és a jegyzeteket írta Urbán János ; [a fedéltervet Urbán F. Gábor készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1986 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 106 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 36)

Tartalma: Bácskai róna (7–8); Éjhez (9); Itt a tavasz (10); Vallat a mező (11); Éjszakai eső (12); Felhő (13); Tündéri éj (14); Pipahúja közben (15); Ítélet (16); Madárhalál (17); Szélhez (18); Vidék (19–20); Őszi hangulat (21); Őszi könnyek (22); Téli szél (23); Téli pusztán (24); Régi utakon (27); Koldusfohász (28); Ballangók sorsa (29); Utcai kép (30); Gyártelep (31); Munkásinduló (32); Ígéretkoszorú : (Anyák napjára) (33); Jaj azoknak (34); Az ingyenélőkhöz (35); Utolsó próba (36); Halál a nyomortanyán (37). Öregkor (38). A dongó veszte (39). Gödörszéli gondok (40–41); Verset írtam a térdemen (45); Közéjük ejtett a sorsom (46); Az idő (47); Szíven ütött szépség (48); Sasfiók (49); Biztató (50); Új költőkhöz (51); Hulló csillagokhoz (52); Bánat az éjben (53); Az öröm (54); Az álló óra (55); Ha meg kell halnod (56); Testhez (57); Játék (58); Indító magamhoz (59); Utat engedek... (60); Fölmondás (61); „Barátaimhoz” (62); Emlékezet (63); Apám szekere (64); Ihlet nélkül (65); A reggeli temetőben (66); Bácskai ékszer (67); Ha szólít a mező (71–72); Csábítás (73); Szemeidhez (74); Egy rózsához (75); Ha velem jössz (76); Szemem a tükröd (77); Égi villamos (78); Vallomás (79); Haladó múzsa (80); Szívemhez (81); Éva (82); Aszott mező a szívem (83); Baka Ákos (87); Klapka Pista (88); Potyó Misa (89–90); Süli Jóska (91); Mogony Mátyás (92); Izsák Fábi (93); Rapos Vince (94–95); Gúnár Lukács (96); Hajdú Márton (97); Cigány Péter (98); Varga Áros (99); Kalmár István (100); Simon Pista (101); Sulyok Eszti (102); Nagynéném (103); Jegyzet / Urbán János (105–106).

Megjelent 300 példányban.

KOSZTOLÁNYI Dezső

Izabrane pesme / Deže Kostolanji ; [izabrao. preveo, uredio Lazar Merković ; pogovor Beata Tomka]. – Subotica : Veljko Vlahović, 1986 (Subotica : GZ „Panonija”). – 98 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Biacsi Antal, Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János; 37)

Tartalma: Nešto se zbilo u najamnoj kućerini (A nagy bérházba történt valami) (5); Sad o raznobojnim tintama snivam (Mostan színes tintákról álmodom) (6); Zajedno s ocem putujem vozom (Apámmal utazunk a vonaton) (7); Mali nam se životi skupno rvu (Úgy élünk együtt, két kis idegen) (8); Ta bolna, vinska, setna, lenja Bačka (Ez a beteg, boros, bús lomha Bácska) (9); Suncokret ko izbezumljenik (A napraforgó, mint az örült) (10); Šah (A sakk) (11); Šta je tu još ostalo? (Mi van még itt?) (12–13); Skala (Skála) (14–15); Krik mađarskih pesnika pesnicima Evrope 1919. (Magyar költők sikolya Európa költőihöz 1919-ben)(16); Sad imam trideset i dve godine (Most harminckét éves vagyok) (17); Čudesno leže oni tu (Itt fekszenek csodásan ők) (18); Časa zdrobljena (A pohár eltörik) (19); Pazi (Vigyázz) (20–21); Siromasi (Szegények)(22); Otac (Az apa)(23); Moj otac je profesor (Tanár az én apám) (24); Udovica u tramvaju (Özvegy a villamosban) (25); Tihi ponovni susret (Csöndes viszontlátás) (26); Daktilografkinja (Gépirókisasszony) (27); Opomena da se poštuju stariji (Intés az öregebbek tiszteletére) (28); Pijaca (Piac) (29–30); Steg (Zászló) (31); Blistavi venac (Fényes koszorú) (32); Evropa (Európa) (33–34); Tri satire: 1. Uglednik (Közéleti kitűnőség). 2. Dama (Úriasszony). 3. Revolucionar (Forradalmár) (35–39); Ilona (Ilona) (40–42); Četrdeset skica (Negyven pillanatkép) (43–50); Marko Aurelije (Marcus Aurelius) (51–52); Pogubljenje (Kivégzés) (53); Februarska oda (Februári óda) (54–55); Posmrtna beseda (Halotti beszéd) (56–57); Pijanstvo u svanuće (Hajnali részegség) (58–61); Septembarska čežnja (Szeptemberi áhítat) (62–64); Putevi i bitke sumnje / Beata Tomka (65–70). Bibliografija (73–74); Biografski podaci (75–92); Napomene (92–94); Dela Deže Kostolanjija na srpskohrvatskom i slovenačkom jeziku (95–98).

Megjelent 600 példányban.

EMLÉKKÖNYV Csáth Géza születésének századik évfordulójára / szerkesztette Dér Zoltán. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1987 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 292 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 38)

Tartalma: Költői pokolramenés / Herceg János (5–6); Sem balta, sem ópium : Tiszteletköri Csáth Géza mondatai körül / Dudás Károly (7–8); Csáth Géza szülővárosa : Triptichon / Marija Šimoković ; ford. Brasnyó István (9–11); Egy régi vers ajánlással és utóhanggal az őszi erdő hívásáról / Ács Károly (12); Mégse füzi ke / Tolnai Ottó (13–15); Csáth: Elnapolás / Brasnyó István (16); Az aranykulcs / Dezső János (17–18); József: Jelenések / Balogh István (18); Tudatperzselő / Urbán János (19); Hézagolás / Tari István (19); „Ó, vad szerelmese az örült morfiumnak” / Hódi Éva (20–27); „Megérttem a ter-

mészetet” : Csáth Géza művészetfelfogásának és írói gyakorlatának természettudományos alapjairól / Szajbély Mihály (28–36); A megállított örökkévalóság : Csáth Géza művészetelmélete / Rónay László (37–46); A kárhozat grammatikája / Thomka Beáta (47–50); Vágy és realitás : A pszichotikus konfliktus Csáth életében és munkáiban (51–58); Racionalitás és misztikum : A novellairó Csáth / Dobos István (59–70); A szecesszió és Csáth Géza : A szecesszió nyelvi jegyei Csáth korai novelláiban (71–89); Személyiségmegosztás és énhasadás Csáth Géza novelláiban / Kontra Ferenc (90–94); Kétarcú vitalizmus : Csáth-novellák egyik lehetséges tipológia vázlatja / Vajda Gábor (95–104); Búcsú az ifjúságtól : A vörös Eszti című elbeszélés szerkezeti elemei / Pomogáts Béla (105–111); „Gracián, bolond Gracián...” : Az angol nyelvű Csáth-kötetek tanulságairól (112–118); Ambrose Bierce és Csáth Géza : Egy amerikai író művészetének összehasonlító vizsgálata / Vaderna József (119–142); Csáth Géza és a pszichoanalízis / Ambrus Enikő (143–155); Csáth Géza tehetségének természetrajzához / Lőrincz Teréz (156–158); A lélek alvilága : A varázsló a szabadkai színpadon / Barácius Zoltán (159–162); A „nagyobbik baj” drámája : A Janika szolnoki előadásáról / Csordás Mihály (163–167); Csáth ismeretlen tanulmánya / Magyar László (168–169); Bach / Csáth Géza (169–173); Útban a képzőművész Csáth felé / Tolnai Ottó (174–182); Jász Dezső / Herceg János (183–184); Adalékok Csáth Géza életrajzához / Dér Zoltán (185–203); Holtteste paréjjal és füvel volt letakarva : Csáth Géza halálának körülményei / Mák Ferenc (204–207); Látélet a lélekről : Csáth a középiskolások tananyagában és emlékezetében / Gubás Ágota (208–212); Olajlámpással : A szabadkai Csáth Géza Művészetbaráti Körről / Horváth Emma (213–215); A varázsló : Csáth Géza művei alapján / Franyó Zsuzsanna (216–232); A varázsló álma : Tévéfilm Csáth Géza írásaiból / Sülyi Péter, Molnár György (233–252); A húszmilliomodik év : in memoriam Csáth Géza / Sárosi István (253–292).

A kötet az Üzenet 1987/1–3. emlékszámát tartalmazza

Megjelent 300 példányban

A KOSZTOLÁNYI család levelezéséből / a leveleket válogatta, az előszót és a jegyzeteket írta Dér Zoltán. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1988 (Szabadka : Pannónia Nyomdaipari Munkaszervezet). – 458 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 39)

Megjelent 300 példányban

URBÁN Farkas Gábor

Szempony / Urbán Farkas Gábor. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1989 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 33 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 40)

Tartalma: Gyermekkorom (5); Pomádé (6); Csendben (7); Rege (8–9); Kalandok (10); Harc (11); A sámán (12); Pillanat (13); Félálomban (15); Hallomás (16); Tetemrehívás (17); Egy profán nyár (18); Délután (19); Üveg-

kalitkák (20–21); Ha hervadt hantok hunyorognak helyettünk (22–23); Kenyér (24); Száguldás (25–26); Látnok (27); Oldódás (28); Tiszta visszhang (29); A hárfás (30); Lelkierő (31).

Megjelent 300 példányban

CSÁTH Géza

Geza Čat u nepoznatoj kući : novele / Geza Čat ; prev. Lazar Merковиć, Tomislav Vojnić. – Subotica : Subotičke novine : Radnički Univerzitet Veljko Vlahović, 1989 (Subotica : Minerva). – 139 p. ; 24 cm. – (Osvit & Életjel ; 41)

Tartalma: Crni pas (7–9); Daća (10–11); Mariška je posetila Mamu (12–14); Žaba (15–16); Crna tišina (17–18); Hirurg (19–21); Treprev na obdukcijom stolu (22–23); Sreo sam se s majkom (24–25); Čarobnjakov vrt (26–28); U nepoznatoj kući (29–32); Otac i sin (33–34); Ubistvo (35–37); Subotnje večer (38–39); Čarobnjakova smrt (40–42); Ridokosa Esti (43–48); Ubistvo majke (49–53); Popodnevni san (54–60); Opijum (61–62); Pas (63–69); Bačka (70–76); Zaboravljeni san (77–81); Kolačar Šmit (82–85); Muzičari (86–89); Josip Egipatski (90–94); Mala Ema (95–100); Natporučnik Talai (101–113); Pogovor / Zoltan Der (114–136); Dela Geza Čata (137).

Megjelent 600 példányban.

LÉVAY Endre

Régi utcák porában : Jegyzetek, karcolatok / Lévy Endre ; az írásokat válogatta és a jegyzeteket írta Dér Zoltán ; [a fedéltervet Szalma László készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegylet, 1989 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 138 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzvány Mária, Urbán János ; 42)

Tartalma: Régi utcák porában (5–10); A régi ház (11–13); Tehenek és borjak a város szívében (14–16); Leves a talicskában (17–19); Sztrájkkonyhán (20–22); Zónapörkölt (23–25); Üvegház (26–28); A régi korzó (29–31); Táncvilág (32–34); Régi táncvilág (35–37); Emlékezés a mozi egy úttörőjére (38–40); A hangos némafilm (41–43); A mozik városa (44–46); Esti koncert a Városi Kávéház előtt (47–49); Kúnó rajkói (50–52); Annuska a fán (53–55); Írók, művészek, sorsok (56–57); Tavaszi látogatás (58–62); Egy kéve kukoricaszár (63–65); Emlék (66–69); Parasztasszony irodalmi estén (70–72); Aki mindig a könyvekért élt (73–75); „A hűgomat a bánat eljegyezte...” (76–80); Köszörüs a parkban (81–83); Ignác bácsi esernyői (84–86); Kézcsók (87–90); Az utolsó vilamos-kalauznő (91–93); Kölcsönadott cipő (94–96); Komlószedők (97–99); Életem első aratása (100–102); Ilka újévköszöntője (103–105); Erzsébet néni citerája (106–110); Fazekas főhadnagy (111–113); Pelikán (114–116); A kortes (117–119); Fecskék a sürgönydróton (120–123); Egy sétáló vallomása (124–125); A városliget őrzi a csendet (126–128); Egy darab múlt a jelenben (129–131); Látogatás a szülőházamnál (132–134); Jegyzet / Dér Zoltán (135–136).

Megjelent 300 példányban.

RÓNAY István

Késő álmok : Versek / Rónay István ; a verseket összegyűjtötte, a bibliográfiákat készítette és a bevezető tanulmányt írta Silling István ; [a fedéltervet – Balázs G. Árpád Golgota c. festményének felhasználásával – Szalma László készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1990 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 63 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 43)

Tartalma: Bevezető (5–6). Rónay István életútja (7–10); Rónay István költészete (11–17); Rónay István magyar nyelvű versei: Álom (21); Gondolataim (22); A haza (23); Az állatok megtérése (24–25); Még egyszer csak (26); Ti rózsák, ti mirtusok (27); Késő álmok (28); Oh szép idő! (29); Ki fog megérteni? (30); Tantalus (31–32); Őszi napfény (33); Magányos hattyú (34); Végrendelet (35); Dolorosa (36); Találkozás (37); A kereszt alatt (38–39); Olajág (40); Christus (41); Szabadságról álmodozom! (42); Szerelemért barátságot (43); Rónay István magyar nyelvű verseinek bibliográfiája (45–47); A prózáiról Rónay István (51–52); Rónay István folyóiratokban közzétett prózainak munkáinak bibliográfiája (53–56); Rónay István könyveinek bibliográfiája (57–58); Rónay István és munkáiról szóló cikkek bibliográfiája (59–60); Forrásmunkák (61–62).

Megjelent 300 példányban.

MÁK Ferenc

Fényességek titkai : Kritikák, esszék / Mák Ferenc ; [a fedőtervet – Moholy-Nagy László Hidak c. kompozíciójának felhasználásával – Szalma László készítette]. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyletem, 1990 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 129 p. ; 20,5 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 44)

Tartalma: Keresve mások megszólító üzenetét (5–8). Egy száműzött, aki mindig a miénk volt : Töprengés Bibó István szellemi arcképe előtt (11–14); A pünkösdünk is szótlan lesz : A Kosztolányi család levelezéséről (15–21); Alakja fényességet hoz : Új vonások Babits Mihály arcképéhez (22–27); Pesti kávéházak Cyranója : Kosztolányi Dezsőné emlékei Karinthy Frigyesről (28–31); Holtteste paréjjal és füvel volt letakarva : Csáth Géza halálának körülményei (32–37); Napló a halálba vezető útról : Radnóti Miklós pokoljárása (38–39); „Volt egy világ, amiért érdemes volt élni” : Márai Sándor könyveire várva (40–42); Pannóniában késik a napóra : Irodalmunk tétova esztendeje (45–53); A rejtőzködő öntudat : Válaszkeresés sorskérdéseinkre (54–72); Mint orrszarvú fejen a csipke : Nemzedéki magatartás líránkban és prózánkban (73–76); A legmagasabb parancsolat : Herceg János Európája (79–84); Szegénység, tiéd az utolsó szó : Csépe Imre írói világa (85–94); A vallomás történelmi rangja : Szeli István, a cselekvő ember (95–99); „En nagyon szeretek nagyon messzire látni” : Lévy Andre utcái (100–101); „Onnan már csak egy lépés az árok” : Fehér Ferenc tájai (102–106); A hűség sejtelmes csodái : Dér Zoltán értékei (107–113); „Udvari bolond sem leszelsz már” : Tolnai Ottó új lírai korszakáról (114–121); Alattomos közcsodák ellen : Sziveri János a halál

küszöbén (122–124); Lányomainkba víz szalad : Kontra Ferenc Drávaszögi keresztjeinek árnyéka (125–126); Az élethez régen is kevés volt az áldomás : Apró István Prófétája (127–128).

Megjelent 300 példányban.

DÉR Zoltán

Tutajon : szín- és hangjátékok / Dér Zoltán. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyetem, 1990 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 110 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 45)

Tartalma: Ember a határon (5–50); Lagúna György karrierje (51–70); Kőműves Kelemen fia (71–84); A vizek királya (85–99); Tutajon (101–110).

Példányszám: 300

MALUŠEV, Cvetko

Leltár : önéletrajzi jegyzetek / Cvetko Malušev. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyetem, 1990 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 135 p. : fotók ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 46)

Példányszám: 300

URBÁN János

Rianás : versek / Urbán János. – Szabadka : Veljko Vlahović Munkásegyetem, 1991 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 56 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 47)

Tartalma: A hűség zsoldja (5–6); A tél engesztelése (7); A végtelen megkövetése (8); Az ösöröm pártfogása (9); Az utolsó szó jogán (10); Áramlás (11); Beteljesülés (12); Békekenyér (13); Dajkáló árnyak (14); Életfítetel (15); Ember embernek (16); Esmélés (17); Ez a világ (18–19); Életigaz áldozat (20); Furulyás (21); Homokzátonyok (22); Jobbra kész ember (23); Kenyérgond (24); Kora tavaszi meditáció (25–26); Madárka ébred (27); Nyári zápor (28); Óvjatok (29); Pirkadatban (30–32); Rianás (33–35); Ringató (36); Számon kérő időkben (37); Szentől szemben (38); Szeretet (39–40); Szikár törzs (41); Tavaszi égbolt vándora (42); Tegnapból a jelen (43–44); Torlódás (45); Tüzel a kora ősz (46); Ünnepi jókívánság (47); Vakrozda (48); Villogó sodrásban (49); Fekete szivárvány alatt (50); Emlékezet (51–52); Aggok éneke (53); Vetköztető férfiek (54); Vízütőkör (55); Varázsfényben (56).

Példányszám 300

MIKOVIĆ, Milovan

Az árulás vizsgálata / Milovan Miković ; ford. Molcer Mátyás. – Szabadka : Munkásegyetem, 1991 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 39 p. ; 20 cm. – (Életjel / szerkeszti: Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 48)

Tartalma: Júdás születése (5); Júdás könyvei (6); Júdás gyermekkora (7); Júdás szerepére készül (8); Júdás egyetemei (9); Júdás szerelmes (10); Júdás felfedezi szeméremtestét (11); Júdás dialektikusan gondolkodik (12); Júdás és

kilenc leprás (13); Júdás ellenzékbe vonul (14); Júdás magasztos emlékezése (15); Júdás megtagadja ellenségét (16); Júdás töpreng az értekezleten (17); Júdás közéleti munkára adja fejét (18); Júdás a Messiás szerepére készül (19); Júdás hűségadója (20); Júdás öntudatra ébredése (21); Júdás merénylettől tart (22); Júdás utódokra gondol (23); Júdás a tisztességes játékos (24); Júdást elhagyja a mosoly (25); Júdás betegeskedik (26); Júdás felfedezi a tagadást (27); Júdás visszatér a nomádokhoz (28); Júdás és a terven felüli bővli (29); Közömbös fekete képű Júdás (30); Júdás megveszi a játszmat (31); Júdás a vitrázst szemlélteti (32); Júdás a közéletből való visszavonulást fontolgatja (33); Júdás 1985 ápriliában és májusában több ízben Szabadkán járt (34); Az örök jelen Júdása (35); Magányos Júdás a viharos éjben (36); Júdás sirja (37); Pillantás mind két oldalról / Dési Ábel fordítása (38).

DUDÁS Ödön

Szabadka város története / Dudás Ödön ; a kötet anyagát gondozta, a bevezetőt írta és a képeket válogatta Magyar László. – Szabadka : Munkásegyletem, 1991 (Szabadka : Minerva Nyomda). – 96 p., [16] tábla ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 49)

Tartalmából: Bevezető 5–10 p. – Oklevéltár: 88–92 p.

Megjelent 300 példányban

ISBN 86-901313-1-0

BESZÉDES Valéria

A ház : A lakóház szókincse / Beszédes Valéria ; [a fényképeket Augustin Juriga készítette]. – Subotica : Munkásegyletem, 1991 (Subotica : Minerva Nyomda). – 180 p., 16 lap fényképpel ; ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 50)

Megjelent 300 példányban

ISBN 86-901313-2-9

BARÁCIUS Zoltán

Mestermutatványok : Virág Mihály színháza / Barácius Zoltán. – Subotica : Munkásegyletem, 1992 (Subotica : Minerva Nyomda). – 96 p., 16 lap fényképpel ; ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 51)

Megjelent 300 példányban

ISBN 86-901313-3-7

GAJDOS Tibor

Végjáték vodkával : Regény / Gajdos Tibor. – Subotica : Munkásegyletem, 1992 (Subotica : Minerva Nyomda). – 84 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 52)

ISBN 86-901313-5-3

Megjelent 300 példányban

DUDÁS Antal

Szülőfalum századjai : Adalékok Kupuszina alapításához és telepítéséhez / Dudás Antal. – Subotica : Szabadegyetem, 1992 (Subotica : Minerva Nyomda). – 74 p., 16 lap fényképpel : ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek / szerkeszti Dér Zoltán, Guzsvány Mária, Urbán János ; 53)

Megjelent 300 példányban

ISBN 86-82147-02-5

GUBÁS Jenő

Értelmiségi vártán : Publicisztikai írások / Gubás Jenő. – Subotica : Szabadegyetem, 1994 (Tóthfalu : Logos). – 162 p. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 54)

Tartalma: Előszó (5–6); A jugoszláviai magyarság jelenéről és jövőjéről (9–16); Szellemi megtorlásunk napjai (17–27); A jugoszláviai magyar értelmiség problémái (28–35); Reál – humán (36–42); Az értelmiség feladata, hogy sikerre vigye a minőség forradalmát (43–46); A kritikák kritikája (47–49); Indítvány egy vajdasági Szárszó létrehozására (53–58); Javaslatok egy délvidéki Szárszó arcultatóhoz (59–64); Válasz T.L.-nek és B.L.-nek (65–66); Hozzászólás a vajdasági magyar értelmiség tótfalui tanácskozásához (67–71); Kisebbségek vonzásában és taszításában (75–78); Bűn és bűnhődés I. (79–83); Bűn és bűnhődés II. (84–90); Bűn és bűnhődés III. (91–98); Bűn és bűnhődés IV. (99–104); Bűn és bűnhődés V. (105–114); Bűn és bűnhődés VI. (115–118); Bűn és bűnhődés VII. (119–124); Ajánlás a művelődési egyesületek népművelési programjához (127–130); Újságírás, erkölcs és nemzettudat (131–133); Egy tévéstúdió arcultatóról (134–136); Nyílt levél a 7 Nap szerkesztőségének (137–140); Jóízlés és nemzettudat (141–143); Kallódó értékeink (144–146); Vita, népszaporulat és a lényeg (147–151); Zárójelentés a jugoszláviai magyarság helyzetéről (155–159).

ISBN 86-82147-05-X

Megjelent 500 példányban.

BESZÉDES Valéria

Emberek és otthonok : Néprajzi tanulmányok / Beszédes Valéria ; [fotók : Augustin Juriga ; rajzok : Jelisiveta Rudić Vranić]. – Subotica : Szabadegyetem, 1994 (Tóthfalu : Logos). – 196 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 55)

Megjelent 500 példányban

ISBN 86-82147-06-8

TÓTH Lajos

Magyar nyelvű oktatás a Vajdaságban 1944-től napjainkig / Tóth Lajos. – Subotica : Szabadegyetem, 1994 (Tóthfalu : Logos). – 142 p., [26] tábla ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 56)

Megjelent 500 példányban

ISBN 86-82147-07-6

BIACSI Antal

Kis délvidéki demográfia / Biacsi Antal ; [a grafikonokat Biacsi Dávid készítette]. – Szabadka : Szabadegyetem, 1994 (Tótfalu : Logos). – 144 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 57)

Megjelent 500 példányban

ISBN 86-82147-08-4

GAJDOS Tibor

Szabadka képzőművészete : Történeti áttekintés a kezdetektől 1973-ig / Gajdos Tibor. – Szabadka : Szabadegyetem, 1995 (Tóthfalu : Logos). – 364 p. [32] tábla : ill. ; 27 cm. – (Életjel Könyvek ; 58)

Fotók és reprodukciók: Fejes György, Augustin Juriga, Megyeri Pál, Németh Nimród, Palkó Sándor, Sztojko István.

Példányszám: 500

ISBN 86-82147-09-2

SZATHMÁRI István

Ünnepnapok : Novellák / Szathmári István. – Subotica : Szabadegyetem, 1995 (Tóthfalu : Logos). – 144 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 59)

Tartalma: Budapest (7–17); A kényszer (18–22); Ha nem az igazi (23–27); Mindig elakadnak a dolgok? (28–34); Karolina és az öcs (35–40); Ők ketten (41–48); Majdnem riport (51–53); Újra fönt (54–57); A szabadkai szobában (58–59); Szabadkai csendélet (60–61); A nagy kaland (62–63); Fölmondásom története (64–66); Tapasztalat (67–69); Ennyi az egész (70–72); Szabadkai karácsony (73–75); Miénk a világ (76–78); Érzelmes történet a fájdalomról (79–81); A nő, a fotel és a park (82–86); A család éve (87–91); Csikágói blues (92–95); Lira a városban (96–98); A hó és a nefelejcs (99–101); Ünnepnapok (102–104); Messziről nézve (107–112); Nyárutó a Tiszán (113–117); Erősen benne a nyárban (118–122); A lenti város (123–128); Mese a vasárnapi ebédről (129–133); Regina (134–140); A fa (141–142); A hold és a sziget (143–144).

Megjelent 500 példányban

ISBN 86-82147-12-2

BESZÉDES Valéria

Örökség : Kis magyar bácskai néprajz / Beszédes Valéria ; [képek Dvorácskó László]. – Szabadka : Szabadegyetem, 1995 (Tóthfalu : Logos). – 186 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 60)

Megjelent 500 példányban.

ISBN 86-82147-13-0

FEKETE J. József

Próbafüzet II : Műbírálatok a jugoszláviai magyar irodalom köréből / Fekete J. József. – Szabadka : Szabadegyetem, 1995 (Tótfalu : Logos). – 155 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 61)

Tartalma: Előszó (5); „Kellek, vagyok” : Ács Károly: Ráklépésben (9–11); Dac-decade : Bada Dada: Darwin dramatika (12–14); Elmaszatolt portré : Bata János: Korom (15–17); Versek a Pannon pokolból : B. Foky István: Bezdáni versek (18–20); Komor fegyelem : Bogdán József: Szívzörejek (21–23); Önemésztő pálinkázgatások : Bozsik Péter: Visszakézből (24–26); Égbe kiáltó hiány : Cs. Simon István: Szülőfalum (27–29); Verses katonakönyv (30–32); „Már a jövő sem a régi” : Fenyvesi Ottó: A káosz anygala (33–35); „Meddig bírja még a vers?” : Fülöp Gábor: Kipánnyvázott versek (36–37); „Hol van az én maradásom helye?” : Géber László: Szöveg szalonna (38–40); „Szük résre nyílt ajtó – észvilágosodás” : Guelmino Sándor: Lamentáció az élőkért (41–43); „Az idő mely megrekedt” : Jung Károly: Barbaricum (44–46); A költő belső tüze : Koncz István: Ellen-máglya (47–48); Gondolkodás, gondoskodás, érzelem : Papp p. Tibor: Könnyv (49–51); A vers humanizálása : Podolszki József: Át (52–54); A kítaszított : Rónay István: Késő álmok (55–56); A tovább lépés bizonytalansága : Sinkovits Péter: Határsáv (57–59); Feltáró rejtőzködés : Szabó Palócz Attila: Résnyire nyitva (60–62); Ikarosz rövid röpte : Székely Beáta: Az elkobzott bolygó – Zaplenjena planeta (63–65); Boglya : Tari István: Boglya (66–68); Depoetizált szonettek : Tari István: Fegyvertánc (69–71); „Mit ér a szó, mit ér a költemény” (72–79); Az idő és a táj vonzásában : Varga Szilveszter: Angyalcomb (80–82); „Szófolyam” : Apró István: Regénybrikett (85–87); Bóka Imre vándorútja : Beder István: Nagyböjt Abbáziában (88–89); Hideg párhuzamok – romantikával : Beder István: Szomjúság földje (90–91); Egyéni sorsok – közösségi lét : Bordás Győző: Fűzfasíp (92–94); Örök disszidens : Bosnyák István: Sinkóék (95–96); Intellektuális kaland : Brasnyó István: Árvaház (97–98); Keserves keringések : Brasnyó István: Gyöngyéletünk története (99–101); „Mindig is tartottam valahová” : Brasnyó István: Szokott-e ősz lenni Paraguayban? (102–104); Zombor regénye : Herceg János: Módosulások (105–107); Gogoland : Herceg János (108–110); „Szavakkal töltöm ki az ürességet” : Jódal Kálmán: Bakancs és fal (111–113); „Komor töprengésre születtem én!” : Juhász Erzsébet: Esti följegyzések (114–116); Megmegújuló monológok : Kalapis Rókus: Kis keleti nők nincsenek (117–118); Haláltól halálig : Kontra Ferenc: Nagy a sátán birodalma (119–121); Novemberi esők – Holdvilágos éjszakák : Kontra Ferenc: Ősök jussán (122–125); Csendes beletörődés : Kontra Ferenc: Holtak országa (126–127); Emlékezetünkben élnek : Kontra Ferenc: Kalendárium (128–130); Drávaszögi Golgota : Kontra Ferenc: Úgy törnek el (131–135); Színes tinták nélkül : Lovas Ildikó: Kalamáris (136–138); Visszatérés Bácskába : Majoros Sándor: Távolodás Bácskától (139–144); Kétbalkezes mesék : Podolszki József: Csacska Csacsi menyegzője (145–146); Költői feljegyzések – prózában : Sáfrány Imre: Jegyenye-gambit (147–149); A kisebbség vállalása : Szenteleky Kornél: Nyári délelőtt (150–152); Élettelen képek : Urbán János: Örömlap (153–155);

Megjelent 500 példányban

ISBN 86-82147-14-9

DUDÁS Károly

Királytemetés : Novellák, kispróza / Dudás Károly ; illusztrálta Szalma László. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Tóthfalu : Logos). – 212 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 62)

Tartalma: Kutyahistoria (7–11); Az áldozat (12–19); Haláleset (20–27); Mindenszentek : Podolszki József barátom emlékének (28–33); Varnyú István megtérése (34–39); A selyemgolyó (40–44); Kígyóház (Állatkert novella) (45–63); Fénymagot esznek a papagájok (64–82); A gyilkos bika (83–90); Királytemetés (91–97); Tájaim, avagy az én ötágú sípom (103–109); Csont és vér (110–113); Kánikulában, fekete hóesésben (114–116); A hányattatás évei (117–121); Bújócska (Maurits Ferenc rajzaihoz) (122–123); Emlékezés és helytállás (124–125); A kivégzés (Rádiójáték-töredék) (127–132); Egy ember élete (135–138); Színházi dolgok (139–141); Nem éltünk gyöngyszigeten (142–144); A század szépséges nővére (145–148); Visszajárnak bennem a farkasok (149–150); Elíziumi mezők (152–154); Sem balta, sem ópium : (Tiszteletkörök Csáth Géza mondatai körül) (157–160); Vonulás a csodakútnál : (Tiszteletkörök Kosztolányi Dezső sorai körül) (161–163); Esti Kornél hazalátogatása (164–166); Illyés a mienk (167–169); Hollóházban : (Tiszteletkörök Szirmai Károly mondatai körül) (170–173); Közös barangolásaink (175–177); Vagyunk (178–179); Kidőlt az óriásfa : (Búcsú Herceg Jánostól) (180–182); Ha beletörök is a körmünk (Tiszteletkörök a hatvanéves Sütő András mondatai körül) (183–186); Sütő András szeme (187–188); Hogyan ácsoljunk ketrecet (191); Magyarázom a gyalogtörökségem (192–193); A tisztás ideje (194–196); Fohászféle a városért (Nyílt levél Németh Istvánhoz) (197–199); Meddig él az ostorfa? (200–202); Mi lesz velünk? (203–205); Béka (206–207); A kis körágó (208–210); Költészet, segíts! (211–212).

Megjelent 500 példányban

ISBN 86-82147-15-7

BIACSI Dávid

Adventi út : Prózai írások / Biacsi Dávid. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Tóthfalu : Logos). – 120 p. : fotók : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 63)

Tartalma: Rendületlenül (5–8); Törött álmok faszorán (9–10); „Boldog legyen... vagy csak szabad?” (11–13); N.N. története (14–20); Christoph (21–22); Gretel (23–24); (Ott állsz...) (25–26); Szeged (27); Az erdő (28–29); Kispróza (30–31); Jég (32–34); Máté (35–39); Júdás (40–56); Farce 1992-ből (57–67); Vision 1992-ből (68–78); Snapshot 1994-ből (79–80); Ösztöndíjazásunk története (81–86); Nikolaus tragédiája (87–101); A férfi újabb adventi útja a városban (102–108). Jegyzetek (109–116).

Példányszám 300

ISBN 86-82147-16-5

PATAKI László

Elmúlt bizony a régi szép idő... : Vázlatok egy életrajzhoz / Pataki László. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Szabadka : Bravo). – 104 p., 52 t. : fotók ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 64)

Példányszám: 500

ISBN 86-82147-20-3

BARÁCIUS Zoltán

Megkésett rekvium : A megszüntetett vajdasági magyar színházak története (Zrenjanin, Zombor, Topolya) : Képek, plakátok, névmutató / Barácius Zoltán. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Tóthfalu : Logos). – 225 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 65)

Példányszám: 500. – Adattár és bibliográfia az egyes fejezetek után. – Névmutató.

ISBN 86-82147-17-3

VAJDA Gábor

Lefojtottság : Bírálatok a vajdasági magyar költők kötetéről / Vajda Gábor. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Tóthfalu : Logos). – 152 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 66)

Tartalma: Előszó (5); Emberi arányok : Fehér Ferenc Senteleky-képéről (7–9); A költő rémei : (Fehér Ferenc: Daruballada) (10–14); Vallomás egy költészetről : Ács Károly évfordulóján (15–20); Befejezett opus? : Ács Károly Összes versei (21–24); A számvetés ideje : Pap József összegyűjtött verseiről (25–28); Indulatkitörések : Koncz István: Ellenmáglya (29–34); Fáziskésésben : Tolnai Ottó: Wilhelm-dalok (35–44); Azonosulások : Tolnai Ottó: Árvacsáth (45–49); Átalakulás? : Brasnyó István: Bestiárium (50–66); A kallódó látomásai : Utsai Mária: Vízmosta jel (67–69); A megtisztulásért : Podolszki József: Át (70–78); A nyomorgatott táj : Cs. Simon István: Ahogy a vadkörtefa (79–83); Az értelemről az érzelemig : Jung Károly: Barbaricum (84–93); Önkínzó őszinteség : Böndör Pál: A krupié kiosztja önmagát (94–102); Tartós benutság : Böndör Pál: Tegnap egyszerűbb volt (103–106); Kiszolgáltatót érzékenység : Danyi Magdolna: Rigólesen (107–115); Reflexiók : Fülöp Gábor: Csoportterápia (116–117); A szorongás humora : Fülöp Gábor: Kipányvázott versek (118–119); A szellem születése : Sziveri János: Mi szél hozott? (120–127); A csúcson : Sziveri János: Bábel (128–137); A csapadék elkerülése : Csorba Béla: Rögeszmélet (138–141); A tartás mélysége : Tari István: Elmulatott jövő (142–148); Meghúzódások : Szügyi Zoltán: Élet és lélek (149–152).

Példányszám 500

ISBN 86-82147-19-X

MAGYAR László

Lányi Ernő szabadkai évei : Levéltári dokumentumok / Magyar László. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Tóthfalu : Logos). – 235, [20] p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 67)

Megjelent 500 példányban

ISBN 86-82147-18-1

GULYÁS József

Vers-1980 / Gulyás József. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Szabadka : Bravo). – 127 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 68)

Tartalma: I [-47] (5–126).

Példányszám: 500

ISBN 86-82147-21-1

KOPECZKY László

Kádár Kata : Parasztoratórium / Kopeczky László ; Sáfrány Imre rajzaival. – Szabadka : Szabadegyetem, 1997 (Szabadka : Studio Bravo). – 177 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 69)

Példányszám 500

ISBN 86-82147-22-X

BENCE Erika

Könyvkereskedés : Tanulmányok, esszék, kritikák / Bence Erika. – Szabadka : Szabadegyetem, 1997 (Szabadka : Studio Bravo). – 196 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 70)

Tartalma: Előszó (helyett) (5–6); (XX. századi jelenségek (9–16); A próza intellektualizálódása (17–26); Stílusértelmezések : Egy „aggasztóan” többértelmű jelenség (27–41); Sár és hó : Ottlik Géza Iskola a határon című regényének szövegélettér-vizsgálata (42–60); XIX. századi megálló : A magyar irodalmi népiesség : Horváth János szemlélete (61–73); Kérdések a népszínmű műfaja körül (74–82); Az ember tragédiájáról a lehetséges világok koncepciója alapján (83–90); Történelemlecek Kelet-Közép-Európából (93–96); Dear Bohumil : Bohumil Hrabal : zsebcselek (97–99); Van-e még álom Közép-Európáról? : Konrád György: Európa köldökén (100–102); Mai magyar porcelánbolt : Esterházy Péter: Az elefántcsonttoronyból (103–106); Elméleti igényű áttekintés : Thomka Beáta: Próztörténeti vázlatok (107–112); Utsai Csaba: Vér és sebek (113–116); Csányi Erzsébet: Szövegvilágok: a fikció fölénye (117–119); Piszár Ágnes: Kisesszék : Utsai Csilla: A fekete hold (120–126); A múlandóság hatalmában : Herceg János utolsó két könyve (127–131); Házak és arcok : Németh István prózájáról (132–136); Megint ősz van : Brasnyó István: Szokott-e ősz lenni Paraguayban? (137–139); Különös regényvilág Brasnyó István: Az irmag (140–142); Kisvárosi tabló : Bordás Győző: Fűzfásip (143–145); Víz és por : Bordás Győző: Csukódó zsilipek

(146–149); Bakancsnyomok az úton : Kontra Ferenc: Ősök jussán (150–153); „A novellairás ideje” : Kontra Ferenc: Kalendárium (154–156); A regény előtt : Szathmári István: Álmodások és életek (157–159); Egy város villamosa : Szathmári István: A villamos és más történetek (160–162); A meglett novella megtisztítása : Lovas Ildikó: Kalamáris (163–167); Szabadka irodalmi képe : Lovas Ildikó: A másik történet (168–174); Készülődés az ünnepre : Márai Sándor: Vendégjáték Bolzanóban (175–178); Egy varázslatos Krúdy-regény : Márai Sándor: Szinbád hazamegy (179–182); Volt egyszer egy szerelem : Monoszló Dezső: A szerelem öt évszaka (183–186); Két világ : Mándy Iván: Tépett füzetlapok (187–190); Beszélni a szerelemtől : Nadas Péter: Az égi és a földi szerelemtől (191–195).

Példányszám: 500

ISBN 86-82147-23-8

VAJDA Gábor

A muszáj-Herkules : Tanulmányok Szenteleky Kornélról és műveiről / Vajda Gábor. – Szabadka : Szabadegyetem, 1997 (Szabadka : Studio Bravo). – 210 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 71)

Példányszám 500

ISBN 86-82147-24-6

MILKÓ Izidor és könyvtára : levéltári dokumentumok : (Bevezető, dokumentumok, iratok faksimilái) / a dokumentumokat összegyűjtötte és a bevezetőt írta: Magyar László. – Szabadka : Szabadegyetem, 1997 (Szabadka : Studio Bravo). – 137, [16] p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 72)

Példányszám 300. – Milkó Izidor és könyvtára / Magyar László: p. 5–12.

ISBN 86-82147-25-4

STURC Béla

A Szabadkai–Horgosi-homokpuszta természetes folklórképe és megőrzésének kérdései / Sturc Béla ; [sajtó alá rendezte Czékus Géza és Kiss Dezső ; a bevezetőt írta Czékus Géza ; a mutatókat összeállította Kiss Dezső]. – Szabadka : Szabadegyetem, 1997 (Szabadka : Grafoprodukt). – 216 p., [9] tábla : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 73)

Példányszám 500.

ISBN 86-82147-26-2

JUHÁSZ Géza

Párhuzamok és kapcsolatok : Színháztörténeti tanulmányok / Juhász Géza. – Szabadka : Szabadegyetem, 1998 (Szabadka : Studio Bravo). – 203 p. : fotók ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 74)

Tartalma: I. Jovan Sterija Popović magyar kapcsolatai (5–21); II. „Szerbek és magyarok dicső orcája” szerb történelmi hősök 19. századi magyar drámákban (22–60); III. „Ezek a művek megfelelnek népünk ízlésének” Népszínművek

szerb fordításban: „Posrbe” (61–72); IV. Színjatszásunk és drámairolalmunk előtörténete (73–136); V. Színházalapítás Szabadkán 1945-ben (137–144); VI. Színjatszás és drámairolalom a politikai agitáció és szórakoztatás szolgálatában (1945–1953) (145–170); VII. Az Újvidéki Rádió a magyar drámairolók műhelye (171–177); A jugoszláviai magyar szerzők hangjátékainak bibliográfiája (1951–1989) (178–188); jegyzetek (189–194); Irolalom (195–196); Névmutato (197–203); Fotók [(1–16)].

Példányszám: 500.

ISBN 86-82147-27-0

BESZÉDES Valéria

Örökség II. : Kis magyar bácskai néprajz / Beszédes Valéria. – Szabadka : Szabadegyetem, 1998 (Szabadka : Studio Bravo). – 192 p. : [57 gyermekrajz] : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 75)

Példányszám 500

ISBN 86-82147-28-9

KISS Gusztáv

Üzenet : (1971–1997) : Bibliográfia / Kiss Gusztáv, Farkas Attila. – Szabadka : Szabadegyetem, 1998 (Szabadka : Studio Bravo). – 491 p. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 76)

Példányszám: 300. – Névmutato

ISBN 86-82147-29-7

MAGYAR László

Iratvallató : Egy levéltáros írásaiból / Magyar László. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 187 p. : [20] p. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 77)

Tartalma: Szabadka és környéke közép- és török kori kézművességéről (5–21); Adatok Szabadka kézművesiparához (1849–1872); (22–30); Szabadka céhpecsétjeiről (31–46); Vándorlókönyvek (47–49), Macskovics Titusz téglagyára (50–52), „Nyakunkon ül még mindig zsarnokunk” – Az 1905. évi szabadkai VII. országos ipartestületi kongresszus – (53–60); Szabadka mezőgazdasága a dualizmus korában (1867–1918) – Rövid áttekintés – (61–73); Fásítás – faiskolák : – Egykori feljegyzések vidékünk gazdasági erőfeszítéseiről – (74–76); A palicsi földművesiskola emlékére (77–79); A fregatthadnagy kertészeti telepe : Némethy Zoltán úttörő vállalkozása Szabadkán – (80–82); A szeged-szabadkai vasútvonal építése (1864–1869) – Levéltári adalékok – (83–96); „... Életkérdést képező vasúti ügy...” – A Szabadkán áthaladó vasútvonal nehézségei – (97–99); Szabadka városfejlesztése ((1867–1918) (100–125); A régi városháza lebontása (126–128); A szabadkai szentháromság-szobor – A műemlék 180 éves évfordulója kapcsán – (129–132); Egy falrepedés története avagy hogyan mentették meg a Teréz-templomot már a múlt században is ?

(133–135); Egy újreneszansz építmény – A Popovics-féle ház történetéből – (136–137); A régi szabadkai „szemkóroda” (138–140); Gimnázium és kápolna (141–143); Börtön a gimnáziumban (144–145); Iskolai rendtartás következményekkel – Mozaikok a szabadkai gimnázium múltjából – (146–149); Palics virágoztatásáért – A fürdőhely múlt századi gondjairól – (150–152); Ajóka ecettel – A palicsi Kisvendéglő múltjából – (153–155); Hajdani palicsi kioszkok (156–157); Thalia papjai Palicson – A fürdőhely színjátzásának múltjából – (158–162); A színház vetélytársai – Szabadkai helyzetkép a századelőn – (163–166); Régi találmányok dokumentumai (167–169); Mellékletek (171–190).

Példányszám 500. – Névmutató: p. 191–197.

ISBN 86-82147-30-0

BENCE Erika

Szemközt a művel : Tanulmányok, esszék, kritikák / Bence Erika. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 199 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 78)

Tartalma: „Népek születnek...” : Múlt- és nemzetkép Berzsenyi Dániel költészetében (7–12); Érték és pusztulás : Halálképek és -variációk Madách Imre Az ember tragédiája című művében (13–32); Látomás és közelkép : Jókai Mór: A köszívű ember fiai (33–44); A székenbe esett lány balladája : Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása (45–54); Modernitás-elméletek, kisebbségi irodalmak a XX. századi irodalomtörténetben (55–65); Új korszakértelmezés : Bíró Ferenc: A felvilágosodás korának magyar irodalma (69–75); Időszerű kérdések a felvilágosodásról (76–80); Egy összegző érvényű életmű : Kármán József: Szív és elme (81–84); Egy korszerű Csokonai-portré : Debreczeni Attila: Csokonai, az újrakezdések költője (85–87); Poétriák, „culta” hölgyek : Fábri Anna: „A szép tiltott táj felé” (88–93); A Csongor és Tünde keletkezéstörténete : Taxner-Tóth Ernő: Rend, kételyek, nyugtalanság (94–96); Etika és morál : Varga Zoltán: Farkasok és filozófusok (97–103); A szöveg szabad : Hima Gabriella: Szövegek párbeszéde (104–107); Regény, amely értelmezi önmagát : Csányi Erzsébet: A regény öntudata (108–113); Nyelv és irodalom : Lánicz Irén: Szó, szöveg, jelentés (114–117); A magyar irodalom erkölcstörténete : Rónay László: Erkölcs és irodalom (118–123); Párizs és Bácska között : Szenteleky Kornél halálnovellái (127–130); Vallomás a szülőföldről : Csépe Imre Fordul a szél című regényének jelentésrétegei (131–136); A líra és a dráma párbeszéde : Sinkó Ervin A máglya tövében című verses drámája (137–141); Orbán Ottó, Csokonai, Berzsenyi (142–146); Párhuzam és párbeszéd : Krasznahorkai László: Az ellenállás melankóliája (147–153); Kritikai törekvések a legújabb magyar irodalomban (154–158); Szeretetteljes krónika : Németh István: Házioltár (161–164); Kis világok, irodalmi terek : Gobby Fehér Gyula: Tekergők (165–167); Egy értelmiségi vesszőfutása : Hornyik György: Morotva (168–170); Regényt kellene írni : Bognár Antal: Boldog és szomorú történetünk (171–172); Nostalgia és háború : Balázs Attila: Én már nem utazom Argentínába (173–175); Távolság

Szabadkától : Szathmári István: Ünnepnepok (176–178); Nemzedéktörténet : Apró István: Regénybrikett (179–181); Végpontok közt feszülő élet : Harkai Vass Éva: Így éltünk (182–185); „Amit most” : Jódal Kálmán: Bakancs és fal (186–188).

Példányszám: 500

ISBN 86-82147-31-9

MUNK Artúr

Napló : 1915–1916 / Munk Artúr – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 94 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 79)

Példányszám: 500. – Előszó / Gubás Ágota: p. 5–12. – Dokumentumok hasonmása, rajzok, fényképek: p. 85–94.

ISBN 86- 82147-32-7

ÁCS Károly

Az anyag panaszai : Régi és új versek / Ács Károly. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 110 p. : 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 80)

Tartalma: Mottó (5); A rögök szonettje (9); Ünnepre (10); Hegyek között (11); Száz-százötven (12); Sestina a hitről (13–14); Karácsonyi ballada (15–16); Térben és időben (17); Üzenet odaátrol (18); Kívánságok (19); Kósza sorok 1955 májusban (20); Fohász (23); Ki mit csinált álmában (24); Után (25); F. F.-nek (26); Pohárköszöntő (27–28);

Példányszám 300.

ISBN 86-82147-33-5

CS. SIMON István

Ahol a part szakad : Versek / Cs. Simon István. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 68 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 81)

Tartalma: Redőzés I. (5); Redőzés II. (6); A nyesett halomnál (7); A kaján kisvárosban (8); Adhatnál aranyhalat (9); Jössz-e vagy mész?! (10); Eperfa és szomorúfüz : A bejáratnál (11); Meddig (11); Ha nagyon akarod (12); Éjfél után (13); Válaszlevelek (14–15); Félsz? (16); Miként (17); Puffanva hullanak az almák : Németh Istvánnak (18–19); Képek a kísértetfaluból (20); Hirtelen (21); Kipányvázott olvadás : (Néhány pillantás Sáfrány fotogramjára) (22); Üres üvegek (23); Látomás (24); Hová lettek a hattyúk? (25–26); Szilfakeszt (27); Olykor még (28); Delejeznek (29); Ballada (30); Fehérre mikor mossák (31); Akár (32); Riadalom (33); Miközben (34); Fullánkok (35); Hirtelen fellobbant (36); Ki (37); Hallottam : G. L.-nek (38); Könnyü-e az anyaföld? : Podolszki halálának 10. évfordulójára (39); Húsevő virágok : Egy gyilkos virágvasárnapjára (40); Az utcasarkon (41); Másodvirágzás (42); Nyirokmélyen (43); Rábé 740. évfordulójára (44–45); Fészkek (46); Borong (47); Ni (48); Immár (49); Kusza leírás (50); Fölfelé (51); Kérdésre kérdéssel (52); Emlék (53); Kibuggyant

(54); Még Mindig (55); Fakuló (56); Üdvözet : G. J.-nek (57); Fehér árnyékú madár (58); Honvagy (59); Amint : (Verstörédék 98-ban, 4 fokon, amikor legsűrűbb a víz) (60); Nem tudhatom (61); Lazán (62); Talán I. (63); Talán II. (64); Végre (65); Úgy kellett volna (66); Virágzik az almafa (67); Áramszünet (68).

Példányszám: 300

ISBN 86-82147-34-3

MOLCER Mátyás

Törté fuvolára : Versek / Molcer Mátyás. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 46 p. : 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 82)

Tartalma: [Versek számozva] 1–120 (7–46).

Példányszám: 300

ISBN 86-82147-35-1

JUHÁSZ Géza

A fordulat utáni forgatagban : Emlékezések / Juhász Géza. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 222 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 83)

Példányszám: 300

ISBN 86-82147-36-X

DÉVAVÁRI Zoltán

Régi házak, régi történetek : Művelődéstörténeti jegyzetek / Dévavári Zoltán. – Szabadka : Szabadegyetem, 2000 (Szabadka : Studio Bravo). – 150 p. : fényképek, faksimilik ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 84)

Tartalma: Fekete Sas és Arany Bárány : (Farkas Béla) (5–10); Aki előtt népek urai hódoltak : (Blaha Lujza) (11–23); A literátus forradalmár : (Dettre János) (24–30); A könyvek nagy szeretője : (Zomborcsevics Vince) (31–37); A legszabadkaibb festő : (Oláh Sándor) (38–50); Életem nyitott könyv : (Antonije Hadžić) (51–56); Szemben a halállal : (Csáth Géza) (57–64); Az utolsó szemtanú : (Meggéssett nyomozás egy évforduló kapcsán) (65–71); Egy korszak legnépszerűbb komikusa : (Kabos Gyula) (72–78); A világutazó : (Vojnich Oszkár) (79–86); Az első szabadkai festő : (Aksentije Marodić) (87–93); Szabadka monográfusa : (Iványi István) (94–100); Zenekultúránk megalapozója : (Arnold György) (101–106); A dalok királya : (Gaál Ferenc) (107–112); A kórusmuzika mestere : (Lányi Ernő) (113–121); Fecskelány és testvérei : (A Lányi család) (122–126); Két jelentős örökség : (Jovan Paču és György Á. Mór) (127–131); A „kőszá vad zseni” : (Reinitz Béla) (132–136); Kantáta és kóló : (Karel Napravnik és Pero Tumbas Hajo) (137–141); Jegyzet (142); Névmutató (143–148).

Példányszám 300.

ISBN 86-82147-38-6

JÁSZ Dezső

Hasznok és keserőségek : Egy szabadkai gimnazista század elejei naplója (1908–1910) / Jász Dezső ; [közreadja, a szöveget gondozta és az utószót írta Dér Zoltán]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2001 (Szabadka : Studio Bravo). – 151 p. : fényképek, rajzok ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 85)

Példányszám: 300. – Utószó: p. 137–151.

ISBN 86-82147-37-8

LALIA Gábor

Gazdaságtörténeti pillanatképek Észak-Bácskából : Adalékok Bácska mezőgazdaságának történetéhez / Lalia Gábor. – Szabadka : Szabadegyetem, 2001 (Szabadka : Studio Bravo). – 104 p. : ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 86)

Jegyzetek az egyes írások után. – Példányszám: 300.

ISBN 86-82147-39-4

BESZÉDES Valéria

Ünnep ez minékünk : Írások a szabadkaiak népi vallásosságáról / Beszédes Valéria. – Szabadka : Szabadegyetem, 2001 (Szabadka : Studio Bravo). – 132 p. : fényképek ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 87)

Példányszám 300. – Utószó: p. 129–132.

ISBN 86-82147-40-8

TÖRKÖLY István

Akikért nem szólt a harang : Vajdasági magyar frontharcosok vallomásai / Törköly István. – Szabadka : Szabadegyetem, 2001 (Szabadka : Studio Bravo). – 155 p. : fényképek ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 88)

Tartalma: Bevezetés (5–7); I. Rongyosan bátorsággal : Mégegyszer a Petőfi brigádról (9–11); Egy legenda árnyoltja (12–15); Bánsági magyarok is a harc-tereken (16–19); Két mozgósítás Szájában (20–23); A kisköszegi (batinai) csata (24); Miért éppen Kisköszeg? (25–30); Tordaiak, Magyarcsernyeiek, Tóbiaiak a Petőfi brigádban (31–32); Tizenegy magyarcsernyei közül hat elesett (33); Tóba: Szántó András három fia (34–35); Magyar önkéntes vörös Petőfi brigád (36–37); Egyszerre több ezer önkéntes? (38–41); Ki is volt Bröszt Henrik? (42–43); A Petőfi brigád megalakulásáról (44–46); Magyarország területén a petőfisták (47–50); Bátor helytállás – nagy veszteségek (51–54); A levél (55–56); A bolmáni csata (57–63); A Petőfi brigád parancsnokának halála (64–68); A Petőfi brigád fölmozdítása (69–71); A brigád orvosának visszaemlékezése (72–74); Zentai magyarok a jugoszláv népfelzabadító hadsereg alakulataiban (75–81); II. Élők holtakról és csatákról : Klarinét és géppuska (Ősz Szabó Mihály) (83–86); Műtét után daloltam : (Molnár László) (87–91); Agyonlőtték a sebesülteket is (Bicskei István) (92–96); Szivart kaptam Titótól : (Kincses Imre) (97–100); Eltemettem néhány bajtársat (Polyák László) (101–103); Sírkereszten kalap és tarisznya (Döme Jenő) (104–108); Nem jutottunk a Petőfi brigádba (Kajári Ferenc) (109–111); Puskalövés nélkül Ausztriáig (Dr. Domány László)

(112–114); Jaj, Karcsikám (Nyiki István) (115–117); Másfél napig a gyárkérményen (Nemes Miklós) (118–121); Aranyrojtos magyar lobogóval (Buza Sándor) (122–128); A Don-kanyart is megjárta (Pap István) (129–133); Amikor igazán ember az ember (Tóth Bojnik Imre) (134–138); Befejezés (139–140). III. Mellékletek : Kivonat az 1945 elesett zentaiak névsorát tartalmazó füzetből (Fordítás) (141–143); A Petőfi brigád önkénteseinek topolyai névsora (144–154); Forrásmunkák (155).

Példányszám: 300.

ISBN 86-82147-41-6

MAGYAR László

Tovattünő évszázadok : Helytörténeti írások : 1891–1942 : (Iratváltató II.) / Magyar László. – Szabadka : Szabadegyetem, 2001 (Szabadka : Studio Bravo). – 216 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 89)

Tartalma: Mélyre nyúló gyökereink... : Barangolás magyarországi művelődési intézményekben (1990–1995) (5–9); Vidékünk történetének mozaikkockái : Jugoszláv vonatkozású források Szegeden és Kalocsán (10–12); Szabadkai céhprivilegiumok, térképek... : Látogatás a budapesti levéltárakban és könyvtárakban (13–15); Bécsi levéltárakban : Újabb adatok a Tisza-vidék történetéhez (16–18); Bácskai településtörténeti adalékok : Bach korszakbeli levéltári források nyomán (19–21); Kút a színpad alatt! (22–23); Még egyszer a színház kútjáról! (24–25); Fenyőmagfüst és ecetgőz : Vidékünk egészségügyi intézkedései a múltban (26–28); Az „epekórság nyavalya” gyógyítása : Szabadka egészségügyi intézkedései a múltban (29–30); A szabadkai szegények gyógykezelése (31–33); Egy gyógyszerész üzelmei : Joó Károly tusakodása a szabadkai hatósággal és a Belügyminisztériummal (34–38); Vidékünk egykori halottkémei (39–40); Köztisztaság visszatekintő (1861–1918) (41–50); Egy kolera-járvány áldozatai : A főispán és a polgármester egészségügyi viszálya (51–53); Kirurgus borbélyok (54–56); Szabadka koldusai : Szegényügyi pillanatképek a múlt századból (57–59); A szabadkai szegények kenyere : Száz év előtti történet a szegényházból (60–62); Szegényházi gonoszságok (63–64); A szabadkai „koldusgyár” borzalmai (65–66); Levéltári adalék a szabadkai vöröskereszt történetéhez (1881–1918) (67–70); Lakodalmi tivornyázás, dáridózás... (71–72); Háziparunk múltjából (73–74); „...Ha a külföldet nem is felülmúlni, de azt lehetőleg megközelíteni iparkodjunk...” : Adalék a párizsi kommun évében alakult szabadkai munkaszervezet történetének kutatásához (75–87); Otthont a munkásoknak! : Levéltári adatok a szabadkai munkásotthonról (88–92); „...Minden hordár feltétlen engedelmességgel tartozik...” (93–95); Meghiúsult kiútkeresés : A szabadkai napszámosok összefogásáról (96–97); Szabadka a kivándorlási mozgalom sodrában 1850 és 1914 között (98–109); Gaál Ferenc hagyatéka és emléke (110–119); Gaál Ferenc „tivornyái : Tallózás neves zeneszerzőnk magánéletében (120–122); Tudományos „mutatványok”-tól a filmszínházig : Szabadkai művelődéstörténeti morzsák (123–127); Adalék Juhász Gyula szabadkai család-

fájához (128–132); A népnevelés útjai : A szabadkai felnőttoktatás múltjából (133–134); Egy hivatás „becsülete” : A szabadkai tanítószáz történetéből (135–137); Csuka Zoltán és a szabadkai polgári sajtó (138–143); Egy elfeledett alkalmi lap (144–146); Miklós István tamburazenekara : Aratóünnepi adalék (147–149); „...olyast tanulunk, amit nem értünk...” : A szabadkai tanoncok és nevelők közötti súrlódások 1868-ban (150–152); A szegény sorsú tanulók segítése Szabadkán : Az Eötvös Alapítvány körülményei (1871–1918) (153–161); Képzőművészek levelesládája (1850–1951) (162–196); Nyolcvanéves a szabadkai sakkélet (197–199); Nyolcvanéves a Bačka sportegyesület (200–202); Lovardák, löversenyek és agaraszat : Adalék Szabadka sporttörténetéhez (203–208);

Példányszám 300. – Névmutató: p. 209–216.

ISBN 86-82147-42-4

FEHÉR Ferenc

Krumpli Karcsi és társai : (Zsengék) / Fehér Ferenc. – Szabadka : Szabadegyetem, 2001 (Szabadka : Studio Bravo). – 111 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 90)

Tartalma: Korai versek (1942–1949) : Új tanév kezdetén (5); Merengés (5–6); Sóhaj (6); A kis veréb (6–8); Proletárfiú dala (8); Árulók (9); Május (10); Erzsi (10–11); Induló (11); I. Szonett (11–12); Levél kishúgomhoz (12–13); V. T. emlékkönyvébe [I.] (13); V. T. emlékkönyvébe [II.] (13); Emlékkönyvbe (13); Halálos tánc (14); Lezárt pillád (15); Találkozás (15); Vallomás (16); II. szonett (16); Apám (17–18); Magyarokhoz (18–19); Álom, álom... (19); Böske [I.] (19); Böske [II.] (20); Ballada (20); A mélységből [I.] (21); A mélységből [II.] (21); A mélységből [III.] (22); Új aratás (22–23); Ősz Csabrádi temetése (23); Északi ballada (24); Számonkérés (24–25); Prológus (25); Testvérbátyám (25); Hullámsír I. (26–27); Hullámsír II. (28); [Kettétörött a pipám...] (28–29); Láz... (29); Emlékszel? (30); Este (30–31); Esett lány éneke (31); Furcsa éj (32–34); „Halotti beszéd” (34–35); Szeptemberi dal (35); Visszanézek (36); Mondod reggel... (36); Csókolni megyek (37); Vajdasági kesergő 1949-ben (37–38); Élek (38); Nincs kiút? (39); Véres reggeli panoráma (40–41); Halálom (42–43); Elbeszélő költemények : Krumpli Karcsi kóborlásai (44–56); Bogár Imre (56–65); Műfordítások : A Nap (66); Zápor (67); Forgósziel (67–68); Ágról szállt üzenet (68–69); Elbeszélések : „Grafikónia” (70–83); Falak között (84–92).

Függelék: A készülődés évei / Dér Zoltán: p. 95–104. – Fehér Ferenc levele a Munkánk szerkesztőjéhez: p. 105–106. – Gubás Ágota: Fehér Ferenc zsengeiről: p. 107–109. – Jegyzet: p. 110–111. – Példányszám: 300.

ISBN 86-82147-43-2

SÁGI Zoltán

A fiatalok fekete foltjai : Depresszió és öngyilkosság / Dr. Sági Zoltán. – Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 112 p. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 91)

Példányszám 300. – Mellékletek: p. 103–108. – Válogatott irodalom: p. 109.
ISBN 86-82147-44-0

BARÁCIUS Zoltán

Néhány boldog óránk : Heck Paula, D. Juhász Zsuzsa és Romhányi Ibi pályaképe / Barácius Zoltán. – Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 209 p. : ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 92)

Tartalma: Heck Paula színházban és színházon kívül (5–101); Emléksorok D. Juhász Zsuzsáról, a Bega-parti sirályról (103–127); Romhányi Ibiről, a mítoszteremtőről (129–201).

Példányszám: 300. – Névmutató: p. 203–210.

ISBN 86-82147-45-9

PEKÁR Tibor

Szabadka zenei élete : 1900–1918 : Adalékok a város zenei múltjának történetéhez / Pekár Tibor. – Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 229 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 93)

Példányszám: 300

ISBN 86-82147-46-7

MATUSKA Márton

Három mártirunk : Sörös Imre, Dupp Bálint, Nagy Győző / Matuska Márton. – Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 167 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 94)

Tartalma: Előszó (5–6); Enyhítő körülmény nincs [Sörös Imre] (7–94); Nyájával veszejtett [Dupp Bálint] (95–144); Nem felszabadultunk [Nagy Győző] (145–167).

Példányszám 300

ISBN 86-82147-47-5

FOKY István, B.

Piknik a Mlakán : (Fokvárosi kisprózák) / B. Foky István ; Boros György illusztrációival. – Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 118 p. : ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 95)

Tartalma: Tivornya (7–16); Írisz (17–23); Velvegya : (filmnovella) (24–30); Roncsderbi (31–37); Piknik a Mlakán (38–44); Buzgárlesen (45–49); Szájbanköltők (50–54); Édeskeserű (55–59); Rigófüty jutányosan (60–63); Körömvirág (64–68); Éva ádámköszümben (69–72); Sárbirkózók (73–76); Csöndes Gizi (77–80); Lábpokrócfreskó (81–83); Magoncok (84–87); Rontás (88–90); Virrasztók a libikókán (91–94); Vertikális gyalogtúra (95–96);

Nyomasztó állapot (98–99); 1. Nappali színésznő (103); 2. Kirajzás (104); 3. Mormota albínó (106); 4. Sünállásban (107); 5. Dolce vita (108); 6. Mikrokozmosz-mosz (109); 7. Madzsarok (110); 8. Hyde-terasz (111); Utószó (113–114); A jótékony derű balzsama (115); Ellen-Szabadkának (is) nevezhető (116).

Példányszám 300.

ISBN 86-82147-48-3

MAGYAR László

Tovattűnő évszázadok II. : Helytörténeti írárok (1391–1918) : (Iratvallató III.) / Magyar László ; [a kötet írásait Magyar Klára válogatta]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 234 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 96)

Tartalma: Szabadka hat évszázada : Miről vall az 1391-ből származó oklevél? (5–9); Szabadka legrégebb említése (10–11); Szabadka első említésének kérdései (12–14); Szabadka rövid története 1918-ig (15–19); Szabadka névváltozatai írásos forrásokban (20–21); „Kikérdezendők volnának a falu vénei, jegyzői, papjai...” : Szabadka és környéke a Pesty-féle helynévgyűjteményben (22–27); Ómoravica történetéből : (A falu újratelepítésének 210. évfordulója kapcsán) (28–40); Karabélyos pusztázók, szuronyos pandúrok : Szabadka egykori rendfenntartóiról (41–44); Hintók, fedeles kocsik a régi Szabadkán (45–47); Erdők a futóhomokon : Adalék a szabadkai homokterületek befásításához (48–50); Feledésbe merült segélykiáltások (51–53); A szükséges rossz : Adalékok a szabadkai prostitúció történetéhez (1861–1918) (54–62); Gondolatok Csáth lap-széli rajzairól (63–66); Csáth ismeretlen tanulmánya (67-73); Latabár Endre szabadkai éveiről (74–78); Blaha Lujza emléke Zomborban és Szabadka (79–83); Babits sikertelen pályázása a szabadkai tanári állásra : (Bővített változat) (84–90); Levéltári séta az „apostzata” Hiador : (Jámbor Pál halálának nyolcvanadik évfordulójára) (91–105); A kegyvesztett Ambrozije Šarčević (106–108); Jakobey károly szabadkai kapcsolata (109–115); Stoczek József emlékére (116–118); Száztíz tantárgy a testnevelés a szabadkai gimnáziumban (119–125); Mostarski – az ügyvéd és iskolaigazgató : A Vuk és a pacseriak című írás kapcsán (126–127); A szabadkai közkönyvtár (1890–1918) (128–143); A szabadkai felső kereskedelmi iskola megalapítása (1907) (144–151); Tanyai iskoláink (152) (152); A zobnaticai zugiskola (153–155); Sétatéri Julis és a többiek : Adalék vidékünk névtudományához (156–158); A szabadkai eszperantó mozgalom évfordulóján (159–161); „Nem vagyok sem régész, sem történész...” (162–154); Arcfestés hajdan (165–166); Egy régi bácskai pohárköszöntő (167–168); Az a híres Bogár Imre... : ... a szabadkai határban (169–171); Vidékünk postakocsi-rablói (172–175); Ínségcsoportok összetűzései a szabadkai pénzügyörséggel 1863 és 1865 között (176–184); A szabadkai polgármester és az ellenzék (185–186); A szabadkai rendőrség erősíti sorait (187–191); A nagyfényi munkabeszüntetés (192–194); Szabadka az 1906. évi aratósztrájkok tükrében (195–204); „A veszélyes áramlatba belezavart munkás...” : Bács-

Bodrog vármegyei helyzetkép a századelőn (205–207); „Tudakozódó intézet” Szabadkán : Adalék a közvetítőhivatal történetéhez (208–209); Színfoltok a Szabadkai Korcsolyázó Egylet évszázados múltjából (210–212); Régi szabadkai sportgondok (213–217); Mozaikkockák : Szaklevéltárak, könyvtárak és múzeumok iratanyaga (218–220); Névmutató (221–231).

Példányszám: 300.

ISBN 86-82147-50-5

DÉR Zoltán

Romlás és boldogság : Adalékok, dokumentumok, tanulmányok / Dér Zoltán.

– Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 175 p. ; 21 cm.

– (Életjel Könyvek ; 97)

Tartalma: Adalékok Csáth Géza életrajzához (5–34); Romlás és boldogság : egy életmű új elemei (35–45); „Vigasztalásra, bátorításra szorulok” : Egy ismeretlen Babits-level kérdőjelei (46–53); „A maga követője leszek” : Lányi Sarolta és Csáth Géza levélváltása (54–64); A kezdeményező (65–135); Szenteleky ismeretlen levelei (136–146); A Bácsmegyei Napló és a becsei Helikon : Ismeretlen Szenteleky-levelek (147–174).

Példányszám: 300

ISBN 86-82147-49-1

HORVÁTH Mátvás

A nevelés mőhelye : (Pedagógiai tanulmányok) / Horváth Mátvás. –

Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 243 p. : ill. ; 21

cm. – (Életjel Könyvek ; 98)

Tartalma: A ferencrendiek Szabadka közoktatásában (5–12); A vajdasági magyar iskolák fejlődéstörténete a két világháború között (13–21); Magyar pedagógusképzés a Vajdaságban a II. világháború után (22–29); A II. világháború utáni vajdasági magyar pedagógiai sajtó (30–39); A délvidéki magyar iskolások fogalmazáskészségének fejlődése (40–53); Kézírásnorma az általános iskolában (54–69); Az írásbeli kifejezőképesség fejlődése a középiskolában (70–87); A kisértkezés a középiskolai fogalmazástanításban (88–98); Iskolai dolgozatok javítása a középiskolában (99–108); A gyorsolvasás és a tanulók általános előmenetele (109–114); A kisiskolások irodalmi érdeklődése (115–135); Irodalmi érdeklődés a 8. osztályban (136–154); A vajdasági középiskolások olvasáskultúrájának szociológiai aspektusai (155–178); A beszédoktatás és módszerei (179–229); Anyanyelvi ismeretek tanítása és a kommunikációs képességek fejlesztése az alsó tagozaton (230–241).

Példányszám: 300

ISBN 86-82147-51-3

CSÚSZÓ Dezső

Könyörgésünk színhelyei I. : Közkeresztek Szabadkán / Csúszó Dezső ; [fényképek Csúszó Dezső]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2003 (Szabadka : Studio Bravo). – 199 p., [4] tábla : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 99)

Példányszám: 300

ISBN 86-82147-52-1

BRENNER János

Így láttam, így éreztem : Emlékirataim / Brenner János. – Szabadka : Szabadegyetem, 2003 (Szabadka : Studio Bravo). – 319 p. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 100)

Példányszám 200

ISBN 86-82147-53-1

BARÁCIUS Zoltán

Ötgarasos színház : A Szabadkai Népszínház Magyar Társulatának múltjából (1960–1971) / Barácius Zoltán. – Szabadka : Szabadegyetem, 2003 (Szabadka : Studio Bravo). – 215 p. : ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 101)

Példányszám 300.

ISBN 86-82147-54-8

MAGYAR László

Tovattűnő évszázadok III. : Helytörténeti írások (1391–1945) : Iratváltató) / Magyar László ; [a kötet írásait Magyar Klára válogatta] – Szabadka : Szabadegyetem, 2003 (Szabadka : Studio Bravo). – 173 p. : ill. ; 20 cm. – (Életjel Könyvek ; 102)

Tartalma: Szabadkaiak az évezredes ünnepségen (5–7); Szabadka ismeretlen monográfiája (8–11); A tinójárás telepítéskíséret körülményei (12–22); „Békeidők” börtönei (23–24); Sztoczek Károly dorgálása (25–27); Csetnikiek az egykori Bácskában (28–30); Elolvadó közpénzek (31–33); Katonaügyi tarkaságok (34–36); Szabadka legkorábbi részletes látképe (37–43); Szabadka ipar- és gyártelepei (44–46); Kramer Antal és Társa szabósága (47–48), Az „...összes kereskedések zárva tartassanak...” (49–51); Régi találmányok dokumentumai (52–54); A Sever múltjából (55–56); A „géperejű bérkocsi ipar” (57–58); Vörös bérkocsikra emlékezve (59–60); Az „Automobilklub” szabadkai szekciója (61–66); Villanydelejesség és távirászat (67–69); A „tsitsoka” feltámadása (70–71); Adatok Szabadka mezőgazdaságról (1867–1918) (72–151); „...semmiképp ki nem békülhetek... .. (152–153); „...a polgármester bot után nyúl...” (154–156); Miként ráplálkoztak eleink? (157–162); mellékletek (163–168).

Példányszám 300. – Névmutató: p. 169–173.

ISBN 86-82147-56-4

DÉR Zoltán

Játék és szenvedély : (Tanulmányok, adalékok, interjúk) / Dér Zoltán. – Szabadka : Szabadegyetem, 2003 (Szabadka : Studio Bravo). – 180 p. : ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 103)

Tartalma: Értékmentés (5–6); Hagyománytisztelet (7–8); Termékeny örökség (9–10); Az élet cinkosa (11–12); A kicsapástól az emléktábláig (13–20); A költő tentásüvege (21–30); A filológia fintora (31–34); Kosztolányi hívei az Ady-pörben (35–44); A természetellenesség karikatúrája (45–47); Egy zsarnok dilettáns (48–51); Egy tragikus sorsú művész története (52–55); Újabb nagykövetünk (56–57); Kétséges föltámadás vagy katartikus élmény? (58–69); Mestermunka vagy fércmű? (70–76); Moravcsik Ernő, Genersich Antal és Csáth Géza (77–84); Ami a naplóból kimaradt... (85–88); Egy folyóirat tündöklése (89–95); Angyali gyermekség (96–99); Század elejei szépségverseny (100–105); „A fiatalságot Kosztolányi szerelme tette felejthetetlenné” (106–109); Búcsú a Fecskelánytól (110); Egy szabadkai gimnazista század elejei naplója (1908–1910) (111–127); Múlt és jelen idő (128–130); Komlós Aladár Csáth Gézáról és más emlékeiről (131–140); Az utolsó koronatanú (141–146); Játék és szenvedély (147–153); Az újrakezdés pillanatai (154–165); A folytonosság őrzője (166–168); „Az otthon fogva tart” (169–176); Jegyzetek (177–178);

Megjelent az író 75. születésnapjára.

Példányszám 300.

ISBN 86-82147-56-4

SÁGI Zoltán

A félelem hálójában : pánikbetegség és főbiák / Sági Zoltán ; [a fedőlapterv és a rajzok Kerekes Sándor munkája]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2003 (Szabadka : Studio Bravo). – 136 p. : ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 104)

Példányszám 200. – Bibliográfia: p. 136.

ISBN 86-82147-57-2

KOPECZKY László

Hármaskönyv / Kopeczky László ; [a fedőlap és az illusztrációk Szajkó István munkája]. – Szabadka : Szabadka, 2003 (Szabadka : Studio). – 244 p. : ill. ; 21 cm. – (Életjel Könyvek ; 105)

Példányszám 300.

ISBN 86-82147-58-0

KISS Gusztáv

KREKOVICS FERENC

(Szabadka, 1949. augusztus 28. – Szabadka, 1999. január 15.)

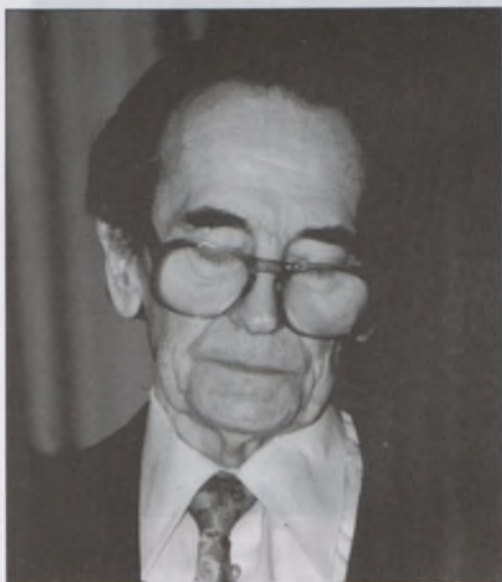
Ismerősei, barátai csak Krekának hívták. Legendás volt abszurd humoráról, meg önként vállalt magányosságáról. Arra már csak a régi barátai emlékeznek, hogy a baet-nemzedék legjobb ismerője volt. 1969-ben, amikor előújságunk a havi nagyműsorai mellett könnyebb hangvételű, első-sorban a fiataloknak pódiumot adó miniműsorokat szervezett, amelyekben – Krekovics mellett – főleg Beer Miksa és Miskolczi József lépett föl. A rendezvények nevét is ő találta ki, tekintettel humorára és az akkor divatos miniszoknyára. Hétről hétre a városháza félemeleti termében a szabadkai fiatalok felolvashatták verseiket, elbeszélgethettek az akkor éppen aktuális témákról, a hippy-mozgalomról. Időről időre Feri igazi lemezlovasként Miskolci Józseffel lemezbemutatót rendezett. Három évig tarthattuk meg a szerda esti találkozókat. Nem a lelkes fiatalok untak bele, hanem a városháza félemeletére az Anyakönyvi Hivatalt költöztették, s az akkori Művelődési Házban az Életjel otthon nélkül maradt. Terem híján elmaradtak a műsorok. Krekovics Ferenc a Hét Napban kezdett el dolgozni, egyre ritkábban viccelődött, csak évkönyvünk lapjain bukkanunk rá hosszú miniműsoraire: *Az ezek a fiatalokra*, *A Trombitás Frédirre*, *a Szentségtörésre* és *A hanglemezz-show-kra*. Még azoktól sem tudott elbúcsúzni, akikkel együtt dolgozott, mert kegyes volt hozzá a sors: álmában érte a halál.

VIRÁG MIHÁLY

(Ürményháza, 1919. június 20.–Szabadka, 1999. április 7.)

Bánátban született, de nyolcéves volt, amikor szülei Szabadkára költöztek. Egyetemi és katonaeveit leszámítva itt is élt halála napjáig. Orvosnak készült, előbb a belgrádi, majd a szegedi egyetemen tanult, de közben bekapcsolódott az amatőr színjátszó együttesek munkájába. 1949-ban a szabadkai színház audícióján fölvtették színésznek a magyar társulatba. Öt évvel később beíratkozott a zágrábi színművészeti akadémia rendezői szakára. Vizsgaelőadásául Federico García Lorca Véres menyegző című drámáját választotta. A továbbiakban mintegy száz darabot rendezett, köztük olyan jeles műveket, mint amilyen Max Frisch Biedermann és a gyújtogatók című szatiráját, Miroslav Krleža Lédáját, amelyet a Sterija Játékokon is bemutattak, Bertolt Brecht Kurázi mamáját és Koldusoperáját, Eugen O'Neill Boldogtalan holdját és Shakespeare Sok hűhó semmiért című vígjátékát. Oldalakon át kellene felsorolni rendezéseinek hosszú sorát, ezért az előbbieket csupán még néhányal egészítjük ki: Arisztophanész Lüsziisztratájával, Hay Gyula Isten, császár, paraszt és Mohácsának, valamint Deák Ferenc Áfonyákjával és Légszomjának ősbemutatójával, Shakespeare Rómeó és Júliájával és II. Richárdjával, Örkény István Tótékjával, Katona József Bánk bánjával, Krleža Golgotájával. 1978-tól az Újvidéki Színművészeti Akadémia tanára volt. Hat év múlva megkapta a Kultúra Szikrái Díjat. Az életműdíjat Kisvárdán ítelték oda neki, de betegsége miatt ott nem vehette át. A Pillantás a hídról című, nagyszabású esten adtuk át neki három hónappal halála előtt, 1999. január 18-án. Virág Mihály művészetéről Barácius Zoltán írt összefoglaló tanulmányt, amelyet az Életjel Könyvek 51. köteteként adtunk ki 1992-ben.

PÉICS BERNADETTA

(Szabadka, 1936. november 7. – Szabadka, 1999. május 10.)

Olyan zenekedvelő kisiparos családból származott, amelyben gyakran muzsikáltak. A szabadkai zeneiskolában mandolin szakon szeretett volna tanulni, de ilyen szak nem indult, helyette a hangszerek királynőjét, a hegedűt választotta. A tehetséges tanítványra felfigyelt a zeneiskola akkori igazgatónöje, Milkó Cora, és a frissen végzett középiskolást meghívta tanárnak. S következtek a nehéz évek, amikor munka mellett tanulnia kellett, mégpedig nem is akárhol, művészeti akadémián kellett helytállnia. Tanulmányait a Belgrádi Zeneakadémián kezdte, majd annak újvidéki kihelyezett tagozatán folytatta. Az akadémia második fokozatát Szarajevóban fejezte be. S amikor már azt hitte, befejeződik számára a tanulás, nemzetközi ösztöndíjjal a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémián képezhette magát tovább.

Milkó Cora tanítványaként kapcsolódott be az Életjel munkájába. Nem sokkal az indulásunk után, már 1959 januárjában Csáth Géza művét, a Pasztorált játszotta Dúngyerszki Melániával. A hatvanas évek elején korábbi tanáraival, Szárits Piroskával, Megyeri Lajossal, Pinkava Ivánnal és férjével, Péics Józseffel gyakran részt vett előadásainkon. Elsősorban a zeneirodalom klasszikus hegedűdarabjait játszotta. Az Életjel kedvéért azonban hajlandó volt kevésbé ismert alkotásokat is betanulni, mint például a szabadkai zeneiskola egykori igazgatójának, Gaál Ferencnek a műveit is. Később tanítványait küldte az Életjel műsoraira fellépni, hiszen jól tudta, milyen hálás a közönségünk, s milyen sokat jelent a taps a szárnyát próbálgató művésznek.

KISS JÚLIA

(Szabadka, 1931. augusztus 22. – Újvidék, 1999. június 20.)

A hatvanas évek elején kapcsolódott be előújságunk munkájába, Akkor már mögötte volt több évi színpadi gyakorlat a szabadkai és a zombori színházban (az előbbiben Molière A botcsinálta doktor című vígjátékában és Sinkó Ervin Elítéltek című drámájában mutatta meg képességeit), majd – amikor a nyugat-bácskai társulat föloszlott – a Topolyai Járási Népszínházban folytatta pályafutását. Miután ez is megszűnt, 1959-ben visszatért szülővárosába, innen viszont az Újvidéki Rádióhoz szerződött. Az ezután következő évek az elismerések sorát hozta meg számára az Újvidéki Színházban nyújtott alakításaiért.

Akkor kapcsolódott be tevékenységünkbe, amikor másodszor lett színházunk tagja. 1960. február 22-i estünkön Thurzó Lajos két, valamivel később pedig Burkus Valéria három versét mondta el, majd a főnállásának tizedik évfordulóját ünneplő Újvidéki Rádiószínházzal vendégszerepelt pódiumunkon Brecht Az árja kaszt magánélete és Đorđe Lebović Temetni délután szokás című színpadi művében. Előzőleg Debreczeni József Csók a függöny előtt című prózáját olvasta föl. Ugyanabban az évben Őrsi Ferenc Fekete ventilátor című szatírjájának egy részletében A merénylőt, két hónappal később pedig Gajdos Tibor Két legyet egy csapásra című szatírjában Ernát alakította. Közönségünk nagy tetszéssel fogadta az Őrsi-mű bemutatóját, mert a színház akkor még nem játszotta.

PATAKI LÁSZLÓ

(Szabadka, 1916. július 13. – Szabadka, 1999. október 16.)

Színészeink doayénje több volt a vajdasági magyar színjátszás vezérégyéniségénél: hosszú éveken át színészkirálynak tartották, akár a magyarországi művésztrajongók Latinovics Zoltánt. Tehetsége sok műfajban megnyilvánult: játszott színpadon, filmben, rendezett, oktatott, írt prózát, verseket, színműveket fordított szerbhorvát nyelvről. Legtovább a szabadkai színháznak volt a tagja, de két-két évet a topolyai és a zombori együttesben is töltött. Rövid ideig igazgatója volt szülővárosa magyar társulatának. Újvidéken is föllépett. 1974-ben a Színművészeti Akadémia tanárává nevezték ki. Hat hazai és két magyar filmben szerepelt. 62 darabot rendezett és 114-ben játszott. Két tucat díjat, kitüntetést és egyéb kitüntetést kapott. Egyebek között életműdíjat Kisvárdán, a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét és a Népert Tett Szolgálatok Ezüst Koszorús Érdemrendjét. Halálával városunk első díszpolgára távozott közülünk.

Kezdetől fogva, a múlt század ötvenes éveinek végétől minden jelentősebb rendezvényünkön föllépett, így például Kosztolányi-, Csáth-, Lányi- és Szenteleky-emlékestünkön, de hatrészes irodalmi vetélkedőnkön és egyéb, nagy sikerű előadásainkon. Az idősebbek máig emlékeznek a város legnagyobb költő fia születése 75. évfordulójának előestéjén a színház zsúfolásig megtelt nagytermében megtartott rendezvényünkre, amelyen felejthetetlen szuggesztivitással mondta el az ünnepelt talán legszebb versét, a Hajnali részegséget. E sorok írójának abban az időben többen is bevallották, hogy elsősorban miatta járnak rendezvényeikre.

BORDÁS LAJOS

(Bácskossuthfalva, 1919. február 10. – Palics, 1999. december 4.)

Miután 1947-ben diplomát szerzett a zágrábi Zeneakadémián, a horvát és a magyar fővárosban folytatta tanulmányait. Lediplomázott a jogi karon is, de nem lett belőle jogász, mert minden idejét lekötötte a zene. 1948. május 2-ától nyugdíjba vonulásáig városunk zeneiskolájának megecsült tanára, ugyanakkor a század második felében neves zongoraművésze volt.

Amikor élőlájságunk indulásának elején, az ötvenes évek végén csatlakozott mozgalmunkhoz, már az ország egyik kiemelkedő előadóművészeként tartották számon. Közönségünknek 1959. február 17-én mutatkozott be egy Haydn-számmal, két hónappal később pedig Chopin Forrradalmi elűdjével. A hatvanas években minden jelentős előadásunkon föllépett, egyebek között Clementi és Krombholz-művekkel, valamint Király Ernő csókai magyar népdalaival. Nagy sikerű, hatrészes zenei fejtörőnk első két részében is közreműködött. Pártfogolta a kortárs helybeli zenészeket, szívesen vállalta azok alkotásainak interpretálását. 1959-től Milkó Corával országos híru zongorakettőst akítottak, s a továbbiakban gyakran zongoraduóként adtak elő részleteket több, egész estét betöltő műsorukból, amellyel vendégszerepeltek Belgrádban, Zágrádban és más hazai nagyvárosban, továbbá Magyarországon, Romániában és Szlovákiában. Repertoárunkon – az említett szerzők mellett – Mozart, Bethoven, Schumann, Schubert, Liszt, Britten és Dohnányi kompozíciói szerepeltek. Élete tragikusan ért véget: a múlt század utolsó hónapjában, palicsi otthona közelében elutotta egy gépkocsi. A figyelmetlenség egy sikerekben gazdag életnek vetett véget.

PAPP IMRE

(Szivác, 1926. július 9.–Szeged, 2000, január 7.)

A középnemzedék rádióhallgatói csak Imre bácsinak ismerték őt. Az Újvidéki Rádió legendás ifjúsági műsorainak volt a szerkesztője. Elindítója és szervezője a hatvanas évek nevezetes Aranymikrofon vetélkedőjének. Fiatal tehetségeknek adott helyet a megmérettetésre. A rádiós újságírók mestere volt. A fiatalság, a tehetségek vonzhatták Szabadkára, hiszen mi másért vállalkozott volna arra, hogy több évtizeden át folyamatosan kövesse élőújságunk munkáját? Az Életjel 15. évfordulójára talán hivatalból jött el, hogy a máig egyetlen irodalmi mozgalom ünnepi műsorát közvetítse az Újvidéki Rádió hallgatóinak. Ekkor határozta el, hogy a következő évtizedekben nyugdíjazásáig minden műsorunkra eljön, ha esik, ha fúj, ha csúszik az út, akkor is, mert – ahogy negyedik évkönyvünkben megfogalmazta: „Kicsit büszke vagyok rá, hogy nemcsak a nézők közé tartozom, hanem azok közé is, akik rendszeresen tudósították a nyilvánosságot az Életjel műsorairól. Mivel ott voltam, láthatam, hogy az a szerkesztőség évről évre mindig újabb és újabb fiatalokat indított el, tette lehetővé érvényesülésüket. Törekvése termő talajra talált, nemcsak a szabadkai közönség előtt, hanem az Újvidéki Rádió hallgatósága előtt is.”

Húsz éven át volt hűséges támogatója mozgalmunknak, ez alatt az idő alatt csaknem 300 műsort rögzített szalagra, s ha ezekből csak fél órát is közvetített a rádió, akkor az újvidéki szerkesztőség csaknem kilencezer percet szentelt előadásainknak. Papp Imre emiatt is múlhatatlan érdemeket szerzett a szabadkai magyar művelődési élet népszerűsítésével.

GYÖRE KORNÉL

(Ada 1923. szeptember 11. – Újvidék, 2000. június 22.)

Györe Kornél a Szabadkai Tanítóképzőnek volt megbeesült tanára. Évtizedeken át oktatta a leendő tanítókat a földrajztudományra, arra, hogyan lehet a gyerekekkel megismertetni földünk rejtelmeit. Legendás volt a szigorúsága és a precizitása. Tanári magatartásával is példát mutatott tanítványainak. A pedagógusi munka mellett kezdett el foglalkozni tudományos kutatással. Kedvenc témája a települések fejlődésének a vizsgálata volt. Vidékünkön elsőként komplex módon közelítette meg ezt a témát. Szabadka településképéről írt monográfiája – melynek kiadásával az Életjel műhelyét tisztelte meg – megkerülhetetlen azok számára, akik városunk fejlődésével kívánnak foglalkozni.

Pálinkás Józseffel évtizedeken át dolgozott együtt, s mind a ketten azok közé a tanárok közé tartoztak, akik szívesen vállalták a közszereplést. Érdekesítően tudtak mesélni városunk történelméről. Sokan voltak kíváncsiak előadásaikra, melyeket Szekeres Lászlóval, a szabadkai Városi Múzeum régészével közösen tartottak. Hol a múzeum műhelyében, hol pedig a pódiumunkon.

Az 1975-ös elhibázott iskolareform hatására Györe Kornél már nem találta helyét Szabadkán, hamarosan Újvidékre költözött, s ott a természettudományi kar földrajz tanszékén folytatta munkásságát. Szabadkával nem szakadt meg a kapcsolata, egy ideig ő volt a Monográfia bizottság elnöke. Nem rajta múltott, hogy a város újkori történelmi összefoglalója nem készült el.

SEGEDINČEV ULREICH IRÉN

(Szabadka, 1919. március 17.–Szabadka, 2000. augusztus 21.)

Városunkban kétszáz éves múltra vezethető vissza a szervezett zenei oktatás. Arnold György, a székesegyház 1800-ban Szabadkára szerződött karnagya volt az úttörő, aki tanítványaiból megalakította a templom zenekarát. 1848-ban bekövetkezett halála után a zenészek szétszéledtek, de a XIX. század második felében egymás után újabb együttesek alakultak. 1868-ban megnyílt a zeneiskola Frankl István igazgatása alatt. Ettől kezdve jól képzett muzsikusok egész sora került ki az intézetből a kiváló tanárok keze alól, különösen azután, hogy az igazgatói posztot olyan országos híró mesterek foglalták el, mint Gaál Ferenc, majd halála után Lányi Ernő.

A hangszeres muzsikálás nemes hagyományát folytatta Ulreich Irén zongoratanárnő, akinek a tanítványai rendre fölléptek előadásainkon, hogy színesítsék műsorainkat. Azok közé a zenepedagógusok közé tartozott, akik hosszú éveken át támogatták munkánkat. Az Életjel hőskorában, az ötvenes évek végén és a hatvanas évek elején ő maga többször közreműködött rendezvényeinken kedves zenészerzőjének, Chopin kompozícióinak előadásával. Ezt követően vajdaságiak: Megyeri Lajos és Király Ernő műveivel lépett fel, mindkét alkalommal Lévai Mátyással együtt, aki klarinéton kísérte játékát. A város zenekedvelő közönségének körében nagy visszhangot kiváltó Zenei fejtörőnk hét részéből négyben ő is közreműködött.

A tanárnő nemcsak azért küldte tanítványait az Életjel előadásaira, hogy a műsorok színvonalát emelje, hanem azért is, mert jól tudta, ezek a fellépések lehetőséget adtak a leendő művészeknek, zenepedagógusoknak a közönség előtti megmérettetésre.

(Debrecen, 1916, július 15.– Újvidék, 2001. október 25.)

A délvidéki magyarság legelkötelezettebb híve volt Penavin Olga. Maga választotta a kisebbségi értelmiségi lét nehéz, kiszámíthatatlan útját. Debrecenben született, itt végezte tanulmányait magyar–latin szakon, rövid olaszországi kitérő után Szabadkára került, előbb a leány-, majd a fiúgimnáziumba, hogy a háború után az új környezetben új hazára, otthonra találjon. Szabadkáról előbb az újvidéki Tanárképző Főiskolára helyezték, majd alapítója lett az újvidéki Bölcsészkar Magyar Tanszékének.

Több mint negyven évig szolgálta a vajdasági magyarságot. Tanárok tucatjait bocsátotta útjukra, emellett tudományos munkásságával kitörölhetetlen nyomot hagyott a magyar nyelvjárás- és néprajzkutatásban.

A délvidéki magyar nyelvjárás-kutatását az ötvenes években kezdte meg. Legjelentősebb munkája a szlavóniai, kórógyi szótár, a kórógyiak nagycsaládi szervezetéről írt monográfiája. Másik kedves kutatási területe a vajdasági magyarság mesekincsének az összegyűjtése volt, a Magyar Tudományos Akadémia által megjelentetett Jugoszláviai magyar népmesék, valamint a kilencvenes években közreadott szinkron és diakron mesegyűjteményei megkerülhetetlenek a folklórkutatás számára.

Az Életjel 1979 júniusában méltatta a tanárnő munkásságát. Az évadzáró műsorra sokáig emlékezhetek a szabadkaiak, mert nemcsak a tanárnő előtt tisztelegtek, hanem megcsodálhatták a kórógyiak csodálatosan szép népviseletét, hallhatták szép, archaikus beszédüket. Ugyanakkor azt is, mit jelentett nekik a tanárnő.

TÓTH ÉVA

(Magyarkanizsa, 1933. augusztus 19. – Szabadka 2001. december 27.)

Pályafutását a kanizsai amatőrszínházban kezdte. 1952-ben nagy sikere volt a palicsi Magyar Ünnepi Játékokon, egy évvel később pedig már a szabadkai Népszínház tagja lett. Sokoldalú színésznő volt, drámai szerepekben is emlékezetes alakításokat nyújtott, de dekoratív megjelenésével betöltötte a nagyoperettek színpadát is. A hatvanas években a szabadkaiak kedvence volt. Az idősebbek máig emlékeznek Ábrahám Pál Bál a Savoyban c. darabjának Tangolitájára. Dévics Imre színházában jelentős szerepeket kapott: eljátszotta Kocsma Jennyt, Irmát. Szerette őt a Muraköz, Baranya, Bácska és Bánát magyar közönsége. 1966-ban azután elment városunkból. Titovo Užicére követte férjét, és szerb nyelven folytatta művészi pályáját.

Élőújságunknak gyakran volt a vendége. Már második rendezvényünkön föllépett kiemelkedő délszláv költők verseinek elmondásával. Csupán a „hőskor”-ban, tíz év alatt csaknem félszázszor szerepelt, szívesen tolmácsolta a magyar klasszikusok verseit: Ady, Kosztolányi költeményeit. Legemlékezetesebb alakítását Ábrahám Pál-emlékestünkön nyújtotta, amelyen – Heck Paulával, Petz Marikával és Versegi Józseffel együtt – a legszebb operettdalokat énekelte. A művészek előzetesként három jelenetet is előadtak a Népszínházban később bemutatott Hawayi rózsája című operettből.

Élete végén visszatért Szabadkára, de a színházról elszoktatott közönség nem kísérte el méltóképpen utolsó útjára az egykor oly népszerű színésznőt. S lapjaink közül is mindössze egy emlékezett meg elhunytáról, megerősítvén a régi igazságot, hogy – Illés Endre kissé módosított szavaival élve – „így is vezetheti életét egy magyar művész”.

ROMHÁNYI IBI

(Törökkanizsa, 1939. március 12. – Törökkanizsa, 2002. február 26.)

A vajdasági magyar színjátszás nagyasszonya volt Romáhányi Ibi, igen, csak Ibi – mert az Ibolya név már foglalt volt a másik kitűnő színésznő, a tragikusan korán elhunyt Ferenczi Ibolya részéről. A szabadkai színpadon királynőket alakított és a modern drámák hősnőit elevenítette meg. A színházhoz értő közönség máig emlegeti György barátot, Deák Ferenc *Áfonyák* címszereplőjét. 1970-ben ugyan elment városunkból, de a szabadkai színpártoló közönség nem felejtette el. Művészi pályája az újvidéki színházban teljesedett ki Harang György világhírű erdélyi rendező irányítása alatt.

Élőújságunknak a hatvanas években volt lelkes híve, verseket mondott, ha szükség volt rá, esszéket tolmácsolt, megmutatta azonban drámai vénáját is. Előzetest láthattunk a Népszínház nagy sikerű előadásából, Pavle Kohout *Ilyen nagy szerelem* című színművéből. Csáth Géza melodramájában, a *Csókbán* ő alakította Margit birónét. A magyar költészet klasszikusainak, Aranyának, Radnótinak, Vajdának, Kosztolányinak a verseit tolmácsolta, s természetesen a kortárs vajdasági magyarokét is.

Romhányi Ibi pályatársa s jó barátja, Barácius Zoltán monográfiát írt művészetéről. A művésznő kéziratot még látta, a betördelt oldalakat is, de a sors nem engedte meg, hogy kiadványunkat, a művészi pályájának sikereit összegező *Néhány boldog óránkat* a kezébe vegye. Törökkanizsai szülőházán emléktábla őrzi a nevét mindaddig, amíg csak egy színházszerető magyar él a Délvidéken.

LÉVAY ANNA

(Szabadka, 1915. május 21. – Szabadka, 2002. december 7.)

■ Akik közel álltak hozzá, azok már életében „az évszázad asszonyá”-nak nevezték, noha a első világháború második évében született a vendéglőjéről városszerte ismert Alaker családban. A világegés után éneket, rajzot és kézimunkát tanított. Kiváló asztaliteniszező volt. 1933-ban és 1935-ban országos bajnok lett mind a három versenyszámban: egyéniben, párosban és vegyes párosban. 1953-ban a helybeli zeneiskola tanára lett, zongorát és harmonikát tanított. A hatvanas évek végén megalapította a zeneóvodát, mert ekkor már befejezte a zeneakadémiát is, és mert legjobban a gyermekekkel szeretett foglalkozni, zeneelméletet, szolfézszt és – ha kellett – más tantárgyakat is tanított. A gimnáziumi tanulókkal is igyekezett megszerettetni a zenét. Mese-délutánokat rendezett, amelyek nagy érdeklődést váltottak ki városszere. Nagy sikereket ért el az általa alapított gyermekszínjátszó csoport előadásaisal.

■ Pódiumunkon is bemutatkozott a zeneiskola Palesztrina női kórusával, amelynek ő volt a vezetője. Zenei fejtörőnk hetedik részét ő szerkesztette és rendezte. Férjének, a neves írónak és szerkesztőnek, Lévay Endrének az írásait rendszerint ő olvasta föl; így például azt, amelyben Gaál Ferenc életművét méltatta, Matija Poljaković és Balint Vujkov új alkotásait ismertette, vagy August Cesarić szellemét idézte fel. Lévay Anna művelődési mozgalmunk egyik leglelkesebb támogatója volt. Ha nem lépett föl, akkor is ott ült a közönség soraiban, és a műsor után hasznos tanácsaival segítette munkánkat. Az idősek otthonában hunyt el, hamvait pedig – férje hamvaival együtt – a Bajai temetőben helyezték örök nyugalomra.

LŐRINC ERIKA

(Szabadka, 1960. november 16. – Újvidék, 2003. július 16.)

Fiatal tagjaink ígéretes tehetsége volt. Még egy évtizedet sem töltött körünkben, amikor véget ért szépen induló és sikerekben bővelkedő tevékenysége, mert napi elfoglaltsága nem tette lehetővé, hogy vers- és prózamondással foglalkozzon. Ő is Horváth Emma tanárnő tanítványa volt, akárcsak Tallós Zsuzsa, aki 1995-ben korán és tragikus körülmények között távozott közülünk Ausztráliában.

1978 nyarán kapcsolódott be munkánkba, miután befezte az általános középiskolát és beiratkozott a szakirányú középiskola fordítói szakára. Ekkor lett tagja a Csáth Géza Művészetbaráti Körnek és már az ideennyitón, augusztus 28-án megtartott, *Növények dicsérete versben és prózában* című előadásunkon föllépett Juhász Gyula *Áloévirágával*.

Ettől kezdve gyakran szerepelt előadásainkon, minimúsorainkon. Ezek közül csak néhányat említünk: a Csépe Imre-, a Herceg János-, a Baranyai Júlia-, az Utasi Mária-, a Tolnai Ottó- és Tóth Ferenc-esteket. Még egyetemi hallgató korában is visszajárt a körbe. Szívesen szerepelt színművekben. Ezek közül Kosztolányi *A szegény kisgyermek panasza*i című versciklus színpadi változatában és a *Farsangi kanevél* című összeállításunkban nyújtott emlékezetes alakítást. Évekkel később, amikor fölidézte az Életjelenben eltöltött órákat, szerinte legmeggyőzőbben Füst Milán *Nyilas hava* és Kosztolányi *Az első ősz* című versét tolmácsolta. Utoljára 1987. április 27-i műsorunkban lépett föl.

JUHÁSZ ANNA

(Temerin, 1923. november 30.–Temerin, 2003. szeptember 20.)

Az egyszerűség és a közvetlenség szerepformáló ereje jellemezte Juhász Anna művészetét – állapította meg találóan róla Faragó Árpád, aki 1953-tól 1959-ig együtt játszott vele a szabadkai színház magyar társulatában. Elfelejtett arcok, emberek című könyvében fölhívja a figyelmünket arra, hogy már első alakításával kiérdemelte a kritika elismerését, és élvezetessé tette René Francois francia vígjátékíró Szegény Mavrie-jét.

Pódiumunkon is gyakran megcsillogtatta erőit; a hőskorban, öt év alatt nem kevesebbszer, mint hússzor lépett föl. Egyebek között Szilágyi László Ki a bűnös? című rádiójátékának egy jelenetében, Kosztolányi Édes Annájában és Munk Artúr A tücsök című tréfájában. 1963-tól aztán nyolc éven át nélkülöznünk kellett alakításait, versmondásait, mert Kanadába ment, s az ottani Művész Színház társulatában játszott. 1971-ben azonban visszatért városunkba, és ismét föllépett a színházban és előadásainkon. Mielőtt 1986-ban nyugdíjba vonult, olyan jelentős darabokban játszott, mint amilyenek Shakespeare Szentivánéji álom és Rómeó és Júlia, Miller A salemi boszorkányok, Brecht–Weill Koldusopera, Bródy Sándor A tanítónő című művei.

Halálával egy pályáját szerető, megbízható művésznőt veszítettünk el akinek közreműködésére mindig számíthattunk.

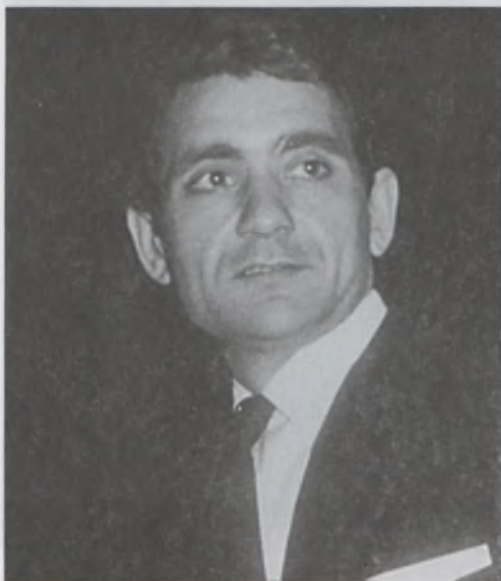
SALAMON SÁNDOR

Kozarac, 1939. április 2. – Szabadka, 2003. október 21.)

Fél évszázaddal ezelőtt, amikor a Szabadkai Népszínház Magyar Társulata majdnem minden este zsúfolt ház előtt játszott, került az észak-bácskai együtteshez. A zárkózott természetű fiatalember Nagybecskerekéről jött hozzánk azzal a szándékkal, hogy beilleszkedik az új környezetbe, és alázatos szolgálja lesz Tháliának.

Nem vágyott babérokra, s mivel tisztában volt képességeivel, nem törekedett a csúcsra jutni, nem berzenkedett, hogy a rendezők csak ritkán tették lehetővé számára, hogy kifejezésre juttassa képességeit (Áfonyák, Légszomj, Boldogtalan hold, Nagy Romulus, Kurázszi mama és gyermekei, A nyugati világ bajnoka.), jóllehet a klasszikus drámákban nyújtott alakításai megnyerte a közönség tetszését.

Nehéz volna megmondani, mi készítette arra, hogy szerepkönyv helyett egyre gyakrabban jogi szakkönyveket tanulmányozzon. Két évtized múlva otthagya kollégáit és a „drága színpad”-ot, és ügyvédi irodát nyitott az egykori Fekete Sas vendéglő épületében, amelyben a XIX. század első felében színházi előadásokat tartottak a városba látogató vándorszínészek. Sajnos nem sokáig végezhetette egyre jobban megkedvelt munkáját, mert a könyörtelen halál véget vetett életének. Pedig könnyen lehet, hogy titokban, szabad perceiben arról álmodozott, hogy még egyszer visszatér a számára is világot jelentő deszkákra, amelyekről fiatal korában oly sokat ábrándozott. A sors azonban ezt már nem tette számára lehetővé, mert a színház közelében autójában szívinfarktus érte.

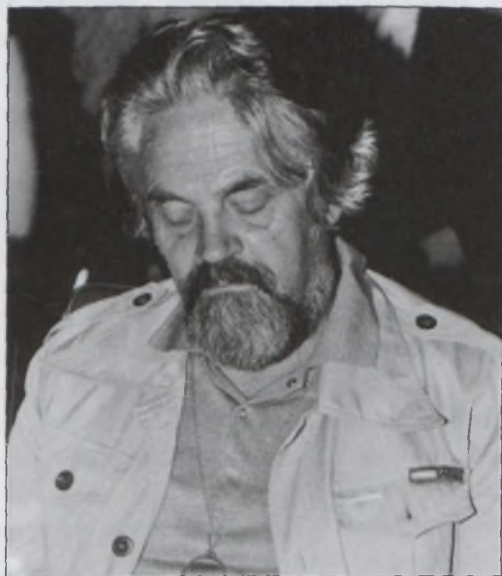

KOPECZKY LÁSZLÓ

(Ugra, Románia, 1928. április 23. – Szabadka, 2003. november 5.)

Kópét leginkább humoristaként ismerik ezen a tájon, de regényeket, drámákat is írt, ahogyan 1969-ben Bori Imre megállapította róla, a nevetés álarca mögött. A legvidámabb, legszomorúbb írónk volt, a sosem volt ország, a szertefoszlott legenda legkövetkezetesebb kritikusa.

Pályatársam volt, együtt szerkesztettük a Munkánkat, közösen indítottuk el az első vajdasági magánkiadású irodalmi lapot, a *Visszhangot*, melyet azon nyomban betiltottak. S aztán az élőújságunkban is, ha humorról, szatíráról kellett szólni, szívesen vállalta a szerkesztői munkát is. A nyolevanas évek elején egyik legsikeresebb estünk az ő könyvbemutatója volt. Fialtal versmondóink tehetségesen, jókedvűen adták elő a Spenót a falon című, a szerző által zseb-lírának nevezett műveket. Jó néhány repríze volt ennek az előadásunknak. Egyik legszuggesztívebb, legművészibb drámáját, a *Kádár Katát* még az Újvidéki Színház előtt, ugyancsak a nyolevanas években bemutattuk, sőt 1997-ben Sáfrány Imre illusztrációival könyv alakban is megjelentettük. Hetvenötödik születésnapjára készült volna a *Hármaskönyv*, a milosevicsi rendszer maró szatírája. A könyv sajnos nem születésnap ajándék, hanem posztumusz kiadvány lett, mert már nem adhattuk neki át, csupán a koporsójába tudtunk egy példányt tenni belőle.

UTÓSZÓ

Három év múlva, 2008. őszén fél évszázados lesz irodalmi élőlőjságunk. Csak a jó Isten tudhatja, hogy a négy alapító tag közül még élő kettő megéri-e ezt a jubileumot. A fölsőbb erők hatására véget ér az élőlőjság eredményekben oly gazdag első fejezete, s a műsorkészítés nehéz gondját, a műhelymunka vesződségeit kénytelenek mások átvenni, és esetleg új elgondolások szerint dolgozni. Persze a jelenlegi vezetőség szeretné megérni művelődési mozgalmunk jelentős évfordulóját, amire indulásunkkor egyikünk sem mert gondolni. Ez azonban – az élet kiszámíthatatlansága miatt – sajnos nem tőlünk függ.

Vigasztal bennünket azonban, hogy az elmúlt időszakban, a második évezred utolsó két és a harmadik millennium első három évében, tehát öt év alatt minden területen, amelyen tevékenykedünk – irodalmi rendezvények, könyvismertetések szervezésében, vers- és prózamondó versenyeken való részvételen, könyvek kiadásában – jelentősebb eredményeket értünk el, mint az előző időszakban. Az Életjel megjelenése – 1958. október 28-a – óta 1226 egész estét betöltő előadást tartottunk, azaz az utóbbi periódusban 144-et, 14-gyel többet, mint 1995 és 1998 között, enél fogva a nézők száma – 46 év alatt – meghaladta a 270 000-ret. Közönségünk havonta csaknem háromszor találkozhatott előadóinkkal és kiadványainkkal. (Ez annál nagyobb siker, mert a NATO-bombázások miatt három hónapon át nem léphettek pódiumra fiataljaink.) Ezenkívül az 1968-ban alakult Csáth Géza Művészetbaráti Kör fiataljai az utóbbi öt évben 82-szer mutatkoztak be nézőinknek más intézmények által szervezett rendezvényeken, kiállításmegnyitókön, jótékonyági összejöveteleken, kezdettől fogva összesen 672-szer. Városunk jó hírét elvitték a határon túlra is: Budapestre, Szegedre, Miskolcra, Marosvásárhelyre, Zánkára, Magyarország és Erdély több nagyvárosába. A Duna Televízió jóvoltából a világ magyarsága is megismerhette tevékenységünket, mert szalagra vette Karinty Frigyes Az emberke tragédiája című

paródiáját, és Kosztolányi Dezső Csoda című színpadi játékát, amelyekkel Vajdaságban nagy sikert arattunk. A Csáth Kör tevékenységéhez szorososan hozzátartozik a pódiumjáték, mert ifjú tehetségeink ezeknek a műveknek a színrevitelében mutathatják meg legjobban kísérletező kedvüket. Szavalóink sikert sikerre halmoztak a hazai és nemzetközi versenyeken, ami nemcsak az ő tehetségüket bizonyítja, hanem azt is, hogy kiváló tanítómesterük van, hiszen Horváth Emma versmondó műhelyéből már évtizedek óta tehetségesebbnél tehetségesebb fiatalok kerülnek ki, akik közül sokan a színjátszást választották hivatásuknak, vagy pedig a szép szó mesterei lettek rádióban, televízióban itthon és külföldön.

A fentieket legszemléltetőbben az alábbi táblázat bizonyítja. A nemzetközi megmérettetéseken csak a középiskolások vehetnek részt, ezért legkisebbjeink sikereit csupán összesített beszámolóinkban tüntettük fel.

	I.díj	II.díj	III. díj
Basity Petra	7	5	2
Basity Gréta	7	2	2
Fodor Emese	6	2	1
Liszi Melinda	10	4	1
Papp Emese	9	3	1
Összesen	39	16	7

Legfiatalabb tagjaink az általános iskolások versenyein sikeresen vetették az akadályokat, emiatt impozáns az elismerések száma, melyeket a Csáth Kör tagjai – fiatalok és idősebbek – az évkönyvünkben ismertetett öt évben a hazai és a külföldi vetélkedőkön kiérdemeltek. Álljanak itt a számok, amelyek hihetetlenül sok munkát, kitartást és természetesen tehetséget tükröznek: 54 első díjat, 22 második díjat, 17 harmadik díjat, 4 negyedik díjat, 3 ötödik díjat és 31 különdíjat kaptak, összesen tehát 131, az idősebbek díjaival együtt pedig összesen 193 oklevelet hoztak haza az életjelesek városunknak a szép magyar szó nagyköveteiként nemcsak a magyar nyelvterületről, hanem Szerbiából is. Horváth Emma kiváló pedagógusi és előadó művészi munkájával méltán érdemelte ki a Magyar Versmondó Egyesület legrangosabb elismerését, a Radnóti-díjat. Mi azonban azt hisszük, hogy a Tanárnőnek legalább olyan jólesnek a könyvünk bevezetőjében olvasható elismerő, szép szavak, melyeket leghűségesebb tanítványai vetettek papírra, mint növendékeinek a sikerei.

Az irodalmi estek, felolvasások mellett az Életjel kiadói tevékenysége is igen eredményes volt az utóbbi öt esztendőben: 30 új művel gazdagítottuk köteteink listáját. Évente öt-hat címszóval bővítettük publikációink számát. Almanachunkat Kopeczky László 105-ös számot viselő Hármaskönyvével zárjuk. Ez azt jelenti, hogy eddig 105 nagy formátumú könyvvel, 50 Miniatúrral és nyolc évkönyvvel bővítettük a gondozásunkban megjelent kiadványok számát.

Azt sem hallgathatjuk el, hogy kiadónk Szabadkán a legfolyamatosabban működő magyar nyelvű ilyen műhely. Igyekeztünk megmenteni mindazokat az értékeket, amelyek szűkebb és tágabb régiókhöz kapcsolódtak. Kiadványaink nélkül szegényebb lenne a délvidéki művelődési élet, nélkülük, hisszük, nehezebben lehetne megérteni itt élő népünk lelkületét.

Kiadói tevékenységünket elsősorban a Magyar Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma segítette. Csak néhány kötetünk megjelenését támogatta minimális összeggel Szabadka Önkormányzata, és a Vállalkozók Bankja. Kiadónk az utóbbi öt évben érte el legnagyobb sikerét, mert a Magyar Írószövetség Matuska Márton Három mártírunk című művét az Év Könyve Díjjal jutalmazta. Sajnáljuk, hogy anyagiak híján nem folytathattuk az elmúlt öt évben miniatűr sorozatunk újabb darabjainak kiadását, bízunk azonban abban, elérkezik majd egy jobb idő, amikor népszerű kiskönyveink száma tovább gyarapodik.

Évkönyvünkbe a lapokban megjelent beszámolókat és kritikákat gyűjtöttük össze. A rádióban és a televízióban elhangzott értékeléseket kénytelenek voltunk mellőzni, mert nem kaptuk meg őket. Sajnáljuk, mert közlésükkel városunk egyik legrégebbi, még mindig otthon nélküli, voluntör alapon működő művelődési mozgalmáról kaphatna a jelenleginél hitelesebb képet az utókor.

Néhány írást – a könnyebb tájékozódás miatt – alcímmel láttunk el, másokat megrövidítettünk, vagy elhagytunk. Almanachunkat – az olvasók gyorsabb eligazodása érdekében – az Életjel kiadványainak bibliográfiájával egészítettük ki, amelyet Kiss Gusztáv könyvtáros állított össze.

A fényképek nagyobbik részét Szabó Attila készítette, de Basity Erika, Horváth Emma és Sági Zoltán is gazdagította képanyagunkat.

Mielőtt utószavunkat lezárnánk, el kell mondanunk azt is, hogy előző, 7. évkönyvünk (1995–1998) 386. oldalán figyelmetlenség következtében fölcseréltük Basity Petra és húga, Gréta képét. Sajnos ugyanez történt a 389. oldalon látható képen is. A tévedésért mindkettőjük és kötetünk olvasóinak elnézését kérjük.

Ennyi tehát a leltár. E könyv szerkesztője élete alkonyán reméli, hogy a leltárkönyv mégsem végleges. Tagjainknak, tisztelőinknek idézzük fel Gál László költeményének néhány sorát, amelyet mozgalmunk tizedik évfordulója alkalmából írt:

Ez hát a tíz év termése, közönség,
Nem több, nem kevesebb, ennyi és ilyen;
Mi földünk adta, mi egünk öntözte;
Szántottuk, vetettük, learattuk,
S higgyétek el: nem éppen semmilyen!

Életjelünk ez, egyetlen életünké,
Mely itt fogant, nőtt, és hullik majd alá.
Terítsétek szét e szép kalász gyümölcsét
szeretettel és bizalommal a tenyereken:
ez van, ez termett, és mind nektek adtuk.

Tíz év, véges idő még: ennyi van mögöttünk;
De előttünk az álmok végtelenje;
Talán el sem érjük, de megyünk, megyünk;
A ti szívetek a motor, drága közönség,
és nem is lesz olyan nagyon nehéz felrepülni.

Íme, indulunk. A mesék hamupogácsája
A tarisznyánkban – ti adtátok, köszönet érte.
Megyünk mi költők, írók, muzsikusok,
Megyünk, mi színészek, és ti jó közönség,
Megyünk az új tíz év, a végtelen elébe.

D. Z.

TARTALOM

Cs. Simon István: Vackor	5
Horváth Emma: Éljen a hajó!	6
Deák Ferenc: A színház nagy titkai	7
Szathmári István: Életjel kiadó	10
Lakatos Mihály: Az Életjel jelei	12
Hózsa Éva: Egy város műfaja	14
Fekete J. József: A könyv él	16
Silling István: Az Életjel Miniatűrök és honi képzőművészetünk	21
Barácius Zoltán: Menekülés a magányból	23
Brenner János: Rokonok lennének?	27
Lőrinc Zsuzsanna: Visszapillantás	30
Némedi Imre: Versmondó éveim az Életjel kuckójában	32
Korhecz Imola: Olthatatlan tűzhely	36
Arth Valéria: Az Életjeltől szóló cikkek magyarországi lexikonokban	38

PORTRÉK, VALLOMÁSOK

Soltis Gyula: Ahol az angyalok az eget takarítják	45
Szaválás és szavalók	48
Barácius Zoltán: A vers szeretete	51
Viktor Györgyi: Horváth Emma tanárnő portréja	53
B. Z.: Vajdasági kincsestár: Horváth Emma	54
Soltis Gyula: Desiré városának szerelmese	56
Serer Lenke: Egyszemélyes kiadóműhely	59
B. Z.: Vajdasági kincsestár: Dévavári Zoltán	61
Barácius Zoltán: Az örök szerkesztő	65
Farkas Zsuzsa: A felelősségérzet és a szájalom bővületében	68
Krekity Olga: Drága magyar szó	70
B. Z.: Heck Paula	73

B. Z.: Kalmár Zsuzsa	75
Tómó Margaréta: Versfüggők lettünk	77
Farkas Zsuzsa: Kultúránk gyögzemei	79
Krekity Olga: Egy ballagó számvetése	82

AZ ÉLETJEL VISSZHANGJA I. IRODALMI ESTEK

m. k.: Szívvel-lélekkel rendező	85
Cs-a: Költők Petőfiről...	86
m. k.: Hűség a vershez, a közönséghez	88
m. k.: Hogyan építi művészi énjét a színész?	89
Mihályi Katalin: A versmondó testvérpár	90
k. o.: Még a mesék igézetében élnek	91
V. M.: Szárnyaló versek: felragyog a költészet	94
Szomszédbeli szépkorú szavalók Szolnokon	95
Frankfurti könyvvásár	97
Nyári Márta: ...mi lesz Bánáttal, ha mi is továbbállunk!	97
m. k.: Igénylik a kulturált szórakozást	98
m. k.: Tehetségeink most is helyet kérnek a nap alatt!	99
m. k.: Haikuk tört fuvolára	100
F. Zs.: „Az anyanyelvemben van a hazám”	100
Mihályi Katalin: Húsz év a pódiumon	102
m. k.: Fiatalok, ha összejönnek	104
m. k.: Versmondó tapasztalataink Erdélyben	104
Mihályi Katalin: Versmondással kezdődött minden...	105
m. k.: Radnóti-díjasaink	106
m. k.: Testvérek	107
m. k.: Az Életjel gazdag tevékenységének krónikája	110
F. Zs.: Akinek nemcsak könyvei, de olvasói is vannak	112
m. k.: Anyanyelvről és költészetről itt és most	112
m. k.: Díjak	114
Vlahovity Annamária: Az első nagy falat	115
Vlahovity Annamária: Az emberke tragédiája	117
s-r: Vörösmarty tér Újvidéken	118
B. Foky István: Ünnepe ez minékünk	119
k. h.: Néhány boldog óránk	121
m. k.: Három színésznő története	122
m. k.: A nevelés műhelytitkairól	123
Burkus Valéria: Valami nem mindennapi	124

H. Á.: Történelmi kutató és szenvedélyes vadász	125
Nádas Sándor: Egy ember élete	126
Határon túlra került a díj.	127
Hogyan is él hát bennünk a költő?	128
m. k.: „Így láttam, így éreztem”	129
m. k.: Jubileumi műsor	130
P. I.: Megemlékezés a jubilálókról	131
Burkus Valéria: Varázslatos lebegés	132
m. k.: Könyörgésünk színhelyei	133
Harmincéves kiadói tevékenység.	136
k. b. r.: Új lélekindulás	136
k. k.: Irodalmi fészekrakók	138
S. T. G.: Három mártírunk	139
Tómó Margaréta: Ötgarasos színház.	140

AZ ÉLETJEL VISSZHANGJA II.

KIADVÁNYAINK

Szemközt a művel	143
Szemközt a művel	144
Iratvallató	144
Napló	145
Fekete J. József: Ismét a női életelvről	146
Németh Ferenc: Szabadka múltjának „iratvallatása”	147
Kiss Gusztáv: Műhely	149
Juhász Géza: Munk Artúr „regényeinek kútforrása”	151
Varga Zoltán: Ahol a part szakad	154
Az anyag panasza	154
Ahol a part szakad	155
Tört fuvolára	155
Fekete J. József: Morák és morálok	156
Emlékezések	161
Burány Nándor: „Nekem Szabadka volt a város”	162
Művelődéstörténeti jegyzetek	165
Kalapis Zoltán: Szerelmes könyv Szabdkáról	165
Varga István: Megbecsülendő értékeinkről	167
Vukovics Géza: Visszatekintés a gazdag múltra	171
Vajda Gábor: Télikék	174
Vajdasági magyar frontharcosok vallomásai	175
Korrajz	176

Farkas Zsuzsa: Egy ragyogó kulturális tevékenység foglalata	177
Virág Ágnes: „A verejték aranymosó vizében”	179
Ózer Ágnes: Lalia Gábor könyvéről	180
Fekete F. József: Ünnepnepok	182
Bence Erika: Szerelem és művészet Szabadkán	184
Dér Zoltán: Egy szabadkai gimnazista század eleji naplója	186
Fehér Ferenc: Krumpli Karsai és társai	187
Bori Imre: Egy nagyreményű polgárfiú a múlt század első évtizedének végén	189
Bori Imre: Jász Dezső a novellista és a kritikus	191
Matuska Márton: Bedobtuk a törülközőt?	193
Bori Imre: Ez élet, de lehetne irodalom is	195
Sárvári V. Zsuzsa: Vallási hagyományunkról	197
r-l: Három színésznő pályaképe	200
Miocs József: Ünnepe ez minékünk	200
r-l: Három mártírunk	202
Miocs József: Ünnepe ez minékünk	203
r-l: Piknik a Mlakán	205
Fekete J. József: A függőleges faluról	205
r-l: Szabadka zenei élete	208
Sass László: Piknik a Mlakán	209
Franyó Zsuzsanna: Sem fű, sem bokor	210
Bence Erika: Költői zsenék „körítéssel”	212
Vajda Gábor: Fokváros fölfedezése	216
Tomán László: A kulcsszó: netán	219
Vajda Gábor: Könyvkiadói önértékelés	221
Kalapis Zoltán: Egy újságíró memoárjai	224
N-a: Tovatűnő évszázadok	228
N-a: Ötgarasos színház	228
Szajbélyi Mihály: Hasznok és keserűségek	228
ps: Dér Zoltán: Romlás és boldogság	230
ps: Magyar László: Tovatűnő évszázadok	230
ps: Horváth Mátyás: A nevelés műhelye	230
Pásztor Sándor: Nekünk is vannak hőseink	231
Faragó Árpád: Egy emlékezetes színházi korszak	233
Dévavári D. Zoltán: Délvidéki kérdőjelek	236

AZ ÉLETJEL ESTÉI	239–345
----------------------------	---------

CSÁTH GÉZA MŰVÉSZETBARÁTI KÖR ELŐADÁSAI . . . 347–374

DÍJAK ÉS ELISMERÉSEK 375–396

DÍJAK, OKLEVELEK, EMLÉKLAPOK 397–406

(Liszi Melinda, Papp Emese, Basity Petra, Basity Gréta, Csányi Éva és
Ágó Krisztina, Fodor Emese, Ágó Mónika és Péter Erika, a Csáth Kör,
és Bem Zoltán)

KIADVÁNYAINK 407–409

BIBLIOGRÁFIA

Életjel Miniatűrök 411–421

Életjel Könyvek 421–462

HALOTTAINK

Krekovics Ferenc (1949–1999) 465

Virág Mihály (1919–1999) 466

Péics Bernadetta (1936–1999) 467

Kiss Júlia (1931–1999) 468

Pataki László (1916–1999) 469

Bordás Lajos (1919–1999) 470

Papp Imre (1926–2000) 471

Györe Körmél (1923–2000) 472

Segedinčev Ulreich Irén (1919–2000) 473

Penavin Olga (1916–2001) 474

Tóth Éva (1933–2001) 475

Romhányi Ibi (1939–2002) 476

Lévay Anna (1915–2002) 477

Lőrinc Erika (1960–2003) 478

Juhász Anna (1923–2003) 479

Salamon Sándor (1939–2003) 480

Kopeczky László (1928–2003) 481

UTÓSZÓ 483

CIP – Каталогizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

82+008

ÉLETJEL : évkönyv / felelős kiadó Blažo Perović ; szerkesztő
Dér Zoltán. – 1958/1967, 1– . – Szabadka :
Szabadegyetem, 1968 –. – 21 cm

Petogodišnje.

ISSN 0353-4294

COBISS.SR-ID 78178060

A szabadkai Szabadegyetem kiadása

Felelős kiadó: Blažo Perović, igazgató

Szerkesztő: Dér Zoltán

Grafikai előkészítés: Augustin Juriga

Számítógépes megmunkálás: Hegedüs Edit

Megjelent 250 példányban 30,75 (B/5) ív terjedelemben

Készült a szabadkai Stúdió Bravó Nyomdában, 2005-ben